Austr. 5456 V. (1.)
TISZA KÁLMÁN ... KÖNYVTÁRA

SZÉKELY OKLEVÉLTÁR.

KIADTA

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT
KOLOZSVÁRI BIZOTTSÁGA.

SZERKESZTETTE

SZABÓ KÁROLY.

I. KÖTET.
1211–1519.

KOLOZSVÁRTT 1872.
DEMJÉN LÁSZLÓ BIZOMÁNYA.

Austr. 5456 - V
(1

TISZA KÁLMÁN GESZTI KÖNYV

SZÉKELY OKLEVÉLTÁR.

KIADTA

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT
KOLOZSVÁRI BIZOTTSÁGA.

SZERKESZTETTE

SZABÓ KÁROLY.

I. KÖTET.
1211—1519.

DEMJÉN LÁSZLÓ BIZOMÁNYA.

KOLOZSVÁRTT 1872.
NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓSNÁL.

A/65/553

Bayerische
Staatsbibliothek
München

ELŐSZÓ.

A magyar történelmi társaság Kolozsvártt 1868-ban tartott első vidéki gyülése alkalmával Torma Károly néhai atyja Torma József magyar Calendarium Diplomaticumának kéziratát a társulat részére fölajánlván, ajánlatát a gyülés nem csak szivesen fogadta, hanem határozatot is hozott, hogy ezen irodalmunkban rég érzett szükséget pótló munka minél elébb közzé tétessék. A kiadás költségének fedezésére ugyanazon ülésben Torma Károly, id. Simon Elek, Fekete Sámuel, Weiss Bernát 50—50, Galgóczi Károly 20, Jakab Elek 10 forintot ajánlott föl, s igy e czélra összesen 230 frt. gyült a társulat pénztárába.

Később azonban ezen munka kiadásától a magyar történelmi társulat 1869 május 5-dikén hozott határozatával visszalépett, s egyszersmind az e czélra tett adományokat az illetők szabad rendelkezésére visszabocsátotta, kolozsvári állandó bizottságát bizván meg azzal, hogy az adományozóktól vegyen nyilatkozatot, mily czélra kivánják adományaikat fordittatni.

Miután pedig az adományozók oda nyilatkoztak, hogy adományaikat valamely hazai történelmi munka kiadására ajánlják és a bizottság rendelkezésére bocsátják: így született meg az az eszme, hogy ezen hazafiui adományok, melyeket a m. tört. társulat a bizottságnak visszaszolgáltatott, fordittassanak egy „Székely Oklevéltár" kiadási költségeinek

alapjára. Ugyanekkor a bizottság elhatározta, hogy ezen alap gyarapitására s a székely földet illető oklevelek közlésére a kolozsvári hírlapokban s magán úton szóllittassanak föl különösen a székely földi hazafiak, kiktől a vállalat anyagi s szellemi támogatását biztosan lehet reményleni.

A fölszólitás, de különösen bizottsági elnök gr. Lázár Miklós buzgó eljárása következtében az eredeti 230 ft. alap, mint a „Századok"-ban időnként közzé tett kimutatásokból kitűnik, mostanig 680 ftra növekedett. Minthogy pedig ezen összeg az I. kötet mintegy 1000 forintra menő szerkesztési és nyomtatási költségét nem fedezte, a hiányt az ezen vállalat iránt a legmélyebben érdeklődő gr. Lázár Miklós pótolta, kinek ügyszeretete s áldozatkészsége a II-dik kötet megjelenésének is legbiztosabb záloga.

Az óhajtva várt szellemi támogatás azonban bizottságunk méltányos kivánságának és reményének, fájdalom, teljességgel nem felelt meg. A székely földről a régi családi levéltárak birtokosai közzűl senki csak egy eredeti levelet sem küldött be bizottságunkhoz, s két év alatt csak Deák Farkas Pestről, Szakács Mózes akkor pesti most udvarhelyi, s néhai Fekete Mihály kolozsvári ref. tanár volt szives velem néhány székelyföldi, többnyire magyar oklevelet közleni, melyek azonban újabb kori keltüek lévén ezen 1520-ig terjedő első kötetbe még nem voltak fölvehetők.

E szerint nekem, kit a bizottság ezen Székely Oklevéltár szerkesztésével megbizott, az eddig kiadott oklevéltárakban, a hazai folyóiratokban és egyes munkákban elszórtan megjelent okleveleken kivűl, — melyeket a székelyföldi viszonyok János Zsigmond alatt történt gyökeres átalakulásáig lehetőleg teljesen igyekeztem összeállitni, — eddig ismeretlen okleveleket csak az erdélyi muzeum gazdag gyüjteményéből, a gyula-fejérvári káptalan és kolozs-monostori convent levéltáraiból, melyekben személyesen kutattam, továbbá a gr. Mikó

TISZA K... GESZTI KO...

Imre birtokában családi levéltára romjaiúl megmaradt levelekből, a gr. Lázár Miklós és gr. Eszterházy János Kolozsvártt lévő családi levéltáraiból lehetett másolnom és közlenem; reménylem azonban, hogy a székelyföldi előkelő régi családok s értelmes hazafiak ismételve szívesen kért támogatása folytán a II-dik kötetben szerencsés lehetek több eddig zárva tartott székely családi levéltárból is érdekes okleveleket közleni. A székelyföldi hatóságok közzűl egyedűl Maros-Vásárhely levéltárából adhatok néhány eddig ismeretlen oklevelet a XV. és XVI-dik századból, de ezt is csak annak a véletlennek köszönhetem, hogy ezelőtt néhány évvel föl lévén kérve arra, hogy a városi levéltár legrégibb és igy legnehezebben olvasható leveleit másoljam le, ez alkalommal a velem közlött eredetiekről magam számára is másolatokat vettem.

Ha e szerént nem adhatok is oly gazdag és érdekes gyüjteményt, milyet a székelyföldi régi családi levéltárak birtokosainak szíves közlékenységére számítva adhatni reménylettem: még is azt hiszem, hogy a méltányos biráló így sem fogja megelégedés nélkül letenni ezt a kötetet, melyben a székely föld és nép multjára, ősi intézményeire, sajátságos jogviszonyaira és régi szokásaira számos eddig ismeretlen adatot találhat. A második kötetre nézve pedig, mely már nagyobbára egybe lévén állitva, egy év mulva megjelenhetik, bátran igérhetem, hogy azt nem csak a történetbuvár, hanem a nyelvész is érdekkel fogja forgatni; minthogy abban a XVI-dik század közepétől kezdve csekély kivétellel mind magyar, még pedig tősgyökeres magyar nyelven irt oklevelek lesznek, legnagyobb részben most először, közzé téve.

Bizvást feleslegesnek tartom egy ilyen, a hon valamely területére vagy hatóságára vonatkozó oklevéltár közzé tételének a tudományra nézve czélirányos és hasznos voltát fejtegetni, és igy a magyar tört. társulat kolozsvári bizottságá-

nak határozatát, mely ezen gyüjteményt életre hívta, igazolni: mert abban a hitben vagyok, hogy szakférfiak előtt maga a munka lesz e részben a legdöntőbb bizonyiték. A tudományos közönség érdeklődése, melylyel ez előtt egy pár évvel ezen Oklevéltár kiadásának tervét fogadta, különben is előleges biztosításúl szolgált a kiadó bizottságnak arról, hogy törekvése, mely a hazánk keleti védbástyájáúl szolgált és szolgáló székelység érdekes multjának földeritésére van irányozva, nem csak a székely földön, hanem az egész hazában elismeréssel fog találkozni.

Csak saját szerkesztői eljárásomról teszek még néhány szót. Az oklevelek kiadásában a lehető tökéletes pontosságra törekedtem, s mind abban, a mit eredetiből közölhettem, a betűhűséget lelkiismeretesen megtartottam. De ezen első kötetbe nem mellőzhettem fölvenni igen számos oly darabot is, melyek már régebben, többnyire csak másolatok után, voltak közzé téve, s melyeknek eredetijei nem állhattak rendelkezésemre. A forrást, honnan az ily darabokat közöltem, mindenütt pontosan kimutattam, s a hol csak lehető volt, az eredeti hol létét is kijelöltem. Az oly okleveleket, melyek tartalma nem a székelységről szól, csak kivonatosan adtam, a mennyiben tudniillik bennök a székelységre vonatkozó adat is fordul elő. Hogy a munka használatát a nem szakembe-rekre nézve is megkönnyitsem, minden egyes oklevél tartalmát tömött de lehetőleg kimeritő kivonatban adtam, s jegyzeteimben az olvasót az egyes hely- és személynevekre, valamint a különösen érdekesebb adatokra nézve kellően tájékozni igyekeztem, miért is az ily helyeket a szövegben föltűnőbb betűkkel nyomattam, végre a használás könnyitése végett a hely- és személynevekről, sőt a fontosabb tárgyakról is, az illető évek idézésével bő mutatót készitettem.

Munkám közben legtöbb hasznát vettem gr. Lázár Miklós szivos közlékenységének s utasitásainak, kinek ez ügyben

tanusitott buzgó részvétéért, valamint Imecs Fülöp Jákó elébb gy. fejérvári, most csík-somlyai igazgató tanárnak, a gy. fejérvári káptalan levéltárából és a Batthiányi-könyvtárból általa híven másolt több XVI-dik századi igen érdekes magyar oklevél velem közléséért, legszivesb köszönetemet nyilvánitani kedves kötelességemnek ismerem.

Kolozsvártt apr. 15-én 1872.

Szabó Károly.

Nyomtatási hibák.

12. l.	9. sor	fölül	Ábráhám	olv. Ábrahám.
15. „	2. „	alól	Bélánsk	„ Bélának.
17. „	4. „	„	Orbuth	„ Obruth.
18. „	4. „	föl.	Sucuslaus	„ Subuslaus.
22. „	4. „	al.	Kőrös	„ Körös.
29. „	4. „	„	Patris T.	„ Patris P.
30. „	3. „	al.	kenész	„ kenéz.
32. „	8. „	föl.	1319.	„ 1301.
48. „	9. „	al.	Leazkovics	„ Laczkovics.
67. „	4. „	„	XVII-dik	„ XVI-dik
69. „	1. „	„	a vajdák	„ az alvajdák.
81. „	12. „	föl.	es modo	„ eo modo.
81. „	16. „	„	Belső-Szolnok	„ Közép-Szolnok.
92. „	2. „	al.	Vajda-Szent-Iván Torda vármegyében	„ Vasas-Szent-Iván Doboka vármegyében.
97. „	4. „	„	1401-től	„ 1411-től
123. „	7. „	„	Székely Bálint	„ Szepesi Bálint
184. „	14. „	„	ktrály	„ király.
185. „	5. „	föl.	1860	„ 1460.
192. „	3. „	„	nuerele	„ querele.
192. „	3. „	al.	1461	„ 1462.
196. „	2. „	„	custudienda	„ custodienda.
281. „	1. „	föl.	Kézdi széki	„ Sepsi széki.
291. „	8. „	al.	coefectas	„ confectas.
296. „	11. „	„	levéltáraban	„ levéltárában.
304. „	17. „	föl.	oklcvél	„ oklevél.
310. „	10. „	„	Sne	„ Sue
316. „	6. „	al.	Urbán	„ Urkon
332. „	4. „	„	1519-ben	„ 1518-ban.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

I.

Lőrincz milkói püspök fölszólítja a kézdi, orbai és sepsii székelyek papjait, hogy a milkói lerombolt székesegyház még be nem fejezett helyre állítására a néptől adományt gyüjtsenek, s buzditsák a lófőket és gyalogokat, hogy a szent földnek a pogányoktól leendő visszavételére fogjanak fegyvert. Kelt 1096-ban (1396-ban).

Laurentius in Dei nomine Ecclesiae Milkoviensis Minister licet indignus, Presbyteris **Siculorum de Keesd, Orbou et Seepus,** Fratribus in Domino Venerabilibus, Salutem in omnium Salvatore. Sicut Fraternitatibus vestris, ceterisque Sympresbiteris nostrae attendentiae, et per vos ac illos omnibus praeconibus Evangelii traditum fuerat a Domino Michaele, bonae recordationis praedecessore nostro et sedis hujus vero restitutore, usque hodie tamen in finem non perductum, qualiter collecta undique in aedificationem Sedis et S. Ecclesiae M. universum populum hortarentur meminisse, hanc Ecclesiam prisco tempore, cujus memoriam rerum alterationes prope deleuerunt, pro se cum pro suis antiquis parentibus fundatam, et duris temporibus conseruatam, usque donec pot pari modo nouerit per Prudentias Vestras et reliquum Clerum universus populus, ut quemadmodum insonuit plena zelo et pietate adhortatio Sanctissimi Patris Apostolici . . . nec Regis Illustris contrar edictum, ita utriusque ordinis, tam **Loofew,** quam **Giharlog** vocati, militares et fortes viri, juniores praesertim, quorum amor Saluatoris et spes suae mercedis corda impleuit, et sine destructione sua . . . sanctam ad terram, quam ipsi pedes Domini nostri Jesu Christi redemtioni nostrae dicauerunt, ab hostibus nominis Christi violenter occupatam pro opportunitate Christicolarum, Domino adiuuante et aeternam beatitudinem donante, reoccupan(dam) tali modo armat ex septem Castris. Vos autem Clerus orationes continuas feruidissime ad Christum Deum pro f. fundatis, ut attollat vexillum victoriae amantibus nomen suum, et pro eo sanguinem fundere non reformidantibus Dominicae incarnationis MXCVI. ta.

Legelsőben közölte ezen oklevelet **Benkö, Milkovia. I. köt. 55—57.** l. egy másolatból, melyet az átiró ekként hitelesitett: „Ego Joannes Rhener de Medgies, Reverendi P. Domini Thomae Decani Brassouiensis et Plebani Scriba, praesentem paginam mancitate abundantem transumpsi e libro Decanatus de Scepusi. 1408." S alább: „Ego vero 1594." Benkő után adja ezen oklevelet **Katona, Hist. Crit. V. köt. 530.** l. és **Fejér, Cod. Dipl. Hung. II. köt. 16.** lap. A mi magát ezen, fájdalom csak többszöri átirás után s hézagosan fönmaradt levél tartalmát illeti, annak valódiságát kétségbe vonni, mint számosan tették, nem látok alapos okot: azonban a levél keltét, az 1096 évet, nem fogadhatom el hitelesnek; miután az lehetetlen, hogy Erdély **Septem castra** neve, mely nem egyéb, mint a XII-ik században Erdélybe költözött szászok által divatba hozott **Siebenbürgen** forditása, XI. századi oklevélben előfordulhasson. Azért kétségtelennek tartom, hogy ezen levél később, nézetem szerint 1396-ban kelt, s a többszöri átirás közben az évszámból a 300-at jelentő CCC tévedésből maradt ki. Mint tudjuk, Zsigmond király hadai a franczia és német keresztes hadakkal egyesülve 1396-ban küzdöttek Nikápolynái Bajazed szultánnal, s igy igen hihetőnek tartom, hogy Lőrincz milkói püspök e hadjáratra szóllitotta föl a sepsi, kézdi és orbai széki székelyek közzül mind a lófőket, mind a gyalogokat.

II.

Nagy-Ajta, és Miklósvár emléke, a Barczaság határleirásában. 1211.

. Prima vero meta huius terre incipit de indaginibus castri **Almage** [1]) et procedit vsque ad indagines castri

[1]) **Almage** kétségtelenül a mai **Halmágy** az Olt mellett, Kőhalom székben. Oklevelünk szerint a Barcza föld határa a halmágyi vár gyepűinél kezdődött, ezen gyepűk (indagines) alatt azonban nem magának a várnak sánczai, hanem azon bevágások értendők, melyek a Halmágytól keletre a Fogaras földe és Barczaság közt húzódó hegyláncztban e vár védelmére szolgáltak. — Hogy a Barczaságnak a természet által erősen kijelelt határai 1211-ben is ugyanazok voltak, a melyek ma, s hogy nem terjedtek túl az azt nyugotról elzáró havas lánczolatán s e szerint Fogaras földének ezen hegylánez nyugoti oldalán terülő része egészen Halmágyig sohasem tartozott a Barczasághoz, teljesen bizonyosnak tartom. Ha ugyanis a Barczaság határa Halmágy mellett kezdődött volna, lehetetlen, hogy a határleirás kezdetén a Halmágy mellett folyó Olt meg ne lett

Noilgiant [1]) et inde progreditur vsque ad **indagines Nicolai** [2]) vbi aqua defluit que vocatur **Alth.**

II. András királynak 1211-ki adományleveléből, melylyel a Barczaságot a német lovagrendnek adományozta. Ezen oklevelet annak a rend königsbergi levéltárában meglévő 1279-ki hiteles átirata után számosan közölték, mint Seivert, Ung. Magazin IV. d. II. füz. 218. l., Fejér, Cod. Dipl. III. d. I. köt. 106. és 370. s III. d. II. köt. 246. l., Schuller, Archiv I. 124. l., Bethlen, Gesch. Darstellung des deutschen Ordens in Siebenbürgen 70. l. és legujabban Teutsch und Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. 8—10. l.

III.

Vilmos erdélyi püspök a német lovagrend által birt Barczaságra költözendő magyarok vagy székelyek dézmáját maga részére tartja fön. 1213.

Wilhelmus dei gracia Transsiluanus [3]) Episcopus ab vniuersis eiusdem terre incolis, presentibus et futuris, liberam

volna emlitve, melyről a közlött leirásban csak ott van először emlékezet, midőn a Barczaság határa Halmágy várának gyepűitől (melyek a havasban feküdtek), a nagy-ajtai vár gyepüiig (ugyanazon havasláncczolatban) s innen Miklósvár gyepűiig érkezik, a hol a határ az Oltta1 találkozott.

[1]) **Noilgiant** vélekedésem szerint nem más mint **Nagy-Ajta.** Az ezen várhoz tartozó gyepűk ugyanazon hegyláuczolatban feküdtek, mint a halmágyi vár gyepűi.

[2]) Az **indagines Nicolai** kifejezésből kétségtelennek tarthatjuk, hogy valamint az előbb emlitett gyepűk (indagines) ugy ezek is várhoz tartoztak, s Miklós vára, melynek neve a **Miklósvár** helység nevében maig is fönmaradt, a halmágyi és nagy-ajtai várral együtt már 1211-ben fönállott. — Igen hihető, hogy ezen várak, melyekről későbh emlékezetet nem találunk, mint a közelökben fekvő szent-léleki várról oklevelesen tudjuk, a mongolok 1241-diki berohanása alkalmával pusztultak el.

[3]) Ezen oklevél valamennyi kiadásában a **Transsiluanus** Episcopus czim kétségtelenül olvasási hiba **Vltrasiluanus** helyett. Magában ez oklevélben alább **Vltrasiluano** Episcopo áll, valamint Honorius pápa 1218-iki megerősitő levele is Vilmost **Vltrasiluanus** Episcopusnak nevezi. — A **Transsiluania** nevezet, mint közönségesen tudva van, a XIII-dik századnak csak utolsó tizedeiben kezdett divatba jönni az addig használt **Vltrasiluania** (Erdőelve) név helyett.

percipiendi decimas eisdem fratribus, de consensu Capituli nostri concessimus facultatem, eo tamen excepto, quod si Hungaros vel **Siculos** ad dictam terram transire contigerit, nobis et ecclesie nostre in decimis teneantur respondere.

Ezen 1213-ban kelt oklevélnek II. Honorius pápa 1218-ki megerősitő levelébe foglalt átirata megvan a német rend königsbergi levéltárában. — Egész terjedelmében közölte ez oklevelet Pray, Specimen Hierarchiae II. 253. l. s utána Szeredai, Series Episc. Trans. 6. l., Katona, Hist. Crit. V. 171. l., Bethlen Alexius, Gesch. d. deutschen Ordens. 77. l. Kósa, De Transilv. administr. 28. l., Fejér, Cod. Dipl. III. d. I. köt. 145. l. s innen Schuller, Archiv, I. 220 l., legujabban Teutsch und Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. 11. l. — Ez tudtomra a legrégibb ismert oklevél, melyben a székely (Siculus) név előfordul.

IV.

II. András király a Barczaságot biró német lovagrend részére adott ujabb kiváltságlevelében egyebek közt megengedi a rendnek, hogy a Maroson 6, s az Olton is 6 hajót tarthassanak, melyeken lefelé egész országában sót s viszszafelé más árukat szállithassanak, s őket és embereiket a székelyek és oláhok földén jártokban minden vámfizetés alól fölmenti. Kelt 1222-ben.

Andreas dei gracia Ungarie Rex. Concessimus eciam eisdem fratribus, quod super fluuium **Alt** sex naues et super fluuium **Mors** sex alias naues habeant liberas per totum regnum nostrum sales deferentes in descendendo [1]), nec non alias res in ascendendo referentes, et salisfodinas, que **Akana** vocantur, sufficientes ad illas duodecim naues, libere vbicumque voluerint, eisdem concessimus in perpetuum. Item concessimus quod nullum tributum

[1]) Az Olt folyón lefelé sót hordó hajók a sót csak a székelyföldi sóaknákból szállithatták. — Érdekes ez adat azért is, mert belőle kitetszik, hogy a most hajózhatatlan Olton le és föl jártak a XIII-ik század első negyedében a német lovagrend megterhelt hajói.

debeant persoluere, nec populi eorum, cum transierint per **terram Siculorum** aut per terram Blacorum.

András király ezen oklevelét Rudolf római király 1280-ik évi átiratából, mely megvan a német rend königsbergi levéltárában, egészen közli Schuller, Archiv I. 224—228. l. — Olvasható némi változékokkal Fejérnél is Cod. Dipl, III. d. I. köt. 470. l. — Legujabban kiadták Teutsch u. Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. köt. 17—19. l.

V.

Baróth és Sepsi szék emléke 1224-ből.

. Vniuersus populus incipiens a **Waras** [1]) usque in **Boralt** [2]), cum terra **Syculorum** terre **Sebus** [3]) et terra **Daraus** [4]) vnus sit populus et sub vno iudice censeantur, omnibus comitatibus preter Chybiniensem cessantibus radicitus.

[1]) **Waras** a mai **Szászváros**, mely mint alább látni fogjuk, 1291-ben is egyszerüen csak **Város** (Waras) néven van emlitve.

[2]) **Boralt**, a mai **Baróth** Miklós vár székben, a székelyföld szélén.

[3]) Ezen homályos kifejezést ugy vélem értendőnek, hogy a Székelyek földének, nevezetesen Sepsi széknek (terre Sebus) egy részét is a szászok által megszállott földdel egy hatóság t. i. a szebeni ispán alá vetette II. András. Sepsi szék ezen része pedig véleményem szerint nem lehet más, mint az ugynevezett **Szék föld** (terra **Zek**), melyet 1252-ben IV-ik Béla Vinczének, Akadás sepsii székely fiának, a gr. Nemes és gr. Mikó család ősének adományozott, s mely ezen adománylevél szerint hajdan Fulkun szászé volt, de a tatárok dúlása után lakatlan maradt. Ezt a Szék földét, (Hidvég, Erősd, Árapatak, Nyáraspatak és Liget falukat) csatolhatta II. András király Sepsi széktől elszakasztva a szebeni ispánsághoz, minthogy azt 1241 előtt, s igen hihetően már 1224-ben is a szász Fulkun birta. — Hogy ez a föld IV. Béla 1252-ki adománya következtében a szebeni ispánságtól elszakadt s megyei területté lett, annyival könnyebben megfejthető, mert ezen föld székely s szász lakosai 1241-ben kipusztulván, az adományos földes ur által oda szállitott új telepitvényeseket, kiknek egy része besenyő eredetü volt, sem a szászok, sem a székelyek nem tekinthették nemzetök tagjainak. — Igy történhetett, hogy ez a Szék földe, melyet még II. András 1224-ben székely földnek (terra Siculorum) nevez, s mely természetes fekvésénél fogva, a Barczaság és a székely föld között határt képező Olt folyó jobb partján esvén, a székely földhöz tartozott, attól végképen elszakadt.

[4]) **Daraus**, a mai **Darócz** (németül **Draas**), ma is legszélső faluja Kőhalom széknek Udvarhelyszék felé.

II. András királynak az Erdélybe települt szászok részére kiadott szabadságleveléből, melynek legrégibb hiteles átirata Róbert Károlytól 1317-ről megvan a szász nemzeti levéltárban Szebenben. — Egész terjedelmében közlik ezen oklevelet Pray Annal. I. 227. l., Benkő, Trans. I. 439. l., Schlözer, Gesch. d. Deutschen in Siebenb. 535. l., Eder, De initiis juribusque Saxonum Trans. 179. l., Schuller, Umrisse und krit. Studien zur Gesch. Sieb. I. Urkundenbuch 21. l., Fejér, Cod. Dipl. Tom. III. Vol. I. 441. l., Teutsch és Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Sieb. I. 28. l. és többen.

VI.

Dietrich kún püspök levelének töredéke a székelyekhez. Kelet nélkül (1228).

Theodoricus Quid vobis officit nominis mutatio, eadem manente Episcopatus erga vestram Nationem ratione et virtute? Nonne in Ecclesia Christi D. lupum et agnum una pasci conuenit? Quidni etiam **Siculum** cum **Comano** et **Olachoque**? Respicitne Deus personam? acceptos habet e quavis natione qui eum timent et operantur justitiam, et e diversitate gentium lingvarumque in unitatem fidei suos congregat. Audite Apostolum dicentem, non esse Graecum vel Judaeum, non Barbarum vel Scytham....

Igy adja e töredéket Benkő József, Milkovia I. köt. 116 l., ki e töredék másolatát brassai Teutsch József kéziratai közt ily czimmel találta: Literae Theodorici Episcopi ad Decanos Zekelios. — Benkő után közli ezt Fejér, Cod. Dipl. III. d. II. köt. 151. l., Bárdossy, Supplem. ad Analecta Scepusii 416. l. és Teutsch u. Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. köt. 45. l. — E kelet nélküli töredéket bizvást tehetjük Fejérrel és többekkel együtt 1228-ra, miután IX. Gergely pápának 1228. mart. 21-én IV. Béla ifjabb királyhoz, az esztergomi érsekhez és a dominicanus rend generalis priorjához, valamint azon év sept. 13-án magához Dietrich kún püspökhöz intézett leveleiből (Fejérnél III. dar. II. köt. 141—155. l. hibásan 1229-re téve) kitetszik, hogy Béla, mint ifjabb király az esztergomi érsekkel a kúnok földére bemenvén azok nem kis részét megtéritette, s az érsek már

1228. mart. 21-ke előtt kinevezte a kúnok püspökévé Dietrich dominicanus szerzetest, ki VII. Gergelynek a rend priorjához intézett levele szerint azelőtt „majd nem öt éven át azon rend magyarországi priorja volt." — Mint a közlött levéltöredékből kitetszik, a székelyek vonakodtak egy püspökség alatt lenni az ujdon megtért kúnokkal s azért intézte Dietrich, a csak imént fölállitott új kún püspökség püspöke, a székelyek dékánjaihoz ezen levelet.

VII.

Bogomér, Szoboszló fia, székelyek ispánja és vezére IV. Béla bolgárországi hadjáratában, 1235. előtt.

. Dum in obsidione Castri **Budung** [1]) essemus constituti, egredientibus e Castro militibus ex aduerso, iam dictus Dionysius primus inter alios conflictum iniens cum eisdem, ipsos in Castrum redire compulit, absque vlla nostrorum lesione. Insuper dum adhuc in eadem expedicione persisteremus, eundem cum quibusdam Baronibus nostris contra exercitum Alexandri, fratris ipsius Imperatoris Bulgarorum, qui per multas acies et latentes insidias nostros homines ad depopulandam et spoliandam terram dispersos frequenter inuadere consueuerat, qui eciam **Bogemerium, filium Zubuslaij** [2]) **Comitem et ductorem Siculorum capituarat,** duximus transmittendum. . . .

IV. Béla 1235-ki okleveléből, melyben lovászmesterének Dénesnek, Dénes fiának (a Losonczi Bánfiak ősének), a Nyitra vármegyei Tapolcsányt és más 3 falut adományozott. — Ezen arany bullával kelt adománylevél eredetije megvan a gróf Forgács család szécsényi levéltárában. Egész terjedelmében kiadva Fejérnél Cod. Dipl. IV. dar. I. köt. 21—27. l.

[1]) Castrum **Budung** (helyes olvasással aligha nem **Budunij**), a mai **Widdin** vára, melyet, mint más számos adatból is bizonyitható, a magyarok régen még a XV-ik században is **Bodon** várának hivták.

[2]) Valamint **Bogomér,** ugy atyja **Szoboszló** neve, tiszta szláv név, és igy igen hihetőnek tarthatjuk, hogy a székelyek ezen ispánja nem székely, hanem magyarországi szláv eredetü nemes volt.

VIII.

IV. Béla király megparancsolja Lőrincz mester erdélyi vajdának és Valkó vármegye főispánjának, hogy az erdélyi határszélen a székely földön eső szent-léleki királyi várat, melyet a tatárok lerontották, haladék nélkül állittassa helyre. Kelt 1251-ben január 5-én.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex, Magistro Laurencio woywode nostro parcium Vltrasiluanarum, et Comiti de Walko. Salutem cum fauore. Cum intelligamus **Castrum nostrum Regium Zenth Lelewkh in confinijs terre Siculorum parcium nostrarum Vltrasiluanarum positum** [1]) superioribus annis per Tartarorum rabiem regnum nostrum deuastancium nonnihil concussatum et destructum esse, neque ab eo tempore restauratum haberi, hinc vi Regij nostri muneris, quo huic regno nostro, subiectisque nobis populis, eorundemque saluti superinuigilare tenemur, Fidelitati tue harum serie firmissime mandamus et precipimus, vt castrum **Zenth Lelewkh,** ab antiquis iam temporibus in salutem, et tutamen populorum nostrorum terre Vltrasiluane, in ipsis confinijs olim extructum, sine mora restitui, reedificarique faciatis , constituendisque eorum Castellanis fidelem castri custodiam serio committatis, ne ex incuria vestra aut eorum detrimentum aliquod Regno nostro ex confinijs inferatur. Datum Anno domini M° CC° L primo, Nono Ydus Januarij, Regni autem nostri Anno XV°.

Legelőször közölte ez oklevelet 1833-ban gr. Kemény József, Arpadia I. köt. 71. l., a nélkül, hogy az eredeti hol létét megemlitette volna. Utána adta ki 1835-ben Fejér György, Codex Diplom. Regni Hung. Tom. VII. Vol. III. 33. 34. l. Ujabban közölte gr. Kemény József oklevélmásolat-gyüjteményéből Schuller, Archiv für Kenntniss von Siebenbürgen I. köt. Hermannstadt. 1841. 64. l. Legujabban kiadták Teutsch és Firnhaber, Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens I. köt. Wien. 1857. 70. l. — Ezen okmánytár kiadói a Re-

[1]) Ezen szent-léleki királyi vár Kézdi széken, a **Szent-Lélek** helység fölött emelkedő **Perkő** tetején feküdt.

gestak XL. lapján megemlitvén, hogy ezen oklevelet gr. Kemény József gyüjteményéből közlik, azt a megjegyzést teszik, hogy az eredeti a kolos-monostori convent levéltárában van, hol azonban 1854. aprilis havában nem találták meg. — Nem kételkedem, hogy Teutschot és Firnhabert a Fejér Codex Diplomaticusában e. h. 34. l. közlött megjegyzés vezette félre, melyben szó van V. István 1271-ki okleveléről, mely emlitezik László szentléleki várnagyról. Erről az 1271-ki és nem IV. Béla jelen okleveléről mondja gr. Kemény József, Arpadia I. köt. 72. l. és utána Fejér e. h., hogy megvan a kolos-monostori convent levéltárában. — Ezen általunk is gr. Kemény József sajátkezü másolata után (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Transs. Tom. I. 25. l.) közlött oklevél eredetije hol van, nem tudjuk; azt maga gr. Kemény József sem tudta, ki másolata alá ezt jegyezte: Ex collectione MSS. Josephi Dobo de Alba Julia. A mult század második felében sokat másolt Gyula-Fejérvári Dobó József nem gondolt arra, hogy följegyezze, honnan vette másolatait, és igy e most lappangó oklevél eredetijének fölfedezését csak a véletlentől reménylhetjük.

IX.

IV. Béla Vinczének, sepsi székely Akadás fiának, adományozza Szék földét, a kerczi oláhok, a brassai szászok és a sepsi székelyek földe között. Kelt 1252. aug. 20-án.

Bela dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex. Vniuersis presentes litteras inspecturis salutem in uero saluatore. Circumspeccio regum prouida condignis premijs sibi obsequentibus sic decet occurrere, vt et alij exemplo consimili ad fidelitatis opera forcius accendantur. Proinde ad vniuersorum noticiam peruenire volumus presencium per tenorem. Quod accedens ad nos Vincencius Comes filius Akadas **Siculus de Sebus** [1]) diligenter postulauit, quod **Terram Zek**, que quondam Fulkun Saxonis fuerat, sed per deuastacionem Tartarorum uacua et habitatoribus carens remanserat, inter terras Olahorum de

[1]) Ez a Vincze, Akadás sepsi székely fia, közös törzsatyja a Hidvégi gr Mikó és Hidvégi gr. Nemes családnak.

Kircz, et Saxonum de Barasu et terras Siculorum de Sebus existententem [1]) sibi conferre dignaremur. At nos iustis peticionibus inclinati, consideratis m(eritis eiusdem Vincencij) que a primeuis puericie sue temporibus in regno nostro et extra regnum in legacionibus deferendis studuit commendabiliter exhibere, memoratam t(erram simulcum cunctis) vtilitatibus et pertinencijs suis, sibi, et per eum suis heredibus heredumque successoribus duximus conferendam. Quam per dilectum et fidelem nostrum L(aurencium) Voiauodam Transsiluanum et Comitem de Volkou [2]) sibi fecimus assignari. Mete autem seu termini ipsius terre quemadmodum nobis per eundem Laurencium [3]) constitit, hoc ordine distinguntur. Prima meta incipit ab oriente super quodam monte nomine **Vecul** [4]) et venit ad fluuium Olth, usque partem meridionalem, et per memoratum fluuium Olth descendit ad indagines vsque septem-

[1]) **Szék** földe, mely a brassai szászok és sepsi székelyek földe között feküdt, az a része a mai Felső-Fejér vármegyének, melyen Hidvég, Erősd, Árapatak, Nyáraspatak és Liget faluk feküsznek. — Oklevelünknek 1758-ban az erd. kir. tábla által gr. Nemes Ádám itélőmester részére történt átiratában e hely igy van adva: inter t......... de Barasu et terras Siculorum de Sebus. Ez oklevélnek Benkő József s utána Katona, Fejér és mások által kiadott példányában azonban itt a szöveg minden hézag nélkül igy van adva: inter **terras Olahorum de Kircz**, Saxonum de Barassu stb. — Hogy Benkő itt helyesen olvasott, kitetszik Wingarti Geréb Péter erd. vajda 1479-iki itéletleveléből, melyben épen ezen 1252-diki oklevél eredetijéből ezen szavak: **inter terras Olacorum de Kircz** stb. szóról szóra igy vannak idézve. Lásd alább 1479-re.

[2]) Az 1758-diki hiteles kir. táblai átirásban L...... Voiauodam áll; hogy itt **Laurencius** állott, nem pedig **Ladislaus**, mint Benkő és követői kiadásában áll, bizonyos; miután alább oklevelünkből látjuk, hogy a király IV. Béla ezen Szék földe határairól az adományos Vincze részére ezen föld határait kijártató Lőrincz vajda által (per eundem **Laurencium**) értesült. Ezen Lőrincz erdélyi vajda és valkói főispán emlitve van IV. Béla 1251. jan. 5-ikén kelt oklevelében is, melyet föntebb VIII. sz. alatt közlöttünk.

[3]) Benkő és követői kiadásaiban itt kézzel foghatólag hibásan áll: per eundem **Vincencium**. Hogy az adományos maga tett volna a királynak jelentést a részére adományozott, kijártatott és birtokába átadott föld határairól, teljes képtelenség. Ez annak a kötelessége volt, kit a király a beigtatással megbizott, és igy oklevelünk föntebbi sorai szerint e jelentést ez esetben csak Lőrincz vajda a beigtatással megbizott királyi ember tehette.

[4]) **Vecul**, olvasd **Veczöl**, a mai **Veczel** hegy Sepsi szék és az itt leirt Szék földe között. **Benkő** hibásan olvasta és adta e helynevet **Vekul**-nek, miben őt ez oklevél valamenynyi későbbi kiadói is követik.

trionem, et per quemdam riuulum vadit diu usque ad caput ipsius riuuli, et inde ascendit ad monticulum, qui vulgariter Berch dicitur, a quo contiguatur [1]) predicto monti Vecul uersus orientem, et sic terminatur. Vt autem predicta liberalitas seu donacio robur obtineat perpetue firmitatis, presentes eidem concessimus litteras dupplicis Sigilli nostri munimine roboratas. Anno Domini M⁰ secundo, tredecimo Kalendas Septembris Regni autem nostri septimo decimo [2]).

Ezen oklevél eredetije pergamenen IV. Béla király fejér és zöld selyemsinórról függő kettős pecsétjével 1849-ig a Hidvégi gróf Nemes család hidvégi levéltárában őriztetett. 1758-ban vétette ez akkor is már szakadozott oklevélnek hiteles átiratát az erd. kir. tábla által gr. Nemes Ádám akkori itélőmester. Ezen hiteles átirat, az eredeti helyesirásának, öszszevonásainak megtartásával és hézagai kijelölésével, megvan Szebenben a Bruckenthal-könyvtárban (Collectanea MS-ta. Tom. XII. in folio pag. 201.) Ezen hiteles átiratot másolta le gr. Kemény József Szebenben 1845. oct. 27-én. Gr. Kemény József ezen másolata megvan az Erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Transilv. Appendix Tom. I. nro. 18). Ezen másolatból, mely Benkő és követői kiadásainál hivebb és hibátlanabb, tartottam ez oklevelet közlendőnek. — Magáról az eredetiről gr. Kemény József emlitett másolata alatt még ez érdekes jegyzést is olvashatjuk: De hoc literali Comes Franciscus Nemes 1783. 16. Dec. Josepho Benkő sequentia scripsit. „A primaeva donationalis, melyet Tiszteletes Uram Transsilvaniajába inserálni méltóztatott, már régen elveszett volt, és Istennek csudálatos gondviseléséből a régi hires Némainál, ki elébb Prokurátor és azután Tabulae Regiae Assessor volt, holta után egy jó emberünk az Némai Ur széljel hánt irásai között találta meg, és legottan megismervén, ugy vitte néhai Gr. Nemes Ádám Ur akkori itélő mester kezéhez, melyet néhai bátyám örömmel kezéhez vévén, és a Királyi Tábla előtt revidealtatván, mind-

[1]) Benkő és követői kiadásában hibásan áll: „consignatur."

[2]) Az uralkodási év ezen meghatározásából bizonyos, hogy ezen oklevél 1252-ben kelt. — Vingárti Geréb Péter erd. vajda 1479-iki itélet-levelében is mint alább láthatjuk, ezen oklevél, mely akkor a vajda előtt eredetiben bemutattatott, 1252-iki kelettel van emlitve.

járt transummáltatott." Epistola haec exstat inter MS. Josephi Benkő in 4-o sub titulo „Epistolarium" Tom. III. p. 227. — Benkő itt említett levélgyüjteménye 1849-ben a n.-enyedi főiskola földulása alkalmával veszett el. — Magát az eredeti oklevelet is hasonló sors érte 1849-ben, mikor Hidvégen a gr. Mikó család levéltára teljesen, a gr. Nemes családé pedig anyuyira elpusztittatott, hogy ma csak csekély maradványai vannak meg, melyeket a rombolás után több héttel összeszedegettek, s melyek szabad ég alatt szétszórva az idő viszontagságaitól sokat szenvedtek. 1862-ben Hidvégen átútazva gr. Nemes Ábráhám kastélyában ohajtottam volna áttekinteni e levéltár igy is bizonyosan érdekes maradványait, melyekből később egy pár érdekes darabot a gróf Muzeumunknak ajándékozott, azonban a gróf akkor távol s szobája, melyben a megmentett levelek állottak, zárva lévén, czélomhoz nem juthattam, s igy nem vagyok teljesen bizonyos benne, valjon véletlenül épen ezen eredeti oklevél is nem maradt-é meg?

Legelsőben **Benkő József** adta ki ez oklevelet 1777-ben **Transilvania I. köt. 446. l.** az akkor Hidvégi gr. Nemes Jánosnál, mint a hajdani Szék földének nevezett terület legfőbb birtokosánál őrzött eredetiből; ő utána közölte **Katona, Hist. Crit. Regum Hung. VI. köt. 182. l.** és **Fejér, Cod. Dipl. Tom. IV. Vol. II. 147. l.**, legujabban pedig gr. Kemény Józsefnek éppen Benkő kiadásából vett másolatából (**Jos. Com. Kemény Diplomatarium Trans. Supplement. I. köt. 68. l.**) tették közzé **Teutsch és Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. Bd. (1857). 70. l.**, regestáikban **XL. l.** azt állitván, hogy az eredeti a gr. Nemes család levéltárában létezik. — Hogy az eredeti csakugyan ott volt, azt 1792-ben **Eder** is emliti **De initiis et juribus Saxonum 92. l.**, ki ugyanitt emlitést tesz ez oklevélnek Benkő kiadásától több helyt külömböző átiratáról, mely kétségtelenül nem más, mint a szebeni Bruckenthal-könyvtárban őrzött s általunk föntebb emlitett 1758-ki hiteles átirat, melyet az eredeti hijányában jónak láttam kiadásom alapjául elfogadni.

X.

IV. Béla az esztergomi érsekség kiváltságait megerősítvén, az érseket a székelyektől és oláhoktol a király részére barmokban és juhokban járó jövedelem tizedrészének élvezetében is meghagyja. Kelt 1256 dec. 16-án.

Bela Dei gracia Hungarie . . . Rex Venerabilis in Christo pater B. eadem gracia Archiepiscopus sancte matris ecclesie Strigoniensis proposuit nobis . . . quod eadem ecclesia . . . multis libertatibus, beneficijs diuersis, pluribusque priuilegijs sit decorata similiter in decimis percipiendis regalium prouentuum ex parte **Siculorum et Olacorum**, in pecudibus, pecoribus, animalibus quibuslibet, exceptis terragijs Saxonum.

Eredetije az esztergomi érsekség levéltárában, honnan egész terjedelmében közli Fejér, Cod. Dipl. IV. dar. II. köt. 384—387. l.

XI.

A Vág vidékén létezett székely telep emléke. 1258.

. . . . Mete autem ville predicte B. (Baralach) [1] hoc ordine distinguuntur. Prima meta incipit inde per riuum tendit ad **magnam Syluam** [2]) versus **Siculos**, et ibi sunt tres mete versus occidentem, vna meta pertinet ad villam S. secunda ad villam Baralach, tercia meta pertinet ad **Siculos** [3]). . . .

[1]) A mai **Boleráz** falu a Tirna folyó mellett, Pozsony vármegyében.

[2]) Ezen **nagy erdőn** mint a határleirásból is kitetszik, a Boleráztól nyugotra fekvő, erdőkkel boritott hegylánez értendő, mely **Fejér hegység** név alatt ismeretes.

[3]) Ez adat szerint Boleráz falutól nyugotra a Fejér hegységben már 1258-ban laktak székelyek. De hogy ezen Vág vidéki székelyek telepe a Fejér hegyen túl is terjedt, bizonyitja a Pozsony vármegye nyugoti szélén, az ország határát képező Morva folyótól mintegy fél óra távolságra fekvő **Székelyfalva** (tótul **Szekula**) nevü falu, mely mint a hazánkban számos **Németi, Olaszi, Oro-**

III. András 1291-ki kiváltságleveléből, melylyel IV. Bélának a nagyszombati apáczák részére a mai Boleráz faluról 1248-ban kelt, általa 1258-ban a föntebbi határleirással megtoldott, V. István által 1270-ben s IV. László által 1288-ban átirt adománylevelét megerősiti. Ezt a pozsonyi káptalan 1503-ki átiratából közli **Fejér Codex Dipl. VI. d. I. köt. 159. l.**

XII.

Az oláhoktól és székelyektől a király részére szedni szokott barmok és juhok tized része az esztergomi érseket illette. 1263.

. . . . Item similiter de pecudibus et pecoribus exigendis ab **Olachis** et **Siculis** idem Archiepiscopus percipiet decimam partem.

IV. Béla 1263-ban az esztergomi érsek részére adott kiváltságleveléből, melyben az érsekség régi jogait és kiváltságait megerősiti. E levél eredetije megvan az esztergomi érseki levéltárban. Egész terjedelemben közölve **Fejérnél Cod. Dipl. IV. dar. III. köt. 133—136. l.**

XIII.

IV. Béla király a Vág vidéki székelyeket, kik előbbi kiváltságlevele értelmében száz fegyveressel tartoztak neki hadjárataiban szolgálni, de a kik az ő minden hadjárataiban ezen számon fölül szolgálva hősileg viselték magokat, abban a kegyben részesiti, hogy ezentúl ne nem megszabott számban, hanem mint a nemesek, fejenként és személyesen tartozzanak vele együtt táborozni. Kelet nélkül (1235—1270).

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex. Omnibus tam presentibus

szi, Oroszvár, Tótfalu, Besenyő stb. az illető népségektől, **székely** lakosaitól nyerte nevét. — **Fejér György e. h.** ez oklevél alá következő megjegyzést tesz: „E documento hoc innotescit **Siculorum** nomen gentile haud quaquam esse, sed **munii**, conrespondens nomini **Eöriorum**; ita concludendum est ad nomen etiam **Jásziorum** seu Philisteorum.“ — A közlött határleirás föntebbi szavaiból, melyeknél több ott a székelyekre nem vonatkozik, Fejér ezen állitását egy betüvel sem lehet támogatni; mert ott szó sincs arról, hogy az emlitett székelyek határőri tisztet teljesitettek, annál kevésbbé arról, hogy a **székely** név az **őr, (határőr)** szóval egy értelmünek volna vehető.

quam futuris presentes litteras inspecturis salutem in omnium Saluatore. Ad vniuersorum tam presencium quam futororum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod cum **Siculi de Wagh** olim per Comitem suum fuissent plurimum aggrauati, nobisque super grauamine ipsorum huiusmodi ex parte eorum frequencius fuisset supplicatum. Nos, qui ex officio suscepti regiminis nostri condescendere debemus cum moderacione peticionibus subditorum, eosdem Siculos a grauamine suo predicto eximentes ordinaueramus, vt sub certo numero hominum, videlicet centum armatorum, nobis et regno nostro in omni expedicione nostra seruire teneantur, super gracia seu misericordia nostrum priuilegium concedendo [1]), sperantes vt ijdem ad seruicium nobis et regno nostro impendendum vtiles et idonei habeantur. Verum quia predicti Siculi in libertate persistentes prenotata, nobis in omnibus expedicionibus nostris, quas secundum temporis diuersitatem et negociorum nostrorum qualitatem habere nos oportuit, vltra ipsam ordinacionem nostram, quasi de virtute ad virtutem ascendentes, adeo gratum et laudabile seruicium impenderunt, vt noster regius animus frequencius in seruicijs quieuisset eorundem, Nos huiusmodi fidelitatibus et seruicijs eorum laudabilibus ex benignitate Regia grato recompensacionis munere occurrendo satisfacere volentes, vt eo splendidius nobis seruire valeant, quo specialius eos amplectimur regio cum fauore, talem eis graciam duximus conferendam, quod non sub certo numero, sed eo modo, sicut seruientes regales, per se et personaliter armati nobiscum exercituare teneantur. Vt igitur hec a nobis concessa gracia robur obtineat perpetue firmitatis, nec per quempiam processu temporis retractari valeat, aut in irritum reuocari, presentes concessimus litteras.

Igy közli ezt az érdekes oklevelet, a befejezés és kelet elhagyásával, Zsámboki János Bonfini általa eszközlött frankfurti 1581-diki kiadásának függelékében, Decretorum seu articulorum aliquot priscorum Vngariae Regum Liber, Francofurti, 1581. 38. l. és utána Fejér, Codex Dipl. V. dar. III. köt. 547. 548. l. — Fejér György ez

[1]) Tehát létezett IV. Bélánsk ennél régibb kiváltságlevele is, melyet a Vág mellékén lakó székelyeknek adott.

oklevél alá tett jegyzetében ezen Vág melléki székelyekről igy nyilatkozik: hihetetlen lévén, hogy ezen székelyek a szlávok által lakott Vág vidékén Attila népének maradványai voltak vagy a székely földről kerültek volna ide, azt kell gyanitni, hogy valamint az erdélyi székelyeket királyaink a határ őrzésére használták, ugy IV. Béla a Vág vidékén is állitott föl az Ottokárral folyt háborúk alkalmával ily határőröket, kik épen azért, mert határőrök voltak, székely nevet kaptak, mint az Erdély határát védő székelyek. — Fejér ezen vélekedését teljességgel nem tartom elfogadhatónak, mert az az alaptétel, hogy a székely név annyit jelentene mint határőr, senki által bebizonyitva nincs, s azt ebből az oklevélből kiokoskodni nem lehet. De nem fogadhatom el azért sem, mert ha a föntebbi tétel állana, hogyan történhetnék az, hogy azon számos oklevélben, melyek a hazánk nyugoti és déli részein elterülő határőrökről szólanak, kik okleveleinkben, mint őrök, (Ewrek), spiculatores, besenyők stb. vannak megnevezve, soha és sehol a székely név határőr értelemben elő nem fordul, s csak a Vág mellékieket találjuk igy nevezve, kik IV. Béla ezen oklevele szerint, valamint az erdélyi székelyek is, nem csak határőrök voltak, hanem egyenesen a királylyal tartoztak minden hadjáratban részt venni. Okleveleink a különféle kiváltságos népfajokat, besenyőket, kúnokat, oroszokat stb., kik mind saját elöljáróik alatt külön hatóságot képeztek, mindig a legpontosabban megkülönböztetik, s miután arra példa nincs, hogy okleveleink valakit kúnnak, besenyőnek stb. neveztek volna, a ki valósággal nem ezen fajhoz tartozott, lehetetlennek tartom, hogy IV. Béla a Vág mellékén külön ispán alatt álló székelyekről beszélne, ha ott valódi székely telep nem létezett volna. Mikor, vajon éppen IV. Béla alatt történt-é az erdélyi székelyek közzül egy csapatnak ide áttelepitése, azt adatok hiányában meg nem határozhatjuk: de hogy ezen áttelepités nem éppen oly hihetetlen, mint Fejér György állitja, kitetszik abból, hogy IV. Béla fia V. István is áttelepitette a mellette hősileg harczolt kézdi székelyek egy részét az Aranyos mellékére, kiknek maradékai, kiváltságaik áital védve, mai napig fönmaradtak, míg a Vág melléki székelyek, önhatóságukat elvesztvén, elenyésztek. — Jól tudom, hogy Jerney János, ki ezen oklevelet Keleti útazása I. köt. 255. 256. l. egész terjedelmében közli, ezen székelyeket a Sopron vármegyei Vág falu lakosainak, és minthogy Sopron vármegyében besenyő telepek voltak, valóságos besenyőknek tartotta, azt állitván hogy a besenyő és székely név alatt egy nép értendő s a

székely név **őr, határőr** értelemben veendő. Jerney ez állitását teljességgel el nem fogadhatom, sőt **Thúróczinak** éppen általa idézett szavai által, melyekben a II. István alatt a csehek és II. Gyejcs alatt az osztrákok ellen folytatott háborút leirva ezt mondja: Bisseni atque Siculi vilissimi fugerunt, **Chron. Hung. II. rész 63. és 65 fej.** világosan megczáfolva látom, a mennyiben Thúróczi a besenyőket és székelyeket nem hogy egy népnek venné, hanem egymástól igen világosan megkülönbözteti.

XIV.

Az Erdélyben a székely földön fekvő Szent-Lélek királyi végvár emléke, 1271-ből.

„Ladislaus filius Jacobi **Castellani Castri nostri finitimi et Regalis Zenth Lelewk** partium Ultrasylvanarum **in terra Siculorum nostrorum.**"

Emlitve V. István 1271-ki oklevelében, melynek eredetije megvan a kolos-monostori convent levéltárában, gr. Kemény József szerint. **Arpadia I. köt. 72. l.**

XV.

Máté erdélyi vajda bizonyitja, hogy az Ompoly mellett fekvő Abrud föld (Abrudbánya) határát, melyet V. István király az erdélyi püspökségnek és káptalannak adományozott, s melyet az előtt királyi adományból néhai Gyula bán, utóbb Szoboszló székely birt, a kercsi apát bizonysága, András gyógyi ispán, királyi ember, továbbá az összes szomszédok s ezek közt az ő maga jelenlétében is, minden ellenmondás nélkül kijártatta. Kelt Gyula-Fejérvártt 1271.

Nos Matheus voyauoda Transiluanus comes de Zonuk memorie commendantes tenore presencium significamus vniuersis, quod terram **Orbuth** [1]) vocatam, que est sita iuxta **Onpoy** terram, capituli ecclesie beati Michaelis, illustris Stephanus rex Vngarie dominus noster naturalis, nobis scientibus et videntibus collacioni regie per

[1]) A mai **Abrudbánya.**

omnia pertinentem, contulit et dedit et donauit episcopatui et capitulo ac ecclesie beati Michaelis perpetuo et irreuocabiliter possidendam, quam primitus ex donacione regia Yula condam banus vsque ad mortem suam, et demum **Zucuslaus Siculus** successiue possederat [1]) pacifice et quiete. Que terra coram testimonio abbatis de Kerch, et Andrea comite de Gyog homine domini regis, conuocatis omnibus commetaneis et vicinis, et specialiter coram nobis exstitit reambulata, nullo penitus contradictore existente, et eosdem in pacifica possessione dicte terre permanere et super his omnibus litteras nostras presentes et testimoniales duximus eisdem conferendas, sigilli nostri munimine roborando. Datum Albe. Anno domini millesimo ducentesimo septuagesimo primo.

Eredetije a gyula-fejérvári káptalan levéltárában, honnan legujabban kiadták **Teutsch u. Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. köt. 96. 97. l.** — Régebben is közölte **Katona, Hist. Crit. VII. köt. 573. l., Szeredai, Notitia Capituli Albensis 6. l.** és **Fejér, Cod. Dipl. V. d. I. köt. 169. l.**, de mind pontatlanul.

XVI.

Toroczkai Chelleus, Chelleus fia, örökös várát Toroczkót, saját tulajdonjoga föntartása mellett, védelem végett átadja az Aranyos melléki kézdi székelyeknek, mind addig míg az Aranyos mellett fognak lakni. Kelt 1257—1272. közt.

Comes Chelleus filius Chellei de Toroczko castrum suum haereditarium, servata et retenta sibi proprietate et jure dominii eiusdem castri,de libera sua voluntate dedit donavit et contulit vicinis suis **Siculis de Kézd**, et per eos eorundem successoribus **de iuxta Aranyos**, donec iidem Siculi vel eorum successores iuxta ipsum fluvium Aranyos permanserint et perstiterint, causa defensionis capitum et liberorum suorum, necnon bonorum eorundem. In dictum castrum Toroczko tamquam in proprium et haereditarium suum ca-

[1]) Első okleveles nyoma annak, hogy egyes előkelő székelyek vármegyei birtokot a székely földtől távol is birtak.

strum, omni tempore cum omnibus bonis suis liberam habebunt intrandi facultatem, in eodem, sicut in castro suo permanendi, proprietas nihilominus ipsius Castri Toroczko cum pleno iure dominii semper preattacto Chelleo (a többi elveszett).

Igy adja e töredéket Hilibi Gál László Nemzeti Társalkodó 1832. I. köt. 399. 400. l., megjegyezvén, hogy „ez a levél van in fragmento in Capitulo Albensi." — Gróf Kemény József e töredék kivonatát oklevélmásolat-gyüjteményébe (Diplomatarinm Trans. Supplem. I. köt. 80. l.) fölvévén, alája jegyzésben ezt irja: „Originale harum literarum admodum laceratum dicitur exstare in Archivo Capituli Albensis (fors rectius K. Monostoriensis)," mit ő bizonyosan azért mond, mert az eredetit az általa gondosan átvizsgált és leirt gy.-fejérvári káptalani levéltárban nem találta. — Hogy ezen oklevél tartalma igaz, s Toroczkó vára nem tartozott azon Aranyos melléki területhez, melyet eredetileg V. István s később 1289-ben V. László adományozott a kézdi székelyeknek, kitetszik abból, hogy ezen területnek, a későbbi Aranyos széknek, III. András 1291-ki kiváltságlevelében előszámlált helységei között Toroczkó vára igy van emlitve: „Turuskou, castrum scilicet commune cum prouincialibus." — Mikor történt e vár átengedése védelem végett az Aranyos melléki kézdi székelyek részére, meg nem határozhatjuk: minthogy azonban V. László király emlitett 1289-ki adománylevelébő1 bizonyos, hogy ezen székelyeknek Aranyos mellékét V. István adományozta, ki mint vezér 1257-ben kezdett Erdélyben kormányozni és adományozni, s mint király 1272-ben halt meg, ez oklevél keltét 1257 és 1272 közzé helyezhetjük. — Megjegyzem még, hogy „magister Chelleus filius Chellei de Turuzkov" 1294-ben is élt, mikor Torda vármegyei Gerebenes nevü örökös földe felét rokonainak Istvánnak és Andrásnak, Helembán fiainak, adta. Lásd: Teutsch és Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. köt. 188. l. — Megjegyzem még, hogy a Chelleus név leirását hibásnak tartom Ehelleus helyett.

XVII.

Adorján István ispán és a telegdi esperestségi székelyek bizonyitják, hogy előttök Gáldi Jakab fia Jakab prépostfalvi örökös földét és egy ottani malom felét Schönbergi Gerlachnak, Szent-Ágotai Henriknek és Dietrichnek, Herbord fiának, másfél márka finom ezüstért, több megnevezett tanú jelenlétében, örökösen eladta. Kelt 1280-ban.

Nos Stephanus Adrianus Comes ac ceteri **Siculi** viri prouidi et honesti **in dyocesi Thelegd** [1]) **constituti.** Ad uniuersorum noticiam presencium sub tenore volumus peruenire, quibus presentes ostenduntur, Quod Jacobus filius Jacobi frater Georgy bone memorie de Gald ex vna parte, Altera vero parte Gerlacus de Pulcromonte [2]) et Henricus de sancta Agatha [3]) et Theodoricus filius Herbordi, constituti coram nobis professi sunt tali modo coram nobis, quod Jacobus terram suam hereditariam, et mediam partem molendini cum attinencys sibi pertinentibus in Probstroph [4]) que sua erant hereditaria, supradictis probis viris G. et H. et Th. vendidit pro altera media marca fini argenti, ipsorum heredibus heredumque successoribus possidendam, Ita tamen, si vllo vmquam tempore aliquis ipsorum cognatorum Jacobi vellent reuocare, et ipsis possessionibus Probstrop et in Sconberk,que sibi pertinebant, in irritum causam vellent incitare, facultatem non habeant incitandi, testes autem Comes Wastmodus, Comes Herbordus, comes Winricus, comes

[1]) A dyocesis **Thelegd** név alatt a telegdi esperestség értendő, mely marosi, csíki és erdőlaki kerületre oszlott s kiterjedt Maros, Csík, Gyergyó, Kászon és Udvarhelyszékre, s még 1442-ben is előfordul e név alatt. E nevezet a székely nemzet **Telegd** nemétől vette eredetét, s van okleveles nyoma, hogy még 1301-ben Udvarhely széket **Telegd**-nek hitták. Ezt igazolja az Udvarhely szék legszélén eső Baczon helység egyik részének **Telegdi**-Baczon neve is, míg másik részét, mely Háromszékhez tartozik, Sepsi-Baczonnak hívják. Lásd e kérdést bővebben kifejtve F. D. (Fancsali Dániel) által „A thelegdi esperestségről" czimü értekezésében **Nemzeti Társalkodó 1838. II. köt. 41—60. l.** — Has. **Orbán Balázs, Székelyföld leirása I. köt. 20. 41. és 42. l.**

[2]) **Pulcher mons** a mai **Schönberg,** magyarul **Leses,** Nagy-Sink székben.

[3]) **Szent-Ágota,** németül **Agnethlen,** ugyanott.

[4]) **Propstdorf,** magyarul **Prépostfalva,** ugyanott.

Petrus de **Dalia** [1]; Insuper seniores de castro Sex [2], super eo presentes litteras Sigillo ciuium de Cibinio fecimus munimine roborarj. Datum anno domini M° CC° LXXX°.

A gyula-fejérvári káptalan 1453-ki átiratából, mely megvan azon káptalan levéltárában (**Miscellan. Cista I. Fasc. 2. Nro 41.**) — Ki volt adva ezen oklevél már 1838-ban is, azonban a tanúk nevei kihagyásával F. D. (Fancsali Daniel) által „A telegdi esperességről" czimü értekezésben, **Nemzeti Társalkodó 1838. II. félév 49. l.**; ujabban teljesen, de még is némi olvasási eltérésekkel közölték **Teutsch és Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. köt. 120. 121. l.**

XVIII.

IV. László az Aranyos mellékén lakó székelyeknek, atyja István és az ő idejében tett hű szolgálataikért, nevezetesen azért, hogy a Hód mellé gyülekezett lázadó kúnok ellen vitézül harczoltak, továbbá azért, hogy az országból zsákmánynyal kivonuló tatárokat Toroczkó vára alatt vitézül megtámadván több mint ezer rabot szabaditottak ki, s végre 80 lóért, melyeket szükségében tőlök kapott, örök adományul adja a tordai királyi vár Aranyos nevü földét az Aranyos és Maros vize mellett, melyet már atyja István is az emlitett székelyeknek adományozott volt. Kelt 1289. sept. 18-án.

Ladizlaus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque Rex. Omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in salutis largitore. Vt collaciones principum perpetua firmitate solidentur seu fulciantur, litterarum solent testimonio communiri seu perhennari. Inconcussum quippe permanet, quod regio patrocinio communitum, Proinde ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam

[1] **Dálya** alatt a Segesvár széki **Szász-Dálya** értendő.

[2] **Castrum Sex** (Teutsch és Firnhaber kiadásában **Ses**), nem más mint **Segesvár, Schässburg.** — Nevezetes, hogy ezen örök eladási oklevelet a telegdi (Udvarhely széki) székelyek közönsége állitja ki, holott a vevők, valamint a tanúk, mind szászok s az eladott föld is szász területen feküdt; hihetőleg az eladó Gáldi Jakab volt székely eredetü.

harum serie volumus peruenire. Quod nos consideratis fidelitatibus et meritorijs seruicijs **Siculorum nostrorum super terra Oronos** [1]) **commorancium seu residencium**, que primo domino regi Stephano patri nostro karissimo et per consequens nobis cum summo ardore fidelitatis laudabiliter exhibuerunt, vt fideliter, sic deuote, que quidem per singula suo modo longum esset enarrare et fastidium generaret, sed quedam de fidelitatibus et meritorijs seruicijs eorundem Siculorum presentibus fecimus inserenda. Sane nam cum Cumani versi in perfidiam ausu temerario eleuato uexillo crimen lese maiestatis non formidantes in **Hovd** [2]) contra personam nostram insurrexerant et conuenerant, ijdem Siculi dubios euentus fortune non verentes nobis cernentibus contra ipsos Cumanos et aciem eorundem se viriliter et laudabiliter opposuerunt, et in eodem prelio nobis multipliciter meruerunt complacere. Preterea cum perfida gens Tartarorum regnum nostrum hostiliter et crudeliter adijsset, et maximam partem regni nostri vastibus duris et spolijs peragrasset, ac infinitam multitudinem incolarum regni nostri in sua feroci captiuitate abduceret, et ijdem Tartari spolijs, bonis et rebus regni nostri honerati, ad propria remearent, predicti Siculi contra insultum et rabiem eorundem Tartarorum pro liberacione patrie gentis sub castro **Turuskou** [3]) se viriliter obiecerunt, et contra eosdem Tartaros laudabiliter dimicarunt, et in eodem conflictu vltra quam mille homines de miserabili et enormi captiuitate eorundem Tartarorum liberarunt. Nos itaque, qui ex officio suscepti regiminis

[1]) Terra **Oronos** a mai **Aranyos** szék.

[2]) IV. László okleveleiben azt a helyet, hol a kúnok ellene fölkeltek és csatát vesztettek, mindig egyszerüen **Hód** nak nevezi; péld. 1285 in **Houd**, 1287. in **Hood**. Lásd: **Fejér Cod. Dip. V. d. III. köt. 279. és 353. l.** — **Thuróczi**, ki ezen eseményt 1282-re helyezi, **Chron. Hung. II. rész 78. fej.**, ezt circa lacum **Hood** mondja történtnek. — Nézetem szerint tévednek azok, kik ez esemény helyét Erdélybe, a mezőségi **Hódos** tó mellé helyezik, mint **Szalay, M. Orsz. tört. I. 102. l.** és **Kővári, Erd. tört. I. köt. 143. l.**; miután az oklevelekben és krónikákban ez a hely mindig **Hód**-nak van nevezve; a **Hód** tava pedig és partján **Hód** helység, mely később a török-világban a vele szomszéd Vásárhelylyel öszszeolvadva Hód-Mező-Vásárhelylyé vált, az alföldön Csongrád vármegyében esik, a hol a Duna-Tisza közt, a Kőrös, Maros és Temes mellékén tanyázott kúnok, mint szállásaik középpontján, öszszegyülekeztek és föllázadtak.

[3]) Castrum **Turuskou**, **Toroczkó** vára. — Több kiadásban hibásan áll **Turuskon.**

metiri debemus et pensare merita singulorum, et vnicuique respondere iuxta exigenciam suorum meritorum, recensentes graciosa et laudabilia seruicia eorundem Siculorum domino regi Stephano et nobis exhibita, **terram castri nostri de Torda Oronos vocatam**[1]) iuxta fluuios **Oronos et Morus** existentem, quam primo idem dominus rex Stephanus ijsdem Siculis contulerat[2]), predictis Syculis et suis heredibus heredumque suorum successoribus in recompensacionem fidelium seruiciorum ipsorum Syculorum, et pro octoginta equis, quos ab eisdem Siculis in nostra necessitate recepimus, cum omnibus vtilitatibus et pertinencijs suis dedimus et contulimus et eciam tradidimus jure perpetuo irreuocabiliter possidendam. Vt igitur huius nostre collacionis series robur obtineat perpetue firmitatis, presentes concessimus litteras duplicis Sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Venerabilis patris Gregorij dei gracia episcopi Chenadyensis aule nostre vicecancellarij dilecti et fidelis nostri, anno domini M° CC° octuagesimo nono, quarto decimo Kalendas Octobris, regni autem nostri anno decimo octauo.

III. András király 1291-ki megerősitő levelébõl. (Lásd alább: **XX. szám**). — Kiadta **Fridwalszky, Mineralogia M. Princ. Trans. 60. l., Benkő, Trans. I. 391. l.** (töredékesen), **Katona, Hist. Crit. VII. k. 997. l., Fejér, Cod. Dipl. V. d. III. köt. 452. l., Székely nemzet constitutioi 10. l.** és legujabban **Teutsch und Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Sieb. I. köt. 147. l.**

[1]) Ezen szavakat **Kővári** teljesen félre értette, midőn azt mondja **Erdély régiségei 187. l.**, hogy oklevelünk ezen várat „**Thurda Oronos** néven emliti, ezt tévén Aranyos szék itteni határául:“ holott oklevelünk szavai nagyon is világosok, melyek szerint IV-ik László a tordai királyi vár **Aranyos nevü földét** (terram . . . Oronos vocatam) adományozta a székelyeknek. Ismételve találjuk e tévedést **Kővári** emlitett munkájának 2-ik javitott kiadásában, **Erdély Épitészeti emlékei. 80. l.**

[2]) V. István eredeti adományozásáról oklevél nem maradt fön.

XIX.

A gyula-fejérvári káptalan bizonyságot tesz arról, hogy elötte a székely eredetü Benczencz fiai István és Domokos, magok és testvérök Mikó nevében, Bottelek nevü földjöket, melynek határai is le vannak irva, Kelnöki Csel fiainak, Dánielnek és Salamonnak, 20 márka finom ezüstért örökbe vallották. Kelt 1291-ben.

Capitulum ecclesie beati Michaelis Archangeli Transsiluane, vniuersis christi fidelibus, tam presentibus quam futuris, presens scriptum inspecturis, Salutem in salutis largitore, vniuersorum noticie harum serie declaramus, Quod **Stephanus et Dominicus** filij **Benchenhc, de genere Siculorum** pro se et **Mikone** fratre ipsorum personaliter coram nobis comparendo, terram suam **Bothteluk** vocatam, ex collacione felicis recordacionis Regis Stephani, ut ex priuilegio eiusdem domini Regis exinde confecto intelleximus, sibi donatam cum omnibus vtilitatibus suis et pertinencijs, sub ijsdem antiquis metis, signis, seu terminis, quibus eam ijdem filij Bencenhc habuerunt, et possederunt, dederunt tradiderunt et irreuocabilliter vendiderunt, tam ex parte sua, quam ex parte Mikonis predicti, fratris sui, Danieli et Salomoni Comitibus filijs Chel de Kelnuk, et per eos eorundem successoribus, Jure perpetuo possidendam, et habendam, pro viginti marcis fini argenti, per eosdem filios Bencenhc, ut ijdem dixerunt, a dictis filijs Chel plene habitis et perceptis, cuiusquidem terre mete seu termini, sicut ex tenore memorati priuilegij domini Stephani regis didicimus, tali ordine distinguuntur, Incipit enim prima meta, a parte orientali, a meta terre Juanche, iobagionis Castri Albensis Transsiluani, ubi habet metam terream iuxta metam ipsius Juanche, iuxta Morisium, Inde venit ad partem meridionalem, ad metam **terre Saxonum de Romoz** [1]), vbi habet metam, iuxta metam terre Romz, Inde vadit ad metam **terre Saxonum de Waras** [2]), ubi habet metam, deinde protenditur ad metam terre **Golmar** [3]), que est Egidij filij Leustachi, Exinde iuxta terram Golmar, que pertinet ad Egidium, vadit superius supra Morisium

[1]) **Romoz** falu Szászváros székben.
[2]) **Szászváros.**
[3]) **Gyalmár** falu Hunyad vármegyében.

ad terram Juanche supradicti ad priores metas, aqua Morisij a parte meridionali, a meta terre Golmar que est Egidij, usque terram Juanche antedicti, ipsi terre Bohtteluk remanente, a parte vero septemtrionali villam **Gyog**[1]) contingente, ibique terminatur[2]), Item Stephanus et Dominicus predicti tam se quam ipsum Mikonem fratrem suum obligauerunt, expedituros, proprijs laboribus et expensis pretactos filios Chel ab omni, quam contra eosdem racione prenotate terre Bohtteluk processu temporis per quempiam oriri contingeret, accione, uel de alijs possessionibus suis, equiualentem terram conferre filijs Chel prenotatis, In cuius rei testimonium, perpetuamque firmitatem, ad peticionem et instanciam predictorum presentes concessimus litteras munimine nostri sigilli roboratas, Datum magistro Michaele preposito, Gregorio Cantore, Paulo Custode, Petro decano ecclesie nostre existentibus, Anno domini M^{o} CC^{o} nonagesimo primo.

A gyula-fejérvári káptalan 1379-ki átiratából, mely megvan a gr. Teleki család maros-vásárhelyi közös levéltárában, honnan az oklevelet 1864-ben magam másoltam le. Még régibb 1345-ki átirata megvan a budai kamarai levéltárban az anspachi levelek közt (Transilv. Actorum Fasc. I. Nro 4.) Lásd: Extractus Diplomatum Anolzbachianorum in Msto. — Ezen kéziratból adja ezen oklevél kivonatát Fejér, Codex Dipl. XI. köt. 463. l. Hasonlóan csak kivonatát adja ezen oklevélnek a Rosenfeld-féle gyüjteményből Schuller, Archiv für die Kenntniss von Siebenb. I. Bd. 68. l. és utána Teutsch és Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. Bd. Regesten LXXIII. l. — Magában az Extractus Dipl. Anolzbachianorum-ban a helység neve Sohteluk-nek van irva, Fejérnél e. h. e név Solthteluk-re van változtatva, Schullernél e. h. Sotheluk áll. — Ezt a birtokot a székely Benczencz (Vincencius), kinek emlékét

[1]) A mai **Al-Gyógy** Hunyad vármegyében.

[2]) Ezen határleirásból, mely szerint az eladott **Bottelök** nevü föld Fejér vármegye, a romozi és szászvárosi szászok földe, Gyalmár és Gyógy helységek között feküdt, kétségtelen, hogy Bottelök nem más mint a mai **Benczencz** falu határa, mely név maig töntartja az eladó székelyek, István, Domokos és Mikó, atyjának **Benczencznek** emlékét, ki nem más mint az 1252-ki adománylevélben (IX. szám) emlitett **Vincencius** Comes filius Akadas, Siculus de Sebus.

tartja fön maig is az azon helyen fekvő **Benczencz** falu Hunyad vármegyében, fiaival együtt V. Istvántól nyerte adományban, hihetőleg ugyan akkor, mikor a kézdi székelyek ugyancsak V. Istvántól a mai Aranyos széket kapták.

XX.

III. András király az Aranyos földén lakó kézdi székelyek részére IV. László által 1289-ben adott adománylevelet szóról szóra átirván megerősiti, s egyszersmind ezen föld helységeit egyenként előszámlálja. Kelt 1291-ben mart. 12-dikén.

Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque rex, Omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, salutem in omnium saluatore. Ad vniuersorum noticiam tenore presencium harum serie volumus peruenire. Quod accedentes ad nostram presenciam vniuersi **Siculi nostri de Keezd super terra Aranos residentes**[1]), exhibuerunt nobis priuilegium Ladizlai regis illustris recordacionis, karissimi fratris nostri patruelis super facto collacionis cuiusdam terre castri nostri de Turda Aranyas vocate, iuxta fluuios et inter fluuios Morus et Aranas existentis confectum, petentes a nobis cum instancia, vt ipsum priuilegium collacionis dicte terre de benignitate Regia innouando, ratum habere, et nostro dignaremur priuilegio confirmare. Cuius quidem priuilegij tenor talis est. Ladizlaus dei gracia stb. (L á s d: f ö n t e b b XIII. sz. a l a t t). Nos itaque iustis peticionibus predictorum Siculorum nostrorum fauorabilem consensum exhibentes, recensentes maxime seruicia eorundem Stephano regi clare memorie patrueli nostro karissimo, et Ladizlao regi illustris recordacionis fratri nostro patrueli fideliter exhibita et impensa, predictam terram castri nostri de Torda Aranos vocatam simul cum terris pertinentibus ad eandem, **Felvinch**[2]) scilicet,

[1]) Ezen szavak bizonyitják, hogy az V. István korában a mai Aranyos székbe telepedett székelyek Kézdi székből költöztek ki.

[2]) **Felvincz** maig is Aranyos szék fő helye, oklevelünkben is legelől van emlitve.

Eurmenus [1], **Hydusteluk** [2], **Medyes** [3], **Dumburou** [4], **Muhach** [5], **Kercheth** [6], **Bagijum** [7], **Kuend** [8], **Turdavar** [9], **Chegez** [10], **Igrechi** [11], **Pordoy, Kerekyghaz, Hory, Wyteluk, Polanteluk** [12], **Fijuzeg, Bagath** [13], **Lyukiteluk, Zeteteluk, Kuchard** [14], **Feligaz, Feuldvar** [15], **Ketokluk, Turuskou** castrum scilicet commune cum prouincialibus [16], **Chakoteluk** [17], **Farkaszug** et **Obrothusa** uocatis [18], ac alijs omni-

[1] **Örményes** falu Aranyos széken.

[2] Ma **Hidas** falu.

[3] E helynevet másnak, mint **Medgyes**-nek nem olvashatjuk, ily nevű helység ma Aranyos széken nem található. — Gróf Kemény József ezen oklevélmásolatához tett jegyzeteiben (**Jos. Com. Kemény Diplomatarium Trans. Appendix I. köt. 77. sz.**) és utána **Teutsch és Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Sieb. I. köt. 168. l.** ezen helységet egynek veszik a mai **Mészkő** faluval, mit minden legkissebb bizonyitás nélkül elfogadnunk lehetetlen.

[4] Ma **Dombró** falu.

[5] **Mohács.**

[6] **Kercsed.**

[7] **Bágyon.**

[8] **Kövend.**

[9] **Tordavár**, a mai **Várfalva**, Aranyos széken, a fölötte emelkedett régi Tordavár romjaival.

[10] **Csegez** falu.

[11] **Igreczi** vagy **Igriczi** eredeti nevét az **igricz**-ektől (királyi szolgálatban állott zenészektől) nyerte, kiknek emlékét tartja fön a Borsod vármegyei **Igriczi** falu is (mint **Szakácsi, Kovácsi** helységek az azokat birt királyi szakácsok- és kovácsokról). E név ma Aranyos szék területén nem létezik. Gr. Kemény József **e. h.** a mai **Inakfalvá**-val azonositja, azonban minden bizonyitás nélkül.

[12] A mai **Polyán** falu.

[13] **Bogáth** ma puszta Aranyos széken.

[14] A mai Székely-**Kocsárd.**

[15] A mai Székely-**Földvár.**

[16] **Toroczkó vára** e szerint nem tartozott Aranyos székhez, hanem közös volt a vármegyeiekkel (cum prouincialibus). E vár ekkori birtokjogi állását fölvilágositja a Toroczkai család őse által már 1291 előtt az Aranyos melléki székelyekkel kötött szerződés, mely szerint e várat, a tulajdonjogot magának és családjának föntartva, védelem végett nekik átengedte, mind addig mig az Aranyos mellékén laknak. Lásd: föntebb XVI. sz. alatt.

[17] **Csákótelök** a mai **Csákó** falu.

[18] Ez utóbbi két helynévnek megfelelő helység ma Aranyos széken nincs. — Az oklevelünkben elősorolt mind azon helynevek, melyek megfejtését jegyzeteimben nem adtam, vagy elenyésztek, vagy csak mint egyes határrészek nevei maradtak fön; mire nézve a legalaposabb fölvilágositást Orbán Balázs Székelyföld leirásának közelebb megjelenendő V-ik kötetében várhatjuk.

bus earundem pertinencijs, sylvis videlicet, fenetis, pratis, terris arabilibus et aquis relinquimus eisdem Syculis nostris, sine tamen preiudicio alieni juris, possidendam, predictum priuilegium karissimi fratris nostri non cancellatum, non abrasum, nec in aliqua sui parte suspectum et diminutum, ratum habendo et acceptum, de uerbo ad uerbum presentibus insertum patrocinio nostri priuilegij duximus confirmandum. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem, presentes concessimus literas duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri Theodori Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarij, dilecti et fidelis nostri, Anno domini M° CC° nonagesimo primo, Regni autem nostri anno primo, IIII. Idus Marcij, Venerabilibus patribus Lodomerio Strigoniensi et Joanne Colocensi Archiepiscopis, Andrea Jaurinensi, Benedicto Wesprimiensi, Pascha Nytriensi, Andrea Agriensi, Ladizlao Vacyensi, Petro Transiluano, Benedicto Varadiensi, Gregorio Chenadiensi, Joanne Zagrabiensi, Pouka Syrmiensi, et Thoma Bosnensi Episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Nicolao palatino comite Symigiensi, Johanne magistro tauarnicorum nostrorum, comite Supruniensi, Rolando woyuoda Transiluano et comite de Zonuk, **Moyus comite Siculorum nostrorum,** Ladizlao magistro dapiferorum nostrorum, et alijs quam pluribus baronibus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

I. Károly király 1313-diki megerősitő leveléből (Lásd alább XXV. sz. alatt). — Kiadta Fridwalszky, Mineral. Trans. 59—62. l., utána Katona, Hist. Crit. VII. 1062. l. s ezek után Fejér VI. d. I. köt. 150. l. — Az 1313-diki megerősitő levél hiteles másolatából kiadta Kilyéni Székely Mihály, Székely nemzet constitutiói 9—13. l.; legujabban magából az 1313-diki megerősitő levélből, a kolozsmonostori convent levéltárából, közzé tették Teutsch és Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Sieb. I. köt. 167—169. l.

XXI.

Fogas Péter mester, Péter erdélyi püspök testvére, székelyek ispánja. 1299-ben.

Presentibus Comite Thoma...... Magistro **Petro dicto Fogos Comite Syculorum** fratre Venerabilis Patris T. Dei gracia Episcopi Transylvanie.... Baronibus nostris.

III. András király Budán 1299-ben kelt leveléből, melyet a gr. Vay család levéltárában lévő eredetiből egész terjedelmében közlött Kazinczy Gábor, Uj Magyar Muzeum 1856. I. köt. 438. 439. l.

XXII.

Venczel király az Udvarhely széki székelyek közzé az előbbi királyok által az udvardi királyi vár szolgálatára telepitett Oláhfalu lakosainak tartozásait és szabadalmait, kenézök Ursus kérelmére, pontonként meghatározza. Kelt Budán 1301. september 25-én.

Nos Ladislaus [1]) Dei gracia Rex Hungarie etc. Vniuersis et singulis ad quos presentes deuenerint, notum esse volumus. Quod Ursus Knezius et Dominicus Magister Janitorum nomine et in persona vniuersorum incolarum et inhabitatorum **ville nostre Olachalis in medio Siculorum nostrorum de Vduordhel commorancium** [2]) graui cum querela in nostri accedentes presenciam exposuerunt et

[1]) Hogy Venczel királyunk a magyarok előtt idegen Wenczeszláv névről megkoronáztatása után, mely 1301 aug. 27-dikén történt, lemondott s **Lászlónak** nevezte magát, bizonyitja **Thuróczi, Chron. Hung. II. rész 84. fej.** s igazolják koronáztatása után kelt oklevelei, melyekben magát mindig **Ladislaus**-nak irja. Lásd 1301-re **Fejér, Cod. Dipl. VI. d. II. köt. 303. l.**, 1302-re **U. o. 329. l.**, 1301-re **VIII. d. I. köt. 67. l.** s 1302-re **U. o. 89, 91 és 93. l.** stb.

[2]) Bizonyos ez adatból, hogy az Udvarhely széki székelyek közzé telepitett **Oláhfalu** királyi birtok volt, s eredeti lakosai, kiknek kenéze **Ursus** (Ursu) is meg van nevezve, oláhok voltak.

exponendo significarunt, quod dicti incole ob continuas Siculorum parcium illarum inuasiones et territoriorum dicte ville nostre occupaciones ad tantam redacti sunt inhabitatorum et mansionum paucitatem, ut ligna et tigna ad **Castrum nostrum Vduord** [1]) pro eius conseruacione et municione necessaria vix iam subministrare possint, et tamen per Castellanos dicti Castri nostri eatenus quotidie adurgeantur et cogantur, ipsi tamen memores fidelitatis et obsequiorum seruiciorum, sub quibus a predecessoribus nostris Hungarie regibus terra relicti et donati fuere, cuperent porro quoque huic Regno nostro pacifice et quiete inseruire, hincne inhabitatores dicte ville nostre secus et ab exordio ad Castrum nostrum prefatum Vduord seruientes, et lignis et tigmentis, pedestribusque seruicijs castrensare soliti [2]), cum manifesto nostro et ipsorum damno penitus libertate sua excidere contingat, harum serie firmiter mandamus, ut nemo ipsos vniuersos preter Castellanos nostros de dicta Vduord iudicare et ad seruicia qualiacumque cogere presumat, **exceptis tamen Siculis in dicta villa mansiones tenentibus, et emcione aut alio iuris titulo subsistibiii aquirentibus, quos a iurisdiccione Knesij eximentes tempore exercituacionis more aliorum liberorum Siculorum sub vexillo Comitum ipsorum connumerari et exercituare uolumus** [3]), hoc tamen per expressum reseruato, vt ijdem Siculi quotannis requisitas trabes ad Vduord, si quando necessitas magnopere urserit, prestare teneantur sintque astricti, ne secus reliqui inhabitatores dicte ville preter iusticiam aggrauentur, seruicijsque opprimantur. Volumus insuper ex consensu Prelatorum et Baronum hic nobiscum presencium, vt dicti inhabitatores ville nostre Olachalis nulli omnino decimas preter solitas Capecias Ecclesie de Vduord prestare teneantur, **sintque ab omni dicacione more Siculorum, in-**

[1]) **Udvard**, a mai **Udvarhely** vára, ez adat szerint már az Árpád-házi királyok korában fönállott királyi vár volt, mint ezt a szent-léleki várra nézve az 1251-diki oklevélből (VIII. szám) tudjuk.

[2]) Az oláhfalvi lakosok e szerint telepitésöktől fogva az udvardi királyi vár szolgálatára voltak rendelve, nevezetesen fa- és gerendahordással s a vár védelmére gyalog szolgálattal tartoztak.

[3]) Nevezetes e pont azért, mert kitetszik belőle, hogy már ekkor telepedtek Oláhfalu eredeti Oláh lakosai közzé székelyek, kiket oklevelünk a kenész hatósága alól a később beköltözendőkkel együtt fölment s mint szabad székelyeket a székely ispán zászlaja alatt teendő hadi szolgálatra kötelez.

ter quos uiuunt, in perpetuum exemti [1]), prestent tamen Knesio ipsorum prestanda. Non omisso et eo, quod **a signatura boum exemti sint** [2]). Datum Bude in domo domini Regis presentibus venerabili patre Nicolao Episcopo Boznensi, Dominico Magistro Ianitorum, Magistro Demetrio nostris fidelibus et alijs quampluribus fidedignis, quorum consilio hanc fecimus chartam et donacionem Anno Domini M° CCC° primo Septimo Calendas Octobris. In cuius rei testimonium et perpetuam firmitatem presentes fecimus Sigilli nostri munimine roborari, secretum annulum nostrum eisdem apprimentes per manus prefati Episcopi Bosnensis, Regni nostri Hungarici anno primo.

Ezen oklevél néhány első sorát, annak bizonyitására, hogy az **Udvarhely** szék nevezet már 1301-ben létezett, legelsőben közölte a **Nemzeti Társalkodó** szerkesztősége **1838. I. félév 32. l.**, megjegyezvén, hogy az eredeti Bécsben a csász. titkos levéltárban van. Egész kiterjedésében a Rosenfeldféle másolatgyüjteményből legelsőben **Schuller** tette közzé **Umrisse und krit. Studien zur Gesch. Siebenb. I. Heft. Hermannstadt. 1840. Urkundenbuch 2. l.** Innen közölte némi kihagyásokkal Hilibi Gál László, **Vizsgálódás az erdélyi kenézségekről** czimü, névtelenül kiadott munkájában **N.-Enyed. 1846. 31. l.** — Legujabban néhány szó hibás olvasásával és kihagyásával közzé tette **Orbán Balázs** is **Székelyföld leirása I. köt. 56. 57. l.** — Én az eredetit 1862-ben Oláhfalu levéltárában hasztalan kerestem s néhai Both Károly Oláhfalu akkori főbirájától ugy értesültem, hogy azt Hilibi Gál László főkormányszéki tanácsos vitte volna el, mely állitás alaposságán azonban, — miután az eredetinek Bécsben létele már fontebb ki van mutatva, — méltán kételkedem. Az eredetihez e szerint nem juthatván adom ez igen nevezetes és érdekes oklevelet Schuller közlése után. — Nem hagyhatom szó nélkül, hogy F. D. (Fancsali Dániel) ezen oklevél tartalmának hitelességét nem tagadja ugyan, de azt vi-

[1]) Oláhfalu lakosai e pont szerint, mint a kik a székelyek közt éltek, a székelyek módjára föl voltak mentve örökre az adórovataltól.

[2]) Hogy az oláhfalvi lakosok a szabad székelyeket terhelő ökörsütési ajándéktól föl voltak mentve, nagyon természetesnek találjuk, miután ők nem voltak székelyek, hanem az udvardi várhoz szolgáltak és saját kenézöknek tartoztak a szokásos fizetéssel.

tatja, hogy az hihetően 1501-ben s nem 1301-ben kelt. Lásd: **Nemzeti Társalkodó 1838, II. félév. 57—60. l.**: érvei azonban, melyek a szerkesztői jegyzetekben is legnagyobb részint meg vannak czáfolva, oly gyengék és tarthatatlanok, hogy czáfolásukba ereszkedni mellőzhetőnek tartom.

XXIII.

A gyula-fejérvári káptalan bizonyitja, hogy László erdélyi vajda Küküllő vármegyei Bún nevü örökös földjét s az annak határában fekvő Ujlak föld felét Miklós comessel, Dézs fiával, és testvérével Páznánnal örökösen elcserélte. Kelt 1319. october 19-én.

Capitulum Ecclesiae Beati Michaelis Archangeli Transiluaniae, Vniuersis Christi fidelibus praesens scriptum inspecturis, salutem in omnium Saluatore. Ad vniuersorum notitiam, tam praesentium quam futurorum, harum serie volumus peruenire, Quod Ladislao Wajuoda Transiluano et Comite de Zonuk, a parte vna, et Comite Nicolao, filio Dees, pro se et pro Paznano fratre suo ex altera, coram nobis personaliter constitutis, idem Ladislaus Wajuoda et Nicolaus super quibusdam possessionibus suis infra nominatis concambium huiusmodi inter se ipsos fecisse sunt confessi, dictus scilicet Ladislaus Vajuoda quamdam possessionem suam haereditariam in Comitatu de Kükellew existentem, Bwn vocatam, et medietatem cuiusdam terrae Vjlak nuncupatae, sed metis terrae Bwn inclusam, cuius terrae Bwn et praedictae medietatis terrae Vjlak metae sic distinguuntur, scilicet, Prima meta fluuium Kükellew, qui diuidit terram Bwn a terra Nonec vocata, a parte vero terrae Sugus distinguit ipsam metam Seguswar, item quidam Byrch veniens in superiori parte cuiusdam fontis, qui dicitur Hidegkwt, qui diuidit terram Hetwr ab ipsa terra Bwn, in eadem Byrch tendendo vsque ad metam, quae est in Byrch super Meeznest-pataka, qui diuidit ipsam terram Bwn ab terra Nadas, item altera Simonis Wajwodae diuidit meta ipsius Bwn, quae est super **Weichkefew** [1]), a parte vero **Thy-**

[1]) Fejérnél **Weichkeferő** (?) áll ugyan mind két közlésében, de én ezt a kétségtelenül hibás leirást bizvást visszaállitandónak tartottam **Weichkefew**-re azaz **Véczkefőre,** mely alatt a határjárásban emlitett Nádas helységgel szomszéd **Véczke** Udvarhely széki falu határában folyó Véczke patak feje értendő.

legh metam Bwn distinguit fluuius Vjlak, prout ipse fluuius diuidit a **Thylegh** [1]) medietatem dictae terrae Vjlak ad terram Bwn, a parte autem terrae Sard diuidit meta ipsius terrae Bwn, quae iacet in medio earundem, et deinde vertitur super vno Byrch, peruenit ad ipsum fluuium Kükellew praenotatum, in latere ipsius Byrch descendcendo, confessus est cum omnibus vtilitatibus et pertinentiis suis dedisse et tradidisse Nicolao filio Dees, et Paznano fratri eius in modum permutationis et concambii. . . . Datum sexta feria proxima post festum Lucae euangelistae . . . Anno Domini Millesimo trecentesimo primo.

A gyula-fejérvári káptalan 1560-ki hiteles átirata után, Cornides kézirataiból, egész kiterjedésében közlötte Fejér, Cod. Dipl. Hung. VI. d. II. köt. 322—324. és VIII, d. I. köt. 75—78. l., honnan ezt a töredéket azért tartottam méltónak közölni, mert a leirt határjárásból tisztán kitetszik, hogy Küküllő vármegye, Segesvár szék és Udvarhely szék határai Bún helység közelében 1301-ben is ugyanazok voltak, mint mai nap.

XXIV.

István szerzetes, a margit-szigeti apáczák ügyvéde, bizonyitja, hogy a Kézdi székelyek közzül való Balázs, Olcs fia, Ócsán megbetegedvén előtte és többek előtt végrendeletet tett, melyben a margit-szigeti egyházaknak s az ócsai egyháznak hagyományokat tett, több megnevezett szolgáit és szolgálóit fölszabaditotta, s Szárazpatak nevű földét testvére Apor fia János fiainak, Istvánnak, Miklósnak, Demeternek és Péternek hagyta. Kelt Ócsán, 1311. julius 24-én.

Nos frater Stephanus Procurator Religiosarum Dominarum in Insula beate Virginis Marie deo famulancium, memorie commendantes significamus vniuersis quibus expedit presencium per tenorem. Quod cum Comes **Blasius filius Olcij de Kizdy**, in territorio [2]) do-

[1]) Ezen **Thylegh** alatt, a határjárást figyelemmel tartva, nem érthetünk mást, mint a Búnnal határos Udvarhely széket, mely hajdan **Telegd** nevet viselt s az ezután is még másfél századig fön- állott telegdi esperestségnek (az 1280-ki oklevél szerint **dyocesis Thelegd**-nek) nevet adott.

[2]) Gr. Kemény József másolatában **territorio** áll ugyan, de gyanitom, hogy az eredetiben **seruicio**-nek kell lenni.

mini Regis constitutus graui fuisset infirmitate detentus, decumbens in villa **Olcha** [1]) vocata, presentibus nobis et alijs viris idoneis per ipsum illic vocatis, senciens se de hac valle miserie decessurum, tale condidit testamentum. Quod corpus suum in Cemeterio predicte ecclesie beate Virginis Marie in Insula commisit sepeliri. Item dicte ecclesie commisit pro remedio anime sue vnum equum, vnum sciphum argenteum, et vnum cingulum argenteum. Item ecclesie beate Clare, in qua fratres minores Deo famulantur, legauit vnum equum. Item ecclesie beate Marie Virginis de Olcha vnum equum. Item seruos et ancillas suas, videlicet Annam, Cartaneam cum filio suo, Chyhurkam similiter cum filio suo, item paruum Johannem, item Vrcheh, Item Casta et Mathe cum pueris suis legauit ob salutem suam frui perpetua libertate, racione pristine condicionis tam per proximos suos quam per alios nunquam ab hodie et deinceps molestandos. Item terram suam **Zarazpatak** vocatam [2]) legauit Stephano, Nicolao, Demetrio, et Petro filijs Comitis Johannis filij **Opor** [3]) fratris sui perennaliter possidendam, complanando circa premissa omnem materiam quescionis vlterius procedendi. In cuius rei memoriam et soliditatis testimonium presentes litteras sigillo nostro fecimus roborari. Datum in vigilia beati Jacobi Apostoli Anno domini M° CCC° vndecimo.

A gyula-fejérvári káptalan 1320-ki átiratából, mely megvan azon káptalan levéltárában, másolta gr. Kemény József. (Diplom. Trans. Appendix. I. köt. 130. sz.)

[1]) **Olcha**, a mai **Ócsa** Pest vármegyében, melynek közelében Taksony és Ráda vidékén V. István 1270-ben kelt adományából a Margit szigeti apáczák terjedelmes birtokot birtak. **Fejér, Cod. Dipl. V. d. I. köt. 49. l.**

[2]) **Szárazpatak** falu Felső-Fejér vármegyének Csík és Három szék által köritett részében, az Aporok által birt Bálványos vár közelében.

[3]) Ebből kétségtelen, hogy a végrendelkező Balázs a maig is virágzó, székely eredetű **Apor** család egyik őse volt.

XXV.

I. Károly király átirja és megerősiti III. Andrásnak az Aranyos mellett lakó székelyek részére Aranyos földjéről 1291-ben adott adománylevelét. Kelt 1313-ban julius 4-én.

Karolus Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque Rex. Omnibus Christi fidelibus, tam presentibus quam futuris, presens scriptum inspecturis, salutem in eo, qui est salutis largitor. Ad vniuersorum noticiam presencium serie volumus peruenire, Quod Comes egidius, filius Kolondus, et Dionisius filius Tolon [1]), **Siculi de Oronos**, fideles nostri, suo et vniuersorum **Siculorum de iuxta eadem Oronos** nomine ad nostram accedentes presenciam exhibuerunt nobis priuilegium Andree regis quondam Hungarie, antecessoris nostri bone memorie, confirmans priuilegium Ladislai regis illustris felicis recordacionis, Serenissimi patruelis nostri, super facto collacionis cuiusdam **terre castri nostri de Thorda Aranas vocate**, iuxta fluuios et inter fluuios Morus et Aranas existentis, confectum, petentes a nobis cum instancia, vt ipsum priuilegium innouando, collacionem dicte terre de benignitate regia ratam habere, et nostro dignaremur priuilegio confirmare. Cuius quidem priuilegij tenor talis est. **Andreas** dei gracia stb. (Lásd föntebb XX. sz. alatt). Nos vero, quia ipsas priuilegiales literas inuenimus non cancellatas, non abrasas, nec in aliqua sui parte viciatas, consideratis fidelitatibus et seruiciorum meritis, quibus sicut nostris progenitoribus semper studuerunt complacere, sic et nobis in cunctis nostris expedicionibus et agendis ijdem fideles nostri **Siculi de iuxta Aranas** se summopere curauerunt semper exhibere graciosos, eorum iustis et legitimis peticionibus de regia benignitate fauorabiliter inclinati, predictam donacionem memorate **terre castri nostri de Thorda Oronos vocate,** per progenitores nostros eisdem Siculis factam, ratam habentes, sepedictum priuilegium confirmatorium de uerbo ad uerbum presentibus inseri facientes, nostra regia auctoritate presentibus confirmamus. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes concessimus literas dupplicis sigilli nostri munimine robora-

[1]) **A Székely nemzet constit. 9. l. ezen név eltérőleg Kolon-nak van adva.**

tas. Datum per manus discreti viri magistri Johannis Albensis ecclesie prepositi, aule nostre vicecancellarij, et Archidiaconi de Kukullew, dilecti et fidelis nostri, Anno domini M° CCC° tredecimo, Regni autem nostri anno similiter tredecimo, IV. Nonas Julij.

Cornides kézirataiból (XII. köt. 169. l.) közölte **Fejér, Cod. Dipl. VIII. d. I. köt. 501. 502. l.** — Később kori hiteles átiratból leirási eltérésekkel közzé tette Kilyéni Székely Mihály is, **Székely nemzet constitutioi. 9—13. l.** — Egyszerü másolata megvolt a n.-enyedi könyvtárban Benkő kéziratai közt „**Collect. Benkö. Docum. Varia. Vol. V. pag. 30. in folio.**“ Gr. Kemény József erről vett másolata megvan az erd. Muzeumban (**Jos. Com. Kemény, Diplom. Trans. Appendix I. köt. 136. l.**) — Maga ezen oklevél eredetije a kolozs-monostori convent levéltárában (Sed. Aranyos A. 17.) volt, mint **Teutsch** és **Firnhaber** megjegyzi **Urkundenbuch. I. köt. Regesten LXVII. l.**, hol azonban ezt én a mult évben már hijában kerestem.

XXVI.

István, Dénes fia, a székelyek ispánja. 1315.

„Magister Thomas, et **Stephanus Comes Siculorum nostrorum**, filij Dionysij.“

I. Károly királynak 1315-ben kelt leveléből, melylyel ezen testvéreknek ősi örökségüket Lápos földét viszszaadja. Ez oklevél eredetije megvan a b. Bánffy család levéltárában Kolozsvártt. Egész terjedelmében kiadta **Fejér, Cod. Dipl. Tom. VIII. Vol. 1. 556. l.**

XXVII.

A gyulafejérvári káptalan bizonyitja, hogy előtte Tamás mester székely ispán, néhai Dénes nádor fia, Aranyos széki tisztje Renold által tiltakozott az ellen, hogy Illés mester, Mózes fia, a Küküllő vármegyében fekvő Bonyhát, mely az övé és testvéreié, Miklós kecskési várnagygyal kötött vagy kötendő egyezkedése alkalmával ennek adja vagy bármi módon elidegenitse. Kelt 1319. mart. 8.

Nos Capitulum beati Michaelis Archangeli Transsiluanie damus pro memoria. Quod nobilis vir **magister Thomas**, filius condam Dionisij Pa-

latini, **Comes Siculorum**, per Renoldum Comitem, **Officialem suum de Siculis de iuxta Aranyas** [1]), protestatus est coram nobis, quod possessio **Bohna** vocata in Comitatu de Küküllő, iuxta fluuium minorem Küküllő sita [2]) esset possessio eius cum fratribus suis. Vnde si magister Elleus, filius Moys, in generacione et composicione cum magistro Nicolao, filio Erdewd, Castellano de Kechkes facta vel facienda ipsam possessionem Bohna traderet, ipse magister Thomas dictum magistrum Elleum, quantum de iure sibi conceditur, ex nunc prohiberet, ne ipsam possessionem Bohna in preiudicium ipsorum filiorum Dionisij quoquomodo posset alienare. Datum feria quinta proxima ante Dominicam Oculi Anno Millesimo tercentesimo decimo nono.

Fejérvári Károly gyüjteményéből (I. köt. 15. sz.) közölte **Fejér, Cod. Dipl.** VIII. d. II. köt. 237. l.

XXVIII.

A gyula-fejérvári káptalan Apor unokái, István, Miklós, Demeter és Péter részére hitelesen átirja ezek rokonának Balázsnak Ócsán 1311-ben kelt végrendeletét. Kelt 1320. febr. 17-én.

Nos Capitulum ecclesie Transyluane. Memorie commendantes presencium per tenorem significamus quibus expedit vniuersis. Quod constituti coram nobis Stephanus filius Johannis **filij Opor de Siculis de Kezdy**, pro se et Nicolao, Demetrio et Petro fratribus suis, exhibuit nobis patentes litteras Religiosi viri fratris Stephani Procuratoris Religiosarum dominarum in Insula beate virginis Marie deo famulancium super testamento Comitis Blasij filij Olcij proximi sui, super diuersis articulis, vt inferius in eisdem litteris patebit, et specialiter super manumissione seruorum et Ancillarum suarum, et legacione, et commissione terre sue Zarazpatak vocate, predictis Stephano, Nicolao, Demetrio et Petro filijs ipsius Comitis Johannis

[1]) Ez adat szerint a székelyek ispánja, ki 1319-ben Tamás mester, Dénes nádor fia, a Losonczi Bánfiak egyik őse volt, nevezte ki az Aranyos mellett lakó székelyek főtisztjét.

[2]) **Bonyha** falu Küküllő vármegyében.

filij Opor facta confectas. Petens nos idem Stephanus cum instancia, vt ipsas litteras ad cautelam maioremque firmitatem nostris inseri litteris faceremus, et sigillo nostro communiri, Quarum litterarum tenor talis est. **Nos frater Stephanus.** (Lásd: XXIV. sz. alatt). Nos igitur peticionibus ipsius Stephani iustis et licitis, ac legittimis annuentes, quia ipsas litteras cernimus integras in carta, et sigillo, et non cancellatas, non abrasas, non abolitas, nec in aliqua sui parte viciatas, tenorem ipsarum litterarum de verbo ad verbum presentibus transscribi fecimus, et sigillo nostro authentico communiri. Datum in quindenis purificacionis beate virginis. Anno domini Millesimo trecentesimo vigesimo. Andrea Preposito, Saulo Cantore, Vincencio Custode, Nicolao Archidiacono de Torda decano ecclesie nostre existentibus.

Eredetije, melyről b. Apor Péter 1725-ben hiteles másolatot vétetett, megvan a gy.-fejérvári káptalan levéltárában. — Az eredetiről vett másolat megvan az erd. **Muzeumban**, (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix I. köt. 166. sz.). — Sok hibával ki van adva Apor Péter Lusus Mundi-jában, **Monum. Hung.** Hist. II. oszt. Irók XI. köt. 94—96. l.

XXIX.

Tamás erdélyi vajda, Szolnok vármegye és Szeben ispánja, fölszólitja a gyula-fejérvári káptalant, hogy kiküldött hiteles bizonysága által tartson nyomozást Szárazpataki István, János fia ügyében, ki előtte panaszt tett, hogy rokonai Sándor, Apor fia, Apor, Sándor testvére, és Egyed, István fia, a Szárazpatak helysége iránt közöttök az ő vajdai levele által kötött egyességet meg nem tartva, ezen helységet vajdai és káptalani ember nélkül igazságtalanul s az ő kárával osztották meg, némely szabad besenyőket is magoknak foglaltak, Fel-Torja helységében pedig az osztályt hasonlóan az ő akaratja ellen s az ő kárával hajtották végre; s ha a panaszt igaznak találja, idézze az illetőket ő elébe. Kelt Déván, 1324. jan. 14-én.

Discretis viris, et honestis dominis et Amicis suis Reuerendis Capitulo Ecclesie Albensis Transsiluane, Thomas Vayuoda Transsiluanus et Comes de Zonuk, et de Cibinio. Amiciciam paratam et

se totum cum honore, Conqueritur nobis **Stephanus filius Johannis Nobilis de Zarazpatak** [1]) quod **Sandrinus filius Opour et Opour** frater eiusdem Sandrini, ac **Egidius filius Stephani** fratres sui pactum et ordinacionem super ipsa possessione **Zarazpatak** [2]) mediantibus literis nostris inter ipsos habitam et ordinatam minime obseruassent, sed ipsam possessionem Zarazpatak sine homine nostro et testimonio Capituli aut Conuentus inter se diuidissent, absque sua voluntate, et in ipsa diuisione curias sororum suarum proprias sibi pro debita porcione potencialiter tradidissent, et ipsi pro se homines liberos et curias liberorum hominum in porcionem ipsorum elegissent et recepissent. Insuper autem quosdam **Bicenos** suos [3]) a patre suo sibi commissos, saluis rebus et personis, occupassent et nunc detinerent occupatos, et vtilitates euisdem possessionis potencialiter in ipsius preiudicium et grauem iacturam perciperent et percepissent vsque modo. Ceterum eciam quandam possessionem ipsorum **Feltoria** vocatam [4]) que Opour filium Opour in aliqua parte non attingit, prefati Sandrinus et Egidius absque sua similiter voluntate diuisissent, et sibi porcionem pro habitacionibus per omnia destructam assignassent, et pro se ipsis partes populorum multitudine decoratas accepissent. Super quo amiciciam discrecionis vestre presentibus requirimus diligenter, quatenus cum Ladislao de Pech, Iuuene aule nostre, vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, coram quo idem homo noster de omnibus premissis et singulis premissorum sciat et inquirat omnimodam veritatem, et scita veritate ipsos Sandrinum, Opour, et Egidium ad nostram citet presenciam contra Stephanum prenotatum. Et post hec, prout vobis de premissis veritas constiterit, nobis cum die citacionis, termino assignato, et nominibus citatorum ac cum tocius facti serie in vestris litteris nostri gracia rescribatis. Datum in Dewa secunda die Octauarum Epiphaniarum domini, Anno eiusdem Millesimo trecentesimo vicesimo quarto.

[1]) Hogy ezen Szárazpataki István, János fia, Apor unokája volt, s az Apor családhoz tartozott, kitetszik az 1311-ki oklevélből, melyet XXIV. sz. a. közöltünk.

[2]) **Szárazpatak** falu Felső-Fejér vármegyében.

[3]) Ez oklevél szerint a Felső-Fejér vármegyei **Szárazpatak** lakosainak egy részét szabad besenyők képezték.

[4]) **Fel-Torja,** Három széken, Kézdi székben.

Eredetije a gy.-fejérvári káptalan levéltárában. — Átirva is a gy.-fejérvári káptalan 1324-ki jelentésében, melyet alább XXX. sz. alatt közlünk. — Másolatai az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix I. köt. 192. 193. sz.).

XXX.

A gyula-fejérvári káptalan jelenti Tamás erdélyi vajdának, hogy megbizása szerint Szárazpataki István, János fia, panasza megvizsgálásában a hely szinén január 26-án eljárván, ugy találta, hogy Szárazpatak fölosztásában István rokonai, Sándor, Apor és Egyed igazságtalanul jártak el, a menynyiben Istvánnak és testvéreinek, nővéreik 10 udvarán kivül csak 14 telket hagytak, melyeken szabad besenyők laknak, magok részére pedig 85 részint szabad besenyő, részint másféle telket foglaltak el; Fel-Torja osztályát is éppen ily igazságtalanul hajtották végre, a menynyiben Istvánnak és testvéreinek csak nem lakatlan részt adtak, melyen most csak 30 szállás van, Egyed részében pedig 135 szállás találtatik; miért is nevezett Sándort, Aport és Egyedet febr. 9-ik napjára a vajda törvényszéke elébe idézték. Kelt 1324. febr. 5-én.

Magnifico domino Thome Vayuode Transyluano et Comiti de Zonuk et de Cibinio, amico suo Capitulum Ecclesie Transyluane Amiciciam paratam supremo cum honore. Litteras Magnificencie vestre noueritis nos recepisse in hec verba. Discretis viris et honestis dominis Reuerendo Capitulo Ecclesie Albensis Transyluane Thomas Vayuoda stb. (lásd XXIX. sz. alatt). Nos igitur peticionibus vestris acquiescentes, cum ipso Ladislao homine vestro ad exequendam continenciam ipsarum litterarum vestrarum vnum ex nobis Magistrum Paulum Concanonicum nostrum misimus vice nostra pro testimonio. Qui quidem homo noster et prefatus homo vester demum ad nos reuersi concorditer dixerunt nobis requisiti, quod idem homo vester vnacum ipso homine nostro feria quinta proxima post festum conuersionis beati Pauli Apostoli ad terram seu possessionem Zarazpatak vocatam accessissent, et prefatus homo vester, sub testimonio dicti hominis nostri, diligenti inquisicione habita tam secrete quam manifeste, ab omnibus a quibus decuit et licuit, in premissis veritatem sciuissent et scire potuissent, inuenis-

sent, quod prefata diuisio dicte possessionis Zarazpatak inter ipsos indebite et iniuste facta extitisset, in eo videlicet, quod ipsi Stephano filio Johannis et fratribus suis preter decem domos sororum suarum quatuordecim curias **hominum liberorum**, in quibus quidem **Biceni** essent [1]) assignassent, et idem Sandrinus, Opour et Egidius de ipsa possessione Zarazpatak octuaginta quinque mansiones hominum liberorum Bicenorum et aliorum pro eorum porcione recepissent. Preterea in prefata quinta feria post festum conuersionis beati Pauli Apostoli dictus Ladislaus homo vester simulcum ipso homine nostro accessissent ad villam seu possessionem Feltoria vocatam habitam indebite et iniuste factam [2]) in eo videlicet, quod ipsi Stephano et fratribus suis porcionem terre habitatoribus fere destitutam, in qua nunc tantummodo triginta mansiones essent, assignassent, in porcione vero Egidij centum et triginta quinque forent mansiones in eadem Feltoria existentes. Vnde visa et inuenta huiusmodi diuisione in possessionibus supradictis, sepefatus homo noster in facie ipsarum terrarum in predicto die citasset ipsos Sandrinum, Opour et Egidium ad vestram presenciam contra Stephanum filium Johannis prelibatum responsuros, Octauas purificacionis beate Virginis proxime venturas eisdem pro termino assignando, coram vobis comparendi. Datum in festo beate Agathe virginis et martiris Anno domini Millesimo trecentesimo vigesimo quarto. Item nec hoc pretermittimus, quod retulerunt vt quosdam Bicenos a patre suo sibi commissos idem Sandrinus, Egidius et Opor pro porcione sua in Zarazpatak occuparunt.

Gr. Kemény József másolata után az erd. Muzeumban (Jos. Com Kemény Diplom. Trans. Appendix 1. köt. 193. sz.) — Eredetije, melyről b. Apor István 1725-ben hiteles átiratot vétetett, megvan a gyula-fe-

[1]) A **besenyők**, kik hazánkban számos kisebb-nagyobb csoportban saját főnökeik alatt éltek, mint a jászok, kúnok, székelyek, szabad emberek voltak, mint oklevelünk e helye is igazolja.

[2]) Itt gr. Kemény József másolata, mely után közöljük ez oklevelet, bizonyosan csonka, mert kétségtelen, hogy itt a nem helyesen s igazságtalanul történt **osztályról** kellene szónak lenni; a másolatból tévedésből maradt ki néhány szó, melyek nélkül e helynek értelme nincs.

jérvári káptalan levéltárában. — Az 1725-ki hiteles átirat szerint beirta ezen oklevelet b. Apor Péter „Lusus Mundi" czimű munkájába. Lásd: Monumenta Hung. Hist. II. osztály. Irók. XI. köt. 98—99. l.

XXXI.

Károly király megparancsolja a gyula-fejérvári káptalannak, hogy a Lokkászon nevezetű helységekbe, melyeket Sándornak, Apor fiának, és általa Egyednek, Sándor testvére fiának, adományozott, miután a csíki székelyek a beigtatásnak kétszer ellenmondottak, de megidéztetve meg nem jelentek és igy itéletesen elmarasztaltattak, emlitett adományosokat Sándort és Egyedet, Istvánnal, Pál fiával, mint királyi emberrel együtt igtassa be. Kelt Déva vára mellett 1324. junius 17-dikén.

Karolus dei gracia Rex Hungarie fidelibus suis Capitulo ecclesie beati Michaelis Archangeli Transsiluane salutem et graciam. Noueritis quod cum possessiones **Lokkazun** uocatas [1]) petitas nomine possessionum hominum sine herede decedencium **Sandur** filio **Opor** [2]), fideli nostro, pro fidelibus suis seruicijs contulissemus per Stephanum filium Paulus hominem nostrum sub testimonio hominis uestri iam bis eidem Sandur, et Egidio filio Stephani fratris eiusdem statui mandantes, at **Sijculi de Chijk**, et nominatim ex eisdem **Ladislaus maior exercitus** [3]) Petrus et Paulus filij Jacobi Bene filius

[1]) Apor Péter „Lusus mundi" czimű munkájában, **Monumenta Hung. Hist. II. osztály. Irók. XI. köt. 99. l.** valamint **Orbán Balázs, Székelyföld leirása II. köt. 51. l.** a gy.-fejérvári káptalan 1725-diki hibás irata szerint ezen helynevet **Dok Kaszun**-nak irják, s Orbán azt véli, hogy ez a **Dok Kászon** Kászon széknek egy elenyészett régi faluja. Azonban az eredeti oklevélben lévő **Lokkazun** helynevet föltalálhatjuk Al-Csíkban, Kászon szék szomszédságában, a **Lok** nevezetü havasi völgyben, melyben ma Szent-György, Bánkfalva, Ménaság, Ménaság-Ujfalu és Potyánd helységek fekszenek.

[2]) **Sándor, Opor** fia, a mostani b. **Apor** család őse, a **Lok Kászon** nevű helységeket, mint magtalanul elhalt emberek jószágait kérte és nyerte adományban I. Károlytól. — Apor kiadásában az 1725-diki hibás átirat szerint e hely ily érthetetlenül áll: possessiones Dok Kaszun vocatas petitas **novem** possessionum hominum sine haerede decedentium, minek következtében **Orbán Balázs e. h.** tévedve beszél 9 eladományozott jobbágyról, kikről ezen oklevélben szó sincs.

[3]) **Maior exercitus,** magyarul **hadnagy.**

Jrgus, Stephanus filius Pheleud Stephanus filius Eltus Belus, Valentinus filius Sandur Buruh filius Marcus, Mathe filius Bank, Jacobus filius Chumburd et Nicolaus filius Andree in ipsa possessionum statucione asserendo easdem fore terras eorum, contradictores extitissent, licet obhoc contra eosdem Sandur filium Opor et Egidium ad nostram citati presenciam ad prosequendam huiusmodi citacionis causam non venerint nec aliquem miserint [1]), sicut in vestris citatorijs et nostris Judicialibus litteris vidimus contineri, tamen ad maiorem iusticie euidenciam easdem possessiones iterato eisdem Sandur filio Opor et Egidio statui mandauimus, fidelitati vestre precipientes, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, coram quo predictus Stephanus filius Paulus homo noster dictas possessiones reambulet iuxta veras metas et statuat eidem Sandur ac Egidio filio Stephani fratri eius perpetuo possidendas si non fuerit contradictum, Contradictores vero si qui fuerint contra ipsos ad nostram specialem citet presenciam ad terminum competentem, et post hec facti seriem nobis fideliter rescribatis. Datum prope Castrum Deua in quindenis Pentecostes anno domini M°. CCC. XX-mo quarto.

Kivül: Fidelibus suis Capitulo Ecclesie beati Michaelis Archangeli Transsiluane Statutoria pro Sandur filio Opor ac Egidio filio Stephani.

Eredetije pergamenen, a **gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Centur. X. nro. 6.)**, hol azt magam másoltam le. — A gy.-fejérvári káptalan 1725-diki hiteles de hibás átirata szerint beirta ezen oklevelet b. Apor Péter „Lusus mundi“ czimü munkájába. Lásd: **Monumenta Hung. Hist. II. oszt. Irók. XI. köt. 99—100. l.**

[1]) A csíki székelyek, hadnagyukkal élökön, ellenmondottak ezen adománynak, mely legelső példája annak, hogy a király székelyföldön a székelyek által birt jószágot valakinek adományozni megkísértette. A csíki székelyek, mint a Lok völgye ősi jogos birtokosai, ellenmondásuk okadására kétszer is a király elébe idéztetve, ott meg sem jelentek, de azért a kérdéses birtokot, mint ősi öröküket, a törvénytelen adományozás ellenére megtartották; legalább semmi nyoma annak, hogy valaha az Aporok e már harmadszor ismételt adományozás czimén a Lok birtokába jutottak volna.

XXXII.

Tamás erdélyi vajda fölszólitja a gyula-fejérvári káptalant, hogy küldje ki hiteles bizonyságát, ki Nagylaki András vagy Csekelaki Miklós vajdai ember jelenlétében az Aranyos melléki székelyek közgyülésébe menvén, ezen székelyeket idézze ő elébe, hogy hallgassák és lássák meg azt a Gyéres faluról szóló határjárási jelentést, mely, mint a király előtt Gerendi Miklós állitotta, az ő birtokában van; miután ugyanis Gyérest az aranyosi székelyek a királytól adományban kérték, a király őt bizta meg, hogy ezen ügyben tartson vizsgálatot. Kelt Déván 1331. majus 16-dikán.

Viris discretis et honestis, Amicis suis Reuerendis Capitulo ecclesie Transyluane, Thomas Vaiuoda Transyluanus et Comes de Zonuk, sincere reuerencie et amicicie continuum incrementum. Vestre discrecionis amiciciam requirimus diligenter per presentes, quatenus vestrum detis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Andreas filius Kyliani Nobilis de **Noglok** [1]) seu ipso absente Nicolaus filius Luce Nobilis de **Chekelaka** [2]) homo noster **ad vniuersitatem Siculorum de iuxta Aranyos** accedens, eosdem Siculos ad audiendam et videndam relacionis istius metalis exhibicionem, quam quidem relacionem istam metalem Comes Nicolaus filius Petri de Gerend super possessione quadam **Gerus** [3]) vocata in presencia regia asseruit se habere, quam eciam ijdem Siculi collacioni regali de iure pertinere asserendo, ab eodem dominio nostro Rege sibi dari postularunt, et ob hoc ipse dominus noster Rex huius rei inquisicionem per iustam metalem examinacionem faciendam nobis commisit, sub testimonio predicti hominis vestri ad nostram euocaret presenciam specialem, ad terminum competentem, et post diem ipsius legitime euocacionis, et terminum assignatum, nobis nostri gracia in literis vestris rescribatis. Datum in Dewa, feria quarta proxima post festum Ascensionis domini, Anno eiusdem M⁰ CCC⁰ XXX⁰ primo.

[1]) **Nagylak** Alsó-Fejér vármegyében.

[2]) **Csekelaka** Alsó-Fejér vármegyében.

[3]) **Gyérös**, mai kiejtéssel **Gyéres**, mezőváros Torda vármegyében, Aranyos szék szomszédságában.

Eredetije a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cista metalium, fasc. I. nro. 27.) — Erről vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix II. köt. 1. szám).

XXXIII.

László mester, székely és beszterczei ispán, Henul János mestert a király parancsára birtokaival együtt oltalmába veszi. Kelt Beszterczén 1334. január 13-án.

Nos Magister **Ladislaus Comes Siculorum et de Beszterci**e, significamus quibus expedit vniuersis presencium per tenorem, Quod cum Magistrum Johannem dictum Henul, vnacum possessionibus suis ex precepto domini nostri Regis, sicut in litteris eiusdem videmus contineri, in nostram recepimus proteccionem et tutelam specialem, ab omnibus eum indebite molestare volentibus protegere assumsimus, atque defensare. Datum in Bistricia in Octauis Epiphaniarum Domini, Anno eiusdem M° CCC° XXX° quarto.

Az eredetiből, melyet a kir. fiscus az Apafi-Bethlen perben bemutatott, másolta **Cornides**, MS. II. köt. 162. l., honnan közölte **Fejér**, Cod. Dipl. VIII. dar. III. köt. 763. l.

XXXIV.

I. Károly király megparancsolja Jád lakosainak, hogy a velök szomszéd Epemező nevű falut, melyet beszterczei Henul Jánostól, kit e birtokba László mester, székely és beszterczei ispán beigtatott volt, elfoglaltak, Henul Jánosnak bocsássák vissza. Kelt Visegrádon 1334. május 3-án.

Karolus Dei Gracia Rex Hungarie, Fidelibus suis vniuersitati populorum de Jaad [1]), Salutem et graciam. Dicit nobis Johannes dictus Henul de Bistricia, quod vos quandam terram seu possessionem ipsius, per nostram Maiestatem sibi donatam **Epime-**

[1]) Jád falu Besztercze vidékén.

zeu [1]) vocitatam, in vestra vicinitate adiacentem occupassetis, ipsius vtilitates in preiudicium iuris eiusdem percipiendo. Super quo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus prenominatam possessionem sibi, prout per **Magistrum Ladislaum Comitem Siculorum et Bistricensem** de mandato nostre Serenitatis statuta fore dignoscitur, plene possidendam relinquatis, manus vestras deinceps ab eadem retrahendo. Secus facere non presummatis. Datum in Wissegrad ipso die festi Inuencionis Sacre Crucis Anno domini M° CCC° XXX° quarto.

Kivül: Fidelibus suis vniuersis populis de Jaad.

Az eredetiből, melyet a kir. fiscus az Apafi-Bethlen perben bemutatott, másolta **Cornides, Ms. II. köt. 163. l.** s innen közölte **Fejér, Cod. Dipl. VIII. dar. III. köt. 733. l.**

XXXV.

I. Károly király megparancsolja László mesternek, a székelyek és Beszterczc ispánjának, hogy Henul Jánost, kinek Epindorf nevü faluját (ma Alsó-Borgó Doboka vármegyében) a jádi királyi vendégek (szászok) többszöri parancsa ellenére elfoglalva tartják, birtokával együtt vegye oltalmába. Kelt 1334. julius 23-án.

Carolus dei Gracia Rex Hungarie, Dilecto sibi fideli **Magistro Ladislao Comiti Siculorum et de Bystricia** Salutem et graciam. Ex relacione Joannis dicti Henul fidelis nostri ad aures nostre Maiestatis peruenit, quod hospites nostri de villa Jaad vtilitates possessionis sue Epyndorf nominate, et pertinenciarum ipsius usus, ipso inuito perciperent, plurima super hoc mandata nostra recipientes,

[1]) **Epimezeu, Epemező** ez oklevél szerint éppen Jád szomszédságában feküdt. Hogy németül **Ependorf**-nak hivták, kitetszik Tamás mesternek beszterczei ispánnak Károly királyhoz 1331-ben intézett jelentéséből, mely szerint a jádiak és Henul János közt ezen falu birtoka fölött folyt viszályt, a jádiak vonakodása miatt, egyesség utján el nem intézhette. Ez oklevél, melyet a kir. fiscus az Apafi-Bethlen perben eredetiben előmutatott, olvasható **Fejérnél Cod. Dipl. VIII. dar. III. köt. 570. l.** — Ezen helység gr. Kemény József megjegyzése szerint a mai **Alsó-Borgó** Doboka vármegyében, Jád szomszédságában.

non curando. Vnde cum nos dictum Joannem cum dicta sua possessione, nostre Serenitatis in persona tibi commisimus protegendum, ab omnibus tuendum pariter et defendendum, volumus et tue fidelitati firmiter precipientes mandamus, quatenus predictum Joannem fidelem nostrum, cum pretacta sua possessione, ab omnibus, specialiter a populis dicte ville Jaad manuteneas, protegas et defendas, cogendo eosdem populos nostros in hoc mandatis nostris per omnia obedire, ita quod deinceps prememoratus Joannes de premissis nostre Maiestati querimoniam non proponat. Secus sicut nostram graciam habes et habere desideras, non facturus. Datum Sabatho proximo ante festum beati Jacobi Apostoli Anno domini M° CCC° XXX° quarto.

Az eredetiből. melyet a kir. fiscus az Apafi-Bethlen perben bemutatott, másolta **Cornides, MS. II. köt. 162. l.** s innen közölte **Fejér, Cod. Dipl. VIII. d. III. köt. 732. l.** — Ugyanezen nap kelt I. Károlynak ez ügyben a beszterczeiek és a beszterczei székhez tartozó vendégek (szászok) közönségéhez intézett parancsa, melyet hasonlóan a kir. fiscus mutatott be az emlitett perben. Ennek másolata megvan az erd. Muzeumban, **Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Tom. I. 335. l.** és **U. o. Supplem. Tom. I. 281. l.**

XXXVI.

László mester, székely és beszterczei ispán. 1337. julius 6.

Nos Carolus Magnifico viro Thome Vaiuode Transsiluano et Comiti de Zonuk, fideli proximo nostro et **Magistro Ladislao Comiti Siculorum et de Bystricia** (megparancsolja, hogy néhai Henul János fiát Mártont birtokaiban oltalmazzák). Datum in Wissegrad in octauis festi beatorum Petri et Pauli Apostolorum Anno domini M° CCC° XXX° VII°.

Az eredetiből, melyet a kir. fiscus az Apafi-Bethlen perben bemutatott, másolta **Cornides MS. II. köt. 163. l.** s innen közli **Fejér VIII. d.**

IV. köt. 220. l. — Ugyane szavak olvashatók I. Károlynak a beszterczeiekhez ez ügyben, az Ependorfot elfoglalva tartó jádiak ellen, ugyanezen nap kelt parancsában, melyet hasonlóan Cornides másolatából e. h. közöl Fejér e. h. 222. l.

XXXVII.

A váradi káptalan bizonyitja, hogy előtte a Hermann nemzetségbeli László, Dénes fia, székely, csanádi, beszterczei és medgyesi ispán, valamint fiai István kir. lovászmester, András, Miklós és Pál, magok és emlitett László másik fia Mihály nevében vallották, hogy Kutyfalva nevü helységöket Fejér vármegyében, melyet Imrének, emlitett László fiának, vérdija fejében, kit a rácz táborozásban Tamás erdélyi vajda emberei véletlenül megöltek, részint Tamás vajda rendeletéből részint a király adományából kaptak és birtak, az erdélyi káptalannak adományozták. Kelt 1339. september 15-én.

Capitulum ecclesie Waradiensis.... Vniuersorum noticie harum serie declaramus, quod Nobiles viri magistri **Ladislaus filius Dionysij de genere Herman** [1], **Comes trium generum Siculorum** [2], **Chanadiensis, Bistriciensis et de Megyes** [3], necnon Stephanus magister Agazonum domini nostri Regis, ac Andreas, Nicolaus et Paulus, filij eiusdem magistri Ladislai, pro se personaliter, ac Michaele alio filio suo ad nostram accedentes presenciam, viua voce, sana mente, vltroneaque voluntate vnanimiter confessi sunt et dixerunt, qualiter habentes deuocionem ad honorabile Capitulum, ministros dei deuotos et condignos ecclesie Transiluane, pro salute propria ac

[1]) **László**, vagy **Laczk**, Dénes fia, a Hermann nemzetségből, a **Laczk**, **Laczkfi** vagy **Laazkovics** család alapitója, melynek tagjai később nyert birtokaikról **Csáktornyai** és **Simontornyai** előnevet viseltek.

[2]) A **Comes trium generum Siculorum** czim tudtomra ezen oklevélben fordul elő legelőször. A háromféle székelyeken a főemberek, lófők, és gyalogok értendők.

[3]) Beszterczе és Brassó vidéke, valamint Medgyes és Selyk szék, ezen korban nem tartozott a szebeni ispán hatósága alá, mely csak a hét szász székre (septem Sedes Saxonicales) terjedt ki, s az emlitett vidékek és székek ispánjai a székely ispánok voltak.

animarum Laack et Emerici filiorum ipsius magistri Ladislai, qui iam decessissent, quamdam possessionem eorum **Kugfalua**[1]) vocatam in Comitatu Albensi existentem, que pro emenda et homicidio eiusdem Emerici, qui in expedicione Rascie per (homines) ad Magnificum virum Thomam Vaiuodam Transiluanum pertinentes casu fortuito interemptus extitisset[2]), tam per collacionem regiam quam per ordinacionem eiusdem Vaiuode ad ipsos deuoluta fuisset, et eam vsque modo possedissent, predicto Capitulo ecclesie Transiluane et eorum successoribus dedissent, contulissent..... Datum in Octauis natiuitatis virginis gloriose, Anno domini M. CCC. XXXIX.

Végén némi kihagyásokkal közölte **Szereday, Notit. Capituli Albensis 37. 38. l.** és utána **Fejér VIII. dar. IV. köt. 399. 400. l.** — Eredetije megvan a **gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Capitularis fasc. I. nro. 2.).**

XXXVIII.

Laczk András országbiró, székely ispán és erdélyi vajda. 1343. mart. 12-dikén.

Nos **Andreas Laczk de Mendvan heres perpetuus**[3]) Judex Curie **Comesque Siculorum**, et Vaiuoda Transyluanus (kiváltságlevelet ad a Medgyes széki Valdhütt és a Segesvár széki Szent-László és Holdvilág határjárásáról). Datum ex Ciuitate Segeswariensi, ipso die Sancti Gregorij Pape Anno Domini 1343.

[1]) **Kutyfalva** Alsó-Fejér vármegyében.

[2]) Nagy-Martoni Pál országbiró 1335-diki ítéletlevele, melyben ezen Imrének, László székelyek ispánja és ország bárója fiának, megöletéséért Panki Bátor János és a Boksa nemzetségbeli Simon fia Tamás között párviadalt rendel, a gr. Zichy család zsélyi levéltárában levő eredetiből közölve van a gr. **Zichy család Okmánytárában I. köt. 464—467. l.**

[3]) Ez a **Laczk András** a föntebbi sz. alatt közlött 1339-diki oklevél szerint **László** (vagy Laczk) székely ispán fia. A **heres perpetuus de Mendvan** czim bizonyosan külföldi birtokára vonatkozott, melyet hihetően német családbeli anyja után örökölt; hazánkban az ősi birtokokra vonatkozó **heres perpetuus** czim nem volt használatban. — Hol feküdt e **Mendvan**, meg nem határozhatjuk; ma e helynév nem létezik.

Ezen 1343-diki levélnek a hét szász szék közönsége által 1432-ben eszközölt átirata megvan Szebenben, a szász nemzet levéltárában. — Ebből vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Trans. Supplem. I. köt. 354—358. l.).

XXXIX.

Tamás erdélyi vajda bizonyitja, hogy az erdélyi nemesség Tordán tartott közgyülésében Miklós, néhai Simon bán fia, tiltakozott az ellen, hogy Veychake (Véczke?) helységét, mely az ő és testvérei öröksége, a székelyek elfoglalják. Kelt Tordán 1342. május 9-én.

Nos Thomas voyuoda Transsiluanus et Comes de Zonuk, Damus promemoria, quod cum in congregacione nostra generali, in quindenis festi beati Georgy martiris vniuersitati nobilium partis Transsiluane Torde celebrata, Nicolaus filius Symonis condam bani[1]) de medio exurgens in sua et fratrum suorum nomine dixisset quandam possessionem **veychake**[2]) vocatam, totalem esse ipsorum hereditariam, et **per siculos nunc velle capituari**, vniuersi Jurati et assessores nostri ibidem surgentes parili voce sunt confessi, quod predicta possessio veychake nuncupata predictorum filiorum Symonis condam bani esset hereditaria quibus confessis idem Nicolaus a aucupacione eiusdem possessionis prohibuit interdicendo. Datum in loco et die prenotatis, Anno domini Millesimo CCC-mo XL-mo secundo.

Kivül: Pro filijs Symonis condam bani contra Siculos super facto possessionis veychake prohibicionalis et inquisitoria.

Eredetije papiron az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Autogr. I. köt.).

[1]) Gr. Kemény József ezen oklevél XVII-ik századi egyszerü másolata alá, mely megvan az ő gyüjteményében (**Diplom. Trans. Appendix II. köt. 81. sz.**) azt a megjegyzést teszi, hogy Simon bánon Darlaczi Simon értendő.

[2]) Gyanitható hogy ezen **Veychake** helység a mai Udvarhely széki **Véczke** helység a székely föld legszélén.

XL.

András mester, székely, brassai és beszterczei ispán bizonyitja, hogy előtte György székely, Orbós fia, rokonaival, más részről pedig György és Erne kir. udvari vitézek megjelenvén, emlitett György székely kinyilatkoztatta, hogy fia Ferencz haláláért, kit Erne véletlenül megölt volt, neki és rokonainak Erne és testvére György teljesen eleget tett, miért is őket a székely nemzeti gyülés szine előtt keresete terhe alól teljesen fölmentette. Kelt Székely-Vásárhelyen 1344. oct. 18-dikán.

Nos **Magister Andreas, Comes trium generum Siculorum, de Brassow, et de Bistricia** [1]), memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, quod **Comes Georgius, filius Orbos, Siculus** cum suis proximis et cognatis ab vna, Magistri Georgius et Erne, filij Andree, aule regie milites, parte ab altera coram nobis constituti, propositum extitit per eundem Georgium filium Orbos viua voce, quod super omicidium et mortem Francisci filij sui per ipsum Erne casualiter illatum, ijdem Erne et Georgius eisdem omnimodam satisfaccionem exhibuissent, et exhibuerunt coram nobis et coram probis viris Siculis. Vnde ijdem Georgius filius Orbos cum suis proximis eosdem Erne et Georgium super predicto omicidio ipsius Francisci filij sui reddidit expeditos coram nobis et **presentibus vniuersitate Siculorum** modis omnibus absolutos. In cuius rei testimonium litteras nostras eisdem Erne et Georgio concessimus iusticia suadente. Datum **in loco fori Siculorum** [2]) in festo beati Luce evangeliste, Anno domini M. CCC. XXXX quarto.

Az eredetiből másolta Cornides (MSS. Tom. VII. 418. l.). — Cornides másolata után közölte Fejér IX. d. I. köt. 263. l.

[1]) András mester, székely ispán, a XXXVIII. sz. alatt látható Laczk András székely ispán.

[2]) Ez alatt **Maros-Vásárhely** értendő, mely még a XVI-dik században is folyvást **Székely-Vásárhely** nevet viselt.

XLI.

I. Lajos király Sényői Pált, s atyját Domokost, Salamon fiát, az esztergomi és egri káptalan által végrehajtott nyomozás után igaz székelyeknek elismeri, ugy hogy erről királyi kiváltságlevelet ne tartozzanak sehol előmutatni, s a hol nekik tetszik, ott lakhassanak. Kelt 1346-ban.

Literae protectionales Ludovici I. Regis pro Paulo filio Dominici filii Salamonis de **Sényő** [1]) super eo, quod cum super Siculitate praefatorum quaestio exorta fuisset; praefatus Rex eosdem pro Siculis non recognoscendo Capitulis Strigoniensi ac Agriensi commiserit, vt eatenus investigationem facerent, **ex qua investigatione vera eorundem Siculitate eveniente, Maiestas etiam Regia eos pro veris et indubitatis Siculis recognouit**, ita quidem, vt super eo extradatas literas privilegiales nullibi producere teneantur, et ubi placita foret ipsis habitatio libere concedatur.

[1]) **Sényő** falu Szabolcsban, egy mértföld távolságra **Székely** nevű falutól. — Hogy ezen szabolcsi **Székely** nevű falu nevét **székely** eredetű lakosaitól vette, bizonyosnak tartom. Szabolcs vármegye közepében határőrökről szó nem lehetvén, **Székely** falu lakosait határőröknek nem hihetjük, s Fejér állítását, hogy **székely** nem nemzeti név, hanem tisztet, foglalkozást jelent s egy értelmű a határőr névvel, ez adat által is megczáfoltnak tekinthetjük. Mert ha székely valósággal annyit jelentett volna, mint határőr, s ha I. Lajos király az esztergomi és egri káptalan nyomozásából arról lett volna meggyőződve, hogy Sényői Pál és atyja Domokos igazán székelyek lévén, határőri szolgálatot tartoznak tenni, lehetetlen lett volna neki azt mondani, hogy igazi székelységök el lévén ismerve, a hol nekik tetszik, ott lakhassanak. Ellenkezőleg ez oklevélből az tünik ki, hogy igazi székelynek lenni annyit tett mint teljesen szabadnak lenni, a mint hogy ez a székelyekre nézve teljesen állott, a kik az által, hogy ide vagy oda, péld. az Aranyos, vagy Vág vidékére telepedtek, mint székelyekkel velök született szabadságokat el nem veszthették, míg a határőrök kiváltságai természetesen a helyhez kötött szolgálattételtől voltak föltételezve. Hogy a székely nemzet nem volt határőr, — ha bár hazája földét s igy Erdély keleti határát védte is, — kitetszik abból is, hogy a székely földön létezett végvárak, mint Szent-Lélekre, Udvardra, Várhegyre nézve a XIII. és XIV-dik században oklevelesen tudjuk, királyi birtokot képeztek s őrségük kir. várnagy alatt állott, míg a valódi székely birtokban királyi jog nem létezett.

Igy közli ez érdekes oklevél kivonatát az egykori tiszántuli kerületi tábla előtt folyt Uketyevith-Fazekas perben fölhozott oklevelek jegyzékéből Nagy Gábor, Fejérnél IX, dar. VII. köt. 56. l.

XLII.

I. Lajos király megparancsolja a gy.-fejérvári káptalannak, hogy udvari vitéze Nagy Gergely mester mint királyi ember jelenlétében, Hidvégi Jakab mester, Mikó fia, valamint testvérei János, Mihály, Miklós és Péter, továbbá nagybátyjai János és László, Domokos fiai, s János és István részére járassa ki a küküllői kerületben fekvő Zsombor, Gerebencz és Árapataka helységek határait. Kelt Felvinczen 1349. sept. 9-dikén.

Lodouicus dei gracia Rex Hungarie, fidelibus suis Capitulo ecclesie Albensis Transsiluane, Salutem et graciam. Dicit nobis **magister Jacobus filius Myko de Hyduegy** [1]) sua, Item Johannis, Michaelis, Nicolai, et Petri fratrum suorum vterinorum, necnon Johannis et Ladislai filiorum Dominici, ac Johannis et Stephani fratrum suorum patruelium in personis, quod quedam possessiones eorum **Sombur, Gerebench** et **Arapataka** uocate, **in districtu de Kukullew** existentes[2]) reambulacione, et ab aliorum possessionibus, metali separacione, plurimum indigerent. Super quo fidelitati vestre firmiter precipimus, per presentes, quatenus, statim visis presentibus, vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente magister Gregorius Magnus, Aule nostre miles, ad id specialiter per nos destinatus, ad facies dictarum possessionum accedendo, vicinis

[1]) Az itt emlitett **Mikó**-tól származott le a Hidvégi gr. Mikó család.

[2]) Ezen helységek közzül **Zsombor** és **Gerebencz**, melyek ma nem léteznek, mint alább a határleirásból ki fogjuk mutatni, Felső-Fejér vármegyének Háromszék és Csík közzé zárt részében feküdtek, **Árapataka** pedig ugyan csak Felső-Fejér vármegyének Háromszék és a Barczaság közzé zárt részében esik. Ezen helységeket oklevelünk a **küküllői kerületben** fekvőknek mondja, holott a Küküllőtől igen is távol az Olt mellett feküdtek. E kifejezést nem értelmezhetjük másképpen, mint ugy, hogy az emlitett három helység, melyek a székely földhöz régen sem tartoztak s ma Felső-Fejér vármegyében esnek, 1349. körül, ha bár rövid ideig is, Küküllővárhoz és igy Küküllő vármegye területéhez voltak csatolva.

et commetaneis suis legittime conuocatis, et presentibus reambulet ipsas, per suas veras metas, et antiquas, nouas, iuxta ueteres, vbi necesse fuerit erigendo, reambulatasque et ab aliorum possessionibus, metali distinccione separatas, relinquat, et statuat ipsas, eidem magistro Jacobo et fratribus suis superius nominatis, eo Jure, quo ad ipsos pertinere dignoscuntur, perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum, Contradictores uero si qui fuerint, eosdem, contra ipsos, ad nostram euocet presenciam personalem, octauum diem, diei ipsius reambulacionis, uel contradiccionis si fertur ipsa contradiccio, eisdem pro termino coram nobis comparendi, assignando, racionem sue contradiccionis reddituros. Et post hec tocius facti seriem, cum cursibus metarum, nominibus contradictorum, et termino asignato nobis fideliter rescribatis. Datum in **Felwijnch**[1], secundo die festi natiuitatis beate uirginis, Anno domini M-o CCC-mo XL-mo Nono. Premissa tamen uolumus nobis in istis partibus[2]) extantibus, diffiniri. Datum ut supra.

A gyula-fejérvári káptalan 1349-diki sept. 19-dikén kelt jelentéséből, melyet alább közlünk XLIII. sz. alatt.

XLIII.

A gyula-fejérvári káptalan jelenti Lajos királynak, hogy 1349. sept. 9-én kelt parancsa értelmében, Nagy Gergely mester királyi ember jelenlétében, Hidvégi Mikó fia Jakab mester és testvérei s nagybátyjai részére, a küküllői kerületben fekvő Zsombor és Gerebencz helységek határait sept. 14-ik napján kijáratta, mely alkalommal, a mint a határjárást elvégezve távozni akartak, Csene, Balázs és Péter Sepsi szék közönsége nevében megjelenvén kinyilatkoztatták, hogy, ha

[1]) I. Lajos királyunk ez év őszén huzamosabban tartózkodott Erdélyben. Oklevelünk bizonysága szerint már sept. 9-dikén Felvinczen volt; sept. 17-ikén pedig Beszterczén, oct. 16. és 21-dikén Gyula-Fejérvártt tartózkodott. Lásd: **Ráth Károly, a m. királyok utazásai. Győr. 1861. 62. l.**

[2]) Benkő József és gr. Kemény József másolataiban in istis **praesentibus** hibásan áll a helyes **partibus** helyett. I. Lajos ugyanis ez ügyet az erdélyi **részekben** való tartózkodása alatt parancsolta elintéztetni.

jókor érkezhettek volna, a határ kijártatását el fogták volna tiltani, miért is őket az naptól számitandó nyolczad napra a király elébe idézték; más nap pedig Árapataka határát minden ellenmondás nélkül kijártatták. Kelt 1349. sept. 19-én.

Excellentissimo domino suo, domino Lodouico dei gracia Illustri Regi Hungarie, Capitulum ecclesie Transsiluane, oracionum suffragia deuotarum, cum perpetua fidelitate. Litteras vestre excellencie, honore, quo decuit recepimus in hec uerba. Lodouicus dei gracia Rex Hungarie stb. (Lásd XLII. sz. alatt). Nos eciam mandatis vestre serenitatis obtemperare cupientes, ut tenemur, vnacum predicto magistro Gregorio magno, aule vestre milite ad hoc deputato, nostrum, hominem scilicet, discretum virum, magistrum Petrum Archydiaconum de Kyzd socium et Concanonicum nostrum, ad premissa mandata vestra, pro testimonio duximus transmittendum, Qui demum exinde ad nos redeundo, nobis vnanimiter retulerunt, quod ipsi in festo exaltacionis sancte Crucis, ad facies possessionum **Sombur et Gerebench,** accessissent, conuocatisque vniuersis vicinis, et commetaneis earundem, ipsisque presentibus predictas possessiones per ueras metas et antiquas, reambulassent, nouas metas iuxta ueteres ubi opportunum eis uidebatur, erexissent, easdem possessiones, tunc nemine contradictore apparente, prenominato magistro Jacobo et fratribus suis superius nominatis statuendo, Cursus autem metarum predictarum possessionum, hoc ordine distinguntur. Prima scilicet meta incipit in campo **Bezedmezew** uocato, a parte septemtrionali, ubi iuxta metam terream, aliam de nouo similiter terream, in cuiusquidem Campi alia parte uersus partem orientalem, vnam metam terream iuxta antiquam, deinde progrediendo, ad eandem partem orientalem ad **toberch kuzberch et Bydushyg** [1]) peruenitur, abhinc eundo ad partem meridionalem peruenitur ad **Somburfw,** directe ulterius eundo, uenitur ad **Gerebenchfw, et Zaldubuspotakfw,** quod declinat ad fluuim **Olth,** quodquidem **Zaldubuspotak separat a**

[1]) **Tóbércz** kétségtelenül a Csíkban eső Szent-Anna tavától délre fekvő bércz, **Közbércz** ettől keletre Csík déli határán keresendő, ettől ismét keletre esik a maig is Büdösnek nevezett Büdöshegy. Mind ezen bérczek valamint akkor ugy ma is határt képeznek Al-Csík és a maig is **Mikó erdejének** nevezett s itt leirt terület között.

terra Siculorum [1]), et ibi penes vnam viam, iuxta terream metam antiquam, nouam similiter terream, abhinc veniendo uersus partem occidentalem circa aliam viam, unam metam nouam, iuxta antiquam, demum ubi idem Potak in fluuium **Olth** cadit, similiter vnam metam terream, iuxta antiquam, erexissent, ubi cursus metarum predictarum possessionum terminatur, a parte autem occidentali, ipse fluuius **Olth** pro communi habetur meta, Et dum facta reambulacione, ereccione metarum, et statucione predictarum possessionum, domum uenire uellent, **Chene**, **Blasius** filius Michaelis, et **Petrus ex parte Communitatis Siculorum de districtu Sebes** [2]) ueniendo, talia eis dixissent uerba, quod si eos, ante reambulacionem, ereccionem metarum et statucionem predictarum possessionum preuenire potuissent, eosdem a premissis prohibuissent, et si prohiberi aliter noluissent, **eosdem receptis frenis equorum, a premissis prohibuissent** [3]), aperte tamen non contradicendo, quos personaliter et **totam Communitatem Siculorum de districtu Sebees,** eodem die exaltacionis sancte Crucis et in facie ipsarum possessionum, Sombur et Gerebench, ad vestram presenciam, idem homo vester sub testimonio hominis nostri memorati euocasset, octauum diem festi predicti, eisdem pro termino comparendi asignando. Item sequenti die ad faciem memorate possessionis, **Arapotaka** uocate accedendo, ipsam conuocatis vicinis et commetaneis eiusdem, tamen ipsis non comparentibus, reambulassent, per veras metas et antiquas, ut supra, reambulatamque, nemine contradictore existente, statuissent, ipsam, nobilibus prenotatis. Ordo autem cursus metarum ipsius possessionis **Arapotaka,** sic distinguitur, prima enim meta incipit in fine **montis Vechul** [4]) iuxta fluuium **Olth,** deinde per **Kuzepberch,** quod pro communi meta habetur, directe eundo, octo

[1]) **Zsomborpataka, Gerebenczpataka és Száldobospataka** maig is léteznek s az utóbbi képezi maig is a határt Sepsi szék és a ma Felső-Fejér vármegyéhez tartozó leirt terület közt. Lásd: **Orbán Balázs, Székely föld leirása III. köt. 58. 59. l.** — **Zsombor** és **Gerebencz** helységek ma már nem léteznek, s helyettök e területen **Bükszád** és **Mikó-Ujfalu** helységeket találjuk, melyek csak az ujabb korban alakultak. Lásd: **Orbán Balázs e. h.**

[2]) Districtus **Sebes** (sebesi kerület), a mai **Sepsi** szék.

[3]) Kitetszik e szavakból, hogy a király és káptalan embere lóháton hajtotta végre a leirt határjárást.

[4]) **Veczöl,** ma **Veczel** hegy.

metas terreas eisdem monstrassent, quarum quatuor in Cacumine pro signo sunt perforate, iuxta quas nouas metas erexissent, deinde itur ad **Debrefw** et ad **Houad** et ad **Corlathpotaka,** et ad **Zoltangypew,** et ibi iuxta fluuium Olth, unam metam terream iuxta antiquam erigendo, ubi cursus metarum diffinitur. A parte autem terre **Barza,** ipse fluuius **Olth** habetur pro communi meta. Datum sabbato proximo post octauas natiuitatis virginis gloriose, Anno prenotato.

Kivül: Domino Regi pro magistro Jacobo filio Myko et fratribus suis, super possessionibus Sunbur, Gerebench, et Araapatak reambulatoria et ad octauas festi exaltacionis sancte Crucis euocatoria.

Eredetije pergamenen, a hátára nyomott káptalani pecsét némi maradványával, gróf Mikó Imre birtokában van Kolozsvártt. — Ezt az oklevelet Bodoki gr. Mikó Miklós közölte volt **Benkő Józseffel,** ki azt kéziratban maradt **Specialis Transilvaniája** I. kötetébe számos olvasási és leirási eltérésekkel beirta. — Gr. Kemény Józsefnek Benkő e munkájából vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix II. köt. 120. sz).

XLIV.

András mester székely, brassai, szathmári és máramarosi főispán fölszólitja a gyula-fejérvári káptalant, hogy küldje ki hiteles tanubizonyságát, kinek jelenlétében Orosztáji István mester Jánost, Gegös fiát, igtassa vissza Lápos nevü földe birtokába, melyet tőle a kapusi és waldhütti szászok elfoglaltak. Kelt Beszterczén 1349. december 7-én.

Honorabilibus viris et honestis Capitulo Ecclesie Albensis, Amicis suis Reuerendis. **Magister Andreas Comes Siculorum, Brassouiensis, Zathmariensis et Marmarusiensis,** sincere amicicie et honoris continuum Incrementum. Noueritis, quod Serenissimus Princeps dominus Ludouicus dei gracia Rex Hungarie nobis ore tenus precepit, quod terram **Lapus** vocatam Johannis filij Gegus, per homi-

nes seu Saxones de **Kapus** et de **Waldhewt** [1]) occupatam, eidem Johanni filio Gegus reddere et restitui facere deberemus, Igitur Amiciciam vestre discrecionis presentibus requirimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente magister Stephanus de Vruzfaya ipsam terram **Lapus** statuat eidem Johanni filio Gegus perpetuo possidendam. Et posthec seriem ipsius Statucionis nobis amicabiliter rescribatis. Datum in Bistricio proximo die festi beati Nicolai Confessoris, Anno domini M° CCC° XXXX° nono.

Benkő Józsefnek Gyulafejérvári Dobó Józseftől kapott másolatáról másolta gr. Kemény József, (**Diplom. Trans. Supplem. Tom. I. 387. l.**) — Némi eltérésekkel kiadta a Fejérvári Károly gyüjteményéből **Fejér, Cod. Dipl. IX. I. 735. 736. l.** — Megjegyzendőnek tartom, hogy gr. Kemény József másolatában a kérdéses föld neve mind két helyen terra **Kapus**-nak van ugyan irva, Fejér kiadásában pedig egyszer **Kapus**, és egyszer **Lapus** áll: de miután András székely ispánnak ugyanez ügyben ez után nehány nappal kelt levelében, melyet Fejér IX. d. I. köt. 734. 735. l. Cornides Dánielnek az eredetiről vett másolata után közöl s mi is Fejér után alább XLV. sz. a. adunk, e név háromszor előfordulva mindig **Lapus**-nak van adva, ez utóbbi olvasást elfogadni biztosabbnak tartottam.

XLV.

András mester, székely, brassai és medgyesi ispán bizonyitja, hogy Lajos királynak Gyula-Fejérvártt hozzá szóval intézett parancsa értelmében, Jánost, Gegös fiát, Lápos földének birtokába, melyet az általa birt Ujfalu határából a kapusi és waldhütti szászok jogtalanul foglaltak el, medgyesi tisztje Oroszfáji István által visszaigtatta. Kelt Beszterczén 1349. dec. 13-án.

Nos **magister Andreas Comes Siculorum, Brassouiensis etc.** memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit vniuersis, Quod cum Serenissimus Princeps dominus Ludouicus dei gracia Rex Hungarie dominus noster in Alba Gyule nobis

[1]) **Kapus** és **Waldhütt** Segesvár székben.

oretenus precepisset et preceptiue commisisset, vt terram Johannis filij Gegus **Lapus** vocatam, de terra possessionis **Wyfalw** vocate[1]) per populos seu Saxones de Kapus et Waldhyth occupatam, scita et cognita veritate de eadem, ipsi Johanni filio Gegus reddere et restitui facere deberemus. Nos preceptis dicti domini regis nostri obedire cupientes, vt tenemur, iusticie quoque adherentes, diligenti inquisicione palam et occulte facta, a Nobilibus partis Transyluane et senioribus ac vicinis prouidis sedis Cibiniensis ac aliarum sedium veritatem sciuimus, et cognouimus ipsam terram Lapus ipsius Joannis filij Gegus Wyfalw vocatam per veras metas pertinere. Igitur nos iuxta preceptum regium eandem terram Lapus de terra possessionis Wyfalw predicte per eosdem Saxones indebite et iniuste occupatam eidem Johanni reddidimus et restituimus perpetuo et irreuocabiliter possidendam, tenendam pariter et habendam, in dominium predicte terre ipsum Johannem **per Stephanum de Wruzfaya, nostrum hominem, officialem de Medgyes statui faciendo**[2]), ipsis Saxonibus de Kapus et Waldhyth silencium perpetuum imponendo de terra prefata. In cuius rei veritatem eidem Johanni nostras litteras concessimus sigillo nostro consignatas iusticia suadente. Datum in Biztricia in Octauis festi S. Nicolai Confessoris, Anno domini M. CCC. XLIX.

Cornides Dánielnek az eredetiről vett másolata után (MS. Tom. I. 243. l.) közli **Fejér, Cod. Dipl. IX. d. I. köt. 734. 735. l.**

XLVI.

Laczkfi András mester székelyek ispánja. 1350. oct. 24-én.

. vir discretus magister Sixtus Agryensis, Wesprimyensis et Posoniensis, ecclesiarum Canonicus, necnon Archydiaconus

[1]) Ez a mai **Szász-Ujfalu** Felső-Fejér vármegyének Medgyes, Segesvár és Nagy-Sink szék által környezett részében.

[2]) Világos e szavakból, hogy András székely ispán egyszersmind Medgyes szék ispánságát is viselte, melyben ekkori tisztje Oroszfáji István volt.

de Vngh dixit quod . . . ipse ad nimiam egestatem deuenisset primo videlicet per depredacionem **magistri Andree filij Lack Comitis Siculorum** [1])

Az egész oklevél közölve van Hazai Okmánytár IV. köt. 172—174. l.

XLVII.

István erdélyi vezér megparancsolja Miklósnak, Bereczk fiának, Brassó ispánjának és alispánjának, hogy a barczasági dékánság egyházaitól a dézma negyed részét többé ne merje maga hasznára vagy a királyi vár (Törcs vár) számára lefoglalni és bitorolni. Kelt Budán, 1351. oct. 18-dikán.

Stephanus dei gracia dux Transsiluanus, omnibus fidelibus suis tam nobilibus quam ignobilibus in regno nostro constitutis, ad quorum noticiam presentes fuerint deuolute, specialiter **Nicolao filio Briccij, Comiti de Braschau, necnon vicecomiti suo** [2]), ac omnibus suis successoribus in perpetuum constituendis, significamus, quod ad nostram accedentes excellenciam honorabiles viri et domini dominus Nicolaus decanus et plebanus de Braschau, ac dominus Christianus de Wiedenpach [3]) plebanus, in persona omnium rectorum ecclesiarum dicti decanatus de Brassou conquerendo ac supplicando nobis retulerunt defectus ac necessitates predictarum ecclesiarum, videlicet, quod per predictum Nicolaum filium Briccij et a suis antecessoribus ecclesie dicte magno grauamine premerentur, ac sua libertate priuarentur tali modo, quod quartam partem decime sibi vsurparent, ac in detrimentum animarum suarum hactenus vsurpassent, quod tamen fieri de iure non debebat, et de hoc per litteras nostrorum fidelium, scilicet de Brassou necnon Cibiniensium et ad eos pertinencium plenius sumus certificati. Nos igitur misericordia

[1]) András atyja **Laczk** a XXXVII. sz. alatti 1339-ki oklevélben emlitett **Ladislaus** filius Dionisij de genere Herman; miből bizonyos, hogy a **Laczk** név nem más, mint a **László** név változéka.

[2]) Brassó ispánja s ennek alispánja ezen korban a székely ispán hatósága alatt állott s ez által volt kinevezve; olykor magok a székely ispánok viselték a brassai ispánságot is.

[3]) **Widenbach,** magyarul **Vidombák,** falu Brassó vidékén.

moti, cogitantes, quoniam dies hominis breues sunt, et eciam nostrum promissum, quod vnumquemque in sua libertate atque iure graciosius volumus conseruare, et specialiter detrimentum et grauamen atque iugum a ceruice et humero predictarum ecclesiarum dicti decanatus de Brassou omnimodo tollimus et resecamus. Quapropter vobis omnibus ac singulis et specialiter Nicolao filio Briccij Comiti de Brassou, ac omnibus suis successoribus firmo firmius et districte precipiendo damus in mandatis nostro ducali edicto, quatenus nullam partem decimarum ecclesiarum dictarum recipere, nec vobis vsurpare de cetero presumatis, quia decime sunt tributa egencium animarum, vt iura testantur. Nihilominus volumus, vt ecclesijs eterni regis earumque rectoribus nullam molestiam nec grauamen deinceps inferatis. Et si vobis aliqua pars predictarum decimarum **pro nostro Castro** [1]) vel vestra vtilitate placuerit, a predictis sacerdotibus pecunia vestra comparare debeatis, et ipsi libencius vobis pre alijs fauebunt et donabunt. Quare in premissis secus non facturi, sicut nostram ducalem graciam grauiter offendere formidatis. Datum Bude Anno domini Millesimo tercentesimo quinquagesimo primo, in die sancti Luce euangeliste.

Cornides kézirataiból egészen kiadta **Katona, Hist. Crit. Reg. Hung. X. köt. 15—17. l.** és utána **Kósa, De publ. partium Trans. administratione sub Wayvodis. 8—9. l.** — Töredékesen közölte **Eder, De initiis juribusque Trans. 184. l.** és **Grundverfassungen der Sachsen in Siebenb. (Von Georg Hermann). 2. Aufl. 42. l.,** bővebben a **Siebenb. Quartalschrift IV. köt. 140. l.** és ebből **Schlözer, Gesch. der Deutschen in Siebenb. 31. 32. l.**

[1]) Ez a **királyi vár**, melynek számára a székely ispánok, vagy tisztjeik, a barczasági dékánság egyházainak dézmáját részben vagy egészben el szokták foglalni, a székely ispán hatósága alatt állott **Törcs vára** volt. Hasonl. alább V. László király 1456-diki parancsát.

XLVIII.

András erdélyi vajda I. Lajos király egyenes meghagyása folytán megparancsolja Lőkös mesternek a székelyek és Brassó ispánjának, és Orbán várhegyi királyi várnagynak, hogy a várhegyi királyi végvárat, melyet hajdan a székelyek a régi királyok parancsára a pogányok és besenyők ellen épitettek s legközelebb a berohant tatárok megrongáltak, javittassák ki és jól erősittessék meg; a vártól 200 dűlőnyire a hegyek közt fekvő Székelynéz nevű romlott őrtornyot pedig, mint a mely különben is sem kémlésre sem védelemre nem elég alkalmas, ha kastélylyá épitni nem lehetne, rombolják le, föntartván a király tulajdon- és rendelkezési jogát az őrtorony helyéhez. Kelt Bihar mellett a nyíri táborból, 1353.

Nos **Magister Andreas** Wayuoda Transsiluanus et **comes de Zonuk, pridem Siculorum** [1]), Magistro **Lewkeos Comiti Siculorum et de Brassow,** ac **Orbano Castellano Regie Serenitatis in Waarheghij** [2]) **constituto** Salutem et fauorem. Vestre nouerint amicicie, quod siquidem Regia Serenitas ex consensu vniuersorum Dominorum Prelatorum et Baronum regni sui vniuersa castra regalia et finitima firmiter restaurare, et presertim in faucibus paganorum constituta contra omnem inhimicorum assultum valide munire cupiat, ne per irrupcionem Tartarorum regnum ipsum devastacioni exponatur, hinc speciali ex mandato Regie Serenitatis requirimus vna et mandamus, vt siquidem **Castrum Waarheghij finitimum ad reprimendos paganos et Pichenetos per Siculos ab olim ex iussu diuorum regum bone memorie exstructum** [3]) et Castrensibus dicatum, Castellanorum tamen et ipsorum Siculornm incuria nonnihil neglectum, nuperissimoque Tartarorum impetu concussatum extiterit, adscitis ijs, quorum

[1]) András erdélyi vajda, előbb székelyek ispánja, **Laczk** vagy **Laczkfi** András, az 1339-ki oklevélben emlitett **László** székely ispán fia. Lásd XXXVII. XXXVIII. és XLVI. sz.

[2]) Ezen adat szerint **Várhegy** vára Sepsi széken kétségtelenül királyi vár volt.

[3]) E szerint **Várhegy** vára, melyet a székelyek **hajdan** a magyar királyok parancsára a pogányok és a székely föld keleti szomszédai a besenyők ellen végvárúl épitettek, ha elébb nem, már a XIII-ik században fön állott, mint ezt Szent-Lélek és Udvard (Udvarhely) váráról oklevelesen tudjuk.

operi et officio incumbit, ipsa fossata ebellare et Castrum, **demta possessione alioquin vt Lwhfew libera et in armis exercituante** [1]) bene munire, ballisare nouerint. Annuit de cetero Regia Serenitas, ut **propugnaculum Zechelneez, ad ducenta aratra a Castro, in montibus ab olim exstructum et desolatum**, nec tamen secus eciam siue ad explorandum siue vero defendendum sat aptum et idoneum [2]) si in Castellum eleuari nullatenus quiret, diruatur, **reseruata tamen in terram proprietate Regie Serenitatis prout voluerit vsuandi, conuertendi ac donandi** [3]). Secus non facturi. Datum in descensu campestri ad Nyr prope Bihor posito anno Domini Millesimo Trecentesimo Quinquagesimo Tercio.

Közölve Schuller-nél Umrisse und kritische Studien zur Gesch. Siebenb. I. Bd. Hermannstadt 1840. Urkundenbuch 1. l. a Rosenfeld-féle másolatgyűjteményből.

XLIX.

I. Lajos király megparancsolja Miklós erdélyi vajdának, Lőkös mesternek a székelyek és Brassó ispánjának, s Péter brassai alispánnak, hogy a brassai ispánságban lévő plébánusoknak azon ispánságban fekvő egyházaiktól járó dézmáját, melynek negyedrészét jogtalanul magok számára törekedtek elvenni, hagyják egészen érintetlen. Kelt Budán 1355. julius 9-én.

Ludouicus Dei gracia Rex Hungarie etc. Fidelibus suis Magnifico viro Nicolao Voyuode Transyluano et Comiti de Zonuk, item

[1]) A Várhegy tövében fekvő falu lakosai e szerint mint lófő székelyek szabadok voltak a vár szolgálatától s örökségök természetesen nem tartozott a királyi várbirtokhoz.

[2]) A már ekkor romba dölt **Székelynéz** őrtorony, mely oklevelünk szavai szerint Várhegy várától 200 dűlőnyire, a hegyek közt, sem a kémlelésre sem a védelemre nem eléggé alkalmas helyen volt épitve, gyanithatólag a Kis-Borosnyón tul a Kis-Patak völgyének fenekén egy magános domb tetején feküdt erőd volt, melyet a hagyomány **Pogányvár**-nak nevez, az egerpatakiak pedig **Bodzavár**-nak hivnak. Lásd: **Orbán Balázs, Székelyföld leirása III. köt. 164. l.**, ki e vár rejtett helyzetét különösen megemliti.

[3]) Világos e szavakból, hogy ezen őrtorony, melynek helyéhez, ha leromboltatnék is, a király tulajdonjogát föntartotta, királyi birtok volt.

magistro **Lewkews Comiti Siculorum et de Brassou,** necnon Petro filio Dominici, ViceComiti dicti Comitatus de Brassou, Salutem et graciam. Dicit nobis Dominus Nicolaus plebanus de Corona et decanus de Brassou, suo et aliorum plebanorum de Comitatu Brassou nomine, et vice, graui cum querela, quod vos partem quartam omnium decimarum ipsorum a quibuslibet ecclesijs in eodem Comitatu de Brassou existentibus indebite et iniuste auferre, et auferrifacere niteremini. Quare fidelitati vestre precipientes mandamus per presentes, quatenus predictas decimas predictis plebanis plenarie et integraliter dimittatis, et aliud pro nostra gracia non facturi. Datum Bude feria quinta proxima post Octauas festi beatorum Petri et Pauli Apostolorum, Anno domini M-o CCC-o L-mo quinto.

Gr. Kemény József másolata után, az erd. Muzeumban (**Jos. Com. Kemény, Diplom. Trans. Supplem. I. 409. l.** és **Appendix II. köt. 148. sz.**) —, Eredetije megvan a barczasági evang. káptalan levéltárában. Kiadva: **Siebenb. Provincialblätter II. köt. 185. l.** és Cornides kézirataiból **Fejérnél Cod. Dipl. IX. d. II. köt. 386. l.**

L.

Udvarhelyen tartott székely nemzeti gyülés emlékezete. 1357.

A váradi káptalan jelenti, hogy a Szentmihálykövе nevü vár birtokjoga iránt hiteles embere Turul mester Héderfáji Lőkös királyi emberrel nyomozást tartván, ezek előtte jelentették „quod ipsi in partibus Transiluanis vbique procedentes, ab omnibus Nobilibus **Siculis** et Saxonibus, alijsque hominibus in tribus congregacionibus vniuersitatis Nobilium, **Siculorum** et Saxonum, Thorde, in **Vduarhely,** et in Cibinio proclamatiue celebratis [1]) facta diligenti inquisicione talem comperissent veritatem" hogy t. i. az emlitett vár rég időtől fogva a gyula-fejérvári káptalan tulajdona. Datum feria tercia ante festum natiuitatis beati Johannis Baptiste Anno supradicto (1357).

[1]) Kitetszik ez adatból, hogy 1357-ben az erdélyi nemesség, székelység és szászság külön-külön tartotta nemzeti gyüléseit rendes gyüléshelyein, mely a székelyekre nézve **Udvarhely** volt.

Kivonatosan közölte Szeredai, Notitia Capit. Albensis 45. és 47. l. s utána Fejér IX. d. II. köt. 604. l. — Eredetije megvan a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Capitularis fasc. 3. Nro. 39.)

LI.

I. Lajos király megengedi a brassaiakrak, hogy áruikkal a Boza és Braova folyók között, az Ilonczának a Dunába szakadásától fogva a Szeretnek a Dunába szakadásáig szabadon járhassanak. Kelt Ó-Budán 1358. jun. 28.

Ludouicus dei gracia Rex Hungarie. Fidelibus suis Judici, Juratis, et vniuersis Ciuibus ac hospitibus de Brasso Salutem et graciam. Noueritis quod nos vobis et vestre vniuersitati de gracia concessimus speciali, vt vos cum vestris mercimonijs et quibuslibet rebus inter **Bozam** [1] et **Prahow** [2], a loco **Vz**, vbi fluuius **Iloncha** [3] vocatus in Danubium, vsque locum vbi fluuius **Zereth** nominatus similiter in ipsum Danubium cadunt, transire possitis libere et secure, nec vos aliquis in ipso vestro transitu indebite valeat impedire. Datum in veteri Buda, in vigilia beatorum Petri et Pauli apostolorum. Anno domini M. CCC. L. octauo.

Zsigmond király 1395-ki megerősitő leveléből, mely megvan Brassó város levéltárában, közli Fejér, Cod. Dipl. IX. d. II. köt. 688. l.

LII.

I. Lajos király megparancsolja a gyula-fejérvári káptalannak, hogy küldje ki hiteles bizonyságát, kinek jelenlétében a kinevezett királyi emberek egyike Zoltán helységét, melyet Kízdi Péter jogtalanul elfoglalt, foglalja és adja vissza törvényes birtokosának Szancsodi Egyednek. Kelt Gyula-Fejérvárt 1359. dec. 15-én.

Lodouicus dei gracia Rex Hungarie, fidelibus suis Capitulo Albensis ecclesie Transsiluane, Salutem et graciam. Dicit nobis Egi-

[1]) **Boza** pataka és szorosa a Sepsi széktől délre eső határszéli havasok közt.

[2]) A **Braova** folyó Oláhországban, mely az Erdélyt Oláhországtól elválasztó havasokból a tömösi szorossal átellenben ered.

[3]) A mai **Jalomicza** folyó Oláhországban.

dius de Zanchud, quod possessio **Zoltam** vocata [1]) in partibus Trans-siluanis existens ipsius esset et cum iusto Juris titulo ad ipsum pertineret quam nunc **Petrus de Kyzd** [2]) indebite occupatam detineret, recaptiuacione et sibi statucione legitime fiendis plurimum indigeret, Quare fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus quatenus, vestrum mittatis hominem protestimonio fidedignum quo presente Stephanus dictus vaguch uel Johannes filius Georgij de Syle aut Stephanus de eadem seu valentinus de Herpe alys absentibus homo noster, vicinis et commetaneis predicte possessionis legitime inibi conuocatis et presentibus ad faciem eiusdem accedendo recapiat ipsam nomine Juris prefati Egidy, recaptiuatamque et ab aliorum Juribus sequestratam statuat eandem prefato Egidio eo Jure quo ad ipsum dinoscitur pertinere perpetuo possidendam. Sinon fuerit contradictum. Contradictores vero siqui fuerint citet ipsos contra prefatum Egidium in nostram presenciam ad terminum competentem. Et posthec seriem ipsius statucionis uel nomina contradictorum et citatorum cum termino assignato nobis fideliter rescribatis. Datum Inalba Julia tercio die festi beate lucie virginis Anno domini M° CCC° Lmo Nono.

Kivül: Fidelibus suis Capitulo Albensis Transsiluane pro Egidio de Zanchud statutorie.

Eredetije papiron a **gy.-fejérvári káptalan levéltárában, (Cista Kraszna Fasc. III. Nro. 12.)**,honnan a másolatot magam vettem. — A gy.-fejérvári káptalan levéltárának rendezői ezt az oklevelet Kézdi székre tartozónak vélték, rá is irták az oklcvél hátára Sedis Kézdy, oda is soroztták a Kézdi széki levelek közzé, de hibásan, mert ezen oklevél a Szász-Kézd mellett fekvő **Zoltán** faluról szól, mely mint akkor ma is Fejér vármegyei terület.

[1]) **Zoltán** falu Szász-Kézd mellett, ma Alsó-Fejér vármegyében.

[2]) A **Kézdi** vagy **Kízdi** előnevet az Apor család használta, melynek egy ága később Dicső-Szent-Mártoni Kízdi névvel is élt, s Küküllő és Fejér vármegyében is birtokos volt; de hogy az itt emlitett Kézdi Péter valósággal az Apor családból való volt-é, meggyőző adatok hijányában el nem dönthetjük.

LIII.

I. Lajos király Maros-Vásárhelyen tartózkodásának emlékezete. 1360. jan. 25.

Ludovicus Dei gracia Rex Hungarie . . (Szeszárma helységének vásárjogot adományoz). Datum **in loco fori Siculorum** parcium Transsiluanarum in festo conuersionis beati Pauli Apostoli, Anno domini M. CCC. LX-o.

A Jankovics-gyüjteményben lévő eredetiből egészen közölte Fejér IX. d. VI. köt. 109. és IX. d. VII. köt. 499. l.

LIV.

Dénes erdélyi vajda fölszólítja a gyula-fejérvári káptalant, hogy hiteles bizonyságát küldje ki, kinek jelenlétében a megnevezett vajdai emberek egyike idézze elébe Bodolai Sánta Lászlót és fiát Miklóst Prázmári Theel, Péter fia, ellen. Kelt Erkeden 1360. febr. 18-án.

Honorandis viris et discretis Capitulo ecclesie Albensis Transsiluane Amicis suis reuerendis Dyonisius woyuoda Transsiluanus et Comes de Zonuk amiciciam paratam cum honore, vestram amiciciam presentibus reuerenter postulamus quatenus, vestrum mittatis hominem protestimonio fidedignum, quo presente, Ladislaus filius Stephani de **Kyzd** [1]) vel Petrus filius Johannis de **Torija** [2]) aut Matheus filius fylkyn de **Peselnek** [3]) siue Johannes filius Stephani de

[1]) A **Kízdi** vagy **Kézdi** előnevet az Aporok ősei szokták használni, s igy hihető, hogy ez a Kézdi László, István fia, az Apor család tagja volt.

[2]) **Torja** az Apor család birtoka volt, s igy Torjai Péter, János fia, is az Apor családhoz tartozott. — Megjegyzendőnek tartom, hogy **Al- és Fel-Torja** az Apor család által birt Bálványos várához tartozó helységekkel együtt, melyeknek szomszédságában feküdt, s mely utóbbiak maig is Fejér vármegyében esnek, ekkor Fejér vármegyéhez tartozott s csak sokkal később a XVII-ik században csatoltatott Háromszékhez.

[3]) **Peselnek** Felső-Fejér vármegyében az Apor család által birt Bálványos vára és Szárazpatak közt hasonlóan az Aporok jószága volt.

Arwapatak[1]), alijs absentibus homo noster, Citet Ladislaum claudum et Nicolaum filium suum de **Bodola**[2]) contra Theel filium Petri de **Prasmar**[3]) in nostram presenciam ad terminum competentem, Et post hec diem et locum ipsius citacionis ac nomina citatorum cum termino assignato nobis amicabiliter rescribatis, Datum In villa Erkud[4]) feria tercia proxima ante diem Cijnerum, Anno domini M° CCC° sexagesimo.

Kivül : Amicis suis honorandis Capitulo ecclesie Albensis Transsiluane pro Teel filio Petri de Prasmar Citatorie.

Eredetije papiron, Dénes vajdának a levél hátára nyomott tallér nagyságu pecsétje nyomával, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Autogr. Tom. I.)

LV.

Dénes erdélyi vajda megparancsolja Péter alvajdának, hogy Benedek mestert, kit a király az erdélyi Fejér vármegyében fekvő, előbb besenyők által lakoit, de nagyon elpusztult Lázárfalva helység határainak visszaállitására kiküldött s kit Szent-Imrén éppen nem sürgetős ügyekben magánál tartóztat, rögtön bocsássa el Lázárfalvára. Kelt Bolgárországban, a Widdin városa alatt fekvő királyi táborban. 1365.

Dyonisius Vaiuoda Transsiluanus et comes de Zonuk. Dilecto sibi Petro Vicevaiwode suo dicti wayuodatus. Dileccionis plenitudinem cum salute. Regie Serenitatis propulsauit aures grauis querela, quod quamuis magister Benedictus Regis ex mandato ad restitu-

[1]) **Árvapatak**, a mai **Árapataka**, Felső-Fejér vármegyében Hidvég közelében 1252 óta a székely eredetü Benczencz (Vincencius) utódainak birtoka volt, kitől származott a Hidvégi gr. Mikó, Hidvégi gróf Nemes és Kőrispataki Kálnoky család.

[2]) **Bodola** Felső-Fejér vármegyének Háromszék és a Barczaság közt fekvő részében.

[3]) **Prázmár** a Barczaságon esik Bodola szomszédságában.

[4]) **Erköd**, mai kiejtéssel **Erked**. — Ily nevü helységet találunk Közép-Szolnok vármegyében, Segesvár székben, és **Szász-Erkedet** Kolozs vármegyében·

endos limites, metasque neo erigendas possessionis **Lazarfalwa in Comitatu Albensi parcium Transsiluanarum alias a Byssenis impopulate, multum tamen desolate** [1]), expeditus grauiterque commonitus fuerit, Vos tamen nescitur quo respectu ducti, in contemptum mandati dicti domini Regis inque manifestum dicte possessionis damnum et nocumentum, eundem magistrum Benedictum ad presens vsque detineretis **in Sancto Emerico** [2]) rebus minime vrgentibus occupatum. Monemus itaque vos, vt eundem magistrum Benedictum sepositis omnibus subterfugijs, alijsque rebus et respectibus vestris, illico ad Lazarfalwa dimittere expedire velitis, et debeatis sub graui indignacione Regie Serenitatis domini nostri. Secus igitur nullatenus facturi. Datum in regno Bulgarie prope ciuitatem Bodiniensem in presenti exercitu domini Regis habito Anno domini Millesimo trecentesimo sexagesimo quinto.

Eredetije a budai kamarai levéltárban. — Gr. Kemény Józsefnek az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. I. köt. 78. l.) levő másolata után, melyet ő a Horváth István által vele 1836-ban közlött másolatról vett, kiadta ezen oklevelet Gr. Lázár Miklós, A gróf Lázár család. 10. l.

[1]) **Lázárfalva** ma Csík székben esik s ennek dél felé legutolsó községe az Apor család által birt Bálványos várához tartozó s akkor is ma is Fejér vármegyében eső helységek tőszomszédságában. Mint oklevelünk bizonyitja, Lázárfalva 1365-ben Fejér vármegyében feküdt, s lakosai, kik már ekkor nagyon elpusztultak, előbb **besenyők** voltak. Nézetem szerint éppen ezért nem tartozott ezen helység 1365-ig a székely földhöz, melyhez csak besenyő lakosai elpusztulása után lehetett csatolva. — Hogy ezen vidéken tetemes besenyő telep létezett, kitetszik az általunk föntebb (XXX. sz. a.) közlött oklevélből, mely szerint magában az Apor család által birt Szárazpatak helységben 1324-ben 85 szabad besenyő telek volt.

[2]) **Szent-Imre** a Maros mellett ezen korban a vajdák rendes székhelye volt

LVI.

I. Lajos király megparancsolja a gy.-fejérvári káptalannak, hogy Hidvégi Jakab mestert és Demetert, Miklós fiait, igtassa vissza némely Oltszemén és Málnáson fekvő s általok székely öröködési jogon birt telkek birtokába, melyeket tőlök a sepsi székelyek erőszakosan elfoglaltak. Kelt Tordán 1366. május 9-én.

Ludouicus dei gracia Rex Hungarie Fidelibus suis Capitulo Ecclesie Albensis Transsiluane Salutem et graciam. Cum nos in presenti congregacione nostra Thorde celebrata fidelibus nostris **Magistro Jacobo et Demetrio, filijs Nicolai de Hijduijgh Nobilibus,** scita rei veritate, sessiones ipsorum, **quas in Oltzemen et Malnas** [1] **more Siculorum jure successorio habere dignoscuntur,** cum omnibus terris cultis et incultis, campis, pratis seu fenilibus, fluuijs, molendinis, locisque molendinorum, ac alijs vtilitatibus et Juribus ad easdem spectantibus, **a Siculis nostris Sedis Sebus,** violentis videlicet occupatoribus ipsarum auferentes restituerimus, et resignauerimus, per eosdem et eorum heredes **eo iure, quo ad ipsos dignoscuntur pertinere, sub libertate Siculorum nostrorum perpetuo possidendas,** ipsis Siculis Sedis Sebus regia auctoritate silencium perpetuum imponentes ex hac parte, fidelitati vestre firmis damus in mandatis, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Johannes de **Silee** [2], vel Stephanus de **Deegh** [3] aut Michael de **Bord** [4], alijs absentibus homo noster, ad facies predictarum sessionum seu locorum sessionalium, ipsos magistrum Jacobum et Demetrium modo premisso **in Olthzemen et Malnas terris scilicet Siculorum nostrorum** contingencium accedendo, ipsas sessiones simulcum pretactis pratis, fluuijs, molendinis locisque molendinorum, ac ceteris Juribus et vtilitatibus omnibus ad ipsas spectantibus, iuxta metarum suarum limites antiquarum prefatis magistro Jacobo et Demetrio statuat premisse nostre legiti-

[1]) **Oltszeme** és **Málnás** egymás mellett eső faluk Három széken, Sepsi szék éjszaki részén, a Felső-Fejér vármegyében eső **Mikó erdeje** szomszédságában.

[2]) **Sülye** Alsó-Fejér vármegyében.

[3]) **Dégh** Küküllő vármegyében.

[4]) **Bord** Küküllő vármegyében

marie restitucionis titulo **ad instar Siculorum possidendas**, et tenendas, contradiccione predictorum Siculorum de Sebus in hac parte non obstante, ac seriem ipsius statucionis nobis fideliter rescribatis. Datum in Thorda predicta, Sabbatho proximo ante festum Ascensionis Domini, Anno eiusdem M° CCC° Sexagesimo sexto.

A gy.-fejérvári káptalan 1366. május 24-én kelt jelentéséből.

LVII.

A gyula-fejérvári káptalan jelenti I. Lajos királynak, hogy 1366. maj. 9-én kelt parancsa értelmében, Hidvégi Miklós fiait, Jakab mestert és Demetert, az általok Oltszemén és Málnáson székely jogon birt telkek birtokába, melyeket a sepsi székelyek tőlök erőszakosan elfoglaltak volt, minden ellenmondás nélkül visszaigtatta. Kelt 1366. majus 24-én.

Excellentissimo Principi Domino Ludouico dei gracia Regi Hungarie domino eorum naturali, Capitulum Ecclesie Transsiluane oracionum suffragia deuotarum cum perpetua fidelitate. Litteras vestre Celsitudinis honore quo decuit recepimus in hec verba. Ludouicus dei gracia Rex Hungarie stb. (lásd föntebb LVI. sz. a.) Nos itaque mandatis vestre Serenitatis obtemperantes, vt tenemur, vnacum homine vestro videlicet Michaele de Bord, nostrum hominem Nicolaum scilicet sacerdotem, de Choro nostro ad premissa exequenda duximus transmittendum, Qui demum exinde ad nos reuersi nobis concorditer retulerunt, quod ipsi tercia feria post festum Ascensionis domini ad facies possessionum **Olthzemeny** et **Malnas** vocatarum accessissent, et sessiones, quas magister Jacobus et Demetrius filij Nicolai de Hijdwegh in eisdem habere dignoscuntur, cum omnibus vtilitatibus suis, terris videlicet arabilibus, campis, pratis, seu fenilibus, fluuijs, molendinis locisque molendinorum, ac alijs Juribus quibuslibet ad easdem spectantibus statuissent eisdem Jacobo et Demetrio perpetuo possidendas, iure quo ad ipsos dignoscuntur pertinere, nemine contradictore apparente. Datum in festo Penthecostes, Anno prenotato.

I. Lajos királynak 1366. julius 17-dikén kelt megerősitő leveléből.

LVIII.

I. Lajos király Hidvégi Demeter és Jakab, Miklós fiai, és unokatestvérök László, Domokos fia, részére átirja és megerősiti a gyulafejérvári káptalannak arról szóló jelentését, hogy emlitett Hidvégi Jakabot és Demetert Oltszemén és Málnáson lévő székely jogon birt örökségökbe, melyet a sepsi székelyek erőszakosan elfoglaltak volt, minden ellenmondás nélkül visszaigtatta. Kelt 1366. julius 17-ikén.

Ludouicus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque Rex, Princeps Salernitanus et honoris Montis Sancti Angeli dominus. Omnibus christifidelibus presencium noticiam habituris Salutem in omnium Saluatore. Ordo suadet equitatis, et ad apicem Regie pertinet Maiestatis, vt ea, que rite processerunt, illibata conseruentur, et que a suis fidelibus modeste petuntur, ad exaudicionis graciam admittantur. Proinde ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod **Demetrius filius Nicolai de Hydwegh** sua, necnon **Jacobi** carnalis, ac **Ladislai filij Dominici** patruelis fratrum suorum in personis [1]) nostre Serenitatis adiens conspectum, exhibuit nobis quasdam litteras Capituli Ecclesie Albensis Transsiluane, super statucione quarundam sessionum ipsorum in **Olthzemeny** et **Malnas** sitarum, per nostram Maiestatem ipsis restitutarum, facta statucionales per nosque apertas et sigilli nostri s...... capite reclusas, tenoris subsequentis, flagitans nostram exinde Maiestatem prece humili et deuota, vt eas acceptare, approbare, ratificare, ac pro ipsis et eorum heredibus nostro dignaremur priuilegio confirmare, quarum tenor talis est. **Excellentissimo Principi domino Ludouico** stb. (Lásd föntebb LVII. sz. alatt). Nos itaque iustis et iuri consonis supplicacionibus predicti Demetrij, in sua et dictorum fratrum suorum personis nostre humiliter porrectis Maiestati per eundem, Regia fauorabilitate clementer exauditis et admissis, predictas litteras ipsius Capituli Albensis non abrasas, non cancellatas, nec

[1]) Hidvégi Demeter és Jakab, Miklós fiai, a Hidvégi gr. Mikó család ősei közzül valók voltak, nagybátyjok Hidvégi Domokos pedig, az 1252-ben Szék földét adományban nyert Benczencz (Vincze) fia, a Hidvégi gr. Nemes család törzsatyja.

in aliqua sui parte viciatas presentibus de verbo ad verbum insertas, quoad omnes ipsarum continencias et clausulas acceptamus, approbamus, ratificamus, ac pro iam dictis Jacobo, Demetrio, et Ladislao, eorumue heredibus et posteritatibus vniuersis mera regia authoritate perpetuo valituras confirmamus, presentis scripti nostri patrocinio mediante, Saluis Juribus alienis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras nostras priuilegiales, pendentis et autentici noui Sigilli nostri duplicis munimine roboratas. Datum per manus Venerabilis in Christo patris domini Nicolai Strigoniensis Archiepiscopi, locique eiusdem Comitis perpetui, Aule nostre Cancellarij dilecti et fidelis nostri, sedecimo Kalendas Augusti, Anno domini M° CCC° LX° sexto, regni autem nostri anno vigesimo quinto. Venerabilibus in Christo patribus et dominis eodem Nicolao Strigoniensi, Thoma Colocensi, Nicolao Jadrensi, et Elia Ragusino Archiepiscopis, Demetrio Waradiensis, Dominico Transsiluanensis, Demetrio Jaurinensis, Ladislao Wesprimiensis, Stephano Zagrabiensis, Regnique Sclauonie Vicario generali, Michaele Agriensis, Wilhelmo Quinqueecclesiensis, Dominico Chanadiensis, Johanne Waciensis, fratre Stephano Nitriensis, Demetrio Syrmiensis, Petro Boznensis, Demetrio Nonensis, Nicolao Traguriensis, Stephano Pharensis, Valentino Makarensis, Mattheo Sibinicensis, Michaele Scardonensis, Nicolao electo et confirmato Tinninensi, et Portura Segniensis Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias dei feliciter gubernantibus, Corbauiensi sede vacante, Magnificis viris Nicolao Konth Palatino, Dijonisio Wayuoda Transsiluano, Comite Stephano Bubek Judice Curie nostre, Johanne magistro Tauernicorum nostrorum, Nicolao de Zeech Dalmacie et Croacie, Nicolao de Gara de Machou Banis, Petro Zudor Pincernarum, Paulo dapiferorum, Johanne Janitorum, et Emerico Agazonum nostrorum magistris, et magistro Ladislao filio Zobonya Comite Posoniensi, alijsque quampluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et honores.

Eredetije kétségkivül a gróf Mikó család Hidvégen elpusztult levéltárában volt. Az eredetiről vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Tom. II. 91—96. l.), gr. Kemény József ezen sajátkezü jegyzetével: „Sigillum erat pendens, cujus ab una parte

imago regis in throno sedentis, ab alia vero crux duplicata erant." — Az eredetiből lemásolta Cornides Dániel is, kinek kézirataiból II. köt. 89—91. l. közli ez oklevelet Fejér, Cod. Dipl. IX. d. III. köt. 569—573. l.

LIX.

I. Lajos király megparancsolja István mesternek, a székelyek ispánjának, hogy Sárdi Sándor fiait, Lászlót, Miklóst és Bálintot, Sárdi Gyerka fiát Jánost, Sárdi Domokos fiait, Pált, Miklóst, Pétert és Istvánt, és Sárdi Sándor fiát Sándort, mind nemeseket, kiket jogaikkal és birtokaikkal együtt különös oltalma alá vett, minden igazságtalan megtámadók ellen védelmezze. Kelt Százhalmon 1368. aprilis 26-dikán.

Lodouicus dei gracia Rex Hungarie fidelibus suis, **magistro Stephano Comiti Syculorum nostrorum** [1]), eiusque vicesgerentibus, nunc constitutis et in futurum constituendis, Salutem et graciam. Cum nos ladislaum Nicolaum et Valentinum **filios Sandor**, Johannem filium Gerka, Paulum Nicolaum, Petrum et Stephanum filios dominici et **Sandor filium Sandor de Saard** [2]), cum vniuersis eorum Juribus et possessionibus in nostram specialem receperimus proteccionem et tutelam, viceque persone nostre maiestatis, vestre eosdem commiserimus tuicioni, fidelitati vestre firmo edicto regio precipiendo mandamus, quatenus, prefatos nobiles, necnon possessiones et Jura ipsorum quelibet ab omnibus hominibus ipsos indebite et iniuste molestare uolentibus, protegatis, et manutenentes defendatis, nostra regia autoritate mediante. Secus pro nostra gracia facere non ausuri. Datum in Zazhalm, tercio die festi beati Georgij martiris, Anno domini M-o CCC-o LX-mo VIII-o.

Eredetije pergamenen az erd. **Muzeumban** (Sándor Miklós ajándéka). — Az oklevél alján a XVI-dik század közepére tehető következő földjegyzés olvasható: „Oltalmazni poroncholia ez feliwl Meg Irth Nepeket, Laios kiralij, Mikor Irnanak ezer harum zaz es Niolcz esztendoben" (helyesen 1368-ban).

[1]) **Laczk** vagy Laczkfi István.

[2]) **Sárd** Küküllő vármegyében, éppen Udvarhely szék szomszédságában.

LX.

István székelyek ispánja. 1369. aug. 22-dikén.

Ludouicus dei gracia Rex Hungarie, fidelibus, suis Magnificis viris Emerico Wayuode Transyluano et **Stephano Comiti Syculorum**[1]) Salutem et graciam. (megparancsolja nekik, hogy a keresztes lovagrendet a Tolna vármegyei Gyant helység birtokában ne háborgassák). Datum in Wissegrad tercio die festi beati Stephani Regis Anno domini M. CCC. LXIX.

Egész kiterjedésben közli **Fejér IX. d. IV. köt. 160. l. és IX. d. VII. köt. 289. l.**

LXI.

I. Lajos király megparancsolja István székely ispánnak és brassai alispánjának, hogy Brassó városát a kereskedelmi törvénykezést illetőleg hagyja meg régi szabadságában. Kelt Maros-Vásárhelyt, 1370. május 10-dikén.

Ludouicus dei gracia Rex Hungarie etc. Fideli suo viro Magnifico **Stephano Comiti Siculorum suorum** et eius vices gerenti in Brassov. Salutem et graciam. Cum nos fideles nostros Ciues et Communitatem hominum ciuitatis nostre Brassouiensis in eorum Juribus antiquis et libertatibus, in quibus vsque tempus regiminis vestri mansisse dinoscuntur, specialiter autem in Judicatibus falsarum mensurarum cere et aliarum rerum, ac vlnarum panni et pannorum, necnon in alijs factis mercancias eorum tangentibus, conseruare velimus inviolabiliter et tueri. Mandamus fidelitati vestre firmissimo sub precepto Regio, quatenus eosdem Ciues nostros et Communitatem hominum ipsius Ciuitatis nostre Brassouiensis, in

[1]) Ez az István I. Lajos királynak 1371-ben aug. 22-én kelt levele szerint Dalmát- és Horvátország bánja, s ez oklevél szerint testvér volt Imre erdélyi vajdával. Lásd: **Fejér Cod. Dipl. IX. d. IV. köt. 333. l.** — E két testvér **Simontornyai** néven fordul elő a sz.-fejérvári káptalan 1371-ben kelt levelében **Fejérnél e. h. 362. l.** — Imre vajda egy 1371-diki levelében Dénes vajdát „boldog emlékezetü testvérének“ nevezi. **Fejérnél e. h. 375. l.**

prenotatis Juribus, libertatibus et Judicatibus pacifice et quiete manere permittatis, prout eisdem ab olim freti fuisse et esse dinoscuntur, absque nouitatum impedimento aliquali, Causas in ipsorum medio emergentes Judicatui vestro alijs temporibus consueto modo competentes, vos cum Comite terrestri ibidem adiudicando, Causas vero Judicio memoratorum Ciuium et Judicis eorum congruentes eisdem iudicare et legittime determinare dimittendo, sine contradiccione aliquali, Aliudque pro nostra ampliori dileccione et gracia non facturi. Et hoc idem iniungimus ceteris Comitibus Siculorum et eorum vices gerentibus constituendis in futurum, simili sub precepto. Datum in **Zekelyvasarhely** [1]) die octauo festi inuencionis sancte crucis Anno Domini M. CCC. LXX-o.

Eredetije Brassó város levéltárában. — Töredékét közölte **Eder, Felmer, Hist. Transilv. után közlött jegyzeteiben 36. 37. l.** — Lényeges kihagyásokkal, hibásan s a kelet napjának is mellőzésével közli **Fejér, IX. d. IV. köt. 227. l.** — Teljesen kiadta Hermann György, **Siebenb. Provinzialblätter I. Bd. Hermannstadt. 1805. 45. 46. l.**

LXII.

László, Dezső fia, székelyek ispánja. 1373. mart. 20-án.

Ludouicus **Ladislao, filio Deseu, Comiti Siculorum** [2])... (megparancsolja, hogy a brassai szászokat a városuk határai közt

[1]) Hogy I. Lajos 1370. apr. 24. Küküllővártt, apr. 26-án pedig Székely-Vásárhelyt időzött, kitetszik Kolozsvár városa régi jegyzőkönyvéből, mely Cornides gyüjteményében jelenleg a magyar tudom. Akadémia kézirattárában van. **Ráth Károly, A magyar királyok utazásai. 73. l.**

[2]) Ez a **László**, Dezső fia, a Losonczi család tagja, ki 1375. május 8-án Szent-Imrén mint erdélyi alvajda ad ki egy parancsot a Czegei László, Dezső fia, birtokában Szent-Gothárdon az oláh-vásárhelyi oláhok által elkövetett hatalmaskodás ügyében, mely levél eredetije megvan a Czegei gr. Wass család levéltárában Czegén, másolata pedig az erd. Muzeumban (**Jos. Com. Kemény, Dipl. Transs. Appendix III. köt. 129. sz.**) — Ugyanő már 1377. junius 7-én I. Lajos királynak az erdélyi kenézek ügyében Diósgyőrött kelt levelében, melynek eredetije a gy.-fejérvári káptalan levéltárában, másolata az erd. Muzeumban van (**Jos. Com. Kemény Diplom. Transs. Appendix III. köt. 137. sz.**), mint erdélyi vajda van emlitve.

fekvő erdők birtokában ne háborgassa). Wissegrad Sabbatho proximo ante dominicam Oculi Anno M. CCC. LXXIII.

Eredetije Brassó város levéltárában. Eder jegyzeteiből töredékesen közli Fejér. Codex Diplom. IX. d. IV. köt. 499. l.

LXIII.

I. Lajos király Miklós mesternek, Pető fiának, a székelyek ispánjának adományoz egy Bózkút nevü puszta földet Kolozs vármegyében. Kelt Zólyomban 1377. nov. 11-én.

Nos Lodouicus dei gracia Rex Hungarie Polonie Dalmacie etc. Memorie commendamus, Quod nos consideratis fidelitatibus et fidelium seruiciorum meritis, **magistri Nicolai filij Petew Comitis Siculorum nostrorum,** quibus nobis in cunctis nostris expedicionibus, et regni nostri negocijs, prosperis et aduersis, cum omni fidelitatis feruore, studuit et anhelat complacere, ad ipsius supplicacionem, quandam terram vacuam et habitatoribus destitutam, **Bozkuuth** [1]) vocatam in Comitatu de Kolos existentem, asserens eam nostram fore, regiam, per quosdam nobiles oculte et sub taciturnitatis silencio retineri, exhocque nostre collacioni pertinere, cum omnibus suis vtilitatibus et pertinencijs vniuersis, sub suis veris metis et antiquis, quibus hactenus habita fuit et possessa, eidem magistro Nicolao filio Petew, et per eum suis heredibus heredumque suorum successoribus, vbi excasu premisso ad nostram pertinere dignoscitur collacionem, dedimus donauimus et collocauimus perpetuo et irreuocabiliter possidendam tenendam et habendam, absque preiudicio tamen Juris alieni. Datum Zolij die festi beati Martini confessoris [2]), Anno domini M-o CCC-mo Lxx-mo septimo.

[1]) **Bózkút** 1377-ben puszta, talán a mai **Bós,** vagy még hihetőbben a mai **Füzkút** (régi oklevelekben **Bwzkuth**) falu Kolozs vármegyében.

[2]) Ugyan ezen nap, melyen oklevelünk kelt, Márton napján, Zólyomból adta ki I. Lajos király Muszina váráról kelt adománylevelét, melyet kétszer is közöl **Fejér IV. d. V. köt. 183. és 248. l.**

Eredetije a kolozs-monostori convent levéltárában, hol magam másoltam le.

LXIV.

Gergely barát, szörényi és havasalföldi püspök, a kimpolungi kolostor egyházában az azon kolostor gvardiánja által neki bemutatott Köröspataki János papot, Bálint fiát, subdiaconusi rangra emeli. Kelt Kimpolungon, 1382-ben.

Nos frater Gregorius dei et Apostolice sedis gracia Episcopus Seuerinij, necnon parcium Transalpinarum, significamus quibus expedit tenore presencium vniuersis. Quod cum nos Anno domini M. CCC. LXXXII. in die quatuor temporum, quo cantatur officium, Intret ex permissione diuine pietatis, in claustro beate virginis in **Longo Campo** [1]), inuocata Spiritus sancti gracia, sacros clericorum ordines celebrassemus, Johannem Clericum filium Valentini de **Corospatac** [2]) tunc in ordine acolicatus existentem, inuentum idoneum, per discretum virum dominum Gardianum in Longo Campo literatorie nobis presentatum, ad ordinem subdiaconatus digne duximus promouendum. In cuius rei testimonium presentes litteras concessimus Sigilli nostri munimine roboratas. Datum die, loco et anno prenotatis.

Eredetije 1776-ban Maros-Vásárhelyt Cornides Dániel gyüjteményében volt. — Közzé tette Horváth István, Tud. Gyüjt. 1835. IV. köt. 116. l.

[1]) **Longus Campus** (hoszszú mező) a mai **Kimpolung** mezőváros Oláhországban.

[2]) **Corospatac = Köröspatak** Háromszéken. — Köröspataki János minden esetre székely születésü, s gyanithatólag a Köröspataki Kálnoki családból való volt.

LXV.

Mária királyné megparancsolja a székelyek ispánjának és alispánjának, hogy a Brassó városi és barczasági szászokat régi kiváltságaik ellenére gyakori megszállásokkal és élelmi szerek követelésével, s törvényszékükön szokatlan itéletek hozatalával ne terheljék. Kelt Budán, 1385. november 25-én.

Maria dei gracia Regina Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus suis **Comiti Siculorum nostrorum et vice Comiti eiusdem**, Salutem et graciam. Noueritis quod Stephanus dictus Ewrdewg, item Martinus et Stephanus dictus Soodi, ac Nicolaus dictus Gretel, ciues ciuitatis nostre Brassouiensis in suis ac aliorum fidelium ciuium de eadem, necnon vniuersorum Saxonum nostrorum de Burcia in personis, in nostram et Serenissime Principis domine Elisabeth eadem dei gracia Regine Hungarie, Polonie, Dalmacie etc. genitricis nostre charissime venientes presenciam, nostre Maiestati detexerunt querulose, quomodo vos eosdem in ipsorum antiquis libertatibus ac pristinis bonis consuetudinibus, quibus ipsi ab olim, videlicet a temporibus sanctorum et aliorum Hungarie Regum, specialiter tempore olim Excelsi principis et domini Ludouici Regis Hungarie genitoris nostri beate memorie, freti fuissent et gauisi nolletis indemnes conseruare, et varias nouitates in ipsorum medium inducentes, presertim in creberrimis descensibus per vos in eorum medio faciendis, necnon frequentibus victualium recepcionibus, ac eciam in Sede vestra Judiciaria per nouorum Judiciorum et inconsuetarum legum introduccionibus, intolerabiles tribulaciones ipsis inferretis, in preiudicium libertatis eorundem prenotate. Verum cum nos, sicut ceteris fidelibus Regni nostri incolis spopondisse perhibemur, vt eis antiqua eorum libertate velimus congaudere, sic non minus eosdem fideles Ciues et Saxones nostros in dicta Burcia constitutos, propter ipsorum fidelitates et obsequiorum eorundem laude digna merita, quibus ijdem semper sacre Corone cum omni fidelitatis constancia profuisse et nunc existere dinoscuntur, in omnibus ipsorum libertatibus et pristinis bonis consuetudinibus, presertim priuilegiatis, indemnes et illesos volumus conseruare, Fidelitati vestre presentibus precipimus firmissime, omnino volentes, qua-

tenus a modo in antea prefatos fideles Ciues et Saxones nostros, ac quoslibet eorum, in omnibus ipsorum libertatibus, immunitatibus et libertatum prerogatiuis, signanter priuilegiatis, quibus a temporibus superius expressis usi fuissent et gauisi, indemnes et illesos ac sine omni nouitate misericorditer conseruantes, vti pacifice permittatis et gaudere, nullum preiudicium in dictis vestris crebris descensibus, superfluis victualium recepcionibus, inconsuetis Judicijs in dicta Sede vestra Judiciaria faciendis eisdem inferentes modo aliquali, vt ijdem sicut numero sic et fidelitate augeantur, Aliud, sicut nostri Regij mandati transgressores effici pertimescitis, non facturi, nec permissuri, Et hoc idem iniungimus alijs Comitibus Siculorum nostrorum et vice Comitibus eorundem in futurum constituendis, dantes ipsis similibus sub preceptis. Presentes autem post earum opportunam lecturam apud dictos fideles Ciues et Saxones nostros volumus remanere. Datum Bude in festo beate Catherine virginis et martyris Anno domini M. CCC. LXXX. quinto.

Eredetije Brassó város levéltárában. — Emliti **Eder, Felmer Hist. Trans.-hoz írt jegyzeteiben 37. l.** — Kiadta Hermann György, **Siebenb. Provinzialblätter I. köt. Hermannstadt. 1805. 44. 45. l.** — **Töredékesen** közli **Fejér, Cod. Dipl. X. d. I. köt. 222. l.**

LXVI.

Balk és Drág vajdák székelyek ispánjai. 1387. nov. 25-én.

Nos Sigismundus.... attendentes puram fidelitatem et sinceram constanciam Nobilis viri Iwan Olachi, filij Dragomerij, filij scilicet sororis vterine **Magnificorum virorum Balk et Drag wayuode inter ceteros honores Comitum Siculorum** [1]) fidelium nostrorum

[1]) Az oláh eredetü Balk és Drág vajdák e szerint 1387-ben székely ispánok voltak; de hogy nem voltak erdélyi vajdák, mint némely régibb tudósaink, Huszti, Kállay s többen hitték és hirdették, bizonyos. Ők az eddig ismeretes, valamint a b. Vesselényi család levéltárában lévő több kiadatlan oklevelekben, mint atyjok Szász (Zaaz) **vajda** is, egyszerűen csak **vajdák**-nak vannak nevezve, mely czim éppen nem vonatkozik Erdélyre, mert ez esetben czímökben, mint minden erdélyi vajdánál, világosan ki lenne téve a **Transsilvanus** vagy **Transsiluanie** szó. E czím őket mint a máramarosi, szathmári és Kővár környé-

(Iza és Alsó-Vapsa, ma Alsó-Apsa, helységeket Máramaros vármegyében Huszt várától elszakasztván neki adományozza). Datum Bude in festo beate Catherine virginis et martiris Anno domini M.CCCC.LXXX.VII.

Cornides kéziratából (I. köt. 255. l.) egész terjedelmében közli **Fejér** Cod. Dipl. X. d. I. köt. 370—372. l. — Megvan Huszti András kéziratában is Wayuodae Trans. — Eredetije gr. Kemény József jegyzete szerint az erd. kincstári levéltárban.

LXVII.

Balk és Drág vajdák székely ispánok. 1388. maj. 1.

Sigismundus Scitote, Quod magister Georgius filius condam magistri Jakch de kusal Thezaurarius noster contra Johannem Olahum personaliter astantem, ac **Balk et Draag Wayuodas Comites Siculorum nostrorum** . . . proposuit es modo.

Zsigmond királynak Visegrádon 1388 maj. 1-sején János váradi püspökhöz és Szántai Jánoshoz, Pető fiához, intézett parancsából, melyben meghagyja nekik, hogy Kusalyi Jakcs Györgyöt és testvéreit, a hely szinén tartandó vizsgálat után, igtassák viszsza az általok birt Belső-Szolnok vármegyei Aranyos várához tartozó négy helység birtokába, melyeket tőlök János oláh és Balk s Drág vajdák jogtalanul foglaltak el s csatoltak Kővár várához. Zsigmond e parancsa be van irva a váradi káptalan ezen évi jelentésében, melynek eredetije megvan Kolozsvárt a b. **Vesselényi család levéltárában.**

LXVIII.

Drág és Balk vajdák, székelyek ispánjai. 1388. jul. 2-án.

. **Draag et Balk voyuodas Comites Syculorum vestrorum**. . . .

kén lakó akkor Belső-Szolnok vármegyei oláhok főnökeit illette. — Egyszerűen vajdáknak nevezi őket Zsigmond király is 1392. jul. 25-dikén (Balk et Dragh **Vaiuodis**, Comitibus de Marmarus et Ugocha), midőn nekik az I. Lajos király által adományozott Kővárra uj adománylevelet ad. **Fejér X. d. II. köt. 63. l.**

János váradi püspöknek és Szántai János mesternek, Pető fiának, Zsigmond királyhoz intézett s a Közép-Szolnok vármegyei Ujlak helységében 1388. julius 2-dikán kelt jelentéséből, mely szerint Kusalyi Jakcs György kir. kincstárnoknak és testvéreinek Andrásnak és Istvánnak, Közép-Szolnok vármegyei Aranyos nevü várukhoz tartozó négy helységöket, melyeket tőlök Drág és Balk vajdák s székely ispánok s János oláh jogtalanul foglaltak el és csatoltak Kővárhoz, az ezen ügyben tartott vizsgálat után viszszaadták. Ezen levél eredetije megvan Kolozsvárt a **b. Vesselényi család levéltárában.** — Ezen négy oláh falu iránt később a két peres fél ugy egyezett meg, hogy Szélszeg és Goroszló legyen a Kusalyi Jakcsoké, Turbicza és Mutos pedig Oláh János királynéi fölovászmesteré s Balk és Drág vájdáké s csatoltassék ezek kővári várához. Kitetszik ez Zsigmond királynak ez egyességről Budán 1389. jan. 6-dikán kelt leveléből, mely eredetiben megvan a **b. Vesselényi család levéltárában.** Nevezetes, hogy ez utóbbi oklevélben Oláh János (Johannes dictus Olach) rangja megvan emlitve, míg Balk és Drág egyszerüen csak vajdáknak vannak czimezve; miből bizonyos, hogy ők már 1389 elején a székely ispánságot nem viselték.

LXIX.

Kanizsai István székelyek ispánja saját hadi népével és a székelyekkel a pártütő István moldvai vajda országába beütvén és ott győzedelmeskedvén Zsigmond királynak utat nyitott, hogy hadaival István vajda székhelyéig nyomuljon, és a vajdát hódolatra birja. (1390-ben).

. . . . Postea vero ad territoria terre nostre Molduane nobis et subditis nostris hostiliter indefesse resistentis et rebellantis, nostro valido exercitu instaurato prefatus vir Magnificus **Stephanus de Kanysa, protunc comes Siculorum nostrorum existens** [1]), cum suis complicibus et gentibus ac **Siculis nostris,** ante ingressum nostrum ad dictam terram Molduanam, vt accessus noster tucior preesset, potenter cum suo vexillo dictarum gencium **et Siculorum**

[1]) E kifejezésből azt kell következtetnünk, hogy Kanizsai István, ki Zsigmond király moldvai hadjáratakor, 1390-ben, székelyek ispánja volt, s kit még 1395. mart 11-én is e hivatalban találunk (Lásd alább LXXV. sz.) ezen oklevél keltekor már e hivatalt nem viselte.

legione preualida suffulto irruens, nobisque confestim per reliquam viam ad dictam terram Molduanam progredientibus, idem **Stephanus Comes Siculorum** ad nos regrediens, et viam magis tutam nobis attribuens, variosque conflictus in alpibus et indaginibus densis cum ipsis Olahis et Stephano Vayuoda eorum viriliter committendo, et sic in terram Molduanam antefatam circa larem seu domum proprie residencie ipsius Stephani vayuode personaliter domino coadiuuante fuimus castra metati, et annotatus Stephanus vayuoda cum suis complicibus et Olahis vniuersis ad nostra seruicia, venia prius et gracia de inobediencia et negligencia suis a nostro culmine postulatis, propicius et obtentis, iugiter fideliterque explenda, daciaque solita nostro fisco regio in recognicionem nostri dominij naturalis temporibus congruis persoluenda, humiliter se inclinauit et subdere studuit effectiue.

Töredékesen közli **Pray, Dissert. in Annales veteres Hunnorum, Avarum et Hung. 143. l.** és utána **Katona, Hist. Crit. XI. d. 292. l.** — Pray ez oklevél eredetijét 1393-ban keltnek irja: **Fejér** közleményéből azonban, ki **Cod. Dipl. X. d. II. köt. 438—453. l.** Zsigmond királynak a Kanizsaiak részére adott adománylevelét, melyben a három Kanizsai testvér részére minden birtokaikra adott előbbi adománylevelét megerősiti, s melyből a közlött szavak vannak véve, a budai kamarai levéltárban lévő eredeti után egész terjedelemben adja, látjuk, hogy ezen oklevél 1397-ben ben kelt. — Az általunk közlött töredéket szóról szóra föltaláljuk egyébiránt Zsigmond királynak a három Kanizsai testvér részére Simontornya és Rovó váráról 1401. febr. 17. kelt adománylevelében is **Fejérnél e. h. X. d. II. köt. 53. l** — Maga az itt leirt moldvai hadjárat, melyet **Thuróczi Chron. Hung. IV. rész 5. fej.** Zsigmond uralkodásának negyedik évére helyez, 1390-ben történt.

LXX.

Zsigmond király megparancsolja a gyula-fejérvári káptalannak, hogy Baczka-Madarasi Pál fiait Küküllő vármegyei Kis-Szőlős helységbe, melyre nekiek uj adományt adott, igtassa be. Kelt Diósgyőrött, 1392. apr. 15-én.

Sigismundus dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie . Fidelibus suis Capitulo Ecclesie Alben-

sis Transsiluane Salutem et graciam. Cum nos fidelibus nostris filijs Pauli de **Bachka madaras** [1]), ac Jacobo Stephano gallo et ladislao filijs possessionem nostram **kijzsewlews** vocatam in comitatu kykullew existentem, cum omnibus suis pertinencijs profidelibus eorum seruicijs per alias literas nostras noue nostre donacionis titulo contulerimus et donauerimus, ipsosque ad eandem statuifacere velimus Regni consuetudine requirente, fidelitati igitur vestre mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem protestimonio fidedignum, quo presente Jacobus filius Petri de Almas uel Bartha filius Mijke de Mijkefalua, an Stephanus de darlas sin Paulus filius Jacobi de Somog siue Anthonius filius Johannis de Zenthkyral, alijs absentibus homo noster ad facies dicte possessionis vicinis et commetaneis suis vniuersis inibi legittime conuocatis et presentibus accedendo statuat predictam possessionem prefatis Nobilibus premisse noue donacionis titulo perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum, Contradictores vero si qui apparuerint, citet eos in presenciam wayuode Transsiluaniensis, ad terminum competentem, Et post hec ipsius statucionis seriem cum nominibus contradictorum et citatorum siqui apparuerint, terminoque assignato dicto wayuode solito more rescribatis. Datum in Dyosgewr secundo die festi Pasce sub sigillo domine Marie regine Hungarie consortis nostre karissime propter absenciam cancellarij nostri Anno domini M° CCC° nonagesimo secundo.

Eredetije papiron, elhalaványodott s több helyt teljesen olvashatatlan írással, a gyula-fejérvári káptalan levéltárában. (Cista Maramaros fasc. II. Nro. 26.)

LXXI.

Miklós mester, Losonczi Dezső fia, előbb székely ispán. 1392.

Bartholomaei Vice Vayvodae Transilvani mandatum ad Conuentum de Clusmonostra, ut Mathias Castellanus de Vjvár statuatur in dominium possessionis **Koldov** (ma **Kudu**) in comitatu Zonuk interiori existentis, ipsum ex donacione **magistri Nicolai filij**

[1]) **Baczka-Madaras** Maros széki falu a Nyárád völgyén.

Desew de Losoncz quondam Comitis Siculorum [1] jure perennali concernentis. Datum Thordae in festo beati Jacobi Apostoli A. d. 1392.

Eredetije a kolozsmonostori convent levéltárában. — Kivonatát igy adja Gr. Kemény József, Dipl. Trans. Appendix IV. köt. 56. sz.

LXXII.

Kanizsai István mester, János fia, székelyek ispánja. 1393. mart. 21.

Sigismundus dei gracia Hungarie Rex Postulantibus Reuerendissimo in Christo patre, domino Johanne miseracione diuina Archiepiscopo Strigoniensi, . . . necnon Magnificis viris domino Nicolao, magistro **Stephano Comite Siculorum nostrorum,** filijs videlicet quondam magistri Johannis filij Laurencij de Kaniza . . . (a csornai conventnek hiteles pecsétet adományoz). Datum . . . Anno domini Millesimo trecentesimo nonagesimo tercio XI. Kalendas mensis Aprilis, regni autem nostri anno sexto.

Egész terjedelmében közölve Fejérnél X. d. II. köt. 100—102. l.

LXXIII.

Zsigmond király az Aranyos széki székelyek részére átirja és megerősiti III. András 1291-iki adománylevelét. Kelt 1394. dec. 23-án.

Sigismundus Dei gracia Hungarie Dalmacie Croacie Rame Seruie Gallicie Lodomerie Comanie Bulgarieque Rex, ac Marchio Brandemburgensis, sacri Romani Imperij Archicamerarius, necnon Bohemie et Lucemburgensis Heres. Omnibus christifidelibus, tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris, Salutem in omnium saluatore. Cum regie mansuetudini intersit honesta petencium desideria clementer semper admittere, Hys tamen specialius

[1] Hogy Losonczi Miklós, Dezső fia, 1394-ben még élt, kitetszik Verebi Péter erd. alvajdának a gyula-fejérvári káptalanhoz intézett parancsából, melyben e szavak olvashatók: Dicitur nobis in persona Magnifici viri **Nicolai filij Desew quondam Comitis Siculorum,** quod quedam possessio eiusdem Zent Jwan vocata . . . legittima recaptiuacione et eidem statui faccione plurimum indigeret Lásd: **Fejér, Cod. Dipl. X. d. II. köt. 222. l.**

astringitur quorum preces et peticiones honestas et fidelitatis meritum commendat, Sane igitur ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam harum serie volumus preuenire, Quod fideles nostri Marcus filius Ladislai et Thomas de **Naghlak** [1]), ac Dionisius filius Gregorij de **Felsewzenthmyhalfalwa** [2]), **Siculi nostri de Aranyas** in suis ac **vniuersorum Siculorum nostrorum de dicta Aranyas** personis in nostre maiestatis accedentes presenciam, exhibuerunt nobis quoddam priuilegium, Illustris principis condam domini Andree eadem dei gracia dicti Regni Hungarie regis felicis recordacionis, priuilegium olim Excellentissimi principis domini Ladislai similiter eadem dei gracia predicti Regni Hungarie Regis, predecessorum nostrorum in se confirmatiue continens, super donacione et perennali collacione **terre castri de Thorda Aranijas vocate**, iuxta fluuios Aranijas et Maros existentis, tenoris infrascripti, Supplicantes nostre Maiestati suis et personis quibus supra prece subiectiua, vt dictum priuilegium ratum gratum et acceptum habendo, nostrisque litteris priuilegialibus verbotenus inseri et redigifaciendo, pro ipsis et eorum heredibus, ac posteritatibus vniuersis innouantes, perpetuo valituras dignaremur confirmare, Cuiusquidem priuilegij Tenor per omnia sequitur in hec verba. **Andreas dei gracia** etc. (Lásd föntebb XX. sz. a.). Nos itaque iustis et iuri consonis ipsorum Marci filij Ladislai et Thome de Naghlak ac Dijonisij filij Gregorij de Felsezenthmijhalfalwa Supplicacionibus antefatis, nostre Maiestati per eosdem suis et dictorum Siculorum nominibus modopremisso condecenter oblatis, Regia benignitate exauditis fauorabiliter et admissis, pretaxatum priuilegium ipsius condam domini Andree Regis, Sigillo eiusdem dupplici et autentico consignatum, omni prorsus suspicionis vicio carens, sed mera veritatis et plenitudinis integritate prepollens, presentibusque de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertum, quoad omnes eiusdem continencias, clausulas et articulos, potissime prefatorum Siculorum nostrorum multifarijs fidelitatibus et fidelibus sinceris vberimis

[1]) **Nagylak** Aranyos szék szomszédságában Fejér vármegyében esik.

[2]) **Felső-Szent-Mihályfalva** Aranyos széki helység, valamint **Alsó-Szent-Mihályfalva** is az 1291-diki adománylevélben nem fordul elő, holott már egy 1176-ban kelt oklevél említi ezen helységet **Zentmihelfalwa** néven. **Teutsch u. Firnhaber, Urkundenbuch zur Gesch. Siebenb. I. köt. 2. l.** s a pápai dézmák regestrumában is 1332—1335-re előfordul **Villa S. Michaelis** név alatt.

obsequijs per eosdem Sacro Regio diademati necnon nostre Maie-stati locis et temporibus incumbentibus summa cum diligencia exhibitis et impensis plurimum requirentibus acceptamus approbamus et ratificamus, ac ipsorum prelatorum et Baronum nostrorum consilio exinde prehabito, Simulcum donacione dicte terre Castri de Thorda inter fluuios Aranijas et Maros existentis et eius pertinenciarum in tenore eiusdem lacius explicata, mera auctoritate et potestatis plenitudine, ac ex certa sciencia nostre Maiestatis pro dictis Siculis nostris de Aranijas, ipsorumque heredibus et posteritatum cunctis sobolibus Innouando perpetue valituras confirmamus, presencium litterarum nostrarum priuilegialium patrocinio mediante Salua dumtaxat proprietate Iuris alieni. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras nostras priuilegiales pendentis et autentici Sigilli nostri dupplicis munimine roboratas, Datum per manus Reuerendissimi in Christo patris et domini Johannis Archiepiscopi Strigoniensis locique eiusdem Comitis perpetui, necnon primatis et Apostolice Sedis legati ac nostre Regie et Reginalis Maiestatum eximij Cancellarij dilecti nostri et fidelis, Anno domini Millesimo Trecentesimo nonagesimo quarto, decimo Kalendas Januarij Regni autem nostri anno octauo. Venerabilibus in Christo patribus et dominis, Valentino titulo sancte Sabine sacrosancte Romane ecclesie presbitero Cardinale, et ecclesie Quinqueecclesiensis gubernatore, ac eodem domino Johanne Alme Strigoniensis ecclesie, Nicolao Bubek Colocensi, Petro Iadrensi, Andrea Spalatensi, et altero Andrea Ragusiensi archiepiscopis, Johanne Waradiensis, Demetrio Transsiluanensis, sede Zagrabiensi vacante, Stephano Cijko Agriensis, Johanne Boznensis, Martino Wesprimiensis, Johanne Jaurinensis, Petro Waciensis, fratre Gregorio Sirimiensis, Michaele Nitriensis, Johanne Chanadiensis, Grisogono Traguriensis, Francisco Scardoniensis, Paulo Tininiensis, Johanne Nonensis, Anthonio Sebenicensis, Nicolao Corbauiensis et leonardo decretorum doctore Seniensis, ecclesiarum episcopis, ecclesias dei feliciter gubernantibus, necnon Magnificis viris leustachio de Iuswa, Regni nostri palatino et Comite Albensi, Franck condam Konya Bani Vayuoda Transsiluano, et Comite de Zolnuk, Comite Johanne de Kapolija Judicecurie nostre, detrico Bubek Sclauonie, Nicolao de Gara Regnorum nostrorum predictorum, Dalmacie et Croacie,

Stephano de Korog et Nicolao Treutul Machouensibus Banis, honore Banatus Zeurenniensis vacante, Nicolao filio Johannis de Kanysa Tauarnicorum, ladislao filio petri de Saro Ianitorum, Georgio de Chijtnek dapiferorum, Johanne de peren pincernarum, domino Stephano pridem palatino, Agazonum nostrorum Magistris, Stiborio de Stiborijcz Comite posoniensi, alijsque quampluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et honores.

Eredetije a gyula-fejérvári káptalan levéltárában; Gróf Kemény József sajátkezü másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény, Dipl. Transs. Appendix IV. köt. 80. sz.). Ezen levelét átirja és megerősiti Zsigmond király 1436-ban, ezt ismét Mátyás 1484-ben. — Közöljük Mátyás 1484-diki átiratából, melynek eredetije megvan a kolozsmonostori convent levéltárában (Sedes Aranyos fasc. A. Nro 6.).

LXXIV.

Zsigmond király megparancsolja az ország főpapjainak, zászlós urainak, ispánjainak, várnagyainak, nemeseinek, tisztjeinek, s a városok és szabad helységek hatóságainak, hogy a Brassó város- és vidékebeli polgárokat és vendégeket s cselédeiket, kereskedelmi útjok közben, mások tartozásai, vétkei és kihágásaiért, kivéve a lopási, rablási és más köz bűnügyeket, itélni, letartóztatni és kárositni ne merjék; hanem ha ellenök keresetök van, azt a brassai biró és esküdtek előtt folytassák; s ha ezek igazságot nem szolgáltatnának, akkor nem azt, a ki ellen keresetök van, hanem Brassó biráját és esküdtjeit idéztessék a székelyek ispánja vagy a brassai ispán elébe. Kelt 1395. febr. 18-án.

Sigismundus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque Rex, ac Marchio Brandenburgensis, Sacri Romani Imperij Archicamerarius, necnon Bohemie et Lucemburgensis heres. Omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris, presencium noticiam habituris Salutem in salutis largitore. Regie dignitati conuenit, naciones sibi subiectas in viam pacis et iusticie dirigere, commodisque et vtilitatibus earundem prouidere, vt eedem sicuti numero, sic et fidelitate augeantur.

Proinde ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam volumus peruenire, quod fideles nostri Iudex, Jurati Consules, Seniores et vniuersi Ciues Ciuitatis nostre Brassouiensis, suis, et aliorum fidelium incolarum nostorum in villis ad eandem Sedem Brassou spectantibus commorancium in personis, in nostre Celsitudinis venientes conspectum, nostre dolorose significarunt Maiestati, quod cum ipsi simul vel diuisim ad prouincias, vel aliqua Regni nostri climata in acquisicione victuum suorum necessariorum, aut alia necessitate compulsi proficiscerentur, per nonnullos Prelatos, Barones, Comites, Castellanos, Nobiles et alterius status homines in personis ipsorum iudicarentur, et impedirentur, in rebusque et mercibus ipsorum dampnificarentur, arresterentur, et prohiberentur incessanter, signanter pro debitis, delictis et offensis aliorum, deprecantes per nostram maiestatem super hys condignum et opportunum remedium ipsis elargiri. Nos igitur nostri regij regiminis officio incumbente volentes nobis subiectos in viam pacis et iusticie dirigere, et in pacis pulchritudine et quietis tranquillitate conseruare, nolentes ipsos fideles Ciues et hospites nostros in eorum processibus per quempiam impediri et dampnificari, fidelibus nostris vniuersis Prelatis, Baronibus, Comitibus, Castellanis, Nobilibus, Officialibus, item Ciuitatibus et liberis villis, ipsarumque rectoribus, Judicibus et villicis, presentibus et futuris harum continenciam visuris et audituris, firmissimo precipimus regio sub edicto, omnino volentes, quatenus ipsi a modo in antea prefatos Ciues et hospites nostros Brassouienses, et ad eandem pertinentes, aut eorum familiares, in ipsorum possessionibus, tenutis, honoribus, officiolatibus, ac eorum medio in nullis causarum articulis, exceptis duntaxat furti, latrocinij et alijs publicis criminalibus, in personis adiudicare, impedire et offendere, ac in rebus et mercibus ipsorum arrestare, dampnificare, prohibere aut facere prohiberi nullatenus presummatis, nec sitis ausi modo aliquali, presertim pro debitis et offensis et excessibus aliorum, Sed si qui ex ipsis quidcunque accionis vel quescionis contra annotatos Ciues et hospites nostros, ac familiares ipsorum haberent, vel habuerint, id legittime in presencia Judicis et Juratorum dicte Ciuitatis nostre Brassouiensis exequantur, ex parte quorum Judex et Jurati cuilibet querulanti meri Juris et iusticie exhibere tenebuntur complementum, prout dictauerit ordo iuris, et **si ijdem Judex et Jurati**

Ciues nostri in reddenda cuipiam iusticia tepidi fuerint, vel remissi, extunc non hij, contra quos agitur, sed prefati Judex et Jurati Ciues dicte Ciuitatis nostre Brassouiensis in presenciam Comitis Siculorum nostrorum, vel Comitis ipsorum Ciuium et hospitum nostrorum ordinarij per querulantes legittime euocentur, racionem abnegate iusticie reddituri, et condignum iudicium recepturi, dictante iuris equitate, aliud sub nostre indignacionis pena facere non audentes presencium per vigorem. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras priuilegiales, pendentis et autentici Sigilli nostri duplicis munimine roboratas Datum per manus Reuerendi in Christo patris et domini domini Johannis Archiepiscopi ecclesie Strigoniensis, locique eiusdem Comitis perpetui, Primatisque et Apostolice Sedis legati, ac Aule nostre ac Reginalis Cancellarij, dilecti nostri et fidelis, Anno domini M-o CCC-o XCV-o, duodecimo Kal. mensis Marcij, Regni autem nostri anno octauo.

Eredetije Brassó város levéltárában. — Töredékesen közölte **Eder, Observ. in Hist. Felmeri 234. l.**; egészen kiadta **Fejér, Cod. Dipl. X. d. II. köt. 291. l.**

LXXV.

Zsigmond király megparancsolja Kanizsai István ajtónálló mesternek és székelyek ispánjának, hogy az erdélyi, nevezetesen szebeni és brassai kereskedőktől Havasalföldről hozott áruik után, a régi szokás és Lajos király által adott kiváltságuk ellenére, Brassó városában harminczadot ne fizettessen. Kelt Feketehalmon 1395. martius 11-dikén.

Sigismundus dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, etc. Marchioque Brandenburgensis etc. fideli suo viro Magnifico **Stephano, filio Johannis de Kanisa**, Magistro Janitorum et **Comiti Siculorum nostrorum** Salutem et graciam. Intelleximus, quod homines seu tricesimatores vestri in Brassou constituti vniuersos homines parcium Transsiluanarum, signanter Cibinienses et Brassouienses, cum mercimonijs in Transalpinis partibus laborantes, de indeque mercimonia deferentes, in predicta ciuitate nostra Brassouiensi de

eisdem rebus et mercibus de ipsis partibus Transalpinis per ipsos deferendis ad soluendam tricesimam et tributum compellerent et compellere niterentur, cum tamen homines et mercatores predicti, vt ex relacione ciuium et hospitum nostrorum dicte ciuitatis nostre Brassouiensis percepimus, de ipsis rebus et mercibus, cuiuscumque generis existant, de ipsis partibus Transalpinis deferendis tributum et tricesimam in dicta ciuitate nostra Brassowiensi soluere nunquam fuissent consueti. Quare fidelitati vestre firmiter mandamus, quatenus, prout eciam in litteris quondam domini Ludouici Regis preceptorijs superinde confectis videbitur contineri, a modo in antea prefatos homines seu mercatores ipsarum parcium Transsiluanarum, signanter ciuitatum nostrarum predictarum, res et mercimonia de ipsis partibus Transalpinis deferentes in dicta ciuitate nostra Brassouiensi ad solucionem huiusmodi tributi et tricesime cogere et compellere non debeatis, nec per ipsos vestros homines et tricesimatores id facere permittatis, et aliud non facturi. Hoc idem iniungimus futuris Comitibus Siculorum nostrorum et vices eorum circa premissa gerentibus. Datum in Feketheahalm, feria quinta proxima post Dominicam Reminiscere, Anno domini M. CCC. XC. quinto.

A Brassó város levéltárában lévő eredetiből közli **Fejér, Cod. Dipl. X. d. II. köt. 305—306. l.** — Ugyancsak Feketehalmon ugyanezen nap kelt Zsigmond király adománylevele, melyben, tekintve Kanizsai István székely ispánnak a moldvai hadjáratban (1390-ben) kitüntetett hű szolgálatait a magtalanul elhalt Ormánhidai Varju János jószágait neki és testvéreinek adományozza. **Fejérnél e. h. 273—276. l.**

LXXVI.

Perényi Péter és Maróthi János székely ispánok. 1398. január 12-én.

Sigismundus dei gracia rex Hungarie, Croacie etc. Marchioque Brandenburgensis etc. Fidelibus suis viris Magnificis, **Petro de Peren et Johanni de Marouth, Comitibus Syculorum nostrorum,** vel Vicecomitibus eorundem Salutem et graciam. (Megparancsolja nekik, hogy a brassai polgárokat régi szabadságaikban ne háborgassák). Datum in monasterio Keerch, Sabbatho proximo post fe-

stum Epiphaniarum Domini, Anno eiusdem Millesimo Trecentesimo nonagesimo octauo.

A Brassó város levéltárában lévő eredeti után egész terjedelmében közli Fejér X. d. II. köt. 568. l.

LXXVII.

László erdélyi vajda és Miklós székely ispán megparancsolják radnai Nyikosnak, hogy radnai tisztjöknek László mesternek, Dezső fiának, egy megölt ember vérdijáért tegyen eleget, mert ellenkező esetre parancsot adtak Beszlercze város birájának és esküdtjeinek, hogy beszterczei örökségeiből elégitsék ki László mestert. Kelt Szent-Ivánban január 25-dikén, év nélkül, (1377—1391. között).

Ladislaus Woyuoda Transsiluanus, ac **Nicolaus Comes Siculorum** [1]). Dicit nobis magister Ladislaus filius Desew officialis noster de Rodna [2]), quomodo vos super emenda mortis illius hominis iuxta nostram commissionem satisfacere recusassetis, surda aure prorogando, Super quo damus tibi firmis in mandatis, quatenus super eadem emenda mortis eidem magistro Ladislao officiali nostro omnimodam impendas satisfaccionem, ne idem nobis amplius hac in parte conqueratur. Aliter commisimus mediantibus alijs litteris nostris, vt de tuis hereditatibus in Bistricia existentibus Judex et Jurati de eadem ipsi magistro Ladislao ex integro satisfaciant. De quo nobis non poteris imputare. Aliud igitur non facturus in premissis. Datum in Zenth Iwan [3]) in festo conuersionis beati Pauli Apostoli.

[1]) László vajda és Miklós székely ispán testvérek s Losonczi Dezső fiai voltak. — Hogy ezek nem hivataluknál fogva, hanem mint testvérek és birtokosok rendelkeztek együtt e levélben, kétségtelen. Radnán, mint látjuk, közös tisztet tartottak, s minthogy Radna városa királynéi jószág s igy nem az ő birtokuk volt, hihetőleg ott csak bányákat birtak.

[2]) Ez a László, Dezső fia, nem más mint az a **Ladislaus, filius Desew de Czege**, kiről mint szent-gothárdi birtokosról emlékezik László (Losonczi Dezső fia) mint akkor még alvajda 1375-ki május 8-ki levelében. Hasonl. a LXI. sz. alatti jegyzetet.

[3]) **Szent-Iván** (a mai Vajda-Szent-Iván) Torda vármegyében tartozandóságaival együtt a Losonczi család birtoka volt.

Kivül: Prouido viro Nijkus de Rodna, magistro Ladislao officiali de eadem preceptorie.

Másolata, kétségtelenül a Czegei gr. Wass család levéltárából, megvan Huszti András Wayvodae Trans. cz. kéziratában s innen vett másolata Jos. Com. Kemény, Dipl. Trans. Appendix III. köt. 47. sz. — Hogy ezen oklevél 1377 és 1391 közt kelt, bizonyos abból, hogy László, Losonczi Dezső fia, mint erd. vajda legelsőben egy 1377 junius 7-én kelt oklevélben tünik föl, (Lásd föntebb a LXI. sz. alatti jegyzetet), a legutolsó ismert oklevél pedig, melyben ő mint erd. vajda emlittetik, 1391-ben kelt. (Eredetije az erd. Muzeumban Jos. Com. Kemény Dipl. Autogr. I. köt.); Miklós Losonczi Dezső fia pedig egy 1392 jun. 25-én kelt oklevélben egykori székely ispánnak van czimezve. Lásd föntebb LXXI. sz.

LXXVIII.

Zsigmond király Medgyes és Selyk széket a székely ispánok hatósága alól fölmenti s' megengedi nekik, hogy magoknak ispánt vagy birót választhassanak, a ki pereikben itéljen és mindenben a hét szász szék szokása és törvénye szerint intézkedjék. Kelt Felsbergen, 1402. dec. 4-én.

Sigismundus consideratis fidelitatibus et fidelium obsequiorum gratis meritis, quibus eadem **communitas dictarum sedium Medgyes et Selk** culmini nostro sepe sepius complacere studuit, signanter eciam pensantes ipsos in medio seu vicinitate aliorum Saxonum nostrorum sedium Transsiluanarum fore constitutos, et ob hoc non immerito, more, ritu, et consuetudine eorundem perfrui debere, **eosdem Saxones nostros, ac totam communitatem Sedium de Medgyes et Selk, a iudicio, regimine et iurisdiccione Comitum Siculorum, videlicet constitutorum et constituendorum eximendos duximus et excipiendos presencium per vigorem** [1]), decer-

[1]) Világos ebből, hogy ekkor szünt meg a székely ispánok hatósága Medgyes és Selyk székek fölött, s ekkor egyesült a szebeni ispán hatósága alatt állott ősi 7 szász székkel ezen két szék, melyeket amazoktól a „**septem et due Sedes Saxonicales**" kifejezés által későbbi királyaink okleveleiben is megkülönböztetve látunk.

nentes et effectiue volentes, vt ipsi deinceps in antea inter se seu in ipsorum medio Comitem seu Judicem eligere et statuere valeant atque possint, qui in ipsorum medio omnes et singulas causas decidat et adiudicet, ac omnia et singula exequatur et faciat, more consvetudine et Jure septem Sedium Saxonicalium parcium predictarum Datum in Felsberg in festo beate Barbare virginis et martiris, Anno Domini Millesimo Quadringentesimo secundo.

Igy közli ezen oklevelet a Medgyes város levéltárában 56. és 94. sz. alatt lévő eredetiből Berekereszturi Kósa Zsigmond, De publica partium Transs. administratione civili atque militari sub Wayuodis. Viennae 1816. 67. l.

LXXIX.

Zsigmond király előre bocsátván, hogy az aggkorú és gyermektelen Izsipi Péternek megengedte volt, hogy Abauj vármegyében fekvő Ruszka nevü faluját Debrői Istvánnak hagyhassa, minthogy azonban ez felségsértés bűnébe esett, emlitett engedélyét ezennel megsemmisiti, Izsipi Péternek ujra engedélyt ad, hogy az emlitett Ruszka helységet Tabajdi Bertalannak, Perényi Péter egykori székely ispán udvari emberének, és általa testvéreinek, Antalnak és Kornisnak, de senkinek másnak ne, hagyhassa. Kelt Székes-Fejérvárt 1403. nov. 5-én.

Nos Sigismundus dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Marchioque Brandenburgensis, etc. Sacri Romani Imperij vicarius generalis, et Regni Bohemie Gubernator. Memorie commendamus per presentes. Quod licet nos dudum elapsis temporibus fideli nostro Petro de Isyp iam sane in decrepita etate constituto, diuinaque voluntate prolibus carenti, hanc gracie prerogatiuam duxeramus faciendam, vt ipse quandam possessionem suam **Ruzga** vocatam in Comitatu Abauywariensi existentem [1]) cum omnibus eiusdem vtilitatibus et pertinencijs Stephano de Debrew protunc fideli nunc autem notorio nostro infideli, in vita scilicet et morte dandi, legandi et perpetuandi plenam habuisset facultatem, Tamen quia

[1]) A mai Göncz-**Ruszka** falu Abauj vármegyében, melyről irja magát az Erdélyben maig is virágzó gr. Kornis család.

prefatus Stephanus de Debrew ingratus et immemor beneficiorum a Celsitudine nostra largiflue perceptorum, se ipsum a sinu nostre clemencie auertere attemptando, in crimen lese nostre Maiestatis contra nostrum culmen nota infidelitatis existit offuscatus, ideo nos vnacum Prelatis et Baronibus sane exinde decernentes, premissam nostram graciam et annuenciam memorato Petro de Isyp super prepetuacione et legacione annotate possessionis sue **Ruzka** appellate ipsi Stephano de Debrew fienda attributam presencium serie prorsus et per omnia reuocantes cassamus et annullamus, Annuentes pretacto Petro de Isyp, et graciam facientes specialem, vt ipse antefatam possessionem suam **Ruzka** simulcum suis vtilitatibus et pertinencijs, in vita scilicet et in morte Bartholomeo de Thobayd, familiari scilicet fidelis nostri viri Magnifici **Petri de Peren pridem Comitis Siculorum nostrorum** [1]), et per eum Anthonio et **Cornisyo** [2]) de dicta Thobayd fratribus eiusdem Bartholomei vterinis, et posteritatibus vniuersis, et nemini alteri legandi, dandi, disponendi et perpetuandi plenam, meram et omnimodam habeat plenitudinem potestatis, quam et nos ipso Petro de medio sublato in ipsum Bartholomeum ac suos fratres prenotatos, in eorum heredes et posteritates pleno iure deuolui volumus et de(riuari). Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum. Datum Albe regali in festo beati Emerici ducis, Anno domi Millesimo CCCC-^{mo} tercio.

Eredetije papiron, papir boríték alatt veres viaszba nyomott pecséttel a gróf Kornis család levéltárában. (Fasc. I. nro. 1.) — Gróf Kemény József erről vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix IV. köt. 159. szám). — A m. kir. kamara levéltárából némi eltérésekkel s a Ruszka helység nevének kihagyásával közlötte Fejér Cod. Dipl. X. d. IV. köt. 203—205. l. — Érdekesnek tartottuk teljesen adni ez oklevelet, mint a mely világot vet az Erdélyben s különösen a Székely földön nevezetes szerepet játszott Kornis család eredetére.

[1]) Perényi Péter 1398-ban volt székely ispán, Maróthi Jánossal együtt. Lásd: LXXVI. sz.

[2]) Ezen **Kornis** lett törzsatyja a Göncz-Ruszkai gr. **Kornis** családnak, melynek egyik ága már a XV-ik század második felében a székely földre telepedett s magát Homoród-Szentpáli Kornisnak nevezte.

LXXX.

Zsigmond király az Erdélyben Tamás egri püspök és Debrői István által szított lázadás leverésére Maróthi János macsói bánnal és Perényi Péter egykori székely ispánnal együtt Kállai Miklóst, Lökös fiát, nevezi ki a királyi csapatok parancsnokává. Kelt Késmárkon 1404. mart. 13-án.

Sigismundus dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelis noster dilecte. Quoniam ad extirpandam rebellionem Thome pridem Episcopi Agriensis ac Stephani de Debrew, ac complicum ipsorum iam satis diu in nostri contemptum culminis in partibus nostris Transsiluanis pullulantem pro perpetua regni nostri reformacione, fideles nostros Johannem de Maroth Banum Machouiensem, et **Petrum de Peryn pridem Comitem Siculorum nostrorum** [1]), tamquam fideles nostros propugnatores ac tocius reipublice nostri in persona reformatores, vna vobiscum deputauimus, quos cum banderio nostro duximus destinandos, affidantes et sub prestito nobis fidelitatis iuramento requirentes fidelitatem vestram, vt mox visis presentibus vnacum predictis nostris fidelibus predictorum nostrorum infidelium versucijs viriliter vos opponere velitis, vt vota eorum deuia in nichilum retundantur, Regalia proinde premia a nobis copiose suscepturi, In quo si quem ex vobis reperierimus tepidum in premissis, hunc rebellibus sacre corone pocius quam nobis velle adherere agnosceremus, contra quem tandem sicuti contra emulos nostros merito nos procedere oporteret. Datum in Kesmarch secundo die festi beati Gregorij Pape, Anno domini M. CCCC. IV-o.

Kivül: Fideli ac Nobili viro Nicolao filio Lewkes de Kallo nobis sincere dilecto.

Eredetije a pécsi püspökség levéltárában. Innen közölte **Fejér Cod. Dipl. X. d. IV. köt. 292. és 316. l.**, ki ez oklevél kivonatát harmadszor

[1]) Perényi Péter, mint a föntebbi LXXIX. sz. alatt láttuk, már 1403. nov. 5-én sem viselte a székelyek ispánságát. — 1404. nov. 3-án, mint az alább LXXXII. sz. alatt közlött oklevélből kitetszik, Marczali Dénes volt a székelyek ispánja. — Perényi Péter Maróthi Jánossal együtt volt székely ispán 1398. jan. 12. Lásd: LXXVI. sz.

is adja, hibásan 1405-re téve, u. o. 425. l. — Mi ez oklevél szövegét Fejér után közöljük ugyan, de tekintetbe véve a kolozsvári ref. collegium könyvtárában a gr. Székely-féle gyüjteményben III. köt. 212. l. található másolatot is, mely Fejér kiadásánál több helyen pontosabb és helyesebb.

LXXXI.

Zsigmond király megparancsolja Sepsi széknek, hogy Miklósvár helységét, melynek Stibor egykori erdélyi vajda adott szabadságot, hogy a többi székek módjára törvényszéket tarthasson, ezen szabadságában ezen ügy bővebb megvizsgálásáig ne háborgassa. Kelt a morvaországi Kostély város alatti táborban 1404. julius 28-án.

Sigismundus **Siculis ad Sedem Sebes spectantibus** salutem et graciam . . . Ad nostre maiestatis veniens conspectum fidelis noster **Petrus dictus Konin Siculus nostre predicte Sedis de Sebes** nobis significare curauit, quod alias vir magnificus Stiborius tunc Vaiuoda noster Transsiluanus [1]) ad suplicacionem prouidorum virorum Judicis Consulum et Seniorum possessionis seu ville **Mikloswara** vocatae, agnoscens exinde communis boni profectum et reipublice vtilitatem, annuisset et indulsisset seriose vigore suarum litterarum [2]), quod ipsi in dicta villa Mikloswara ad instar ceterarum Sedium parcium illarum sedem iudiciariam haberent et celebrarent, et causas, lites et quesciones quascumque iudiciarias sentenciarum more definire et decidere iuridicis temporibus valerent et possent (megparancsolja, hogy az ügy további megvizsgálásáig ne háborgassa Sepsi szék Miklósvár széket szabad törvénykezése folytatásában). Datum in descensu nostro campestri terre Morauie nostre Oppido Kostely, feria secunda proxima post festum beati Jacobi Apostoli Anno domini Millesimo Quadringentesimo quarto.

Igy adja e töredéket, a forrást, honnan másolatát vette, meg nem nevezve, Kállay, Székely nemzet. 190. l.

[1]) Stibor két izben volt erdélyi vajda 1395-től 1399-ig és 1401-től 1414-ig. — A **tunc Vaiuoda** kifejezésből bizonyos, hogy Miklósvár részére első izbeli vajdasága alatt adott szabadalmat külön széket tarthatni.

[2]) Stibor vajda ezen levele mind eddig ismeretlen.

Bayerische Staatsbibliothek München

LXXXII.

Marczali Dénes székelyek ispánja. 1404. nov. 3-án.

Nos Sigismundus dei gracia Rex Hungarie Magnifico Nicolao pridem Vaiuode nostro Transylvanie, ac **Dionisio Comiti Siculorum** et Magistro Petro filio Stephani **de Marczali** (Tátika váráért és Keszthely mezővárosáért cserében adja Segesd mezővárost Somogy vármegyében). Datum in Castro Vigles tercio die festi omnium Sanctorum Anno domini Millesimo quadringentesimo quarto.

Egész terjedelmében közli Horváth István, Tudom. Gyüjt. 1836. XI. köt. 25. 26. l. — Az eredetiből Gyurikovics György közlése szerint adja Fejér is X. d. IV. köt. 322. 323. l.

LXXXIII.

Csáki György előbb székelyek ispánja. 1405.

. fidelis noster vir Magnificus Nicolaus quondam Stephani de Chak alias Wayuoda noster Transsiluanus, suo ac **Georgij pridem Comitis Siculorum nostrorum** [1]), necnon Stephani fratrum suorum vterinorum in personis.

Zsigmond királynak 1405. dec. 28. és dec. 24-dikén a Csákiak részére kelt uj adományleveleiből, melyekben 1387-ben és 1401-ben kelt adományait megerősiti. Fejérnél X. d. IV. köt. 410. és 415. l.

LXXXIV.

Mácsai György mester, István fia, előbb székelyek ispánja. 1405.

. . . magister **Georgius filius Stephani de Macha pridem comes Siculorum**. . .

[1]) Csáki Győrgy egy lajstrom szerint, mely a gróf Kornis család levéltárában van, 1401-ben viselte a székely ispánságot.

Bayerische Staatsbibliothek München

Mácsai Györgynek Nemegyei Ördög István özvegyével a váczi káptalan által kiállitott egyességleveléből, mely egészen közölve van **Hazai Okmánytár III. köt. 261—263. l.**

LXXXV.

Zsigmond király az erdélyi részek lecsendesitésében kitüntetett érdemeiért Nádasdi Mihály mesternek, Salamon fiának, a székelyek ispánjának s az erdélyi királyi hadak főkapitányának adományozza Kis-Sebes, Spring és Drassó helységeket. Kelt. 1405.

. Fidelis noster dilectus magister **Michael**, filius Salamonis **de Nadasd** (alias de Fejér Egyház) **Comes Siculorum nostrorum**, generalis Capitaneus gencium nostrarum parcium Transsiluanarum.

Zsigmond ezen 1405-ki adománylevelét a kelet helye és ideje bővebb meghatározása nélkül kivonatosan ismerteti **Eder, Observationes ad Felmeri Hist. Trans. 61. l.**

LXXXVI.

A gyula-fejérvári káptalan bizonyitja, hogy előtte Mártonfalvi Geréb János és testvérei tiltakoztak az ellen, hogy az ő Spring és Kis-Sebes faluikat s az utóbbihoz tartozó oláh helységeket Nádasi Mihály székely ispán magának adományoztatta. Kelt 1406. mart. 6.

Nos Capitulum Ecclesie Transsiluane significamus tenore presencium quibus expedit vniuersis. Quod Petrus magnus de Gergfalwa in personis Johannis Greb de Martonfalwa, ac Nicolai, ac aliorum filiorum Andree filij Gregorij de Gaath ad nostram accedendo presenciam, per modum protestacionis nobis significare curauit, quod Magnificus vir dominus **Mychael filius Salamonis de Nadas, Comes Siculorum** quasdam possessiones dictorum Johannis Greb ac (Nicolai ac aliorum) filiorum Andree filij Gregorij **Spring** et **Kyssebes** [1]) vocatas, ac villas Valachales ad eandam Kyssebes perti-

[1]) **Spring** és **Kis-Sebes**, ma **Sebeshely**, oláhúl **Sibisel**, Alsó-Fejér vármegyei helységek.

nentes per regiam maiestatem sibi dari et conferri procurasset, in preiudicium ipsorum et grauamen. Vnde facta huiusmodi protestacione prohibuit regiam maiestatem a collacione et donacione prefatum vero dominum Mychaelem Comitem Siculorum ab impetracione, recepcione, occupacione, detencione, perpetuacione, ac vsuum et quarumlibet vtilitatum percepcione predictarum possessionum, et cuiusuis coloris titulo se intromittere vellet de eisdem. Super quo litteras nostras concessimus cummuni iusticia suadente. Datum Sabbato proximo ante Dominicam Reminiscere, Anno domini Millesimo Quadringentesimo sexto.

Eredetije a budai kamarai levéltárban; erről vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény, Diplom. Trans. Appendix IV. 192. sz.) — Kivonatát közölte Fejér, Cod. Dipl. XI. köt. 482. l.

LXXXVII.

Lőrincz nagy-boldogaszszonyfalvi lelkész, Csík s Gyergyó széki alesperest, Lázár Bernáttal és Baláskó Ferenczczel együtt mint közbenjáró itél a jenőfalvi határban az Olt folyó és a Csorgó nevü viz lefolyásának föntartása és áradásaik meggátlása ügyében egyfelől Barlok Demeter, György és társai, más felől Demeterfi Bálint özvegye és fiai közt fenforgó peres kérdésben. Kelt 1406-ban julius 1-sején.

Nos **Laurentius Praesbiter de Olahfalu, Plebanus de Nagy Boldog Asszony**[1] **et Vice Archidiaconus Sedium Csik et Gyergyo,** Memoriae damus omnibus, quod in Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Sexto feria quinta post festum S. Joannis Baptistae orta est querulosa causa per ventilationem juris pro fluvio **Olt**, ab una inter providos viros Demetrium et Georgium Barlok, Thomam Kajtar, et Paulum Gegő, ab altera vero relictam Valentini Demeterfi

[1] Oltfalva, Dánfalva, Karczfalva és a vele össze épült Jenőfalva együtt alkotnak egy egyházközséget **Nagy-Boldogasszonyfalva** közös név alatt. Régi egyházának és szent edényeinek leirását lásd: **Orbán Balázs, Székely föld. II. köt. 86. 87. l.**

cum filiis. Nos itaque cum Egregiis dominis **Bernardo Lazar** [1]) et **Francisco Balasco** interposuimus nosmet ipsos inter ambas partes, cum tamen ad nos venissent, relicta vidua Valentini per suum procuratorem Michaelem Biro de Szent Tamas affirmabat et dicebat, quod Demetrius Barlok cum suis fratribus et socijs obligantur servare transitum aquae infra suas metas ad molendinum cum relicta Valentini Demeterfi libere fluere atque absque impedimento aliquo, et si quid impedimentum aut detrimentum fecerit aqua per vicos **Csorgo**, altera pars vero per eorum procuratorem Joannem Marcus dicebant, quod infra pontem vulgo **pallo** non tenentur servare, quia ab avo constitutum est quomodo debeant servare et tenere, neque Tamen nos cum praescriptis Egregijs Dominis fecimus ambas partes modo tali concordare, quod omnem defectum et impedimentum infert et praeparat omnis meatus aquae Olt, ubi ad viam aqua se extendit, et viam ubi destruxit, et ad futurum ipsa relicta Valentini cum suis filijs teneatur defectum infra pontem vulgo pallo servare, sed si aqua Csorgo vocata aliquod impedimentum fecerit, extunc tota **villa Jenőfalva** [2]) teneatur servare. Si tamen hanc nostram ordinationem determinativam non steterit, extunc in viginti quatuor marcis victus sit contra adversam partem, quarum medietas debet venire in manus praescriptorum dominorum. In cuius rei memoriam dedimus litteras Sigillo nostro Vice Archidiaconali signatas, presentibus fidelibus circumstantibus viris Mathias Benedek, Valentinus Lado et Judex Joannes Atos cum reliquis.

Ezen oklevélnek Csibi Márton gyergyó-szentmiklósi lófő és nagy-boldogasszonyfalvi iskolamester és Csibi Gergely rákosi lófő és n.-boldogasszonyfalvi isk. tanitó által az iskola épületében 1726. junius 2-dikán vett másolata után, mely 1853-ban jenőfalvi birtokos Szopos Józsefnél volt, közölte Benkő Károly, Csík, Gyergyó és Kászon II. rész 37—39. l.

[1]) Ez a gr. Lázár család ősei közzül a legelső, kiről egykoru oklevél emlékezik.

[2]) **Jenőfalva** Fel-Csíkban.

LXXXVIII.

Nádasi Mihály székely ispán bizonyitja, hogy Három szék közgyülésén Ilona, Torjai Penye fia Lépes neje, férjével együtt megjelenvén, Szt-Mária (ma Szemeria) határában lévő malmát örökösen Szt-györgyi Daczó Lászlónak adta, azért, hogy az egy másik puszta malmát maga költségével neki fölépittette. Kelt Torjavásárán (a mai Kézdi-Vásárhelyen) 1407. nov. 24-én.

Nos **Michael filius Salamonis de Nadas, trium generum Siculorum Comes.** Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod **in congregacione nostra generali vnacum homine Regio magistro Andrea de Manyas primipilo** [1], **Ladislao filio Penye de Toria** [2], **Gregorio filio Martini de Martonfalwa** [3] **Judice terrestri** [4], **necnon duodecim personatis Senioribus Siculorum** in festo beate Elisabethe in **Toriawasara** [5]) celebrata, Nobilis domina Elena vocata filia Stephani filij Benedicti, consors Lepes filij Penye, eundem dominum et maritum suum penes habendo, ab vna, parte vero ex altera **Ladislaus Daczo de Zenthgewrgh** [6]) coram nobis personaliter constituti, per annotatam dominam Elenam spontanea sua voluntate, nullo homine compellente extitit propositum isto modo, quomodo ipsa ex consensu et voluntate eiusdem domini et mariti sui, ac in personis vniuersorum filiorum et filiarum, omnium proximorum suorum, maturo consilio, libera facultate, quendam

[1]) E név alatt hihetőleg **Málnási** András értendő. — A **primipilus** szó tudtomra itt fordul elő legelőször oklevelesen.

[2]) **Torja** az Aporok birtoka volt, és így Torjai Penye s fiai László és Lépes az Apor családból valók.

[3]) **Mártonfalva** Három széken.

[4]) A **Judex terrestris** hivatalnév, mely a szék nemek és ágak szerint hivataloskodó biráira értendő, oklevelesen itt fordul elő legelőször.

[5]) A közgyülés helye itt Benkő József és utána gr. Kemény József másolatában kétségtelenül olvasási hibából van **Transyluania**-nak irva. — Az itt emlitett közgyülés bizonyosan csak Háromszék gyülése volt, mint a jelenlévő előkelő székelyek neveiből is kitetszik, s Háromszék fő helyén **Toriavásárán** (a mai Kézdi-Vásárhelyen) tartatott, s e név lett hibásan **Transilvania**-nak másolva.

[6]) **Sepsi-Szent-György** Háromszéken, hol a **Daczó** család maig is virágzik.

(igy) molendinum suum in meta ville **Zentmaria** [1]) existentem, simulcum vniuersis vtilitatibus et pertinencijs ad eundem spectantibus, eidem Ladislao Daczo et per eum suis heredibus, successoribus, iure perpetuo et irreuocabiliter dedisset, propter hanc causam, quia annotatus Ladislaus ex permissione sua unum molendinum suum similiter a patre suo deuolutum in alio loco destructum cum proprijs suis rebus et expensis edificasset et restaurasset effectiue. Imo dedit et contulit modo premisso nullo contradictore apparente, testimonio presencium mediante. In cuius rei memoriam perpetuamque stabilitatem prefato Ladislao et per eum suis heredibus litteras nostras priuilegiales pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum die sexto diei prenotati loco predicto. Anno domini, Millesimo Quadringentesimo Septimo.

Ezen oklevelet a gy.-fejérvári káptalan által 1414-ben átiratta Székely Balázs (Blasius Siculus) ugocsai esperest, s ezen 1414-iki átirat eredetijéből a nélkül, hogy annak hol létét följegyezte volna, lemásolta Benkő József, kinek kéziratai közt e másolat 1849-ig megvolt az enyedi ref. col. könyvtárában. (Documenta varia V-ik köt. 287. l.). — Gróf Kemény József innen vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix IV. köt. 210. sz.).

LXXXIX.

Zsigmond király Nádasdi Mihályt, Salamon fiát, a székelyek ispánját, és Perényi Péter elöbb székely most máramarosi főispánt az ország több nagyjai között a sárkány-rend tagjaivá nevezi. Kelt 1408-ban dec. 12-én.

. . . . **Michael, filius Salamonis, de Nadasd, Comes Siculorum regalium** [2]), **Petrus de Peren alias Siculorum** nunc vero Maramorossiensis **Comes**. . . .

[1]) **Szent-Mária**, a mai **Szemeria** falu Sepsi-Szt-György tőszomszédságában.

[2]) A **Siculi regales** (királyi székelyek) nevezet tudtomra csak itt fordul elő; a kúnokra nézve a **Cumani regales** nevezet igen gyakran olvasható, s ez a

Zsigmond király 1408. dec. 12-én kelt levelében azon 21 főúr között emlittetnek, kiket a sárkány-rend tagjává nevezett. A budai kamarai levéltárban lévő eredetiből közli ezen oklevelet **Fejér, Cod. Dipl. X. d. IV. köt. 682—693. l.**

XC.

Nádasdi Mihály székely ispán Toha és Zirna (ma Zernyest) faluk harmad részét a király parancsára a Brassó városában Szűz Mária tiszteletére épült egyháznak adományozza, az ezen egyházban a Krisztus szent testének tiszteletére minden szerdán örökre mondandó miséért. Kelt Brassóban 1409. jun. 29-én.

Nos **Mychael filius Salamonis de Nadasd Comes Siculorum.** Memorie commendantes significamus tenore presencium quibus expedit vniuersis, quod secundum mandatum et commissionem Serenissimi Principis et domini domini Sigismundi Inclyti Regis Hungarie, precise et directe terciam partem villarum **Tucha** [1]) et **Czirna** [2]) vocatarum, cum vniuersis ipsarum vtilitatibus et pertinencijs ad perpetuam missam in honore sacri Corporis Christi, in ecclesia sancte Marie virginis Coronensis Ciuitatis, cottidianis quartis ferijs celebrandam duximus conferendam, donandam [3]), pariterque habendam, ijmo

kúnoknál lényeges megkülömböztetésül szolgál a királyné kúnjaitól, kik **Cumani reginales** néven emlittetnek. — A székelyek, a mennyire eddig tudjuk, mind a király emberei, szolgái voltak, s éppen azért mind fejenként oly szabadok voltak, mint a nemesek, régi néven király szolgái (seruientes Regis); hogy köztök királynéi székelyek is voltak volna, annak nyoma nem található.

[1]) **Toha** vagy **Tohán** falu a mai Brassó vidékén, Törcs vár közelében; ekkor a törcsvári királyi uradalomhoz tartozott.

[2]) **Czirna**, = **Zirna, Zerna**, a mai **Zernyest**, oláhul **Zernesde**, Tohán és Törcsvár szomszédságában, ekkor hasonlóan Törcsvárhoz tartozott.

[3]) Nevezetes, hogy ezen adománylevelet, a király parancsára és megbizásából ugyan, Nádasdi Mihály székely ispán adja ki; mit csak ugy értelmezhetünk helyesen, ha tudjuk, hogy mind Tohán, mind Zernyest ekkor a törcsvári királyi várhoz tartozott, mely vár és uradalom ispánsága e korban a székely ispánsággal együtt járt. — Tohán falut (possessionem nostram regalem Toha appellatam, ad Castrum nostrum Terch vocatum spectantem, in districtu Brassou existentem) Zsigmond király Kolozsvárt már 1395. mart. 25-én adományozta, Törcs várától elválasztva, Tamás brassai plebanusnak, s testvéreinek, János, Jakab és Keresztély brassai polgároknak, továbbá Szent-Ágotai Antalnak és Miklósnak, Herbord fiának, a feketehalmi birónak, oly feltétellel, hogy ők és mara-

ad honorem sacri Corporis Christi, ob reuerenciam eiusdem, et pro fauore fratrum ad pretactam missam pertinencium [1]), donamus et conferimus cum quibuslibet ipsarum vtilitatibus, vigore et testimonio presencium mediante, saluis iuribus alienis. In cuius rei testimonium presentes nostras sigillo consignantes, Datum Corone in festo sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, Anno domini Millesimo etc. Nono [2]).

Eredetije papiron zöld viaszba nyomott pecséttel Brassó város levéltárában. Erről gr. Kemény József által vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix IV. 224. sz.

XCI.

Nádasi Mihály székely ispán itéletlevele a Szengyel Tamás és a Sólyom Mátyás fiai Pál és Balázs ellen Madarasi Barabás és Jakab által nyárádtői és lukafalvi örökségök fele részének letartóztatása miatt folytatott perben. Kelt Maros szék közgyüléséből 1409. dec. 10-én.

Nos **Michael filius Salamonis de Nadas trium generum Siculorum Comes,** Memorie commendamus, Quod **in congregacione no-**

dékaik a törcsvári várnagynak évenként Szt-György és Szt-Mihály napján 10—10 arany forintot fizessenek. Lásd a Brassó város levéltárából közlött adománylevelet **Fejér, Cod. Dipl. X. d. II. köt. 298—300. l.** — Zernyestet pedig ugyanazoknak hasonló módon adományozta ugyancsak Törcs várnak évenként az előbb emlitett határidőkben fizetendő 5—5 arany forint föltétele mellett, mint kitetszik Feketehalmon 1395. mart. 14-ikén kelt beigtatási parancsából, melyet ugyancsak Brassó város levéltárából közöl **Fejér e. h. 300—302. l.** — Minthogy azonban az adományosok Tohánra nézve a beigtatást egy év alatt elmulasztották s így törvény szerint az adományozott falu a királyra vissza szállt volna, Zsigmond király uj adománylevelet adott nekik, mint kitetszik Brassóban 1398. januar 9-ikén kelt beigtatási ujabb parancsából, **Fejérnél e. h. 566—568. l.** s a gyula-fejérvári káptalan 1398. jan. 17-én kelt beigtatási jelentéséből. **U. o. 597. 598. lap.**

[1]) Gr. Kemény József másolatában **pertinencium** áll ugyan, de azt sejtem, hogy ez hibás olvasás **seruiencium** helyett.

[2]) Lehet, hogy az eredetiben a százas évszámok CCCC-vel vannak irva s ebből lett a másolatban **etc.** — Hogy itt 1409-et kell olvasni bizonyos; Nádasi Mihály ugyanis 1419-ben már nem volt székely ispán.

stra generali vniuersitati Siculorum Sedis Marus, vnacum **Michaele filio Ponya primipilo** [1], **Emerico filio Pauli de Zentanna Judice terrestri** [2]) feria quarta proxima post festum beati Martini **in curia Wasarhely celebrata**, Stephanus filius Semjen de **Zenthkiraly** [3]), tamquam verissimus procurator Barnabe et Jacobi filiorum Ladislai filij Emerici de **Madaras** [4]), a Nobili domina Vrsula vocata, filia videlicet Joannis filij Petri filij quondam Arnoldi procreatorum, eosdem Barnabam et Jacobum penes se habendo, in personis eorundem de medio aliorum exurgendo, contra Thomam dictum Zengyel, Paulum et Blasium filios Mathie dicti Solyom proposuit eo modo, quod rectas et equales medietates partes vniuersarum hereditatum et bonorum omnium, videlicet in villis **Nyaragtew et Lucafalwa** [5]) existencium, videlicet domorum, locorum sessionalium, molendinorum, quarumlibet eciam vtilitatum ad easdem hereditates pertinencium, eosdem Barnabam et Jacobum per prefatum Petrum filium Arnoldi, auitico iure integraliter concernencium, potencialiter occupassent, occupatisque in dominium eorundem condescendo vterentur de presenti, Cum tamen genitrices eiusdem Thome, Pauli et Blasij per prefatum Petrum filium Arnoldi tunc de paternis bonis nuptui tradite fuissent, et ideo ipsis in predictis hereditatibus nulla porcio deberet prouenire. Cuius occupacionis et condescensionis hereditatum prefatus procurator racionem scire velle asserebat. Quibus perceptis prefatus Thomas dictus Zengyel pro se personaliter, annotatosque Paulum et Blasium penes se habendo, in personis eorundem modo procuratorio respondit ex aduerso, quod hoc verum foret, quod ipsi rectas et equales medietates partes predictarum hereditatum quarumlibet possiderent, et vterentur, sed non potencialiter, imo legitime, quia ipsi similiter nepotes prefati Arnoldi antiqui essent, matresque ipsorum tunc de paternis bonis nuptui tradite non fuissent, et ad dictas medietates predictarum hereditatum [6])

[1]) A **primipilus** (lófő) czim alatt itt a szék katonai főtisztje értendő, kit a székely tisztségek XVI-ik századi lajstromai **főhadnagy**-nak neveznek.

[2]) A **Judex terrestris** a szék birája, az emlitett lajstromokban **főbiró**.

[3]) **Szentkirály** falu Maros széken M.-Vásárhely közelében.

[4]) **Madaras** Maros széken kettő van, Mező-Madaras és Baczka-Madaras.

[5]) **Nyárádtő és Lukafalva** szomszéd faluk Maros széken a Nyárád völgyében.

[6]) Huszti ez oklevél hátra levő részét másolatából kihagyta, csak a keletet jegyezvén föl, és igy nem tudhatjuk, hogy az itélet ez ügyben hogyan hangzott.

. Datum vigesimo octauo die congregacionis nostre predicte, loco memorato, Anno domini MCCCCIX.

Az eredetiből, a nélkül hogy annak hol létét följegyezte volna, másolta **Huszti András, Vayuodae seu Duces Trans.** (Kézirat az erd. Muzeumban). — Huszti másolatából gr. Kemény József által vett másolata is megvan az erd. Muzeumban (**Jos. Com. Kemény, Dipl. Trans. Appendix IV. köt. 222. sz.**) — Csak rövid kivonatát adja **Fejér, Cod. Dipl. X. dar. IV. köt. 795. l.**

XCII.

Stibor erdélyi vajda a jádi lakosok panaszára megparancsolja a Jáddal szomszédos nemeseknek, tisztjeiknek és jobbágyaiknak, hogy a jádi lakosokat határuk használásában ne háborgassák, s meghagyja Nádasdi Mihály székely ispánnak, hogy a jádiakat ily háborgatások ellen védelmezze. Kelt Beszterczén 1412. julius 30-án.

Stiborius Vaiuoda Transiluanie necnon Comes de Zolnuk etc. Notum facimus quibus expedit vniuersis, quod cum nos vnacum viro Magnifico **Michaele Comite Siculorum et Ladislao de Nadasd** Vice Vaiuoda nostro ceterisque nostris Assessoribus ex speciali commissione Serenissimi Principis ac domini Sigismundi Romanorum Regis semper Augusti ac Hungarie Regis etc. de mandato eiusdem feria VI. proxima post festum sancti Jacobi Apostoli proxime preteritum in ciuitate Biztriciensi generale Judicium celebrassemus, protunc nostram accedentes presenciam prouidi viri, Andreas dictus Holztrager et Johannes Holztrager ac Johannes Baier homines et populi de Jaad nobis per modum querimonij proposuerunt, quomodo nonnulli Nobiles et eorum officiales, populi et Jobbagiones, Inhabitatorum et Incolarum possessionis **Jaad** predicte Jura et consuetudines ab antiquo vsitatas frustrantes, in territorijs, syluis, pratis, aquis, et signanter in fluuio de Rodna suum meatum producente, in altero fluuio Bistricia vocitato, quorum vsibus preattacti de Jaad populi ex antiqua consuetudine per semper sunt gratulati, quidam Nobiles et eorum officiales in premissis dietenus inquietare non cessant, nec impedire, racionem impedimentorum et suorum

Jurium coram nobis ipsi Nobiles non producentes, Et quia nos Regia auctoritate vniuersos a quibuscumque illegitime impediri, molestari et perturbari nolentes protegere velimus et quosquos in suis Juribus conseruare, Igitur vniuersis et singulis Nobilibus eorumque officialibus ac populis et Jobbagionibus eorundem tam presentibus quam futuris Regio ac nostro firmissimo damus in precepto, quatenus a modo deinceps dicte possessionis Jaad Inhabitatores in territorijs metarum ipsorum, et terris cultis et incultis, pratis, aquis et syluis, nec in aliquibus ipsorum Juribus impedire, inquietare, et specialiter in fluuio de Rodna decurrente, et altero fluuio Bistricz nuncupato impetere presummatis, omnibus occasionibus procul motis. Si vero quisquis de medio vestri talia attemptare presumpserit, extunc auctoritate Regia nobis in his attributa commisimus, imo presentibus committimus Magnifico viro domino Michaeli Comiti Siculorum, necnon Comitibus successiuis, vt dictos homines de Jaad contra omnes in premissis, videlicet in territorijs, terris arabilibus cultis et incultis, pratis, syluis, et aquarum decursibus ipsos impetere volentes, Regie Maiestatis in persona ac nostri, protegere, tueri et defensare debeatis, Et sic Regie Maiestatis indignacionem potestis euitare, Secus non facturi. Datum Bistricie Sabatho proximo post festum sancti Jacobi Apostoli, Anno domini Millesimo quadringentesimo duodecimo.

Az erd. udv. cancellaria levéltárában 112. 1770. szám alatt lévő másolatról gr. Kemény József által vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. II. köt. 410 – 413. l.) — Báró Geringer Károly közlése után kiadta Fejér, Cod. Dipl. X. d. VIII. köt. 536. 537. l.

XCIII.

Zsigmond király Nádasdi Mihály székely ispánnak és Nádasdi László erdélyi alvajdának megparancsolja, hogy a Besztercze vidéki Jád helység lakosait a velök szomszéd Apafi Miklós és Bethlen János háborgatásai ellen oltalmazzák. Kelt Speyerben 1414. jul. 30.

Sigismundus dei gracia Romanorum Rex semper Augustus ac Hungarie etc. Rex. Fidelibus nostris Magnifico **Michaeli Salamonis**

de Nadasd Comiti Siculorum nostrorum et strenuo Ladislao vicevaiuode parcium nostrarum Transiluanarum, vel eorum vices gerentibus Salutem et graciam Datum cis Rhenum in Ciuitate Spirensi, feria secunda proxima post festum beati Jacobi Apostoli, Anno domini M. CD. XIV. Regnorum Anno Hungarie etc. vigesimo octauo, Romanorum vero quarto.

B. Geringer Károly által közlött régi másolatból közölte **Fejér X. d. VIII. köt. 551 — 553. l.** — Gr. Kemény József sajátkezü másolata, melyet az erd. udvari cancellaria levéltárában 112. 1770. sz. a. meglévő másolatról vett, megvan az **erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. II. köt. 422 — 425. l.).**

XCIV.

Nádasdi Salamonfi Mihály székely ispán bizonyitja, hogy több megnevezett Sepsi széki nemes székelyek, Brassó városa tanácsa előtt, az ő jelenlétében, az Olt mellett fekvő bizonyos erdős darab földet 50 arany forintért örökösen eladták Bothfalva községének. Kelt Brassóban 1415. julius 31-én.

Nos Michael filius Salamonis de Nadasd, **trium generum Syculorum Comes,** Memorie commendando significamus tenore presencium quibus expedit vniuersis futuris et presentibus. Quod cum nos in quibusdam certis negocijs expediendis in Ciuitate Brassouiensi in presencia prouidorum virorum Comitis Valentini protunc Judicis ipsorum Symonis Rudel Magistrociuium ac uniuersis Juratis Ciuibus eiusdem fuissemus constituti, accesserunt nostrum conspectum personalem nobiles ac viri prudentes, Stephanus filius demetrij Bippo Agasthij Clemens de **Barathfalua** [1]) Sedis Sepsij Item de **Gydofalua** [2]) Johannes filius Michaelis Matheus Blasius Nicolaus filius Pethew Item de **Barasnaw** [3]) Gregorius Judex Georgius filius

[1]) **Barátfalva,** ma **Barátos** falu Sepsi széken.

[2]) Az 1452-diki másolatban **Gyalofalua** áll ugyan, de bizonyosan olvasási tévedésből **Gydofalva** helyett. — Gyalofalva nevü helység az egész Háromszéken nincs és nem volt; ott találjuk azonban Gidófalvát Sepsiben az Olt mellett.

[3]) **Barasnyó,** ma **Borosnyó** (Kis- és Nagy-) Sepsi széken.

Symonis alter Matheus Item de **Vzonfalwa** [1]) Michael filius Nicolai Elias Judex Alexius Item de **sentgewrgh** [2]) ladislaus dictus forro Gregorius paruus Johannes dictus Dacho Item de **Bwlen** [3]) Petrus dictus forro Stephanus filius Benedicti, Benedictus filius Pethew Item Andreas de **Arapathaka** [4]) Janko de eadem Anthonius de prefata Arapathaka in ipsorum personis, ac tocius communitatis Sedis Sepsi Quiquidem absque dissonancia uocum non compulsi nec coacti nec alicuius sinistreitatis dolo circumuenti sed voce concordi animoque deliberato, spontanee coram nobis palam sunt confessi Quod ipsi quoddam territorium sew particulam terre Siluestris disposicionibus inferius per vera signa metalia conscribendis simulque expressandis viris honorabilibus et prudentibus, domino, Martino plebano de **Bothfalua** [5]) Comiti Jacobo de eadem Nicolao dicto Ruperth Comiti Nicolai (igy) filio Comitis Johan Petro filio Nicolai Titmar, Petro filio Swarczhan Paulo dicto Clysth Juueni Jacobo Stephano mussel, Petro dicto Henchman Andree lenczyk Stuffenclus Salomoni dicto Rocze Tumpa Jacobo Theys dicto Nicola Retsth Gyssel Jacobo fister ac vniuersis Senioribus et populis de eadem Bothfalua pro quadam summa pecunie quinquaginta videlicet auri florenis ab ipsis populis et Senioribus de antefata Bothfalua plene et integre receptis simulque persolutis vendidissent assignassent pariterque contulissent ymo coram nobis ipsis vendiderunt assignauerunt et contulerunt in filios filiorum et heredum per heredes Jure perpetuo possidendam tenendam et in vsus ipsorum conuertendam nullo vmquam penitus hominum contrarium huiusmodi vendicionis postulante promittendoque Nichilominus prenotati **Nobiles viri Syculi** videlicet, quod si quispiam hominum temporum in processu prefatos Judicem Seniores ac vniuersos de expressata Bothfalua racione prenotati territorij impetere aggrauare aut molestare machinaretur, extunc prefati Nobiles videlicet Syculi, extunc ipsos

[1]) **Úzonfalva,** a mai **Úzon** Sepsiben.

[2]) **Szentgyörgy,** a mai **Sepsi-szentgyörgy.**

[3]) **Bölen,** a mai **Bölön,** Miklósvár széken, mely Sepsi szék fiú-széke volt.

[4]) Árapataka a XIII-ik század óta, a székely földtől elszakadva, mint királyi adományban birt jószág megyei terület volt, de birtokosai Sepsi széki székelyek voltak, kik a székely földön is birtak örökségeket.

[5]) **Bothfalva,** németül Brenndorf, a Barczaságon az Olthoz közel, Brassó városához tartozott szász község volt.

populos de Jamdicta Bothfalua coram quouis iudice ymo regia maiestate conseruare ac protegere debent, sicuti ijdem se propria obligauerunt voluntate laboribus proprijs simulque expensis, vigore et testimonio presencium mediante. Territorium autem per expressum talis est disposicionis videlicet incipiendo Juxta aquam Olth ab alia parte aque versus Syculos in plaga meridionali, in transitu aque in quodam signo **Burjureufoka** [1]) dicto per longam distanciam versus plagam septemtrionalem descendendo, ad alium signum, **farcasarok** vocatum, deinde ab eodem signo metali iterum descendendo versus plagam septemtrionalem ad quemdam montem **Eleskew** vocatum, Ibique territoria prenotatorum nobilium virorum Syculorum videlicet ab vna altera vero hominum de Bothfalua a sinistris Juxta Eleskew eiusdem aque contiguum seggregatiue terminari demonstrantur. Tali notabili interserta condicione Quod si Judex Seniores ac populi de Jamdicta Bothfalua prefatam aquam Olth dictam in lacu aut fossato in toto aut in parte secundum descripcionem metalium signorum per modum decursus aque ducere possint et valebunt, hoc ydem ipsis facere consensum est, ac taliter venditum libere ac penitus absolute In casu autem quo ipsi de Bothfalua preexpressatam aquam Olth dictam in sepefatis signis metalibus ducere nequirent nec valerent extunc eque bene vendicio eiusdem territorij siluestris per prenotata et expressata signa metalia per modum discrete cognicionis regulari et terminari videatur directe plane multumque expresse ad quod se partes vtreque coram nobis propria obligauerunt voluntate. In cuius rei testimonium perpetuamque firmitatem presentes litteras nostras priuilegiales pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratas ipsis hominibus de Bothfalua duximus concedendas communi Justicia suadente, Datum in dicta Brassouia feria quarta proxima post festum Beati Jacobi Apostoli Anno domini M⁰ CCCC⁰ quintodecimo.

Zsigmond király 1419-ki megerősitő levelének a gyula-fejérvári káptalan által 1452-ben készitett átiratából, melynek azonkori mása megvan a gy.-fejérvári káptalan levéltárában (Centur. L. nro. 36.) — Az itt közlött oklevél másolata, kétségtelenül Zsigmond király 1419-ki megerősitő

[1]) **Borju-rév foka.**

levelének a brassai levéltárban lévő eredeti példányából véve, megvan Albrich János Palladium Coronense czimü kéziratában 23. sz. alatt. — Gróf Kemény Józsefnek Albrich nem eléggé pontos s kivált a személy- és helynevekben igen hibás másolatáról saját kezével vett másolata megvan az erd. **Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Transs. III. köt. 41—43. l.).**

XCV.

Váraskeszi Lépes Loránt erdélyi alvajda megparancsolja a kolozsmonostori conventnek, hogy küldje ki hiteles bizonyságát, kinek jelenlétében a megnevezett vajdai emberek egyike tartson vizsgálatot azon hatalmaskodások és erőszakoskodások ügyében, melyeket Angyalosi Forró László Bodolán több oda való birtokos u. m. Gidófalvi Benedek és rokonai, Bodolai László és rokonai s a Sárváradi Ágoston fiai ellen elkövetett. Kelt Szent-Imrén 1420. mart. 9-én.

Amicis suis honorandis Conuentui de Clusmonostra lorandus lepes de waraskezy vicewayuoda Transiluanus Amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis Benedicti et Stephani filiorum Gregorij ffabiani filij Pauli Allexij filij eiusdem fabiani Dominici filij Johannis de **Gydofallua** [1]) ladislai Anthonij filiorum blasij de **Bodala** [2]) Stephani Joannis filiorum Petri de eadem **Bodala** necnon filiorum Augustini de **Sarwarad** [3]), Quomodo temporibus proxime preteritis ladislaus filius Michaelis dicti forro de **Angijlus** [4]) videlicet tempore messis proxime elapse pecora et pecudes suas ac Jobagionum suorum in predicta Bodala residencium [5]) ad segetes bladorum ipsorum in territorio porcionis ipsorum possessionarie in eadem Bodala habite existentis et blada vniuersorum generum per easdem pecudes et pecora depasci et destrui fecisset Eo non con-

[1]) **Gidófalva** Sepsi széken.

[2]) **Bodola** Felső-Fejér vármegyének Brassó vidéke és Háromszék közzé szögellett részében.

[3]) **Sárvárad** nevü helység ma Erdélyben nincs.

[4]) **Angyalos** Sepsi széki falu.

[5]) Bodola, mint ma, ugy ekkor is vármegyei területen nem székely földön feküdt. Kitetszik ez abból is, hogy az ott elkövetett hatalmaskodások ügyében az erdélyi alvajda s nem a székely ispán rendel vizsgálatot.

tentus missis hominibus suis ad molendinum ipsorum in eadem Bodala habitum ferrum et alia Instrumenta eiusdem molendini excipi frugesque ipsorum in eodem molendino existentes ad quadraginta cubulos se extendentes asportari fecisset predictum molendinum penitus a suo cursu priuasset Molendinatorem vero dicti molendini ipsorum extrahendo dire et acriter verberassent et wlnerassent Insuper quoddam Caldar prefatorum ladislai et Anthonij quindecim florenos nouos ualens dedomo cuiusdam Jobagionis ipsorum deportari fecisset quo voluisset Et quod prefatus ladislaus destinatis suis familiaribus ad domum nobilis domine relicte prefati Blasij quosdam duos paruulos eiusdem retrodorsum eiusdem domine se defendentes de eadem domo extrahere et manus eorundem mutilare voluissent nisi eadem domina eosdem defendere potuisset quibus adhuc minas mortis sepissime imponerent, Preterea idem familiares prefati ladislai ex iussu eiusdem a quodam Jobagione ipsorum quadringentos ducatos partis Transalpine abstulissent, Item vnum Jobagionem ipsorum Parathee nomine omnibus suis rebus et bonis, equis bobus vaccis et alijs pecudibus vniuersisque clenodijs domus eiusdem spoliando Cistas eiusdem confringendo res in eisdem habitas excipiendo asportassent, Insuper quendam famulum ipsorum Stephanum nomine in facie possessionis [1]) ipsorum possessionarie in dicta Bodala habite spoliassent spoliatum dire verberassent verberassent (igy) Tandem prefatum ladislaum filium blasij securibus Jactassent, Item vniuersos Jobagiones ipsorum in dicta Bodala commorantes prefatus ladislaus forro per minarum imposiciones ad se conuertendo seduxisset eosdem taxando prouentus ipsorum ab eisdem exegisset Eo non contentus malum malo accumulans dum pridem prefati Benedictus et et (igy) Stephanus ac alij prenominati ad predictam possessionem ipsorum Bodala accessissent tunc familiares prefati ladislai forro excommissione eiusdem populos et Jobagiones in eadem commorantes per sonum campanarum in ipsos conuenire et irruere fecissent et eosdem in domo ipsorum comburere voluissent potencia mediante in preiudicium et dampnum eorundem valde magnum Super quo vestram Amiciciam presentibus requirimus diligenter, quatenus, vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum quo presente

[1]) Az eredetiben leirási hibából világosan igy áll a helyes **porcionis** helyett.

petrus magnus de Galthyw uel alter petrus magnus de Galdad aut Johannes de Zucak sin Andreas de Fayhyd seu nycolaus siue Sygismundus de Gald neue Emericus de Zentmiklos aut Symon filius de kized vel Michael filius Pauli siue nycolaus filius Thel de Nijen Alijs absentibus homo noster ab omnibus quibus incumbit meram de premissis experiatur veritatem quam tandem nobis amicabiliter rescribatis. Datum in Zenthemrich feria sexta proxima Ante dominicam Oculi Anno domini Millesimo quadringentesimo vigesimo.

A kolozs-monostori convent 1420. mart. 26-án kelt jelentéséből, melyet alább XCVI. sz. a. közlünk.

XCVI.

A kolozs-monostori convent jelenti Váraskeszi Lépes Loránt erdélyi vajdának, hogy martius 9-én kelt parancsa értelmében kiküldött bizonysága Tamás bácsi pap Szucsáki János vajdai emberrel a brassai ispánságban nyilvános és titkos vizsgálatot tartván, az Angyalosi Forró László által Bodolán elkövetett erőszakoskodásokat igazaknak találta. Kelt 1420. mart. 26-án.

Nobili viro lorando lepes de waraskezy vicewayuode Transsiluano Conuentus monasterij beate marie virginis de Clusmonostra amiciciam paratam cum honore Noueritis nos litteras vestras honore quo decuit recepisse in hec verba **Amicis suis honorandis Conuentui de Clusmonostra** stb. (Lásd föntebb XCV. sz. a.) Nos enim peticionibus vestris annuentes ut tenemur vna cum Johanne filio Anthonij de Zucak homine vestro prenominato nostrum hominem videlicet discretum virum thomam presbiterum Cappellanum nostrum de Batsch ad premissa peragenda duximus destinandum Qui demum exinde adnos reuersi nobis concorditer retulerunt in hunc modum Quod ipsi in comitatu brassouiensi simul procedendo ab omnibus a quibus decuisset et licuisset diligenti inquisicione prehabita manifeste et occulte talem sciuissent veritatem prout vestre nobilitati dictum extitisset et quemadmodum tenor litterarum vestrarum per omnia contineret veritatem Datum feria tercia proxi-

ma post festum Annunciacionis gloriose virginis marie Anno domini Millesimo quadringentesimo vicesimo.

Eredetije papiron, a hátára nyomott conventi kerek pecsét némi töredékével, megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Trans. autogr. II. köt.)

XCVII.

A gyula-fejérvári káptalan bizonyitja, hogy Sepsi-Baczoni Sándor mester és vérrokona Sepsi-Baróti Lukács Felső- és Alsó-Rákos puszták őket illető harmad részét, mely pusztákat az ő Sepsi széki őseik hajdan a besenyők elpusztulta után kaptak kir. adományban, Farnasi Veres Mártonnak 30 márkáért örökösen eladták. Kelt 1421. jul. 6-án.

Capitulum ecclesie Transsyluane Omnibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium Saluatore. Ne ea que in tempore aguntur, cum tempore elabantur, hinc ad perpetuam rei memoriam volumus peruenire presencium litterarum testimonio mediante. Quod constitutis coram nobis Agilibus viris Magistro Sandrino de **Sebus Bachon** [1]) et Luca de **Sebus Barut** [2]) congeneracionali suo parte ab una, parte vero ab altera Martino Rufo de Farnas, ijdem Sandrinus et Lucas viue uocis oraculo confessi sunt, quod terciam partem ipsos precise concernentem prediorum **Rakus Superioris et Inferioris** [3]) inter fluuios **Olth** et **Humrud** [4]) ac dictam **Sebus Barut** existencium, et **ab olim iam post Bissenos** ex collacione diuorum quondam Regum per suos de Sebus progenitores non solum ad ipsam Sebus Barut possessorum, sed eciam a prouincialium de septem sedibus prouincie Cibiniensis impeticionibus anno adhuc

[1]) **Sebus Bachon** a mai **Sepsi-Baczon** Miklósvár széken, mely hajdan Sepsi székhez tartozott. Ezen helység a **Sepsi** előnevet megkülömböztetésül viselte és viseli a vele összeépült, de mint régen ugy ma is Udvarhely, hajdan Telegd, székhez tartozó **Telegdi-Baczon**-tól.

[2]) **Sebus Barut** a mai **Barót** Miklósvár széken.

[3]) **Felső**- és **Alsó-Rákos** faluk a mai Felső-Fejér vármegyében, a székely föld legszélén eső Barót szomszédságában.

[4]) **Humrud** a mai **Homoród** folyó.

Millesimo ducentesimo septuagesimo sexto Juris ordine expurgatorum [5]), dicto Martino Rufo, eiusque filijs, ac posteris pro triginta marcis, coram nobis leuatis, perhempnaliter vendiderunt et tradiderunt possidendam et irreuocabiliter habendam, Obligantes se insuper ijdem **Sandrinus** et **Lucas Siculi** dictum Martinum Rufum, eiusque filios, ac posteros vniuersos ab omnibus processu temporis eundem vel eosdem racione tercie partis predictorum prediorum impetere, inquietare, aut impedire volentibus expedire, proprijs laboribus, fatigijs et impensis, ac indefesse defendere. In cuius rei memoriam ac testimonium, roburque perpetuum, ad peticionem dicti Martini Rufi de Farnas presentes concessimus litteras nostras, Sigilli nostri munimine roboratas. Datum in octauis festi beatorum Petri et Pauli Apostolorum, Anno domini Millesimo quadringentesimo vigesimo primo.

Ezen oklevelet az erd. királyi tábla előtt az eredetiből átiratta gróf Bethlen Elek 1735-ben, midőn Alsó-Rákos, Mátéfalva, Datk és Bogát helységek birtokában a kir. fiscus által Mindszenti Budai Péter magvaszakadtán megtámadtatott, s a kir. tábla átiratát a per folytában 1757-ben bemutatta. A periratokból gr. Kemény József által sajátkezüleg vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Transs. Appendix V. köt. 3. sz.).

CXVIII.

Csáki László erd vajda, tekintve nemes Balázsnak, Sándor fiának, Lőkös unokájának, hű szolgálatait, ki a csík-tusnádi határban az Olt mellett fekvő Sólyomkő nevü erősséget és tornyot a törökök közelebbi berohanásakor a vidék oltalmára vére bő omlásával vitézül megtartotta, azután pedig az ő oldala mellett ugyanazon törökök

[5]) Látjuk ezen oklevélből, hogy Felső- és Alsó-Rákost hajdan **besenyők** lakták s ezek elpusztulta után, mit az 1241-diki mongol dúlás idejére tehetünk, hihetőleg mint puszta földet adományozta a magyar király az eladó székelyek Sepsi széki őseinek. Látjuk továbbá, hogy az adományosokat ezen puszták birtokában a szebeni ispánság hét széke, kétségtelenül II. András 1224-diki kiváltságlevele alapján, mely a szebeni ispánság határát Barótig terjeszti ki, perrel támadta meg, követelését azonban 1276-ban itéletesen elvesztette.

ellen Hátszeg vára alatt vitézül harczolt, Fejér vármegyei Fahid helység felét, — mely Fahidi Jánosnak, Bertalan fiának, szörnyü gonosz tettei miatt itéletesen az ő mint vajda kezére került, — emlitett Balázsnak, és fiainak Tiboldnak, Egyednek és Bálintnak adományozza. Kelt Küküllővárt 1421. jul. 8 án.

Nos Ladislaus de Chak Wayuoda Trans. et Comes de Zolnok. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis. Quod visis et consideratis fidelissimis, prestantissimisque seruicijs, seruiciorumque meritis Nobilis **Blasij**, filij **Sandrini**, filij **Lewkews** [1]), que ipse tam semper quam peculiariter vel et eo contestatus extitit manifeste, quod elapsis his proxime temporibus non solum **munimentum ac turrim Solyomkew olim Spiculatorum in territorio possessionis Thwsnad Siculorum de Chik prope fluuium Olth vltra syluam dicte possessionis sitam** [2]), licet non nihil per inimicorum rabiem iam dudum conquassatam, quin imo et fossatis licet carentem, tamen contra seuissimos Turcos cum sanguinis sui larga

[1]) Ezen nemes **Balázs** kétségtelenül a gr. Mikó család ősei közzül való, mely családnak e vidéken igen terjedelmes birtoka volt. — Maga az a körülmény, hogy ezen oklevél 1783-ban Oltszemén a gr. Mikó család levéltárában létezett, fontebbi állitásunk támogatására szolgál. — Ezen nemes Balázsnak 1427-ben már özvegye (Domina Elisabetha vidua **Blasij militis**, filia olim Herbordi de Gald) fordul elő a kolozsmonostori convent jelentésében, mely szerint, midőn az özvegy a sülyei és fahidi részjószágokba be akarta magát igtattatni, Sülyei Gergely és rokonai s a Fahidi család tagjai ellenmondottak. Lásd : **Szeredai, Notit. Capit. Alb. 80. l.**

[2]) E torony és erősség fekvésének leirása, mely szerint az Csík-Tusnád határában az Olt folyó mellett, Tusnád helység erdején alól feküdt, kétségtelenné teszi, hogy ez a vár a tusnádi szorosban az Olt fölött emelkedő **Alsó-Sólyomkőn** állott. — E torony és vár romjainak fölfedezését és leirását **Orbán Balázs**-nak köszönhetjük **Székelyföld leirása II. köt. 63. 64. l.**, ki előtt azonban e nevezetes oklevél ismeretlen volt. — E vár romjai ma kivül esnek Csík-Tusnád és igy Csík szék területén: azonban **Orbán Balázsnál e. h. 69. l.** följegyezve találjuk a csíkiak szóhagyományát, mely szerint régen az egész szoros le az Alsó-Sólyomkőig Csíkhoz tartozott. E hagyományt oklevelünk igazolja; melyből egyszersmind azt is tanuljuk, hogy ez a torony hajdan (olim) a csíktusnádi székely őrök vagy kémlelők (spiculatores) őrtornya volt, de már 1421-ben, mikor azt Balázs nemes védelmezte, nem volt a tusnádi székelyek birtokában, hanem, mint mai nap is, a Mikó család birtokához tartozott.

fusione in tutelam parcium illarum viriliter retinuerit[3]), sed et dein lateri nostro addictus, in conflictu cum ijsdem seuissimis Thurcis **sub Castro Haczok** commisso vna nobiscum strenue dimicauerit[4]), hinc eundem aliqua remuneracionis cupientes consolare benignitate, directam et omnimodam medietatem possessionis **Fahid**[5]) vocate in Comitatu Albensi parcium istarum existentis habitam, que ex iudiciali deliberacione ob atroces excessus Johannis filij Bartholomei de eadem Fahid ad manus nostras deuenerat, cum vniuersis eius vtilitatibus et vtilitatum integritatibus, vtputa terris arabilibus, cultis et incultis, pratis, siluis, alpibus, nemoribus, aquis, aquarumque decursibus, ac piscinis, et generaliter cunctis ijs vtilitatibus, quibus prefatus Johannes filius Bartholomei hactenus possedisse et tenuisse exponitur, prefato Blasio, filio Sandrini, filij Lewkews, et per eum filijs eiusdem Tyboldo, Egidio, et Valentino, ipsorumque heredibus, heredumque posteritatibus, prout nostre incumbit Wayuodatus collacioni, dandam duximus et conferendam, prout damus et conferimus presencium per tenorem. Datum in Castro Regali Kykwllewar, feria secunda proxima post festum visitacionis virginis gloriose, Anno domini Millesimo quadringentesimo vigesimo primo.

Gr. Kemény József sajátkezű másolata után az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix. V. köt. 9. szám), ki másolata

[3]) A törökök ez évi beütésének emlékét a brassai egyház fölirata e szavakkal tartotta fön: „1421. Amurathes II. Imperator Turcarum, vulgo Muratbeck, terram Barczensem ferro et igne vastat, Senatum Coronensem abducit, residuo populo in arce montis servato." **Schwandter, Scriptores rerum Hung. I. köt. 886. l.** — Oklevelünkből tanuljuk, hogy 1421-ben (his proxime temporibus) a törökök nem csak a Barczaságot dúlták föl, hanem az Olt völgyén Sepsi széken keresztül egészen Csík határáig nyomultak, hol a Balázs által védett Sólyomkő vára tartóztatta föl őket tovább nyomulásukban. — Oklevelünk szerint e vár 1421-ben már régtől fogva meglehetősen rongált állapotban volt, árkai pedig teljességgel nem voltak; Orbán Balázs leirása szerint is e vár körül sánczoknak semmi nyoma nincs; mert e vár ereje meredek hegycsúcson való fekvésében és falai rendkivüli tömörségében állott.

[4]) A Hátszeg vára alatt 1421-ben történt csatáról, melyet Csáki László vajda a haza vonuló törökökkel vívott, történelmünk mit sem tudna, ha ez adatot oklevelünk nem emlitené.

[5]) **Fahid** elpusztult helység, Gáldtő és Vajasd szomszédságában esett, a mai Alsó-Fejér vármegyében.

alá ezt jegyzette: Descripsi litterale hoc ex illo exemplari Msto Transsilvaniae Specialis, quod Josephus Benkő Anno 1783. in racionem B. Josephi Naláczi describi curaverat, cujusque Tomo II-o terram Siculorum complectenti nonnulla additamenta et notas ipse Josephus Benkő adjecerat. In nota 17-a continebatur copia huius instrumenti, cujus fini fatus Josephus Benkő seqentia subjunxerat: „Magni valoris litterale hoc ex Archivo Illustrissimae familiae Comitum Mikó munifica manu mecum hisce diebus, dum in Oltszem essem, in originali pergamenaceo communicatum fuisse, hisce gratus palam reddo."

CXIX.

A görgényi vár a székely ispáni tiszthez tartozott. 1426. aug. 28.

Sigismundi Regis mandatum ad Conventum de Kolosmonostra, ut Dionisius filius quondam Ladislai Bani de Losoncz statuatur in dominium **Castri Georgen ad honorem Comitis Siculorum pertinentis,** eidemque pro certa pecuniae summa per ipsum Regem oppignorati Datum Budae in festo Augustini Episcopi, A. d. 1426.

Igy adja ez oklevél kivonatát gr. Kemény József (Diplom. Trans. Appendix V. köt. 29. sz.), megjegyezvén, hogy maga az eredeti a hátára irott tiszta beigtatásról szóló jelentéssel együtt a kolozsmonostori convent levéltárában van.

C.

Zsigmond király Bereczkfalva nevü oláh falu kenézének Magyar Jánosnak, és Radulynak, Bereczkfalvi Czakó fiának, kérelmére, melyet Nyujtódi György és Lemhényi Gergely székelyek is támogattak, Bereczkfalvának Pelsőczi Péter székely ispán által adott szabadalmait megerősiti, melyek szerint a bereczkfalviakat sem a királybiró sem a szék birája ne itélhesse, hanem a kenéz, a helység biráival, a melléjök szabadon választandó előkelő székelyekkel együtt szolgáltasson nekik igazságot; Moldovából és Havasalföldéről Bereczkfalvára bárki szabadon költözhessék s ezek fölött se legyen a királybirónak vagy a szék birájának, hanem csak az emlitett tör-

vényszéknek büntető hatósága; ezért azonban az eddigi szokás szerint a kenéz és a helység tartozzék a határszéleken és Moldovában kémeket tartani. Kelt Brassóban 1426. dec. 26.

Nos Sigismundus Dei Gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. Rex. Memorie commendamus tenore presentium, significantes quibus expedit universis; Quod venientes nostre Majestatis in presentiam fideles nostri **Joannes Kenesius** dictus **Magyar**, et **Radul** filius **Czako de Bereczkfalva**, nostre declararunt Majestati, quod **in confinibus Terre Siculorum nostrorum, versus partes Moldavie existeret quedam villa Valachalis Bereczkfalva vocata** [1]), ad presens in parte populis destituta, quam si certis libertatibus libertaremus, ipsa populorum multitudine decoraretur, et homines in ea habitantes ad nostre Majestatis servitia in illis Confinibus Moldavie essent promptiores, pro notitia huius consideratione visis etiam quibusdam literis fidelis Nostri Magnifici **Petri de Pelsewcz** [2]) **Comitis Siculorum** Nostrorum predictorum, prefate Ville, super hujusmodi libertatibus, gratiose concessis [3]), naturaliter attentis supplicationibus, prefatorum Joannis Kenesi, et Radul, filij Czako, ac Georgij filij Petri de **Nyuitod** [4]), et Gregorij filij Mathie de **Lemheny** [5]) Siculorum Nostrorum pro talibus libertatibus habendis humiliter porrectis, dicte Ville et quibuslibet in ea habitantibus, seu habitare volentibus gratiose concessimus libertates, Quod nullus omnino Judicum Regalium vel Terrestrium ipsos judicare, seu ipsorum judicio adstare compellere, aut compelli facere debeat, vel praesummat, nisi ipsemet

[1]) Kétségtelen e kifejezésből, hogy **Bereczkfalva** eredetileg oláh telepitvény, mit bizonyit az is, hogy **kenézek** által kormányoztatott. — 1426-ban **Magyar János** volt a bereczkfalvi kenéz, kit bizonyosan azért hivtak igy, (dictus Magyar), mert született magyar volt.

[2]) I. Leopold 1701-diki átiratában e név **Pelserőtcz**-nek van irva; miután azonban kétségtelen, hogy az 1426-diki eredeti oklevélben e név nem lehetett igy irva, a helyes **Pelsewcz** leirást bizonyosan visszaállithatónak tartottam. — Pelsőczi Péter a **Bebek** családból való volt, melynek egyik ága **Pelsőczi**, másik **Csetneki** előnevet viselt.

[3]) E szerint már Zsigmond király e kiváltságlevele előtt megadta e szabadalmakat a bereczkfalviaknak Pelsőczi Péter székely ispán.

[4]) **Nyujtód** (Kis- és Nagy) Kézdi széken, Bereczkfalva szomszédságában.

[5]) **Lemhény** Kézdi széken Bereczkfalva szomszédságában.

Kenesius, cum prefate Ville Villanis, preassumptis sibi **Siculis potioribus**, quos maluerint, cunctis hominibus querulantibus Judicium, et Justitiam valeant administrare, atque possint [1]), concedimus etiam gratiose quod universi, et singuli homines cujuscunque Status, et conditionis existant, de Moldavie, et Transalpine partibus, ad dictam Nostram Villam Bereczkfalva liberam, et securam habeant facultatem veniendi, ibidem standi et commorandi, quos quidem homines pro quibuscunque factis, nec **Judex Regalis** nec **Terrestris** possit detinere [2]), seu in persona captiuare, sed ipse Kenesius predictus pro tempore constitutus, cum Villanis dicte Ville, et alijs probis viris Siculis coassumptis teneatur cuilibet querulanti Justitiam ac omnimodam impendere satisfactionem, Volumus autem [3]), quod sicut hactenus sunt consveti, ita et in futurum dicti Kenesius, et Villani de sepedicta Bereczkfalva ad faciendam custodiam in illis confinibus, et explorationem in partibus Moldavie obligati sint et adstricti. Harum Nostrarum vigore et Testimonio literarum mediante. Datum in Brassovia, in Festo beati Stephani Protomartyris, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Vicesimo Sexto, Regnorum Nostrorum Anno Hungarie Quadragesimo, Romanorum vero Decimo Septimo [4]) et Bohemie Septimo.

I. Leopold 1701-diki megerősitő leveléből, a gy.-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Krasnensis Fasc III. nro 37.) — Gr. Kemény József innen vett sajátkezü másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Tom. XI. 194—196. l.). — I. Leopold emlitett leveléből kiadta ez oklevelet Zsigmond uralkodási éveinek kihagyásával Benkő, Milkovia II. köt. 117—120. l. és utána Fejér, Cod. Dipl. X. d. VI. köt. 796—798. l.

[1]) E szerint a bereczkfalvi kenéz és a helység birái csak az általok szabadon választott **előkelő székelyek** elnöklete alatt tarthattak törvényszéket. Ily előkelő székelyek voltak az oklevelünkben emlitett Nyujtódi György és Lemhényi Gergely, kik Zsigmond királynál a bereczkfalviak szabadalmainak szentesitéséért folyamodtak.

[2]) Kitetszik ebből, hogy valamint a szászok közt, ugy a székely földön is a **szék birája** (Judex terrestris) mellett az igazságszolgáltatásban részt vett a **királybiró** (Judex Regalis) is.

[3]) Átiratunkban hibásan áll **aut.**

[4]) Az 1701-i átiratban hibásan áll **Septimo**, a helyes **Decimo Septimo** helyett.

CI.

Cillei Borbála, Zsigmond király neje, Sepsi-Szent-Györgyön időzik. 1427. apr. 28-án.

Barbara Dei Gracia Romanorum ac Hungarie etc. Regina (megparancsolja Körmöcz városának, hogy Ebner Mátyás körmöczi polgárnak, körmöczi adósai részéről, tétessen eleget). Datum **in Zenthgywrgh terre seu prouincie Siculorum**[1]) feria secunda proxima post dominicam quasimodogeniti Anno domini Millesimo quadringentesimo vigesimo septimo.

A Körmöcz város levéltárában lévő eredetiből kiadta **Fejér X.** d. VI. köt. 897. és X. d. VIII. köt. 609. l.

CII.

Zsigmond király megparancsolja a Kézdi széki székelyeknek, hogy Torjavására (a mai Kézdi-Vásárhely) királyi város lakosait kiváltságai élvezetében díjfizetések kirovásával s más zsarolásokkal ne háborgassák, meghagyván a székelyek ispánjainak és helyetteseiknek, hogy az említett polgárokat minden efféle jogsértések ellen védelmezzék. Kelt Földváron (Brassó vidékén) 1427. május 9-én.

Sigismundus dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie etc. Rex fidelibus nostris **vniuersis Senioribus Siculorum nostrorum ad Sedem Kizd** vocatam **pertinentibus** Salutem et graciam. Grauis querela pro parte fidelium nostrorum vniuersorum populorum et hospitum tociusque communitatis **Ciuitatis seu Oppidi nostre Maiestatis Thoryauasara appellate**[2]) nobis allata aures nostras propulsauit vehementer, quod vos ipsam nostram Ciuitatem seu Oppidum **ad quinque genealogias seu generaciones** ve-

[1]) Hogy Zsigmond király 1426. dec. 26-ikától 1427. jul. 8-ikáig Brassóban és vidékén időzött, lásd: **Ráth Károly, A magyar királyok utazásai 140. 141. l.**

[2]) **Thorjavására** a mai **Kézdi-Vásárhely**, mely eredetileg **Torja** község határán telepittetett, hol a vidék népe vásárra össze szokott gyülni.

stras inter vos diuidendo [1]), ipsos per multiplicium et assiduarum taxarum imposiciones et exacciones, alyaque diuersa impedimenta et grauamina, multifarie multisque modis impediuissetis, impedirique et vexare in futurum machinantes, eos hisdem libertatum prerogatiuis et laudabilibus consuetudinibus, quibus **alie Ciuitates nostre seu oppida inter sedes Siculorum nostrorum aliorum habite et existentes** vtuntur et gratulantur, vti, frui gaudere nullatenus permitteretis, in eorum libertatum prerogatiuarum iurisque nostri Regij preiudicium non modicum et grauamen. Super quo supplicatum extitit eisdem querulantibus per nostram Maiestatem oportune prouideri. Verum quia nos **in qualibet Sedium Siculorum nostrorum parcium nostrarum Transsiluanarum vnam habemus Ciuitatem certis libertatibus insignitam, de quibus Ciuitas nostra seu oppidum Thoryauasara vna fore dinoscitur** [2]), prout eciam vos exinde credimus non latere. Igitur eandem Ciuitatem nostram seu oppidum **Thoryauasara** eisdem libertatum prerogatiuis et laudabilibus consuetudinibus, quibus predicte alie Ciuitates nostre seu Oppida in qualibet Sedium dictorum Siculorum nostrorum existentes, signanter vero **Thoriauasara** nuncupata fruuntur et gaudent, uti frui et gaudere volentes, fidelitati vestre vniuersitatis et cuiuslibet vestrum firmiter precipientes mandamus, quatenus a modo in antea et deinceps ipsos populos et hospites, necnon totam communitatem ipsius nostre Ciuitatis seu oppidi **Thoryauasara** premissis eorum libertatum prerogatiuis et laudabilibus consuetudinibus tute, libere, et pacifice

[1]) E szerint a Sepsi széki székelyek 1427-ben öt nemzetségből állottak.

[2]) E szavakból kitetszik, hogy Zsigmond korában minden székben volt egy szabad város, mely kiváltságokkal élt s a szék hatósága alá nem tartozott. Nem kételkedhetünk, hogy ezen városok a városokat különösen pártoló Zsigmondtól nyerték szabadalmaikat — Melyek voltak ezen városok, pontosan meg nem határozhatjuk: annyit azonban bizonyosnak tarthatunk, hogy ezen városok közzé tartoztak Udvarhely széken **Udvarhely**, Maros széken **Székely-Vásárhely** (a mai Maros-Vásárhely), Kézdi székben **Torjavására** (a mai Kézdi-Vásárhely), Sepsi székben **Szent-György**, melyet Székely Bálint székely alispán 1461-ben kelt levelében (Lásd alább ez évre) **oppidum**-nak nevez, s Aranyos széken **Felvincz**. — Ezeken kivül bizonyosan már Zsigmond idejében városi kiváltságokat élvezett Csík székben **Csík-Szereda** és Keresztúr fiú-székben **Keresztúr**, mely már 1459-ben (lásd alább ez évre) **oppidum**-nak van nevezve. — Oklevelünkből kitetszik, hogy **Torjavására** már 1427 előtt nyerte kiváltságait, bizonyosan Zsigmond királytól, de maga az eredeti kiváltságlevél mind eddig ismeretlen.

Stepesi

vti, frui et gaudere permittendo, manus vestras et vestrum quorumlibet de eorum medio excipere et remouere debeatis, nullam molestiam nullumque grauamen seu impedimentum ipsis aut eorum alicui, in personis aut rebus eorum, per quarumcumque taxarum imposiciones et alias exacciones inferre, seu irrogari facere presummendo, alioquin commisimus et virtute presencium committimus Comitibus Siculorum nostrorum, eorumque vices gerentibus pro tempore constitutis, vt ipsi vos ad huiusmodi mandatorum nostrorum obseruacionem non sine vestris damnis et grauaminibus opportunis, arcius compellant et astringant, predictosque oppidanos nostros in huiusmodi eorum libertatum prerogatiuis contra vos et vestrum quemlibet protegant, tueantur et defendant, in persona et authoritate nostre Maiestatis presentibus in hac parte eis attributa mediante, Secus ergo nequaquam facere ausuri in premissis, presentes autem perlectas reddi iubemus presentanti. Datum in Fewldwar feria sexta proxima post festum apparicionis beati Michaelis Archangeli, Anno domini Millesimo quadringentesimo vigesimo septimo, Regnorum nostrorum anno Hungarie XLI, Romanorum XVII et Bohemie septimo.

Izabella királyné 1557-ben kelt s Báthori Gábor fejedelem által 1608-ban ismét átirt megerősitő leveléből, melyeket alább közlünk.

CIII.

Kusalyi Jakcs János székely ispán. 1427.

. . . Magnifico Barone **Joanne Jakchi de Kusal Comite Siculorum**.

Emlitve Váraskeszi Lépes Loránt erdélyi alvajdának Szebenben 1427. dec. 21-én Keresztur, Mese és Miklóstelke Szeben széki helységek lakosai részére kiadott levelében, melynek eredetije a szász nemzet szebeni levéltárában van, s melyet hézagosan közölve kiadott Fejér, Cod. Dipl. X. d. VI. köt. 915. l.

CIV.

Kusalyi Jakcs János és Mihály székely ispánok Kálnoki Nemes Demeternek, és Kálnoki Nemes Lászlónak, Máté fiának, megengedik hogy Ivásfokmező nevü örökségöket eladhassák, s a vevőket biztositják, hogy tőlök e vétel miatt ne tartsanak. Kelt Bothfalván 1428. sept. 6-án.

Johannes et Michael Jakch de Kusal Comites Siculorum, Vniuersis et singulis **Siculis,** Saxonibus et alterius cuiusvis status et condicionis hominibus, presentes visuris, omne bonum cum salute. Quia **Demetrius dictus Nemes, et Ladislaus** filius Mathei similiter **Nemes dicti de Kalnok** [1]) in dominio **cuiusdam hereditatis Jwasfokmezew** [2]), scilicet terrarum arabilium, pratorum, siluarum et aliarum vtilitatum ad eandem spectancium rite et racionabiliter existunt permansiue, Nos quoque eosdem easdem alienare, vendere et vendicioni exponere liberos et securos permisimus, immo permittimus presencium per vigorem. Quocirca vestras vniuersitates et quoslibet vestrum in solidum cert(ificamus) et assecura(mus) vtilitates dicte hereditatis **Iwasfokmezew** vocate, seu partes earundem, a prefatis Demetrio et Ladislao iuxta factam conuencionem emere, omni timore nostri ex parte et tremore postposito in hac parte. Datum in Bothfalwa feria secunda proxima ante festum natiuitatis virginis gloriose Anno domini Millesimo Quadringentesimo Vigesimo Octauo [3]).

Gr. Kemény József saját kezü másolata után az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix V. köt. 58. sz.) — Gr. Kemény József két másolatot használt, melyek közzül az egyik a kolozsvári

[1]) A **Kálnoki Nemesek,** a mai gróf és nemes Kálnokiak ősei, egy törzsből eredtek a Hidvégi gr. Nemes és Hidvégi gróf Mikó családdal.

[2]) A gr. Székely-féle másolatban **Jovasfokmezeu** áll; e helyett a Benkő-féle másolat olvasását tartottam elfogadandónak. — Hogy itt a **hereditas** szó **székely örökség**-et jelent, bizonyos.

[3]) A **Catalogus Manuscriptorum Biblioth. Szecheny. I. köt. 402. l.** ezen oklevelet, melynek másolata a Széchényi- (m. nemz. muzeumi) kézirattár Chartae Transsiluanicae czimü gyüjteményében megvan, hibásan teszi 1415-re. — Ilyen, sőt ennél sokkal föltünőbb tévedés igen sok van ezen oklevélmásolat-gyüjtemény kivonataiban **e. h. 397—411. l.**

ref. coll. könyvtárában van a gróf Székely-féle gyüjteményben (IV. köt. 247. l.), a másik a n.-enyedi ref. coll. könyvtárában volt Benkő József kéziratai közt (Documenta Varia V. köt. 117. l.)

CV.

A székelyek hadszolgálati kötelezettsége Zsigmond király átalános honvédelmi szabályozása szerint. 1429.

Art. XXIX. Hec est disposicio contra Turcos
Art. XXX. Versus partes Transyluanas.
Episcopus Transyluaniensis Banderium.
Wayuoda Transyluanie Banderia 2.
Comes Siculorum Banderia 2.
Wayuoda Moldauus contra Turcos et partes
Transalpinas cum tota potencia.
Saxones, **Siculi**, Nobiles, Valachi parcium
Transyluanarum cum potencia.

Versus Transyluaniam militabant isti:
Banderium Regale, equites M (=1000)
Episcopus Transyluanus, Banderium . . . 1.
Vayuoda Transyluanus, Banderia 2.
Vayuoda Moldauus et Transalpinus cum
omnibus suis panceratis, decem millia.
Saxones et **Siculi** 4000.
Nobilitas Transyluaniensis tota 3000.

Fejér Cod. Diplom. X. dar. VII. köt. 259. és 265. l.

CVI.

Zsigmond király megengedi Kusalyi Jakcs János és Mihály székely ispánoknak, hogy a Doboka vármegyei Czegő falut, melyet a lekenczei szászok által megölt Czegői György és Miklós magvok szakadta czimén nekik adományozott, a lekenczei szászoknak, kiknek e gyil-

kosságért bizonyos föltételek alatt megkegyelmezett, eladhassák, azok pedig ezen helységet a megölt Czegői nemesek vérdijában azok rokonainak átengedhessék. Kelt Nagy-Szombatban 1430. mart. 26-án.

Relacio domini Georgy Episcopi Transsiluani.

Nos Sigismundus dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex Memorie commendamus perpresentes, Quod quamquam Nos, Exigentibus presignis obse(qui)orum meritis, fidelium nostrorum Magnificorum **Johannis et Mychaelis Jakcz de kussal, Comitum Siculorum nostrorum,** necnon Egregiorum (Ladi)slai ipsius Johannis, et alterius Ladislai prefati Mychaelis Comitum fratrum carnalium, quandam possessionem **Zegew** appellatam in Comitatu de Doboka [1]) parcium nostrarum Transsiluanarum existentem, que olim Gregorij et Nicolai filiorum condam Petri de eadem Zegew, alias per vniuersos Saxones populosque et Jobagiones nostros de **Lekencze** [2]), prefatarum parcium nostrarum Transiluanarum, interfectorum prefuisset, post huiusmodi interempcionem eorum Gregorij et Nicolai, vtpote hominum absque heredum solacio vti fertur defunctorum, ad manus nostras Regias, de huius Regni nostrj consuetudine in hac parte obseruarj solita, redactam et deuolutam, prenominatis Comitibus Johanni et Mychaeli, necnon vtrique Ladislao fratribus eorundem Comitum carnalibus, Ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis (m)ediantibus alijs litteris nostris donacionalibus exinde confectis, imperpetuum duxerimus conferendam, Nichilominusque annotatis (S)axonibus et Jobagionibus nostris, super talismodi nece seu interempcione iamfatorum Nobilium vigore aliarum litterarum nostr(a)rum graciosarum superinde emanatarum, sub certis condicionibus, litteris nostris in eisdem limpidius contentis et clare specificatis, graciam et misericordiam fecerimus specialem, Tamen nos Id de plenitudine nostre Regie potestat(is) et gracia nostra speciali duximus annuendum, ymmo annuimus presencium per vigorem, Vt prefati Saxones, et Jobagiones nostrj de lekencze, prenarratam possessionem Zegew, cum vniuersis suis vtilitatibus, et pertinencijs quibusuis a prefatis Comitibus (Johan)ne et Mychaele, ac fratribus eo-

[1]) A mai **Szász-Czegő** Doboka vármegyében.
[2]) **Lekencze** falu Besztercze vidékén Szász-Czegő tőszomszédságában.

rundem prenominatis, secundum quod cum eisdem concordare potuerint, emendi et comperandi (igy), (ips)i eciam Comites Johannes et Mychael, ac fratres ipsorum predicti, prelibatis Saxonibus et Jobagionibus nostris de prefata lekencze, eandem possessionem vendendi et pe(rp)etuandi, Emptamque et comperatam (igy) ijdem Saxones et Jobagiones nostrj, superstitibus prefatorum Gregorij et Nicolai nobilium de dicta Zegew, alias vt preasseritur per ipsos interemptorum, quibus magis congruit, pro homagio eorundem Nobilium interfectorum, imperpetuum dandi et assignandi, Ipsi siquidem superstites pretitulatorum Nobilium interfectorum, pro se, ab eisdem Saxonibus et Jobagionibus nostris, recipiendi, et imperpetuas eorum hereditates reseruandi, et imperpetuum tenendi et possidendi, plenam, liberam, et omnimodam habeant potestatis facultatem, Saluis Juribus a(li)enis, Presencium patrocinio mediante Datum Tirnauie in dominica letare, Anno domini Millesimo, Quadringentesimo (t)ricesimo. Regnorum nostrorum Anno Hungarie etc. Xliij-o, Romanorum vigesimo, et Bohemie decimo.

Eredetije papiron, aljára nyomott ép pecséttel, a b. Wesselényi család levéltárában Kolozsvárt.

CVII.

Jakcs Mihály székely ispán Brassó városát biztositja, hogy a környékbeli oláhok ellen egész hadi erejével sietve elő fog nyomulni, a város oltalmazására. Kelt Görgény várában 1434. majus 1-én.

Michael Jakch Siculorum Comes. Circumspecti viri, Amici nobis dilecti. Vti nobis renunciastis, quomodo seuissimi Turci in partibus Transalpinis forent constituti, et Valachi partis eiusdem in circumferencijs castrorum assisterent subplantandi. Quare vestras petimus amicicias presentibus, quatenus sitis constantes et vigiles, ne per eosdem nefandissimos Valachos decipiemur. Iam enim dies sexta est transacta, cum familiaribus nostris nunciauimus, vt ipsi sine mora more exercituali accedere debeant, quos speramus in breui adesse, et nisi ijdem nos preuenerint, immediate totis nostris viribus auxilio vestri in succursum non lentibus passibus, sed ce-

lere equitatu progrediemur. Pro eo, si quas nouitates vlterius habueritis, sine tarditate aliquali nobis scire detis, vt celerius vestrum in succursum insistere valeamus. Scriptum in castro **Gergin** [1], Sabbato proximo diei Rogacionis Anno domini Millesimo Quadringentesimo Tricesimo quarto.

Kivül: Circumspectis viris Judici et Juratis Ciuibus Ciuitatis Brassowiensis, Amicis nostris.

Eredetije Brassó város levéltárában. — Kiadta **Marienburg, Kleine Siebenb. Geschichte 193.** l. és utána gr. Kemény József, **Tud. Gyüjt. 1830. III. köt. 102—103.** l.

CVIII.

Jakcs Mihály székely ispán Brassó város és vidéke birájának és esküdtjeinek meghagyja, hogy a hitszegő fogarasi oláhokat a havasokban egész erejökkel üldözzék s a nőket és gyermekeket kivéve öljék le. Kelt tábori szállásán 1434. junius 2-án.

Michael Jakch Siculorum Comes. Circumspecti viri, Amici nobis dilecti, vestris multum regraciamur amicicijs de seruicio domino nostro Regi et huic Regno fideliter per vos facto. Igitur adhuc vestras rogamus amicicias, quatenus cum tota vestra potencia singulis diebus alpes ascendatis, et perfidos Valachos de Fogaras penitus interficiatis, demtis pueris et mulieribus, quos captos, si apprehendere poteritis, abducetis, nos autem abhinc singulis diebus, dante domino, eosdem fugamus. Scriptum in descensu nostro campestri feria quarta proxima post festum sacratissimi corporis Christi Anno domini Millesimo quadringentesimo tricesimo quarto.

Kivül: Circumspectis Judici et Juratis Senatoribus Ciuitatis Brassowie, tociusque eiusdem districtus, Amicis nobis dilectis.

[1]) **Görgény** várában, mely a székely ispán tisztségéhez tartozott. — Valamint Marienburg, ugy gr. Kemény József közlésében hibásan van e vár neve Gergiu-nak olvasva és adva **Gergin** (Görgény) helyett.

Eredetije Brassó város levéltárában. Kiadta Marienburg, Kleine Siebenb. Gesch. 194. l. és utána gr. Kemény József, Tud. Gyüjt. 1830. III. köt. 103. l.

CIX.

Kusalyi Jakcs Mihály székely ispán. 1435. mart. 12-én.

Sigismundus Dei gracia...... Magnifico **Michaeli Jakch de Kusal Comiti Siculorum nostrorum**, ac Egregio Ladislao de eadem Kusal (megparancsolja, hogy Almakereki Apafi Miklósnak Karácsontelkéről elszökött s az általok birt radnavölgyi kerületbe telepedett két ruthén jobbágyát adják viszsza). Datum Posonij in festo beati Gregorij pape, Anno domini M. CCCC. XXX. quinto.

Eredetije az erd. kincstári levéltárban. — Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix V. köt. 115. sz.) — Kivonatát adja Fejér, Cod. Dipl. X. d. VIII. köt. 650. l.

CX.

Zsigmond király átirja és uj nagyobb kettős függő pecsétjével megerősitve kiadja az Aranyos széki székelyek részére általa 1394-ben adott kiváltságlevelet. Kelt 1436. junius 6-án.

Sigismundus dei gracia Romanorum Imperator semper Augustus, ac Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie Rame Seruie Gallicie Lodomerie Comanie Bulgarieque Rex, Vniuersis christifidelibus, presentibus vtputa et futuris, presencium noticiam habituris, Salutem in salutis largitore, Fragilem humane nature memoriam prolixi tractus temporum plerumque solent eneruare, Porro ne sponte gestarum rerum series, calumpnie astucia mediante, imposterum quoquomodo valeat retractari, posteritati sue temporum mutabilitate pensata, fidelis demandauit antiquitas, vt acta temporalia inuiolabili litterarum patrocinio solidentur, quod presertim ea robur obtineant perpetue firmitatis, que suis temporibus excelsi principes statuere, Ad vniuersorum proinde tam presentis quam postere etatis hominum noticiam harum serie volumus peruenire, Quod fidelis noster

Johannes Siculus filius condam Adriani de Warfalwa, Celsitudinis veniens in presenciam, sua ac ceterorum **vniuersorum Siculorum nostrorum de Aranijas** personis, exhibuit et presentauit nobis quasdam litteras nostras priuilegiales antiquo maiori dupplici Sigillo nostro alias ante eleccionem nostram in Regem Romanorum factam, certis et racionabilibus de causis confracto et in partes dissecato, tenorem litterarum priuilegialium condam excelsi principis domini Andree Regis Hungarie, continenciam aliarum litterarum similiter priuilegialium olim domini ladislai modosimili Regis Hungarie, nostrorum predecessorum, felicium recordacionum, super donacione et perhennali collacione **Terre castri de Thorda Aranijas vocate**, Juxta fluuios Aranijas Maros nuncupatos existentis, Simulcum terris et alijs cunctis vtilitatibus ad eandem spectantibus, in tenoribus iamfatarum litterarum priuilegialium predictorum condam Andree et ladislai Regis contentis specificatis enumeratis et denominatis confectarum et emanatarum confirmancium, in se confirmatiue habentes et continentes, tenoris subsequentis, Supplicans memoratus Johannes Siculus suo et aliorum quorum supra nominibus nostre Maiestati humiliter et deuote vt ipsas litteras nostras priuilegiales ratas gratas et acceptas habendo, nostrisque litteris similiter priuilegialibus sub presenti nouo nostro maiori dupplici auttentico Sigillo, quo vt Rex Hungarie vtimur, emanandis verbotenus inserifacientes, pro pretactis vniuersis Siculis nostris, eorumque heredibus et successoribus vniuersis, Innouantes perpetue valituras confirmare dignaremur. Quarumquidem litterarum nostrarum priuilegialium tenor per omnia sequitur in hec verba **Sigismundus dei gracia** stb. (Lásd föntebb LXXIII . sz.). Nos igitur humilimis deuotisque prefati Johannis Siculi Supplicacionibus antefatis, per eundem nostre suo et aliorum Siculorum nostrorum predictorum nominibus et in personis modo antelato subiectiue oblatis Maiestati, Imperiali Regalique benignitate exauditis clementer et admissis, prescriptas litteras nostras priuilegiales, non abrasas non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, Imo mere et sincere veritatis integritate prepollentes, presentibusque de verbo ad verbum insertas quoad omnes earum clausulas continencias et articulos, non obstante eo quod nos dudum prelatorum Baronum et Regni nostri procerum communicato consilio et sana deliberacione exinde

subsecuta id statuentes decreuimus, et vbique in Regno nostro fecerimus, publice proclamari, vt vniuerse littere nostre sub predicto dupplici Sigillo nostro, sub quo antefate littere nostre priuilegiales super confirmacione pretitulatarum terrarum, superius in tenoribus iamfatarum litterarum predictorum condam Andree et ladislai Regum denominatarum confecte sunt et emann(at)e, sub p(ena) cassacionis reuocacionis et anullacionis earundem infra tempus et terminum, in preallegato nostro dudum edito decreto specificatum et prefixum sub nostro nouo dupplici auttentico Sigillo quo tunc vtebamur approbande ratificande et confirmande nostro conspectui debuissent exhiberi et presentari, eedemque littere nostre priuilegiales nunc pro parte et nominibus ac in personis (prenotat)orum Siculorum nostrorum nobis exhibite tempore et termino in preallegato nostro decreto, modo quo supra specificato et prefixo secundum formam, eiusdem nostri decreti confirmande et ratificande conspectui nostri culminis non sunt neque existunt producte, et presentate, proptereaque viribus et vigoribus earum penitus destitui deberent et carere in earum vigoribus perinde ac si debito tem(pore fuissent) exhibite, de plenitudine nostre Imperialis atque Regalis potestatis relinquentes, eatenus quatenus eedem rite et racionabiliter emannate sunt, viresque earum veritati suffragantur, acceptamus approbamus et ratificamus, easque nichilominus requirentibus multiplicibus fidelitatibus et fidelium seruiciorum meritis prenotatorum vniuersorum Siculorum nostrorum de Aranyas per eos Mai(estati nostre lo)cis debitis et temporibus opportunis exhibitis et impensis. Simulcum donacione et perhennali collacione predicte terre castri de Thorda Aranyas vocate et pertinenciarum suarum prenotatarum in preallegatis litteris condam ladislai et Andree Regum denominatarum, ac alijs omnibus et singulis in tenoribus earundem litterarum nostrarum priuilegialium limpidius con(tentis et specifica)tis, mera auctoritate et potestatis plenitudine, ex certaque sciencia nostre celsitudinis, pro ipsis vniuersis Siculis nostris de pretacta Aranijas eorumque heredibus et posteritatibus vniuersis Innouantes perpetue valituras confirmamus, presentis scripti nostri patrocinio mediante, Saluo Jure alieno, In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras nostras priuilegiales p(endentis et autt)entici noui dupplicis

maioris Sigilli nostri predicti, quo vt Rex Hungarie vtimur munimine roboratas, Datum per manus venerabilis domini Mathie de Gathalowcz, prepositi ecclesie Quinqueecclesiensis Aule nostre summpmi Cancellarij fidelis nostri dilecti, Anno domini Milessimo quadringentesimo tricesimosexto, octauo Idus Mensis Junij Regnorum nostrorum Hungarie etc. An(no quinquag)esimo, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie sedecimo, Imperij vero quarto, Venerabilibus in Christo patribus dominis Georgio Archiepiscopo Strigoniensi, Colocensi Spalatensi et Jadrensis (igy) Sedibus vacantibus, petro de Rozgon Agriensis, fratre Johanne de Korchula Waradiensis, Georgio lepes Transsiluanensis, Zagrabiensi Sede vacante, Henrico Quinqueecclesiensis, Simone de antedicta R(ozgon Wespr)imiensis, clemente Jaurinensis, Vaciensi Sede vacante, Georgio Nitriensis, Chanadiensi Sede vacante, Joseph Bozneusis, Jacobo Sirimiensis, Tininiensi Sede vacante, Vito Corbauiensis, Johanne de dominis Segniensis ecclesiarum episcopis ecclesias dei feliciter gubernantibus, Sibiniensi Nonensi Scardonensi Tragurinensi Makarensi et pharensi Sedibus vacantibus, Item Magnificis Mathi(us de Palow)cz predicti Regni nostri Hungarie palatino, petro chech de lewa et ladislao de chaak, parcium nostrarum Transsiluanarum vaijuodis, Comite Stephano de Bathor Judice curie nostre Stephano de Frangapan Weglie, Segnie et Modrusse Comite et Mathkone de Thallouez Regnorum nostrorum Dalmacie Croacie predictorum, Eodem Mathkone de Thallouez tocius Sclauonie, Desew et ladislao de Gara Machouiensi, frankone de dicta Thallouez Zewriniensi Banis, Johanne de iamfata Rozgon Thauarnicorum, Emerico et Johanne filijs condam Nicolai Wayuode de Marczalij Janitorum Johanne et Stephano de peren dapiferorum, Paulo et Johanne Kompolth de Nana pincernarum, laurencio de Hedrehwara Agazonum nostrorum Magistris, ac Stephano et Georgio de predicta Rozgon, Comitibus nostris posoniensibus, Alijsque quam pluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et honores.

Mátyás király 1484-ki megerősitő leveléből, melynek eredetije megvan a kolozs-monostori convent levéltárában (Sedes Aranyos Fasc. A. nro. 6.)

CXI.

Kusalyi Jakcs Mihály és Tamási Henrik székely ispánok. 1437.

. . . . Magnifico **Michaele Jakch de Kusal et Henrico de Thamasy Comitibus Siculorum**

Az erdélyi nemesség és a föllázadt jobbágyság között 1437. apr. 11-én kötött egyességlevélben, melyet a kolozs-monostori convent levéltárából kiadott gr. Kemény József, Magazin für Gesch. Siebenb. von Anton Kurz. II. köt. 366—371. l. — Ugyanezen két székely ispán van említve az erd. nemesség és föllázadt jobbágyság közt ugyancsak a k.-monostori convent előtt 1437. jul. 6-án kötött ujabb egyességlevélben, melyet kiadott gr. Teleki József, Hunyadiak kora X. köt. 3—10. l. — Tamási Henrik, néhai János fia, mint székely ispán fordul elő a somogyi convent 1437. apr. 18-ki levelében is, melyet egész terjedelmében közöl Fejér, Cod. Dipl. X. d. VII. köt. 885—887. l.

CXII.

Váraskeszi Lépes Lóránt erdélyi alvajda az erd. nemesek, szászok és székelyek részére saját pecsétje alatt kiadja az ezek közt, Kápolna mezővárosában, egymás kölcsönös segitése iránt kötött egyességet. Kelt Kápolnán 1437. sept. 16-án.

Nos Lorandus Lepes de Varaskezi Vicevaiuoda Transiluanus, per presentes omnibus recognoscimus, quod feria secunda proxima post festum exaltacionis Sancte Crucis, nobis cum Magnifico **Michaele Jakch de Kusal et Henrico de Tamasi Comitibus Siculorum,** vnacum regni Nobilibus, Septem et duarum Sedium Saxonicalium et Bistriciensibus Saxonibus, **omniumque Sedium Siculorum,** in oppido Capolna arduas causas harum parcium tractantibus, inter predictos Nobiles, Saxones et Siculos talem fraternam disposuimus vnionem, tactoque ab his dominice Crucis signo, iuramento proclamato, euo tempore iurauerunt obseruare, quomodo Sacre Corone atque inuictissimo principi et domino domino Sigismundo Romanorum Imperatori, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Regi, domino

nostro naturali metuendissimo, fidelitatem euiter obseruandam, et ad resistendum omnibus hoc regnum impugnantibus, cuiuscumque condicionis et inimici existant, et se inseparabiles ab inuicem iurauerunt in defensione huius regni obseruaturos, tali tamen condicione, vt dum et quando inuictissimus Princeps et dominus dominus noster Sigismundus alicuius voluntatis vel accionis versus harum trium parcium, vtputa Nobilium, Saxonum, vel Siculorum, habere intenderet, nisi flexis genibus graciam tercie parti impetrare succurrerent, nec aliud iuuamen vllo modo prestare teneantur, nec ausi sint modo aliquali. Insuper statuerunt, vt dum et quando aliqua illarum parcium modo exercituacionis intenderent, tunc temporibus estiualibus descensu campestri teneantur, et seniores ville propinquioris vel vicinioris supratactis exercituantibus victum administrare teneantur, nec carius, sed pro tali precio, vti ipsis villanis dare permittant, qui exercituantes modum soluendi non recusent, quicumque autem carius dare presumserint, a iudice suo non rebus, sed pena capitali puniantur. Ordinauerunt eciam, vt temporibus hiemalibus in ciuitatibus, oppidis et villis descensum habeant, et illis hospicia prebeantur, tali tamen condicione, vt nullus cuiuscumque condicionis Nobilis, aut Saxo, vel Siculus, alicuius damni nocumentum suo hospiti inferat, nec facere presumat. Qui autem damnum fecerit, iudex cum ductore belli ab eodem rigorem iuris extorqueat, et illum pena capitali vel iuxta demeritum punire teneatur. Si autem alicuius Nobilis vel Saxonis ac Siculi famulus vel Satrapa profugus efficeretur, tunc dominus ipsius Satrape recessum non suo consilio nec voluntate fuisse, iurare non recuset, sed teneatur, iuramentoque finito a suis proprijs rebus idem dominus satisfaccionem impendat. Insuper a ductore belli litteram exclusionis seu regestrum insercionis extorqueat, famulum suum imitando querat, et iuxta demeritum secundum contenta littere sentenciam exequatur, vbicumque inuenire maluerit. Statuerunt eciam firmiter obseruare, vt dum et quando alicuius hostilitatis impugnacio seu controuersia cuiuscumque condicionis euenire contigerit, et inter partibus suprascriptis Nobilium, Saxonum et Siculorum pars partem in subsidium inuocauerit, secundo die exire pars inuocata, et singulis diebus tria milliaria parte inuocante in succursum transire non omittat, sed festine in auxilium venire teneatur, queque

autem pars in contrarium fecerit, vtputa Nobiles, Saxones, et Siculi, illa pars capitali pena et non rebus puniatur iuridice. Ordinauerunt quoque et iuramento firmiter concluserunt, vt omni concessa inuidia, et inimicicie causa, cuiuscumque materie existat, inter se in Christo patrem et dominum dominum Georgium Lepes Episcopum Transsiluaniensem, et eiusdem Ecclesie Capitulum, quod inter Nobiles, Saxones et Siculos integre et omnino oblita et sedata existat, nullaque illarum parcium a modo in antea renouare, nec mocionem facere presumat. Si qua autem pars predictarum parcium innouacionem faceret, fidefraga permaneat, et nulla aliarum parcium illi in auxilium succurrere presumat. Si autem pars contra partem aliquam accionis vel racionis causam habuerit, et iuridice coram suo iudice exequatur, et iudex partis aduerse iusticiam in continenti administrare teneatur. Huius autem fraterne vnionis supratacte partes, Nobiles, Saxones, et Siculi, nos precibus humillimis pecierunt, vt presentes litteras eisdem in confirmacionem et sempiternam stabilitatem Sigillo nostro munire fecimus et ratificare. Datum die et termino prenotato, Anno domini Millesimo quatringentesimo trecesimo septimo.

Cornides kézirataiból kiadta Katona, Hist. Crit. XII. köt. 793. l., Fejér, Cod. Dipl. X. dar. VII. köt. 912. l. és utánok gr. Kemény József, Magazin für Gesch. Siebenb. von Anton Kurz. II. köt. 362. l. — Eredetije Szebenben a szász nemzet levéltárában 79. sz. alatt.

CXIII.

Albert király Brassó városát és a barczasági kerületet hüségökért megdicsérvén, biztositja, hogy székely ispánokúl oly férfiakat nevezett ki és nem sokára le is küld Erdélybe, kik őket ellenségeik ellen meg fogják oltalmazni. Kelt Budán 1438. febr. 14-én.

Albertus dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, Austrieque et Stirie Dux etc. Marchio Morauie etc. Prudentes et Circumspecti viri fideles nostri sincere dilecti. Commendabilem fidelitatis vestre constanciam Sacre Regni nostre Corone hucusque illibate obseruatam plurimorum fidedignorum relacio nostre patefecit

Maiestati, que tanto leciori vultu audiuimus, quanto itidem per temporis futuri processum nostro felici vigente regimine in vobis experiri peroptamus. Cupientes itaque his vestris suadentibus virtutibus vos pace optata gaudere, per alias nostras eiusdem tenoris litteras scripsimus fideli nostro Magnifico Vlad Waiuode parcium nostrarum Transalpinarum, vt ipse nullius vos dampnificacionis turbacione afficiat, quin immo eciam ab aliorum insultorum grauaminibus, signanter vero a seuissimorum Turcorum inuasionibus indempnes debeat preseruare. Quapropter ipsam vestram fidelitatem seriose requirimus et rogamus, eidem committentes, quatenus taliter vestra solita fidelitatis constancia successu temporum in vobis operis per effectum continuata appareat, vt ipsa vestrorum qualitas meritorum ad prosequendum vos fauoribus graciarum nos quasi per debitum attrahat et inducat. Illud autem eciam vobis notificandum non omisimus, qualiter inter ceteras varias nostras disposiciones **honorem Comitatus Siculorum nostrorum talibus duximus conferendum personis,** de quorum fide et operum strenuitate nulla dubitacione possumus agitari, quos paucorum dierum labente curriculo cum tali disposicione in ipsas partes Transsiluanas et versus vos transmittemus, qua eedem et vos, ipsorum suffulti presidio et defensione ab omni emulorum insultu illese poterunt et valebunt remanere. Datum Bude in festo beati Valentini martiris, Anno domini Millesimo Quadringentesimo tricesimo octauo.

Kivül: Prouidis et Circumspectis viris Magistris ciuium, Judicibusque, Juratis Senioribus, ceterisque omnibus et toti populo nostre Ciuitatis Brassouiensis, et tocius districtus nostri Barcensis, fidelibus Nobis sincere dilectis.

Az eredetiből, kétségtelenül Brassó város levéltárából, közlötte **Marienburg, Kleine siebenb. Gesch. Pesth. 1806. 206—208. l.**

CXIV.

Albert király megparancsolja Pelsőczi Vajdafi Imrének és Csáki Ferencznek, a székelyek ispánjainak, hogy a Beszterce városában és vidékén lakó szászokat régi szabadalmaik ellenére háborgatni és terhelni ne merjék. Kelt Budán 1438. dec. 18-án.

Albertus dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Rex, et Dux Austrie etc. Fidelibus nostris Magnificis **Emerico filio Waiuode de Pelsewcz**[1] **et Francisco de Chaak, Comitibus Siculorum nostrorum**, Salutem et graciam. Pro et in personis fidelium nostrorum vniuersorum Ciuium et hospitum Ciuitatis nostre Bistriciensis parcium nostrarum Transsyluanarum, ac tocius communitatis Saxonum nostrorum districtus Bistriciensis predicte, Nobis ac dominis Prelatis, Baronibus......... nostris exponitur plurimum querulose, quomodo ipsi in eorum antiquis libertatibus et libertatum gracijs per diuos Reges Hungarie eisdem datis et graciose concessis, per vos vestrosque homines et familiares plurimum impedirentur, in eorumque rebus et bonis contra huiusmodi eorum libertates non parum grauarentur, et damnificarentur, in preiudicium libertatum ipsorum ac damnum eorundem valde magnum. Verum quia Nos prefatos Ciues et hospites, ac Saxones nostros in antiquis eorum libertatibus et libertatum gracijs irrefragibiliter tenere volumus et facere conseruari, Ideo fidelitati vestre firmissime et distinctissime precipimus et mandamus, quatenus receptis presentibus a modo in posterum memoratos Ciues et hospites ac Saxones nostros, sew alterum eorundem contra premissas antiquas libertates et libertatum eorum gracias, eis, vt prefertur, per diuos Reges Hungarie datas et indultas, nec in rebus ac bonis, et neque in personis eorum impedire, aggrauare, sew damnificare presummatis, nec sitis ausi modo aliquali, gracie nostre sub obtentu. Et hoc idem iniungimus futuris Comitibus Siculorum nostrorum predictorum similibus nostris sub preceptis inuiolabiliter obseruare. Presentibus perlectis exhibenti restitutis.

[1]) Pelsőczi **Vajdafi** Imre, a **Bebek** családból, György fia volt.

Datum Bude feria quarta proxima ante festum beati Thome Apostoli, Anno domini Millesimo Quadringentesimo tricesimo Octauo.

(P. H.)

Eredetije Besztercze városa levéltárában. — Másolata az erd. főkormányszéki levéltárban, valamint az erd. Muzeumban. (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix V. köt. 150. szám.)

CXV.

Lévai Cseh Péter erdélyi vajda Albert király nevében megparancsolja Zoltáni Lőrincz székely ispánnak, hogy a Székely-Vásárhelyt martius 29-én tartandó erdélyi országgyülésre egy vagy két, vagy ha jónak látja, több székely főhadnagygyal és főbíróval jelenjen meg. Kelt Szent-Györgyön 1439. martius 1-én.

Petrus Chech de Leewa, Waiuoda Transiluanus et Comes de Zonuk, Magnifico **Laurencio de Soltan, Comiti Siculorum** [1]), Salutem et amiciciam paratam cum honore. Noueritis, quod a Serenissimo Principe et domino domino Alberto, Rege Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. domino nostro naturali et clemente, ardua negocia nobis apportata sunt, que generali congregacione terminari oportet. Igitur amicicie vestre per Regium mandatum firmiter committimus, vt **cum vno, vel duobus, aut si visum erit pluribus ductoribus et Judicibus** ad **Zeekel Wasarheli**, videlicet locum, et dominicam Judica diem congregacionis, vt stricte debetis, compareatis, nullo modo intermittere ausi. Datum in **Zenth Georgi** dominica Reminiscere, Anno domini Millesimo quadringentesimo trigesimo nono.

Kivül: Magnifico viro Laurencio de Soltan, Comiti Siculorum trium generum, amico honorando.

Kiadta Benkő József, a gróf Bethlen Gergely által vele közlött eredetiből, Diaetae sive Comitia Trans. Cibinii et Claudiopoli 1791. 28. l.

[1]) **Zoltáni Lőrincz** csak ezen egy levélben van mint székely ispán említve. A föntebbi szám alatt közlött oklevél szerint 1438. dec. 18-án Pelsőczi Bebek Imre és Csáki Ferencz voltak székely ispánok, ugyanezek viselik e tisztet 1439. sept. 17-én is. Lásd alább CXVIII. sz. — E két időpont között Zoltáni Lőrincz igen rövid ideig viselhette a székelyek ispánságát.

CXVI.

Albert király a Brassó városi és barczasági szászok panaszos folyamodása következtében megparancsolja a székely ispánoknak, hogy az emlitett szászokat régi kiváltságaik ellenére letartóztatással, zsarolással és más új törvénytelen eljárás behozatalával ne háborgassák és károsítsák, sőt minden törvénytelen megtámadóik ellen oltalmazzák. Kelt Szegeden 1439. augustus 2-án.

Nos Albertus dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex, et Dux Austrie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod fideles nostri Prouidi et Circumspecti Georgius Mische, Johannes Kylhau Jurati Ciues nostre Ciuitatis Brassouiensis, necnon Petrus Dapper, Judex Ciuitatis nostre Fewldwar vocate, nostre Serenitatis venientes in conspectum, suis ac vniuersorum et singulorum Judicum, Villicorum, Juratorum Seniorum atque Ciuium, ceterorumque nostrorum Saxonum dicte Ciuitatis nostre Brassouiensis ac terre Barcensis nominibus et in personis nostre significarunt Maiestati, graui cum querela, quomodo **Comites Siculorum nostrorum** pro tempore constituti, prefatos querulantes contra libertates et prerogatiuas ipsorum per diuos Reges Hungarie, nostros scilicet predecessores, et presertim per quondam Principem gloriosissimum benedicte memorie, Dominum Sigismundum Romanorum Imperatorem ac Hungarie etc. Regem, patrem, socerum et predecessorem nostrum charissimum, eis graciose concessas, diuersimode iniusteque et indebite per detenciones ac minus licitas pactaciones hominum, ac per diuersarum nouitatum Introducciones impedirent, molestarent et dampnificarent, eosdem exponentes prescriptis eorum antiquis libertatibus et prerogatiuis vti frui et potiri non permitterent, in ipsorum preiudicium non modicum atque dampnum, Supplicantes prenotati Georgius Johannes et Petrus, suis ac prescriptorum aliorum nominibus et in personis, nostro culmini prece humillima et deuota, ut ipsos et quemlibet eorum in prenotatis eorum antiquis libertatibus, indultis, prerogatiuis et priuilegijs, per pretactos predecessores nostros, Reges scilicet Hungarie, eisdem graciose concessis, conseruare dignaremur. Nos itaque tam iustis

et Juri consonis supplicacionibus eorundem Georgij, Johannis ac Petri, per eos suis et aliorum prescriptorum nominibus modo premisso nostre prece subiectiua porrectis Maiestati, Regia pietate exauditis, tum eciam attentis et consideratis fidelitatibus et fidelium seruiciorum meritis annotatorum Judicum, Villicorum, Juratorum Seniorum ac Ciuium ceterorumque Saxonum nostrorum prefate Ciuitatis nostre Brassouiensis et terre Barcensis, per ipsos semper Sacre Regni nostri Hungarie Corone atque nostre Maiestati exhibitis et constanter obseruatis, eisdem id graciose duximus annuendum et concedendum, imo annuimus et concedimus presencium per vigorem, vt ipsi et eorum quilibet vniuersis et singulis eorum antiquis libertatibus et prerogatiuis, indultisque et graciosis exempcionibus per dominos predecessores nostros, Reges Hungarie, et signanter per dictum quondam dominum Sigismundum Imperatorem et Regem, eis vigoribus litterarum suarum exinde confectarum graciose concessis, quibus ijdem ab antiquo vsque impresenciarum iusto modo riteque et legittime vsi fuerunt et gauisi, imposterum vti et gaudere valeant atque possint. Quocirca vobis fidelibus **Magnificis Comitibus Siculorum nostrorum** nunc constitutis et in futurum constituendis, firmissime precipimus et mandamus, aliud vtique habere nolentes, quatenus a modo in antea contra prenotatorum exponencium libertates et prerogatiuas nullum ex eisdem in persona detinere, aut quouis quesito illicito colore eosdem seu alterum ipsorum minus iuste et indebite impedire, molestare et dampnificare nusquam et nequaquam presummatis, nec sitis ausi modo aliquali, quin imo ipsos et quemlibet eorum in prescriptis ipsorum vniuersis antiquis libertatibus, prerogatiuis, Indultis et exempcionibus atque iustis Juribus contra alios quoslibet illegitimos Impetitores conseruare, tueri protegereque et defensare sic et adeo debeatis, vt ipsis exponentibus de cetero non sit necesse similes querelas nostre porrigere Sublimitati, et aliud nullo modo facere presummatis, gracie nostre sub obtentu. Presentes quoque post earum lecturam semper reddi iubemus presentanti. Datum Zegedini dominico die proximo post festum ad vincula beati Petri Apostoli Anno domini Millesimo Quadringentesimo tricesimo nono.

Az eredetiből, Brassó város levéltárából, közlötte Hermann György, Siebenb. Provinzialblätter I. köt. 49—51. l.

CXVII.

IV. Jenő pápa megparancsolja Benedek szörényi püspöknek, hogy addig is, mig az elpusztult régibb szereti (más néven milkói), vagy az annak helyébe állitott, de hasonlóan elpusztult bákói püspökséget helyre állitaná, személyesen és alkalmas megbizottjai, különösen a boszniai minoriták által gondoskodjék arról, hogy Moldovában, a székelységen és Havasalföldén a nép papokban szükséget ne lásson. Kelt Firenzében 1439. sept. 15-én.

Eugenius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabili in Christo fratri Benedicto Episcopo Zewriniensi [1]) Salutem et Apostolicam benediccionem. Prouida Sancte huius Sedis Apostolice cura eo semper intense dirigebatur, ne populi in medio paganorum infidelium, schismaticorum, hereticorumque constituti suo spirituali vnquam carerent animarum solacio, sacrorumque administracione orbarentur. Hac itaque sancta ex prouisione perinde, ac ex ea eciam principaliter racione, vt ipsa saluifica ac pura domini nostri Jesu Christi fides inter eosdem paganos, infideles, schismaticos ac hereticos fructiferos capere possit salutis propagacionisque radices, salubriter nonminus ac pie instituti fuere iam ab olim diuersissimis in terre huius mundane oris Episcopatus, inter quos sane non vltimus erat ille, quem in terra Moldauie, ob terre illius vastitatem et Christi fidelium incommodam nimis dispersionem, preter antiquiorem **Ceretensem** [2]) ab inicio presentis seculi iam vacantem et

[1]) A szörényi püspökség emlékét tartja fön az általunk föntebb LXIV sz. alatt közlött 1382-ki oklevele Gergely szörényi püspöknek, valamint II. Ulászlónak 1502-ben Takaró Gergely szörényi püspök részére kelt levele, melyeket legelsőben Horváth István tett közzé **Tud. Gyüjt. 1835. IV. köt. 108—115. l.**

[2]) Ezen Moldvában fekvő **Ceretensis = szereti** püspökségen a hazai okleveleinkben **Milkoviensis** név alatt emlegetett püspökség értendő, melynek székhelye Moldovában a Szeretbe szakadó **Milkó** folyam partján létezett **Milkó** nevü magyar városban volt. E városnak ma csak nagyszerü omladékai láthatók; helyén **Mira** nevü oláh falu áll, a régi magyar székes egyház romjaiból épitett kolostorral. **Jerney, Keleti Utazás I. köt. 196. 197. l.** — Hogy Moldovában a XV-ik század előtt csak egy püspökség létezett, s igy a Jenő pápa által **szereti**-nek nevezett püspökségnek egynek kellett lenni a **milkói**-val, azon legkevésbbé sem kételkedhetünk, ha teljes hitelt érdemlő oklevelünk e helyét figyelemmel olvassuk.

cum graui Christi fidelium iactura ne de presenti quidem restaurabilem [1]), in terre illius metropoli **Bacchowiensi** [2]), sancta Bonifacij huius nominis pontificis IX. pontificatus sui anno tercio solicitudo erexit [3]), ac pia Johannis huius nominis pontificis XXIII. pontificatus sui anno quarto liberalitas varijs excoluit ornauitque Indultis et prerogatiuis [4]). Cum tamen eciam Sedes hec episcopalis de presenti vacare dinoscatur [5]), exindeque maxima oriantur incommoda, quin imo et animarum iactura eo magis funesta extimescenda sit, cum non solum ipsa terra Moldauie, in qua Grecana heresis quoque quotidie magis ac magis pululare dicitur, sed et finitimi huic terre **Ciculi** [6]), partesque Transalpine, deficientibus ijsdem in oris eciam fratribus ordinis Minorum, ecclesiasticarum personarum inopia vel maxime periculoso hoc tempore laborent, Hinc fraternitati tue auctoritate Apostolica serio iniungimus, vt eo vsque eciam, donec adiuuante diuino auxilio de quo ocius restaurando siue Episcopatu Ceretensi siue vero Bacchowiensi cum dilecto in Christo filio nostro Ladislao Illustri Rege Polonie, subiectoque eidem Elia Palatino Moldauie, per apostolica scripta prouidere poterimus, curam pastoralem terris in supramemoratis [7]) per te et alios, quos ad id idoneos et sufficientes putaueris, et signanter per fratres minores de regulari obseruancia Prouincie Boznensis solerter et sine mora exerceas, et exerceri facias. Nec secus sub graui Apostolice huius Sedis indignacione et censura feceris. Super quibus tamen

[1]) E szerint a **szereti** vagy más néven **milkói** püspökség a XV-ik század elején enyészett el, kétségtelenül a törökök dulása miatt.

[2]) **Bákó**, melyet Jenő pápa Moldova **metropolis**-ának nevez, a Szereth partján ma is tekintélyes kerületi város, s mintegy 3200 lakos közt ma is van benne 500 magyar catholicus lélek. **Jerney, Kel. Utaz. 158. d.**

[3]) IX. Bonifacius 1389—1404 ült a pápai széken; a bákói püspökséget pápasága 13-ik évében és igy 1401-ben állitotta föl, mikor már a régibb szereti vagy milkói püspökség elpusztult.

[4]) XXIII. János 1410—1419. volt pápa, és igy a bákói püspökségnek adott kiváltságlevele 1414-ben kelt.

[5]) Alább Jenő pápa vagy a szereti vagy a bákói püspökség **helyreállitásáról** szól és igy világos, hogy 1439-ben a szereti helyébe állitott bákói püspökség is el volt pusztulva, bizonyosan a törökök dulásai miatt.

[6]) **Ciculi = Siculi = székelyek**; mint föntebb is **Ceretensis = Seretensis = szereti.**

[7]) T. i. Moldvában, a székelyek közt és Havasalföldön.

omnibus plenam et omnimodam tenore presencium tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Datum Florencie, Anno Incarnacionis Dominice MCDXXXIX. Decimo Septimo Calendas Octobris, Pontificatus nostri Anno nono.

Ez oklevelet átirta Laskai Miklós bodoni (widdini) püspök 1520. jul. 27. Ez átiratnak másolata megvan az erdélyi ferenczrendi szerzet kolozsvári levéltárában. — Gr. Kemény József erről vett másolata megvan az erd. **Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix V. köt. 179. sz.)** — Kiadta Gr. Kemény József, **Magazin für Gesch. Siebenb. von Anton Kurz. II. köt. 26—28. l.**

CXVIII.

Csáki Ferencz és Pelsőczi Imre székely ispánok 1439. sept. 17-én.

. . . . **Franciscus de eadem Chaak, Emericus de Pelsewcz, Comites Siculorum**

Albert király és Erzsébet királyné Titelréven 1437. sept. 17-én kelt leveléből, melyet a bécsi csász. k. titkos levéltárból közöl **gr. Teleki József, Hunyadiak kora X. köt. 70—73. l.**

CXIX.

Losonczi Dezső és Losonczi Bánfi István székely ispánok megparancsolják Besztercze város birájának és eskütteinek, hogy az évi censusból, melynek fölvételét a királyné nekik megparancsolta, a mi még hátra van, e levél vivője által szolgáltassák át nekiek. Kelt Kolozsvártt 1441. január 13-án.

Desew de Losoncz alias Waywoda Transsiluanus et Stephanus filius Bani Comites Siculorum. Circumspecti viri nobis sincere grateque dilecti. Quemadmodum Serenissima domina nostra Regina nobis mandauerat, ut Censum vestri e medio provenientem leuaremus, quem scilicet Censum nobis exdedistis, demptis aliquibus partibus, Insuper Anthonius Kuthler et Petrus Zaaz Censum quatuor

Oppidorum pro se retinuerunt, allegantes ijdem trecentos florenos auri et duas pecias panni leni, ac octodecim ulnas Colonie nobis dedisse. Cum tamen ijdem Antonius et Petrus litteras nostras superinde habent emanatas, quibus ipsis tenemur. Igitur volumus, et vestris dileccionibus firmiter precipimus, quatenus residuitatem ipsius Census nobis per latorem presencium remittatis, expost prefatos Anthonium et Petrum Zaaz cum regestris vestris, et litteris nostris ad nos transmittatis, vt cum regestro vestro et litteris nostris concordare valeamus, quia racionem domino nostro Regi nobis superinde exhibere oportet. Scripte in Kloswar octauo die festi Epiphaniarum domini, Anno eiusdem Millesimo quadringentesimo quadragesimo primo.

Kivül : Circumspectis et Prudentibus viris Judici et Juratis Ciuibus Ciuitatis Bistricyensis, fratribus et amicis charissimis.

Eredetije papiron, két pecséttel zárt alakban, a kolozs-monostori convent levéltárában, a lajstromozatlanok közt. — Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Appendix V. köt. 197. sz.) Közölte gr. Kemény József, Magazin für Gesch. Siebenb. von Anton Kurz. I. köt. 415. 416. l.

CXX.

Ujlaki Miklós erdélyi vajda, macsói bán, székely és temesi főispán. 1442. jun. 28.

Emlitve van a székes-fejérvári káptalan e napon kelt levelében, melynek a bécsi cs. levéltárban lévő eredetijéből csak rövid magyar kivonatát adja Horváth Mihály, Magyar tört. tár. IX. köt. 62. l.

CXXI.

Hunyadi János erdélyi vajda, székely és temesi ispán. 1443. apr. 25.

Johannes de Hunyad Vayuoda Transyluanus, **Siculorumque** et Temesiensis Comes

Hunyadi János Apátfalván 1443. apr. 25. kelt parancsában, melyet egészen közöl gr. Teleki József, Hunyadiak kora X. köt. 124. l.

CXXII.

A kolozsmonostori convent bizonyitja, hogy előtte Székely Antal az erdélyi káptalan dékánja és kanonokja megjelenvén, azt a 19 márka finum ezüstöt, melylyel neki anyai rokona Szent-Györgyi Mihály, György fia, Mihály unokája, még attól fogva tartozik, mikor ő az illyefalvi egyház papja volt, lelke üdvéért a gyula-fejérvári Sz. Mihály egyházának adta és hagyományozta. Kelt 1443. apr. 28-án.

Conuentus beate Marie virginis de Clusmonostra. Memorie commendamus, Quod quum iustis et salubribus institucionibus humana subuenire debeat memoria, ne ea cum tempore in obliuionem cadant. Hinc ad vniuersorum tam presencium quam et futurorum volumus peruenire noticiam. Quod honorabilis vir Magister **Anthonius Siculus** [1]) decanus et Canonicus ecclesie Transyluane ad nostram accedens personaliter presenciam, adstante lateri eius ob senectutem honorabili viro **Andrea archidiacono de Tylegd** [2]), Canonico eque dicte ecclesie Transsiluane, confessus est coram nobis, viueque sue vocis oraculo retulit nobis eo modo, quod decem et nouem illas marchas argenti fini ponderis Budensis, quibus eidem honorabili viro magistro Anthonio, dum idem adhuc presbyter et rector ecclesie **de villa Elie Siculorum de Sepsy** [3]) fuisset, Michael filius Georgij, filij alterius Michaelis de **Zenth Giurgi** [4]) matruelis suus certis de causis iustis et legitimis hereditarijs tenebatur, neque tamen ad presens vsque recompensasset, dicte ecclesie Sancti Michaelis Archangeli Transsiluane in dotem spiritualem, animeque sue refrigerium donasset et legasset, prout donauit et legauit irreuocabiliter, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria tercia proxima post festum beati Georgij martyris, Anno domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio.

[1]) A **Székely Antal** névben a **Székely** szó nem családnévnek veendő, mert az itt csak annyit jelent, hogy Antal kanonok székely volt.

[2]) A **telegdi esperestség** Udvarhely széken feküdt.

[3]) **Illyefalva** Sepsi székben.

[4]) **Sepsi-Szent-György.**

Gr. Kemény József saját kezü másolatából, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix Tom. V. 224. sz.) gr. Batthianyi Ignácz erd. püspök másolata szerint, ki másolata után ezt jegyzette: „Ex literalibus vetustis Capituli nostri.“

CXXIII.

IV. Jenő pápa a Szent-Ferencz rendi szerzetesek boszniai vicariatusa alá veti s azzal egyesiti a rendnek Scythiában, Moldvában és a hét székely széken levő és ezután keletkezendő valamenynyi conventjeit, házait, ezek között név szerint a maros-vásárhelyit s a rend boszniai vicariusának s a szerzet tagjainak számos kiváltságot és kedvezményt enged. Kelt Rómában 1444 február 1-én.

Eugenius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filijs Vicario et fratribus vicarie Bozne nuncupatis ordinis minorum presentibus et futuris. Salutem et Apostolicam Benedictionem. Sacre Religionis, sub qua mundanis abiectis illecebris, cum additione voluntarie paupertatis, Domino in virtutum humilitate devotum impenditis, et sedulum etiam in fauorem fidei catholice famulatum, merita promerentur, ut Apostolica Sedes vos fauoribus benignis confoueat, et specialibus gratijs prosequatur in illis presertim, per que fides ipsa amplietur, vosque pie vite studio vobis ipsis et alijs ad animarum salutem proficere valebitis. Attendentes igitur, quod vos, presertim in partibus septemtrionalibus honorem et propagationem Christiani nominis diligenter ac fideliter hactenus prosecuti estis, in dies prosequimini etiam in Scythie partibus, in quibus paganorum multitudo consistit, ad quas partes, suffulti authoritate Apostolica, pro lucrificando animas, et innumerabiles populos, gremio sancte Romane Ecclesie uniendos, dum tempus exstiterit oportunum, sicut accepimus, omni postposito timore, libenter intenditis, seu aliqui vestrum intendunt proficisci, et in Moldauie, in quibus tam a longis pestiferum virus schismatis, quod adhuc nonnullos illarum partium populos, qui ad Romane Ecclesie vnitatem nuper redierunt, inficere non desinit, quam a paucis temporibus atra prauitatis heretice et potissimum Hussitarum lethifera pestis in maximum Christiane fidei detrimentum, quamplurima germinarunt peruersa germina, que

dietim, nisi desuper opportune prouideatur, abundantius succrescent, **ac in septem Sedilibus Siculorum partibus, in quibus licet heretice prauitatis pestis huiusmodi notorie non apparet, propter tamen ecclesiasticarum personarum cure animarum intendere debentium paucitatem, nec non Diecesium nimiam distantiam ab eisdem populis, quasi doctrine fideique, (cum ibidem pauci admodum vel quasi nulli sint, qui illis verbum Dominicum annuncient), in dies magis redduntur ignari,** pro fidei huiusmodi, nec non diuini cultus et religionis augmento plurimos labores et studia fructuosa impendere poteritis, et libenti animo impendetis, vt eo feruentius ipsis laboribus et studijs insistere valeatis, quo vos Apostolicis fauoribus et gratijs amplioribus per nos et Sedem predictam noueritis circumfultos, ac inherentes nonnullis gratijs et Indultis per nos **quondam Dionisio de Ujlak vestri ordinis professori, ac in dictis Scythie, Moldauie, ac septem Sedilibus Siculorum inibi Commissario nostro,** ab eo pro tempore substitutis, dudum concessis, motu proprio, non ad vestram vel alicuius pro vobis, Nobis super hec oblate petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, et certa scientia, authoritate Apostolica, tenore presentium **omnia et singula in eisdem Scythie, Moldauie, et Septem Sedilibus Siculorum partibus existentia,** et que in posterum erunt, nec non Bude, et Pesthini, ac Zegedini, atque **Fori Siculorum** [1]), et ubilibet consistencia, que Venerabilis Frater noster Julianus Episcopus Tusculanus in certis partibus dicte sedis Legatus vobis assignauerat, et in posterum assignabit forsan alia, Conuentus, domos, ac loca dicti ordinis, quecunque, et qualiacunque sint, cum omnibus personis, priuilegijs, gratijs, indultis, iuribus et pertinentijs suis prefate Vicarie in perpetuum subiicimus, unimus, et incorporamus, ita quod sint unita, incorporata, et subiecta, ac in eis pro tempore degentes Fratres omnibus et singulis exemptionibus, immunitatibus, priuilegijs, indulgentijs, gratijs, indultis, in specie seu in genere per nos, vel per Sedem Apostolicam alijs domibus et locis dicte Vicarie, ipsorumque Fratribus hactenus quomodolibet concessis seu in posterum concedendis vtantur, et gaudeant, ac vti et gaudere possint. Nec

[1]) Ez adatból látjuk, hogy a Sz. Ferencz rendi minoritáknak 1444-ben a székely földön Csik-Somlyón kivül Maros-Vásárhelyt is volt zárdájok.

non dilectum filium Fabianum de Bathia, ac omnes et singulos dictos Vicarios dicte Vicarie, qui pro tempore erunt, et ab eis pro tempore substitutos, tam in subiectis, vnitis et incorporatis predictis, quam alijs Conuentibus, domibus et locis prefate Vicarie, nostros, et successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium, qui pro tempore erunt, ac Sedis predicte Commissarios facimus, constituimus, et etiam deputamus, ipsique Fabiano, Vicarijs et substitutis, quod nostro et successorum nostrorum, ac Sedis prefate nominibus, in omnibus et singulis subiectis, vnitis et incorporatis, et alijs Conuentibus, domibus ac locis Vicarie prefate, eorumque personis, illas prorsus et similes, ac easdem in omnibus, tam gratiam quam Iustitiam concernentibus, et alijs quibuscunque omnimodam iurisdictionem, potestatem et facultatem habeant, et exercere possint, quas Generalis Minister dicti Ordinis pro tempore existens in illis habet, et si in dictis partibus presens foret, habere et exercere posset, Preterea quod Fabianus, seu Vicarius pro tempore, et substituti predicti, ac **omnes et singuli Fratres in ipsis Scythie, Moldauie, et Septem Sedilibus Siculorum partibus pro tempore commorantes** omnium et singulorum fidelium, et si ad Christianam fidem conuerti voluerint, ac conuersi et baptizati fuerint, etiam infidelium ad eos pro tempore vndecunque confluentium confessiones audire, et pro commissis ab eisdem etiam quantumcunque grauibus et enormibus criminibus et delictis, etiam si Simonia et alias talia fuerint, propter que Sedes ipsa merito sit consulenda, debitam absolutionem impendere, et penitentiam iniungere salutarem, nec non illos a quibuscunque excommunicationis, suspensionis et interdicti, et alijs ecclesiasticis sententijs, censuris et penis, tam a iure quam ab homine latis et promulgatis, etiam in dicte Sedis reseruatis casibus, in forma ecclesie consueta iniunctis sibi pro modo culpe penitentia salutari et alijs, que de iure fuerint iniungenda, absoluere, et cum eis super quibuscunque irregularitatibus, homicidij voluntarij, bigamie, et mutilationis membrorum casibus duntaxat exceptis, dispensare, ac omnem ab ipsis inhabilitatis et infamie maculam siue notam per eos quomodolibet contractam penitus abolere, ac alijs Eucharistie, Baptismatis, Chrismatis seu confirmationis, extreme vnctionis, aliaque ecclesiastica Sacramenta ministrare, apostatas a fide seu religione ad peniten-

tiam salutarem et habitum sue religionis, nec non alios ad plenariam ipsorum reconciliationem recipere et admittere, nec non alia iura parochialia eis ministrare, regere, et exercere, capellas quoque et altaria, nec non calices et paramenta ecclesiastica, oleum sanctum et chrisma conficere et benedicere, ac reconciliandas ecclesias, et reconcilianda Cemeteria reconciliare, de matrimonialibus et alijs causis spiritualibus cognoscere, illasque decidere, et in illis illam prorsus iurisdictionem habere et exercere, quam Diecesaneus Episcopus, si ibi esset, habere et exercere posset, Cum Schismaticis quoque, hereticis excommunicatis, seu interdictis quibuscunque, quantumcunque notorijs, nisi Fabianus et Vicarius pro tempore, aut substituti predicti eos vitare mandauerint, in quibuscunque eorum negotijs, etiam in diuinis officijs, et extra, dum tamen in crimine non participent, participare, et insuper, vt vestrorum bonorum operum fructus valeant per amplius propagari, quod Fabianus, et Vicarius pro tempore, et substituti predicti nonmodo **in dictis Scythie, Moldauie et Septem Sedilibus Siculorum Partibus**, que Vicarie predicte subiecimus, annexuimus, incorporauimus, vt prefertur, nonmodo iam constructa ad Obseruantiam predictam reducere, sed etiam alia Conuentus, domos, locaque, vnum, duo, tria et plura, ac tott, quott ipsi Vicario expediens videbitur, pro vestris vsu et habitatione de nouo acquirere, et in eis ecclesias cum campanilibus, campanis, cemeterijs, dormitorijs, hortis, hortalitijs et alijs necessarijs officinis fundare et construere, Preterea, quod quotiescunque Confessor, vel Confessores, quem et quos vos, vel vestrum quilibet presentes et futuri pro tempore, de dicti Vicarij et inferioris Superioris vestri, si eius copia commode haberi potuerit, licentia duxeritis eligendum, seu eligendos, vestras et vestrum cuiuslibet confessiones audire, ac pro commissis criminibus, excessibus et delictis, etiam in reseruatis predicte Sedi casibus, vobis et cuilibet vestrum debitam absolutionem impendere, ac iniungere penitentiam salutarem, nec non vos, et quemlibet vestrum a quibuscunque excommunicationis, suspensionis et Interdicti, alijsque censuris, sententijs et penis a iure seu homine promulgatis, etiam in casibus prefate Sedi reseruatis, quoties similiter opportunum fuerit, absouere, et cum vobis, ac vestrum quoquolibet, super irregularitatibus, si quas huiusmodi sententijs ligati, missas et alia diuina offi-

cia, non tamen in contemptum clauium celebranda, aut immiscendo se illis, seu alias quomodocunque contractis, homicidij voluntarij, mutilationis membrorum, et bigamie casibus predictis duntaxat exceptis, dispensare, omnemque a vobis et quolibet vestrum inhabilitatis et infamie maculam, siue notam, per vos vel quemlibet vestrum quomodocunque contractam abolere, nec non vobis in sinceritate fidei, vnitate Sancte Romane ecclesie, et deuotione nostra et successorum nostrorum, Romanorum Pontificum canonice intrantium persistentibus plenariam remissionem in mortis articulo, quam etiam quemlibet vestrum, quem in huiusmodi articulo Confessoris copiam non habere contingeret, dummodo in vera contritione decederet, consequi volumus, concedere valeant, Et insuper, quod Fratres Vicarie predicte, qui sunt, et pro tempore erunt idonei ad annunciandum verbum Dei, cum licentia tamen Fabiani, aut Vicarij pro tempore huiusmodi, qui etiam absque Capituli congregatione, de consilio aliquorum Fratrum discretorum, quoties opus fuerit, verbum dei publice tam in vestris, quam alijs ecclesijs, et locis publicis ciuitatum, terrarum et locorum prefate Vicarie Ordinariorum locorum, prelatorum ecclesiarum, et aliorum quorumcunque licentia desuper nullatenus requisita, publice proponere, ita tamen, quod si in Metropolitana, aut alijs Cathedralibus, seu Collegiatis, vel aliquorum Ordinum ecclesijs predicare voluerint, prelatorum eorundem licentiam obtinere teneantur, Quodque vos et quilibet vestrum ex transgressione quarumcunque constitutionum predicti Ordinis, presentium et futurarum, dummodo in quantum humana fragilitas patitur, regulam vestri Ordinis dicti studeatis obseruare, peccatum minime incurratis, Preterea omnibus et singulis Christi fidelibus, qui de bonis a Deo sibi collatis vnum pro centenario, id est centesimam partem bonorum suorum pro liberatione fidelium captiuorum de manibus infidelium, seu pro erectione et manutentione domorum et locorum in Scythie, Moldauie, et Septem Sedilibus Siculorum Partibus predictis duntaxat pro tempore constituendorum, et sustentatione vite Fratrum, qui ad infidelium et presertim dictas Scythie partes pro tempore transire voluerint, pie erogauerint, quod confessores seculares et regulares etiam ex vobis, quos duxerint eligendos, confessionibus eorum diligenter auditis, eis pro commissis ab eis excessibus, criminibus et delictis, in omnibus,

etiam prefate Sedi reseruatis casibus, semel tantum debitam absolutionem impendere et iniungere penitentiam salutarem, nec non eis in sinceritate, vnitate et deuotione predictis persistentibus plenariam remissionem in mortis articulo concedere valeatis, ita tamen, quod Confessores ipsi de his, de quibus fuerit alteri satisfactio impendenda, eam dictis fidelibus, per eos, si supervixerint, vel successores suos, si tunc forte transierint, faciendam iniungant, quam dicti fideles vel successores facere teneantur, quodque per vnum annum a tempore, quo sibi concessio huiusmodi concessa fuerit, singulis sextis ferijs, impedimento legitimo cessante ieiunent, et si predictis diebus ex precepto ecclesiastico iniuncta penitentia, voto, aut alias ieiunare teneantur, vna alia die singularum septimanarum eiusdem anni, qua ad ieiunandum, vt premittitur, non sint adstricti, ieiunent, et si in aliqua eius parte aliquis ipsorum legitime fuerit impeditus, anno sequenti vel alias quam primum potuerit, huiusmodi ieiunium modo simili supplere teneantur, Porro si forsan alias prelibatum ieiunium in toto vel in parte commode adimplere nequiuerint, eo casu confessores ieiunium ipsum in alia pietatis opera commutare valeant, que parimodo adimplere debeant, alioquin eiusmodi confessio plenarie remissionis, quoad non implentes duntaxat, nullius sit roboris, vel momenti, eadem authoritate concedimus pariter, et indulgemus. Volumus autem ne, quod absit, vos et fideles erogantes predicti ex confidentia remissionis huiusmodi reddamini ac reddantur prolixiores ad illicita in posterum committenda, quod si ex confidentia eiusmodi aliqua illicita forte commiseritis, et committerent, quod illa eadem confessio committentibus nullatenus suffragetur, quodque per quascunque literas Apostolicas dicto Generali Ministro, seu alijs quoquomodo concessas, vel in posterum concedendas, gratie indulta, et alia supradicta nullatenus intelligantur reuocata, non obstantibus felicis recordationis Bonifacij prohibitione, ne Fratres Ordinum Mendicantium in aliqua Ciuitate, castro, vel villa, seu alio loco quocunque ad inhabitandum domum vel locum de nouo recipere, seu receptum mutare presumant absque Sedis predicte licentia speciali, facientes plenam et expressam de prohibitione huiusmodi mentionem, et Clementis V. Romanorum Pontificum predecessorum nostrorum, et alijs constitutionibus et ordinationibus Apostolicis, nec non statutis et consuetudini-

bus dicti Ordinis, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alias roboratis, priuilegijs quoque et indulgentijs, ac literis Apostolicis generalibus, et specialibus, quorumcunque existant, perque presentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, et de quibus quomodocunque totis tenoribus habenda sit in nostris literis mentio specialis, quibus omnibus, et singulis illis alias in suo robore permansuris, quod premissa derogare intendimus, et expresse derogamus, ceterisque contrarijs quibuscunque presentibus, quoad sub Obseruantia huiusmodi vixeritis, duntaxat valituris. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre subiectionis, vnionis, incorporationis, facti, constitutionis, deputationis, concessionis, indulti, voluntatis, intentionis et derogationis infringere, vel ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis dominice MCCCCXLIV. Kalendis Februarij, Pontificatus nostri anno decimo quarto.

Az erdélyi franciscanus rend kolozsvári levéltárából közölte gr. Kemény József, Magazin für Gesch. Siebenb. von Anton Kurz. II. köt. 49 — 57, 1.

CXXIV.

IV. Jenő pápa a csík-somlyai szent Ferencz-rendi kolostor Szűz Mária tiszteletére szentelt egyháza javára, melynek ujra épitése még nincs befejezve, mind azon hiveknek, kik az emlitett egyházat Sarlós Boldogasszony napján (julius 2 án) estvétől másik estvéig áhitatosan látogatják s az egyház javára adakoznak, a rájok szabott vezeklésből hét esztendőt elenged. Kelt Rómában 1444. január 27-én.

Eugenius Episcopus etc. Dilectis filiis universis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis, salutem etc. Dum precelsa meritorum insignia, quibus regina celorum virgo dei genitrix gloriosa sedibus prelata sidereis quasi stella matutina prerutilat, devote considerationis indagine perscrutamur, dum etiam intra mentis archana

revolvimus, quod ipsa utpote mater misericordie et veritatis amica, humani generis consolatrix, pro salute fidelium, qui delictorum onere pergravantur, sedula exoratrix et pervigil ad regem, quem genuit, intercedit, dignum, quin potius debitum arbitramur, ut Christi fideles ad eiusdem virginis assiduam venerationem iugemque memoriam quasi quibusdam allectivis muneribus, indulgentiis videlicet et remissionibus invitemus, ut exinde reddantur divine gratie aptiores. Cum itaque sicut accepimus, **ad ecclesiam beate Marie semper virginis domus ordinis fratrum minorum de observantia, que in territorio ville Somlyo Transilvaniensis diocesis in confinibus Valachie prope Tartariam seu non longe ab eadem de novo construi cepta, et adhuc in suis structuris et edificiis perfecta non existit,** ingens fidelium multitudo devocionis causa confluere consveverit, ac dietim non cessat confluere: Nos cupientes, ut dicta ecclesia, que pro profectione huiusmodi constructionis magnis expensis, nec non libris, calicibus et aliis paramentis ecclesiasticis, ceterisque pro divinis celebrandis officiis necessariis plurimum indigere noscatur, in constructione huiusmodi perficiatur, et congruis honoribus frequentetur, ut fideles ipsi eo libentius devotionis causa ad eandem ecclesiam confluant, et ad perfectionem constructionis huiusmodi eiusque conservacionem, nec non alia premissa manus promptius porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem dono celestis gratie uberius conspexerint se refectos, de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus vere penitentibus et confessis, qui in visitatione beate virginis genitricis domini nostri Iesu Christi festo, a primis vesperis usque ad secundas vesperas, ecclesiam predictam devote visitaverint annuatim, et ad perfectionem et conservationem, nec non alia predicta manus porrexerint adiutrices, septem annos de iniunctis eis penitentiis misericorditer relaxamus presentibus, perpetuis futuris temporibus duraturis. Datum Rome apud Sanctum Petrum anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, sexto Kal. Februarii. Pontificatus nostri Anno quartodecimo.

A római curia eredeti regestáiból közli Theiner, Vetera monumenta hist. Hungariam sacram illustrantia. II. köt. 226. l.

CXXV.

Hunyadi János erd. vajda, Szolnok vármegyei, székely és temesi főispán s a kir. sereg főkapitánya. 1444. aug. 11-én.

Nos Joannes de Hunyad voiuoda Transiluanus, **Siculorumque,** nec non Comitatuum Szolnok et Temesiensis Comes, Supremusque Capitaneus armorum et dux milicie exercitus Christianissimi Regis Hungarie

Hunyadi Jánosnak Szentmiklósi Pongráczczal ezen nap Temesvárt kötött frigyleveléből, melyet Cornides kézirataiból közöl Katona, Hist. Crit. XIII. köt. 296. l. és Fejér, Genus et incunabula Joh. Hunyadi 63. l.

CXXVII.

Ujlaki Miklós erdélyi vajda, macsói bán, temesi és székely ispán 1446. jan. 6-án.

Nos **Nicolaus de Wylak** inter cetera Wayuoda Transsiluanus, Banus Machouiensis, **Siculorum** et Temesiensis **Comes** (Cillei Fridrikkel és fiával Ulrikkal, Tótország bánjaival, szövetséget köt). Datum in Castro nostro Palatha in festo Epiphaniarum domini, Anno eiusdem Millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.

A bécsi csász. titkos levéltárból egészen közölte Chmel, Gesch. Kaiser Friedrichs IV. II. köt. 737. l. — Emlitve van Ujlaki mint erd. vajda, székely és temesi ispán IV. Fridrik 1445. sept. 16-án kelt levelében is, melynek a bécsi cs. levéltárban lévő eredetijéből kivonatát adja Chmel, Regesta Frider. IV. Anhang. LXXV. l.

CXXVII.

Györgyi Bodó Gergely és Vizaknai Miklós erd. alvajdák Kis-Szőlősi Kelemen és Benedek perét, melyet Kis-Szőlős fele részének visszavételéért Mosoni Bicsak, Benedek fia, ellen folytattak, a vizkereszti törvényszakról a szent-györgynapira halasztják. Kelt Tordán 1446. január 22-én.

Nos **Gregorius Bodo de Gewrgij** [1]) et Nicolaus de Wizakna Vice Vaiuode Transsiluani, Damus pro memoria, quod causam, quam Clemens et Dominicus de **Kiszewlews** contra **Bichak** filium Benedicti **de Moson** [2]), iuxta continenciam litterarum nostrarum prorogatoriarum super facto recaptiuacionis directe medietatis possessionis Kiszewlews excepta quarta parte eiusdem, in Comitatu de Kikellew existentis, in octauis festi Epiphaniarum domini mouere habuit coram nobis, de generali regni Nobilium voluntate ad octauas festi beati Georgij martiris nunc venturas duximus prorogandam. Datum Thorde decimo die termini prenotati, Anno domini M-o CCCC-o XLVI-to.

Eredetiről vett másolata Huszti András, Wayuodae Trans. cz. kéziratában az erd. Muzeumban. — Erről vett másolata ugyanott, Jos. Com. Kemény, Diplom. Trans.

CXXVIII.

Emőkei Miklós, András fia, előbb székelyek alispánja. 1446.

Dicitur nobis in personis **Nicolai filij Andree de Emeke pridem Vice Comitis Siculorum** ac Petri filij Nicolai de Berekfalw

[1]) Huszti munkájában ez a név hihetőleg e munka ujabb másolója által is elrontva igy áll: **Georgius Bode de Görgin.** Hogy azonban e levelet **Györgyi Bodó Gergely** adta ki, kétségtelen. Előtordul ő mint erd. alvajda éppen ezen 1446-ki évben **Gregorius Bodo** néven. **Gr. Teleki József, Hunyadiak kora. X. köt. 182. l.** s mint budai várnagy 1452-ben **Gregorius Bodo de Gewrgij** néven. **U. o. 345. l.** — Azért e nevet mulhatatlannak tartottam viszsza állitani.

[2]) **Moson** falu Maros széken. Innen irta magát a Maros széken tekintélyes **Bicsak** család, melynek tagjai a Maros széki főtisztek jegyzékében (1491—1515) is szerepelnek.

Quomodo ipsi in domynium directarum et equalium medietatum possessionum Hedrehel, Wysnije, Hencze, ac Genges omnino in Comitatu Sijmigiensi habitarum et existencium legittime vellent Introire

A somogyi convent 1446. oct. 18-án kelt jelentéséből, melynek eredetije megvan Inkey József iharos-berényi levéltárában, honnan ez oklevél egész terjedelmében közölve van Hazai Okmánytár IV. köt. 339—341 l. — Ez az Emőkei Miklós hihetőleg Tamási Henrik székely ispán alispánja volt 1437-ben; következtethetjük ezt abból, hogy a fönt emlitett helységeket az elhalt Tamási László és Henrik jószágaiból a Tamásiakkal rokon Szókcsői Herczeg család adta Berekfalvi Szopa Péternek és Emőkei Miklósnak életök idejére, a Tamásiaknak tett hű szolgálataikért. Lásd: Hazai Okmánytár IV. köt. 847. l.

CXXIX.

Hunyadi János Magyarország kormányzója, Udvarhely szék közgyűlésében, azon Jánosfalván Udvarhely széken a Homoród vize mellett lévő malomhelyet, melyet előbb Antalnak, Sebestyén fiának, és fiainak Tamásnak, Beczének és Mihálynak adományozott volt, azon esetre, ha Véczkei András és Benedek s Jánosfalvi Mihály, Pál és Antal ötvened magokkal esküdve bebizonyitják, hogy az a hely ősi örökségök, nekik örökre visszaitéli és adománylevelét megsemmisitettnek nyilatkoztatja. Kelt Udvarhelyt 1448. január 22-én.

Nos Johannes de Hwnyad Regni Hungarie Gubernator etc. Memorie commendamus, Quod quum **in congregacione nostra generali vniuersitati Siculorum Sedis Wdwarhel** feria tercia proxima ante festum beate Prisce virginis **in Wdwarhel celebrata** Andreas et Benedictus de **Veczke** [1]) ac Paulus Michael et Anthonius de **Janosfalwa** [2]) in ipsorum ac filiorum et aliorum fratrum ipsorum vniuersorum personis de medio aliorum nostram exsurgendo in presenciam proposuerunt eomodo, Quod Anthonius filius Sebastiani ac Thomas et Becze ac Michael filij eiusdem a Nobis quendam locum

[1]) **Véczke** falu Udvarhely széken.

[2]) **Jánosfalva** falu Udvarhely széken a Kis-Homoród folyó partján.

Molendini in fluuio Ho(mo)rod in facie dicte possessionis Janosfalwa et intra metas eiusdem decurrentis sibiipsis Impetrassent, Quo audito prefati Anthonius Thomas et alij predicti responderunt ex aduerso quod hoc verum foret quod ipsi a nobis perpetuo Jure vigore nostrarum litterarum mediante . . . sibiipsis Impetrassent, Et quia nos cum Juratisassessoribus eiusdem nostre Congregacionis annotatis Andree et Benedicto de Weczke ac alijs predictis Quinquagesimo se ita vt vnus sit de dicta possessione Janosfalwa alij autem sint de districtu Wdwarhel ac duobus aliquibus decimatoribus sursum dictam aquam commorantibus Sabbatho proximo videlicet in festo venturo in facie dicte terre et Georgio weres de Zenthlazlo quibus per presentes illac terminum et locum ad prefixos accedere Jubemus Super eo quod prescriptum locum Molendini progenitorum eorundem sit Ipsisque omnis Juris titulo Jure hereditario attingeret Aut scilicet ne, Juramentum deponere debeant et teneantur Qui si ipsi Andreas et Benedictus et alij supradicti prescripta eorum Juramenta termino et loco in prefixis deposuerint extunc dictum locum Molendini ipsis actoribus eorumque heredibus vniuersis in perpetuum adiudicamus possidendum Saluo Jure alieno volumus in super vt facta ipsa Juramenti depositione antelate littere nostre donacionales prenotatis Anthonio et Thome ac alijs predictis date vane casse et exhibitoribus nociture reddantur et committantur Testimonio presencium mediante. Datum in Wdwarhel predicto sexto die termini prenotati Anno domini MCCCCXL-mo octauo. Volumus autem vt vos scilicet Anthonius et Georgius facta ipsa Juramenti deposicione prescriptum locum Molendini Andree et alijs prenominatis actoribus statuere, Seriemque tandem omnium premissorum nobis oretenus referre et recitare debeatis et teneamini. Datum vt supra.

(P. H.)

Eredetije igen elavult és szakadozott papiron az aljára veres viaszba nyomott pecsét töredékével, az erd Muzeumban. (Mike Sándor gyüjt. I. köt.)

Rudai György bizonyitja, hogy Véczkei András mellett, kinek esküje ellen Szentpáli Tamás, Antal fia, kifogást tett, azt állitván róla, hogy nincs öröksége, az ő és a szék kapitányának ez ügyben kiküldött emberei előtt Udvarhelyszék közönsége egy szivvel lélekkel bizonyságot tett, hogy van öröksége. Kelt Segesvárt 1448. febr. 6-án.

Agiles viri Amici nostri honorandi, licet Thomas filius Anthony de **Zenthpal** [1]) vnum ex conjuratoribus, Andream de Weczke, interceperit dicendo quod ipse non esset homo hereditatem habens, Ad cuius certitudinis veritatem vnacum homine **Capitanei exercitus vestri** [2]) nostrum hominem direxeramus Dum autem ydem nostri et dicti Capitanei homines in vestrj medium accessissent, tunc vos vnanimiter retulissetis quod amplius non esset de hoc facto laborandum quia Idem conjurator homo esset hereditatem tenens Vnde nos hijs perceptis, prefatum hominem nostrum illac non misimus et nec ipsum Andream ad hoc mittere voluimus, nisi factum huiusmodi deposuimus, in vestra deliberacione contenti remansimus. Datum in Segeswar feria tercia proxima ante dominicam Inuocauit Anno domini Mccccxlmo octauo.

Georgius de Ruda.

Kivülről: Agilibus viris vniuersis Senioribus ac Judicibus terrestribus ceterisque Siculis Sedis Odwarhel Amicis nostris honorandis.

Eredetije papiron zárt alakban, zöld viaszba nyomott pecséttel, az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. 1. köt.)

[1]) **Szent-Pál,** a mai **Homoród-Szent-Pál,** Udvarhelyszéken.

[2]) A **Capitaneus exercitus** magyarul a XVI-ik századi lajstromokban **fő-hadnagy.**

CXXXI.

Hunyadi János Magyarország kormányzója néhai Kisfaludi Gerőfi Lászlónak a székely földön Kisfaludon, Szent-Ivánon, Bergenyén, Szabédon és Ernyén lévő birtokainak felét Somkereki Erdélyi Miklósnak és Istvánnak, másik felét pedig néhai Kisfaludi Gerőfi István leányának Margitnak itéli. Kelt az erdélyi nemesség Szászsebesi gyűlésében, 1451. május 2-án.

Nos Johannes de Hwnyad Regni Hungarie Gubernator etc. Memorie commendamus perpresentes Quod nos vnacum vniuersis parcium Transiluanarum Nobilibus hic in Zazsebes In Iudicio consedentibus inter Nicolaum et Stephanum Erdely de Somkerek ab vna ac Nobilem dominam Margaretham fiiliam condam **Stephani filij Gerw de kysfalwd,** ab altera partibus In facto Iurium condam ladislai fily Gerw de eadem kysfalwd, talem fecimus adiudicacionem vt directam et equalem medietatem Molendinorum locorumque Molendinorum terrarum arabilium cultarum et Incultarum agrorum pratorum fenilium et prati Holthmaros vocati Siluarum Nemorum aquarum vinearum moncium et aliorum omnium Iurium ipsius condam ladislai filij Gerw in territorijs villarum **Kysfalwd Zenthywan Bergenye Zabeyd** et **Ernije** vocatarum **in terra Siculorum** [1]) existencium, eisdem Nicolao et Stephano Erdely demptis duntaxat prato per dictum ladislaum filium Gerw a Johanne filio fynta et fenilio, in territorio dicte ville kysfalwd existente ab altero Johanne Magyari pro certa pecuniarum quantitate emptis et comparatis que per omnia eidem domine Margarethe vtenda et conseruanda, Item aliam directam et equalem medietatem omnium premissorum in territorys prescriptarum villarum existencium prefate domine Margarethe suisque successoribus vniuersis, Imperpetuum possidendam tenendam et habendam reliquimus testimonio presencium mediante. Datum in Zazsebes predicta die dominico proximo ante festum Inuencionis sancte crucis Anno domini MCCCCl primo.

(P. H.) Relacio Nicolai de Wyzakna vicegubernatoris et Johannis Gereb de Vingarth.

Eredetije papiron, a gy.-fehérvári káptalan levéltárában (Cista Maramaros Fasc. II. nro 31.)

[1]) **Kisfalud, Szent-Iván, Bergenye, Szabéd** és **Ernye** Maros széki faluk.

CXXXII.

Hunyadi János Magyarország kormányzója néhai Ponyafi Mihálynak Maros szék több helységében fekvő örökségeit egy részről Medgyesfalvi Alárdfi Jakab, más részről néhai Kisfaludi Gerőfi István leányai Margit és Mártha s az emlitett Mihály más örökösei közt itéletesen megosztja. Kelt az erdélyi nemesség szász-sebesi gyülésében 1451. május 2-án.

Nos Johannes de Hwnijad Regni Hungarie Gubernator Memorie commendamus perpresentes Quod nos vnacum vniuersis parcium Transsiluanarum Nobilibus hic in Zazsebes in sede nostra Iudiciaria considentibus, in causa inter Jacobum filium Alard de Megesfalwa ab vna, ac Nobiles dominas Margaretham et Martham filias Stephani filij Gere de kysfalud ac alios successores condam Michaelis filij ponija de [1]) ab altera partibus coram nobis racione Iurium ipsius condam Michaelis interra Siculorum existencium vertente Iudicium commisimus et decreuimus eomodo vt quartam partem directam Nemoris **ponijaberke** vocati, ac orum Molendinorum pratorum Siluarum fenilium aquarum terrarum Arabilium cultarum et incultarum eiusdem condam Mi(chaelis filij ponija) prope dictum Nemus **in Sede Marus** existencium, ipse Jacobus filius Alard, Residuitatem autem premissorum, vtpu(ta) ales ipsius Nemoris et omnium aliorum predictorum eedem domine Margaretha et Martha ac alij succ(essores eiusdem condam) Michaelis, Item Molendina locaque molendinorum prata Siluas Nemora terras arabiles cultas et in(cultas) omnia alia Iura ipsius condam Michaelis filij ponija in territorijs villarum **Zenthmiclos** in eadem Sede Marus **arad** ac **Finthahaza** et **kewesd** [2]) vocatarum existencia, iterum dictus Jacobus filius Alard et sui successores molendina et loca molendinorum Siluas terras Arabiles (cul)tas et incultas agra prata

[1]) Itt a szó vakarás által olvashatatlanná van téve; a betük homályosan kivehető nyomaiból itélve **Medgies** olvasandó.

[2]) **Szent-Miklós**, a mai **Káposztás Szent-Miklós**, a Nyárád völgyében, **Fintaháza** ugyanott, **Kewesd**, a mai **Mező-Kövesd** a mezőségi járásban, mind Maros széken.

fenilia aquas Iura dicti condam Michaelis quomodocunque vocitentur interritorijs villarum **Zenthanna Zekesfalwa Oduarfalwa** et **Za** . . . [1]) nec non pertinencijs earundum villarum vbiuis existencia iamdicte domine Margaretha et Martha ac alij successores sepedicti con(dam) Michaelis filij ponija quos negocium tale concernit, teneant possideant pariter et habeant Et hoc non pretermisso vt dum in (pro)cessu temporum ipse Jacobus filius Alard aut sui successores in omnibus premissis cum successoribus dicti condam Michaelis aliam diuisionem habere vellent, vel niterentur extunc non aliter nisi, vt omnia Molendina in prescriptis locis molendinorum per ipsos vel suos homines perdita plenarie reedificare et reapproprietare faciat aut sui successores faciant facta autem preparacione huiusmodi Molendinorum quartam partem equalem omnium premissorum et non plus pro diuisione ipse Jacobus vel sui successores habere et recipere possit ac valeant testimonio presencium mediante. Datum in dicta Zazsebes die dominico proximo ante festum Inuencionis sancte Crucis Anno domini Millesimo Quadringentesimo quinquagesimo primo.

(P. H.)

Relacio Nicolai de Wyzakna vicegubernatoris
et Dyonisy weres de farnas.

Eredetije papiron a gyula-fehérvári káptalan levéltárában (Cista Maramaros Fasc. II. nro 23.)

CXXXIII.

Vizaknai Miklós erdélyi alvajda és Vingárti Geréb János görgényi várnagyok, mint Hunyadi János kormányzó által Maros székbe rendeltetett birák, a szék főtiszteivel és 24 táblabirájával végzést hoznak, hogy bármi örökség iránt, ha 32 évig semmi törvényes lépést nem tett, senki keresetet ne indithasson; továbbá a székely örökségekben való öröködést ugy szabályozzák, hogy két megosztozott fiu-

[1]) **Szent-Anna** és **Udvarfalva** a Maros jobb partján fekszik, **Székesfalva** a mai **Székes** a Marostól keletre, a negyedik helység gyanithatólag **Szabad** Udvarfalva szomszédságában, mind Maros széken.

testvér bármelyek ágában, mig fiörökösök vannak, azok, ezék kihaltával ugyanazon ág leányörökösei, s csak ezek kihaltával örökösödjenek a másik ágbeli örökösök. Kelt Vásárhely városában 1451 junius 17-én.

Nos Nicolaus de Wizakna, parcium Transsiluanarum Vice Gubernator, ac Johannes Gereb de Wincarth Castellani de Gergeny per Illustrisimum Principem dominum Johannem de Hwnyad, Regni Hungarie Gubernatorem **in medio Siculorum Sedis Marus Iudices constituti.** Memorie commendamus per presentes. Quod nobis **in Congregacione nostra generali vniuersitatis Siculorum,** feria tercia proxima ante festum sancti Barnabe **in Oppido Wasarhely celebrata,** vnacum Barnaba de Zenthgiwrgh, Capitaneo maioris exercitus, ac Petro filio Nicolai de Gialakuta, Capitali Judice nostro, minori Jacobo filio Emerici de Medgiesfalwa, Simone porro **de Sancta Ciuitate** [1]) Michaele filio Blasij de Andrasfalwa, Benedicto Bichak de Moson, ceterisque Iuratis viginti quatuor Assessoribus in Iudicio sedentibus, **iuxta laudabilem legem vniuersorum Siculorum et consuetudinem ab antiquo approbatam,** vnanimiter et pari voluntate inter alias perpetuo durantes id decernentes decreuimus, vt nullus omnino hominum quascunque hereditates, quas ante triginta duorum annorum spacio per aliquas iuridicas mociones et prohibiciones non acquisiuit, pro amplius acquirere et suscitare non valeat, sed perpetuo silere debeat, et quandocumque eciam duo fratres olim antiquis temporibus in eorum hereditatibus Siculicalibus ab inuicem fuerunt diuisi et sequestrati, tum eorum successores easdem hereditates Siculicales, sibi inuicem succedentes, taliter possidere et tenere debeant, Quod quamdiu in aliqua eorum proximitatis linea heredes masculini sexus superuixerint, heredes feminini sexus, in preiudicium heredum masculini sexus, eisdem heredibus masculini sexus superuiuentibus, in dominium huiusmodi hereditatum se intromittere non valeant, deficien-

[1]) Ezen oklevél kiadásaiban **de Sancta Ciuitate** van ugyan nyomtatva, de kétségtelenül hibásan, mert **Sancta Ciuitas** (szent város) nevü helység sem Maros széken, sem egész hazánkban nem létezik és soha sem létezett. Nem kételkedem azért azt állitani, hogy e név hibás olvasás következtében csúszott ez oklevél másolataiba és kiadásaiba a helyes **de Sancta Trinitate** helyett. — **Sancta Trinitas, Szent Trinitas** (az ujabb korban népies nyelven **Szent-rontás)** vagy **Sz. Háromság** Maros széki helység.

tibusque huiusmodi heredibus masculinis, et aliquibus feminei sexus heredibus superuiuentibus, de prescripta alia linea proximitatis heredes masculini sexus, quamdiu superuixerint, in huiusmodi hereditatis partes in illam partem successas se iniungere non valeant, deficientibusque vtriusque sexus heredibus, tandem in aliam lineam proximitatis naturalem succedere debeant hereditates antedicte. In cuius dispositionis et statucionis perpetuam stabilitatem prescriptas litteras nostras duximus concedendas. Datum decimo die nostre Congregationis antedicte in loco memorato, Anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo.

Kovacsóczi István itélőmester 1628-ki átirata szerint közölte Kilyéni Székely Mihály, Székely nemzet constitutiói 14 — 16. l. és gr. Teleki József, Hunyadiak kora X. köt. 301 — 302. l.

CXXXIV.

Rozgonyi Rajnáld székelyek ispánja. 1451. aug. 21-én.

Johannes de Hwnyad Regni Hungarie Gubernator etc. Magnifico domino **Raynoldo de Rozgon Comiti Siculorum** (megparancsolja, hogy birtokaiban a pozsonyi polgárokat ne merje letartóztatni). Datum in villa Terenye feria quinta proxima post festum beati Bartholomei Apostoli Anno domini M-o CCCCL-o primo.

A Pozsony város levéltárában lévő eredetiből közli gr. Teleki József, Hunyadiak kora X. d. 317. l.

CXXXV.

Rozgonyi Rajnáld székely ispán. 1452. mart. 5-én.

Rainoldus de Rozgon **Comes Siculorum** . . .

Emlitve van a magyar főurak közt a magyar és osztrák rendek Bécsben 1452, mart. 5-én kelt szövetséglevelében, melyet a bécsi csász. levéltárból kiadott Chmel, **Materialien I. köt. 374. l.**, s közöl **Fejér is Genus Joh. de Hunyad 173. l.**

CXXXVI.

Rozgonyi Rajnáld és Rozgonyi Osvát székely ispánok. 1453. jan. 31-én.

Ladislaus dei gracia Hungarie . . . Rex pro multimodis et fidelibus seruicijs fidelium nostrorum Magnificorum Johannis de Rozgon Wayuode Transsiluani, necnon **Rolandi et Osualdi de eadem Rozgon Comitum Siculorum** (megparancsolja a pannonhegyi conventnek, hogy a nevezett Rozgonyiakat igtassa be a Komárom vármegyei Szent-Mihály és Kis-Vigmán faluk birtokába). Datum Posonij feria quarta proxima ante festum Purificacionis virginis gloriose, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo Tercio, Regni autem nostri Anno Tredecimo.

Egész terjedelmében közli **gr. Teleki József, Hunyadiak kora X. köt. 363—365. l.**

CXXXVII.

Vingárti Geréb János görgényi várnagy s Hunyadi János beszterczei gróf és ország főkapitánya által a székelyek közzé rendelt biró néhai Bolgár Semjén és Bolgár László, s az összes szent-királyi székelyek javaira és örökségeire nézve, melyek iránt a náznánfalvi és kisfaludi székelyek Maros szék törvényszékén mind az ő idejében, mind elébb pert folytattak, azt itéli, hogy miután Bolgár László a király szolgálatában Magyarországon távol volt, anyja ezen örökségekből semmit el nem veszthetett, és igy azokat Toroczkai Illyésnek, Erdélyi Miklós nejének, és Vizaknai Miklós gyermekeinek békés birtokában hagyja. Kelt Vásárhelyen 1453. febr. 24-én.

Nos Johannes Geréb de wyngarth Castellanus Castrj Geurgen per Magnificum Johannem de Hwnyad perpetuum Comitem Bystri-

ciensem, ac Supremum Capitaneum Regni Hungarie **in medio Siculorum Judex delegatus,** Memorie commendamus Quod licet vniuersi **Siculi de Naznanfalwa et kysfalw**[1]) bona et hereditates condam Semyen et ladislai Bolgar ac **vniuersorum Siculorum et populorum de Zentkijral,** Coram nobis ac Judice et Capitaneo necnon Senioribus Sedis Maros Judicio conuenerant, Tamen prout Agnouimus ipsam cau(sam) tam tempore nostri, quam Antea nunc, Judicio Judicio (igy) conuenisse, Verum quia prelibatus Ladislaus Bolgar domi non fuit, sed in partibus Hungarie seruiens aderat, ob hoc mater ipsius ladislai Bolgar nichil de bonis ac hereditatibus suis ac dictorum Semyen et Siculorum de Zenthkyral amittere et perdere nequiuit. Igitur dicta bona et hereditates Eliew de Thorozko ac consorti Nicolai Erdeli, necnon prolibus Nicolai de Wyzakna pacifice relinquimus possidendas pariter et habendas Datum in Wasarhel feria quinta in vigilia beati Mathie Apostoli Anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio.

Eredetije papiron, a gyula-fehérvári káptalan levéltárában (Cista Maramaros Fasc. II. Nro. 43.)

CXXXVIII.

Hunyadi János Besztercze örökös ispánja s Magyarország főkapitánya Besztercze város részére adott kiváltságlevelében egyebek közt intézkedik arról a díjról is, melyet a város és tartozandóságai azelőtt a székely ispánoknak évenként szoktak fizetni, hogy t. i. azt azon határidőkre s azon részletekben, mint a székely ispánok idejében szokásban volt, ezután neki fizessék. Kelt Beszterczén 1453. julius 22-én.

Nos Johannes de Hunyad, pridem regni Hungarie gubernator, nunc vero perpetuus Comes Bistriciensis et supremus Capitaneus regie maiestatis in regno Hungarie constitutus (Besztercze városá-

[1]) **Náznánfalva** és **Kisfalud** egymással egészen összeépült s 1852-ben közigazgatásilag egyesitett faluk Maros széken a Maros mellett.

[2]) **Szent-Király** Náznánfalvával és Kisfaluddal összeérő helység, de külön **határa** van.

nak szabadalomlevelet ad, melynek pontjai közt ez is előfordul:) Item ipsa Ciuitas nostra simulcum suis pertinencijs nobis LX marcas argenti singulis annis, videlicet prouincie superiores circa festum natiuitatis beati Joannis Baptiste XXXV marcas et IV lothones argenti, ipse vero inferiores prouincie circa festum beati Martini confessoris XXIV marcas et tres lothones argenti, **pro censu eorum, quem ipsi alias Comitibus Siculorum dedissent,** dare tenеantur, **vt extitit temporibus Comitum Siculorum obseruatum** Datum in Ciuitate nostra prefata Bistriciensi in festo beate Marie Magdalene Anno domini M. CCCC. LIII.

Cornides másolataiból (XI. köt.) egész terjedelmében közölte **Katona, Hist. Crit. Regum Hung. XIII. köt. 883—888. l.** és **Fejér, Genus, incunabula et virtus Joannis de Hunyad 196—199. l.**

CXXXIX.

Rüdel János mester brassai plebános és követ levele Brassó város tanácsához politikai ügyekben. Kelt Bécsben 1454. mart. 17-én.

Amicabili salutacione cum oracionibus deuotis sedule premissis. Circumspecti ac honorabiles viri, necnon fautores mihi sincere dilecti. Noueritis per noticiam presencium, me deo concedente prima dominica quadragesime quasi hora meridiei Viennam peruenisse Ibi . . . me existente secunda feria Petrus Cancellarius domini Gubernatoris [1]) veniens de Praga ad hospicium meum nouitates mihi plures secreto reuelauit. Primo de Serenissimo Principe Rege Ladislao Demum a me interrogauit idem Petrus in secreto, **quare nuncij Saxonum et Siculorum non venissent ad conquerendum Domino Regi super gubernacione, prout in colloquio generali in Thorda dispositum fuisset,** super qua re eidem respondere non potui, nisi excusare vos et alios, quanto melius valui. Qui tandem mihi respondit, dicens, dominus Gubernator omnia sciuit,

[1]) A **gubernator** név alatt levelünk irója Hunyadi Jánost érti, ki a kormányzóságot már 1453. január havában letette. Igy nevezi őt még 1455. aug. 10-én ugyancsak Bécsben kelt levelében is, melyet az eredetiből közöl **Marienburg, Kleine siebenb. Gesch. 218— 222. l.**

et perfecte scit, et indubie finis illius negocij vestri dicit male terminabitur. Et alia, que subintulit me sub iuramento et specie confessionis, ne cuipiam dicerem. Ex quibus bene intellexi nuncios vestros sub magno stetisse periculo, si exiuissent vel adhuc in breui exirent. Hoc idem bonus fautor mihi Bude referre habuit de indignacione Gubernatoris. Quare ipsum non accessi, sed caute recessi. Quare sitis auisati in hoc negocio Insuper dixit mihi, quomodo dominus Rex per disposicionem gubernatoris **Remildo Hispanatum Siculorum contulisset sigillatis litteris** [2]) ipso presente Ex Vienna in Dominica Reminiscere Anno domini Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo quarto.

Magister Johannes Ruedel,
Plebanus Brassouiensis, vester exorator.

Kivül: Circumspectis ac prouidis viris Judici ac toti Consulatui Ciuitatis Brassouiensis, fautoribus suis semper honorandis.

Az eredetiből, kétségtelenül Brassó város levéltárából, egész terjedelmében közli ezen levelet, melynek a székelyekre nem vonatkozó részeit mellőztük, Marienburg, Kleine siebenb. Gesch. 214—218. l.

CXL.

Rozgonyi Osvát székely ispán. 1455. jul. 21-én.

Oswald de Rozgon **Comes Siculorum**

A magyar főurak közt aláirta a budai országgyülésnek a pápához Budán jul. 21-én irt levelét, melyet közöl Fejér, Genus Joh. de Hunyad 212—216. l.

[2]) Ezen **Remildus**-on, kinek V. László király pecsétes levéllel adományozta a székely ispánságot, bizonyosan **Rozgonyi Rajnáld** értendő, ki egyébirant ezen hivatalt már 1451-ben is viselte. Lásd föntebb CXXXIV. sz.

CXLI.

Hunyadi János beszterczei örökös gróf parancsa Nyujtódi Jánoshoz, hogy a besenyőfalvi székelyeket, kiknek határát a pálfalvi székelyek el akarják foglalni, ezek ellen oltalmazza. Kelt Régenben 1455. dec. 16-án.

Johannes de Hwnyad Comes perpetuus Bistriciensis etc. Agili viro Johanni Nyijutody Salutem cum dileccione Exponuut nobis Agiles viri **vniuersi Siculi de Bezzenijofalwa** per modum querele Quomodo **Siculi de palfalwa,** [1]) Metas sew terras ipsorum pro se ipsis occupare sew vsurpare vellent, Cum tamen **ipsas** Metas inter dictas duas villas habitas et existentes, inter eosdem rectificassent et renouassent, eedemque mete ab antiquo eosdem concernissent et nunc concernerent Ideo volumus et vobis in persona domini nostri Regis firmiter precipiendo mandamus Aliud habere nolentes, quatenus mox visis presentibus dictos Siculos de Bezzenijofalwa in eorum antiquis Metis prout rectificate et reambulate sunt contra quoslibet illegittimos impedituros protegere tueri et defensare ac manu tenere debeatis et teneamini iuxta Jura et comprobaciones ipsorum Secus in premissis facere non ausuri Auctoritate nostra vobis in hac parte attributa signanter contra Siculos de Palfalwa presentibus perlectis exhibenti restitutis Datum in Regen feria quinta proxima post festum beate lucie virginis Anno domini M-o cccclmo quinto.

(P. H.)

Eredetije papiron, az aljára veres viaszba nyomott pecsét töredékeivel, az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjteményében I. köt.)

[1]) **Pálfalva** Udvarhely széken ma is megvan; a vele határos **Besenyőfalva** ma nem létezik.

CXLII.

V. László király Csík-Szentmártoni Becz Jakabnak, és általa atyja testvérének Csík-Szentgyörgyi Becz Bálintnak és fiainak, Barabásnak és Péternek, s rokonainak Árokpataki Simonnak, Szentsimoni Tamásnak és Máténak, néhai Galambfalvi István fiának Antalnak, néhai Galambfalvi György fiainak, Andrásnak, Péternek és Gergelynek, s végre Csík-Szenttamási Szilveszternek és fiának Lázárnak nemesi czimert adományoz. Kelt Budán 1456. martius. 30-án.

Wladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex, Austrieque et Styrie Dux, necnon Marchio Morauie etc. Tibi fideli nostro Jacobo Becz, de Chijkijzenthmarthon, Salutem, graciamque nostram Regiam, et fauorem, A claro lumine Regie maiestatis troni, velud e sole, Radij, Nobilitates, legittimo Jure procedunt, et omnia Nobilitatis insignia, a Regia claritate dependent, Ita ut omne Nobile generositatis insigne, a gremio proueniat Regie maiestatis. Sane, tum ad nonnullorum fidelium nostrorum humilime supplicationis instanciam, per eos, pro tui parte, nostre porrecte maiestati, tum etiam, consideratis fidelitatibus, et fidelium seruiciorum tuorum meritis, quibus tu, vti didicimus, iuxta tue possibilitatis exigenciam, nobis, et Sacre Corone, dicti Regni nostri Hungarie, sub locorum et temporum diuersitate, cum omni fidelitatis constancia studuisti, eoque feruencius, et diligencius, imposterum studebis conplacere, quo te, et tuos, singularibus honoribus, et gracijs, a nostra celsitudine conspexeris insignitos, Tibi, et per te, Valentino Becz de **Chijkijzenthgewrgh**, patruo tuo, ac Barnabe, et petro, filijs eiusdem Valentini, Item Simoni de **Arokpathak**, ac Thome, et Matheo, de **Zenthsimon**, necnon Anthonio, filio condam Stephani, ac Andree, Petro, et Gregorio, filijs condam Georgij, de **Galambfalwa**, Preterea Siluestro de **Chijkijzenthamas** [1]) et Lazaro filio eiusdem Siluestri, affinis [2]) tuis, vestrisque heredibus et posteritatibus vniuersis, hec arma, seu Nobilitatis insignia, videlicet Clipeum, cuius campus, partim, a parte scilicet inferiori, est rubeus,

[1]) **Szent-György**, **Szent-Simon** és **Szent-Tamás** Csík széki, **Galambfalva** Udvarhely széki falu; **Árokpatak** pedig a mai **Árapatak** Felső-Fejér vármegyében.

[2]) Igy irva **affinibus** helyett.

partim vero, a parte vtputa superiori est flauus, seu celestinus, cum forma armorum, videlicet Stella aurea in inferiori, ac duo capita leonum, penes sese, unum telum, seu sagittam, in ore pariter tenencia, in superiori, partibus eiusdem Clipei, Super ipso quoque Clipeo depicta est Galea, cum Czottis flauei, seu celestini, et fului, seu aurei, colorum, ad Similitudinem Jubarum, quasi vento agitatarum, hinc atque hinc, ex eadem dependentibus, In sumitate eiusdem Galee, pro Crista presignate, seu figurate sunt, tres penne strucionis, quarum media aurei, et relique due flauei, colorum, Prout, et quemadmodum, ipsa arma, seu Nobilitatis insignia, in principio, seu capite, presencium litterarum nostrarum, suis apparatis coloribus, arte pictoria figurata sunt, et distinctim expressata, animo deliberato, et ex certa nostre maiestatis sciencia, dedimus, et contulimus, ijmmo exhabundanciori plenitudine nostre specialis gracie, concedimus, et presentibus elargimur, vt vos, vestrique heredes, et posteritates vniuerse, pretacta arma, seu Nobilitatis insignia, more aliorum Nobilium, armis vtencium, a modo (imposterum in) prelijs, hastiludijs, duellis, torneamentis, ac alijs omnibus exercicijs Nobilibus et Militaribus, necnon Sigillis, Anulis, Velis, Cortinis, et gene(raliter in quarum)libet rerum ac expedicionum generibus, sub mere et sincere Nobilitatis titulo, quali vos, ab vniuersis, et singulis cuiuscumque condicionis, preeminencie, status vel dignitatis existant, insignitos dici ac veros Nobiles nominari et teneri volumus, ac etiam reputari, gestare, omnibusque et singulis gracijs, honoribus, et libertati(bus, quibus) ceteri Proceres, Nobiles, militesque, ac clientes Regni nostri, armis vtentes quomodolibet consuetudine, vel de Iure freti sunt, et gauisi, frui, et gaudere possitis, atque valeatis, de talisque (singular)is et specialis nostre gracie antidoto merito exultetis, ac tanto ampliori studio ad honorem Regie maiestatis, vestra inantea solidetur intencio, quanto Vos, largiori fauore Regio premunitos conspicitis, et munere graciarum. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam, presentes Litteras nostras, Secreto Sigillo nostro, quo vt Rex Hungarie vtimur, in pendenti communitas duximus concedendas. Datum Bude, feria tercia proxima, post festum Pasce domini, Anno eiusdem Millesimo quadringentesimo, quinquagesimo sexto, Regnorum nostrorum, Anno Hungarie etc. Sextodecimo, Bohemie vero tercio.

Eredetije, mely itt ott elrongyollott, az erd. Muzeum kézirattárában (Szent-Léleki Kozma Gábor adományából). — Kék és sárga sinóron függő pecsétje töredezett.

CXLIII.

V. László megparancsolja a székely ispánoknak és alispánjaiknak, hogy Szent-Mihály, Nagyfalu, Türkös és Bácsfalu dézmáit, melyeket a Sz. Mihályfalván Szt. Mihály tiszteletére épitett megyés egyháztól elfoglaltak és törcsvári várnagyaik használnak, ezentul ne bántsák, hanem az emlitett egyház részére szolgáltassák ki. Kelt Budán 1456 majus 6-án.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie Rex etc. Austrieque et Styrie dux, necnon Marchio Morauie etc. Fidelibus nostris **Magnificis Comitibus Siculorum, vel eorum Vice Comitibus,** presentibus et futuris, presencium noticiam habituris Salutem et graciam. Exponit nobis fidelis noster Reuerendissimus in Christo pater dominus Dyonisius Cardinalis Archi Episcopus Strygoniensis, Supremus Cancellarius noster, quod licet alias, villas **Zent Mihali** [1]) **Nagyfalw** [2]), **Turkester** [3]) et **Bachfalw** [4]) quidam Valachi schismatici inhabitassent, tamen postea pulsis eisdem Valachis ipse ville ad manus Christianorum deuenissent, qui quidem Christiani decimas suas prediales parochiali ecclesie Sancti Michaelis in prefata possessione Zent Mihaly fundate iure soluere debebent, quas nunc decimas vos occupassetis, occupatasque **Castro nostro Thurch** [5]) vocato appropriassetis, et appropriatis Castellani vestri in dicto Castro commorantes vterentur eciam de presenti [6]),

[1]) **Szent-Mihály** a mai **Csernátfalu,** mely a Brassó vidéki ugy nevezett **hét falu** között II. Ulászló 1500-ki oklevelében is (**Siebenb. Quartalschrift VII. 251. l.) Szentmihályfalva** neven van emlitve. E nevet Sz. Mihály tiszteletére épitett egyházától nyerte, melyről oklevelünk mindjárt emlékezni fog.

[2]) **Nagyfalu,** a mai **Hosszufalu** Brassó vidékén.

[3]) A mai **Türkös** Brassó vidékén.

[4]) **Bácsfalu** ugyanott.

[5]) **Törcs** vára, melyhez tartozott az ugy nevezett **hétfalu,** valamint Krizba és Apácza, akkor Fejér vármegyében, most Brassó vidékén.

[6]) Kitetszik e szavakból, hogy Törcs vára és a hozzá tartozó királyi uradalom, mely e korban Brassó városától és a Barczaságtól teljesen független külön területet képezett, a székely ispánok hatósága alatt állott.

in preiudicium ipsius ecclesie parochialis, ac damnum. Et quia decime iure diuino non secularibus sed ecclesiasticis dari debent, ideo fidelitati vestre et cuilibet vestrum firmiter precipientes mandamus, quatenus receptis presentibus, rebusque sic stantibus, a modo deinceps de huiusmodi decimis, ad ipsam parochialem ecclesiam ZentMihali vt dicitur spectantibus, vos nequaquam intromittatis, sed ipsas plane et integre prefate ecclesie administrari faciatis. Secus facere non ausuri in premissis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in festo Ascensionis domini Anno eiusdem Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo Sexto, Regnorum autem nostrorum Anno Hungarie decimosexto, Bohemie vero tercio.

Egy mult századi másolat után közölte **Benkő**, **Milkovia II. köt. 268. l.**, utána **Katona, Hist. Crit. XIII. köt. 1051. l.** s ez után **Kósa, De publ. Trans. administratione 77. l.**

CXLIV.

V. László király megparancsolja a kolozs-monostori conventnek, hogy Nádasi Nagy Simont uj adomány czimén igtassa be a Fejér vármegyei Réten helység felébe, kivéve ha ezen helység királyi birtok, vagy királyi várhoz, vagy pedig a szászok vagy a székelyek földéhez tartozó volna. Kelt Budán 1456. oct. 16 körül.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex, Austrieque et Stirie Dux, necnon Marchio Morauie etc. Fidelibus nostris Conuentui ecclesie de Klusmonostra salutem et graciam. Cum nos pro fidelibus seruicijs fidelis nostri Simonis Magni de Nadas, nobis exhibitis et impensis, directam et equalem medietatem possessionis **Reten** [1]) vocate in Comitatu Albensi parcium Transsiluanarum existentis, in cuius pacifico dominio ipse Simon a certis annis retroactis perstitisse seque persistere asserit eciam de presenti, totum et omne ius nostrum regium, si quod in

[1]) **Réten** ma Alsó-Fejér vármegye egyik darabja, melyet egészen Nagy-Sink és Segesvár szék területe vesz körül.

eadem medietate possessionis qualitercunque haberemus, aut nostram ex quibusuis causis, vijs, modis et racionibus concerneret maiestatem, simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, premissis sic vt prefertur stantibus, et se habentibus, et **dummodo non sit possessio Regalis, aut ad Castra Regia aut terras Saxonum vel Siculorum non pertineat** [1]), memorato Simoni, suisque heredibus et posteritatibus vniuersis, noue nostre donacionis titulo, vigore aliarum litterarum nostrarum donacionalium exinde confectarum in perpetuum contulerimus, velimusque ipsum Simonem in dominium eiusdem et ipsius iuris nostri Regij per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci. Ideo fidelitati vestre mandamus Datum Bude feria sexta tum beati Ambrosij Confessoris Anno domini mo quadringentesimo quinquagesimo sexto, Regnorum Hungarie etc. sexto decimo, Bohemie vero tercio.

Eredetije papiron zárt alakban, rongált állapotban, a kolozs-monostori convent levéltárában. — Innen adta ki gr. Kemény József, Magazin für Gesch. Siebenb. von Anton Kurz. I. köt. 419 — 421. l.

CXLV.

V. László király megparancsolja Brassó városának, hogy Rozgonyi Osvát székely ispánt s az erdélyi részek kapitányát, ha a lázadó Szilágyi Mihály elől városukba menekül, fogadják be és oltalmazzák. Kelt Prágában 1457. oct. 21-én.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex, Austrieque et Stirie Dux, necnon Marchio Morauie etc. Circumspecti fidelis dilecti. Audiuimus qualiter Michael Zilagy re-

[1]) Ezen záradék is bizonyitja, hogy a király a szászok vagy székelyek földéhez tartozó birtokot nem adományozhatott. Hasonló kifejezés: „dummodo predicte possessiones non sint **terre Saxonum vel Siculorum nostrorum**, aut ad aliquod Castrum nostrum Regale vel aliquem Officiolatum parcium nostrarum Transiluanarum non pertineant" olvasható V. Lászlónak Budán 1456. apr. 24-én kelt beigtatási parancsában is, melyet a Losonczi család több tagjának a Belső-Szolnok vármegyei Somkút és Koldo (ma Kudu) falukra nézve adott, s melynek eredetije a kolozs-monostori convent levéltárában van.

bellis noster et homines sui fideli nostro Magnifico **Osualdo de Rozgon Comiti Siculorum et Capitaneo illarum parcium nostrarum** perniciem capitis minaretur. Vnde mandamus fidelitati vniuersitatis vestre, quatenus in casu ipse Osualdus de Rozgon ad illam ciuitatem nostram Brassouiensem, et vestri medium, vel causa refugij, vel alias veniret, eundem in eandem Ciuitatem nostram intromittatis, et ab omnibus suis inimicis et presertim a prefato Michaele et sibi adherentibus pro posse et viribus vestris tueamini et protegatis, atque illesum conseruetis. Aliud pro nostra gracia Regia nequaquam faciatis in premissis. Datum Prage in festo vndecim Milium virginum, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo septimo, Regnorum autem nostrorum Anno Hungarie etc. decimo octauo, Bohemie vero quarto.

Egykoru másolatból közlötte **Marienburg, Kleine Siebenb. Gesch.** 212. 213. l.

CLXVI.

Rozgonyi Osvát székely ispán Brassó városát, a Szilágyi Mihály fölkelése ellenében tanusitott hű szolgálataiért, V. László király kegyébe ajánlja. Kelt Brassóban 1457. dec. 9-én.

Serenissimo Principi et Domino Domino Ladislao dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Regi, Austrieque et Stirie Duci, necnon Marchioni Morauie etc. Ego **Osualdus de Rozgon**, Vestre Serenitatis fidelis, **Comes Siculorum**. Post seruicia mea indefessa Serenitati Vestre notum facio, quia hec ciuitas Brassouia Vestre Serenitatis semper penes mandatum Vestre Serenitatis mihi prona affuit contra inimicos Serenitatis Vestre, tam in obsidione Castri Diod et Bistriciensis, quam et in presenti exercituali congregacione facta contra Michaelem Zylagi de Horogzeg, deuastatorem et depredatorem fidelium Vestre Serenitatis, Quare condignum, vt Vestra Regia Serenitas ipsis sit graciosa, dumtaxat assistenciam eorum non pro commodo meo, sed pro Serenitatis Vestre commodo fidelissime fuit prosecuta. Datum Brassouie feria sexta proxima

post festum concepcionis Sancte Marie virginis Anno domini Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo septimo.

Az eredetiből, bizonyosan Brassó város levéltárából, közlötte **Marienburg**, Kleine siebenb. Gesch. 213. 214. l. — Nevezetes ezen levélben, hogy Rozgonyi Osvát székely ispán 1457. dec. 9-én Brassóban még nem tudta, hogy V. László király Prágában azon év nov. 23-án már meghalt.

CXLVII.

Rozgonyi Osvát székely ispán. 1458. maj. 6-án.

Ego **Osualdus de Rozgon Comes Siculorum** premissis personaliter interfui, et omnia premissa vidi et audiui, et sigillum meum appendi manu propria.

Podiebrád György elválasztott cseh király Prágában 1458. máj. 6-án kelt hitlevelének záradékában. E hitlevelet, melyben Podiebrád a római szent szék iránt hűséget fogad, egész terjedelmében közli **Kaprinai, Hungaria Diplom.** II. köt. 163 166. l.

CXLVIII.

Rozgonyi Rajnáld előbb székely ispán, Lábatlani János és Paksi László székely ispánok. 1459. febr. 10-én.

. . . . **Rinoldus de Rozgon, pridem Comes Siculorum nostrorum Joannes de Labathlan et Ladislaus de Pakos Comites Siculorum nostrorum**

Emlitve vannak Mátyás királynak Budán 1459. febr. 10. kelt levelében, melyet számos megnevezett hivei biztositására adott, s melyet egészen közöl Kaprinai, Hung. Dipl. II. köt. 245. l. és utána **Katona, Hist. Crit.** XIV. köt. 192—196. l. — Rozgonyi Rajnáldról tévedve állitja **Nagy Iván, Magyarorsz. családai** IX. köt. 786. l. hogy „1459-ben *már* a székelyek ispánja“: mert ő már ekkor ezt a hivatalt nem viselte, mi bizo-

nyos abból, hogy abban az oklevélben, melyre Nagy Iván mint forrásra hivatkozik (Kaprinainál e. h. II. köt. 350. l.), Rozgonyi Rajnáld és Osvát kir. lovászmestereknek vannak czimezve.

CXLIX.

Paksi László és Lábatlani János székely ispánok. 1459. febr. 19

. . . . **Ladislaus de Pakus et Johannes de Labathlan Comites Siculorum** . . .

Az ország főrendei által Garai László özvegye és gyermekei részére kiállitott biztositó levélben, melyet a budai kamarai levéltárban lévő eredetiből egész terjedelmében közöl gr. Teleki József, Hunyadiak kora X. köt. 616—618. l.

CL.

Vingárti Geréb János erdélyi főkapitány megparancsolja Udvarhely szék kapitányának, székbirájának és véneinek, hogy a Pálfalva és Váraljafalu között folyó pereket, az ő emberei Nyujtódi János és Galambfalvi András jelen létében, a hely szinén végképpen fejezzék be. Kelt Vingárton 1459. junius 23-án.

Johannes Gereb de Wyngarth supremus Capitaneus Regie Maiestatis Inpartibus Transsiluanijs constitutus Agilibus viris **Capitaneo exercitus et Judici terrestrj necnon Senioribus Sedis Odwarhel** Salutem cum Honore, Noueritis quia prioribus literis nostris vobis scripseramus quod causas Inter possessiones **palfalwa et varalyafalw** [1]) habitas coram vobis recipere et finem decisiuum, modo debito determinarj debuissetis, Quare iterum nomine et Inpersona Regia firmissime mandantes committimus quatenus, statim visis presentibus, ad facies dictarum possessionum accedatis, cum hominibus nostris videlicet Johanne de Nuijthod et Andrea de Galambfalwa, inibique Justiciam ambarum parcium reuidendo, Judicarj diffinire

[1]) **Váraljafalu** a mai **Firtos-Váralja** Udvarhely széken, **Pálfalva** tőszomszédságában.

et fine debito determinarj modis omnibus debeatis et teneamini, ne decetero Racione preuia coram nobis veniant querularj, Auctoritate nostra presentibus In hac parte vobis attribuata et Justicia mediante, volumus eciam, quod perpetuum silencium inter ipsos inponatis. Et quitquid, diffinietis vestris In litteris nobis rescribatis Et secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in wyngarth feria sexta proxima ante festum Natiuitatis beatj Johannis Anno domini M-o CCCCL-o nono.

(P. H.)

Commissio propria

Eredetije papiron, az aljára zöld viaszba nyomott pecsét csekély töredékeivel, az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjteményében I. köt.)

CLI.

Nyujtódi János és Galambfalvi András jelentik Vingárti Geréb János erdélyi főkapitánynak, hogy parancsa szerint eljárván a pálfalviak és váraljafalviak között folyó perben, előttök a váraljafalviak az elébbi kapitányokkal és székbirákkal a hely szinén bebizonyitották, hogy a pálfalviak ez ügyben el voltak marasztva, s ha Miklós, Adorján fia, és Lőrincz, Simon fia, rokonaikkal ez ügyben a pálfalviakat nem izgatnák, a két fél között egyességet tudtak volna eszközölni. Kelt Keresztúr mezővárosban 1459. junius 29-én.

Magnifice domine noster Honorande, Enodemus Vestre Magnificencie in hijs dignanter, Quomodo Agiles viri, de **Varhallafalwa** [1]) videlicet Dominicus Markosij et Emericus Paulij de dicta **Varhallijafalwa** presentauerunt nobis quandam litteram Vestre Magnificencie, quamquidem litteram nos recepimus honorifice in hec verba, Johannes gereb de Vingarth supremus Capitaneus Transsiluaniensis, Agilibus viris Capitaneo et Judici terrestri necnon senioribus sedis Wdwarhel, Salutem cum honore, Noueritis quod nos prioribus litteris nostris vobis scripseramus quod causas inter possessiones Palfalwa et Varhallija inter partes aduersas coram vobis recipere et

[1]) **Váraljafalva**, alább **Váralja** is, a mai **Firtos-Váralja** Udvarhely széken.

finem decissiuum modo debito determinari debuissetis, Quare iterum nomine et inpersona Regie Maiestatis firmissime precipimus et mandamus, quatenus, visis presentibus accedatis ad faciem dictarum possessionum cum hominibus nostris videlicet Johanne de **Noijthod** [1]) et Andrea de **Galambfalwa** [2]) ibique iusticiam ambarum parcium reuidendo iudicare difinire et fine debito determinare modis omnibus debeatis Nos igitur quibus auditis secundum preceptum Vestrę Magnificencie accessimus personaliter ad faciem dicte terre et causas inter partes aduersas admanus nostras sub tali forma recepimus, ut qua parcium maiorem probacionem coram nobis impersona Vestre Magnificencie portare potuerit, tunc uos secundum aprobacionem ambarum parcium aprobaueritis, Quibus auditis dictus Dominicus et Emericus de medio aliorum exsurgendo talem fecit aprobacionem cum Capitaneis et Judicibus terrestribus videlicet Gregorio Janosij Georgio Gregorij ac Clemente Vargasij necnon Judice Anthonio Elie, qui fueruntillis temporibus Capitanei et Judices terrestres, ut dicti in Varhallijafalwa conmorantes coram ipsis dictos in palfalwa conmorantes in Judicio fide ipsorum obtinuissent, Et quidcumque lucas Stephani de Palfalwa coram Vestra Magnificencia contra homines de Varhallijafalwa proposuisset totum falsum et propter invidiam fecisset, Et Nicolaus Adorijani et laurencius simonis cum fratribus suis totum in ista causa sunt procuratores et aduersarij dictorum in Varhallijafalwa conmorancium, quia nos percepimus quod si dicti Nobiles in causa ista non fuissent, tunc nos duo concordiam in persona Vestre Magnificencie inter partes aduersas facere potuissemus, Nos igitur talem in facie dicte terre sciuimus veritatem fide nostra mediante Datum **in Opido Keresthwr** [3]) in festo Apostolorum petri et pauli Anno domini M CCCC° L nono.

Johannes Noijthody et Andreas Georgij
de Galambfalua domino nostro honorando.

[1]) **Nyujtód** falu Kézdi széken.

[2]) **Galambfalva** falu Udvarhely széken.

[3]) **Keresztúr,** a mai **Székely-** vagy **Szitás-Keresztúr,** az Udvarhely székhez tartozó Keresztúr fiú-széken, oklevelesen itt jön elő legelsőben mint mezőváros (oppidum): de hihető, hogy városi kiváltságait a többi székely városokkal együtt Zsigmond királytól nyerte.

Kivülről: Magnifico viro Johanni Gereb necnon Supremo Capitaneo Transsiluaniensi domino nostro metuendo.

Eredetije papiron az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.)

CLII.

Lábatlani László székely ispán és főkapitány, Héderfáji István és Szentiványi Székely Mihály beszterczei ispánok, mint a király által az erdélyi nemesek, székelyek és szászok pereinek elitélésére kiküldött birák bizonyitják, hogy törvényszékök előtt Szentes György Farnasi Veres Benedeket, Mocsi Bertókot, Szentmihályi Tompa Mihályt és Kecseti Lászlót fölszólitotta, felelnek-é több megnevezett cselédeikért, kik őt kirabolták és fogságba vetették, azok azonban kinyilatkoztatták, hogy nem felelnek. Kelt az erdélyi nemesség Tordán tartott közgyülésében 1459. nov. 10-én.

Nos **Ladislaus de Labathlan Siculorum Comes** et Supremus Capitaneus, ac Stephanus de Hederfaya, necnon Michael Zekel de Zenth Iwan de Bistricia Comites, nunc autem per regiam clemenciam pro faciendo moderatiuo iudicio in medio Nobilium, Siculorum et Saxonum parcium Transsiluanarum Judices deputati. Memorie commendamus per presentes. Quod nobis vnacum nostris iuratis Assessoribus, in congregacione generali vniuersitatis Nobilium cunctorum Comitatuum earundem parcium Transsiluanarum feria secunda proxima post festum beati Michaelis Archangeli, **iuxta vim et formam generalis decreti eorundem Nobilium nuper in villa Kochard prope et cis fluuium aque Marusij in terra Siculorum Sedis Aranyos existenti editi, et per vniuersos Nobiles firmiter obseruari stabiliti** [1]), Thorde celebrata considentibus [2]), Georgius Zenthes e

[1]) Világos e szavakból, hogy a Székely-Kocsárdon tartott gyülés nem általános országgyülés, hanem csak az erdélyi megyék nemességének közgyülése volt s végzései csak a vármegyei nemességre terjedtek. — Ezen gyülés idejét, a **nuper** szóból következtetve, 1459-re határozhatjuk.

[2]) Ugyanezen szavakkal kezdődik Lábatlani László székely ispánnak és társainak Tordán ezután három nappal nov. 13-án Szamosfalvi Mikola István

medio aliorum in nostram et dictorum nostrorum iuratorum Assessorum exurgens presenciam, presentibus et audientibus Benedicto Ruffo de Farnas, Birthok de Moch, Michaele Tompa de Zentmihal et Ladislao de Kecheth proposuit eo modo, quod licet ipse Georgius Zenthes cum ipsis de omnibus suis factis certam haberet disposicionem, sed vtrum ipsi pro familiaribus ipsorum, videlicet Dijonisio, Michaele Magno, Petro Magno fratre eiusdem, Clemente Paruo de Chezthue, Lupsa de Bwk, Paulo More de Moch, Michaele Paruo de eadem, Michaele Gerew Zanisloi, Thoma Saas, Antonio Bajnocz de Fratha, qui prefatum Georgium Zenthes depredassent, captiuassent, et suspendissent, respondere vellent, aut non, qui responderunt, quod ipsi pro prenominatis eorum hominibus respondere nollent, nec responderunt coram nobis, harum nostrarum litterarum testimonio mediante. Datum tricesimo octauo die congregacionis nostre antedicte in loco memorato, Anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

Gyulafejérvári Dobó József által irt másolata megvolt a nagy-enyed ref. coll. könyvtárában, Benkö József kéziratai közt, Docum. Varia. Vol. V. pag. 289. — Erről vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény, Dipl. Trans. Appendix VI. köt. 103. sz.)

CLIII.

Lábatlani János székely és temesi ispán az erdélyi részek Medgyesen tartott országgyülésén a király meghagyásából megvizsgáltatván a Miklósvár szék és Sepsi szék között fenforgó pert, Zsigmond és Mátyás király levelei alapján itéletesen kimondja, hogy Miklósvár szék Sepsi széktől független törvényhatóság, s meghagyja Törcs, Höltövény és Királyköve várnagyainak, hogy szükség esetében Miklósvár széket szabadságaiban oltalmazzák. Kelt Medgyesen 1459. november 26-án.

Nos Johannes de Labathlan Siculorum et Themesijensis Comes, Memorie Commendamus per presentes quibus expedit vniuersis, Quod

özvegyének Ilonának a Gyerőfiek ellen folytatott perében kelt itélete, melynek másolata megvan Huszti András Wayuodae Trans. cz. kéziratában, és innen kiirva az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix VI. köt. 102. sz.)

cum nos partibus in istis ex speciali commissione Serenissimi principis et domini Matthie dei gracia Regis Hungarie Dalmacie Croacie etc. domini nostri naturalis fuissemus constituti, recepimus quasdam litteras sue serenitatis nobis in eo preceptorie loquentes, vt nos differenciam seu causam super facto separacionis **Sedis Zenthmijkloswara** a Sede **Sepsij Zenthgijerghzeke** vocata inter vniuersos Siculos ad vtramque Sedem pertinentes motam et suscitatam reuidere et reseruato iuris ordine inter partes eandem concludere et fine debito diffinire deberemus. Quarum quidem litterarum Regiarum continenciam per omnia intelligentes, prefatam differenciam seu causam modo premisso inter partes motam, propter sui arduitatem ad congregacionem generalem vniuersorum Nobilium parcium istarum Transsiluanarum, Siculorum et Saxonum in Oppido Meggijes die dominico videlicet in festo beate Catherine virginis protunc affuturo celebrandam pro habenda maiori deliberacione et finali conclusione per nos et alios vniuersos Nobiles Siculos et Saxones, ibidem fienda duxeramus prorogandam, Tandem instante ipsa congregacione eorundem Nobilium Siculorum et Saxonum die preallegata in dicta Meggijes tenta nobiscumque vnacum vniuersis Regnicolis constitutis, coram nobis et ipsis Regnicolis istarum parcium comparuerint Agiles viri **Andreas de Kalnok, Michael Was de Kerespataka, Anthonius Zekel de Kijlien, Johannes Daczo de Zalani, Paulus de Beseniew, et Petrus de Borosna**, Siculi de predicta Sede Sepsij pro se personaliter et dictorum vniuersorum Siculorum ad eandem Sedem Sepsij pertinencium nominibus et in personis, tamquam actores, proposuerunt contra et aduersus **Valentinum de Hijdweeg, Petrum filium Elie de Bewlewn maiori, Damianum Rijpo de Naghbaroth,** ac ceteros vniuersos Siculos ad predictam Sedem Zenthmijkloswara pertinentes tamquam in causam attractos, eomodo quod dudum et ab antiquo, cuius memoriam hominum nemo comprehendit, prefata Sedes Zenthmijkloswara cum omnibus iure et iudicio ad Sedem Sepsij et presertim Sedem Zenthgierghzeke vocatam pertinuisset et pertinere deberet ac iudicatui ipsius Sedis Sepsij semper subiecta fuisset, sed prefati Siculi ad ipsam Sedem Zenthmijkloswara pertinentes eorum potencia mediante eandem Sedem Zenthmikloswara de prefata Sede Sepsij et eiusdem iudicio et pretencione penitus alienauerint et sequestrauerint in preiudicium

eiusdem Sedis et ipsius libertatum derogamen valde magnum. Vnde facta responsione prefatus Valentinus de Hijdweg Siculus in sua ac prescriptorum vniuersorum siculorum in sepedicta Sede Zenthmijkloswara existencium nominibus et personis e medio aliorum Regnicolarum nobiscum pro iudicio sedencium exurgens, retulit ex aduerso quod prefata Sedes Zenthmijkloswara nunquam ad predictam Sedem Sepsij Zenthgierghzeke pertinuisset, et neque eius iudicio subiecta fuisset, sed sola libertate in omnibus sicuti cetere Sedes Siculorum vtuntur, et ipsa eo ordine functa fuisset, et hec sic facta fore nonnullis litteris superinde confectis, et Signanter litteris quondam Serenissimorum principum dominorum Sigismundi Romanorum imperatoris [1]) ac eciam Matthie moderni Regis Hungarie litteris annuentibus comprobabatur, Vnde nos auditis ambarum parcium proposicionibus, Responsionibus et allegacionibus visisque et examinatis prefatis litteris et eisdem perlectis, vnacum prefatis vniuersis Regnicolis in dicta congregacione generali existentibus repperimus in eisdem et Signanter in tenoribus prefatarum litterarum quondam domini Sigismundi Imperatoris etc. ac eciam ex Noua annuencia prescripti domini Matthie moderni Regis aperte comperimus prescriptam Sedem Zenthmijkloswara nunquam ad ipsam Sedem Sepsij pertinuisset, et neque eius iudicio subiecta fuisset, sed solum ipsius libertate fungeretur, et nec aliquo iure ipsi Sedi parere deberet. Nosque vnacum vniuersis Regnicolis videlicet Nobilibus **Siculis trium generum**, et Saxonibus, in dicta congregacione generali existentibus sic et taliter Sentencionaliter et Judicialiter decreuimus, quod nequaquam ipsa Sedes Zenthmijkloswara, antefate Sedi Sepsij annecti possit: vel aliquo iure eidem subiacere debeat, Sed solius libertate quam haberet, perdurare deberet, Ita tamen, Quod quicumque a modo in posterum de pertinencijs Sedis Zenthmijkloswara ad prefatam Sedem Sepsij pertinere et audire vellet,

[1]) Zsigmond király itt emlitett levelét, mely 1404-ben kelt, (Datum in descensu nostro campestri terre Morauie nostre Oppido Kostely feria secunda proxima post festum beati Jacobi Anno domini 1404.) Bethlen Gábor 1616-ki átiratából, mely után azt mi is föntebb LXXXI. sz. alatt egész terjedelmében közöltük, ismerte és töredékesen közölte is **Kállay Ferencz, A székelyekről 189, 190. l.**, ki azonban ez oklevél keltében az ujabbkori átirat hibáját követve hibásan irt Sostelyt, Kostely helyett.

talis in amissione omnium bonorum suorum et Sentencia Capitali conuinceretur ipso facto presencium per vigorem. Quocirca vobis Egregijs Castellanis **Castrorum Thercz Heltwen et Kijralkewe** vocatorum [1]) nunc constitutis et in futurum constituendis, in persona Regie Maiestatis harum serie presencium firmissime committimus et mandamus, quatinus prefatos vniuersos Siculos ad dictam Sedem Zenthmijkloswara pertinentes et eorum quemlibet in ipsa Sede Zenthmijkloswara, et eius libertate tam contra sepefatos Siculos ad Sedem Sepsij pertinentes quam eciam alios quoscumque illegittimos impetitores et perturbare volentes defendatis et protegatis dum necesse fuerit et opportunum, et Secus amore Justicie non facturi, presentibus quoque perlectis exhibenti restitutis. Datum in Meggijes predicta Secundo die dicte congregacionis generalis, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo nono.

Szapolyai János király 1531-ki megerősitő leveléből, melynek eredetije megvan a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Maramarosiensis Fasc. III. Nro. 9.)

CLIV.

Mátyás király a Fejér vármegyében, a barczasági kerületben, fekvő Bácsfalva, Szentmihályfalva más néven Csarnálfalva, Türkös más néven Temes, Hosszúfalu és Apácza helységekre, fele részben néhai Bölöni Forró Péter fiának Simonnak, és általa fiainak, Györgynek, Miklósnak, Mihálynak, Lászlónak és Jánosnak, másik fele

[1]) Valamint a Killyéni Székely Mihály által kiadott **Székely nemzet constitutioi**-ban **20. l.**, ugy gr. Kemény József sajátkezü másolatában is, melyet ő ezen oklevélnek vele ugyancsak Székely Mihály által közlött egyszerü másolatából vett, castrorum **Therczheltwen** áll, de kétségtelenül hibásan, mert itt **Törcs** és **Höltövény** várai értendők a Barczaságon. Az általunk másolt 1531-ki megerősitő levélben e két vár neve oly közel van egymáshoz irva, hogy csak nem egy szónak látszik, s ez vitte a régi másolókat tévedésbe, hogy e két vár nevét egybeirják. A harmadik vár **Királyköve** a Sepsi szék és Oláhország között elhuzódó határhavasokban az ugy nevezett **Királykő**-n állott.

részben pedig Szentgyörgyi Forró Mihály fiának, és általa testvéreinek Lászlónak, Osvátnak és Mihálynak, kik ezen helységeket előbb is békésen és törvényesen birták, uj adománylevelet ad, egyszersmind az ezen helységben ne talán lappangó királyi jogot is nekik adományozza. Kelt Diós-Győrött 1860. aug. 15.

Commissio propria domini Regis.

Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit vniuersis Quod cum nos ad humilime supplicacionis instanciam fidelis nostri sincere grateque dilecti. Venerabilis et Magnifici Thome prioris Aurane per eum pro parte fidelium nostrorum Egregiorum Symonis filij condam petri forro dicti de **Belen** [1]) et Nicolai filij Michaelis similiter forro dicti de **Zenthgergh** [2]) nostre propterea porrecte maiestati, Tum eciam attentis et consideratis multimodis fidelitatibus et fidelium seruiciorum gratuitis meritis eorundem symonis et Nicolai per eos vti propria experiencia agnouimus, primum condam Illustribus quondam principibus Johanni de Hwnyad alias Gubernatori dicti Regni nostri Hungarie Genitori ac ladislao de eadem Hwnyad Comitibus perpetuis Bistriciensibus fratri nostris carissimis felicium recordacionum tandemque maiestati nostre et ex post, Sacre dicti Regni nostri Corone sub locorum et temporum varietate iuxta eorum possibilitatis exigenciam fideliter et constanter exhibitis et impensis, possessiones **Bachfalva Zenthmihalfalwa** alio nomine **Tharnatfalwa Therkes** alio nomine **Temes**, **Hozzijwfalw** [3]) et **Apaczija** [4]) vocatas **in Comitatu Albensi parcium**

[1]) **Belen**, a mai **Bölön** falu Miklósvár széken.

[2]) **Zenthgerg**, a mai **Sepsi-Szent-György**, Sepsi széken.

[3]) **Bácsfalva**, a mai **Bácsfalu**; **Szent-Mihályfalva**, más néven **Csarnátfalva**, a mai **Csernátfalu**, mely előbbi nevét Sz.-Mihály tiszteletére épitett egyházától nyerte; **Therkes**, a mai **Türkös**, melyet más néven **Temes**-nek is hivtak, minthogy az Oláhországba vezető **temesi** vagy **tömösi** szoroshoz közel feküdt; **Hoszszufalu** ma is e nevet viseli. Mind ezen helységek a Barczaságon a csángók által lakott ugynevezett **hétfalu** közzűl valók, melyek a törcsvári királyi várhoz tartoztak, s ma is a törcsvári uradalomhoz tartoznak.

[4]) **Apácza**, a fentebbi falukkal együtt a Barczaságon, a törcsvári uradalomhoz tartozik.

nostrarum Trassiluanarum, et districtu Barcza habitas [1]) in quarum pacifico dominio ydem Symon et Nicolaus se a dudum legittime perstitisse asserunt. Item totum et omne Jus nostrum regium si quod in dictis possessionibus Bachfalwa Zenthmihalfalwa alio nomine Tharnatfalwa Therkes alio nomine Themes Hozzijwfalw et Apaczia eciam alias qualitercumque haberemus aut nostram ex quibuscumque vijs modis et racionibus concernerent maiestatem Simulcum cunctis earundem vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet Terris scilicet Arabilibus cultis et incultis Agris pratis pascuis Campis fenetis Siluis Nemoribus Rubetis virgultis Montibus alpibus vallibus vineis vinearum promontorijs aquis fluuijs piscinis piscaturis aquarumque decursibus Molendinis et locis Molendinorum ac generaliter quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus quouis nominis vocabulo vocitatis ad easdem de Iure spectantibus et pertinere debentibus sub earum veris metis et terminis premissis sic vtprefertur stantibus et se habentibus Memorato Symoni (filio) condam petri forro de dicta Belen et per eum Georgio Nicolao, Michaeli Ladislao et Johanni filijs suis, quo ad vnam Item (Nicolao) filio prefati Michaelis similiter forro de dicta Zenthgeorg, et per eum Ladislao Osualdo et Michaeli fratribus suis carnalibus quo ad alia(m dire)ctas et equales medietates earundem possessionum ipsorumque heredibus et posteritatibus suis vniuersis noue nostre donacionis titu(lo dedi)mus donauimus et contulimus ymmo damus donamus et conferimus Iure perpetuo et irreuocabiliter possidendas tenendas pariter et (habendas) Saluo Iure alieno harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas in formam nostri priuilegij redigifacie(mus du)m nobis in specie fuerint reportate Datum in Dyosgywr in festo Assumpcionis beate Marie virginis Anno domini M(illesimo) Quadringentesimo Sexagesimo.

Eredetije pergamenen, az alája veres viaszba nyomott pecsét töredékével, a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cista XX. nro 98).

[1]) Világos ebből, hogy az eladományozott helységek **Fejér vármegyében, a barczasági kerületben** feküdtek, s maga ez a kerület is, mely nem tartozott a **fundus regius**-hoz, Fejér vármegyében esett.

CLV.

Rozgonyi Rajnáld és Rozgonyi Osvát székely ispánok. 1460. sept. 21-dikén.

. fideles nostri Magnifici Johannes de Rozgon Vaiuoda Transsiluaniensis et Magister Tauernicorum nostrorum, ac **Rainoldus de eadem Rozgon et Osualdus similiter de eadem Rozgon Comites Siculorum nostrorum. . . .**

Mátyás királynak a serki vár alatt 1460. sept. 21-dikén kelt leveléből, melyben őket a tatai apátság pártfogóivá nevezi ki. Ezen oklevelet egész terjedelmében közli gr. Teleki József, Hunyadiak kora X. d. 638. lap.

CLVI.

Rozgonyi Sebestyén erd. vajda és székely ispán. 1461. május 4.

Sebastianus de Rozgon Waiuoda Transsiluanus et **Siculorum Comes** (jelenti Mátyás királynak, hogy a gyula-fejérvári káptalan a Fejér vármegyei Tinód egy részébe beigtattatott). Datum Thorde feria secunda proxima post festum Inuencionis sancte Crucis Anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo primo.

A kolozs-monostori convent levéltárában megvan Rozgonyi ezen jelentése, ugyanazon convent 1462-diki átiratában. — Kivonata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix VI. köt. 121. sz.) — Töredékesen kiadta Szeredai, Notit. Capit. Alb. 98. 99. l.

CLVII.

Rozgonyi Osvát és Losonczi Dezső fia László székely ispánok ítélete Nyárádtői Szél Simonnak néhai Nyárádtői Szél János leányai, Briccia, Apollonia és Anastasia ellen folyt perében, mely szerint az említett leányok ügyvéde Karácsonfalvi Péter Székely-Vásárhelyen huszonötöd magával, mind igaz székely fiakkal, harangozás

ideje alatt tartozzék az ő kiküldött emberek elött megesküdni, hogy Szél Simont a Nyárád vizén levő malom birtokában nem háborgatta s abban 40 arany forintnyi kárt nem okozott. Kelt Udvarhely és Maros szék Szász-Kézden tartott gyülésében 1461. október 13-dikán.

Nos **Oswaldus de Rozgon** et **Ladislaus maior filius Desew de Losoncz Comites Siculorum** etc. Memorie commendamus per presentes, quod nobis feria tercia proxima ante festum beati Galli confessoris, **vnacum Capitaneo maioris exercitus, et Judicibus ac ceteris Siculis de Sedibus Vduarhely et Marus,** pro quibusdam perarduis eorundem Siculorum negociorum expedicionibus necessario faciendis **in Oppido Zaaz Kyzdi** conuenientibus [1]) in racionem, Agilis Sijmon filius Jacobi dicti Zel de **Naradtew** [2]), ad nostram et eorundem Siculorum veniendo presenciam, proposuit eo modo, quomodo ipse Briciam Apolloniam et Anastasiam filias condam Joannis similiter dicti Zel de dicta Naradtew, racione et pretextu cuiusdam molendini in fluuio **Narad** decurrentis, in cuius pacifico dominio per adiudicacionem Magnifici **Ladislai de Labatlan Comitis Siculorum** litteratenus factam, quam pre nostris obtulit oculis reuidendam, denique per litteras Spectabilis ac Magnifici domini Michaelis Zilagji de Horogzeg perpetui Comitis Bistriciensis ac parcium Transsiluanarum Gubernatoris introductorias et statutorias, pariter et citatorias, capitaneo maioris exercitus et Judicibus Oppidi Zekelwasarhel loquentes, necnon Joannis Gereb de Wingarth similiter parcium Transiluanarum Vice Gubernatoris relatorias, e conuerso ipsi Capitaneo et Iudicibus antedictis exinde confectas interpretatorias [3]) foret introductus, quas per ordinem nobis et eisdem Siculis produxit manifeste examinandas [4]), Petrus filius Michaelis de **Karachonfalwa** [5]) procurator annotatarum filiarum dicti condam

[1]) Nevezetes, hogy a székely ispánok Udvarhely és Maros szék közgyülését idegen hatóság területén Szász-Kézd mezővárosában tartották.

[2]) **Nyárádtő** Maros széken a Nyárádnak a Marosba szakadásánál.

[3]) Huszti másolatában e hely kétségtelenül meg van rontva.

[4]) Huszti másolatában hibásan **extradandas** áll a helyes **examinandas** helyett.

[5]) **Karácsonfalva** Udvarhely széken.

Michaelis Zel (de Naradtew) indebite diuersimode impediret, molestaretque potencia sua mediante, et in preiudicium suum et damnum quadraginta florenorum auri se extendens, satis ingens, nostras litteras euocatorias contemnentes ad nostram euocasset presenciam. Quo audito prelibatus Petrus filius Michaelis similiter ad nostram et eorundem Siculorum exurgens presenciam retulit eo modo, quomodo ipse in nullo memoratum Symonem impediuisset, sed et neque intra molendinum suum vllo vnquam tempore fuisset, neque in dictis quadraginta florenis eundem damnificasset, et nullum factum ad eundem molendinum habuisset, neque haberet eciam de presenti. Vnde nos auditis ambarum parcium proposicionibus et allegacionibus, visisque tot litteris et litteralibus instrumentis per annotatum Symonem filium Jacobi Zel pro eo porrectis, per prefatum vero Petrum filium Michaelis nihil productis, ad iudicandum commissimus eomodo, Vt memoratus Sijmon filius Jacobi Zel in pacifico dominio ipsius molendini, contradiccione prelibatarum filiarum pretacti Joannis Zel et ipsius Petri filij Michaelis non obstante, perpetuo permaneat. Antefatus si quidem Petrus filius Michaelis de Karachonfalwa super eo, quod eidem Sijmoni quadraginta florenorum damna modo pretensiuo non intulerit, feria quinta proxima ante festum vndecim millia virginum proxime affuturum, **vigessimo quinto se, de et sub sonitu vnius campane, hominibus Siculorum veris filijs existentibus, die scilicet Judiciario, in Oppido Zekel Vasarhely iuramentum coram homine nostro ad id deputato deponere debeat et teneatur,** Harum nostrarum testimonio litterarum mediante. Datum in dicto Oppido Zaz Kyzdi, die et termino prememoratis. Anno domini Millesimo Quadringentesimo sexagesimoprimo.

Az eredetiről vett másolata megvan Huszti András Wayvodae seu Duces Trans. cz. kéziratában 1459 évszámmal; valamivel pontosabban másolva ugyancsak Husztinak e munkája után kötött oklevélmásolat-gyűjteményében 1460 évszámmal az erd. Muzeumban. — Ezen oklevélnek Huszti kéziratából vett csekély töredékét 1461-re téve közli Kállay, Székely nemzet 179. l. — Kétségtelenül Huszti kézirataiból vett másolata megvan ezen oklevélnek a m. nemz. muzeumban a Catalogus Ms. Biblioth. Szecheny. I. köt. 406. l. szerint 1461. oct. 13-dikára téve. — Hogy

ezen oklevél csakugyan 1461-ben oct. 13-dikén kelt, kitetszik a föntebb CLIII. CLV. és CLVI. sz. alatt közlött oklevelekből, melyek szerint 1459. nov. 26-dikán Lábatlani János, 1460. sept. 21. Rozgonyi Rajnáld és Osvát, s 1461-ben még május 4-dikén Rozgonyi Sebestyén erd. vajda viselte a székelyek ispánságát.

CLVIII.

Szepesi Bálint a székelyek alispánja bizonyitja, hogy előtte Hidvégi Bálint és fia Mihály Gergelylyel, Mihály fiával, ugy egyezett meg, hogy Gergely biró négy falu u. m. Illyefalva, Úzon, Kökös és Doboly birói jövedelmének felét emlitett Bálintnak és fiának Mihálynak engedte, mely falukban a pereket egyedül Mihálynak Bálint fiának szabad legyen itélni; hozzá tévén hogy a melyik fél ez egyességet meg nem tartaná, illető fele részét azonnal veszitse el. Kelt Szent-György mezővárosában 1461. oct. 22-dikén.

Nos **Valentinus de Scepes vicecomes Siculorum** Damus pro memoria, Quod ab vna parte **Valentinus de Hydweg** cum filio suo Michaele, ab altera vero Gregorius filius Michaelis, spontanea eorum voluntate conuenerunt et conuencionem fecerunt coram nobis eomodo, Quod Causas que sunt Inter eos ventillate sew orte Omnino Inter se ipsos disposuerunt et deposuerunt talimodo, Quod Ipse Iudex Gregorius filius Michaelis Ipso Valentino sew filio suo Michaeli In quatuor villis videlicet In **Ilyefalwa Vson kewkews** et **doboijl** [1], Medietatem proventus Iudicij Ipsius eisdem commisit, Ac eciam talimodo quod quos familiares prefatus Valentinus et Michael filius suus, ab eodem detinere vellet liberum commisit, Necnon eciam quod que cause In illis villis Inter homines illos orierentur, Extunc nemo Alter sit liber Inter homines illos disponere aliquam causam Nisi prefatus Michael filius Valentini, se obligarunt coram nobis talimodo, In cuius rei testimonium presentes literas nostras Sigillo nostro quo vtimur fecimus consignari, Hoc eciam Interposito quod si aliqua pars parcium prefatarum factum Illud non constaret, Extunc partem Illius In Illis quatuor villis eofacto perdi et

[1]) **Illyefalva** ma mezőváros, **Úzon, Kökös** és **Doboly** faluk Sepsi széken.

dimitti couvincatur, Datum **In Opido Zenth Gewrg** [1]) feria Quinta proxima post festum vndecim Millia virginum Anno domini Millesimo cccc-o lxj-o.

Eredetije papiron az alája nyomott pecséttel az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autograph. Tom. II.)

CLIX.

Dengelegi Pongrácz János erd. vajda, székely és temesi ispán. 1462. apr. 3-dikán.

Joannis de Rede et Dominici Bethlen de Bethlen Eusi Vice Vaijvodarum Transsiluaniae mandatum ad Conventum de Kolosmonostra, ut Joannes de Komiati statuatur in dominium portionis possessionariae Derze in Comitatu Doboka habitae, ipsum titulo donationis **Joannis Pongracz de dengeleg Vayuodae Transsilvani, Siculorum et Themesiensis Comitis** concernentis. (Dat. Almakerék, sabbato prox. ante dominicam Judica. 1462).

Igy adja ez oklevél kivonatát, mely eredetiben, a hátára irott tiszta beigtatási jelentéssel, a kolozs-monostori convent levéltárában van, gr. Kemény József, Diplom. Trans. Appendix VI. köt. 122. sz.

CLX.

Mátyás király megparancsolja Hidvégi Székely Bálintnak, hogy a gyula-fejérvári káptalannak hidvégi és árapataki dézmájáért, melyet a mult évben az ő ösztönzésére a törcsvári várnagyok magoknak elfoglaltak, tegyen eleget; mert különben meghagyta Dengelegi Pongrácz János erd. vajdának és székelyek ispánjának, hogy őt elégtételre kényszeritsék. Kelt Budán 1462. junius 11-dikén.

Mathias dei gracia Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc Fideli nostro Agili viro **Valentino Siculo de Hijduegh** [1]) Salutem et gra-

[1]) Itt jön elő tudtommal legelőször oklevelesen **Sepsi-Szent-György**, mint mezőváros.

[2]) Ez a Hidvégi **Székely** Bálint, a székely eredetü Hidvégi gróf Nemes család ősei közzül való.

ciam. Exponitur maiestati nostre in persona fidelium nostrorum honorabilis Capituli ecclesie Albensis Transsiluane per modum grauis nuerele, quomodo in anno, cuius mondum preteriisset reuolucio, Castellani **Castri Thercz** quasdam decimas ipsius Capituli de possessionibus **Hijduegh** et predicta **Arwapataka** ipsi Capitulo more alias consueto prouenire debentes, ex induccione tua pro se ipsis occupassent, et recepissent, pro quibus nulla eisdem hactenus fuisset satisfaccio facta et exhibita, Et quia nos volumus, vt prefato Capitulo pro dictis decimis modo premisso in anno proxime transacto per dictos Castellanos ex induccione tua occupatis plena satisfaccio per te impendatur, Ideo fidelitati tue harum serie firmiter precipiendo mandamus, aliud habere nolentes, quatenus receptis presentibus, nullis alijs litteris aut mandatis nostris superinde expectatis, cunctacioneque et renitencia quibuslibet postpositis, super occupacione et ablacione dictarum decimarum annotato Capitulo satisfaccionem plenam impendere debeas et tenearis, de cetero quoque te ad easdem decimas intromittere nullatenus presummas. Alioquin commisimus et presentibus striccius committimus fideli nostro Magnifico **Johanni Pongracz de Dengelegh Woyuode Transsiluano ac Comiti Siculorum nostrorum**, vt ipse te ad premissa facienda per omnia opportuna remedia arcius compellat et astringat, auctoritate nostra presentibus ipsi in hac parte attributa, et iusticia mediante. Secus ergo non facturus. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude feria sexta proxima ante festum Sancte Trinitatis, Anno domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo.

Eredetije az aljára nyomott pecsét helyével a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Capitul. fasc. 6. nro 45.) — Némely helyek s a kelet napjának kihagyásával közli Szeredai, Notit. Capituli Albensis 100, lap.

CLXI.

Mátyás király itélete Szentkirályi Somogyi Gálnak Szent-Annai Tóth István sebesvári várnagy ellen három lova és négy ökre ellopatása ügyében folyt perében. Kelt Brassóban 1461. nov. 1.

Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Damus pro memoria. Quod nobis in vigilia festi omnium sanctorum

vnacum nonnullis prelatis, Baronibus, et Regni nostri Nobilibus in hac Ciuitate nostra Brassouiensi constitutis et existentibus, causasque quorumuis causancium iusto iuris ordine decernentibus, Gallus Somogyi de Zenthkyral e medio aliorum Regnicolarum nostrorum nostram personaliter veniens in presenciam **Stephanum Thot de Zenthanna** [1]) Castellanum de Sebeswar, coram nobis pro facie ad faciem repertum, contra se diem ad eundem nostram personaliter citauit in presenciam, et contra eundem proposuit eomodo, quod alias quidem Petrus Porkolab et Benedictus Nagy de Zowath Vice Castellani eiusdem Stephani de dicta Sebeswar per eundem constituti, de consensu eiusdem Stephani tres equos et quatuor boues eiusdem exponentis furtiue recepissent, et deportassent, ipseque exponens vestigia eorundem equorum et boum suorum insecutus fuisset Datum Brassouie predicto secundo die termini prenotati. Anno domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo.

Eredetije a kolozs-monostori convent levéltárában. Erről gr. Kemény József által vett másolata töredékesen, a mint közöljük, megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. VI. köt. 126. sz.)

CLXII.

Mátyás király a csik-somlyai franciscanus conventnek az atyja Hunyadi János kormányzó által adományozott 32 confratere részére szabadalomlevelet ad. Kelt Brassóban 1462. dec. 2-án.

Ezen levél tartalma, a kelet kitételével együtt, be van irva Szapolyai János erd. vajda Várdotfalván (Csikban) 1519-ben julius 26-dikán kelt kiváltságlevelébe, melyet alább egész terjedelemben közlünk.

[1]) Szent-Annai Tóth István **Maros-Szent-Annáról** irta magát s előkelő birtokos volt Maros széken.

CLXIII.

Mátyás király Kászon széknek Zsigmond királytól nyert szabadalmát helyben hagyván, ujra megengedi a Kászon székieknek, kiket Csik szék szabadalmaik gyakorlatában meggátolván magához akart csatolni, hogy magoknak hadnagyot és birót választhassanak és széket tarthassanak. Kelt Medgyesen 1462. dec. 9-én.

Nos Mathias Dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis. Quod cum nos fideles nostros Venerabilem ac Magnificum et Egregios viros dominum Nicolaum Bodo prepositum ecclesie Albensis Cancellarium Secretarium nostrum, Casparum Bodo de Gijewrgij [1]) alias magistrum Agazonum nostrorum regalium, et magistrum Gregorium de Dersenowcz [2]) protonotarium presencie nostre, **ex deliberacione prelatorum et Baronum nostrorum in medium Siculorum parcium nostrarum Transiluanarum pro iudicandis et reuidendis causis ipsorum more alias consueto duxissemus destinandos** [3]) et ijdem inter alias Sedes venissent **ad Sedem Kazon vocatam,** tunc vniuersi Siculi nostri ad eandem Sedem Kazon pertinentes, contra et aduersus vniuersos Siculos nostros **ad Sedem Chijk** pertinentes querulose proposuissent eo modo. Quod licet alias quondam Serenissimus dominus Sigismundus Romanorum Imperator pie memorie predecessor noster tum pro fidelium eorum seruicijs, tum vero ex eo quia ipsa Sedes Kazon prope terram nostram Moldauiensem sita est, ipsique Siculi nostri non paruas vi-

[1]) **Kósa** közlésében **De publica partium Transs. administratione sub Waywodis. 72. l.** e név elrontva van adva **de Gyerozin** alakban. Minthogy azonban kétségtelen, hogy ez a Bodó Gáspár volt kir. lovászmester egy személy azzal a Györgyi Bodó Gáspárral, ki egy 1486-diki levélben, mint a királyné főlovászmestere és tolnai főispán, magát Gaspar Bodo **de Gyiurgij**-nak irja. (Lásd **gr. Teleki József, Hunyadiak kora XII. köt. 341. l.**) bizvást mertem ez elrontott nevet helyre állitva adni.

[2]) **Kósa e. h.** ezt a nevet is hibásan közli így: **de Dersenorucz.** — Emlitve van ez a személy „Magister Gregorius de **Dersanolcz**“ néven Hunyadi János kormányzó 1449-diki levelében. **Hazai Okmánytár, IV. köt. 346. l.**

[3]) Mint régi szokást látjuk itt emlitve, hogy a király a székelyek közt folyt ügyek átvizsgálására és végső elitélésére, az ország nagyjainak határozatából, biztosokat küldött a székelyek közzé.

gilancias pro defensione personarum rerumque bonorum suorum facere haberent, litteris suis mediantibus eisdem id annuerit, et concesserit, vt ipsi Siculi nostri de dicta Kazon per se sedem belliductoremque et Iudicem inter ipsos eligere et deputare habereque valerent, Tamen nunc nescitur quibus respectibus ducti Siculi nostri de pretacta Sede Chijk pretactam Sedem Kazon, non curantes litteras dicti domini Sigismundi Imperatoris, ad ipsam Sedem Chijk contra ipsorum voluntatem annectere conati fuissent, belliductoremque et Iudicem inter ipsos eligere non permisissent, pro euidenciorique documento et approbacione ambe partes, videlicet tam de dicta Sede Kazon quam eciam de Chijk se ad certos idoneos et probos viros in re premissa submisissent, ijdemque probi viri conscienciose fassi extitissent, vt ipsi sciuissent certitudinaliter, quod dictus dominus Sigismundus Imperator ipsis Siculis de dicta Sede Kazon libertates premissas concessisset, et eisdem secundum easdem libertates vti et frui graciose annuisset, et supplicatum extitit maiestati nostre in personis dictorum Siculorum de pretacta Sede Kazon humiliter et deuote, vt nos huiusmodi litteras dicti domini Sigismundi Imperatoris ratas, gratas, et acceptas habentes, eisdem id de nouo graciose, vt ijdem per se inter ipsos belliductorem et Iudicem eligere, Sedemque habere possent, et valerent, annuere et concedere dignaremur. Nos itaque tum humillimis supplicacionibus in personis Siculorum nostrorum de dicta Sede Kazon nobis factis, tum vero fassionibus dictorum certorum proborum virorum per ambas partes electorum fauorabiliter eisdem Siculis nostris de sepefata Sede Kazon de nouo et ex nouo id annuimus et concessimus, vt ipsi iuxta antiquas libertates ipsorum per predictum dominum Sigismundum Imperatorem eisdem vt dicitur alias concessas, vti et frui, interque ipsosque belliductorem et Iudicem per se eligere sedemque habere possint et valeant. Nihilominusque eosdem Siculos nostros in huiusmodi ipsorum libertatibus ex certa sciencia confirmamus, harum nostrarum, quibus secretum Sigillum nostrum, quo vt Rex Hungarie vtimur, est appensum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in Oppido nostro Megyes feria quinta proxima post festum concepcionis beate Marie virginis, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo Secundo.

Hiteles másolatról vett másolat után, mely az egykori erd. magyar nyelvmivelő társaság gyüjteményében volt, töredékesen közölte **Eder, Observationes ad Felmerum 251. l.**, közzé tette pedig Berekereszturi **Kósa Zsigmond, De publica partium Transs. administratione sub Wayvodis. Viennae. 1816. 71—74. l.** -- Eredetije pergamenen megvan Kászon-Impérfalván Kászon széknek a Balásiak felügyelete alatt álló levéltárában. Ezen kiváltságlevelet átirta és megerősitette II. Ulászló 1515. sept. 4-ikén, Báthori Kristóf 1580. sept. 23-án, és Báthori Zsigmond 1589. nov. 29-én. Mind ezek, valamint Mihály vajdának 1600. febr. 9-dikén és Báthori Gábornak 1613. jul. 20-dikán Kászon szék részére adott uj szabadalomlevelei megvannak a szék emlitett levéltárában. Lásd: **Benkő Károly, Csik, Gyergyó és Kászon. I. rész 65—66. l.** és **Orbán Balázs, Székelyföld I. köt. 52. l.**

CLXIV.

Az erdélyi három nemzet közönségének az általános fölkelésre hozott szabályai, melyeket Mátyás király megerősitett, Budán 1463. apr. 26-dikán.

Constitutiones exercituales Universitatis trium Nationum Transylvanicarum, Nobilium videlicet, Siculorum, atque Saxonum a Serenissimo Domino Matthia Rege approbatae. Budae Anno 1463. feria III. post Dominicam Reminiscere.

I. Nobiles universi, et ceteri possessionati homines, dum in extrema necessitate exercitus generalis proclamatur, per singula capita insurgere tenentur, nisi gravi morbo aut senio impediantur; ita tamen, ut in Comitatu de Hunyad, tamquam praedatorum incursionibus magis exposito, tertia, in ceteris vero Comitatibus Transylvaniae quarta eorundem Nobilium pars domi relinquatur.

II. Iobbagiones Nobilium similiter capitatim ire ad generales expeditiones obstringuntur, equis et armis instructi, quibus facultas suppetit, reliqui autem rustici pauperiores pedites pixidarii, vel saltem armis rusticanis induti; quinta nihilominus parte eorum, more antiquo ad custudienda Confinia et Castella atque alia loca domi retenta.

III, Nobiles unius Sessionis, sive nullos Jobbagiones habentes, pariter viritim insurgere obligantur, quartus quisque tamen horum intra fines Transylvaniae reservatur; locupletiores eorum inter equites, pauperes inter pedites militare debebunt.

IV. Proceres et Nobiles quoque senio adfecti, qui nonnisi curru ad exercitum venire valerent, sed alioquin bene possessionati reperiuntur, uti etiam talium viduae, hominem Nobilem et rei bellicae peritum loco sui ad exercitum mittere tenentur, ut qui publico bono fruuntur, publice junctis viribus etiam pro eo desudent.

V. Comites Parochiales obligati sint cum probis viris Nobilibus adminus quinque, illis ab Universitate Nobilium cujuslibet Comitatus ad hoc negotium ordinatis, tam ipsorum nomina et numerum quolibet anno in Regestrum consuetum conferre, et juxta illud Gentem Comitatus, cui praesunt, ad exercitationem adsumere, ut requirente tempore coram Universitate rationem reddere queant, quam recte hoc officio suo defuncti fuerint.

VI. Dum hujusmodi Regestrum conscribitur, debent iidem Comites et delecti Nobiles perlustrare equos, arcus, pharetras, hastas, clypeos, et reliquos apparatus bellicos hominum regestratorum, ut si necessitate ingruente generalis Insurrectio sive literis Domini Wajuodae Transylvaniensis, sive ense cruento, aut alio quolibet modo velociter promulgetur, ad locum denominandum protinus convenire, et parati esse possint, indeque sub Ducatum Domini Wajvodae procedere, altero Comite cujuslibet Comitatus cum signo publico illis praeeunte.

VII. Item in hujusmodi Regestro haec limitatio habeatur, ut etiam tunc, quando belli gereralis tempore per singula capita Insurrectio demandatur, ubi pater cum filio uno pane vescitur, pariter si duo fratres indivisi fuerint, talium unus tantum ad exercituandum ire adigatur, et si is in illo bello cadat, alter loco ejus mitti non debeat. Et haec Constitutio ad tres Nationes aequaliter extendatur.

VIII. Item pro custodia Castellorum ad publicam securitatem facientium Castellani, pro Curiis vero praecipuorum Dominorum

Magistri Curiae, cum illisve Nobiles impossessionati, et Jobbagiones Hungarici sangvinis, eo numero quem Comites et Nobiles ad hoc ordinati definiunt, domi relinquantur. Sed horum quoque nomina cum nominibus quartae partis Nobilium in Regestrum inferantur, veluti ceterorum exercituantium.

IX. Tandem universum exercitum Nobilium alter Dominorum Wajvodarum, tamquam Generalis Capitaneus Transylvaniae ductabit, alter vero, si ambo fuerint simul constituti, sin vero minus, Vice Wajvoda, in his partibus Transylvanicis pro tutiori rerum statu permanebit, Wajvoda vero casu quo non existente, Dominus Vice Wajvoda Capitanei munus obibit. Sed neuter Dominorum Wajvodarum exercitum generalem Nobilium ultra metas Regni Hungariae educet, nisi casu poscente sponte Nobilesipsi contra infideles et aemulos Sacrae Coronae exire voluerint. Intra limites vero Regni de cibatu Regali Nobilium et suarum Gentium provideri curabit.

X. **Siculi, juxta suum modum antiquum, ad exercitum generalem mittere obligantur duas Gentis suae partes**, tertia ad omnes eventus domi relicta. Eorum vero convocatio ad insurgendum fiat **vel gladio sanguine tincto**, vel literis Comitis eorundem Siculorum, vel Domini Wajvodae, si is simul Comes fuerit. Dum tamen necessitas tumultum excitare cogit, **Capitanei Sedium cunctarum tympanis et Zaldobonibus, atque accensis struibus lignorum in sciundis locis Tűzhalom vocatis conclamationem faciant**, et qui ad haec non concurrit, caput amittat.

XI. Ne tamen defectus vel in motione vel in bello contingat, singularum Sedium Capitanei tenentur pacis tempore, neque admodum raro, lustrationem armorum et reliquorum apparatuum peragere, quod si neglexerint, vel non obediverint mandati quisque luat teneatur

XII. Si aliqui temporis successu his declaratis constitutionibus se contumaciter opponerent, et rebellationem concitarent, non tantum bona sua amittant, sed capita etiam eorum amputentur, vel de ligno suspendantur, excitator vero, si reperietur, qui ceteros

seduceret contra Serenissimum Dominum Regem et charam Patriam, is ferro candente ad mortem ustuletur, ne gratia quidem Domini Regis in contrarium vires habente.

Praeter has, Constitutiones, quas pridem Anno 1435. in Decreto suo Serenissimus Dominus Sigismundus quondam Imperator et Rex cum Regni Ordinibus edidit, nunc quoque fideliter acceptamus.

Egykorú példányról vett másolata után, melyet vele 1798. apr. 14-én Aranka György, s azon évi május 13-dikán gr. Bánffy György erd. kormányzó közölt, kiadta Kovachich, Scriptores minores II. köt. 384—387. lap.

CLXV.

Dengelegi Pongrácz János erdélyi vajda és székely ispán. 1464. apr. 17-dikén.

Mathias dei gracia Rex. . . Magnfico **Johanni Pangaracij de Dengeleg** Wayuode Transsiluano et **Comiti Siculorum** (megparancsolja, hogy az erdélyi részekben jogtalanul elfoglalt birtokok ügyében az országgyülési végzés értelmében az illetőknek szolgáltasson igazságot). Datum Bude feria tercia proxima post festum beatorum Thiburcij et Valeriani martirum, Anno Domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto.

Vizaknai Miklós és Somkereki Erdélyi István alvajdák Tordán 1464-dik évi május 1-sején kelt átiratában megvan a gr. Kornis család levéltárában, innen vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix. VI. köt. 143. sz).

CLXVI.

Szentgyörgyi és Bazini János gróf, erdélyi vajda és székelyek ispánja. 1464. oct. 24-dikén.

Joannes Comes de Sancto Georgio et Bozyn Wayuoda Transsiluanus et **Siculorum Comes** (megparancsolja a kolozs-monostori conventnek, hogy Medgyesfalvi Alárd Lászlót igtassa be Bogáthi András több Torda, Küküllő és Fejér vármegyei helységekbeli részjószágaiba, melyeket ez vele némely Torda és Küküllő vármegyei részjószágaiért elcserélt). Datum Thorde feria quarta proxima post festum Vndecim millia virginum A. d. 1464.

Eredetije, a határa irt jelentéssel, mely szerint a beigtatásnak a Bogáthi család több tagja ellene mondott, a kolozs-monostori convent levéltárában. — Kivonata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix VI. köt. 151. sz.)

CLXVII.

A kolozs-monostori convent kiváltságlevelet ad az Aranyos szék és a Toroczkai nemesek birtoka közt történt határjárásról, melyet a Toroczkaiak részéről Farnasi Veres Benedek, Aranyos szék részéről pedig Várfalvi Domokos hajtottak végre. Kelt 1464. nov. 7-én.

Conuentus Monasterij Beatae Mariae Virginis de Colosmonostra. Omnibus Christi fidelibus, tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, Salutem in omnium Saluatore. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, Quod Egregius Benedictus Veres de Farnas, ab vna, parte siquidem ex altera **Dominicus de Varfalua, in personis vniuersorum Siculorum Sedis Aranijas** [1]) necnon Nobilium de Thorosko nostram personaliter accedentes presenciam, parili voce vnanimique relatu confessi sunt in hunc modum. Quod licet inter ipsos Siculos Sedis Aranijas et Nobiles de Thorozko, racione et pretextu metarum ipsorum dudum fuisset lis

[1]) Itt jön elő legelőször oklevelesen az **Aranyos szék** (Sedes Aranijas) név.

et controuersionis materia mota et exorta, Tamen ordinacione et disposicione nonnullorum proborum et Nobilium virorum, puta Egregij Stephani Erdelij de Somkerek Vicewaiuode Transsiluani, qui per Magnificum Johannem Panghrach de Dengelegh Vayuodam Transsiluanum Judex in infrascriptis Reambulacionibus metarum deputatus fuisset, Item Nicolai Erdelij de eadem Somkerek, Michaelis Zekel de Zent Iwan, alterius Michaelis de Gerend, Stephani Mijske de Chiestwe, aliorumque quamplurimorum proborum inter ipsas partes interuenientium, ad talem pacis et concordie deuenissent vnionem, vt ijdem probi et electi viri praefatos Benedictum Weres pro parte Nobilium de Thorozko, Dominicum vero de Warffalva, (pro parte) vniuersorum Siculorum praedictorum, erectionis et Reambulacionis metarum inter praenotatos Siculos Sedis Aranijas, et Nobiles de Thorozko Reambulare commisissent, Ipsique Benedictus Weres et Dominicus de Warfalwa ipsas Reambulaciones metarum, primo incepissent a fluuio Aranijas, et de eodem fluuio Aranijas, vbi aqua **Apathewrenije** [1]) nuncupatur, esset vnus magnus lapideus mons wlgo **Kewzijrth** [2]) et in eodem Kewzijrth duas metas nouas erexissent, quarum vnam a parte orientali Siculis Sedis Aranias, aliam vero Nobilibus de Thorozko, Et de Apathewrenije eundo precise et directe ad vnam magnam Aciem videlicet ad vnum altum **Chwp** [3]), vbi iterum duas metas nouas erexissent, quarum vnam a parte occidentali Nobilibus de Thorozko, Aliam autem a parte orientali seperantes, Siculis de Aranijas, Deinde procedendo ad vnum **El** [4]), vbi vnam metam cursualem erexissent, dehinc modicum flectendo ad partem orientalem ad quandam syluam, Ibique iterum vnam metam cursualem cumulassent, Abindeque, directe infra eundo, ad vnum **Patak** vbi duas metas terreas et nouas, quarum vnam a

[1]) A hiteles másolatban igy áll; e helynév **Apát örvényé**-nek olvasandó. Ez annyival biztosabb, mert éppen ezen a ponton, hol Aranyos szék határa a toroczkai határral érintkezni kezd, az Aranyos folyó szorosának örvénye mellett egy kőszirtet maig is **Örvénykő**-nek hívnak. Lásd: **Orbán Balázs, Székelyföld V. köt. 196. l.**, ki oklevelünk e helynevét hibásan értelmezi **Apatörvényé**-nek.

[2]) **Kewzijrth** = **kőszirt**, a föntebbi jegyzetünkben leirt mai **Örvénykő**.

[3]) **Chwp** = **csúp**, Erdélyben igen használt szó; Magyarország nagyobb részében **csúcs**.

[4]) **Él**, tudniilik hegy **él**-e.

parte orientali penes riuulum Siculis Sedis Aranias, aliam vero a parte occidentali Nobilibus de Thorozko separantes erexissent, Dehinc semper supra gradiendo super eundem Riuulum Patak, vsque ad locum **feijragijagoskewes** [1]) ibi vnam metam cursualem erexissent, Inde flectendo versus lapidem Castri ad unum **Kapws**, ubi duas metas nouas terreas, quarum unam a parte orientali Siculis Sedis Aranyas, aliam vero a parte orientali separantes Nobilibus de Thorozko, erexissent, et de eodem kapus gradiendo ultra **ad latus maximi montis videlicet kewzijrth, qui mons Warkeöue precise supra Ciuitatem Thorozko adiaceret** [2]), super cuius aciem seu dorsum per longum satis versus plagam orientalem eundo, vsque dum ad quandam metam domini Episcopi Transyluanensis et dominorum Capituli Albensis peruenissent, Ibique Reambulaciones et erecciones metarum praedictorum vniuersorum Siculorum et Nobilium de Thorozko terminassent. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, praesentes litteras nostras priuilegiales pendentis et autentici Sigilli nostri munimine roboratas, duximus concedendas. Datum feria Quinta proxima post festum Diuisionis Apostolorum, Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo Quarto.

A kolozs-monostori convent 1622. nov. 7-dikén kelt hiteles átiratából, mely eredetiben megvan azon convent levéltárában (Sedes Aranyos. Fasc. A. nro 8.) — Maga az 1464-diki eredeti példány a gyula-fejérvári káptalan levéltárában van. Lásd: Nemzeti Társalkodó 1832. I. 406. l.

[1]) **Fejér-agyagos-köves.**

[5]) **Orbán Balázs e. h. 188. l.** félre vezetve Gál László által, ki ezen oklevél töredékét **Nemzeti Társalkodó 1832. I. köt. 407. 408. l.** közölte, valamint gr. Kemény József hibás másolata által **(Diplom. Trans. Supplem. VI. 116.)** az oklevelünkben itt másodszor előjövő **kewzijrth** szót **Kengürth**-nek olvassa, s azt állitja, hogy a Toroczkó fölött emelkedő Székelykőt, melyet oklevelünk **Várkövé**-nek nevez, s melynèk csúcsa ma is **Vár sziklája** nevet visel, régen **Kengürth**-nek hítták, mi mint látjuk teljességgel nem áll.

CLXVIII.

Dengelegi Pongrácz János erd. vajda és székelyek ispánja. 1465 febr. 11-dikén.

Joannes Pongracz de Dengeleg Waijuoda Trassiluanus et **Siculorum Comes**, (megparancsolja a kolozs-monostori conventnek, hogy Veresmarti Geréb Pétert igtassa be a Küküllő vármegyei Dombó helységbe). Datum in Cluswar feria secunda proxims post festum Scholastice virginis A. d. 1465.

Eredetije, melynek hátára föl van jegyezve a többek részéről történt ellenmondás, a kolozs-monostori convent levéltárában, kivonata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix VI. köt. 157. sz.) -- Hogy Dengelegi Pongrácz János 1466. sept. 1-sején már nem volt erd. vajda és székelyek ispánja, kitetszik Nádasdi László és Illyei János erd. alvajdák ezen nap kelt leveléből, melyben „Johannes Pongarach de Dengelegh alias Wayuoda Transsylvanus" emlittetik. E levél eredetije a k.-monostori conventben, másolata az erd. Muzeumban (e. h. Appendix VI. köt. 162. sz.)

CLXIX.

Mátyás király megparancsolja az Aranyos, Maros, Udvarhely, Csík és Gyergyó széki székelyeknek, hogy az erdélyi püspök részére járó dézmájokat, ne ujonnan behozott rosz szokásuk szerint tizenhatoddal, hanem a régi törvényes szokás szerint fizessék. Kelt Budán 1466. jun. 27-dikén.

Commissio propria domini Regis.

Matthias dei gracia Rex Hungarie etc. Fidelibus nostris vniuersis et singulis **Siculis in Sedibus Aranyos, Maros, Uduarhely, Chyk et Gyurgyu commorantibus** Salutem et graciam. Exponitur nobis in persona fidelis nostri Reuerendi in Christo patris domini Nicolai Episcopi Ecclesie Albensis Transyluane querulose, quomodo

vos decimas e medio vestri et bonorum vestrorum eidem domino Episcopo et dicte ecclesie sue prouenire debentes eidem non secundum antiquas libertates et consuetudines dicte ecclesie sue, sed introducentes quandam malam consuetudinem, eidem domino Episcopo sedecimam partem rerum vestrarum decimari solitarum solueritis, Vnde supplicatum est nobis in persona eiusdem, vt sibi circa premissa de remedio oportuno prouidere dignaremur. Et quia nos volumus, vt huiusmodi decime eidem domino Episcopo et ecclesie sue prouenire debentes, secundum antiquam consuetudinem alias obseruatam ipsi domino Episcopo et ecclesie sue soluantur, ideo fidelitati vestre et cuilibet vestrum harum serie firmiter mandamus, quatenus a modo in posterum predictas decimas e medio vestri, vt prefertur, dicto domino Episcopo et dicte sue ecclesie prouenire debentes, obmissa noua consuetudine vestra, secundum antiquam consuetudinem alias obseruatam, ipsi domino Episcopo et ecclesie sue prefate cum effectu soluere debeatis [1]), Alioquin commisimus et presentibus stricclus committimus fidelibus nostris Magnificis Wayuodis et Vice Wayuodis parcium Regni nostri Transsiluanarum, ac Comitibus vestris, vt quocies sua parte superinde inuocantur, vos et quemlibet vestrum ad premissa per grauamina vestra arcius compellant et adstringant, authoritate nostra ipsis presentibus in hac parte attributa et iusticia mediante. Secus ergo non facturi, Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Ladislai Regis et Confessoris Anno domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, Regni nostri Anno nono, coronacionis vero tercio.

Eredetije a gy-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Capitularis Fasc. I. Nr. 20.) — Hézagosan és hibásan kiadta Szeredai Series Episcop. Trans. 163. l. valamint Nemzeti Társalkodó 1830. 163. l. — Jobban kiadta Batthianyi, Leges Eccles. Tom. III. 526. lap.

[1]) Ezen parancs, mint látjuk, Aranyos, Maros, Udvarhely, Csík és Gyergyó székekre szól, s nem terjed ki Sepsi, Kézdi, Orbai és Miklósvár székre. — Ennek oka nem egyéb, mint hogy ez utóbbi székek nem tartoztak az erdélyi püspökséghez, mert a milkói püspökség területének egy részét képezték.

CLXX.

Szentgyörgyi és Bazini János gróf, erdélyi vajda és székely ispán, a Sepsi, Kézdi és Orbai széki székelyek Zabolán tartott közgyülésének végzéseit megerősiti és kiadja. Kelt Zabolán 1466.

. . . . Regia Serenitas considerans, fideles suos **Siculos** in confinibus regni sui parcium Transsiluanarum, **Sedibus videlicet Kyzdy, Orbai et Sepsi commorantes**, per Pociores in eorum medio existentes, multifarie multisque modis nimio oppressionis grauamini esse deditos, ac de eorum proprijs legibus et iuribus ab antiquo per diuos inclyti Regni Vngarie Reges eisdem graciose collatis et approbatis per pretactos Pociores penitus eiectos et euulsos, compaciensque ipsorum miserie ac oppressionibus, quibus ijdem per eosdem pociores angariabantur, precipiensque Sua Serenitas, vt ipsos perpetua et antiqua solidemus libertatum prerogatiua, quo et altissimo Deo graciarum acciones et Regie Serenitati perpetue fidelitatis valeant exhibere seruitutem.

. . . . Item compositum est, vt quemadmodum duodecim Jurati in Sede Kyzdy sunt constitui, ita et in alijs prescriptis duabus Sedibus [1]) duodecim Jurati eligantur, quorum dualitas **de Senioribus** [2]), dualitas vero **ex communitate** ipsorum constituantur ad discernendas et diffiniendas in medio eorum omnium causancium causas, qui per curriculum et reuolucionem vnius anni integri in huiusmodi honore . . . persistant, et sic singulis annis se se sequentibus Jurati ipsorum mutati, si opus fuerit, constituantur, vbi et **Primipilus siue Capitaneus**, necnon **Judex terrestris**, sed et **Regius Judex** dictarum Sedium tempore suo intersit [3]). Si fortasse Jurati

[1]) T. i. Sepsi és Orbai székből.

[2]) A **seniores** alatt az **előkelők** (Seigneurs) értendők, ellentétben a **községgel** (communitas-sal).

[3]) Ezen végzéssel egyezőleg egy primipilus (lófő) vagy kapitány, a szék birája (Judex terrestris) és a királybiró (Judex regius) jelenlétében tartotta Három szék már **1407**-ben törvényszéki közgyülését. Lásd föntebb LXXXVIII. **szám a.** — Maros szék hasonlólag tartott törvényszéki közgyülésének itéletét 1451-ből lásd CXXXIII. sz. alatt.

ipsi propter mentis ipsorum obtusitatem et animi debilitatem causam alicuius recto iuris tramite adiudicare ignorarent, extunc pars de eorum iudicio non contentans ad Sedem Odwarhely sub prouocacionis et appellacionis via, tandemque si voluerit, Comitem Siculorum, et expost Regie Serenitatis presenciam more in hac parte antiquitus obseruato transferre possit.

Si quem ex Juratis constitutis vel constituendis . . . iura alicuius scienter occultare seu falsificare intellexerint, habita prius superinde veritatis inquisicione, communi Regnicolarum voto dignus sit **excoriacionis** crimine condemnari, et **cutis eius straminibus impleri** [1]).

Statuimus vt quicumque dictorum Siculorum . . . hanc nostram ordinacionem . . . retractare attentauerit, ita videlicet, vt communitatem ipsam rursus in seruitutem pristinam . . . redigi voluerit, extunc offensus seu damnificatus. . . Juratis ipsis hoc narrare debeat, . . . Jurati tandem ipsi Comiti Siculorum . . . scire dare debeant, ipse vero Comes talem vel tales capitibus rebusque et bonis vniuersis priuare debeat absque spe gracie.

Igy adja ezen rendkivül nevezetes oklevél részleteit magából az eredetiből Eder, Observationes ad Hist. Transsilvaniae. Cibinii 1803. 210—211, 248—246, 266 és 270—271. l., azt is megjegyezvén 266. l., hogy ezen végzések egyik pontjában kezök és szemeik elvesztésére itéltettek azok, a kik hadjárat közben a lakosoktól erőszakkal vennének el élelmi szereket. — Ugyanő 129. l. ez oklevélről azt irja, hogy abból kitünik, miszerint Hunyadi János kormányzó ünnepélyes levélbe foglalva kiadta a székelyek jogait és törvényeit. — Ez utóbbi oklevél, melyet birnunk igen tanulságos lenne, irodalmunkban még eddig ismeretlen. — Eder e. h. 210. l. ez oklevelet ugy emliti, mint a melyben János erd. vajda az összes

[1]) A hamis lelkű biráknak e kegyetlen büntetéssel, t. i. megnyúzatással és bőrük szalmával való kitömésével való fenyegetése mutatja a kor vad erkölcseit, de egyszersmind a birák által elkövetett visszaéléseket is, melyek a közgyülést ily kemény büntetés kimondására inditották.

székelység gyülésének végzését adta ki; előttem azonban már maga a kelet helye (Zabola, Háromszéken) valamint az a körülmény is, hogy az oklevél csak Sepsi, Kézdi és Orbai székek törvénykezésének rendezéséről szól, csak nem bizonyossá teszi, hogy ezen végzések csupán Három szék közgyülésében keltek és adattak ki.

CLXXI.

A kolozs-monostori convent bizonyitja, hogy előtte egy részről több megnevezett főnemesek és előkelő szászok, más részről a székelyek közzül Medgyesfalvi Alárd László, Nagylaki Márton, Thoroczkai Illyés, Harangلábi Péter, Sepsi széki Borosnyai Péter, Csík széki Thárkányi Bálint, Maros széki Szövérdi Bálint és Székely Máté személyesen megjelenvén, az erdélyi részek és egész Magyarország elnyomott szabadságai védelmére és visszaállitására Mátyás király ellen szövetkeztek, Szentgyörgyi és Bazini János és Zsigmond grófokat és Monyorókereki Elderbach Bertholdot, erdélyi vajdákat és székelyek ispánjait, s Szapolyai Imre és István szepesi grófokat igazgatóikká és elöljáróikká választották, s nekik eskü alatt hüséget és engedelmességet fogadtak. Kelt 1467. augustus 18-án.

Conuentus Monasterij beate Marie virginis de Clusmonostra. Omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis Salutem in omnium saluatore. Ad vniuersorum tam presencium quam futurorum harum serie noticiam volumus peruenire. Quod egregij Nobiles viri Ladislaus senior Desewfi de Losoncz, Michael de Swk Benedictus weres de farnas Michael de gerend Martinus de Iklod Stephanus Erdelij de Somkerek et Petrus de Hoziwazo. Item Nobiles ac Prudentes et Circumspecti viri Nicolaus de vizakna nec non Ladislaus Judex de Zazwaras, Gaspar Dor de Megyes Laurencius pereczswthew Iudex de Brassouia Anthonius paruus [1]) de eadem Petrus Thewrek de Bystricia similiter in ipsorum ac singulorum Saxonum quarumlibet Sedium Saxonicalium nominibus et in personis ab vna **parte siquidem ab altera Agiles**

[1]) Firnhaber kiadásában Anthonius puns (?) áll. A kérdéses név az eredetiben röviditve irt paruus szónak olvasandó.

viri Ladislaus Alard de Megyesfalwa Martinus de Naghlak, Elyws de Thoroczko Georgius de haranglab Petrus de Borosnyo de Sede Sepsy Valentinus de Tharkan de Sede Chyk alter Valentinus Zwerdi et Matheus Zekel de Sede Maros nostram personaliter venientes in presenciam per eosdem spontanea eorum voluntate confessum extitit in huncmodum pariter et relatum. Quod ipsi visis et perceptis ipsorum ac tocius Regni Hungarie oppressionibus Molestijs et erumpnijs quibus ex diruicione et abolicione priuilegiorum per diuos Reges Regni Hungarie consequenterque Serenissimum Regem dei gracia eiusdem Regni Hungarie concessorum per ipsum dominum Mathiam Regem pene oppressi existerent et vsque ad vltimam deuenissent desolacionem concordi voto parique consensu et voluntate, propiciacione diuina fauente libertates et prerogatiua ipsorum et tocius Regni Hungarie contra quoslibet cuiuscunque generis Lingwagij status condicionis et preeminencie homines volentes manutenere defendere et conseruare et contra hos qui contra premissa obstare contradicere et operare machinarentur in manu forti iuxta eorum possibilitatis exigenciam procedere, tamdiu donec auxilio diuino huiusmodi prerogatiua et libertates ipsorum ac tocius Regni hungarie in suum bonum et felicem statum coadunare et restaurare possent. Spectabiles et Magnificos dominos Johannem et Sigismundum Comites de Sancto Georgio et Bozin nec non Pertholdum Elderbach de Monyorokerek Wayuodas Transsiluanos Siculorumque Comites ac Emericum et Stephanum terre Scepusiensis similiter Comites, in eorum directores et antecessores elegissent speciales, certa obligamina infra declaranda, eisdem inuiolabiliter et inconcusse obseruare promittentes. ymo promiserunt et obligarunt se coram nobis Primo Quod ipsi Regnicole ipsarum parcium Transsiluanarum fient obedientes et consencientes voluntati pretactorum dominorum directorum et antecessorum, fratrum atque amicorum ad eos in presenti negocio adherencium contradiccione absque aliquali adinuenta, ad conseruandum ipsorum necnon tocius Regni Hungarie ac prelibatorum dominorum antecessorum, ad eosque pertinencium libertates. Et quod vnicuique Regnicolarum ijdem domini directores, secundum consuetudines et Jura dictarum parcium Transsiluanarum iusticiam administrandi habeant potestatis facultatem. Eciam habeant auctoritatem leuandi ipsos Regnicolas

prefatarum parcium Transsiluanarum iuxta necessitatem contra quoscunque inimicos in hoc negocio contingentes ad quascunque partes secundum libertates eorum. Et iterum Quod si contra potenciam Regis fieret conflictus in campo cum dictis antecessoribus et directoribus fratribusque suis ac in hoc negocio ipsis adherentibus si fuerit opportunum in eorum auxilium prout forcius et melius poterunt aduenire, promiserunt se pugnaturos pro conseruandis prefatarum parcium Transsiluanarum ac tocius Regni Hungarie libertatibus. Item Quod fumales florenos sicuti dicarum disposuerint ad manus ipsorum antecessorum et directorum assignare spoponderunt Item Quod treugam pacis fedus et pactum quodcunque sub quocumque colore absque consensu et voluntate prelibatorum dominorum antecessorum seu qualiscumque modi concordiam cum quocumque homine inire nolunt nisi parcium concurrat assensus Item Quod si contingeret tempore medio racione presentis negocij aliquem dictorum dominorum antecessorum fratrum aut in hoc negocio eis auxiliancium Castrum vel castra Ciuitates Opida et villas ac quascumque hereditates perdere et amittere, interim quousque omnia illa redderentur et restaurarentur, cum nemine pacem facient donec omnia illa effectualiter recuperentur. Interim si contingeret aliquem vel aliquos predictarum parcium Transsiluanarum in captiuitatem inimici labi vel quocumque periculo preueniri, pactum per talem vel per tales infringi minime queant, Et quod nemo Regnicolarum ipsorum ad cuiuscumque Judicis siue spiritualis siue Secularis mandatum ab ipso negocio se eximere possit nisi vsque finem perseuerare. Item quod nullam innouacionem pacis vel guerre, absque voluntate et consensu pretitulatorum dominorum antecessorum seu directorum suorum ipso motu excitare volunt, preter consensum eorundem. Item quod si contigerit ad finalem decisionem et conseruacionem presentis negocij, ut ipsi antecessores et directores ipsorum cum presenti pecunia, quam nunc dant et prouentibus Regalibus in partibus Transsiluanis manibus dictorum antecessorum assignatis, in effectum producere nequirent, extunc ipsis congregatis in vnum **tam nobiles Saxones et Siculi** parcium Transsiluanarum, vnanimi inito consilio maturo et deliberato, teneantur eis antecessoribus secundum arduam necessitatem Regni auxilium prout rei extunc arduitas requireret prebere cum sumptibus et pecunijs.

Si vero aliqua parcium recusaret alie due partes arceant ad exequendum eam partem, recusantem, pro libertatis pacifica conseruacione, et rectificacione. Item insuper Quod vsque ad finalem et effectualem determinacionem presentis incepti negocij pro libertatibus Regni ab ipsis dominis antecessoribus suis necnon fratribus eisque in presenti negocio adherentibus seu partem tenentibus per nullam viam, quam humanus intellectus posset capere nec timore amicicia dolo fraude vel dono atque amore quoque declinabunt sed cum omnibus viribus conatibus Capitibus et rebus, cum eis firmiter stabunt, et ipsis adherebunt, quod absit eciam cum amissione omnium premissorum factum presens exequentur, cum cunctis laboribus fatigijs et expensis atque sumptibus, et si contigerit, aliquem iam dictorum antecessorum suorum in conflictu aut alias quod deus auertat morte preoccupari propter hoc negocium presens continuitur, et ex eo ab alijs fratribus antecessorum non se auertent, sed cum eis finaliter perseuerabunt. Et quod hec omnia premissa et queuis premissorum singula per ipsos Regnicolas nominatos, prelibatarum parcium Transsiluanarum obseruentur et obseruari debeant, fide ipsorum bona christiana mediante iuxta vim et formam Registri Juramentalis pro prenarratis dominis antecessoribus et directoribus suis fratribusque ipsorum obligarunt coram nobis Cuius quidem Registri Juramentalis tenor Is est, Sic nos deus gloriosus ac intemerata virgo Maria eius beatissima genitrix et omnes electi dei adiuuent conseruent viuificent et auxilientur, et vt dominus noster yesus christus intercessione beatissime virginis Marie et omnium sanctorum Sacratissimum dominicum corpus in mortis articulo prestet nobis et finem bonum tribuat, Subitaneaque et improuisa morte nos et heredes nostros pariter non deserat ac fides nostra christiana qua baptismum suscepimus nobis ita auxilietur, vt omnia premissa sine dolo et fraude qualitercumque excogitata et adinuenta astucia firmiter fideliterque mutuo obseruabimus vsque ad determinationem huius rei et facti suprascripti quod si autem nos huiusmodi contractum mutuum in toto vel in parte infringere attemptaremus vel ipsum non obseruaremus quoquomodo extunc nos propter non ipsius contractus obseruacionem in fidei nostre christiane confraccionem ac honorum et humanitatum amissionem conuincamur et convinci debeamus eo

facto nosque de talismodi contractus obseruacione et promissionis reintegracione a duabus personis ecclesiasticis publice requiramur et amoneamur, et si obseruare, reintegrare, reformare et lesum contentare noluerimus extunc absque omnis litis et vlterioris requisicionis strepitu Sentenciam maiorem excommunicacionis agrauacionis reagrauacionis et brachij Secularis incurramus et a dominis Archiepiscopis Episcopis prepositis Abbatibus presbiteris aut quibuscumque ecclesiasticis personis, excommunicemur et singulis locis excommunicati denunciemur. Superindeque nec a Sede apostolica neque alia quacumque dignitate graciam et releuamen absolucionis optinere possimus nec valeamus Et si optinuerimus vel optineremus nichil nobis suffragetur; sed perpetue infamie nigridine corrumpamur. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras priuilegiales appensione Sigilli nostri autentici munitas duximus concedendas. Datum feria tercia proxima post festum Assumpcionis beatissime Virginis Marie Anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo Septimo.

Eredetije pergamenen a bécsi cs. kir. levéltárban. Kiadta Firnhaber Fridrik, Notizenblatt der k. Akademie der Wissenschaften in Wien 1852. 197 — 199, l.

CLXXII.

Csupor Miklós erd. vajda, székelyek ispánja és a kir. hadak főkapitánya, megparancsolja az Aranyos széki székelyeknek, hogy nemes Fejes Jánost, kit ispánjokká nevezett és rendelt, tisztelettel fogadják, neki engedelmeskedjenek, s a részökről járó jövedelmeket és birságokat senki másnak, hanem neki vagy megbizott emberének szolgáltassák át. Kelt Szászvároson 1469. junius 20-dikán.

Nicolaus Chupor de Monozlo, Wayda Transsiluanus, et **Comes Siculorum** necnon Supremus Capitaneus Gencium Regis, Vniuersis et singulis, **Siculis, In Sede aranijas vbique existentibus,** Salutem cum fauore, Quia nos **Nobilem Johannem feyes** pro suis seruicijs in medio vestrj, quo, ad partem scilicet nostram **in vestrum Comitem eligauimus, et deputauimus,** Committimus Igitur, vestris, dileccioni-

bus firmissime, quatenus, visis statim presentibus, eundem Johannem feijes, tamquam personam nostram, in vestrum Comitem, honore quo deczet acceptare, eidemque in omnibus licitis et consuetis obedire, prouentusque eciam scilicet et Birsagia de medio vestrj prouenire debencia, eidem aut homini suo per ipsum ad Id deputato, at nemini alio, dare et amministrare debeatis et teneamini. Secus nequaquam facturj presentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum in Wrasio die dominico ante festum sancti Johannis Baptiste Anno domini Millesimo Quadringentesimo lxmo Nono.

(P. H.)

Eredetije papiron Várfalvi Nagy János birtokában Kolozsvártt. — A zöld viaszba nyomott pecsétnek csak helye látszik.

CLXXIII.

Rédei János erdélyi alvajda megparancsolja az Aranyos széki székelyeknek, hogy miután Monoszlai Csupor Miklós erdélyi vajda és székelyek ispánja ezen szék kapitányságát, tetszéséig, házi emberének nemes Fejes Jánosnak adományozta, Fejes János pedig maga helyett házi emberét Ambrúst, e levél előmutatóját küldötte közzéjök, attól hallgassanak és annak engedelmeskedjenek. Kelt Búzában 1469. julius 18-dikán.

Johannes de Rede Vicewaijuoda Transsiluanus etc. Vniuersis et singulis **Agilibus viris Capitaneis Senioribus ac Judicibus terrestris**[1]) **ceterisque Siculis in Sede Aranijas commorantibus** et existentibus, Salutem cum fauore, Noueritis quod Magnificus dominus Nicolaus Chwpor de Monozlo Wayuoda Transsiluanus Comesque Siculorum, dominus scilicet noster graciosus, scribit nobis, vt sua Magnificencia **honorem Comitatus Sedis predicte, durante suo beneplacito Nobili Johanni Feyes familiari suo dedisset et contulisset** Ipseque Johannes feyes in persona sua hunc Ambrosium familiarem suum presencium scilicet ostensorem vestri in medium deputauit, Igitur harum serie requirimus vos Nichilominusque in persona di-

[1]) Igy, **terrestribus** helyett.

ctj domini nostri firmiter committimus et mandamus vobis, quatenus, Amodo imposterum erga prefatum Ambrosium familiarem dicti Johannis feijes audire et consentire, eidemque in omnibus licitis et consuetis obedire et obtemperare debeatis et teneamini, Et si quid molestie aliunde vobis eueniret, non alios nisi nos Inuenire velitis, Secus ergo non facturi in premissis, Presentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum in Bwza die dominico proximo post festum diuisionis Apostolorum, Anno domini Millesimo quadringentesimo Sexagesimo Nono.

(P. H.)

Eredetije papiron zöld viaszba nyomott csaknem ép pecséttel, az erd. Muzeumban. (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autographum Tom. II.)

CLXXIV.

Mátyás király Aranyos széket minden eddig a magyar királyoktól nyert szabadságaiban és régi jogaiban megerősíti. Kelt Budán 1469. nov. 9-dikén.

Commissio propria dominj Regis.

Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod nos tum ad nonnullorum fidelium nostrorum, humillime supplicacionis instanciam, per eos pro parte fidelium nostrorum **vniuersorum Siculorum in Sede Aranijas vocata commorancium,** nostre propterea porrecte Maiestatj, tum vero consideratis fidelitate et seruicijs, eorundem Siculorum nostrorum, per eos nobis exhibitis et Corone, Eosdem Siculos dicte Sedis Aranijas in omnibus eorum libertatibus et Antiquis Iuribus, tam per diuos Reges Hungarie, nostros scilicet predecessores, quam per nos ipsis datis et concessis, duximus tenendos, ymmo tenemus et teneri volumus, presencium per vigorem. Quocirea vobis fidelibus nostris Magnificis Wayuodis vel wice Waiuodis nostris Transsiluanis, ac **Comitibus vel vice Comitibus Siculorum nostrorum** nunc constitutis et in fu-

turum constituendis, harum serie firmiter mandamus, quatenus, Amodo in antea prefatos Siculos dicte Sedis in omnibus eorum libertatibus et Iuribus, tam per diuos Reges Hungarie, quam per nos ipsis datis et concessis, tenere et conseruare debeatis. Nec secus facere presumpmatis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude feria Quinta proxima ante festum beati Martini Episcopi et confessoris. Anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo Nono, Regni nostri Anno duodecimo, Coronacionis vero sexto.

Eredetije pergamenen, veres, kék és zöld selyem sinórról függő csaknem egészen ép pecséttel a **kolozs-monostori convent levéltárában** (Sedes Aranyos. fasc. A. nro 5.)

CLXXV.

Mátyás király megparancsolja az erdélyi vajdáknak és alvajdáknak s minden egyházi és világi biráknak, hogy, miután Hetényi Fejes János Csupor Miklós erdélyi vajdával Morvaországban az eretnek csehek ellen hadjáraton van, minden ellene inditott vagy inditandó perben adjanak neki haladékot. Kelt Budán 1470. jan. 8-án.

Commissio propria domini Regis.

Mathias dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris Magnificis Wayuodis, vel Vice Wayuodis parcium regni nostri Transsiluanarum, et alijs quibusuis Iudicibus, et Iusticiarijs regni nostri ecclesiasticis videlicet et Secularibus presentes visuris, Salutem et graciam. Quia fidelis noster **Johannes Fejes dictus de Heetheen** [1]) vnacum fideli nostro Magnifico Nicolao Czupor Wayuoda nostro Trassiluanensi domino videlicet suo, in seruicijs nostris, et Regni in Morauia contra Bohemos et hereticos existit occupatus, debebitque in eisdem certa tempora occupari, et ob hoc prosecucioni causarum suarum coram vobis, vel alterum vestro

[1]) Hetényi Fejes János ekkor Aranyos szék ispánja volt. Has. föntebb **CLXXII. és CLXXIII. alatt.**

motarum, vel mouendarum commode attendere, et interesse nequit, Ideo fidelitati vestre, et cuiuslibet vestrum firmiter mandamus, quatenus receptis presentibus vniuersas et quaslibet causas annotati Johannis coram vobis, vel altero vestrum motas, vel mouendas, ad reditum eiusdem ad partes illas absque omni grauamine et variacione aliquali differre et prorogare debeatis. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude feria secunda proxima post festum Epiphaniarum domini, Anno eiusdem Millesimo quadringentesimo septuagesimo, Regni nostri anno duodecimo, Coronacionis vero tercio.

(P. H.)

A gr. Kornis család levéltárában lévő eredetiből gr. Kemény József által vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix VI. köt. 226. sz.), a Huszti András másolatáról vett másolat megvan, U. o. 233. sz.)

CLXXVI.

Mátyás király megparancsolja az erdélyi vajdáknak és alvajdáknak, hogy a székely-vásárhelyi lakosokat törvénytelenül megzálogolni ne merjék, hanem a kiknek ellenök keresetök van, azt a város tanácsa előtt törvényesen keressék. Kelt Budán 1470. apr. 18-án.

Commissio propria domini Regis.

Mathias dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris Magnificis **Johanni Pangracz de Dengeleg et Nicolao Chwpor de Monozlo Wayuodis nostris Transsiluanensibus et Comitibus Siculorum nostrorum**, eorumque vicevayuodis et vicecomitibus, Salutem et graciam, Exponitur nobis in personis, Circumspectorum Judicis Juratorumciuium et tocius conmunitatis **Oppidi nostri Zekelwasarhel** querulose. Quomodo vos ipsos, ad instanciam aliquorum, sine omni via Juris in Juste diuersimode impediretis, nonnulli eciam essent Jobagiones vestri et alterius status homines, qui ab eis iniuste et non petita prius, a Judice eorum Justicia, vagia reciperent in preiudicium ipsorum, et dampnum valdemagnum, Et quia

nos sicuti neminem Regnicolarum nostrorum, sic nec prefatos exponentes per quempiam iniuste oprimi volumus. Ideo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus, receptis presentibus, rebusque premissomodo stantibus prefatos exponentes, minusiuste impedire debeatis, nec vagia eorum iniuste per quempiam recipere sinatis, Sed si quitcumque accionis contra eosdem exponentes aliqui habere sperant, coram Judice et Juratisciuibus annotati Oppidi Zekelwasarhel prosequantur Juris ordine, ... Judicium et Justiciam administrabunt, prout dictauerit ordo Juris Secus non facturi Et hec volumus eciam per futuros Wayuodas et Comites et Vicecomites inuiolabiliter obseruari, presentibus perlectis exhibenti restitutis Datum Bude feria quarta proxima post dominicam Ramispalmarum Anno domini Millesimo quadringentesimo Septuagesimo. Regni nostri Anno tredecimo. Coronacionis vero sexto.

(P. H.)

Eredetije M. Vásárhely város levéltárában.

CLXXVII.

Mátyás király megparancsolja Dengelegi Pongrácz János és Monoszlai Csupor Miklós erdélyi vajdáknak, hogy Maros széki Mező-Madaras, Kölpény és Sámsond helységek összes székely lakosait, azon szék régi szokásának megtartásával, igtassák be a Lekencze nevü halastó birtokába. Kelt Budán, 1470. dec. 2-dikán.

Mathias dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris Magnificis **Joanni Pongracz de Dengelegh et Nicolao Chupor de Monozlo Wayuodis nostris Transsiluanis et Comitibus Siculorum nostrorum,** eorumque vices gerentibus salutem et graciam. Dicitur nobis in personis fidelium nostrorum **vniuersorum populorum et Inhabitatorum Siculorum possessionum nostrarum Mezewmadaras Kewlpen et Samsond vocatarum in et sub Sede Maros nuncupata existencium** [1] quomodo ipsi in dominium cuiusdam **piscine Leken-**

[1]) **Mező-Madaras, Kölpény** és **Sámsond** egymással szomszéd falvak Maros szék mezőségi részében.

cze vocate [1]) intra metas dictarum possessionum nostrarum existentis, ipsos omni iuris titulo concernentis, legittime vellent introire Super quo fidelitati vestre mandamus, quatenus receptis presentibus, **seruata consuetudine illius regni nostri et dicte Sedis in talibus fieri solita**, prefatos populos et inhabitatores prescriptarum possessionum nostrarum Mezewmadaras, Kewlpen et Samsond, in dominium eiusdem piscine Lekencze introducere, et eandem eisdem statuere, factaque statucione ipsos in dominio eiusdem contra quoslibet impetitores illegitimos defensare debeatis, authoritate nostra presentibus vobis in hac parte attributa, et iusticia mediante, Si vero quipiam contradiccione obuiauerint, inter eosdem contradictores et prefatos populos et inhabitatores prenominatarum possessionum nostrarum in facto ipsius piscine iudicium et iusticiam administretis, prout dictabit ordo iuris. Et si que parcium de huiusmodi iudicio vestro contradicere voluerit, extunc causam cum tota serie adiudicacionis ipsius vestre in Curiam nostram Regiam, nostram scilicet personalem in presenciam, nostre et prelatorum ac Baronum nostrorum discussioni et deliberacioni transmittatis, partibus predictis coram nostra personali presencia comparendis terminum vestris in litteris prefigendo congruentem. Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude die dominico proximo ante festum beate Barbare virginis, Anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo, Regni nostri anno decimo tercio, Coronacionis vero septimo.

Az eredetiről vett másolata Huszti András Wayuodae Trans. cz. kéziratában az erd. Muzeumban; innen vett másolata ugyanott, Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix VI. köt. 231. sz.

[1]) A **Lekencze** tava az a tó Mező-Sámsond, Mező-Kölpény és Mező-Madaras helységek határában, melynek halászati jövedelmét ezen három falu maig is közösen birja. E tó bizonyosan a hasonnevű pataktól vette nevét, melynek partján az emlitett három falutól éjszakra fekszik **Kis-Lekencze** falu, melynek a maig is lekenczei tónak nevezett tóhoz semmi birtokjoga nincs. Lásd: **Benkő Károly. Maros szék 348. 349. l.** és **Orbán Balázs, Székely föld. VI. köt. 198. l.**

CLXXVIII.

Mátyás király megparancsolja a gyula-fejérvári káptalannak, hogy az erdélyi szent-királyi klastromban lévő Remete Sz. Pál rendi szerzeteseket igtassa be néhai Toldalagi András Toldalagon Torda vármegyében lévő részjószágába, melyet az végrendeletében az emlitett szerzeteseknek hagyományozott. Kelt Budán 1472. maj. 20-án.

Mathias dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris Capitulo ecclesie Albensis Transsiluanensis, Salutem et graciam. Cum nos cum ad humillime supplicacionis instanciam **Religiosorum fratrum Heremitarum ordinis sancti Pauli primi Heremite in Claustro beate Marie virginis in Zenthkiral** [1]) **in partibus Transsiluanis fundato degencium**, tum vero ob deuocionem quam nos ad ipsum beatissimum Paulum Heremitam habemus, cuiusque oracionum suffragijs in celis premium speramus, illi testamentali legacioni, quam Nobilis quondam Andreas de Tholdalag de et super totali porcione sua possessionaria in ipsa possessione Tholdalag in Comitatu Thordensi existenti, demptis dumtaxat illis quatuor sessionibus in eadem possessione habitis, quas idem Andreas Nobili dominc Sophie filie sue pro iure quartalitio sue articulo legasse, ac piscina et molendino in superficie eiusdem piscine constructo, ad eandem porcionem possessionariam spectantibus, prefatis fratribus Heremitis in perpetuum fecisse dinoscitur, in quantum eadem rite et legittime facta est, nostrum Regium consensum prebuerimus, Et nihilominus totum et omne ius nostrum Regium, si quod in eisdem qualitercunque haberemus, aut nostram ex quibusuis causis, vijs, modis et racionibus concernerent Maiestatem, simulcum cunctis earum vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, sub suis veris metis et antiquis, premissis sic vt prefertur stantibus et se habentibus, prelibatis fratribus Heremitis in dicto Claustro beate Marie virginis in prefata Zenthkiral Trans-

[1]) Ezen **Szent-Király**-on a Maros széki **Maros-Szent-Király** értendő, hol Remete Sz. Pál szerzetének kolostora állott, melyről bőven ir **Orbán Balázs, Székely föld IV. köt. 183. 184. l.** — Ezen kolostort igy emliti **Orosz Ferencz, Synopsis Anualium Ordinis S. Pauli 386. l.** „Mon. B. M. V. de **Székelháza** seu **Szent-Király**, Anno 1350. a Joanne Thótt et Ladislao Bulgár fundatum.“

syluanensi fundato degentibus, consequenterque successoribus eorundem vniuersis, et Claustro ipsorum predicto, vigore aliarum litterarum nostrarum exinde confectarum eisdem in perpetuum contulerimus, velimusque eosdem per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci, Ideo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente **Petrus Thamassi de Naznanfalwa**, vel **Stephanus Tot de Zenthanna**, aut **Paulus Zekel de Nagy Ernew** [1]) alijs absentibus homo noster, ad faciem dictarum porcionis possessionarie, necnon piscine et molendini **stb.** (a beigtatási parancs szokott stylusa szerint). Datum Bude, feria quarta proxima post festum Pentecostes, Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo secundo, Regni nostri autem quinto decimo, coronacionis vero nono.

(P. H.)

Eredetije a kolozsmonostori convent levéltárában. — Erről vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix. VI. köt. 250. sz.) — Az eredeti szélére van jegyezve, hogy a beigtatásnak Forgács Balázs ellene mondott.

CLXXIX.

Mátyás király a táborában jelenlévő Udvarhely és Maros széki székely lófők és gyalogok panasza következtében megparancsolja Mérai Magyar Balázs erdélyi vajdának és székely ispánnak, hogy az összes székelység részére kiadott kiváltságlevele értelmében hirdettesse ki és parancsolja meg, hogy a székely előkelők közzül senki a székelyeket ősi szabadságuk ellenére pénzzsarolással terhelni ne merje; mert ha ezt teendi, a székelyek ősi szokása szerint minden jószágából ki fog hányatni; megparancsolja továbbá neki, hogy a székely lófőket és gyalogokat külön-külön jegyzékbe irassa össze s e

jegyzékeket neki is küldje fel, melyekben az elökelők örökös gyalázat terhe alatt önkényesen változtatást tenni ne merjenek; megszabja egyszersmind az egyik osztályból a másikba a vajdák és székely ispánok tudtával történendő előlépés módját. Kelt a Modra várát vívó táborban (Zemplén vármegyében) 1473. dec. 9-dikén.

Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Fideli nostro Magnifico **Blasio Magiar de Mera** Vaiuode nostro Transsiluano et **Comiti Siculorum**, eiusque vices gerentibus, Salutem et graciam. Querulose nobis exponitur a parte fidelium nostrorum **Siculorum equitum atque peditum de Sedibus Wduorheli et Maros in castris nostris presencium**, quomodo ipsos nonnulli **e Primoribus nacionis sue** exaccionibus pecuniarijs grauare tentassent, et quomodo preterea **ordo eorum trium generum** labefacteretur. Cum igitur precipua condicio regalis nostre cure sit, vt omnes et singuli fideles, statum nostrum Regium promouentes premij condigni vicem accipiant, Ideo consideratis summa fide et strenuo semper belligerandi studio dictorum fidelium nostrorum, vniuersorumque Siculorum, fidelitatibus vestris harum serie mandamus firmissime, vt visis presentibus, sine cessacione medelam adhibeatis, et quidem, Quoad primum, si quidem fideles nostri **Siculi, nullis prorsus pecuniarijs exaccionibus, siue nobis siue hominibus nostris obstricti a perpetuis temporibus dignoscantur, nisi spontaneis et promptis oblacionibus ad nostri et aliorum Serenissimorum Regum Hungarie coniugiorum et natorum hilaria, necnon iuxta redituum suorum equitatem ad legaciones ab illis et ad illos**, vti illud ex alijs litteris nostris ipsis in formam priuilegij redactis vberius intelligere poteritis [1]), quamobrem omnes exacciones, per publicam vocem, sub grauissima pena interdicatis, ita vt si nihilominus forent aliquo tempore reperti tales, qui contrarium facerent, illi eo facto iuxta consuetudinem ipsorum omnibus bonis euertantur. Quoad alterum vero, **facta per vos sine mora generali collustracione fidelium nostrorum Siculorum equites in suo statu a maioribus progeneratos in seorsiuas tabulas referatis, qui propter permansuram distinccio-**

[1]) Mátyás királynak az összes székelység részére kiadott ezen kiváltságlevele, melyre jelen parancsában hivatkozik, mai napig nem került napfényre.

nem Primipili vocabuntur[1], pedites rursus in alias tabulas, quas nemo Primorum suo arbitrio alterabit, perpetuam alioquin infamiam incursurus, Nec ex his vero, nisi Vaiuodarum nostrorum Transsiluanorum et Comitum Siculorum pro tempore constitutorum, ac in futurum constituendorum, nec ex illis, nisi tres terre sortes et facultates habere dignoscantur, dictorum itidem Vaiuodarum nostrorum scitu, ad superiorem gradum ascendere valebunt. In his secus nullo modo facturi, et tabulas, quas confeceritis, ad nos eciam transmissuri. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Castris nostris ad obsidionem fortalicij Modra metatis, feria quinta proxima post festum concepcionis beate Marie virginis, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Tercio, Regnorum vero nostrorum Anno Hungarie sexto decimo, Bohemie quinto.

Az eredetiből, melynek hol létét nem emliti, kiadta Benkő József, Imago nationis Siculicae. Cibinii 1791. 50—52. l. és utána Killyéni Székely Mihály, Székely nemzet constitutioi. Pest. 1818. 22—24. l.

CLXXX.

Mátyás király levele Fancsi Mihályhoz, melyben szemére hányván, hogy bár többszöri büneiért kegyelmet nyert tőle, most még is az ő halálának költött hirével ismét zavart akar a székelyek közt támasztani, megparancsolja neki, hogy 300 székelylyel rögtön siessen a szorongatott István moldovai vajda segitségére, mit ha meg nem teend, az akasztófát nem fogja kikerülni, ha pedig parancsát hiven teljesitendi, őt kegyelméről biztositja. Kelt Budán (1474).

Mathias Rex ad Michaelem Fancsy.

Fidelis nobis dilecte. **Iterato accepimus, te inter fideles nostros Siculos certos rumores de obitu nostro spargere, et certas mociones atque tumultuaciones rursum per te inter Siculos incitari,** que quam bene respondeant fidei tue et expectationi nostre de te, tu ipse bene considerare potes. Scis multas iam enormi-

[1]) A **primipilus** nevezetet már 1407-ben kelt oklevélben is föltaláljuk. Lásd föntebb LXXXVIII. sz.

tates, quas contra nos fecisti, tibi a nobis fuisse dimissas, et post multa mala per te perpatrata, quibus nostram Maiestatem sepius offendisti, iam aliquocies graciam per nos tibi factam esse, quod semper idcirco fecimus, et ob hoc clemencia in te usi sumus, vt tu aliquando conuersus alios quoque fratres tuos ad fidelitatem nostram, sicuti par esset, dirigeres pocius, quam istas nouitates et turbaciones inter ipsos seminares, quod scias nobis vehementer displicere, et eo magis, quod tu **conatus es talibus rumoribus et turbacionibus ipsos Siculos, qui ad nostra seruicia proficisci parati erant, a nostris obsequijs reuocare,** cum quibus eciam nescimus quas rursum mociones facere diceris. Super quo fidelitati tue mandamus, aliud omnino habere nolentes, idque tibi firmiter iniungimus, quod si vnquam graciam nostram promereri cupis, in continenti **cum trecentis Siculis** ad Stephanum Waiuodam Moldauiensem fidelem dilectum nostrum, proficisci, ibique nobis sincere, et hoc tempore, cum ipse auxilijs indigeat assistere et auxiliari debeas [1]), nam si aliter fuerit, certus esto, quod tu suspendium non euades, Si vero iussa nostra executus fueris, et in hoc nobis tuum seruicium ostenderis, non respiciemus adhuc male gesta tua, sed nos te in graciam nostram recipiemus. Aliud ergo, prout graciam nostram promereri cupis, facere non presumas. Bude

Kiadva egy egykorú codexből: **Epistolae Mathiae Regis IV. rész 75. szám.**

[1]) Ebből a körülményből azt kell következtetnünk, hogy ezen levél István moldvai vajdának a török seregen Moldvában nyert győzedelme előtt kelt, melyet István vajda a Magyar Balázs erdélyi vajda vezérlete alatt segélyére sietett erdélyi hadak és 5000 székely segitségével 1475. jan. 17-dikén vívott ki. Has. **gr. Teleki József, Hunyadiak kora IV. köt. 420—424. l.** E szerint e kelet ideje nélkül közlött levelet a legnagyobb valószinűséggel tehetjük gr. Telekivel **e. h. 344. l.** 1474-re.

CLXXXI.

Hidvégi Mikó Lőrincz és Hidvégi Nemes Mihály egymást és több megnevezett nemeseket minden egy év alatt általok vagy ellenök az ország bármely birósága előtt inditandó pereikben a kolozs-monostori convent előtt ügyvédeiknek és teljes meghatalmazottjaiknak vallják. Kelt 1476. május 7-én.

Nos Conuentus Monasterij beate Marie virginis de Colosmonostra Memorie commendamus Quod **Nobiles Laurencius Miko** et **Michael Nemes de Hijdweg,** personaliter (coram) nobis constitutj In omnibus causis ipsorum et earum articulis tam per ipsos contra alios quam per alios quospiam contra ipsos In quibuslibet terminis coram quouis Judice et Justiciario Regni ecclesiastico videlicet et secularj a dato presencium per annicirculum motis uel mouendis Sese mutuo, Item Martinum de Beld Albertum de eadem Petrum Benedictum Myko dictos de prefata Hijdweg, Andream de Zijlkerek Lucam Rawaz de Zwchak Johannem de Galaz alterum Johannem de Chekelaka fabianum de predicta Zwchak et Johannem Sykesd de Therem, fecerint constituerint et ordinauerint ipsorum veros et legittimos procuratores Ratum et firmum se promittentes habituros Quicquid per eorum alterum aut per dictos ipsorum procuratores simul uel diuisim exhibitorem videlicet aut exhibitores presencium Actum et procuratum fuerit in causis ipsorum prenotatis, Datum feria tercia proxima post festum beatj Johannis ante portam latinam Anno dominj Millesimo Qadringentesimo Septuagesimo sexto.

Eredetije papiron, hátán a kolozs-monostori convent pecsétjének némi maradványával, gr. Mikó Imre adományából az erd. Muzeum kéziratttárában.

CLXXXII.

Mátyás király megparancsolja a gyula-fejérvári káptalannak, hogy néhai Fiadfalvi Pálfi János leányát Ilonát, Timafalvi Tatár Mihály nejét, kit atyjának Fejér vármegyei Felek és Szederjes helységekben lévő részjószágaiban fiú örökösévé tett, ezen részjószágokba s az azokban netalán lappangó királyi jogba igtassa be. Kelt Budán 1478. május 6-dikán.

Mathias dei gracia rex Hungarie Bohemie etc. Fidelibus nostris Capitulo ecclesie Albensis Transsyluane salutem et graciam. Cum nos nobilem dominam Elenam filiam condam Johannis Palfy de **Fyadfalwa** [1]) consortem scilicet Michaelis Thathar de **Thymafalwa** [2]), in porcionibus possessionarijs in possessionibus **Felek** et **Zederyes** [3]) vocatis in Comitatu Gywle Albensi existentibus habitis, iuribus scilicet dicti condam Johannis genitoris sui, in verum hered(em) et successorem masculinum eiusdem condam genitoris sui instituerimus et prefecerimus, ac totum et omne ius nostrum Regium, si quod in eisdem porcionibus possessionarijs qualitercunque haberemus, aut nostram ex quibuscunque causis, vijs, modis et racionibus concernerent maiestatem, simulcum cunctis eiusdem vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet eidem domine Elene vigore aliarum nostrarum litterarum exinde confectarum in perpetuum contulerimus, velimusque eandem in dominium earundem et eiusdem per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci. Super quo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Johannes de Pethky, aut Georgius Pethky de Ders, vel Blasius Berij de Fyadfalwa, siue Valentinus de Sardy alijs absentibus homo noster, ad facies predictarum porcionum possessionariarum consequenterque iuris nostri regij in ijsdem habiti, vicinis et commetaneis earundem vniuersis inibi legittime convocatis et presentibus

[3]) **Fiadfalva** Udvarhely széken, Székely-Keresztúr szomszédságában.

[2]) **Timafalva** Székely-Keresztúr mező várossal teljesen összeépült község.

[1]) **Felek** és **Szederjes** faluk Székely-Keresztúrhoz egy mértföldre, Felső-Fejér vármegyében.

accedendo, introducat prefatam dominam Elenam in dominium earundem et eiusdem tamquam heredem masculinum prefati condam Johannis Palfy, statuatque easdem et idem eidem iur(e ipsi in)cumbenti perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum, Contradictores vero siqui fuerint, euo(cet eosdem contra) annotatam dominam Elenam (nostram in presenciam ad terminum) conpetentem (racionem) contradicc(ionis ipsorum reddi)turos, Et posthec huiusmodi introduccionem et statucionem cum eorum nominibus terminoque assignato eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis. Datum Bude in festo beati Johannis ante portam latinam, Anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo octauo, Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vicesimo primo, Bohemie vero decimo.

Eredetije a **gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Cista Capitul. I. fasc. IV. Nro. 19).**

CLXXXIII.

Vingárti Geréb Péter erd. vajda és székelyek ispánja Mátyás király perújító parancsa következtében uj itéletet hoz a Nagy-Bölöni Forró Mihály, Miklós, János és Balázs által a magtalanúl elhalt Hidvégi Becze Hidvégen Fejér vármegyében fekvő öröksége iránt Hidvégi Nemes Mihály ellen megújitott perben, mely örökségbe Magyar Balázs egykori erdélyi vajda 1477-diki itélete erejénél fogva Hidvégi Mihály magát beigtattatta, s ezen örökséget ismét Hidvégi Mihálynak és örököseinek itéli, minthogy a Nagy-Bölöni Forrók Szék földének, melyen Hidvég is fekszik, első szerzőjének Vinczének leányági utódai, IV. Béla király pedig 1252-diki s Hidvégi Mihály által eredetiben bemutatott adománylevele szerint Szék földét Vinczének, kitől Hidvégi Mihály fiú ágon származott, csak fiú örökösökre adományozta. Kelt Tordán 1479. jan. 23-án.

Nos Petrus Gereb de Wijngarth Wayuoda Transsiluanus ac Comes Siculorum, Memorie commendamus, Tenore presencium significantes, quibus expedit vniuersis, Quod Bude In festo beati La-

dislai Regis proxime preterito pro parte Nobilium Michaelis Nicolai Johannis et Blasij forro de Naghbewlen, in eo, quod alias Nobilis Michael de Hydweg ipsos, Racione et pretextu cuiusdam porcionis possessionarie, in possessione Hydweg in Comitatu Gyule Albensis existente habite, in presenciam Magnifici Blasij Magyar tunc similiter Waiuode harum parcium Transsiluanarum traxisset in causam, In quaquidem causa, prefatus Michael de Hydweg contra eosdem actores, In octauis festi beati Michaelis Archangeli tunc preteriti procedendo, ipsis Michaele et Nicolao in partibus Transalpinis in seruicijs Regijs occupatis, et propterea vnacum ipsis Blasio et Johanne fratribus suis in vniuersis ipsorum causis propter causandi vnionem ab ipso domino wayuoda prorogacionem habentibus, et ex confidencia huiusmodi prorogacionis cause premisse attendere nescientibus contra eosdem Sentenciam pro sui parte reportasset, cuius vigore, prescriptam porcionem possessionariam occuparj et sibiipsi statui facere procurasset, Inpreiudicium Jurium eorundem actorum et dampnum valdemagnum. Cum tamen si prefati Michael et Nicolaus in seruicijs Regijs occupati non fuissent ac in prefata proragacione vnacum predictis Johanne et Blasio confidenciam non habuissent, causeque premisse attendere voluissent, sperassent se aduersus eundem Michaelem de Hydweg causa in premissa de facili defendere potuisse, Serenissimo principi domino Mathie dei gracia Regi Hungarie Bohemie etc. domino nostro gracioso querimonia porrecta extitisset, Ipseque dominus noster Rex, qui casus suorum subditorum nociuos in melius reformare solitus sit, eisdem actoribus Id ut ipsi non obstantibus prescriptis litteris Sentencionalibus ac processibus exinde factis, In octauis festi beati Michaelis Archangeli tunc venturi, coram nobis, aut vicewayuoda nostro, vbi et quando eciam prefatus Michael de Hydweg cum ipsis litteris Sentencionalibus et processibus suis comparere teneretur, nouum Iudicium recipiendi, ac Raciones et allegaciones dicendi et faciendi, necnon litteras et litteralia ipsorum Instrumenta, si quas et que pro tuicione ipsius cause prose haberent confectas et emanata, producendi facultatem generose annuendo, prefatum Michaelem de Hydweg prefatas litteras Sentencionales et processus exhinc factas exhibiturum, ac causa in premissa Nouum Iudicium recepturum, contra annotatos Actores in ipsa causa modosimili Nouum

Iudicium recepturos, ac Raciones et allegaciones suas dicturos et facturos, necnon litteras, si quas in facto, seu materia cause ipsius haberent exhibituros, ad prenominatas Octauas festi beatj Michaelis Archangeli per suum Regium et Capituli Albensis homines Insinuacione subsecuta, nostram in presenciam legittime euocari mandasset, A quibusquidem octauis festi beatj Michaelis Archangeli, causa prescripta partes inter predictas seriebus litterarum nostrarum prorogatoriarum, octauas presentes festi Epiphaniarum domini dilatiue attingente, Johannes Herczeg de Olnok pro prefatis Michaele et Nicolao Johanne et Blasio forro actoribus, cum procuratorijs litteris nostris, nostram veniendo in presenciam, adherente ibidem Johanne de Bala, qui pro prefato Michaele de Hydweg in causam attracto, similiter cum procuratorijs litteris nostris astabat, eosdem actores vnacum ipso in causam attracto, ab eadem genealogia fo(re et ab uno) prothauo originem sumpsisse, sicque porcio possessionaria condam Becze de Hydweg in eadem Hydweg habita, quam prefatus Michael modo premisso sibi (ipsi statui fecisset), proximitatis consanguineitate, qua eidem Becze ipsi actores attinerent, eosdem actores asserendo, in huius documentum que quasdam litteras condam la(dislai Chaak wayuode) Transsiluani et Comitis de Zonuk fassionales . . patenter (confectas, et emanatas), simulcum quibusdam litteris Capituli Albensis introductorijs et presentibus inseri obmissis demonstrauit, hunc tenorem continentes, Nos Ladislaus Chaak wayuoda Transsiluanensis, et (Comes de Zo)nuk, Memorie commendamus (per presentes, Quod) nobilis domina Anna (Relicta condam Pauli Becze) de Hydweg, nostram personaliter veniendo in presenciam sponte confessa est in hunc modum, coram nobis, Quod quia Symon et Blasius dicti forro de Bewlen, ac Petrus filius N Deseo de Gywlafalwa sibi super dote et rebus paraffernalibus suis quinquaginta Marcis de porcione possessionaria predicti condam Pauli Becze domini et mariti sui in eadem poesessione Hydweg habita iure prouenientibus, plenam satisfaccionem et solucionem impendissent, Ideo ipsa eosdem Symonem et Blasium et Petrum Racione preuia reddidisset et commisisset quittos et per omnia satisfactos, Ymo reddidit et commisit coram nobis presencium testimonio mediante. Datum Brassauie feria quarta proxima post festum Penthecostes, Anno domini Mille-

simo quadringentesimo vigesimo septimo. Mox prefatus Johannes de Bala dictj Michaelis de Hydweg exurgendo et prescriptas litteras Sentencionales Adiudicatorias prefati condam Blasij Magyar waijuode per formam terminorum comprobacionis Thorde duodecimo die octauarum prefati festi beatj Michaelis Archangeli, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Septimo clause emanatas, quibus mediantibus idem wayuoda porcionem condam Becze de Hydweg in eadem Hydweg dicto Michaeli in causam attracto, adiudicasset et statui commisisset, necnon alias litteras dicti Capituli Albensis super huiusmodi possessionaria statucione testimoniales nobis exhibuit in hocmodo Quod licet idem Michael de Hydweg vnacum dictis actoribus ab eadem stirpe seu genealogia sint, tamen ipsi actores, videlicet prefati Michael Nicolaus Johannes et Blasius, forro de gradu sexus feminee essent propagati, dicto procuratore eorundem, ymmo et ipso Michaele forro affirmante, prescripta autem possessio Hydweg, consequenterque porcio possessionaria antefati condam Becze, qui similiter de eadem stirpe fuisset proximitatis, Jus femineum non sequeretur, et in huius declaracionis testimonium, vt ipsa possessio Hydweg Juri femineo non pertineat, quasdam litteras priuilegiales Serenissimi principis olijm domini Bele Regis Hungarie maiori suo pendenti dupplici Sigillo consignatas Anno domini Millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo tredecimo kalendas septembris, Regni autem sui, Anno decimo septimo confectas nostram in presenciam Judiciariam presentauit exponendo, Quod condam Bela Rex iustis peticionibus vincencij Comitis filij Akadas Siculi de Sebus inclinatus consideratis maxime fidelitatibus et seruicijs eiusdem Vincencij Comitis, quas et que a primeuis puericie sue temporibus in regno suo et extra regnum in legacionibus deferendis studuit commendabiliter exhibere, terram Zeek, que condam fulkon Saxonis prefuisset, sed per deuastacionem Thartarorum vacua et habitatoribus carens remansisset, inter terras Olacorum de Kijrch, Saxonum de Barasu, et Siculorum de Sebus existentem, cum omnibus vtilitatibus et pertinencijs suis eidem vincencio Comitj suisque heredibus heredumque successoribus duxisset perpetuo conferendam, ipsam per fidelem suum laurencium wayuodam Transsiluanum et Comitem de Volkou, sub suis metis et terminis, littera in eadem

priuilegiali statucioni demandari fecisset [1]) Quibus presentatis prefatus procurator dicti Michaelis in causam attracti, eundem filium condam Valentini filij Georgij filij Michaelis filij ladislai filij dominici filij sepedicti vincencij Comitis requisitoris scilicet et Inuentoris dicte terre Zek, in cuius facie possessiones Hydweg et Arapathak locate haberentur, fore et existere explicauit, prefato procuratore dictorum actorum contra explicacionem huiusmodi nil obiciente, Hys habitis tenoribusque prescriptarum litterarum productarum reuisis et intellectis, ambarum parcium procuratores in premissis Iuris equitatem postularunt administrari. Liczet prefati Michael Nicolaus Johannes et Blasius forro actores sicuti prefatus Michael filius Valentini de Hydweg in causam attractus vincencio Comite Inuentore prescripte possessionis Hydweg Inuencionis Zek appellatus fuisse asserebatur, originem duxerint, prefati eciam Symon forro pater predictorum actorum et Blasius frater eiusdem Symonis forro vterinus in dicto Anno domini Millesimo quadringentesimo vigesimo septimo condam domine Anna Relicte condam Pauli Becze secundum tenores pretactarum litterarum annotati condam domini Ladislai Chaak wayuode presentibus transscriptarum res paraffernales exoluerint, Tamen quia ipsi Michael Nicolaus Johannes et Blasius forro actores prout prefatus procurator eorundem et eciam Idem Michael forro pro se successores puellares seu a linea sexus feminei propagati, prelibatus siquidem olim dominus Rex in prescripto Anno domini Millesimo ducentesimo Quinquagesimo secundo prescriptam terram Zek, in cuius facie dicta possessio Hydweg locata haberetur, prelibato vincencio Comiti prothauo ambarum parcium predictarum eiusque heredibus masculinis et non vtriusque sexus imperpetuum dedisse et contulisse, ex prescriptis litteris eiusdem Bele Regis superioribus sensualiter expressis clare reperiebatur, propter quod prefata possessio consequenterque porcio prefati condam Becze sexum femineum non sequi, ex eoque porcio eadem prelibatos Michaelem Nicolaum Johannem et Blasium filios condam Sijmonis forro actores in nullo concernere, sed ipsa totalis porcio possessionaria predicti Becze de Hydweg

[1]) Ezt az oklevelet föntebb IX. sz. alatt egész terjedelmében közöltük.

heredibus destituti in ipsa possessione Hydweg habita prefatum Michaelem filium condam Valentini in eundem legittime condescensa attinere et eidem adiudicari et perpetuo relinqui debere nobis ac nonnullis harum parcium Transsiluanarum Nobilibus in examinacione cause presentis existentibus, cognoscebatur, Eorundem igitur Regni Nobilium freti consilio, pretitulatam tatalem porcionem possessionariam annotati condam Becze de Hydweg in eadem possessione Hydweg vocata habitam, simulcum omnibus vtilitatibus suis et pertinencijs vniuersis quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem spectantibus, sepefato Michaeli filio Valentini de eadem Hydweg, eiusdemque heredibus vniuersis, cum hijs quibus congruit Racionibus ex preuijs perpetuo ac in sempiternum tenendam possidendam et habendam Adiudicauimus (et reliquimus), prefatis Michaelj Nicolao Johanni et Blasio forro acquisione eiusdem porcionis Inquietacioneque dicti Michaelis filij Valentini racione preuia perpetuum imponentes silencium, ymmo adiudicamus et relinquimus auctoritate nostra Judiciaria et iusticia mediante In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras priuilegiales pendentis sigilli nostrj autenticj munimine roboratas duximus concedendas. Datum Thorde Vndecimo die octauarum festi Epiphaniarum domini predictarum Anno Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Nono.

Eredetije pergamenen, függő pecsétje hijával, az erd. Muzeumban, néhai gr. Nemes Ábrahám ajándékából. Ez oklevél a gr. Nemes család Hidvégén 1849-ben földult levéltárának csekély maradványaiból való, s minthogy a dúlás után több hétig az udvaron esőben, hóban hevert, külömben is igen apró irása annyira elhalaványodott s több helyt úgy elmosódott, hogy csak több heti igen fáradságos munka után lehettem képes elolvasni.

CLXXXIV.

Kendi Antal erdélyi alvajda megparancsolja a kolozs-monostori konventnek, hogy Dicső-Szentmártoni Kízdi Sándor ellen, ki több megnevezett panaszosok Torja nevü helységét Fejér vármegyében jogtalanul elfoglalta, s ezelőtt mintegy nyolcz évvel a panaszosok rokonát, Szászfalvi Penye Benedeket, a Küküllőbe fojtatta, tartson vizsgálatot, és arról neki tegyen jelentést. Kelt Tordán 1479. január 25-dikén.

Amicis suis Reuerendis Conuentui ecclesie de Colosmonostra Anthonius de Kend Vicevayuoda Trassiluanus amiciciam paratam cum honore. Didtur nobis in personis Nobilium **Laurencij filij Miko de Hidwegh**, ac Pauli filij condam **Valentini Therek de Zenthmiklos Thorya**, necnon dominarum relicte condam **Stephani Apor de Zenthmarton Thorya** [1]), et Elene consortis **Benedicti Mihalch de Doboly** [2]), filie eiusdem Stephani Apor, Quod in anno cuius iam secunda instraret reuolucio, Egregius **Sandrinus Kyzdy de Dichew Zenthmarthon** [3]), quandam possessionem ipsorum **Thorya** vocatam **in Comitatu Albensi** [4]) existentem habitam, ipsos omni Juris titulo concernentem, minus iuste et indebite via Juris sine omni prose occupasset, occupatamque teneret et conseruaret, ac eadem vteretur eciam Ad presens, in quibus eisdem exponentibus centum florenorum auri dampna intulisset. Ceterum in anno cuius iam fere octaua vel citra preterijsset reuolucio, idem Sandrinus Kyzdy, ignoratur quo motiuo ductus, quendam Nobilem Benedictum Penye dictum de **Zazfalw** [5]), tunc familiarem suum, fratrem eorundem exponencium

[1]) **Szent-Miklós-Torja** a mai **Al-Torja, Szent-Márton-Torja** pedig a mai **Fel-Torja** Három széken; amaz Szent-Miklósnak, ez Sz.-Mártonnak szentelt templomáról neveztetett igy. — Az Al- és Fel-Torja név (Torya inferior és superior) egyébiránt már 1332—1334-ben is használatban volt. Lásd az ezen évi pápai dézmák lajstromát. **Theiner, Monumenta historica Hungariam illustrantia. I. köt. 646 658, 715. l.**

[2]) **Fel-Doboly** és **Al-Doboly** Sepsi széki faluk.

[3]) A Dicső-Szentmártoni **Kizdi** család az Apor család egyik ága volt.

[4]) Torja még ekkor Fejér vármegyében esett az Apor család által birt Bálványos vár tartozandóságaival egy tagban.

[5]) **Szászfalu** Kézdi széken esik Kézdi-Vásárhely szomszédságában.

in domo habitacionis sue captiuasset, captumque, vnum lapidem ad collum eiusdem ligando, in aquam Kwkwllw projici fecisset, vniuersasque res et bona ducentorum florenorum auri valencia, protunc erga ipsum Benedictum familiarem suum repertas et inuenta auferri fecisset potencia mediante, in preiudicium dictorum exponencium valde magnum. Super quo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Martinus de Beld, vel Ambrosius de Moha, sin Thomas sew Oswaldus Forro dicti de Haporton, siue pancracius de Sard, neue Michael Nemes de Hydwegh, alijs absentibus homo noster, ab omnibus quibus incumbit, meram de premissis recipiant certitudinis veritatem, quam tandem nobis amicabiliter suo modo rescribatis. Datum Thorde in festo conuersionis beati Pauli Apostoli, Anno domini Millesimo Qadringentesimo septuagesimo nono.

Eredetije a **kolozs-monostori convent levéltárában**; erről vett másolata az **erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix VII. köt. 49. sz.)**

CLXXXV.

Kendi Antal erdélyi alvajda a föntebbi szám alattival szóról szóra egyező parancsa a gy.-fejérvári káptalanhoz, azon záradékkal, hogy, ha a panaszt igaznak találandja, Dicső-Szentmártoni Kízdi Sándort Szent György nap után egy hétre idézze meg ő elébe. Kelt Tordán 1479. jan. 25-én.

Amicis sui Reuerendis Capitulo Albensi Transsiluanie Antonius de Kend Vice Vayuoda Transsiluanus stb. (szóról szóra ugy mint a föntebbi szám alatt, a záradékban következő külömbséggel) Super quo vestram amiciciam petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Martinus de Beld, vel Ambrosius de Moha, sew Thomas siue Osvaldus Forro dicti de Haporton, siue Pancracius de Saard, necnon Michael Nemes de Hydwegh, alijs absentibus homo noster, scita

prius premissorum mera veritate, euocet prefatum **Sandrinum Kijzdij** contra annotatos exponentes ad octauas festi beati Georgij martiris nunc venturas nostram in presenciam, racionem premissorum reddíturum, litispendencia si qua foret inter ipsos non obstante, Insinuando ibidem eidem, vt siue ipse octauis in predictis coram nobis compareat siue non, Nos ad partis comparentis instanciam id faciemus in premissis, quod Juri videbitur expediri, Et post hec huiusmodi inquisicionis, euocacionis et insinuacionis seriem, vt fuerit expediens, nobis amicabiliter rescribatis. Datum Thorde in festo conuersionis beati Pauli Apostoli, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo nono.

Eredetije a gyula-fejérvári káptalan levéltárában. — Erről Altorjai báró Apor Péter 1725-ben a káptalan által hiteles átiratot készittetett, mely számos olvasási vagy nyomtatási hibával ki van adva Apor Péter „Lusus mundi" czimü munkájában, Monumenta Hung. Hist. II. oszt. Irók. XI. köt. 100—102. 1.

CLXXXVI.

A gyula-fejérvári káptalan jelenti Kendi Antal erdélyi alvajdának, hogy jan. 25-dikén kelt vizsgáltató és idéztető parancsa értelmében, azon napon az erdélyi nemesség Tordán tartott közgyülésében, a Küküllő vármegyei nemeseket és nem nemeseket kikérdezvén, a Dicső-Szent-Mártoni Kízdi Sándor ellen emelt vádakat igazaknak találta és őt január 30-dikán Váradgyán Fejér vármegyében fekvő részjószágában Sz. György nap után egy hétre az alvajda elébe megidézte. Kelt 1479. febr. 4-én.

Egregio Antonio de Kend Vice Vaiuode Transsiluano Capitulum ecclesie Transsiluane, Amiciciam paratam cum honore. Vestra nouerit Egregietas, nos litteras vestras Inquisitorias, euocatorias et insinuatorias, honore quo decuit recepisse in hec verba. Amicis suis etc. Nos vestris amicabilibus peticionibus gratum prebentes consensum, vnacum magistro prefato Oswaldo Forro de Haporton

vnum ex nobis, videlicet honorabilem dominum Thomam de Lippa socium et Concanonicum ac decanum nostrum nostro pro testimonio ad premissa fideliter exequenda duximus transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reuersi nobis pariformiter retulerunt, quomodo ipsi in die conuersionis beati Pauli Apostoli Thorde in congregatione generali Nobilium parcium Transsiluanarum celebrata simul procedentes, tunc ab omnibus nobilibus et ignobilibus prescripti Comitatus de Kwkwllew palam et occulte diligenter inquirendo, omnia et singula premissa exequuta fuisse resciuissent, qualiter vestre dictum extitissit Egregietati, dempto predicto centum florenorum dampno. Tandem vnacum prenotato Oswaldo homine vestro iterum vnum ex nobis, scilicet honorabilem dominum Matthiam de Koloswar ad execucionem euocacionis et insinuacionis transmittend similiter nobis concorditer retulerunt, quomodo ipsi Sabbato proximo ante festum purificacionis virginis gloriose ad possessionem Varadgya pergendo, memoratum Sandrinum de porcione sua possessionaria in dicta Varadgya in Comitatu Albensi existente habita, ad octauas festi beati Georgij martiris nunc proxime venturas in vestram euocassent presenciam, racionem premissorum redditurum, insinuassentque eidem ibidem, vt siue ipse dictis in octauis coram Vestra Egregietate compareat, siue non, vos ad parcium ipsarum instanciam id facietis in premissis, quod Juri videbitur expediri. Datum sexto die diei euocacionis et insinuacionis prenotatarum, Anno domini Millesimo Quadringentesimo septuagesimo nono.

Eredetije a gyula-fejérvári káptalan levéltárában, a föntebbi szám alatt közlött idéztető parancs hátára irva. — Az erről b. Apor Péter által 1725-ben vétetett hiteles káptalani átirat számos leirási és olvasási hibával ki van adva Apor Péter munkáiban, Monumenta Hung. Hist. II. oszt. Irók. XI. köt. 102. 103. l.

CLXXXVII.

Báthori István országbiró, erdélyi vajda és székelyek ispánja, megparancsolja Ramocsa Lőrincz és Mihály görgényi várnagyoknak s a Maros széki tiszteknek, hogy Vásárhely mezőváros lakosait régi szabadságaikban háborgatni s kárositani ne merjék. Kelt Görgény várában 1481. apr. 9-én.

Comes Stephanus de Bathor Judex Curie Regie Waijuodaque Transsiluanus et **Siculorum Comes** etc. Egregijs et Agilibus viris Laurencio et Michaeli Ramocza Castellanis nostris Castri Gergijn necnon **Judicibus Capitaneisque et Senioribus Sedis Maros** ipsorumque vicesgerentibus Salutem et fauorem Noueritis nos ex graui querela in personis vniuersorum populorum et Inhabitatorum. **Opidi Wasarhel** nobis allata percepisse Quomodo vos ipsos in eorum antiquis libertatibus et solitis consuetudinibus, quibus ijdem semper et ab antiquo hactenus vsi fuissent conseruare recusaretis ymo ipsi, per varias et extraordinarias, in eos adjnuentas constitutiones vltra antiquas eorum libertates per vos adeo grauarentur, vt si eis de remedio non prouideretur defacili in maximam possent deuenire desolacionem, Vnde cum Nos ipsos Opidaneos sew populos et Inhabitatores dicti Opidi, In ipsorum antiquis libertatibus et consuetudinibus Iustis sine nouitate et variacione volumus facere conseruari, Idcirco committimus vobis presentibus et Regia in persona firmissime mandamus, quatenus Agnita presencium noticia dictos Inhabitatores et populos dicti Opidi in antiquis eorum libertatibus consuetudineque et consuetis legibus ac Iustis consuetudinibus, quibus ab antiquo vsi fuissent et gauisi, illibate et illese absque omni impedimento et aliqua nouitate tenere et conseruare debeatis et teneamini Nec eos contra formam premisse eorum libertatis in consuetudinibus, In Rebus ac Bonis et personis eorum Impedire turbare et (da)mpnificare presumatis Nec sitis ausi modo aliquali, presentibus perlectis exhibenti semper restitutis Datum in Castro Gergijn feria secunda proxima post dominicam Judica, Anno domini Millesimo quadringentesimo Octoagesimo primo.

(P. H.)

Eredetije Maros-Vásárhely város levéltárában.

CLXXXVIII.

Ramocsa Lőrincz, Mihály és Gégényi György székely alispánok és Szentpáli Becze Tamás Udvarhely széki kapitány bizonyitják, hogy Báthori István országbiró és erdélyi vajda parancsa értelmében Udvarhely széki Ujfalu lakosait az ezen helység régi határai között fekvő némely szántóföldek és rétek vagy kaszálók örökös birtokába visszahelyezték. Kelt Udvarhely székben, 1481. jun. 17-dike után.

(Laurenc)ius et Michael Ramacha ac Georgius Gegenij Vice Comites [1]) **et Thomas Becze de Zenthpal Capitaneus (Siculorum) Sedis Wdwarhel** Memorie commendamus Tenore presencium significantes (quibus) expedit vniuersis, Quod cum nos Iuxta (continenciam literarum) preceptoriarum Magnifici virj domini Comitis **Stephani de Bathor** Judiciscurie (Reg)ie Maiestatis, Wayuodeque Transsiluanie et **Comitis (Si)culorum** etc. domini nostrj graciosi nostrum hominem videlicet Magistrum Paulum (no)tarium et famulum nostrum vnacum prefato pro recuperacione quarundam terrarum Arabilium pratorum sew fenilium in eisdem litteris eiusdem domini nostri specificatorum (pro testimoni)o fidedignum duximus transmittendum, Qui tandem exinde ad nos reuer(si) nobis concorditer retulerunt, Quod ipsi in festo (sacrosancte et indi)uidue Trinitatis proxime preterito ad facies possessionis **Wijfalw** [2]) conse(quen)terque prescriptarum terrarum Arrabilium pratorum (sew fenilium) Halo vocatorum, omnino intra veras metas et antiquas prescripte (possessio)nis Wijfalw adiacencium, alias per Egregios (Nicolaum et) Johannem Sijkesd de Therem, vicinis et commetaneis earundem v(idelice)t populis et Jobagionibus do-

[1]) Ramocsa Lőrincz és Mihály mint Báthori István vajda görgényi várnagyai (Castellani) vannak emlitve Báthori István 1481. apr. 9-dikén kelt levelében, melyet a föntebbi szám alatt közlöttünk.

[2]) A mai **Homoród-Ujfalu** Udvarhely szék déli határán, a Kőhalom széki **Sombor** (Sommerberg) szomszédságában.

mini Regis in (possessione **S)ombor** [1]) vocata commorantibus, ac prouisore Curie prefatorum Nicolaj et Joh(annis Sij)kesd in eadem Sombor habite constituto, alijsque (vicinis et) commetaneis earundem terrarum Arrabilium et pratorum seu fenilium (inibi legitt)ime conuocatis et presentibus accessissent vniuersos et singulos populos in prefata Wyfalw residentes . reoccupassentque et restatuissent (easdem eisdem) ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis Simulcum (cunctis vtili)tatibus et pertinencijs quibuscumque (perpetu)o possidendas, nemine ipsis inibi protunc nec (o)pponente. Datum in dicta Sede Wdwarhel restatucionis et reoccupacionis premissarum Anno dominl (Millesimo) quadringentesimo octuagesimo primo.

(P. H) (P. H.)

Kivül mult századi kézirással rá van írva: 1481. Super terris quibusdam in possessione Ujfalu dicta habitis, in Sede, vt videtur Maros. Truncatum. Num. 25. A. Cseffei.

Eredetije pergamenen **az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.).** — Ez az oklevél kétszeresen hajtva valaha egy kis könyvecske fedeléül volt használva, mely alkalommal az oklevél eleje, minden sorból egy két első szó, levágatván elveszett. — E csonkaság, mint az oklevél hátára irt jegyzetből kitetszik, már a Cseffei levéltár rendezésekor megvolt.

[1]) **Sombor** a mai **Szász-Sombor, Ujfalu** szomszédságában, mely 1848 előtt egy részben mint királyföldi terület Kőhalom székhez, más részben Fejér vármegyéhez tartozott, az ujabb időkben pedig F.-Fejér vármegyéhez tartozik. Ez a viszony, mint oklevelünkből kitetszik, már 1481-ben fönállott; a mennyiben Sikesd Miklós és János nemesi udvarháza és birtoka Szász-Somboron nem fekhetett a helységnek a király népei által birt s a királyföldhöz tartozó részén, hanem vármegyei területen.

CLXXXIX.

Mátyás király Erdő-Szentgyörgyi Medgyes Balázsnak hütlensége miatt a koronára szállott birtokait, nevezetesen Torda, Kolozs és Küküllő vármegyében több helységekben s általában Erdély bármely vármegyéjében fekvő részjószágait, csupán a székely földön birt öröksége kivételével, Báthori István országbirónak és erdélyi vajdának adományozza. Kelt Budán 1481. jul. 23-dikán.

Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos attentis et consideratis meritis fidelis nostri Magnifici Comitis Stephani de Bathor Iudicis Curie nostre et Wayuode parcium regni nostri Transsyluanarum, per eum primum Sacre dicti Regni nostri Hungarie Corone, tandemque Maiestati nostre sub locorum et temporum varietate, non parcendo rebus et persone suis, cum omni fidelitatis constancia exhibitis et impensis, totales porciones possessionarias in possessionibus **Bozed, Erche, Wray, Soospatak, Gerebenews, Pethee, Kapws, Kemynthelke, Zenthpeter, Thwson** in Thordensi [1] in de Kolos, **Egresthew, Fijlethelke** et **Wdwarhely** in de Kykellew Comitatibus [2]) existentibus habitas, alia eciam vniuersa bona et Iura possessionaria vbiuis et in quibuscumque Comitatibus dictarum parcium Regni nostri Transsyluanarum existencia, **demtis duntaxat illis, que inter Siculos haberentur** [3]), que alias Nobilis **Blasij Meggyes de Erdew Zenth Gewrgh** [4]) prefuerunt, sed ex eo quod idem superiori anno, et eciam hijs nouissimis temporibus, postposita fide et fidelitate qua nobis et Sacro nostro diademati Regio adstrictus fuerat, vtrisque Bazarab, maiori videlicet et minori, partes Regni nostri Transalpinas hostiliter tenentibus, et per consequens ipsi Alijbeeg Wayuode ceterisque Thurcis, hostibus videlicet nostris et Regni

[1]) **Bazéd**, ma Maros székhez, **Ercse** Kolozs vármegyéhez tartozik; **Uraj, Sóspaták, Gerebenes, Pete, Mező-Kapus, Keménytelke** ma is Torda vármegyében, **Szent-Péter** és **Túzson** pedig ma Kolozsban esnek.

[2]) **Egrestő, Fületeike** és Vámos-**Udvarhely** Küküllő vármegyében.

[3]) A székely földi örökségek hütlenség esetében sem szállottak a királyra.

[4]) **Erdő-Szent-György** Maros széken.

nostri infestissimis adhesisset, eisque hoc Regnum nostrum et presertim partes illas Transsyluanas per suas nefandas exploraciones et auizamenta, vnacum nonnullis scelerum suorum complicibus diucius prodidisset [1]), ad Sacram ipsius Regni nostri Hungarie Coronam, consequenterque ad Nos et collacionem nostram iuxta antiquam et approbatam dicti Regni nostri consuetudinem rite et legittime deuoluta fore perhibentur, simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, puta terris arabilibus stb. **(a szokott stylus szerint)**, premissis sic vt prefertur stantibus et se habentibus, de bene placita voluntate et consensu Illustrissime domine Beatricis Regine consortis nostre charissime, memorato Comiti Stephano de Bathor, suisque heredibus et posteritatibus vniuersis dedimus donauimus et contulimus, Ymmo damus donamus, et conferimus, Iure perpetuo et irreuocabiliter tenenda, possidenda, pariter et habenda. Saluo Iure alieno. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, Quas in formam priuilegij nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Bude secundo die festi beate Marie Magdalene Anno domini Millesimo Quadringentesimo Octuagesimo primo Regnorum nostrorum Anno Hungarie etc vigesimo quarto, Bohemie vero decimo tercio.

Ad relacionem Thome de Erdewd
prepositi Tituliensis.

Oldalt jegyezve: Reuerendissima dominacio vestra dignetur istas facere sigillari, ex commissione Regie Maiestatis.

Thomas.

Eredetije aljára nyomott pecséttel a budai kamarai levéltárban; hitelesitett mása az erd. kincstári levéltárban. — Gr. Kemény József sajátkezü másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Tom. III. 427—429. l.) — Mátyás királynak ugyanezen nap kelt s a kolozs-monostori conventhez intézett beigtatási parancsa, melyben Medgyes Balázs hütlensége ugyanazon szavakkal van leirva, mint a közlött adomány-

[1]) A törökök 1480-diki erdélyi rabló hadjáratáról s Verestorony melletti megveretéséről lásd **gr. Teleki József, Hunyadiak kora V. köt. 151. l.**

levélben, jószágai azonban sokkal részletesebben elő vannak sorolva, olvasható a mondott convent 1482-dik évi beigtatási jelentésében, melynek eredetije megvan a kolozs-monostori convent levéltárában, s kivonata az erd. Muzeumban (Jos Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix. VII. köt. 79. szám.)

CXC.

Mátyás király átirja és kettős függő pecsétjével megerősítve kiadja Zsigmond királynak Aranyos szék részére 1436-ban adott kiváltságlevelét. Kelt 1484. jan. 25-kén.

Mathias dei gracia Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie Rame Seruie Gallicie Lodomerie Comanie [1]) Bulgarieque Rex, ac Slesie et lucemburgensis dux, necnon Lusacie et Morauie Marchio, Ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam harum serie volumus peruenire, (Quod vir) Agilis **Clemens Thathar de Seemfalwa** [2]) in sua ac ceterorum **trium generum Siculorum nostrorum Sedis Aranyas** [3]), nostre Maiestatis veniens in conspectum Exhibuit nobis et presentauit quasdam litteras Serenissimi condam domini Sigismundi Imperatoris et Regis felicis memorie priuilegiales, sub Nouo et dupplici Sigillo suo maiori confectas, continentes in se confirmatiue, Tenores quarundam litterarum eiusdem condam domini Sigismundi Imperatoris sub maiori et antiquo dupplici suo Sigillo ante eleccionem suam in Regem Romanorum sculpto emanatarum, et Item aliarum duarum primarum videlicet condam domini Andree, Secundarum vero olim domini ladislai similiter Hungarie Regum Super donacione et perpetuali collacione **Terre Castri de Thorda Aranijas vocate**, Iuxta fluuios Aranijas et Maros nuncupatos existentis, confectarum, Tenoris infrascripti, Supplicans extitit Maiestati nostre humiliter, vt prescriptas litteras annotati condam domini Sigismundi Imperatoris et Regis, et omnia in eis

[1]) Eddig terjed az oklevél első sora, mely sor egészen aranyos betükkel igen szépen van irva.

[2]) **Seemfalwa**, a mai **Sinfalva** Aranyos széken. — A **Tatár** név ezen család **tatár** eredetére látszik mutatni.

[3]) Itt az eredetiben vigyázatlanságból kimaradt a „**personis**“ szó.

contenta, ratas gratas et accepta habendo, presentibusque litteris nostris similiter priuilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali, inscribifaciendo, pro prefatis Siculis nostris Innouantes perpetuo valituras confirmare dignaremur, Quarumquidem litterarnm tenor talis est, **Sigismundus dei gracia** stb. (Lásd föntebb **CX. sz.)** Nos igitur humilimis Supplicacionibus prefati Clementis Thathar suo et aliorum quorum supra nominibus et in personis Maiestati nostre modo premisso porrectis, Regia benignitate exauditis clementer et admissis, prescriptas litteras Annotati condam domini Sigismundi Imperatoris et Regis priuilegiales, non abrasas non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, presentibusque litteris nostris similiter priuilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas, quo ad omnes earum continencias clausulas et articulos, Eatenus quatenus eedem rite et legittime existunt emanate v(iribus)que earum veritas suffragatur, Ratificamus, approbamus, easque et omnia in eisdem contenta, pro prefatis Siculis nostris de Aranijas, Innouantes perpetuo valituras confirmamus, presentis scripti nostri patrocinio mediante, Saluis Juribus alienis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostra priuilegiales pendentis et auttentici Sigilli nostri dupplicis munimine roboratas, eisdem Siculis nostris duximus concedendas, Datum per manus Reuerendissimi in christo patris domini petri Archiepiscopi Colocensis, Aule nostre Summi et Secretarij Cancellarij, fidelis nostri sincere dilecti, Anno domini Millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto, octauo kalendas februarij, Regnorum nostrorum Hungarie etc. Anno vigesimo sexto, Bohemie vero quintodecimo, Venerabilibus in christo patribus dominis Johanne Strigoniensi, et eodem petro Colocensi Archiepiscopis, Gabriele titulo sanctorum Sergij et Bachi Cardinale Agriensis, Johanne Waradiensis, Ladislao electo et confirmato Transsiluanensis, Osualdo Zagrabiensis, Sigismundo Quinqueecclesiensis, Alberto Wesprimiensis, Vrbano electo et confirmato Iaurinensis, Nicolao (Vac)iensis, Johanne Chanadiensis, fratre Gregorio electo Nitriensis, Benedicto Boznensis, Johanne Sirimiensis, Nicolao Tininiensis, Paulo Segniensis, et anthonio electo Modrusiensis ecclesiarum Episcopis, ecclesias dei feliciter gubernantibus, Item Magnificis Michaele Orzagh de Gwth predicti Regni nostri Hungarie pa-

latino, Comite Stephano de Bathor Judice Curie nostre necnon Waijuoda Transsiluanensi et Comite Siculorum nostrorum, laurencio de Wijlak Machouiensi, Matthia Gereb de Wijngarth, Regnorum nostrorum Dalmacie Croacie et Sclauonie, Bartholomeo pathochij et Andrea de Zokol Zewreniensibus Banis honores Banatus, ladislao pe pakos Thauarnicorum, georgio de parla(gh Ja)nitorum, altero Georgio de Thwrocz pincernarum, Vilhelmo Comite Zagorie dapiferorum, Ladislao de Gwth Agazonum nostrorum Regalium Magistris, Nicolao Banfij de Alsolyndwa posoniensi, et paulo de kinijs Themesiensi Comitibus, alijsque compluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et honores.

Eredetije pergamenen, függő pecsétje híjával, a kolozs-monostori convent levéltárában (Sedes Aranyos, Fasc. A. Nro. 6.)

CXCI.

Lőrincz maros-vásárhelyi plebánus és Maros széki esperest, néhai Madarasi Miklós és neje végrendeleteinek valódisága iránt Báthori István országbiró és erdélyi vajda parancsa értelmében vizsgálatot tartván, bizonyitja, hogy a Madarasi Miklos anyai rokonánál Justinánál lévő végrendeletek, az azokat megpecsételt András vajai plebánus vallomása és a végrendeleteket meghitelesitett öt birtokos székely esküje szerint, valósággal Madarasi Miklós és neje végrendeletei. Kelt Maros-Vásárhelyt 1484. május 20-dikán.

Laurencius Plebanus de Wasarhel, Vice Archi Diaconus Sedis Marus. Memorie commendamus significantes, quibus incumbit vniuersis. Quod his temporibus nuperrime elapsis Magnificus dominus Stephanus de Bathor Judex Curie Regie Maiestatis et Waywoda Transsiluanus in persona Regie (Maiestatis) mandando precepit litteris snis mediantibns, vt testamenta quondam Agilis **Nico-**

lai de Madaras [1], et olim domine consortis eiusdem, apud honestam dominam Justinam maternam prefati Nicolai Madarasy habita, prefato domino Waywode presentata de hesitacione et dubitacione nonnullorum bonorum fine certitudinis rei veritatem, et ad breuem et certum terminum eosdem conditores Testamentorum coram me pro et ad feriam quintam ante festum Elene Regine, vt testamenta prefata eisdem de verbo ad verbum sub Sigillo discreti Andree Plebani de **Waya** [2]) existencia idem Plebanus ad (fidei) sue probate et Sacerdocij sui dignitatem fassus est. Quod testamenta prefata habita apud honestam dominam Justinam, prefati Nicolai sunt et item consortis eiusdem, Ita omnino testamenta sine diminucione et variacione aliquali. Et sepefata domina adhuc vivens manu propria diuisit famulis suis, quibus quid voluit, Aulicis autem dimisit, vt in Testamentis continentur. Prefatos vero Paulum Nagh de **Kerezthwr** [3] Nagh de **Sykesdfalwa** [4], Gallum Sido de **Agard** [5], Michaelem de **Waczmwny** [6] et Gregorium de **Balynthfalwa** [7], eosdem ad sancta dei ewangelia manibus corporaliter tacta de dicenda veritate in persona domini nostri prefati, qui singulariter et sancte fassi sunt et (attestati) eodem modo, nil addendo, vt et quemadmodum discretus Andreas Plebanus de Waya, Auditor et examinator decessorum. Ita ex iussu et mandato domini Comitis Stephani de Bathor Judicis Curie Regie Maiestatis, Wayuodeque Transsiluani, testamenta prefata habita apud sepefatam Dominam Justinam roboranda et (duximus) per presentes, presentibus ibidem discretis Petro de **Haraszt(ker)ek** [8], Benedicto de **Sewe(rd)** [9], Benedicto de

[1] **Madaras,** a mai **Baczka-Madaras,** Maros széken, a Nyárád völgyében.
[2] **Vaja** Maros széken, ugyanott.
[3] **Bere-Keresztúr,** Maros széken, a Nyárád mellett.
[4] Ma **Siketfalva,** Maros széken a Nyárád mellett.
[5] **Agárd** falu Maros széken a Maros és Nyárád közt.
[6] Ma **Váczmán** puszta Koronka szomszédságában Maros széken.
[7] **Bálintfalva** falu a Nyárád völgyében.
[8] **Harasztkerék** falu Maros széken, ugyanott.
[9] **Sewe(rd),** ma **Szövérd,** falu Maros széken Harasztkerek mellett.

Kezwenyes [1]) Plebanis, Benedicto Capellano de Wasarhel, et alijs testibus quoque presentibus, ad premissa vocatis et rogatis. Datum in Vasarhel ipso die Execucionis, Anno Domini 1484.

(P H.)

Eredetije papiron az erd. kincstári levéltárban Szebenben. — Gr. Kemény József sajátkezű másolata az erd. Muzeumban (Jos Com. Kemény Dipl. Trans. III. köt. 447. l.)

CXCII.

Báthori István erd. vajda, székelyek ispánja és ország bírája, Prásmár mezőváros polgárainak panaszára, kik azt állitották, hogy a Törcsvárhoz tartozó Tatrang falu lakosai a Tatrang vizét régi medréből elvezetvén a magok malmára vitték s ez által az ő malmuknak s illetőleg városuknak nagy kárt okoztak, a vele Brassóban lévő több nemesekkel és előkelő székelyekkel valamint Brassó város bírájával és egy esküdtjével s Prásmár mezőváros bírájával és két esküdtjével, az összes tatrangi lakosok jelen létében, a hely szinén személyesen szemlét tartván, miután a prásmáriak Kusalyi Jakcz János és Mihály székely ispánok 1427-ben kelt levelét, melyben nekik malomépitésre jogot engedett, a tatrangiak pedig a magok részéről néhai Fahidi János és Locz Demeter törcsvári várnagyok hasonló levelét, s e mellett az ő Brassóban 1480. febr. 29-dikén kelt engedély- és örök adománylevelét fölmutatták, a király nevében és megbizásából azt itéli, hogy a tatrangiak tartozzanak a vizet régi medrében a prásmáriak malmára ereszteni, a magok malmát pedig mostani helyéről, hol csak áradás idején lehet őrölni, szállithassák át a Tatrang folyó régi igazi medrére, a prásmári malomtól kellő távolságra, egyszersmind a magok használatára s barmaik itatására szükséges vizet, a prásmári malom kára nélkül, mindig falujokhoz vezethessék. Kelt Brassóban 1484. nov. 4-én.

Nos Comes Stephanus de Bathor Wayuoda Tarnssyluanus Siculorumque Comes, necnon Judex Curie Serenissimi Principis Domini Matthie dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc.

[1]) Köszvényes faln Maros szék éjszaki részén.

Regis, Memorie commendamus per presentes. Quod nos feria sexta proxima ante festum omnium Sanctorum **vnacum certis Nobilibus et pocioribus Siculorum** harum parcium Transsyluanarum certis et racionabilibus ex causis penes nos existentibus, in Ciuitate Brassouiensi constitutis, Circumspecti viri Joannes Goebel Judex, ac Nicolaus similiter Goebel, et alter Nicolaus Hozyw Jurati ciues Oppidi nostri Prasmar, in ipsorum ac vniuersorum populorum et inhabitatorum eiusdem Oppidi personis nostram venientes in presenciam, graui cum querela nobis exponere curauerunt in hunc modum, quomodo populi et Jobagiones prefati domini nostri Regis in possessione **Thatrang** in pertinencijs Castri **Therch** habita commorantes [1]) quendam fluuium Thatrang nuncupatum, qui alias versus idem Oppidum Regale Prasmar et super medium eiusdem fluxisset, de proprio suo alueo et meatu aggeribus constringentes in alium meatum versus dictam possessionem Thatrang ad quoddam videlicet molendinum eorum in facie eiusdem possessionis constructum fluere fecissent et procurassent, in quibus inhabitatores dicti Oppidi Prasmar in molendinis eorum super eodem fluuio constructis et Oppido ipsorum propter defectum aque a plerisque temporibus multa dampna et incommoda perpessi fuissent, paterentur eciam de presenti, in preiudicium eorum et dampnum valde ingens, Cumque nos predictos populos et inhabitatores dicte potsessionis Thatrang prima nostri in presenciam accersiri conuocarique fecissemus, ijdem populi et Jobagiones Regij contra prefatos inhabitatores Oppidi Prasmar respondissent, quod hoc bene verum foret, quod dictus fluuius ad prescriptum eorum molendinum in facie prenotate possessionis Thatrang constructum flueret, non tamen ipsi dictum fluuium de antiquo suo meatu ad alium fecissent neque procurassent fluere meatum, sed semper et ab antiquo per illum eundemque meatum et alueum ad molendinum ipsorum fluxisset, flueretque eciam de presenti, et sic ipsi prefatis Saxonibus et inhabitatoribus Oppidi prenarrati nulla dampna intulissent, Nobis itaque continuis querimonijs dictorum Oppidanensium et Saxonum admodum lassatis, viam ampliorem huiusmodi differenciarum et queri-

[1]) **Tatrang** falu a Barczaságon, a törcsvári uradalomban, Prásmár mezőváros szomszédságában.

moniarum precludere cupientibus, ad preces eorundem Ciuium de Prasmar, sed et prudentum et circumspectorum virorum Petri Keuel Judicis et Joannis Felterek Jurati Ciuis Ciuitatis Brassouiensis predicte, nos propria in persona simul certis Nobilibus, sed et prefato Petro Keuel et Joanne Feltherek, ad conspiciendum et intuendum dictum fluuium Thatrang, exitumque et fluxum eiusdem accessimus. Cum itaque ad faciem dicte possessionis Thatrang, consequenterque ad prenarratum fluuium similiter Thatrang dictum peruenissemus, vniuersisque populis et Jobagionibus in eadem possessione Thatrang commorantibus inibi legittime conuocatis, prefatis eciam Joanne Goebel Judice ac Nicolao similiter Goebel et altero Nicolao Hozyw Juratis Ciuibus dicti Oppidi Prasmar, quampluribusque alijs inhabitatoribus Oppidi eiusdem, in ipsorum ac tocius Communitatis Oppidi eiusdem personis ibidem adherentibus, et presentibus, iuxta eundem fluuium in transitu suo versus alpes, vnde scilicet fluebat, per magnum spacium procedendo, et dum ad quendam locum, vbi scilicet certa pars ipsius fluuij versus villam Regalem **Herman** appellatam declinat et conuertitur, peruenissemus, tunc ibi tam dictos Judicem et Juratos Ciues de Prasmar, quam inhabitatores ipsius possessionis Thatrang requisitos habuimus, si videlicet ipse fluuius in recto, et vero, ac antiquo meatu existat, an ne, et vtrum aliqua discrepancia inter eos sit, Vbi ipse partes vnanimi voce responderunt, ipsum fluuium in vero et recto meatu esse, nec ibi aliqua discrepancia inter illos esset. Quibus auditis terga versi sumus versus dictam possessionem Thatrang, in transitu eiusdem fluuij in plerisque locis ipsas partes requisitas habuimus, si ipse fluuius in vero et recto meatu esset, ipse autem partes nullibi sibi ipsis contradicebant. Tandem vero dum peruenissemus ad quendam locum, vbi videlicet ipsum fluuium versus dictam possessionem Thatrang declinare conspeximus, tunc ibi prefati Judex et Jurati ceterique Ciues de Prasmar ipsum fluuium de recto et antiquo meatu defluere, et per inhabitatores eiusdem ville Thatrang de vero meatu effossum fore allegabant, verum prout oculis intueri potuimus, nobis et alijs probis et notabilibus viris nobiscum existentibus videbatur, quod licet ipse fluuius tempore inundacionis et excrescencie aquarum, et versus dictam possessionem Thatrang fluxum habuerit, verum tamen vetus et antiquus

meatus ipsius fluuij versus dictum Oppidum Prasmar et ad molendinum eorum prescriptum super ipsum fluuium constructum esse apparebat manifeste. Et cum super hoc verius experiri voluissemus, versus dictam possessionem processimus, vbi ipse fluuius per quoddam pratum inter rubeta quedam fluendo, non tam euidentem meatum sic versus dictum Oppidum Prasmar habere dignoscebatur. Exinde vero diuertimus nos ad molendinum eorundem Ciuium et inhabitatorum de Prasmar fluuio in eodem edificatum, vbi ipsi Ciues et Oppidanenses exhibuerunt nobis quasdam litteras Magnificorum quondam **Joannis et Michaelis Jakch de Kussal Comitum Siculorum** in oppido Rosnyo secundo die festi diuisionis Apostolorum Anno domini Millesimo Quadringentesimo Vigesimo Septimo in pergameno patenter confectas, exprimentes, qualiter ipsi Joannes et Michael Jakch Siculorum Comites ex annuencia et propria commissione Serenissimi Principis et Domini Sigismundi dei gracia Romanorum Regis semper Augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Regis, domini ipsorum graciosissimi, pro vtilitate et commodo prouidi viri quondam Philippi lapicide hospitis pretitulati Oppidi Prasmar, de mera sue Regie liberalitatis potestate et gracia speciali, id duxisset annuendum et concedendum, vt ipse Philippus in fluuio seu aquis pertinentibus, atque territorio dicti Oppidi Prasmar, intra veras metas et cursus metales eiusdem existentibus, vbique locorum, vbi sibi conueniens visum fuisset, molendinum quale voluisset, sibi ipsi facere, ordinare, et edificare, factumque et ordinatum in perpetuum et heredum heredes tenere, possidere et habere valeret, atque posset, de Regia et ipsorum Joannis ac Michaelis Jakch annuencia et concessione speciali, ita tamen, quod ipse Philippus ac sui heredes **iura Regalia atque census Regales ad instar vniuersorum hominum in terra et districtu Barcza molendina possidencium, dicte Regie Maiestati, nomineque eius Comitibus dictorum Siculorum pro tempore existentibus dare et administrare teneantur.** Quas quidem litteras coram cunctis ibi adherentibus perlegere et exponere fecimus, ex quibus clare innotescebat, quod molendinum prefatorum Ciuium et inhabitatorum de Prasmar ab antiquo meatu ipsius fluuij rite et legittime esset constructum et edificatum. Exinde igitur conuersi versus molendinum dictorum populorum possessionis Thatrang in

facie eiusdem possessionis super eodem fluuio constructum, vbi ijdem populi et Jobagiones possessionis eiusdem presentauerunt nobis duas litteras, vnam Egregiorum Joannis de Fahid et Demetrij Loz alias Castellanorum dicti Castri Therch, qua mediante ijdem Castellani ad preces prouidi condam Blasij Nagy in eadem Thatrang residentis, eidem super eundem fluuium vnum molendinum edificare concessissent, et aliam nostram in Brassouia feria tercia proxima post Dominicam Reminiscere Anno domini Millesimo Quadringentesimo octuagesimo in papiro patenter confectam, qua mediante nos huiusmodi annuenciam dictorum Johannis de Fahid et Demetrij Loz per eosdem factam, gratam et acceptam habuissemus, et ipsum molendinum honeste domine Elisabethe relicte, ac Stephano et Simoni filijs, et Agathe filie eiusdem quondam Blasij Nagy contulissemus perpetuo possidendum. Habita itaque huiusmodi reambulacione, visoque et considerato meatu ipsius fluuij, ac situ dictorum molendinorum, quia molendinum dictorum Ciuium et hospitum de Prasmar in vero, et recto, ac antiquo meatu dicti fluuij, ex annuencia dictorum Joannis et Michaelis Jakch Comitum Siculorum rite et legittime constructum fore, molendinum vero prefatorum populorum in dicta possessione Thatrang residencium non alias nisi tempore inundacionis et excrescencie aque et fluuij decurrere et molire posse agnouimus, et conspeximus, Ideo nos tum ex causis premissis, tumque pro commodo et vtilitate prefati Domini nostri Regis, et pro augmento dicti sui Oppidi, nomine et authoritate eiusdem domini nostri Regis taliter commissimus, quod prefati populi et inhabitatores dicte possessionis Thatrang dictum fluuium Thatrang apellatum in vero et antiquo suo meatu versus dictum Oppidum Prasmar, et ad dictum molendinum ipsorum Oppidanensium fluere permittant, et permittere debeant, nec ipsum de vero et antiquo suo fluxu excipere audeant. Annuimus insuper eisdem populis et inhabitatoribus dicte possessionis Thatrang, vt ipsi dictum eorum molendinum de loco pociori, vbi videlicet nunc est, et ad alium locum, ad rectum videlicet et verum meatum ipsius fluuij, super molendinum dictorum Ciuium et hospitum de Prasmar, in tanta distancia, quod molendino ipsorum hospitum de Prasmar nocere et preiudicare non possit, transferre et edificare valeant, Ita tamen, quod ipsa aqua, et molendinum eorum voluens, semper in

recto, et vero, ac antiquo meatu, et ad molendinum ipsorum Oppidanorum de Prasmar, consequenterque ad dictum eorum Oppidum fluere et meare debeat, et possit. Annuimus eciam ipsis populis et Jobagionibus in dicta possessione Thatrang residentibus, vt ipsi pro vsu eorum, et pro adaquacione pecorum et pecudum ipsorum, per ipsum meatum versus dictam possessionem Thatrang aquam necessariam semper recipere et habere valeant, ita videlicet, vt per hoc molendinum dictorum hospitum de Prasmar in aqua defectum non paciatur. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam has litteras nostras Sigilli nostri munimine roboratas eisdem Ciuibus et hospitibus de Prasmar duximus concedendas, Juris eorum ad cautelam. Datum in dicta Ciuitate nostra Brassouiensi octauo die termini prenotati, Anno domini Millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto.

Báthori István ezen levelét a pásmáriak kérelmére átirta és megerősitette II. Ulászló király Budán 1490. oct. 21-dikén. Ezt az átiratot ismét átirta és megerősitette II. János király Brassóban 1568. febr. 12-dikén. Ezen utóbbi átirat megvan Prásmár mezőváros levéltárában, másolata pedig az erdélyi főkormányszék levéltárában 5326. 1785. szám alatt. Erről vett másolata megvan az erd. **Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Appendix VII. köt. 106. sz.)**

CXCIII.

Mátyás király, az erdélyi nemesek és szászok követeik által előterjesztett panasza következtében, mely szerint a közöttök lakó oláhok birtokaikat tüzzel vassal pusztitják s a nemeseket iszonyúan öldöklik, megparancsolja Szentgyörgyi és Bazini gróf János erd. vajdának s a székelyek ispánjának, hogy az oláhokat csendesitse le, a lázongóknak vétesse fejöket, s ha tovább is ellent állanának, irtsa ki őket. Kelt az Eggenburg alatti táborban 1484. nov. 17-én.

Mathias Dei gracia Rex Hungarie ect. Magnifico viro **Joanni Comiti de Sancto Georgio et Bozyn, Vaiuode Transsiluano et Comiti Siculorum** Salutem et graciam. Intelligimus ex querelis vniuersorum Nobilium et Saxonum parcium nostrarum Transsiluanarum,

Maiestati nostre per ablegatum eorum Georgium Kemen de Gereu, et Gotofredum fibulum de Cibinio, modo quo decuit demisse expositis, qualiter gens Olachorum in medio eorum constituta, tumultuario insultu, armataque manu, possessiones eorum infestaret, flammis omnia deuastaret, horrendumque in modum ipsos Nobiles plerosque interficeret, et licet Olachi nec ad libertatem vocati, nec ad libertatem nati [1]), tamen libertatem contra Regni mandatum vi quasi et facinoribus sibi arrogare audeant, Nos itaque, qui ab inicio suscepti Regiminis nostri vnicuilibet Jura, res, possessiones sartas tectas conseruari facere intendimus, eiusmodi attentata Olachorum nostrorum nullatenus tolerare possumus, sed ne volumus quidem, mandamus tenore presencium fidelitati vestre firmissime, vt infidelissimos Olachos vi eciam armata ad tranquillitatem adigat, adigique faciat, sediciosos capite plectendo, si vero semet porro quoque inobedientes mandatis ostenderent, eos exterminare, nec amplius vivere sinatis. Secus non facturus sub amissione gracie nostre Regie, et indignacione Datum in Campo ante Egenburgam Anno domini Millesimo Quadringentesimo Octuagesimo quarto, feria quarta proxima post festum beati Martini.

Kiadta gr. Kemény József, **Tudom. Gyüjt. 1830. III. köt. 104. l. Másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Dipl. Trans. Tom. III. 446. l.)** — Az eredeti hol létét gr. Kemény József sem itt sem amott nem jegyzette föl.

[1]) E szavakhoz gr. Kemény József, ezen oklevélnek általa saját kezével vett másolatában, ezt az oldaljegyzetet tette: „**Vix crediderim haec Mathiam scripisse, si Valachus origine fuisset.**“

CXCIV.

Báthori István erdélyi vajda és székelyek ispánja megparancsolja a görgényi várnagyoknak, Maros szék kapitányainak s más hadi tiszteknek, hogy a m.-vásárhelyi lakosokat, kik régi szokás és törvény szerint az országon kivül táborozni nem tartoznak, s kiket, míg a királynak tetszeni fog, minden kül hadjárati teher alól felmentett, a jelen hadjáratban részt venni ne kényszeritsék, fenmaradván régi kötelezéttségök, hogy az ország határán belől táborba szállani tartozzanak. Kelt Medgyesen 1484. nov. 23-dikán.

Comes Stephanus de Bathor Wayuoda Transsiluanus Siculorumque Comes necnon Judex Curie Serenissimi principis domini Mathie dei gracia Regis Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie etc. Egregijs et Agilibus viris Castellanis nostris Castri Gergijn eorumque officialibus et vicesgerentibus necnon **Capitaneis Judicibusque et Senioribus Sedis Maros,** cunctis eciam Sollicitatoribus et leuatoribus gencium et exercituum quorumlibet harum parcium Transsiluanarum, nunc constitutis et infuturum constituendis, presencium noticiam habituris, Salutem et fauorem. Expositum extitit nobis, In personis **vniuersorum Sicculorum pociorum Sedium Sicculicalium,** Quomodo antiqua consuetudo et lex populorum et Inhabitatorum, **Opidi Zekelwasarhel, in Sede Maros existentis,** ea fuisset, Quod ipsum opidum ipsiusqne Inhabitatores, vllo vnquam tempore extra terminos huius Regni Transsiluani, exercituare et bellare obligatj fuissent, Necque compelli deberent, Sed solummodo in hoc Regno exercituare, et onera exercitacionis supportare assueti fuissent, Supplicatum ergo nobis est In personis eorundem Sicculorum pociorum vt Nos prefatos populos et Sicculos dictj opidi Wasarhel, in premissa eorum consuetudine et libertate tenere et conseruare dignaremur Et quia peticio ipsorum exponencium Justa atque digna nobis fore visa est, tum igitur exeo, tumque pro vtilitate et comodo Regie Maiestatis, vt videlicet ipsum opidum suum Wasarhel eomagis augmentaretur et populosa efficeretur, Idem opidum Wasarhel, ab ingressu cuiuslibet exercitus et onere belli, extra terminos huius Regni qualitercunque et contra quosuis hostes instaurandi, tempore nostri et tandem quousque Regie placuerit voluntatj duxi-

mus eximendum et supportandum, ijmmo eximimus et supportamus, presencium per vigorem. Quocirca vobis et vestrum vnicuique committimus,et Regia in persona firmiter mandamus presentibus, quatenus, amodo imposterum prelibatos populos et inhabitatores dictj opidi Wasarhel, ad ingrediendum aliquem exercitum vel onus belli extra hoc Regnum, qualitercunque et contra quosuis hostes instaurandi, artare et compellere vel eos propter non interessenciam talium exercituum In eorum personis Rebusque et bonis quoquomodo Impedire turbare et dampnificare non presumatis, Neque sitis ausi modo aliquali, Ita tamen vt ipsi opidanenses intra hoc Regnum, prout mos et cunsuetudo eorum requirit, dum opus fuerit exercituare teneantur Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Opido Megijes feria tercia proxima post festum Beate Elijzabeth vidue, Anno domini Millesimo quadringentesimo octoagesimo quarto.

(P. H.)

Eredetije **M.-Vásárhely** város levéltárában.

CXCV.

Telegdi István erdélyi alvajda megparancsolja Sepsi szék bíráinak és királybirájának, hogy a Szárazajtai Barlabási Lukács özvegye Agatha és más részről Besenyőn és Rétyen lakó Simonfi Tamás és György s Fel-Ajtán lakó Nagy Barabás között folyó perben hozott s általa helyben hagyott itéletök értelme szerint, egyik közzülök menjen ki Szárazajtára s a falu népétől eskü alatt kérdezze ki, hogy a két fél közt perben forgó száraz-ajtai székely örökségek melyik felet illetik, s azokat ezen vallomás szerint adja át az illető félnek. Kelt Kolozsvárt 1484. dec. 13-dikán.

Stephanus de Thelegd Vicewayuoda Transsiluanus. Agilibus **Judicibus** et **Judici Regio Sedis Sepsy** debitam reuerenciam cum honore. Exponitur nobis in persona honeste domine Agathe consortis Luce Barlabasy de **Zarazaytha** [1]), quomodo quadam causa

[1]) **Száraz-Ajta** falu Miklósvár széken.

inter ipsam exponentem ab vna, parte vero ab altera Thomam et Georgium Simonfy in **Besenyw** et **Reyh** [1]) necnon Barnabam Nagy in **Felaytha** [2]) commorantes, ex parte quarundam **hereditatum Siculicalium** in prefata villa Zarazaytha habitarum, ipsam prefatam dominam Agatham, vt dicitur, auito iure concernencium, coram vobis mota et exorta fuisset, et ventilata, ac per vos adiudicata eo modo, vt ipsa villa Zarazaytha communiter ad fidem ipsorum deo debitam fateri teneretur, quod ipse hereditates Siculicales ipsam partem concernerent, tunc illa Instans pars per ipsos villanenses triumphans in ipsis hereditatibus persisteret et permaneret, super quo Judicio vestro idem [3]) exponens contenta prefate vero partes aduerse non contente ipsam causam nostram in presenciam prouocassent discuciendam, tamen ipse partes aduerse coram nobis non comparendo, prefata vero exponens comparendo, et quoniam ipsa vestra adiudicacio nobis Juri consona fore videbatur, propter que huiusmodi vestram adiudicacionem vigorosam relinquimus, Ideo requirimus vos et nihilominus in persona domini nostri graciosi vobis firmiter committimus, quatenus agnitis presentibus, alter vestrum ad dictam possessionem accedere, ibique vniuersos populos et Inhabitatores eiusdem possessionis Zarazaytha ad fidem eorum deo debitam more patrio coram ipso altero vestrum presentes inquirere, et inuestigare debeat de eo, vtrum dicte hereditates Siculicales dictam dominam exponentem, aut partem aduersam de Jure concernerent. Et post hec huiusmodi rescite veritatis premissorum, ipsas hereditates Siculicales parti illi, quam ex fassionibus populorum tangere comperitur, relinquere et committere pacifice possidendas debeat et teneatur. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Koloswar, feria tercia proxima post festum Concepcionis beate Marie virginis, Anno domini Millesimo quadringentesimo octuagesimo octauo.

(P. H.)

[1]) **Besenyő** és **Réty** Sepsi széki falvak.

[2]) Fel-Ajta, a mai **Közép-Ajta** Miklósvár széken.

[3]) Igy, **eadem** helyett.

Volumus eciam, vt res et bona, si quas et que forte recepissetis a prefata domina exponente, restituatis.

A gr. Kálnoki család levéltárában lévő eredetiről másolta gr. Kemény József (Dipl. Trans. Appendix VII. köt. 108. sz.)

CXCVI.

Báthori István erdélyi vajda és székelyek ispánja Maros széknek megtiltja, hogy a vásárhelyi lakosok ügyében, kik régi törvény és szokás szerint minden ügyeiket magok itélik el, többé itélni ne merjen. Kelt a Földvár melletti táborban 1485. oct. 23-án.

Comes Stephanus de Bathor, Judex Curie Regie Wayuodaque Transsiluanus et **Siculorum Comes** etc. Agilibus viris **Capitaneis, Judicibus, Senioribusque et Assessoribus Sedis Maros** Salutem et fauorem, Expositum est nobis in personis vniuersorum populorum, et Inhabitatorum **Opidi Wasarhel** Quomodo licet antiqua lege et consuetudine ipsorum requirente uniuersas et quaslibet causas ac lites inter eos motas et exortas ipsimet Judicandi habuerint facultatem, et in presencia ipsorum prosequi debuerint, Tamen nunc nonnulli forent inter ipsos et in medio eorum commorantes qui causas suas vestri in presencia prosequerentur, et per vos adiudicari facerent Impreiudicium prefatorum exponencium et Juris eorum derogamen valdemagnum. Et quia nolumus ipsos exponentes in ipsorum Juribus opprimere. Idcirco committimus vobis et presentibus firmiter mandamus quatenus agnita presencium noticia, a modo imposterum, causas prefatorum exponencium vel eorum alicuius vestri in presenciam acceptare et in eis aliquam adiudicacionem facere non audeatis, Sed ipsi exponentes, causas eorum Judicare debeant atque valeant Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Castris nostris circa opidum Fewldwar metatis die dominico proximo post festum Vndecim Milium Virginum et martirum Anno domini Millesimo Lxxx-mo quinto.

(P. H.)

Eredetije M.-Vásárhely város levéltárában.

CXCVII.

Mátyás király Székely-Vásárhely lakosait mindennemű vámfizetéstől örökre felmenti. Kelt Budán 1486. jan. 6-án.

Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes Quibus expedit vniuersis. Quod Nos cum ad humillimam supplicacionem fidelis nostri Magnifici Comitis Stephani de Bathor Judicis Curie nostre et Waywode nostri Transsiluani etc. per eum pro parte fidelium nostrorum **vniuersorum Ciuium et Incolarum Oppidi nostri Zekelwasarhel dicti in sede Marusiensi existentis** commorancium, Nostre propterea factam Maiestati, Tum vero pro comodo et vtilitate atque (futura tranquilitate) Ciuium eorundem eosdem vniuersos Ciues et Incolas a solucione cuiuscunque (trib)uti sew thelonij quod ijdem de Curribus equis Bobus personis rebusque et bonis ipsorum Mercimonialibus et venalibus quibuscunque vbiuis per totum Regnum nostrum et partes sibi subiectas, In quibuscunque Locis Tributorum tam nostrorum Regalium et Reginalium, quam aliorum quorumcunque soluere debent, In perpetuum duximus graciose eximendos libertandos et simpliciter supportandos, Ymmo eximimus libertamus et supportamus presencium per vigorem, decernentes per expressum, prefatos vniuersos ciues et Incolas Nullo vnquam tempore ad aliquam solucionem Tributariam compelli debere et astringi. Quocirea vobis fidelibus nostris vniuersis et singulis dominis prelatis Barronibus Comitibus Castellanis Nobilibus Horumque officialibus Item Ciuitatibus, Oppidis, et Villis earumque rectoribus Judicibus et villicis Necnon Tributarys et Theloniatoribus tam nostris Regalibus et Reginalibus quam aliorum quorumcunque vbiuis tam in terris quam super aquis In dicto Regno nostro et partibus sibi subiectis Tributa habencium tenencium et exigencium, presentibus et futuris presencium noticiam habituris, harum serie strictissime committimus et mandamus aliud habere nulla racione volentes, Quatenus a modo deinceps perpetuis semper successiuis temporibus prefatos vniuersos Ciues et incolas dicti Oppidi nostri Zekelwasarhel, aut eorum alterum hominesque et familiares eorundem ad alicuius Thelonei sew tributi solucionem Racione bonorum

et rerum ipsorum mercimonialium ac aliarum quarumcunque, in locis dictorum tributorum sew Theloniorum in eundo redeundo et pausando contra huiusmodi graciosam exempcionem et libertacionem artare et compellere, aut ipsos uel eorum alterum propter non solucionem eorundem, in personis rebusque et bonis suis quibusuis impedire turbare sew aliter quouismodo dampnificare sew dampnificari facere nullo vnquam tempore presumatis, sed eosdem vbique libere cum omnibus rebus et Bonis eorum absque alicuius Tributi sew Thelonij solucione ire et pertransire permittere et permittifacere debeatis et teneamini aliud nullatenus facturi, presentes vero quibus secretum sigillum nostrum est appensum semper reddi Jubemus presentanti. Datum Bude in festo Epiphaniarum domini Anno eiusdem Millesimo Quadringentesimo octogesimo sexto. Regnorum nostrorum Anno Hungarie etc. vigesimo octauo Bohemie vero decimo septimo.

II. Ulászló 1498-diki átiratából, melynek eredetije megvan **M.-Vásárhely város levéltárában.** -- Töredékesen kiadta **Eder, Observationes ad. hist. Felmeri. 222. 223. l,**

CXCVIII.

Báthori István országbiró, erdélyi vajda és székelyek ispánja, bizonyitja, hogy előtte Szentpáli Becze Márton, Szentpáli Kornis Gergely, Csíki Balázs és Bögözi János nemes emberek Teremi Sikesd Miklóssal és Jánossal ugy egyeztek meg, hogy ez utóbbiak néhai Becze András megöletéséért s a nekiek tett károkért fiának Becze Mártonnak 80 arany forintot fizettek, miért is a két fél az ez okon egymásnak okozott károk és sérelmek ügyében keresetéről 80 arany forint büntetés terhe alatt lemondott, ide nem értve azonban a közöttök bizonyos székely örökségek iránt folytatható pereket; továbbá abban is megegyeztek, hogy a közelebbi uj év napján Nyujtódi Pál, Kaczai Antal és Ősi Sándor a székelyeket a felek jelenlétében

székely szokás szerint kérdezzék ki egyenként, melyik féllel tartanak, s ezután egyik fél se merje a másik fél emberét 25 forint büntetés terhe alatt maga mellé venni vagy elfogadni. Kelt Beszterczén 1486. sept. 8-dikán.

Nos Comds **Stephanus de Bathor** Waijuoda Transsiluanus, **Siculorum Comes,** necnon Judex Curie Serenissimi principis domini Mathie Dei gracie Regis Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie etc. Memorie commendamus Quod Nobiles Martinus filius condam Andree Becze de **Zenthpal** [1], ac Gregorius kornijs de eadem, Blasius de Chijk et Joannes de **Begez** [2]) ab vna, parte vero ab altera Nicolaus et Joannes Sijkesd de Theremj, coram nobis personaliter constituti, sunt confessi in hunc modum, Quod licet inter ipsas partes racione et pretextu (necis et) interempcionis (Nobilis v)iri Andree Becze, nonnullorumque aliorum nocumentorum et dampnorum per eosdem (Nicolaum et Jo)annem (perpat)ratorum et commissorum certe lites et controuersionis materie suborte fuerint et

. .

. ordinacione talem pacis et concordie deuenissent vnionem, ymmo deuenerunt nostri in presencia tali ordine, Quod prefati Nicolaus et Joannes Sijkesd in recompensam et ob satisfaccionem premisse necis et interempcionis prefati olim Andree Becze et aliorum vniuersorum Nocumentorum et dampnorum per eosdem modo quo supra patratorum et commissorum prefato Martino Becze Octoaginta florenos auri persoluissent et persoluerunt coram nobis, ijdemque Martinus Becze, Gregorius kornijs Blasius Chijkij et Johannes Begezij, prelibatos Nicolaum et Johannem Sijkesd, vniuersosque fratres et familiares ipsorum, et alios homines, ad eos pertinentes, de et super premissa nece et interempcione dicti olim Andree Becze alijsque vniuersis dampnis Iniurijs et quibuslibet Nocumentis ac malorum generibus quomodocumque et per quemcumque modum irrogatis et commissis, Et econuerso ijdem Nicolaus et Johannes Sijkesd, prenominatos Martinum Becze ac Gregorium kornijs, Blasium

[1]) **Homoród-Szent-Pál** Udvarhely széken.

[2]) **Begez,** ma **Bögöz,** ugyanott.

Chijkij et Johannem Begezij, ipsorumque fratres et quoslibet homines ad eos pertinentes, de et super vniuersis dampnis Iniurijs ac Nocumentis differencijsque et dissensionibus quouismodo inter ipsas partes preuia racione suscitatis, **demptis dumtaxat causis, factum Hereditatum Siculicalium tangentibus**, quas ipse partes contra sese mouendi et prosequendi habeant facultatem, quittos et expeditos ac modis omnibus absolutos reddidissent et commisissent ijmmo reddiderunt et commiserunt nostra in presencia, Tali sub obligamine, Quod si qua parcium in huiusmodi disposicione persistere nollet, vel eam, in aliqua sui parte infringere attemptaret, Extunc talis pars, contra partem alteram, in premissis persistentem, in Octoaginta florenis auri, quorum medietas nobis, altera autem medietas, parti aduerse proueniat, conuincatur et conuinci debeat eofacto, Voluerunt eciam ipse partes, Quod in festo Circumcisionis nunc affuturo Agiles **Paulus Noijthodj et Anthonius Kachaij ac Sandrinus Ewsij, in medium Siculorum ad ipsas partes, more Siculicali audiencium et attendencium accedant, Ibique omnes et quoslibet Siculos ipsarum parcium exquirant et sciscitentur, ad quam parcium, vnusquisque illorum deinceps audire et attendere voluerit, et cui consuetudine Siculorum (requi)rente se subicere elegerit, Quo facto nulla pars imposterum Siculos sew obauditores alterius partis, contra voluntatem eiusdem partis, sub pena vigintiquinque florenorum ad se assumpmere et acceptare audeat** [1], Ad que premissa et premissorum quorumlibet singula, se eedem partes spontanea earum obligarunt voluntate coram nobis, Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, Datum in Bistricia In festo beate Marie virginis, Anno domini Millesimo quadringentesimo octoagesimo sexto.

Eredetije papiron, a hátára sárga viaszba nyomott pecsét töredékével, az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.).

[1] Itt egy nevezetes ősi székely szokás nyomára találunk, mely szerint a köz székelyek az előkelők egyikéhez vagy másikához kötelezték magokat s azok versengése esetében az illető féllel tartoztak tartani.

CXCIX.

Báthori István erdélyi vajda és székelyek ispánja néhai Szentgyörgyi Balázs székely örökségei és tisztségei dolgában, a vele törvényszéket ülő előkelő székelyek tanácsát kihallgatva, a székelyek szokása és törvénye szerint ugy itél, hogy ezekben néhai Szentgyörgyi Balázs leányai Mártha, Hidvégi Mikó Lőrinczné, és Anna, Szentannai Tóth Miklósné, egyenlően osztozzanak Szentgyörgyi Györgygyel, néhai Szentgyörgyi Balázs testvérével, ki ez örökségeket és tisztségeket, mint fiu ági örökös osztatlanul akarta magának tartani s a tisztség jövedelmét a mult évben egymaga számára szedte; ellenben a perbe magokat beavató Tamási Péter, kinek anyja Szentgyörgyi György atyjával Barabással testvér volt, és Kerelői Pál, kinek neje Mártha néhai Szentgyörgyi Balázs Mártha nevü leányának leánya, mint leányági örökösök csak az emlitett fiuági örökösök maradékainak kihaltával tarthassanak igényt az emlitett örökségekre. Kelt Kolozsvárt 1486. oct. 18-án.

Nos Comes **Stephanus de Bathor** Wayuoda Transsiluanus et **Siculorum Comes**, necnon Judex Curie Serenissimi principis domini Mathie dei gracia Regis Hungarie Bohemie etc. Memorie commendamus Quod nobis in festo beati Galli confessoris in koloswar **vnacum certis Nobilibus, et Siculis pocioribus**, ad nos, pro audiendis et ordinandis quibusdam factis Regijs venientibus, constitutis et existentibus, Agiles Laurencius Mijko de Hydweg, ac Nicolaus Thoth de Zenthanna, in ipsorum ac Nobilium dominarum Marthe ipsius Laurencij, et Anne dicti Nicolai consortum, filiarum videlicet **olim Blasij de Zenthgergh** [1], personis, presente ibidem Georgio filio olim Barnabe de eadem Zenthgergh, nostri veniendo in presenciam, per eosdem Laurencium et Nicolaum, contra dictum Georgium, propositum extitit tali ordine, Quomodo idem Georgius, dictas dominas Martham et Annam, **hereditatibus ac officijs Siculicalibus paternis**, per mortem dicti condam Blasij, in ipsas dominas

[1] Ez a **Szentgyörgyi Balázs** ugyanaz a személy, ki Mátyás király 1481-ki jul. 23-dikán kelt levelében **Erdő-Szentgyörgyi Medgyes Balázs** néven van emlitve. Lásd föntebb **CLXXXIX. sz.**

ac prefatum Georgium Jure hereditario condescensas, Inporcionatas efficere velet, et niteretur, et nullam porcionem ipsis dominabus, de dictis hereditatibus et officijs, dare vellet, et Anno preterito, prouentus officiorum ipsorum solus dumtaxat ipse Georgius percepisset, Inpreiudicium ipsarum dominarum et dampnum valdemagnum, Quo audito, Idem Georgius respondit ex aduerso Quod hoc verum sit, quod ipse dictas hereditates Siculicales possidere vellet, fructus eciam dicti oflicij Anno preterito percepisset, Sed ipse hereditates et officia, dictas dominas minime concernerent, eo quod ipse esset heres masculinus in ipsis hereditatibus, Dum hec sic aguntur, Agilis Petrus Thamasij, de medio aliorum nostram exurgendo presenciam a tercia partibus respondit, Quod quia mater ipsius Petri ac dictus condam Barnabas Auus dictarum dominarum, pater ipsius Georgij ab vno patre et matre essent nati, Ideo ipse hereditates et officia, ipsum Petrum, ita concernerent, sicuti dictum Georgium ac dictas dominas, Martham et Annam, Tandem vero Paulus de Kerelew, de medio aliorum a quarta partibus modo simili nostram se erigendo in presenciam, in persona Nobilis domine Marthe consortis sue, proposuit eomodo, Quod ipsa domina Martha consors sua esset filia Nobilis condam domine Marthe, filie videlicet dicti olim Barnabe Zenthgerghgij, propter quod **eadem domina de dictis hereditatibus porcionem habere vellet, Lege Regni requirente,** Quequidem partes huiusmodi genealogiam denegare non potuerunt, Sed fere omnes Siculi approbauerunt, Nos igitur eorundem Siculorum pociorum habito consilio prematuro, cum eisdem Siculis, Juxta legem et consuetudinem eorundem in facto dictarum hereditatum Talem fecimus Adiudicacionem, Quod dicte hereditates, ac oficia, et honores, prefati olim Barnabe, Aui videlicet dictarum dominarum, et Georgij Zenthgerghgij, ita, et eodem Jure, easdem dominas, Martham, dicti Laurencij, ac Annam, pretitulati Nicolai Thoth, consortes, sicuti ipsum Georgium, concernere videntur, et inter eos equaliter diuidi debeant, Nec autem prefati Petrus Thamasij, ac domina Martha, consors dicti Pauli, tamdiv donec prefati Georgius, ac domina Martha et Anna superstites et heredes habuerint, ad dictas hereditates, Aliquod Jus, aut dominij proprietatem habere valeant, prout leges eorundem Siculorum per eosdem nobis declarate denotant, In cuius rei testimo-

nium presentes literas eisdem Nicolao Thoth, et Laurencio Mijko, duximus concedendas. Datum loco in prescripto tercio die termini prenotati, Anno domini Millesimo quadringentesimo Octoagesimo sexto.

(P. H.)

Eredetije papiron, az aljára zöld viaszba nyomott pecsét nyomával, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autographum Tom. II.).

CC.

Báthori István erdélyi vajda Brassó városához intézett levelében szabályozza a brassaiak által Havasalföldről behozandó bortól a törcsvári várnagyoknak fizetendő vámot, továbbá szabad kivitelt enged nekik Havasalföldre, lovakon, fegyvereken és hízott juhokon kivül minden más árut illetőleg, s végre a brassai bírót vagy két más polgárt a jövő vizkereszt napjára Maros-Vásárhelyre hívja, hogy velök értekezzék. Kelt Beszterczén 1486. dec. 6-án.

Prudentes ac Circumspecti viri, Amici nostri dilecti. Intimata vestra intelleximus. Sciatis igitur, quod nos in cunctis rebus vestris vobis proteccione et auxilio esse cupimus, nec vos in Iuribus vestris turbare, sed pocius tueri optamus. En igitur commisimus, vt **Castellani nostri Castri Therch** [1]) ab vno quoque vase vini, quod de partibus Transalpinis deducitur, plus quam octo Azoras, vel quatuor pinta hoc est **eijthel** [2]) exigere non audeant, de alijs vero rebus tam ferreis, quam alijs omnibus talem ipsis Castellanis no-

[1]) A törcsvári várnagyokat Báthori István erd. vajda itt saját várnagyainak nevezi, a menyiben t. i. ő egyszersmind székelyek ispánja is volt; Törcsvár ugyanis mind addig, mig a XV-ik században az erdélyi vajdaságot és székely ispánságot királyaink egy azon személyre nem ruházták, a székely ispánok hatósága alatt állt.

[2]) **Ejtel** a székelyeknél maig is divatos folyadék-mérték. Itt a pinttel azonos.

stris dedimus informacionem, prout et Regia Maiestas voluit, vt vniuersas et quaslibet res, ferraque et calibes, tam magna quam parua, et cuncta animalia ad illas partes Transalpinas secure inducere et importare permittant, interea donec aliquem ex vobis ad nos trasmittere poteritis, demptis equis, armis et ouibus fetantibus, quos quidem equos, arma et oues fetantes nullo modo introducere debeant, hoc denique excepto, quod intrantes ad illas partes singuli singulum vnum gladium et vnum arcum, aut vnum clipeum et tela octo vel nouem pro sua persona introducere et importare possint et valeant, Si vero quispiam vltra vnum gladium, aut arcum, vel clipeum importare voluerit, extunc commisimus ipsis Castellanis, vt ipsi talia ipsis non concessa ab importare volentibus auferant, equos vero nulluspiam importare et vendere audeat. Si vero aliqui intrantes equos vendiderint, tales precium equi venditi ipsis Castellanis soluere teneantur, et ijdem Castellani recipiendi habeant facultatem. Rogamus itaque vos, vt aut Judex aut Villicus aut alij duo ex vobis ad festum Epiphaniarum domini nunc venturum **in Vasarhel** [1]) apud nos constitui debeant, vbi de certis rebus vobiscum tractare volumus. Datum Bistricie in festo Nicolai Episcopi et Confessoris, Anno etc. LXXX sexto.

Comes Stephanus de Bathor
Wayuoda Transsyluanus.

Eredetije Brassó város levéltárában. Innen van kiadva: Magazin für Gesch. Siebenb. Kronstadt. 1846. I. köt. 429. l.

[1]) Értendő **Székely-Vásárhely,** a mai Maros-Vásárhely.

CCI.

Nyujtódi Pál, Ősi Sándor, Kaczai Antal és Czakó János választott és kiküldött birák bizonyitják, hogy a Recsenyédi Becze András megöletéséért Szentpáli Kornis Gergely, Recsenyédi Becze Márton, néhai András fia, Bögözi János és Csíki Balázs által Teremi Sikesd Miklós és János ellen Báthori István erdélyi vajda előtt folytatott perben az emlitett vajda megbizásából a felcket Jánosfalvára a Homoród vize mellé összehiván ugy egyeztették ki, hogy a Sikesdek fizessenek 50 forintot, mit teljesitettek is, a Kornis Gergelyt és Becze Mártont illető örökségekben pedig Szentmártonban ezeket 600 forint büntetés terhe alatt többé ne háborgassák, valamint ezek is, ha az emlitett gyilkosságért a Sikesdeket háborgatnák, ugyancsak 600 forintban marasztaltassanak el. Kelt Jánosfalván 1487. febr. 3-dikán.

Nos Judices electi et delegati, vtpote Paulus de Nwijthod Sandrinus Ewsij Anthonius Kachaij, Johannes chako etc. vniuersis et singulis Itidem et omnibus, videlicet Judicibus, capitaneis, officialibus, primipilis, Egregijs, et Nobilibus et Vniuersitati populorum et gencium, vbiuis existentibus et commorantibus etc. Harum tenore presencium significamus, Quod casu accidente contingerat et euenerat quedam Interfeccio et Homicidium per Nobiles Johannem et Nicolaum swkesd de Theremij, vt Nobilem virum quondam Andream beche de **Rechenijed** [1] prefatum virum Interfecerant. Ex parte prefatarum Interfeccionum et homicidij et necis, extiterant et fuerant Inquisitores et limitatores, videlicet Gregorius Kornijs de Zenthpal, Martinus Beche de Rechenijed filius quondam dicti Andree beche, et Johannes de Begez necnon Blasius de Chijk, ex vna parte, Ab altera vero, Johannes et Nicolaus Swkesd de prefata Theremij, Coram spectabili et Magnifico domino Stephano de Bathor protunc Wayuoda Transsiluano et Siculorum Comite etc. fuerunt Requisiti et promoti, Et Nos iterum damus scire, Quod ex

[1]) **Recsenyéd** Homoród-Szent-Pállal szomszéd falu Udvarhely székben. — Becze András és fia Márton itt Recsenyédieknek, egy előbbi 1486-diki oklevélben Szentpáliaknak vannak irva.

voluntate et commissione prenominati domini nostri graciosissimi etc. fuerimus ad id opus delegati et electi, Ad reuisionem dictarum rerum ambarum parcium, videlicet Johannis et Nicolai Swkesd, Nobilium ab vna, ab altera vero Gregorio Kornijs de Zenthpal, et Martino beche de Rechenijed, Johanne de Begez et Blasio de Chijk, ex commissione domini nostri supra nominati etc. Nos Judices sepius nominati, dum foremus In Ciuitate Bistriciensi secundo die post Lucie, dedimus diem rei et operis pretacti, et Iterum dedimus et fecimus Inducias ad locum et possessionem Janosfalwa vocatam, penes fluuium Homorod, ad festum sancti Blasij martiris. Nos itaque Judices prenominati ambas partes coram nobis stare et conuocari fecimus ad disponendas res prefatas videlicet neces et Interfecciones. Nos vt leniori modo descendere valeremus et possemus, prefatas neces per quinquaginta florenos ordinauimus, Quod coram nobis prebuerunt et restituerunt. Et prefatus Nicolaus Swkesd, filium suum Casparem nomine coram nobis et in presenciam omnium duxit, et stare fecit, Quia deterrimam et Inexecrabilem et abominabilem mortem fecerant, videlicet, Interfectam carnem ad patibulum figerant et suspenderant, et alijs diuersis diris et crudelibus cruciatibus affecerant, Et sic pro quinquaginta florenis finiuimus, et descendi fecimus, Eomodo, Quod sunt quedam hereditates et possessiones in **Zenthmarton** [1]) concernentes ad prefatos Gregorium Kornijs et Martinum beche que forent In dominio eorundem, presente Casparе filio Nicolai Swkesd, Sub tali condicione et eiusmodi vinculo et obligamine, Quod si prefatas hereditates et possessiones, quouismodo ipsi et suorum posteritates heredes et liberi, deinceps et Inposterum Inquietare et molestare niterentur, extunc conuincantur in sexcentorum florenorum oneribus, Et Iterum si filij et suorum heredes videlicet Gregorij Kornijs etc. et Martini beche posteritates propter homicidium perpatratum conerentur Inquirere, Extunc et Ipsi In vinculis prefatis ponderarentur. Et nos Judices prius dicti fide nostra christiana, qua tenemur sancte corone et Regie maiestati, presens opus conscribi fecimus. Et sigillo nostro

[1]) **Homoród-Szent-Márton,** Szent-Pál és Recsenyéd szomszédságában Udvarhely széken.

Regni nostri appensili Appendi fecimus. Datum In prefata possessione Janosfalwa vocata, In festo sancti Blasij martiris. Anno domini. 1. 4. 8. 7.

Egykorú példány papiron az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.) — Minthogy ezen papir példányon pecsétnek, annyival inkább az oklevél végén emlitett országos függő pecsétnek nyoma sincs, nem kételkedhetünk, hogy példányunk nem maga az eredeti kiadvány, mely függő pecséttel bizonyosan bőrhártyára volt irva, hanem annak, az irás után itélve, egykorú vagy igen közel korú másod példánya.

CCII.

Báthori István erd. vajda és országbiró megparancsolja Udvarhely szék kapitányának, birájának és esküdtjeinek, hogy Zsákodi Hölgyes András és György javaiból, kik közzül az első, mint néhai Patakfalvi Szilveszter megöletésében részes, a második pedig mint e gyilkosságra tanácsadó, ő előtte a szokott birságokban elmarasztaltatott, e birságokra nézve a néhai meggyilkolt testvére Patakfalvi Péter részére tétessenek eleget. Kelt Vásárhely mezővárosában 1487. febr. 15-dikén.

Comes **Stephanus de Bathor** Waijuoda Trassiluanus, necnon Judexcurie Regie etc. et **Comes Siculorum** Agilibus **Capitaneo ac Judici et Juratis Senioribus, Sedis Wdwarhel** Salutem et fauorem Noueritis quod hijs diebus proxime elapsis, Agiles Andreas Hewlges de **Sakod** [1]) et Georgius de eadem, Contra Agilem Petrum de **Pathakfalwa** [2]) Coram nobis in certis Judiciorum siue Birsagiorum oneribus, puta Idem Andreas in participacione homicidij sew Interempcionis condam Siuestri fratris ipsius exponentis, per factum, Idemque Georgius, in dacione consilij ad interempcionem dicti condam silu(est)ri, conuicti extiterunt, et quia huiusmodi Bijrsagia de Jure super conuictos semper exigi et extorqu(eri) so-

[1]) **Sakod**, a mai **Magyar-Zsákod** Udvarhely széken.

[2]) **Patakfalva** ugyanott.

lent, Quare Regia in persona vobis fiirmiter committimus, quatenus Acceptis presentibus dicto exponenti de Rebus et Bonis dictorum Andree et Georgij Hewlgcs dictj, de et super dictis Judiciorum oneribus, plenam et omnimodam Impendere debeatis satisfaccionem Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restitutis Datum in opido Wasarhel Sabbatho die proximo post festum beati Valentini martiris Anno domini Millesimo Quadringentesimo Octoagesimo Septimo.

(P. H.)

Eredetije papiron zöld viaszba nyomott gyűrűpecséttel, **az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.).**

CCIII.

Telegdi István erdélyi alvajda Morgondai Mihályt, az ellene Eczeli Tóbiás és László s Nyujtódi György által emelt kártételi és hatalmaskodási vád következtében, sept. 12-dikére Görgény várába törvényszéke elébe idézi. Kelt Bonczhida mezővárosban 1487. sept. 2-dikán.

Stephanus de Thelegd Vicewaijuoda Transsyluanus, Nobili Michaeli de Margondal debitam Reuerenciam cum honore, Exponunt nobis Thobeas ac Ladislaus Thabeasij de Echel et Georgius de **Nijwthod** [1]), Quod ipsi tecum super nonnullis dampnis Iniurijs ac actibus potenciarijs a nobis exparte vestri Judicium et iusticiam habere vellent, Ideo requirimus te, et Nihilominus in persona domini nostri vaijwode committimus, quatenus acceptis presentibus feria quinta proxima post festum Natiuitatis beate Maria virginis coram nobis in Castro Gewrgen comparere ad obiecta dictorum exponencium respondere debeas, Nec secus facias presentibus per-

[1]) **Nyujtód** Kézdi széken, Kézdi-Vásárhely és Bereczk között esik.

lectis exhibenti restitutis. Datum in Opido Bonczhijda, dei dominico proximo post festum beati Egidij Abbatis Anno Domini etc. LXXX Septimo.

(P. H.)

Eredetije papiron, az aljára zöld viaszba nyomott pecséttel, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autograph. II. köt.)

CCIV.

Mátyás király megparancsolja Báthori István erdélyi vajdának, hogy a beszterczei posztómetszőket és más kereskedőket azon régi jogukban, hogy Régen, Búza és más szomszédos mezővárosok heti vásárain, az egy Vásárhely mezővárost kivéve, árúikat kicsinyben árulhassák, oltalmazzák és tartsák meg. Kelt Bécs város várában 1488. apr. 16-án.

Mathias dei gracia Hungarie, Bohemie etc. Rex, Duxque Austrie. Fidelibus nostris Magnifico Comiti Stephano de Bathor Judici Curie nostre et Vayuode parcium Regni Transsiluauarum et Vice Vayuodis earundem parcium, presencium noticiam habituris, Salutem et graciam. Expositum est Maiestati nostre pro parte et in personis fidelium nostrorum Prudentum et Circumspectorum Judicis et Juratorum, ceterorumque vniuersorum Ciuium et Incolarum Ciuitatis nostre Bistriciensis, et eiusdem districtus, graui cum querela in hunc modum. Quod licet pannicide et institores, ac eciam magistri mechanici et ceteri omnes mercatores in medio eorundem residentes, quascumque res et mercancias ipsorum seorsim eciam et particulatim, cum vlnis videlicet et vncijs in Oppidis Regen et Bwza, ac alijs Oppidis ipsis vicinis, in foris hebdomadalibus in eisdem celebrari solitis, semper et ab antiquo liberam vendendi hactenus habuerint facultatem, Tamen in presenciarum inhabitatores et incole eorundem Oppidorum quasdam abusiones introducere volentes, eosdem a vendicione huiuscemodi rerum suarum prohibere cepissent, ac illas nullatenus eisdem vendere permitterent, in preiudicium libertatum ac iniuriam eorundem manifestam.

Quia vero nos eosdem exponentes in eiuscemodi ipsorum antiquis libertatibus et consuetudinibus illibate conseruare, et per neminem impediri seu perturbari volumus. Idcirco fidelitati vestre harum serie firmissime committimus, et mandamus, quatenus eosdem exponentes contra dictos et alios eciam quoscunque Oppidanos, **exceptis duntaxat Oppidanis nostris de Vasarhel**[1]), in huiusmodi eorundem libertatibus et antiquis consuetudinibus tueri, protegere et defensare, ac indemniter manutenere debeatis, neque eosdem per dictos Oppidanos quouis pacto in hoc perturbari seu impediri permittatis, nostra in persona, et Authoritate vobis in hac parte attributa mediante. Aliud nullatenus facturi. Presentibus perlectis exhibentibus restitutis. Datum in Arce Ciuitatis nostre Viennensis, feria quarta proxima post Dominicam Quasimodo, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Octuagesimo Octauo, Regnorum nostrorum Anno Hungarie tricesimo primo, Bohemie vero decimo nono.

Eredetije pergamenen, függő pecséttel, Beszterczé város levéltárában. — Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Cod. Dipl. Trans. Appendix VII. köt. 149. sz.).

CCV.

II. Ulászló királynak Mátyás király 1488-diki parancsával szóról szóra egyező parancsa a beszterczei kereskedőknek a szomszéd mezővárosok heti vásárain gyakorlott árulási joga oltalmazására. Kelt Budán 1492. febr. 15-dikén.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris Magnifico Comiti Stephano de Bathor Judici Curie nostre et Vayuode parcium Regni nostri Transsyluanarum, eiusdemque Vice Vayuodis, futuris eciam Vayuodis et Vice Vayuodis, earundem parcium, presencium noticiam habituris, Salu-

[1]) Ebből biztosan következtethetjük, hogy ekkor Maros-Vásárhelynek tekintélyes számu kereskedői és mesteremberei voltak, kik saját heti vásáraikon a magok érdekeit a beszterczeiek versenyétől kiváltságaikkal oltalmazták.

tem et graciam. (Szóról szóra úgy, mint Mátyás királynak a beszterczei kereskedők részére 1488-ban kiadott s föntebb CCIV. sz. a. általunk közlött oltalmaztató parancsa). Datum Bude feria quinta proxima post festum beati Valentini Martiris, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo Secundo, regnorum nostrorum Anno Hungarie etc. secundo, Bohemie vero vigesimo primo.

Eredetije pergamenen, függő pecséttel, Beszterczе város levéltárában. — Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Cod. Dipl. Trans. Append. VII. köt. 183. sz.).

CCVI.

Báthori István erdélyi vajda és székelyek ispánja kinyilatkoztatja, hogy jóllehet előbbi itéletlevelében Sepsi-Szentgyörgy mezővárosát Sepsi szék alá vetette, mindazáltal azt eddigi törvényes szokásaiban és hatóságában meg akarja tartani, meghagyja azért a székely királybiráknak, kapitányoknak és a székelyek biráinak és esküdtjeinek, hogy ezekben a nevezett várost háborgatni ne merjék. Egyszersmind megparancsolja, hogy a szék kapitánya, birája és táblabirái a régi szokás szerint évenkint csak egyszer s csak harmad magokkal szálljanak meg a városban, az ezek számára kirótt ajándékbeli régi tartozást pedig a városnak elengedi. Kelt Segesvártt 1492. oct. 7-én.

Nos Comes Stephanus de Bathor Judex Curie Serenissimi Principis domini Wladislai dei gracia Regis Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Wayuodaque Transsyluanus et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod quamquam nos **Oppidum Sepsi Zenthgewrgh**, per alias litteras nostras adiudicatorias superinde confectas et emanatas, **Siculis, consequenterque Sedi Sepsi ad instar aliarum villarum Juri Siculicali subiectarum subiecerimus,** tamen ne hoc obtento ipsi Siculi commodo suo congratulantes ipsi **Ciuitati Zenthgewrgh,** consequenterque eius incolis et ipsam inhabitantibus insultent, et eam in maiorem solito subieccionem redigant, statui-

mus et presencium serie declaramus, non sic eam illiberatam esse, et existere, aut a nostra speciali proteccione relaxasse, vt ipsam de proteccione illa, quam alias per litteras regias superinde susceperimus, relaxassemus, imo sicuti attunc, ita et nunc, in omnibus eorum iurisdiccionibus, ac licitis et consuetis, in nostram specialem receperimus et presencium serie recipiemus proteccionem. Quocirca vobis vniuersis Judicibus Regijs, Capitaneis, Senioribusque Siculis ac Judicibus et Juratis Sedium presentibus et futuris, presencium noticiam habituris committimus, et seriose iniungimus, quatenus amodo deinceps prefatam Ciuitatem Zenthgewrgh, consequenterque populos et inhabitatores eiusdem contra formam premisse proteccionis nostre intra et extra iudicium, ad instanciam vestri vel aliorum quorumpiam in premissis eorum Jurisdiccionibus hactenus obseruari solitis, iustis vtpote et legittimis, nusquam et nequaquam turbare, et dampnificare presummatis, nec sitis ausi modo aliquali. Volumus eciam, vt sicuti hactenus solitum fuit, et consuetudo, Capitaneus aut Judex vel Seniores Siculi non amplius quam semel in anno tercius solummodo super eos condescendendi habeant facultatem, debita eciam si que forent inter eosdem ciuitatenses in sortem aliquorum munerum vel aliarum rerum hactenus de medio eorum per Seniores computata, volumus insuper vt illa relaxarentur, et pro relaxatis habeantur. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in Segeswar, die dominico proximo post festum beati Francisci Confessoris, Anno domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

Ezen levelet átirta és megerősitette Szapolyai János erdélyi vajda 1515-ben; Szapolyai levelét ismét átirta és megerősitette Bethlen Gábor 1620-ban. Ebből vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom, Trans. Appendix VII. köt. 305. sz.).

CCVII.

II. Ulászló király értesiti az erdélyi szászokat, hogy az erdélyi vajdaságot és székely ispánságot Báthori István országbirótól elvévén Losonczí Lászlónak és Drágfi Bertalannak adta. Kelt Budán 1493. január 19-dikén.

Wladislaus Wayuodatum illarum parcium ac **Comitatum Siculorum** a fidele nostro Magnifico Comite Stephano de Bathor Judice Curie nostre, salua gracia et beniuolencia nostra erga eundem permanente, auferentes, fidelibus nostris Magnificis Ladislao de Losoncz Thauernicorum ac Bartholomeo Dragfy Cubiculariorum nostrorum regalium magistris dedimus et contulimus Datum Bude Sabbato proximo ante festum beatorum Fabiani et Sebastiani martirum Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo tercio.

Eredetije a szász nemzet levéltárában Szebenben, honnan ily töredékesen közölte Eder, **Observationes criticae et pragm. ad. hist. Trans.** 166. lap.

CCVIII.

Losonczi László és Bélteki Drágfi Bertalan erd. vajdák megparancsolják a Sepsi széki székelyeknek, hogy az Erdélybe beütni készülő törökök ellen, fej- és jószágvesztés terhe alatt, fejenként keljenek föl, s éjjel nappal siessenek utánok Szeben felé. Kelt Szépmezőn 1493. sept. 19-dikén.

Ladislaus de Losoncz et Bartholomeus Dragfy de Belthewk Vaiuode Transsyluani et Siculorum Comites etc. Agilibus Capitaneis, Belliductoribus, cunctis eciam alterius cuiusuis status et condicionis hominibus Siculis Sedis Sepsy Salutem et graciam. Cerciores iam vos facimus, quod perfidissimi Turci cum maxima multitudine

ingentique apparatu et manu forti, assumptis eciam secum Kalagyor Vaiuoda ac vniuersis Vallachis Transalpinensibus, Regnum hoc omni procul dubio hostiliter subintrabunt, quoniam in metis nostris inter Alpes latitant. Pro eo committimus et mandamus vobis, et vnicuique vestrum Regia in persona firmissime, quatenus mox habita presencium noticia, alijs litteris nostris snperinde minime exspectatis, per singula capita vestra exercitualiter tam equites quam pedites confestim consurgere, et more alias consueto post nos versus Cibinium die nocteque festinanter venire debeatis et teneamini. Secus sub amissione capitum et bonorum vestrorum, ac perpetue infidelitatis pena non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Zeepmezew feria quinta proxima ante festum beati Matthei Apostoli et Euangeliste, Anno domini etc. LXXXX tercio.

Az eredetiből közölte Eder, Observationes criticae et pragm. ad. hist. Trans. 168. l.

CCIX.

A hét székely szék folyamodása II. Ulászló királyhoz, a rajtok Báthori István erdélyi vajda és székelyek ispánja által elkövetett kegyetlenkedések és zsarolások ügyében. Kelet nélkül (1493).

Serenissime Princeps, Domine nobis graciosissime.

Vniuersitas Siculorum septem sedium Siculicalium supplicat Maiestati Vestre, pro quibusdam certis et arduis megocijs ipsos vrgentibus in articulis infrascriptis clare declaratis, quatenus dignetur eadem ex innata generositate benigne exaudire, ac ipsis graciosam relaxacionem facere.

Sacra Maiestas, bene constat Vestre Maiestati, quod Vestra Maiestas statim post felicem coronacionem eiusdem Magnificum dominum Petrum Veres ac Dominum Episcopum fidelem suum [1]) cum litteris suis in nostri medium misit, cum plenaria potestate Vestre

[1]) Ez az erdélyi püspök Geréb László volt.

Maiestatis, vt ipsi dominus Petrus et dominus Episcopus adserebant, et V. M. per ipsos dominos a nobis fidem et fidelitatem perpetuam optauit, ita vt nos eadem Vestra Maiestas semper et in perpetuum in nostris Jurisdiccionibus secundum antiquam nostram consuetudinem, sicuti tempore sanctorum Regum Hungarie obseruatum est, conseruaret. Super quo prefati domini dominus Petrus Veres et dominus Episcopus in persona Vestre Maiestatis iurarunt. Et quamuis illo tempore eciam Serenissimus Albertus Rex frater Vestre Maiestatis per certos nuncios suos eciam a nobis fidelitatem prestari cupiebat, promittens nobis iureiurando, nos in nostris Juribus in perpetuum velle conseruare, Tamen ex quo prefati domini in persona Vestre Maiestatis iurarunt, Nos his uisis voluntati Vestre Maiestatis, nunquam ipsius domini Alberti Regis obtemperauimus, et vniuersaliter Juramentum deposuimus, Vestre Maiestati in perpetuum fidelitatem prestare cum illa condicione, si Vestra Maiestas nos in Juribus nostris conseruabit. Et insuper ipsi prefati domini dominus Petrus et Episcopus in persona Maiestatis Vestre omnibus illis, qui post obitum Regis Mathie mocionem aliquam fecissent, vel ipsi Domino Alberto Regi quoquomodo adhesissent, graciam fecerunt [1]. Tandem nos ab illo tempore semper Vestre Maiestati fideles fuimus, et eidem in omnibus fideliter seruiuimus, et eo melius seruiuissemus, nisi per dominum Waijuodam non impediebamur. Nam Sacra Maiestas, ipse dominus Waijuoda cum promissionibus Vestre Maiestatis nobis per dominos Veres prefatis penitus nihil curauit. In nostri medium tamquam in hostes valida manu venit, et multos ex nobis penitus innoxios occidi fecit, aliquorum oculos erui, aliquorum vero fundos penitus euerti, et vxores eorum et filias expoliari, et omnes res ipsorum et bona asportari, et depredari plusquam in valore decem millium florenorum, et pecora eligi fecit. **Et quod peius est, et nunquam auditum, in medio nostri Castellum erexit** [2], de quo nos semper tuto oppri-

[1]) Világos ebből, hogy a székelyek között is voltak, a kik II. Ulászló ellenében testvére Albert pártjához tartoztak.

[2]) Hogy a székelyek közt a régibb századokban voltak királyi várak, kitetszik az Oklevéltárunkban közlött adatokból, melyek a szent-léleki, udvardi (udvarhelyi), várhegyi várakról szólanak. Ugy látszik azonban, hogy már a

mere ac spoliare possit. Insuper gentes suas ad nos misit, et cum ipsis tanquam Turcos depredari fecit. De omnibus iustis Juribus nostris nos excepit, et aliquos ex nobis penitus innoxios exulauit.

Dominus Wayuoda duxit secum quosdam duos familiares suos ex pocioribus Siculorum, videlicet Antonium Kaczaij et Albertum Imrefij, quos vniuersitas Siculorum non ipsorum nuncios, sed regni proditores esse dicunt, cum ipios Maiestati Vestre referre fecit, vt per certos rebelles Siculos prouentus et seruicia Vestre Maiestati fienda perturbarentur. Tamen sciat eadem Vestra Maiestas, ad omnia mandata eiusdem exequenda proni fuimus, nam cum Vestra Maiestas per dominos Episcopum Transsyluaniensem et Bartholomeum Dragfij boues extradari petebat, eotunc singuli restituere pollicebantur, prout prefatis dominis Episcopo et Bartholomeo Dragfij clare constat. Tamen Vice Wayuoda ipsius Regni, ex commissione domini sui cum aliquibus sibi adherentibus operam dedit, vt ipsa **dicacio boum** vsque ad aduentum domini sui differretur, vt exinde plures distribuciones famulis et dissipaciones facere possit. Post recessum vero prefatorum dominorum dictus Vice Wayuoda ipsos, qui Maiestati Vestre boues extradare promittebant, morte minabatur, et eos insequebatur, et vix euaserunt.

Post Castelli ereccionem in Sede Vdwarhel [1]) a singulis receperunt vnum cubulum tritici, vnum cubulum auene, vnam vaccam, vnum pullum, vnum panem, a qualibet Parochia duos boues, dua vasa cereuisie, duos currus feni, et a qualibet villa vnum laridum extorserunt. Cum vero aliqui ad diem deputatum soluere nequiuissent, eos graui birsagio onerarunt, ita vt pro non solucione vnius pulli vel panis ab vno homine quinquaginta denarios vel plures receperant, singulis diebus post preparacionem Castelli ho-

XV-dik században ezen királyi várak nem léteztek, mert a folyamodó székelység mint valami hallatlan uj dolgot emliti, hogy a vajda (Báthori István) közöttök kastélyt épittetett, hogy őket annál biztosabban elnyomhassa.

[1]) Ez az Udvarhely széken épitett kastély, melyet Báthori István a székelyek elnyomására emelt, az udvarhelyi vár volt, melyet később II. János király a legyőzött székelyek féken tartására ujra épittetvén még jobban megerősittetett. — Hogy egyébiránt Báthori István vajda a m.-vásárhelyi egyházat is megerősittette, kifejti **Orbán Balázs, Székely föld leirása IV. köt. III, és 118—120. lap.**

mines rapiebant, ita vt vno die sex vel octo ad Castellum ducebantur, et in strictissimo vinculo in frigore exterius detinebantur, et difficulter eciam per homagium redimi poterant.

In villa **Zethelaka** [1], vbi sexaginta Inhabitatores aderant, singuli demptis sex hominibus per homagium ipsorum de Castello se redemerunt, quos vero personaliter apprehendere non poterant, puerum ipsorum capiebant, et veru parato coram vice ipsius ad illud ligabant. Mater vero assari velle videns, per homagium redimebat.

Quandam probam et honestam mulierem captiuam penitus innoxiam ad vnam statuam ligantes, canapam sub eam ponentes combusserunt et semiuiuam reliquerunt, tandem fratres ipsius per homagium redemerunt.

Quorundam Nobilium domos comburi fecit, quod in Regno Maiestatis Vestre nunquam consuetudo fuit. Familiares domini Wayuode ad domum cuiusdam Nobilis domini venientes, eum baculis ferreis verberarunt, quinquaginta florenos ab eodem auferentes, filiamque suam virginem per crines turpiter trahentes, et nonnulla alia ibidem enormia exercentes, omnia bona sua abstulerunt.

Iterum familiares domini Waijuode ad domum cuiusdam Nobilis domine euntes quasdam duas mulieres seruitrices ipsius viros legitimos habentes, violenter de domo sua receperunt, et ad **Castrum Therch** [2]) duxerunt, cum eisdem fornicantes, que eciam in presenciarum ibidem seruantur.

Bona duorum Nobilium Siculorum, videlicet Stephani et Andree Veres, iniquissime occupari fecit ipse dominus Wayuoda, quos totum Regnum scit immunes et innoxios. Quorum bona in tantum sunt dissipata et dilapidata, vt plus quam mille florenorum Auri dampna passi sint. Vniusque vxorem indecenter et viliter vitupe-rantes, qui eam ad Castellum ingredi informarent. Bona ei Andree Veres propterea auferri fecit, quia in legacione Siculorum ad Vestram Maiestatem iuerat, et eorum intimata eidem retulerat.

[1]) **Zetelaka** Udvarhely széken.

[2]) A törcsvári királyi vár és uradalom a székely ispánság tisztjéhez tartozott. Báthori István vajda mint egyszersmind székely ispán ugy birta.

Ex quo familiares dictorum Nobilium bona dominorum suorum ad Castellum deferre et fruges exserere nolebant, a singulis duos florenos receperunt.

Quendam infantulum triennem ad Castellum duxerunt, veruque eidem parantes, ad quod presente matre eundem ligauerunt, dicentes eum assare velle, quem mater audiens plena amaritudine per homagium redemit In **Soofalwa** [1]) a quodam homine innoxio absque omni Jure sedecim florenos receperunt.

Sciat Vestra Maiestas, quod cum aliquas oppressiones ac tribulaciones passi sumus per dominum Waijuodam, tum non fuimus ausi ire ad Vestram Maiestatem, vt retulissemus eidem nostras oppressiones. Nam asserit se Regem et Waijuodam esse in Transsyluania, dicens eos, qui ad Maiestatem Vestram accersiri volunt, duo capita habere debere, vt si vnum amittere contingat, alterum accipere valeant. Insuper dicit, quod Waijuodatum Vestra Maiestas in perpetuum sibi contulisset, quod non est auditum, cuipiam taliter collatum fuisse.

Familiares domini Waijuode ad domum cuiusdam Nobilis domine euntes, eam tribus digitis truncauerunt, insuper crudeliter verberarunt.

Familiares domini Waijuode, scilicet Leonardus Barlabasij et Mathias Sirokij [2]) in Sede Sepsij ab hominibus innoxijs iniuste trecentos florenos extorserunt.

Certa sit Vestra Maiestas, quod nunquam temporibus ceterorum diuorum Regum Hungarie, predecessorum Vestre Maiestatis tam magnas oppressiones et molestias passi sumus, sicuti tempore Maiestatis Vestre per modernum Waijuodam nostrum, ignoramus tamen, an sit cum scitu Vestre Maiestatis vel ne. Tot enim indicibilibus molestijs turbamur, vt nec valeamus omnia referre. Nam nonnulli ex Incolis terre Maiestatis Vestre in Moldauia et partibus Transalpinis arauerunt et seminauerunt, seque Waijuodis dictorum Regnorum in Jobbagionem dederunt, terram Maiestatis Vestre re-

[1]) **Sófalva**, Udvarhely széken.

[2]) Héderfáji Barlabási Lénárt később erdélyi alvajda volt hosszas ideig. — A Siraki névre nézve Engel kiadásában a **Tziroki** leirást kétségtelenül hibásnak tartom.

linquentes, et in dominium dictorum Waijuodatuum fugere propter maximas oppressiones Waijuode multi decreuerunt.

Post exitum domini Wayuode familiares ipsius, quolibet die centum et plures homines ad Castelli laborem pellentes, cum ligonibus et alijs attinentes, et in frigore, congelacionis tempore, cum eis domus liniri fecerunt [1]). Elapsa autem vna septimana, vel plus, cum eos domum miserunt, a singulis vnum obolum extorsere.

Cereuisias fetidas et acetosas, que ad vsum eorum non valuerunt, ad villas Siculicales exposuerunt, et pro illis rudiores ab eis receperunt.

Cum dominus Waijuoda de Transsyluania egrediebatur, quidam familiares sui dicebant, quod paucos fures et latrones inter Siculos inuenissent, qui respondit, quod postquam ingredietur, inuenire sataget, et grauius puniret. Retulit eciam, quod quos Siculos ipse exulauit, si Vestra Maiestas ipsis sepcies graciam faceret, ipse nunquam tamen obseruare vellet, quos tamen totum Regnum fatetur esse inculpabiles.

In pluribus Sedibus, vbi sexus virilis puerorum Siculorum defecit, dominus Waijuoda filias eorum in tenera et puerili etate sine consensu consanguineorum suorum familiaribus suis nuptui dedit, et hereditates Siculicas eorundem occupauit. Et hoc propterea, vt familiares suos in nostri medium moraturos condescendere faciat, et plures dispersiones et disturbia inter nos facere possit. Nonnullas eciam villas Siculicales cum molendinis, fenetis, et alijs hereditatibus Siculicalibus sine omni Jure, nunquam iuste, pro se occupari fecit. Vbi autem Vestra Maiestas fidem premissorum non adhiberet, dignetur vnum certum et specialem hominem suum, cum plenaria eiusdem informacione et potestate transmittere, qui nostras molestias suo ordine experiatur.

Tempore quo dominus Waijuoda in medio nostri versabatur, dicebat, quod melius et commodius foret Maiestati Vestre, si loco tocius Siculie pessime fetide iacerent, quam ipsi Siculi inhabitarent,

[1]) Báthori István helyébe II. Ulászló már 1493. január havában kinevezte vajdákká és székelyek ispánjaivá Losonczi Lászlót és Drágfi Bertalant, mint a föntebb CCVII. sz. alatt közlött levélből kitetszik. Ekkor távozott el Báthori Erdélyből, és igy az itt emlitett eset, mely téli fagy idején történt, 1493 elejére tehető.

quia Maiestati Vestre nullum commodum nec seruicia facimus. Nobis tamen videtur, quod Maiestati Vestre seruiuimus, et in posterum seruire volumus. Nam scire potuit eadem, et a Prelatis et Baronibus clare experiri, quod cetera confinia Regni eiusdem cum multis millibus florenorum conseruantur, et magna pecuniarum copia pro Regni tutela distribuitur, tamen a desolacionibus precaueri non potuit. Nosque istud Regnum Maiestatis Vestre absque aliquo eiusdem subsidio, cum multorum fratrum nostrorum intercepcione et copiosa sanguinis effusione, hactenus integrum Maiestati Vestre conseruauimus. Insuper cum per diuos Reges requisiti fuerimus, in singulis expedicionicus et exercitibus adfuimus pro regni tutela, et in diuersis regnis, puta Moldauie, Transalpine [1]), Rascie, Turcie, Croacie, Bulgarie, sanguis nostrorum priorum copiose fluxit, et nonnulli [2]) riuuli cum sanguine nostro fluxerunt, de membris vero nostris et ossibus colles fecerunt. Nunc autem tempore Maiestatis Vestre e medio nostri decem millia boum extorserunt, demum Maiestati Vestre octauam partem Siculorum pro exercitacione pecierunt, ad quam preparacionem et exercitacionem singuli vnum florenum soluerunt, cuius summa, vt celeriter computauimus, ad 1000 [3]) millia florenorum se extendit. Cum quibus dum stipendiaros nostros ordinassemus, et maiorem partem pecuniarum ad nostram preparacionem exposuissemus, dominus Waijuoda nescio qua motus racione, nos pociores Siculorum per singula capita ad se vocari fecit, et ipsas pecunias stipendiales a nobis recepit, per cuius pecunie recepcionem non parum sumus damnificati. Optassemus certe, vt nec famam ipsius pecunie audissemus, nam nonnulli ad preparacionem exposuerunt, pro cuius requisicione hereditates ipsorum vendere coacti sunt.

His pretermissis et non consideratis, idem dominus Wayuoda noster, vt veraciter didicimus, si in medium nostri venerit, inten-

[1]) **Engel** közlésében, **Gesch. des ungr. Reichs. und. seiner Nebenländer III. Theil. 45. l.** hibásan áll **Transylvaniae, Transalpine** helyett. Itt ugyanis a székelyek mind kül országokban folytatott hadjárataikat emlegetik.

[2]) **Engelnél e. h.** hibásan áll **„nulli** rivuli.“

[3]) **Engel e. h.** a számot így adja, azonban megjegyzi, hogy talán száz ezer értendő.

dit omnino nos destruere, et pociores nostros de medio pauperum extirpare, et ipsos pauperes Siculos, tanquam colonos et Jobbagiones Nobilium omnibus libertatibus eorum priuare intendit, que idem facere intendit, nam illos paucos officiorum nostrorum prouentus, de quibus premissa seruicia fecimus, ad Castellum per ipsum inter nos erectum occupauit. Ante eleccionem enim Maiestatis Vestre in Regem idem dominus Waijuoda manifeste dicebat, quod ipse Regem eligere vellet, cuius crines continuo in manu tenere posset.

Supplicamus igitur Maiestati Vestre vniuersaliter, tanquam graciosissimo domino nostro, quod Vestra Maiestas consideret tantas nostras oppressiones, et dignetur ipsum Waijuodam de medio nostri recipere [1]), ne ipse nos amplioribus indebitis ac inauditis vexacionibus perturbare valeat. Pro certo sciat Vestra Maiestas, quod nos sub ipso nunquam remanebimus, et caput nostrum ad ipsum nunquam confidimus, eciam si nos omnes cum vxoribus et filijs nostris de regno exire ad alias terras oporteat. Sciat enim Vestra Maiestas, (si) ipse dominus Waijuoda iterum intra nos dominatur, cum hoc, vt promisimus, de Regno Maiestatis Vestre exire decreuimus. Certo sciat Vestra Maiestas, quod tempore illo, quo dominus Waijuoda aliquos innoxios penitus de medio nostri exules proclamari fecit, Id non consensu et voluntate omnium statutum est, sed cum quibusdam Siculis, qui tunc presentes cum Waijuoda fuerunt, proclamari fecit. Et illi eciam non sponte sua, sed pre nimio terrore proclamarunt. Quoniam idem dominus Waijuoda fecerat erigi tempore illo ante Castellum patibulum, ad quod nisi ipsi proclamassent illos exules, ipsos suspendi fecisset. Et sciat Vestra Maiestas, quod non modo ipsi Siculi protunc presentes illos fratres nostros exules proclamassent, tanto enim concussi timore erant, verum tanto timore perculsi, dictus dominus Waijuoda si voluisset, potuisset cum ipsis proprium nomen ipsorum denegare.

Sacra Maiestas, Quidam scelerati homines, familiares videlicet domini Waijuode, quendam fratrem nostrum penitus innoxium

[1]) Ha netalán Báthori István elmozdittatása az erdélyi vajdaságból ezen folyamodás után s ezen panaszok következtében történt, a mi föltehető: akkor ezen folyamodásnak még az 1492-dik év utólja felé kellett kelni.

in ecclesia, tempore videlicet eleuacionis Christi corporis, miserabiliter interemerunt, quos tandem Regnum illud de communi et vnanimi voluntate, propter ipsorum tam malefica opera exulauerunt. Et ipse dominus Waijuoda eciam in hodiernum diem ipsos apud se habet et fouet contra omne Jus et libertates nostras, pro quo eciam antea sepius Maiestati Vestre supplicauimus.

Sacra Maiestas, Familiares domini Waijuode in Castello existentes, omnes mulieres vsque ad quatuor milliaria a Castello distantes, vt ad cribrandum triticum Castellum ingredi debeant, et cum id facere recusarent, extorserunt ab ipsis pro ea ipsa virgines et seruos.

Tempore ereccionis ipsius Castelli dictus dominus Waijuoda ipsos pauperes Siculos tanquam boves ad Juga ordinauerunt, et ita cum ipsis ligna et alia necessaria veluti pecudibus deferri fecerunt, quod nunquam auditum prius fuit.

Sacra Maiestas, Tempore exaccionis boum ipsi Exactores Vestre Maiestati quam plurima damna intulerunt, namque plures homines boues ipsorum ab ipsis exactoribus pecunijs redemerunt, quas pecunias tandem non Vestre Maiestati administrauerunt, sed sibi ipsis retinuerunt et vsurparunt.

Bod Péternek „Siculia Hunno-Dacica“ czimű kéziratából Bod jegyzeteivel együtt közölte Engel, Gesch. des ungr. Reichs und seiner Nebenländer III. Thl. (Gesch. von Servien u. Bosnien) Halle. 1801. 41. — 47. l. — Bod Péter emlitett kézirata a m.-vásárhelyi Teleki-könyvtár folio 1028. szám alatti Collectanea Hungarica czimű gyüjteményének 14-dik darabját teszi, s ezen folyamodás Bod Péter kéziratának 58—66. lapján olvasható.

CCX.

II. Ulászló király megparancsolja a Kézdi széki székelyeknek, kiket a Szeben alatt tartott országgyűlésből, hol a tanácskozások hosszúra húzódtak, kérelmökre választott követeik hátrahagyásával haza bocsátott, hogy miután követeikkel ugy egyezett meg, hogy az ő és az ország szolgálatára most, a nálok uralkodó szükség és drágaság miatt, seregöknek csak tizenhatodrészével keljenek föl, ezen tizenhatodrészt Drágfi Bertalan erdélyi vajda és székelyek ispánja parancsára haladék nélkül oda küldjék, a hova az kivánni fogja. Kelt Szeben városában 1494. sept. 8-dikán.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris Egregijs Nobilibus et Agilibus viris vniuersis et singulis **trium generum Siculis in et sub Sede Sepsi constitutis et existentibus**, Salutem et Graciam, Cum hys diebus ad has partes Regni nostri Transsiluanas ingressi, ac super rebus et Negocijs publicam vtilitatem eiusdem Regni nostri concernentibus tractaturi ad hanc ciuitatem nostram Cibiniensem tam vos quam eciam ceteros dominos Nobiles et Regnicolas fecissemus conuocare, et inter tractandum vidissemus Negocium longius protrahi, volentes parcere expensis fidelitatum vestrarum, vos pro voluntate et desiderio vestro, prout ,non ignoratis domum remisimus, vosque certos ex vobis elegeratis, qui pro huiusmodi tractatibus hic cum nostra Maiestate remanerent, Cum quibus tandem interuentu fidelium nostrorum Reuerendorum in Christo patrum dominorum Thome Jauriensis et postulati Agriensis summi Cancellarij nostri, ac Sigismundi similiter Episcopi Quinque ecclesiensis Ecclesiarum, Thezaurarij nostri, Qui seruicia et fidelitatem vestram, Que et quam Regno et Maiestati nostre in omni Rerum condicione et statu exhibetis, Adiuncta eciam Annone et victualium caristia, qua nunc ista vestra patria laborat, Maiestati nostre declararunt, Taliter, cum eisdem fratribus vestris, quos hic apud nos relinqueratis, consensimus, vt, tametsi maiore hoc necessitatis tempore deberetis, Tamen s(edecim)a dumtaxat pars vestre vniuersitatis pronunc in nostri et Regni subsidium insurgat, et iuxta informacionem fidelis nostri Magnifici Bartholomei dragffy Waijwode nostri et Comitis vestri illac proficisci

et ea facere debeat, que Idem Waijwoda noster mandauerit, et predicta Regni necessitas videbitur postulare, propterea fidelitates vestras hortamur et requirimus, vt in hac parte aliquam dificultatem non faciatis, Sed predictam sedecimam partem Gencium exercitualium de medio vestri prout est ordinatum sine longiori mora disponatis, et illac quo Idem Waywoda noster nomine nostro commiserit transmittatis, Quod erga vestras fidelitates omni fauore gracia et beniuolencia nostra recognoscere curabimus, Quod si forsitan quispiam ex vobis huius contrarium facere moliretur, nos informacionem et Auctoritatem dedimus eidem Waijwode nostro, qualiter ipsos et quibus grauaminibus ad hoc faciendum cogere et compellere teneatur, Secus ergo non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum in ciuitate nostra cibiniensi in festo Natiuitatis beatissime virginis Marie, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo Quarto.

(P. H.)

Eredetije papiron az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autogr. Tom. II.). — Kiadta hasonmással együtt gr. Kemény József, Magazin für Gesch. Siebenb. von Anton Kurz II. köt. 119—121. l.

CCXI.

Bélteki Drágfi Gáspár erdélyi vajda bizonyitja, hogy előtte Bögözi Vas Benedek néhai Erdőszentgyörgyi Medgyes Balázs leánya Zsófia nevében ellene mondott annak, hogy Báthori Miklós váczi püspök, Báthori András és fia György, néhai Medgyes Balázs összes birtokait, melyeket néhai Báthori István erdélyi vajda Medgyes Balázs halála után jogtalanul foglalt el és birt, Bethlen Gergelynek vagy bárkinek másnak eladják s bármi szin alatt elidegenitsék. Kelt Kolozsvártt 1495. april 6-dikán.

Nos **Bartholomeus Dragffi de Belthewk** Waijuoda Transsiluanus et **Comes Siculorum** etc. Memorie commendamus. Quod Agilis Benedictus Waas de **Bezed** [1]) pro Nobili puella Sophia filia condam

[1]) **Bezed, ma Bözöd, Udvarhely széken.**

Blasij Megijes de **Erdewzenthgijergh** [2], personaliter nostram veniens in persenciam ac in persona eiusdem puelle Sophie, per modum protestacionis et prohibicionis nobis significare, curauit, hunc in modum. Quomodo alias condam Magnificus dominus Stephanus de Bathor alias similiter, Waijuoda Transsiluanus etc. vniuersas possessiones porcionesque et Jura possessionaria prefati condam Blasij Megijes, per mortem et decessum eiusdem, in eandem dominam Sophiam Jure successorio condescensas a condam Serenissimo principe domino Mathia Rege Hungarie et Bohemie etc. perpetuo Juris titulo pro se impetrasset via Juris sine omnj. Quas idem condam Stephanus Bathorij vita sua durante indebite tenuisset et possedisset, Tandemque ipso condam domino Stephano Bathorij de medio sublato Reuerendus dominus Nicolaus Bathorij Episcopus Ecclesie Waciensis ac Magnifici domini, Andreas de eadem Bathor, et Georgius filius eiusdem, easdem possessiones porcionesque et Jura possessionaria, prenotati condam Blasij Megijes Manibus eorundem Indebite deuentas apud se similiter minusiuste tenerent et conseruarent eciam in presenciarum. Nunc autem vti antefata puella Sophia percepisset, ijdem, dominus Nicolaus Episcopus ac Andreas Bathorij et Georgius filius eiusdem, presciptas vniuersas possessiones porcionesque et Jura possessionaria annotati condam Blasij megijes patris ipsius protestantis, perhemnali Jure, Egregio Nicolao de Bethlen vendere et ascribere niterentur, in preJudicium dampnumque et Juris derogamen dicte domine Sophie valdemagnum, habitaque huiusmodi protestacione prenotatus Benedictus Was, nomine et in persona eiusdem puelle prelibatos, dominum Nicolaum Episcopum et Andream de Bathor et Georgium filium eiusdem, a vendicione Ascripcione et quouis sub colore alienacione, Annotatum vero Nicolaum Bethlen et alios quoslibet ab empcione et pro se recepcione potenciariaque occupacione ac sibiipsis statuifaccione, seque quouis quesito colore In dominium earundem et eorundem Intromissione vsuque fructuum ac quarumlibet vtilitatum earundem et eorundem percepcione sew percipifaccione, quomodolibet iam factis et In futurum fiendis, prohibuit et contradixit publice et

[2]) **Erdő-Szent-György** Maros széken.

manifeste Coram nobis vigore et testimonio presencium mediante, Datum in Ciuitate Coloswar feria secunda proxima post dominicam Judica, Anno dominj Millesimo quadringentesimo Nonagesimo quinto.

Eredetije papiron a hátára nyomott pecsét helyével, az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.).

CCXII.

Telegdi István erd. alvajda bizonyitja, hogy előtte Gyulakutai Miklós, néhai Balázs fia, vallotta, hogy részint a vármegyéken részint Maros széken fekvő s egyenként megnevezett 29 helységbeli részbirtokainak felét, melyeket idegen kezekből az anyja, néhai Györgyfalvi Pál leánya, Zsófia által férjhez menetelekor atyjához hozott vagyonból és pénzből ezer forint költséggel váltott ki és szerzett vissza, ezen ezer arany forintért anyjának Zsófiának élete hosszáig eladta, oly föltétellel, hogy ha ő maradék nélkül halna el, ezen részjószágok másik fele is anyjára szálljon s annak birtokában maradjon mind addig, míg az emlitett 1000 forintot neki le nem fizetik. Kelt Vásárhely mezővárosában 1496. aug. 10-én.

Nos Stephanus de Thelegd Vicewayuoda Transsiluanus Memorie commendamus Tenore presencium significantes, Quibus expedit vniuersis, Quod Nobilis Nicolaus filius Jam condam Nobilis Blasij de **Gywlakwtha** [1]), Coram nobis personaliter (const)itutus Sponte et libere est confessus, in hunc modum, Quomodo ipse directam mediam partem omnium porcionum possessionariarum suarum, In possessionibus **Arankvth, Salij, Gerebenes, Zenthmarton, Kis Nijwlas, Nagh Nijwlas, Nema, pynar, Jllije, Fylethelke, Egresd, Kapos, Iklond, Mehes, Bodon, Kementhelke, Zenth Anna, Zekelfalwa, Zabad, Chawas, Fele, Zabeed, Kewesd, Bardos, Kijsfalwd,**

1) **Gyulakuta** a mai **Gyalakuta** Maros széken.

Bergenye, Samsond et **Harzczou** [1]) existentibus, habitas, de Rebus et pecunijs (d)omine Sophie Matris sue, Quas olim ipsa domina Sophia A nobili paulo (de) Gyewrghfalwa, patre scilicet suo, dum modo, Alias, Jam dictus condam Blasius Gywlakwthij, eandem dominam Sophiam matrimonialiter copullasset, pro se portasset, Tam scilicet Nobilitares, quam eciam, **in terris Siculicalibus existentes,** de manibus alienis Redemisset et Reobtinuisset, et Quas, pro Redempcione, dictarum hereditatum et diuersarum expensarum, vti sibi visum fuerat, et percipere potuisset de eisdem Rebus et pecunijs dicte domine sophie matris scilicet sue, per ipsum eundem, Nicolaum exposite essent floreni Mille, Quapropter Idem Nicolaus, filius Jamdicti condam Blasij Gywlakwthij, directam, mediam partem prescriptarum porcionum possessionariarum, dictarum possessionum, simulcum Cunctis ipsarum vtilitatibus et pertinencijs, quibuslibet, Quocumque Nominis vocabulo vocitatis, dicte domine Sophie matri sue, vita sibi Comite, pro florenis Mille dedisset vendidisset et Tradidisset, Si vero, quod deus auertat, ipse Nicolaus, sine prole decederet, extunc directa eciam altera media pars dictarum porcionum, In predictis possessionibus possessionariarum ipsius Jamdicti Nicolaj existencium, consimiliter cum cunctis ipsarum vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, In prefatam dominam Sophiam matrem suam manere et condescendi deberet eofacto, donec Quousque prefate (domine) Sophie matri sue super illis Mille florenis purj Aurj plenariam, atque omnimodam, Inpenderent Solucionem, vigore, et Testimonio presencium mediante, Datum in oppido Wasarhel feria Quarta, In festo beati Laurencij martiris, Anno Dominj Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo sexto.

Eredetije papiron, hátára nyomott pecséttel az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.).

[1]) Az itt elősorolt 29 helység következő törvényhatóságokban fekszik: **Aranykút** Kolozs vármegyében; **Mező-Sályi** és **Gerebenes** Torda vm.; **Mező-Szent-Márton, Kis-Nyulas, Nagy-Nyulas** Kolozs vm.; **Néma** Doboka vm.; **Pinár** ma ismeretlen, **Illye** a mai **Kis-Illye** Torda vm.; **Fületelke** és **Egrestő** Küküllő vm.; **Kapos, (Mező-Kapos)** és **Ikland** Torda vm.; **Méhes** Kolozs vm.; **Bodon (Mező-Bodon)** és

CCXIII.

Bertalan nagy-boldogasszonyfalvi plebánus, csíki és gyergyai alesperest, irásba foglalja azt az egyességet, melyet Fábri György, Miklós Kelemen és Jenőfalvi Tamás György felpereseknek Kajtár Miklós, Barlok György és több társaik ellen az Olt vizén lévő malmaik ügyében folytatott perében Lázár András és Balázs s Baláskó János és Imre urak megállapitottak, s melyet ezen urak megbizásából a Csík széki lófők, birák és kapitányok előtte személyesen megjelenvén élő szóval vallottak. Kelt Nagy-Boldogasszonyfalván 1496. sept. 23-án.

Nos Bartalomeus Plebanus de **Nagy Boldog Asszony** [1]) Vice Archidiaconus Sedis Csik et Gyergyo. Salutem et mutuam in Domino charitatem. Significamus tenore praesentium litterarum nostrarum, quod circa Annum Domini Millesimum Quadringentesimum nonagesimum sextum feria sexta ante festum Beati Michaelis Archangeli **Primipili et Judices ac Capitanei Sedis Csik,** videlicet Agilis vir Mattheus Fekete de **Borsova,** Agilis Abram de **Delne,** Joannes Ranczi, Thomas Abramfi, Demetrius Barta, Blasius Kari de **Szent Miklos** [2]), qui dicuntur sccundum consuetudinem Regni in vulgo nomen **Ked** [3]), venerunt in praesentiam nostram fassique sunt per hunc modum, quod ipsi missi sunt per Egregios Dominos, videlicet Andream Lázár, Blasium similiter Lázár, Joannem et Emericum Balasco, quomodo ipsi quamdam causam, quae ventilabatur seu vertebatur inter Agiles viros Georgium Fábri et Clemen-

Keménytelke Torda vm.; **Szent-Anna, Székelyfalva** (ma puszta), **Udvarfalva, Szabad, Csávás,** (Mező-Csávás), **Fele, Szabéd, Kövesd** (Mező-Kövesd), **Bardos, Kisfalud, Bergenye, Sámsond** és **Harczó** Maros szék mező-bándi járásában.

[1]) **Nagy-Boldogasszonyfalva** nevet visel ma is Fel-Csíkban az Oltfalvából, Dántalvából, Karczfalvából és az ezzel összeépült Jenőfalvából alakult egyházközség.

[2]) **Borsova, Delne, Szent-Miklós** egymással szomszéd helységek Fel-Csíkban.

[3]) **Ked,** vagy **keed,** annyi mint **kegyed, kegyelmed.** — Mint látjuk a székely nép a XV-dik század végén a szék főtisztviselőit illette e czímmel.

tem Miklos et Joannem Tamási de **Jenőfalva** [4]) cum caeteris Fratribus et Socijs ab una ut actores, altera vero in causam attracti Nicolaus Kajtár, Georgius Barlok, Augustinus Gegő, Demetrius Pálfi, Stephanus . per fluvium Olt eo instant supra quod habuerunt litteras pro parte fluvij, et ipsi Egregij Domini praescripti Andreas et Blasius Lázár, et Joannes et Emericus Balasco fecerunt talem concordiam inter ambas partcs, et quomodo ipsi praescripti Nicolaus Kajtár et Georgius Barlok cum eorum socijs supradictis juraverunt [1]), et determinarunt, ut ipsi ad molendinum Georgij Fábri per tres clavos ut foratos, vulgo dicitur **kalán furú**, mittant aquam ad molendinum Georgij Fábri, neque ultra, et ipsi attracti liberum habeant arbitrium ducendi aquam ad eorum molendinum, usque ad sufficientem omni tempore. Et tempore siccitatis posuerunt unum palum, quod perforatum est, ne et isti in causam attracti ultra praedictam metam fluvium obtumescere praesumant partium sibi adversantium, qui quoad profundum libertatem habeant fodendi, ita tamen quod quomodocumque aquae inundarent, aut praetumescerent ex naturalibus moribus, extunc Actores patiantur tollerare et teneantur. Tali tamen conditione inter ipsas partes interposita, quod si quis partium hanc dispositionem inter ipsas partes infringeret, mox in patvariam ingredi deberet. Haec coram nobis praescriptis Primipilis, vulgo nomen **Kedd** per omnia fassi sunt ipsi quatuor Egregij Domini cum caeteris Egregijs dominis determinatis. In cujus testimonium dedimus litteras Sigillo nostro annovato signatas roboratas.

Ezen oklevélnek Csibi Márton gyergyó-szentmiklósi lófő és nagyboldogasszonyfalvi iskolamester és Csibi Gergely rákosi lófő és nagyboldogasszonyfalvi isk. tanitó által az iskola épületében 1726. junius 2-dikán az eredetiről vett másolata után, mely 1853-ban jenőfalvi birtokos Szopos Józsefnél volt, közölte **Benkő Károly, Csík, Gyergyó és Kászon II. rész 39—42. l.**

[2]) **Jenőfalva** Fel-Csíkban.

[3]) **Benkő Károly** kiadásában **Csík, Gyergyó, Kászon II. rész 41. l.** ez a hely ilyen érthetetlenül áll: „cum eorum socijs sup: jura eorum.“

CCXIV.

Telegdi István erdélyi vajda bizonyitja, hogy Pocsfalvi Benedek, Maros széken a Medgyes nemben Kürt ágon őt illető egész lófőségi tisztségét minden ahoz tartozó örökségeivel és székely jogaival együtt Nagyfalvi Apafi Lénártnak 25 arany forintért örökösen eladta. Kelt Vásárhely mezővárosában 1498. január 25-én.

Nos Stephanus de Telegd Vice Waijuoda Transsiluanus. Memorie commendamus Quod **Agilis Benedictus de Pochfalwa** [1]) coram nobis personaliter constitutus, sponte et libere confessus est in hunc modum Quod ipse pro quibusdam suis necessitatibus ipsum de presenti summe vrgentibus euitandis, **quoddam totale officium suum Primipilatus in vulgari Lofwseg appellatum in genere Medgyes, in linea Kywrth, in Sede Marus existens dependendum(?) habitum, simul cum cunctis suis hereditatibus et iuribus Siculicalibus,** et generaliter quarumlibet vtilitatum scilicet fructuum atque prouentuum integritatibus, ad idem Officium primipilatus de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, Egregio **Leonardo Apafi de Nagyfalu** [2]), suisque heredibus et posteris vniuersis pro viginti quinque florenis Auri ab eodem, ut dixit, iam plene perceptis et leuatis dedisset, vendidisset, et ascripisset, iure perpetuo et irreuocabiliter tenendum, possidendum et habendum, Imo dedit, vendidit, et ascripsit coram

[1]) **Pocsfalva** Küküllő vármegyében a Kis-Küküllő partján fekszik.

[2]) **Apafi Lénárt,** bár nem székely eredetü, már 1498 előtt is birt lófőséget Maros széken; igy péld. az 1491—1514. Maros széki tiszti lajstrom szerint, melyet alább 1557-re közleni fogunk, már 1492-ben főhadnagy volt a Jenő nemben Szomorú ágán; később pedig 1505-ben főbiró volt Ábrán nemben Karácson ágán, 1508-ban főbiró, 1511-ben főhadnagy Medgyes nemben Gyáros ágán, 1513-ban főhadnagy Jenő nemben Karácson ágán.

nobis, testimonio presencium mediante. Datum in Oppido Wasarhelly in festo Conuersionis beati Pauli Apostoli Anno domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo octauo.

Gr. Kemény József sajátkezű másolata után az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Append. VII. 285. sz.), ki másolata alatt megjegyzi, hogy az eredeti az erd. kincstári levéltárban van. Másolatban megvan Huszti András kéziratai közt is.

CCXV.

II. Ulászló király Mátyás királynak 1486-ban a m.-vásárhelyi lakosok vámmentessége iránt adott kiváltságlevelét átirva megerősiti. Kelt Budán 1498. febr. 2-án.

Nos Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus Tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod fideles nostri Circumspecti Petrus Chizar Judex, ac Andreas Nagh, Juratus ciuis **Oppidi nostri Zekelwasarhel In sede Marusiensi** et partibus Transsiluanie habiti nostre Mayestatis venientes in presenciam suis et ceterorum vniuersorum Ciuium et inhabitatorum dicti oppidi Zekelwasarhel nominibus et in personis exibuerunt et presentauerunt nobis Quasdam litteras Serenissimi principis condam domini Mathie regis Hungarie et Bohemie etc. Immediati predecessoris nostri bone Memorie in pargameno priuilegialiter confectas. Quibus mediantibus ydem condam dominus Mathias Rex eosdem vniuersos ciues et Incolas dicti Oppidi Zekelwasarhel ab omni solucione Tributorum et Theloniorum tam nostrorum Regalium, qnam aliorum quorumcunque, modo et ordine Inferius in Tenore earundem litterarum clarius contentis in perpetuum exemisse et libertasse dinoscebatur, Tenoris infrascripti. Supplicando Mayestati nostre prefati Petrus Chijzar et Andreas Nagh suis et quorum supra nominibus humiliter vt easdem litteras dicti condam domini Mathie Regis et omnia in eis contenta ratas

gratas et accepta habentes Litterisque nostris priuilegialibus verbotenus inseri facientes, pro prefatis Judice et Juratisciuibus ac vniuersis inhabitatoribus dicti oppidi Zekelwasarhel Ipsorumque heredibus et successoribus vniuersis innouantes perpetuo valituras confirmare dignaremur Quarumquidem litterarum Tenor talis est. Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. **(Lásd : CXCVII. sz.)** Nos igitur premissa supplicacione prefatorum Petri Chyzar Judicis et Andree Nagh Juraticiuis suis ac aliorum quorum supra nominibus Mayestati nostre modo premisso porrecta, Regia benignitate exaudita et clementer admissa, prescriptas litteras dicti condam domini Mathie Regis non abrasas, non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas sed omni prorsus vicio et suspeccione carentes, presentibusque litteris priuilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas quo ad omnes earum continencias clausulas et articulos eatenus, Quatenus eedem rite et legittime existunt emanate viribusque earum veritas suffragatur Acceptamus approbamus et Ratificamus, easque et omnia in eis contenta pro prefatis Judice et Juratisciuibus ac alijs vniuersis inhabitatoribus dicti oppidi nostri Zekelwasarhel ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis innnouantes perpetuo valituras confirmamus. Harum nostrarum Quibus secretum sigillum nostrum, quo vt Rex Hungarie vtimur est appensum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude in festo purificacionis Beatissime virginis Marie Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo octauo, Regnorum nostrorum Hungarie etc. Anno octauo Bohemie vero vigesimo octauo.

(P. H.)

Eredetije Maros-Vásárhely város levéltárában.

CCXVI.

Szentgyörgyi és Bazini Péter gróf, erdélyi vajda megparancsolja görgényi ispánjának, Siklósi Péternek, vagy alispánjának, és a Maros széki királybirónak, hogy miután Barcsai Gáspár az ellene Kibédi Dósa Mihály által Kibéden és Szent-Lőrinczen Maros székben fekvő s Örlöcz nemben és Szováth ágon őt illető lófőség egy harmada iránt törvényszéke előtt folytatott perben 48 márkában, azaz 24 arany forintban elmarasztaltatott, s az említett lófőség egy harmada Dósa Mihálynak visszaitéltetett, a 24 arany forintot Barcsai Gáspár székely örökségeiben lévő ingatlan javaiból, kétharmad részben neki mint birónak, egy harmadban Dósa Mihálynak részére hajtsák föl, s a kérdéses harmadrész lófőséget örök birtokúl adják vissza Dósa Mihálynak és maradékainak. Kelt Segesvárt 1499. october 24-dikén.

Petrus Comes de sancto Georgio et de Bozijn Waijuoda Transsiluanus et **Comes Siculorum** etc. Egregio ac Nobili Petro de Soklos, Comiti nostro de Gewrgen, vel Vice Comiti eiusdem, ac **Judici Regio Sedis Maros**, Salutem et fauorem Noueritis, Quod nos, feria quinta proxima post beatarum vndecim Milium virginum ac martirum, vnacum nonnullis Regni Nobilibus et **pocioribus Siculis**, Hic in Ciuitate Segcswar constitutis et existentibus, Agilis **Michael dosa de kijbed**, ab vna, ac Egregius et Agilis **Caspar de Barcha**, partibus ab altera, in figura nostri Judicij personaliter constituti, quasdam litteras eiusdem Petri Soklossij, ac Mathei, alias Magistrorum Agazonum nostrorum, necnon Judicis et Juratorum Ciuium possessionis Regalis Zenthimreh vocate, sub dicto Castro Gewrgen adiacentis, transmissionales, clause coefectas, vtrinque nobis presentauerunt, in quibus inter cetera continebatur, Qualiter prefatus Michael dosa, **terciam partem cuiusdam primipilatus de genere Ewrlevcz et linea Zouath dicta, in possessionibus Kijbed predicta et Zenthlewrijncz, in dicta Sede Maros existentibus habitam** [1]), simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibusli-

[1]) Kibéd a Kis-Küküllő völgyében, **Szent-Lőrincz** Maros-Vásárhely és **Nyárád-Szereda mezőváros között esik.**

bet, ad eandem terciam partem ipsius primipilatus de iure et ab antiquo pertinentibus et pertinere debentibus, A prefato Caspare Barchaij ordine Judiciario, acquirere et prosequi habuissset, in qua quidem causa exinde inter eos orta, idem Caspar Barchaij, Jurium suorum pro sustentacione, pro se Capitaneum videlicet Benedictum Gabonas dictum, nominasset, Qui quidem Capitaneus, vti moris esset, suo cum iuramento, prefatum Caspar Barchaij minime iuuasset, sicque idem Caspar cum testificacione sui Capitanei victus remansisset, Quibus productis, partibusque predictis per nos in premissis Judicium et iusticiam elargiri postulantibus, Nos eorundem Regni Nobilium, ac pociorum Siculorum, Assumpto superinde sano consilio, prelibatus Caspar Barchaij, premissis ex racionibus et causis, contra pretitulatum Michaelem dosa in Qnadraginta octo Marcis, viginti quatuor florenos auri facientibus, in duabus, nostris Judiciarijs, in tercia vero partibus, partis scilicet aduerse manibus persoluendis, conuinci et aggrauari debere, prescriptaque tercia pars, prescripti primipilatus simulcum dictis cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, eidem Michaeli dosa, readiudicari et restitui debere, nobis, et eisdem Regni Nobilibus, et pocioribus Siculis, nobiscum In Judicio et examine presentis cause existentibus adinueniebatur seriose, propter quod Nos eundem Casparem Barchaij, contra pretitulatum Michaelem dosa, in prescriptis Quadraginta octo Marcis, dictos viginti quatuor florenos auri facientibus, modo premisso persoluendis commisimus fore victum et aggrauatum, prescriptamque terciam partem pretaxati primipilatus, simulcum vniuersis predictis vtilitatibus et pertinencijs suis quibuslibet terris videlicet Arabilibus, cultis, et in cultis Agris, pratis, fenitis, Siluis, Nemoribus, Aquis, Aquarumque decursibus, generaliter vero, quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum eiusdem integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem terciam partem primipilatus, de Jure et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, Annotato Michaeli dosa, ac heredibus et posteritatibus eiusdem vniuersis, iure perpetuo possidendam decernentes et committentes, Requirimus igitur vos, et Nichilominus vobis Regia in persona firmiter committimus et Mandamus, Quatenus, Agnitis presentibus primo ad faciem bonorum atque hereditatum Siculicalium, Annotati Casparis Barchaij personaliter accedere, ibique de rebus et bonis Mobili-

bus ipsius Casparis conuicti de et super pretactis Quadraginta octo Marcis, vti preasseritur, viginti quatuor florenos Auri facientibus, in duabus nostris Judiciarijs, in tercia vero partibus Annotato Michaeli dosa, plenariam satisfaccionem facere et impendere, Tandem vero ad faciem prescripte tercie partis primipilatus pretacti et suarum pertinenciarum eiusdem antedictarum, modo simili personaliter accedere, eandemque terciam partem ipsius primipilatus, simulcum pretaxatis cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, vt premittitur ad eandem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, contradiccione prefati Casparis Barcbaij et aliorum quorumlibet preuia racione non obstantibus, eidem Michaeli dosa et suis heredibus et posteritatibus vniuersis, restituere et relinquere debeatis, perpetuo possidendam, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum loco et termino in prenotatis, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo Nono.

Kivülről: Vera Copia, Transsumpta per Michaelem literatum Bagdanij.

Egykorú másolat az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.).

CCXVII.

VI. Sándor pápa Pétert, Lőrincz fiát, és Imrét, Kolos fiát, az Orbai széki Szent Imre helység egyházában a Szűz Mária oltárához épitett kápolna kegyuraságában megerősiti. Kelt Rómában 1499. dec. 30-án.

Alexander episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Petro Laurencij, et Emerico Claudij laicis Albensis Transsyluane diecesis, Salutem et apostolicam benedictionem, Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit racionis, vt id per solitudinem officij nostri ad debitum perducatur

effectum. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte vestra peticio continebat, quod vos, qui veri patroni cuiusdam perpetue capelle ad Altare beate Marie virginis siti in **parochiali ecclesia Sancti Emerici in Sede Orbaij** [1]) Albensis Transsyluane diecesis, necnon in pacifica possessione vel quasi iuris patronatus et presentandi personas ydoneas ad Capellariam huiusmodi, cum pro tempore vacat, esse dinoscimini, illud a nobis apostolico petijstis munimine roborari. Nos itaque vestris supplicacionibus inclinati ius predictum, sicut in illius possessione vel quasi iuste et pacifice esse dinoscimini, vobis apostolica auctoritate confirmamus, presentis scripti patrocinio et communimus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis et communicionis infringere, vel ei ausu temerario contrarire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud Sanctum Petrum, Anno incarnacionis Millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, Tercio Kalendas Jauuar. Pontificatus nostri Anno Octauo.

A. Draco.
D. Serrano.

A. de Ballapanibus.

Másolata az erd. Muzeumban (**Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix. VII. köt. 305. sz.**) — Gróf Kemény József sajátkezű másolata alá ezen megjegyzést tette: Descripsi ex originali, quod olim in Archivo Segesvariensi asservabatur, sed dein ad Archivum Guberniale translatum fuit.

[1]) **Szent-Imre** nevű helység egész Három széken annyival inkább Orbai széken ma nem létezik. Ott találjuk azonban Orbaiban **Imecsfalva** helységet, melyet hajlandó vagyok a kérdéses Szent-Imrével egynek tartani s az **Imecs** személynevet a latin **Emerious**-sal azonositni.

CCXVIII.

A gyula-fejérvári káptalan valamely tagjának följegyzése arról, hogy a Miriszló helység határai fölött a káptalan és az Aranyos széki székelyek közt nem rég folyt per dolgában, egy Aranyos széki előkelő székely, kinek kezei közt a szék levelei gyakran forogtak s ki a káptalannak évi dijért le volt kötelezve, János dékán fölszólitására, neve titokban tartásának kikötése mellett irásban kifejtette, hogy Aranyos széknek határai kijárásáról nincs semmiféle levele. Kelet nélkül a XV-dik század végéről.

Pro assecuracione Capituli Albensis, In eo, Quod Siculi Sedis Aranyas super Bonis et possessionibus suis, tam in vicinitate bonorum eiusdem Capituli, quam aliorum adiacentibus, nullas habeant litteras super Metarum Reambulacione et distinccione. **Notandum.**

Quod dum tempore non diu preterito, Inter Ipsum Capitulum, et predictos Siculos, occasione Metarum possessionis Mijrijzlo, litis et contencionis materia haberetur [1]), Quidam, In cuius manibus, littere et litteralia Instrumenta dictorum Siculorum, sepe et quasi continue versabantur, cuius nomen hic racionabilibus ex causis subticetur, Ad peticionem domini Joannis decani eiusdem Capituli, illum requirentis, vtrum ijdem Siculi super Reambulacione metarum litteras habeant, an ne, taliter scripto respondit, assecurando Quod nullas super Metis litteras habeant.

„Sciat Vestra dominacio Quod In priuilegijs Siculorum sic continetur, Quod dum olim Rex Ladislaus Comanis sibi Rebellibus et contra se insurgentibus preualere et eos sibi subiicere nequiuisset, Siculi per ipsum Regem accersiti et in suum auxilium auocati, cum eisdem Comanis confligendo eos deuicissent. Ac tandem rursus cum Tartaris sub Castro Trwzko dimicando eosdem Tartaros prosternentes victoriam reportassent, Ob huiusmodi igitur seruiciorum merita, Rex ipse Ladislaus Terram Aranijas et possessio-

[1]) A gyula-fejérvári káptalan által birt Miriszló határa fölött a káptalan és Aranyos szék között folyt villongást illetőleg, 1480 körül kelt számos oklevél található az erd. Muzeumban gróf Kemény József gyüjteményében.

nes infrascriptas, que tunc propter Notam Infidelitatis ad Maiestatem suam condescenderant Siculis donauerat Anno domini Millesimo CC° Nonagesimo primo [1]). Nam antea terra Aranijas non fuit Siculicalis, sed ad Castrum Thorda pertinebat. Quam tandem occupantes ijdem Siculi emedio ipsorum sex Capitaneos videlicet **Hath Nem** eligentes [2]) ad Ipsam terram fecerunt condescendere. Nomina autem possessionum eisdem Siculis per Maiestatem Regiam sic vt prefertur donatarum sunt **felwijncz Ewrmenyes Hijdasthelke, Meggyes, domboro, Mohach kerchyed Bagijon kemend** [3]) **Thordawar Chegez ijgrechy pordan kerekeghaz Harij Wijthelek Polyanthelek Fijzegh Bogath Iwkijthelek Zethethelek kochyard feleghaz Trozko** Castrum scilicet commune cum pertinencijs [3]), **Chakouthelek Farkaszeg** et **Abroghawasa** cum alijs omnibus earundem pertinencijs, super hijs tamen nullam Statucionem seu deambulacionem Metarum reperire potuimus, nullam consignacionem metarum reperimus, nisi verbaliter dicunt vt ipsi scirent Metas ipsorum vbi essent, Ideo quid vobis melius fore videbitur faciatis."

Is autem qui hanc Relacionem decano nostro predicto dedit, astrictus erat et Rebus Capituli, propter beneficia prouisionis ab eodem Capitulo annuatim percepte, Cuius nomen propter metum mortis, occultum in hac re haberi voluit et petiuit.

Kivülről: Quod Siculi super Bonis suis, in vicinitate bonorum Capituli existentibus litteras Metales non habeant Assecuracio.

Eredetije papiron a gyula-fejérvári káptalan levéltárában (Centuria N. 86. sz) — Az irás jelleme kétségtelenül a XV-dik század végére mutat.

[1]) Itt az Aranyos széki névtelen tudósitó megtévedt, a mennyiben IV. László adománylevelét 1291-ben keltnek irja, holott maga a IV. László eredeti adománylevele 1289-ből való s III. András megerősitö levele kelt 1291-ben.

[2]) Bizonyos ezen adatokból, hogy az Aranyos széki székelyek is, mint a Maros székiekről hiteles összeirásokból tudjuk, hat nemre voltak fölosztva.

[3]) Igy irva hibásan, **Kewend** (Kövend) helyett.

[4]) Igy irva hibásan a III. Endre 1291-diki megerősitő levelében olvasható „cum **prouincialibus**" helyett.

CCXIX.

Emlékirat arról, miként vált külön Kászon szék Csík széktől. Kelt a XVI-dik század közepe táján.

Mikor Zsigmond császár Moldovába be ment volt [1]), akkor a kászoni népek nagy hűséggel szolgálnak neki, ugy annyira, hogy király látja az kinek ő magának való népének nagy hűségét, kiket király meg kérd, micsoda népek volnának, s meg mondják, hogy ők egy magának szakadott szegelet földön lakó népek, és az ő hazájokat Kászonnak nevezik, de Csík székhez birják őket. Kiknek király minden jó létét igéré, hogy ha ő tőle kérőt kérnének szolgálatjokért; úgy pedig mint meg nyomorodott népek egyebet nem tudnak kérni, hanem mondának Zsigmond császárnak: Miérthogy mi szabad székelyeknek neveztetünk, és minden kötelesség alatt tart az Csík székhez, mi azt kivánjuk Felségedtől, hogy mi szabad népek légyünk, és mi magunk tehessünk Birót, Hadnagyot közöttünk; erről Felségedtől levelet is kivánunk. Az ő könyörgéseket király kegyesen meg hallgatván, az ő kivánságokat nékik meg engedi, levelet is ad nékik róla.

Immár mikor ő magok kezdtek volna ő köztök Birót, Hadnagyot tenni és széket űlni, az csíki fő népek ezen meg bosszankodának és által hivatják az földnek szín népét, és fogdosnak meg bennek ugy mint tizenkettőt. Mondnak a csíkiak nekik: Valamicsoda leveletek vagyon Zsigmond császártól néktek adatott; de ha kezünkbe nem adjátok, meg kell halnotok, mert fejeteket vétetjük. Az tizenkét ember nem veszik pagicsára, hanem izennek a föld népének ilyen szóval: Az mint minket szeretnek és a mi veszedelmünket nem kivánják, küldjék ide nékünk a mi szabadságunknak levelét. A föld népének nem lészen mit tenniek, által küldik a levelet, és a meg fogdosott népet úgy szabaditják meg haláltól.

Az Zsigmond császár holta után, ez volt Mátyás király idejében, volt egy jó magabiró lófő ember Kászonban, Pataki Antal. Ugyan ezen szabadságért való törekedésért fogják meg az Pataki

[1]) Ez történt 1390-ben.

Antalt az csíkiak, viszik fel Szent Tamásra az Nagy Lázár házához, mely Nagy Lázárnak voltanak egynéhány fiai; egyiknek neve volt Bálint. Az egyik el mégyen Pataki Antalhoz s mond néki: Pataki Antal! vagyon-é hited? most néked valamit mondanék. Mond az Pataki Antal: Vagyon nékem hitem, és ha mi mondó szava vagyon Kegyelmednek, mondja el nékem. Mond Lázár Bálint: Ha akarod, én az éjjel elbocsáttatlak, el is bocsátlak úgy, hogy menj el haza az éjjel, és gyűjtsd egyben az föld népét, és szólj velek; hogy ha azt fel fogadják, hogy engemet közikbe bé fogadnak, nékem ő közöttök jeles helyet adnak minden hozzá tartozóival fiúról fiúra, mint annak módja, én is azt fel fogadom nékik, hogy mind a Zsigmond császár levelét, kit el vettünk vala tőlök, haza szerzem nékik, mind pedig Mátyás királytól is újolag meg nyerem nékik ez szabadságot és el választom Csík széktől őket.

Pataki Antal igaz ugyan fel kél azon éjjel, és Lázár Bálint ad egy lovat alája, és alá jő ide Kászonba, itt a föld népét egyben gyűjti s megbeszélli ezt a dolgot nékik. A föld népe igen örűli, és fel fogadják mind fejenként, és Lázár Bálinthoz teljes bizodalommal bocsátják, hogy készek fejek feli venniek, és a tisztbe is bé fogadniok, ugy hogy az hat Nemben mindenikben el birja egyszer az tisztet, és mikor az el telik, álljon az Halom nembe, és mikor az Halom nemnek el jő tiszti, akkor az Halom nembeliekkel együtt birjon tisztet, csak hogy oltalmazza őket minden hatalmastól. Sőt még annak felette vele együtt akarnak minden költségekben futni mindenre, az hová szükség futniok az ők szabadságokért; sem akarnak egyebet ő nálánál uralni, hanem csak őtet, és az ő maradékit, csak el szakassza és elválassza Csíktól. Lázár Bálint úgy szólott volt arról, hogy ő sem kivánja kűlömben az ő szolgálatjokat, hanem csak úgy mint szabad személyektől. Ezt az választ Pataki Antal ezen az ígén meg viszi Lázár Bálintnak. Másad éjjel Lázár Bálint mindjárást fel kél, mindjárást alá költözik ide Kászonba, és a szentegyház alatt egy szobában telelvén ki azon télen, kikeletre jeles helyet adnak néki minden hozzá tartozójával és hasznával, erdejével, mezejével, halas vizével, szénarétjével és szántóföldével, és minden hasznával, akár mi névvel neveztessenek.

Ezen közben király jő bé Erdélybe, jő Medgyesbe. Bocsátja két itélő mesterét székely földére, egyikének Gergely mester, má-

siknak Bodó Gáspár volt nevek; azt hívták Bodó prépostnak is [1]). Ezek székről székre jártak s úgy ítéltek; jövének ide Csíkba is bé. Ez Lázár Bálint mégyen hozzájok mind az föld népével együtt és megpanaszolja nékik, minémü nagy inségben vagyon ez szegény szegelet föld; megbeszéli teljességgel, mint tulajdon szolgálatjokkal nyertek volt az néhai Zsigmond császártól olyan szabadságot, hogy ők magok tehessenek birót hadnagyot közöttök és széket űlhessenek, de a csíki fő népek el foglalták róla és nem hagyják a féle szabadsággal élniek, sőt még a császár levelét is el vették tőlök, mind addig fojtogatták és el rekesztették tőllök, nékik nyilván való nyomoruságokra és bosszuságokra. Mondnak az itélő mesterek: Vagyon-é arról bizonyságtok, hogy császár ilyen szabadságot engedett volt néktek és hogy levelet is adott volt róla, éltetek is e szabadsággal? Mond Lázár Bálint: Vagy Csíkból kell vagy Kászonból, nevezzünk, eleget találunk, mert ezt mind egész szék jól tudja. Mondának a mesterek: Nevezzetek Csíkból is huszonnégyet s Kászonból is huszonnégyet, és hívjátok elönkbe.

Azonképpen hívják el mind az két fél közül a negyvennyolcz embert, és az mesterek egy csűr kertben valami asztaglábon űlnek volt, és úgy szóllitották volt elé a tanúkat, és mind egyenként meg eskették és meg feleltették, s úgy szóllitottak mást elé. Ezek a negyven nyolcz emberek, egyikétől meg válva, egy ígén úgy felelnek, mint Lázár Bálint kereseti volt az csíkiak ellen; csak egy szent simoni ember nem felel azon ígén, mint a többi.

Ez így lévén, mond az Gergely mester Lázár Bálintnak: Nagy Bálint! el veszted az pert. Mond Lázár Bálint: Uram ha elvesztém, mit tehetek róla? néha ember kővárát is veszti el. Mond ismét a Gergely mester. Ne félj Bálint Uram, megnyerted, mert mind néked felelnek az tanúk. Mond Lázár Bálint: Hála Istennek

[1]) Itt az emlékirat szerzője a személyekre nézve tévedésben volt, a menynyiben Bodó Gáspárról azt mondja, hogy Bodó prépostnak is nevezték. Mátyás királynak Medgyesen 1462. dec. 9-dikén Kászon szék szabadságairól kiadott leveléből tudjuk, hogy ő három biztost küldött a székely földre, u. m. Bodó Miklós székes-fejérvári prépostot és korlátnokot, Bodó Gáspár kir. lovászmestert és Dersanóczi Gergely itélőmestert. Lásd föntebb **CLXIII. sz.** E szerint bizonyos, hogy emlékiratunkban Bodó Gáspár hibásan van egy személynek állitva Bodó préposttal, kit Miklósnak hívtak.

Uram! adjon levelet róla Kegyelmed. Mondnak az mesterek: Nem irhatunk most levelet Kegyelmednek róla; hanem jöjj el velünk királyhoz, király most Medgyesen vagyon, ő Felségének meg mutatjuk az vallásokat, az leveleket ugyan ottan ki adjuk. Nem lehet mit tenni Lázár Bálintnak, el mégyen velek Medgyesre, és az két itélő mesterek az vallást meg mutatják. Király hogy látja, hogy meg bizonyitotta Lázár Bálint minden keresetit, úgy adatja ki levelét [1]); ő Felsége is engedi, erejében is hagyja, confirmálja a Zsigmond császár adományát és engedelmét.

Mikor Lázár Bálint még ottan Medgyesen volna, immár a király levele is kezében volna, ugyan ezen való bosszúból az királynak gonoszt mondanak ő felőle, királyt reá haragitják. Ezt megérti Lázár Bálint, az levelet másnak adja, egy barátjának. Király ez közben meg fogatja s Tótországba Pököribe [2]) küldi és ott tartja két holnap híján esztendeig. Ez föld népe, Kászon, úgy küld fel királyhoz könyörgeni érette, s király megirja oda Pököribe, hogy el eresszék. Immár a vas ugyan sebbe ejtette volt a két szárát. Itt a föld népe kérdi, hogy hova tette a király levelét. Úgy mondja, hogy még akkor, mikor meg akarták fogni, adta egy barátjának. Oly emberem az, úgy mond, hogy el nem vesztette az levelet. Az levélért innen hazúl küld az barátjához, úgy hozatja meg a levelet; s az napságtól fogva a levélnek tartása szerént ő magok töttek birót, hadnagyot, s úgy űltek széket, és úgy itéltek tulajdon székeken azon szokott törvénynyel és törvénynek minden erejével, mint egyéb szabad székben szoktak itélni.

Immár Lázár Bálint kezd el járni a tisztekben, mint a föld népe néki adta volt, az közben meg hal, nem járhat mind az hat Nemnek tisztiben el, hanem a fia Lázár András tölti ki. Mikor ki telik, mondnak az föld népei: Uram, immár az Halom nembe álljon Kegyelmed. Mondnak az Halom nembéliek: Nem igazság ez, hogy

[1]) Kelt ez a levél Medgyesen. 1462. december 9-dikén. Közöljük **CLXIII.** szám a.

[2]) Valamennyi másolatban és kiadásban **Pököty** vagy **Pöhöty** áll ugyan: azonban én nem kételkedem, hogy itt a másolók tévedtek s az eredetiben **Pököri**-nek kell állani, mely vár a régi Tótországban létezett, a honnan nevezte magát a később Erdélyben is nevezetes szerepet játszott **Pököri** (de Pwkwr) vagy **Pekri** család.

nekünk ő kegyelmét osztozó társúl adjátok, és a több Nembéliek épen meg maradnak; mert Lázár Bálint mindnyájunkért fáradott, költött. Végre úgy végezik, hogy úgy légyen, hogy egy esztendőben a Lázár Bálint maradéki bírák legyenek, és az másik esztendőben se bírák, se hadnagyok, hanem ismét az harmadik esztendőben hadnagyok legyenek.

Az olta, míg Lázár András élt, ő is úgy birta Kászont és oltalmazta. Lázár András holta után Lázár Ferencz meg ekképpen birta és oltalmazta A föld népe sem uralt oltalmult senkit egyebet, ő sem erőltette egyéb szolgálatra őket, hanem csak az ő szabad akaratjok szerént, a mint szolgálták olyan jámbor urokat.

Ezen igen érdekes emlékirat másolata megvan a **kolozsvári ref. collegium könyvtárában, a b. Szilágyi Sámuel-féle kéziratgyüjteményben III. köt. 518—522. l.** Ebből van kiadva elsőben a **Nemzeti Társalkodóban 1835. II. félév. 97—104. l.** — Egyszerü másolata megvan az **erd. Muzeumban** is **(Jos. Com. Kemény Collectio minor Manuscriptorum Historicorum. 4-o Tom. XXIII.)** gr. Kemény Józsefnek ezen másolat elébe Gerenden 1839. dec. 14-dikén irt két lapnyi jegyzeteivel. — Ezen másolat után jelent meg ezen emlékirat a **Hon és Külföld 1845. 62-dik számában,** hol a gr. Kemény József jegyzetei is csaknem szóról szóra közölve vannak, a nélkül azonban, hogy azok szerzője meg volna nevezve. — Ezen jegyzetekből, melyeket gr. Kemény legnagyobb részint az egykori erd. philohistoriai társaság irományaiból vett, tudjuk, hogy Aranka György, mint ezen társaság titkára, 1793. és 1794-ben levelezett e kézirat eredetijének megkeritése érdekében; gr. Lázár István azonban, kinek családi levéltárában nyomozták az eredetit, 1794. nov. 21-dikén azt válaszolta gr. Bánfi György kormányzónak, hogy az ő levéltárában magát az eredetit a leggondosabb nyomozás után sem lehetett föltalálni, s ott annak csak 1663-diki átirata létezik, következő hitelesitéssel: „Copiam hanc ex vero et authentico suo originali, in papyro, in forma libelli, charactere et stylo Seculi quinti decimi vix legibili jussu Spect. et Magnifici Domini Stephani Apor Vice Judicis Regii Sedis Siculicalis Csik per me descriptam esse fide mediante testor Anno 1663 die 6. Januarii Thomas Deak m. p.“ Gr. Lázár István, mint emlitett leveléből kitetszik, melyet gr. Kemény József 1817-

ben mint gr. Bánfi György kormányzó tiszteletbeli elnöki fogalmazója annak félhivatalos irományai között olvasott, az 1663-diki hiteles átiratot gr. Bánfihoz elküldte, azonban hogy az később hova lett, annak gr. Kemény József már 1817-ben nyomára nem mehetett. — Kiadta ez emlékirat töredékét **Kállay Ferencz** is, **Hist. értekezés a nemes székely nemzet eredetéről. N.-Enyed. 1839. 88. l.**, ki azt jegyzi meg **e. h. 90. l.**, hogy ezen kéziratnak 1700-diki hiteles átiratát látta. — Én magából ezen irat szövegéből bizonyosnak tartom, hogy az eredeti Kászon székben, nem a XV-dik században, mint gr. Kemény József vélte, hanem a legbiztosabb hozzávetés szerint a XVI-dik század közepe táján volt szerkesztve.

CCXX.

Szentgyörgyi és Bazini gróf Péter országbiró, erdélyi vajda és székelyek ispánja, megparancsolja Szeben város és a hét szász szék polgármesterének és tanácsának, hogy minél hamarabb állitsanak ki 600 vagy legalább 500 könnyű lovast a brassai vagy a székely katonaságból, s azokat egy hónapra pénzzel ellátván adják Gerendi Jakab vezérlete alá. Kelt Görgényben 1501. oct. 18-án.

Prudentes et Circumspecti Amici sincere nobis dilecti. Quoniam in presens tum pro defensione atque commodo reipublice regni huius Transsiluane, tumque pro honore nostro et vestro, atque vtilitate admodum indigemus, requirimus igitur vos et nihilominus vobis regia in persona firmissime committimus, quatenus receptis presentibus mox, crastinacioneque absque vlla, quocicius sexingentos vel adminus quingentos equites leuis armature militares, videlicet ad bellandum seu exercitandum aptos et strenuos, siue **de gentibus Brassouiensibus, aut Siculorum**, prout videlicet iuxta honorem vestrum competencius et vtilius vobis fore videbitur, ordinare et disponere, eisdemque tantum ad vnum mensem pecunias dare, ac sub belli ductu Egregij Jacobi de Gerend, qui de vestro membro et de vestro medio existit, easdem vestras gentes assignare et deputare velitis, ac debeatis quam citissime. Nos vero pro huiusmodi vestra complacencia vsque Iemem, ymo et in Ieme proxime affuturo a plurium gencium dacione et disposicione vos

protegere et exemptos habere volumus Nobilis Petrus de Pala factor noster, ostensor scilicet presencium vobis clarius enodabit, cuius verbis et relatibus pro hac vice fidem adhibere debeatis indubiam. Ex Gewrgen in festo beati Luce euangeliste Anno domini quingentesimo primo.

Comes Petrus Judex Curie Regie Maiestatis
Wayuodaque Transsiluanus et Siculorum Comes.

Kivül: Prudentibus et Circumspectis Magistro Ciuium, Judicibus, Juratis, ceterisque Ciuibus Ciuitatis Cibiniensis et Septem Sedium Saxonicalium, amicis sincere nobis dilectis.

Eredetije a szász nemzet levéltárában Szebenben. Másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix VIII. 27. sz.) — Töredékét kiadta Eder, Observ. crit. et pragm. ad hist. Trans. 160. l.

CCXXI.

Szentgyörgyi és Bazini gróf Péter országbiró, erdélyi vajda és székelyek ispánja bizonyitja, hogy Bordi Benedek, Vincze fia, és Bordi Erzsébet, Imre leánya, rokonaikkal Csebi Demeterrel, Ambrussal és Györgygyel együtt előtte megjelenvén, a Bordi Imre Szent-Demeteren a Küküllő vizén fekvő malmabeli részöket Nyujtódi Györgynek 9 arany forintért örökösen eladták. Kelt Szent-Demeteren 1503. jul. 23-án.

Comes Petrus, Comes de sancto Georgio et de Bozijn, Judexcurie Serenissimi principis domini Wladislai dei gracia regis Hungarie etc. Waijuoda Transsyluanus, et Comes siculorum, damus promemoria, Quod nobis dominica die proxima ante ffestum Beati Jacobi apostoli, **In villa siculicali Zenthdemether** [1]) constitutis et existentibus venientes nostri impresenciam Agiles, Benedictus filius Vincencij Bordi de kijbed ac domina Elizabet filia Emerici simi-

[1]) **Szent-Demeter Udvarhely széki falu a Kis-Küküllő völgyében.**

liter Bordi de dicta Zenthdemether, cum eorum fratribus, demetrio Ambrosio et Georgio de **Cheb** [1]) nobisque con(cor)diter confessi sunt in hunc modum, Quomodo ipsi matura eorum deliberacione prehabita, Totalem porcionem et omne Jus eorum Quod in molendino Emerici Bordi in dicta Zenthdemether Influuio kijkelew existenti haberent vel in futurum habituri essent, onera et quelibet grauamina fratrum suorum in se assumentes Egregio Georgio de Nijoijtod pro Nouem florenis auri abeodem plene persolutis et leuatis vendidissent et perpetue ascripsissent, ijmmo vendiderunt et ascripserunt Coram nobis, tali condicione et interiecto Quod prefato demetrio Chebij et dicte domine Elizabet, Que si nuberet eciam Marito suo sine recepcione telonei in molendino soliti in prefato molendino Molere teneantur, Testimonio presencium Mediante. Datum die et loco imprescriptis, Anno domini Millesimo Quingentesimo Tercio.

Erepetije papiroson, az aljára vörös viaszba nyomott ép gyűrűpecséttel, Kolozsvártt gróf Eszterházy János oklcvélgyüjteményében.

CCXXII.

II. Ulászló Tarczai János székely ispánnak azon 12,000 arany forintban, melylyel neki különféle hivatalaiért járó fizetése és ezen hivatalok viselése alatt tett költségei fejében számvetés és egyesség szerint adósa maradt, Hunyad vármegyei Algyógy mezővárosát és tartozandóságait zálogba veti. Kelt Budán 1505. aug. 14-én.

Nos Wladislaus Dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Memorie commendamus tenpre presencium quibus expedit vniuersis. Quod cum fidelis noster **Magnificus Johannes Tharczaj Comes Siculorum nostrorum** per hec tempora varios Officiolatus a Nobis tenuerit, in diuersisque seruicijs nostris et Regni nostri occupatus extiterit, atque in eisdem non mediocres eciam expensas habuerit, postremo autem cum per nos in Comitem eorundem Siculorum

[1]) **Cheb**, a mai **Csöb**, Udvarhely széken, Szent-Demetertől egy órára.

prefectus fuisset, ex quo eidem ob alias plerasque nostras necessitates de solucione salarij sui prouidere et solucionem facere nequiuimus, posito tandem cum eodem iusto compoto et racione, tam **racione dicti honoris Comitatus Siculorum, quem iam nobis remittere debebit**, quam racione aliorum suorum seruiciorum, que antea, vt premissum est; in nonnullis rebus nostris et Regni huius, fidei sue commissis, proprijs suis sumptibus, nobis et huic ipsi Regno exhibuit, licet in pluribus eidem obligaremur, tamen in duodecim millibus florenorum cum eodem in toto concordauimus, et eidem debitores remansimus. Quam quidem duodec[i]m millium florenorum summam, quia hoc tempore eidem Johanni ob multiplices et graues hincinde nostras et huius Regni necessitates exoluere nequiuimus, Ideo nos, quo ipse Johannes de rehabicione et exolucione ipsarum pecuniarum securior de nobis redderetur, Oppidum nostrum Aldyod vocatum, in Comitatu Hunyadiensi in partibus Regni nostri Transsyluanis habitum, nunc ad nos tam per viam concordie, cum Illustri domina Beatrice Relicta, ac Elisabeth filia condam Illustris Johannis Coruini Ducis ac Regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie, Sclauonie Bani, superinde factam, quam eciam per defectum seminis eiusdem Ducis et Bani, ac Christophori filij eiusdem, vetusto ac optimo Jure huius Regni deuolutum, et deuentum, simul cum omnibus villis, possessionibus, predijs, porcionibus et Juribus possessionarijs, ac terris et vniuersis vtilitatibus ad idem Oppidum Aldyod Jure antiquo spectantibus et pertinere debentibus, eidem Johanni Tharczaj, consequenterque Generose domine Sare consorti, necnon Georgio, Leustachio et Francisco filijs, ac Catherine, Barbare, Sophie et Lucie filiabus eiusdem, ipsorumque posteritatibus, in et pro huiusmodi duodecim millibus florenorum auri, infra tempus redempcionis eiusdem Oppidi et pertinenciarum suarum predictarum, taliter inscribendum et impignorandum duximus, vt dum nos (stb. a szokott stylus szerint). Datum Bude in Vigilia festi Assumpcionis beatissime Virginis Marie Anno domini . Hungarie etc. Anno decimo sexto, Bohemie vero Tricesimo sexto.

Egész terjedelmében közli **Wagner, Diplomatarium Comitatus Sarosiensis 397—399.** l.

CCXXIII.

Tarczai János székely ispán. 1505. oct. 12-én.

. **Johannes Tharczaij Siculorum**, Ambrosius Sarkan de Akoshaza Posoniensis **Comites**.

Emlitve az ország nagyjai között az 1505. sept. 28-kán a Rákos mezején kezdődött országgyülésnek oct. 12-dikén kelt végzéseiben, melyeket különböző példányokból kiadott Pray, Batthiányi Ignácz, Katona, Kovachich, Jászay s leghívebben Érdy János, **Tudománytár, Uj folyam VI. köt. (1839.) 61—69. l.**

CCXXIV.

Az Udvarhely városában tartott székely nemzeti gyülés végzései. Kelt Udvarhelytt 1505. nov. 23-án.

Mi az egész Székely Földének lakosi, és minden székeknek akár micsoda renden lévői, adjuk emlékezetekre mindeneknek, a kiknek illik, ezen levelünknek rendében, Hogy mikoron mi ezer öt száz öt esztendőben szent Erzsébet Királyné Aszszon nap után ötöd nappal Udvarhely városában, a mi országunknak régi szokása szerént némü némü szükséges dolgaink véghez viteléért és némely illetlen szokásoknak meg jobbitásáért közönséges gyülést hirdettünk és celebráltunk volna, holott több szükséges sok dolgaink között nem utolsónak tetszék és itélők lenni, hogy az mi országunk ritka gyülése miatt sok pereknek, melyeknek appellatiója és újabban való meg rázása országunknak közönséges népét illetné, véghez vitele napról napra haladozna, melynek tovább tovább el múlások és haladozások sokaknak nagy károkra és nyilván való fogyatkozásokra volna, ezt is igen világosan meg próbált dologból tapasztalhatóképpen eszünkbe vettük, hogy a szeretet, a harag, a gyülölség és a magok hasznoknak kercsése a bírákat és a törvénytévőket itt a mi Székely Országunkban gyakorta nem engedi meg, hogy igazat lássanak és itéljenek. Mely pereknek halogatására és a törvényté-

vőknek bíráknak magok illetlen viselésére nézve, hogy jó idején gondviselésünk által igen szükségesnek itéltük lenni, és ugyan meg hihatatlanképpen örökösön minden féle lakóitól országunknak hogy megtartassék, el végeztük és el rendeltük, hogy ez Udvarhely és Keresztúr székin lakó székely atyafiaknak az elsői közűl négy embereket, és ugyan azon széken lakó lófejek közűl tizenhármat, az mü Székely Országunknak régi bé vett Authoritásából és hatalmából bíráknak és az igazságnak ki szolgáltatásának véghez vitelére rendeltünk, kik egy summában lésznek tizenheten, az kik minden székekben és országokban akár mi renden lévő székelyeknek személyeket és képeket viseljék. Mely bírák az választás után elsőben Istennek tartozó hütököt deponálván ezen, hogy ők sem szeretetre, sem könyörgésre sem pedig magok hasznokra nézve nem, hanem csak az egy Istenre, és annak igazságát szemek előtt viselvén, valami a két fél peres között igazság lészen, azt cselekeszik és végezik; melyet ha meg cselekesznek, igen jó, ha hol pedig nem, melyet Isten el távoztasson, ha a bírák közűl valamelyik Istenét el felejtvén, és a maga idvességét is hátra hagyván, vagy könyörgésért, vagy ajándékért, vagy pedig maga hasznáért az igaz útból valamely felé ki térne, az olyan mindjárt örök számkivetésre sententiáztassék, a mellett minden ingó bingó marháit és örökségét is el veszesse, és annak utánna mint olyan hamis hütü és lelki üsméretbéli és névbéli személy Székely Országunkban ne maradhasson és lakhassék. Az olyan is pedig, valaki az olyan hamis hitü számkivetetteknek haza jövésekben vagy meg maradásokban fáradna és munkálkodnék, hasonló számkivetésre mint olyan embereknek oltalmazója itéltessék és kárhoztassék. Továbbá hogy a meg nevezett bírák, melyek az meg írt mód szerént meg esküdtenek, törvények és itéletek héjában ne légyen, ezt végeztük, hogy valamely dologban törvényt mondanak, azt az ő itéleteket illendőképpen véghez is vigyék, igazságokat meg adván a Kapitányoknak és Király Bíráknak, a kik egyik a másik helyében esztendőnként következnek. A tisztviselők közűl ha valamelyik az üdő forgásában meg találkoznék halni, akkor mindjárást hasonló renden lévők közűl az meg holt helyében, kik ugyan azon meg mondott székben laknak, a mi Székely Országunknak arra rendelt Authoritásával és hatalmával mást válaszszanak, hogy az tizenhét

szám az mü országunkbéli bírák között meg ne fogyatkozzék és kevesedjék. Hogy pedig az meg írt rendelésünk és végezésünk illendőképpen véghez vitessék, ez okáért rendeltük közűlünk az vitézlő Patakfalvi Pétert, hogy az feljebb meg írt végezésünket és rendelésünket meg érthető szóval közönségesen mindeneknek hallására itt az egész gyűlésben mindenütt ki hirdesse és jelentse. Végezetre az egy néhányszor meg mondott bírák hasonlóképpen el választassanak ugyan itt mostan az egész gyülekezetnek jelen létiben, az ide alább meg írt okon országunknak birájokúl; az egész országnak pedig első és kiváltképpen valói közűl, a lófejek közül is ugyan a meg mondott Udvarhely és Keresztúr székbelieket válaszszanak, tudni illik Nyujtódi Pált, Kaczai Antalt, Benedekfi Jánost és Pétert, Bethlenfalvit, Patakfalvi Pétert, Kedei Kelement, Lokodi Pétert, Kedei Ferenczet, Szombatfalvi Gergelyt, Vágási Imrét, Patakfalvi Kelement, Márkos Mihályt, Bíró Balást, Lengyelfalvi Boldisárt, Fancsali Balást, Akadács Mihályt, Patakfalvi Lukácsot. Mely bírákat az mü bizonyos tudományunk szerént el választván, az elébb meg rít végezésünkre és rendelésünkre az meg mondott hüt szerént ugyan az közönséges gyűlésünkben meg esketők, mint annak rendi és módja kivánja vala. Azokáért mü is hasonlóképpen mind az elsők és kiváltképpen valók, lófejek és köz rendek fel emelvén jobb kezünket, erős hittel meg esküvénk, hogy mind ezeket a végezéseket örökké meg másolhatatlanúl meg tartjuk, és másokkal is meg tartatjuk. Melyeknek bizonyságára adtuk ez mü rendelésünkről írott levelünket pecsétünkkel meg erősitvén. Költ Udvarhelyt az feljül meg írt napon és esztendőben, Fő Kapitány Bögözi János ugyan Bögözi.

Ezt én Lengyelfalvi Orbán János Udvarhely széknek hütös Notariusa szóról szóra, ugy a mint a pecsétes original levélben volt, forditottam magyarra.

Ezen oklevelet, melyet, mint az alája tett jegyzésből látjuk, Lengyelfalvi Orbán János Udvarhely széki jegyző (a XVII-dik században) forditott az eredeti latinból magyarra, Udvarhely szék jegyzőkönyvéből a szék pecsétjével hitelesen kiadta 1769-ben Tibád Ferencz azon szék rendes jegyzője. Ezen hiteles másolatot a maros-vásárhelyi kir. tábla

átirta 1777-ben s ezen átiratát ismét átirta 1815-ben. Ezen legutóbbi hiteles átíratból adta azt ki Kilyéni Székely Mihály, A nemes székely nemzetnek constitutiói. Pest. 1818. 30—32. l. és utána Vajda László, Az erd. törvények historiája. Kolozsvár. 1830. 224—228. l. — Gr. Kemény Jozsef sajátkezü másolata, melyet a Székely Mihály által vele közlött egyszerű másolatról 1822-ben vett, megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. IV. köt. 123—128. l.), s minthogy ezen másolat a Székely Mihály által igen gondatlanul eszközölt kiadásnál sokkal helyesebb, jelen kiadásom alapjául azt fogadtam el. — Gr. Kemény József másolata alá tett jegyzetében azt irja, hogy ezen oklevélnek latin eredetije Udvarhely szék levéltárában van; én azonban ezelőtt több évvel Udvarhelyen járván azt a szék levéltárában hasztalan nyomoztam.

CCXXV.

Az erdélyi három nemzet Tordán 1505-ben tartott közgyülése által választott és meghatalmazott magyarok, székelyek és szászok Segesvárt 1506. febr. 10-dikén tartott gyülésében az igazságszolgáltatás ügyében hozott végzései.

Quod salua fide et fidelitate Regie Maiestati sueque Sacre Corone obseruanda, Jurisdiccioneque honore officiolatuum, Wayuode harum parcium Transsyluanarum scilicet et Comitum Siculorum remanente, per vniuersitatem Capituli ecclesie Albensis Transsyluane, ceterorumque Nobilium, Siculorumque ac Saxonum earundem parcium Transsyluanarum, in eorum congregacione generali alias Thorde feria quinta proxima post festum beate Lucie virginis et martiris, In anno Millesimo quingentesimo quinto, tandemque per certos **Nobiles, Siculos et Saxones** similiter per vniuersitatem Nobilium, Siculorumque et Saxonum plenaria facultate et auctoritate in personis eorum ad id electos, in ipsorum conuencione hic in Ciuitate Segeswar feria tercia proxima post festum beate Dorothee virginis et martiris in Anno domini Millesimo quingentesimo sexto celebratis, hic infrascripte disposiciones et articuli ordinati sunt et conclusi. In primis, quod ipse tres Naciones, Nobiles videlicet, Siculi et Saxones, vt fidelitatem Regie et Reginali Maiestati, Sacreque eius

Corone, defensionemque huius Regni Transsyluani similiter Sue Maiestatis, consequenterque ipsarum trium Nacionum vnanimiter et concorditer supportare possint. Et quod in Regno hoc Transsyluano Regie Maiestatis dominus Waijuoda per certa tempora non extitisset, per hocque Judicia eciam siue Jurium administraciones fieri non potuissent, nec possent modo quoque, occasione cuius ipsum Regnum Transsyluanum, per consequensque ipse tres Naciones quam plurima odia, discordiasque et dissensiones, oppressiones, nocumentaque et damna passa sunt. Pretextu similiter cuius ipsum Regnum Sue Maiestatis eciam Maiestati Sue sepius supplicasset, Sua quoque Maiestas certis et arduis Sue Maiestatis rebus expediendis occupata, exinde circa Regnum suum scilicet et tres Naciones prouidere nequiuisset. Et vt per huiusmodi ordinacionem et concordiam ipsum Regnum Sue Maiestatis, consequenterque ipse tres Nationes, presertim interim, donec Sua Maiestas Regnum ipsum Transsyluanum de Waywoda pacifico prouidere posset, quem videlicet Sua Maiestas in earundem trium Nacionum medio pacifice statuere et prouidere possit, Intereaque ipse tres Naciones vicissim et alternatim pacifice et vnanimes fieri, ac Regnum ipsum Sue Maiestati tranquille tenere et conseruare possent, Quia autem et ipsum Regnum Transsyluanum Maiestatis Sue in confinibus Turcorum, Tartarorum aliorumque hostium constitutum, illisque hostibus vndique circumdatum sit, hostesque per eosdem scilicet, et quamplurimos Incendiarios, qui inter alia nefanda acta iam admodum multiplicati, certas eciam et speciales atque solennes villas Sue Regie Maiestatis combusserunt et concremauerunt, necnon fures, latrones, predones, homicidas, falsarumque monetarum cusores, et eis vtentes, ac alios quamplurimos malefactores Regnum illud Transsyluanum Maiestatis Sue, consequenterque ipse tres Naciones diuersimode, plurimumque ac grauiter offenduntur, Et vt eedem tres naciones ad fidelia seruicia Regie et Reginali Maiestatibus, ad eorundemque hostium insultus reprimendos, ac defensionem eiusdem Regni extirpacionesque et eradicaciones malefactorum prompciores et abiliores ac securiores redderentur, magisque ipse tres naciones se ipsas pari uoto vnanimiterque voluntati Regie et Reginalis Maiestatum obtemperare et offerre possent, vt eciam dum easdem tres naciones similiter ad fidelia seruicia Suarum Maiesta-

tum scilicet et defensionem ipsius Regni contra hostium insultus vnanimiter consurgere opus esset, securiores efficerentur, Nam et modo vsque inter ipsas tres naciones tot et tante dissensiones, odiaque et suspiciones extitissent, quod dum ipse tres naciones absque presenti vnione et concordia in huiusmodi Regni defensionem insimul conuenire debuissent, tunc non aliud, nisi vt vna nacio, relicto hoste, cum altera nacione preliari excogitassent, Ista autem malorum genera pro maiori parte inter ipsas tres naciones ex eo orta fuissent, quod hactenus ex parte vnius nacionum predictarum alteri similiter earundem nacionum Judicium et Justicia per neminem administrata seu impensa fuissent, Et vt huiusmodi malorum genera de ipsarum parcium medio penitus et per omnia tollantur et eradicentur, ac eciam vt extirpaciones prescriptorum malefactorum facilius fieri possent, quod dum et alias huiusmodi malefactores de aliqua ipsarum nacionum medio extirpari debuissent, tunc malefactores ipsi se ipsos a facie Juris et Justicie absentando in medium alterius predictarum nacionum contulissent et recepissent, sicque malefactores ipsi nunquam extirpari potuissent, et deleri, prout absque huiusmodi concordia et vnione ipsarum trium nacionum deleri non possent eciam expost, hec subscripte Jurium administraciones ob has et alias salubres causas et raciones ordinate sunt et concluse, Quod ipsum Capitulum Transsyluanum de eorum medio vnum Judicem, scilicet Decanum ipsorum, Nobiles autem quatuordecim Judices de singulis videlicet Comitatibus singulos duos Judices, Siculi eciam ipsi similiter quatuordecem Judices, de quibusuis videlicet Sedibus duos Judices, Saxones eciam predicti de ipsorum medio Judices quatuordecem, Inter videlicet tres Naciones tamquam Judices arbitros elegerunt et ordinauerunt. Qui quidem Judices electi, siue arbitri, prestito prius superinde iuramento, quod inter has tres Naciones omnibus coram ipsis causantibus secundum posse ipsorum rectum Judicium et iusticiam facient, Interim, donec necesse esset, in duobus terminis infrascriptis, primo octauo vtputa die festi beati Georgij martiris in Oppido Wasarhel, tandemque similiter octauo die festi beati Martini Episcopi et confessoris nunc post se se nunc ante proxime futuris, in alio loco inibi protunc per ipsos Judices arbitros deputando semper insimul conuenire et congregari debeant, Vbi ipsi

Judices electi, siue arbitri, illos actus potenciarios, seu queuis alia facta et negocia, que per quamlibet ipsarum trium Nacionum alteri Nacioni a triginta duobus annis modo vsque commissa sunt, et forte deinceps perpatrarentur, modo subscripto adiudicare possint et finaliter terminare, Ita videlicet, quod ipsi Judices arbitri vniuersas lites sue causas per aliquam ipsarum Nacionum contra aliam Nacionem earundem motas, in quibus videlicet quispiam contra partem alteram in sentencia capitali conuinceretur, ad appellacionem partis conuicte ad Suam Maiestatem reuisioni scilicet eiusdem transmittere debeant et teneantur deliberandas, quarum deliberacionum series partes, ad terminos per ipsos Judices arbitros prefigendos, eisdem Judicibus arbitris reportare debeant, debite execucioni demandandas, Birsagia autem, in qua aliqua ipsarum trium Nacionum seu aliqui ex ipsis contra aliam aliquam partem predictarum trium Naciorum conuinceretur, extunc si scilicet Nobiles aliqui in Birsagijs conuincuntur, tunc, ex illis Birsagijs tanta pars, quanta alias lege et consuetudine Regni requirente Wayuode, vel eius vice Wayuode parcium Transsyluanarum prouenire debuerit, omni absque diminucione proueniat, Si autem similiter Siculi ipsi in Birsagijs conuincuntur, tunc modo simili illa pars eorum Birsagiorum, qua similiter alias consuetum fuit, Comitibus ipsorum Siculorum cedat. Vbi vero Saxones predicti seu aliqui ex ipsis in Birsagijs conuincuntur, similiter tanta pars, quanta videlicet alias prouenire debuit, Judicibus suis ordinarijs proueniat, nil ex ipsis Birsagijs dictis Judicibus arbitris proueniente. Hoc tamen ad rem specificato, quod ille lites, causeque et differencie, que inter se ipsos Nobiles, aut Siculos vel Saxones, inter quamlibet scilicet ipsarum trium nacionum moueri seu oriri contigissent, seu deinceps contingerent, more solito quelibet pars coram Judice suo ordinario in Sedibus proprijs iudiciarijs prosequi valeat atque possit, prout ab olim inter eos obseruatum fuit. Ceterum quod quelibet Nacio penes alteram Nacionem, semper dum opus fuerit, pro libertatibus et Juribus eorum, ita vt decet fideles regios, non parcendo personis vel rebus, expensisque et laboribus ipsorum, Sue Maiestati tamquam domino eorum gracioso, in quantum valent, humillime supplicent. Vbi autem Wayuoda harum parcium Transsyluanarum, sue Comites Siculorum aut alij quipiam quamlibet parcium vel Nacionum predictarum in

suis Juribus seu libertatibus opprimerent, seu quouismodo disturbarent, vel opprimere seu disturbare attemptarent, extunc omnes iste tres Naciones Regie Maiestati in tantum supplicent, vt sua Maiestas omnes tales de ipsarum Nacionum medio tollere et remouere, aut ab eisdem Wayuoda, Comite Siculorum, aut alijs quibusuis, protegere seu defensare dignetur gloriose.

Hiteles másolata papiroson, könyv alakban, jegyzői pecséttel hitelesitve, megvan a szász nemzet levéltárában Szebenben, erről gr. Kemény József által sajátkezüleg vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Supplem. V. köt. 331—340. l.). — Emliti s egyes pontjait idézi **Eder, Observ. crit. et pragm. ad hist. Transs. 216 és 254. l.**

CCXXVI.

A székely nemzet Agyagfalván tartott közgyülésének végzései. Kelt 1506-ban.

Mi Székely Ország földének lakói és az egész Székely Földön lévő székelyeknek közönségesen minden felső és alsó renden lévői, adjuk emlékezetére mindeneknek, a kiknek illik, ez levelünknek rendiben, hogy mi az ezer öt száz és hat esztendőben, az Urunk születésinek négy idejének ötödik napján [1]), Udvarhely széknek Agyagfalva majorjában az mü Országunknak közönségesen való szükséges dolgaiért kiváltképen való gyűlést hirdettünk és rendeltünk volna, hogy a külömb külömb féle egyenetlenségeket és hitván szokásokat el törlenénk és hadnánk; tetszék azért akkor mi nékünk, és ugyan világosan meg is jelenék, hogy a békeségnek ellenkezője, az irígység, és az egyenes egyességnek ellensége a kevélység minden nagy országokat el pusztitanak, és az előbbeni állapotjokban meg

[1]) Bizonyosnak tartom, hogy itt ez eredeti szövegben feria quinta Quatuor temporum állott: minthogy azonban a teljességgel nem szabatos magyar forditásból nem tudjuk, hogy a négy kántor böjt közzűl melyikről van szó, ezen székely közgyülés napját meg nem határozhatjuk.

rontanak. Hogy azért a községre eleve látó jó tanácsunkkal gondot viselhetnénk és pártütések miatt való veszedelmeket meg előzhetnénk, azt rendeltük, hogy az Országnak minden lakóitól híhatattanúl meg tartassanak, el végeztük, hogy senki a kiváltképpen valók és elsők közzűl, vagy a lófővek és tisztviselők közzűl, vagy pedig a közönséges renden lévő emberek közzűl, valamelyek Székely Országban laknak, ennek utánna ebben az országban, kiváltképpen Fejedelmünk tisztessége és hívsége ellen, úgy mint László Istennek kegyelmességéből Magyar és Cseh Országnak Királyának, nekünk kegyelmes Urunknak, és az ő Tisztviselőjének, tudni illik az Erdélyi Vajdának, és az Székelyeknek Ispánjának, vagy hogy a mü Országunknak romlására igyekeznék, és meg merészelné azt próbálni, hogy ehez társat is keresne magának, senki pediglen ennek utánna pártütésnek okáért se pedig rész szerént gyűlést ne inditthasson és celebrálhasson, és magának oly hatalmat és méltóságot ne tulajdonitson, hogy valami kevés esz vesztő embereket maga mellé ne merészeljen venni; hogy így a mi Országunkban tolvajságok, másnak meg nyomoritása, kergetése, meg ölése, rá támadása, egyenetlenséges veszekedések, bosszú állások, pusztitások és égetések, házaknak el hányások, hadak és üstökvonások, és egyéb akár mi veszedelmek ne támadhassanak, mint az el mult időkben egy néhányszor meg estenek; hogy az Országunkban valami taplója és kovásza a hitetlenségnek vagy pártütésnek a támadozók között teljességgel el száradjon és hervadjon; hogy így a szentséges Király méltóságának csemeret [1]) és meg unást, és a Király tisztviselőjének gondot és valami búsúlást ne hozzanak. Még úgy is, ha a királynak meg mondott tisztviselőitől valami törvénytelen háborgatás és kár vallás országunknak szabadsága ellen, vagy közönségesképpen, vagy csak rész szerént, mint a pártütők szoktak cselekedni, pártütéssel álljanak ellene; hanem közönségesen egy helyre gyüljünk és a meg bántott félnek segéljünk; ha csak rész szerént vagy közönségesképpen lett is a meg bántás, várakoztató és haladékoztató oltalommal segíjtsük közönséges egyenlő akarattal illendőképpen, hűségeinket is meg tartván, királyunkat tanáljuk meg, hogy így

[1]) Székely Mihály kiadásában, **Székely nemzet constitutiói 35. l.**, kézzelfoghatólag hibásan van adva „**czimeret**" az ide illő **csemeret** (csömört) helyett.

közönségesen tanácsot tartván jobb móddal állhassunk ellene, míg a helynek messze volta miatt mü is a kútfőhöz, tudni illik a királyunknak kegyelmességéhez és Magyar Országnak segitségéhez, kinek is mi is tagjainak hivattatunk, vagyunk is, illendő orvosságért mehetünk; hogy így az igen igen nagy Scithyából reánk maradott tökélletes hívségnek dicsérete, a mely még eddig minden pártütéstől, árultatástól, makula nélkül közöttünk meg maradott, ez után is közöttünk győzhetetlenül maradhasson meg. Ha pedig valaki közöttünk, vagy az elsők vagy vagy a lófűek közzűl, vagy a tisztviselők közzűl, a mint előbb meg írók, pártütést vagy arra való gyűlést tenne, vagy cselekedni meg győzettetnék: akkor mindjárt mint igaz tagtól el szakasztatott és közönséges végezésünknek rontója, ki közöttünk méltatlan, és Nemzetünknek árúlója, minden tisztességét és becsűletét el veszesse; ne is légyen az után soha örökké szabad törvényben venni, semmi tisztet ne is viselhessen, és itt Székely országban soha ne is lakhassék; mind az által, ha mi öröksége lészen, az ő igaz örökősire maradjon; és az ilyeneknek mint hitetleneknek senki a Fejedelmen kivűl gratiát, kegyelmet, néki ne adhasson, hanem ha az egész Székelység egyenlő akaratból, és minden ingó bingó marhája praedára, kapsira hányattassék, és maga örök számkivetésre üzettessék. Ha pedig ilyen árúltatásban az köz nép közzűl való találtatik, az is hasonlóképpen számkivetésre vettessék és minden javai praedáltassanak el; annak is Fejedelmen kivűl senki kegyelmet ne adhasson, hanem csak az egész székelység. Hogy pedig a meg írt rendelések és végezések erősen meg tartassanak, ez okáért mindnyájon, mind a nagyok és elsők, mind pedig a lófűek és köz rendek, fel emelvén jobb kezünket, meg esküvének mindnyájon ezekre az articulusokra, végezésekre, hogy minden pontjait változhatatlanképpen meg tartsák, a mindenható Istennek tisztességére, az Királyunknak hűségére, és az egyességnek meg maradására, állására. Továbbá a mely fogyatkozást az el mult ezer öt száz öt esztendőbéli gyűlésünkben, mely Udvarhelytt volt, mely végezésén ismertünk, most azt újabban ennyivel újitjuk és erősitjük, és mindeneknek meg tartani parancsoljuk: hogy ennek utánna a mü Országunkban semmi tisztviselő az Ecclesiától rendeltetett innep napokon annak meg útálására törvényt ne tehessen. Ha mely pedig a mü tőllünk rendeltetett

bírák közzül törvényt tenne, azt a törvényt erőtelennek hagyjuk és végezzük, azon kivül pedig az olyan bíró két marha bírsággal büntettessék; mely bírságot közönséges tisztviselőn a Fő Kapitány exequáltasson; ha pedig a Fő Kapitányon esik meg, tehát a Király Bíró a Fő Kapitányt is meg büntesse. Végezetre ez is tetszék mi nékünk, ez is ugyanazon gyülésünkben, noha hites törvény tévőket és bírákat rendeltünk, kik minden embereknek az Istennek igazsága szerént igaz itéletet szolgáltassanak: még is mind azon által látjuk, hogy kevés haszna vagyon; holott azt osztán senkitől végbe vinni nem látjuk. Az okáért jelen való gyülésünkben szentül rendeljük, hogy minden Bíró itt az mü Országunkban valamely valami dolgot ez után meg itél, és annak igazságát, úgy mint a kit tisztaságnak hívnak, fel veszi, tehát az olyan tizen ötöd napra a meg győzött félnek javaiból a győzedelmesnek eleget tégyen. Ha hol penig eleget nem akarna tenni, avagy ha ereje nem volna, hogy igazat tehessen, akkor tartozzék az ő Székinek Kapitányától és Tisztitől segítséget kérni, kinek ereje által igazat vehessen; de ha ugyan csak el veszteglené, tehát magáéból a Birónak a győzedelmes félnek tegyenek eleget; hogy a szegények és együgyüek az elégtételnek halogatásával nagyobb és több kárba ne essenek. Lettek ezek az végezések az fenn meg írt helyen, esztendőben és nap tájatt, az Gyergyai Lázár András elsőségiben, az Udvarhely széki elsők jelen létiben, úgy mint Bögözi János, Nyujtódi Pál, Kaczai Antal, Benedekfi János és Péter Bethlenfalviak, és Gergely János; Marus Székről peniglen és Aranyos Székről Apaffi Lénárt, Gyalakuti Mihály, Barcsai Gáspár, Tót Miklós, Alárd Ferencz, Tatár Gergely, Dénes András; Csík és Kézdi Székről Lázár Balás, Bláskó János, Györffi Sándor, Becz Imreh, Czakó János, Urbán Dimjén, Czirják Bernád, Kún Antal, Apor István és Csomortán László; Sepsi és Orbai Székből Kálnoki Bálint, Laczok Mihály, Czirják Balás, Daczó Péter, Mikó Mihály, Mihályffi István, Bíró Miklós. Ezeken kivűl számtalan sokaság, a kik a mi Székely Országunknak javáért meg halni készek volnának, és a Szent Koronához is hűséget tartanak.

Hogy ezen végzések, mint az Udvarhelyt 1505-ben tartott székely nemzeti gyülés végzései is, eredetileg latinúl keltek, kétségtelen, s azt is bizonyosnak tarthatjuk, hogy valamint az 1505-diki ugy ezen végzéseket is Lengyelfalvi Orbán János, Udvarhely szék jegyzője, forditotta magyarra a XVII. században. Ezen magyar forditást Udvarhely szék jegyzőkönyvéből 1769-ben hitelesen kiirta Tibád Ferencz azon szék jegyzője. Ezen kiadványt átirta a maros-vásárhelyi kir. tábla 1777-ben s ezen átiratát ismét átirta 1815-ben. Az 1815-diki kir. táblai átiratból közlötte Kilyéni Székely Mihály, **Székely nemzet constitutiói** 33—38. l., és utána Vajda László, **Az erd. törvények históriája** 228—234. l.

CCXXVII.

Ulászló király Perényi Imre nádornak, Szentgyörgyi és Bazini Péter országbirónak és erdélyi vajdának, Somi Józsa temesi ispánnak s az ország alsó részei kapitányának megparancsolja, hogy nemes Szentgyörgyi Tóth Miklósnak, kinek Benefalva és Kisfalud nevü helységeit a székely nemzeti gyülés, azért mert idéztetvén előtte meg nem jelent, s mert fia János a gyülés tilalma ellenére a vajda szolgálatába állt, lefoglalta s magát a székelységből kirekesztette, elvett jószágait tüstént adassák vissza, s ez ügyben a melyikök érkezik, rövid határidőre a két fél közt tegyen itéletet. Kelt Budán 1508. jul. 16.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris Spectabilibus et Magnificis Emerico de Peren Regni nostri Hungarie Palatino, et Judicicomanorum, ac Comiti perpetuo comitatus Abawijwariensis, necnon Comiti Petro, Comiti de Sancto Georgio, et de Bozijn Judicicurie nostre, ac Wayuode Transsiluano et Siculorum Comiti, Jose de Som Comiti Themesiensi et parcium Regni nostri inferiorum generali Capitaneo, Salutem et graciam. Exponitur Maiestati nostre, In persona fidelis nostri Nobilis Nicolai Thoth, de Zenthgijewrgh, Qualiter, ipse, hijs superioribus temporibus, per fideles nostros, Trium generum Siculos, parcium dicti Regni nostri Transsiluanarum, Racione quorundam negociorum, in medium ipsorum fuisset euocatus, qui propter suam validam infirmitatem, tunc temporis in medium ipsorum, accedere minime valusset, tandemque Nobilis Johannes filius dicti exponentis, contra

inhibicionem eorundem Siculorum, quam ijdem inter seipsos imposuissent, Ne aliquis eorum, ad seruicia predicti Wayuode nostri se conferret, familiaris eiusdem Wayuode nostri extitisset, prefatum exponentem de consorcio ipsorum segregassent, et exulatum commisissent, possessionesque puta Beneffalwa et kysfalwd vocatas, simulcum quattuor molendinis, ac Rebus et bonis eiusdem exponentis, tam mobilibus quam immobilibus, occupassent, occupatimque tenerent et conseruarent, eciam de presenti, potencia mediante. In preiudicium, et dampnum dicti exponentis valdemagnum, Vnde supplicatum extitit Maiestati nostre, vt eidem circa premissa, de opportuno Juris remedio prouidere dignaremur, Quia vero nolumus nos huiusmodi indebitas possessionum, ac Rerum et bonorum ipsius exponentis ablaciones, et accupaciones per predictos Siculos vt dicitur factas, sine debita animaduersione pertransire, fidelitati igitur vestre harum serie firmissime precipientes mandamus, quatenus receptis presentibus, et premissis suomodo se habentibus, prescriptas possessiones, simulcum dictis Rebus et bonis ipsius exponentis, modopremisso ablatas, eidem exponenti reddi, et restituifacere, Tandemque ambabus partibus, In vno certo, et breui termino, coram vobis accersitis, auditisque ipsarum parcium proposicionibus allegacionibusque, et responsis, partes inter easdem, in premissis, bonum et rectum Judicium facere debeatis, et teneamini, Vbi autem omnes pariter, huic negocio expediendo interesse non possetis volumus vt alter vestrum, premissa exequatur negocia, Auctoritate nostra Regia presentibus vobis in hac parte attributa, et iusticia mediante, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum Bude, die dominico proximo post festum diuisionis Beatorum Apostolorum Anno domini Millesimo Quingentesimo octauo.

Relacio Francisci de Warda Custodis
Albensis Secretarij Regij.

Eredetije M.-Vásárhely város levéltárában.

CCXXVIII.

II. Ulászló király megparancsolja az erdélyi vajdának, Bazini és Szentgyörgyi gróf Péternek, hogy az erdélyi szászokat fölkelésre és táborozásra soha addig ne szorítsa, míg az erdélyi nemesek és a székelyek a hadjáratra meg nem indulnak. Kelt Budán 1508. jun. 29.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie etc. Fidelibus nostris Spectabili et Magnifico Petro Comiti de Bozyn et de sancto Georgio, Judici curie nŏstre, Wayuode moderno, futurisque Wayuodis parcium Regni nostri Transsyluaniensium, eorumque Vice Wayuodis presentibus et futuris; Salutem et graciam. Expositum extitit Maiestati nostre in personis fidelium nostrorum Prudentum et Circumspectorum Magistrorum Ciuium ac Judicis et Juratorum ceterorumque Ciuium et inhabitatorum Ciuitatis nostre Cibiniensis, ac vniuersorum Saxonum septem et duarum Sedium Saxonicalium, ac Ciuitatum Brassouiensis et Bistriciensis earundemque districtuum, Quod dum contingeret vos ad aliquam generalem expedicionem, pro Regni necessitate, **Nobiles atque Siculos,** aliosque Regnicolas illarum parcium leuare, et ad exercituandum adstringere, prius et ante eosdem Nobiles et Siculos, ipsos exponentes, contra eorum antiquam consuetudinem et libertatem insurgere cum gentibus eorum faceretis. In quo et ipsi Saxones nostri non solum libertate eorundem priuarentur, verum eciam expensis et laboribus fatigarentur. Et quia Nos ipsos Saxones nostros in eorum antiquis libertatibus et prerogatiuis conseruari facere semper volumus, ideo fidelitatibus vestris harum serie firmissime precipiendo mandamus, vt a modo, quandocunque et quociescunque aliquam expedicionem generalem contra quoscunque hostes mouere vel instaurare contingeret, prefatos Saxones nostros non prius ad arma consurgere faciatis, quam ceteri Nobiles siue Siculi, atque Regnicole nostri, pro more et consuetudine eorum, cum eorum gentibus ad huiusmodi expedicionem proficiscerentur. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibentibus restitutis. Datum Bude in festo beatorum Petri et Pauli Apostolorum, Anno domini Millesimo Quingentesimo Octauo.

Eredetije a szász nemzet levéltárában. Szebenben. — Innen tette közzé Schuller, Umrisse und krit. Studien zur Gesch. von Siebenbürgen. I. Bd. Urkundenbuch 17. 18. l.

CCXXIX.

II. Ulászló királyi megegyezését adja arra az örök bevallásra, mely szerint Esztergomi Székely Ferencz a Székely-Vásárhely mellett fekvő Kisfalud helységet, minden más székely örökségeivel, tudniillik három lófőséggel együtt, Gyergyai vagy Szárhegyaljai Lázár Andrásnak 1000 arany forintért örökösen eladta. Kelt 1508-ban.

Vladislaus rex fassioni, quam Franciscus Székely de Strigonio super possessione Kisfalud vocata in medio terrae Siculorum penes oppidum Székely-Vásárhely in districtu Sedis Maros-Szék appellata existente, cunctis etiam alijs hereditatibus Siculicalibus, puta tribus Primipilatibus, quorum scilicet primus **in genere Medgycs in linea Dudor**, secundus modo simili **in genere Medgyes ac linea Kyurth**, tertius vero **in genere Halom et linea Náznán** nuncupata haberentur, Andreae Lázár de Gyergyo seu Szárhegyallya pro mille florenis auri fecisse dignoscitur, consensum cum Jure Regio ad vtrumque sexum praebet.

Igy adja ezen oklevél kivonatát Eder a **Scriptores rerum Trans. I. köt. Szeben 1797. 64. 65.** l. olvasható jegyzetben. — **Benkő József** Specialis Transsilvaniája után emlékezik ezen oklevélről **Benkő Károly** is **Maros szék leirása 319. l.**

CCXXX.

Szentgyörgyi és Bazini Péter gróf, országbiró és erdélyi vajda megparancsolja Héjasfalvi Ferencznek, hogy Petki György részére tanuvallomást tenni előtte még azon napon jelenjék meg. Kelt Beszterczse városában 1509. február 25-én.

Comes Petrus Comes de Sancto Georgio et de Bozijn Judex curie Regie Maiestatis Vaijuodaque Transsiluanus et **Siculorum Comes** etc. Nobili Francisco de Heasfalwa Salutem et fauorem Exponitur Nobis in persona Egregij Georgij de Pethk Quod ipse Racione et pretextu, quorundam Negociorum quasdam fassiones pariter et attestaciones coram Nobis faterifacere, per te haberet summe Necessarium Requirimus igitur te et Nichilominus tibi Regia in persona firmiter committimus, Quatenus, agnitis presentibus die hodierna coram nobis comparere debeas et tenearis Secus non facturus presentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum in Ciuitate Bistriciensi die dominico proximo post festum beati Mathie Apostoli Anno domini Millesimo Quingentesimo Nono.

(P. H.)

Eredetije az erd. Muzeumban (Mike Sándor gyüjt. I. köt.)

CCXXXI.

Szentgyörgyi és Bazíni Péter gróf országbiró, erdélyi vajda és székelyek ispánja megparancsolja Bodolai Béldi Pálnak, hogy miután a Bodolai Béldi Vitalis által ellene inditott perben a kitüzött határidőre előtte meg nem jelent, s ezért tiz márkában elmarasztaltatott, ez ujabb idéztető parancsa vétele után tizenötöd napra ez ügyben előtte jelenjék meg s a tiz márkát fizesse le. Kelt Szent-Ágotán 1510 mart. 9-dikén.

Comes Petrus Comes de sancto georgio et de busin Judex curie regie maiestatis vaijuodaque transsiluanus et **siculorum comes** etc. Nobili paulo beldi de bodola salutem et fauorem noueris quod nobilis Vitalius similiter beldi de eadem bodola Juxta continencias aliarum litterarum nostrarum euocatoriarum in primo scilicet termino coram nobis legitime stetit tu vero terminum ad eundem nostram in presenciam non venisti neque misisti Vnde te pro tua non veniencia in decem marcis conmisimus fore conuictum si te racionaliter non poteris excusare et quia adhuc cum premissa Secundario debebas euocari requirimus igitur

nichilominusque harum serie regia in persona firmiter conmittimus quatinus agnitis presentibus XV. die diei datarum presencium coram nobis comparere obiectis et querelis exponentis de iure respondere Ac de dictis X. marcis nobis et parti aduerse satisfacere debeas atque tenearis secus non facturus presentibus perlectis exhibenti restitutis datum in opido zenth agata, sabato proximo ante festum gregorij pape Anno mi. (millesimo) l. x. (1510).

Hátára irva: 15j0 feria secunda In festo scilicet Annunciacionis virginis gloriose In castro Zezerma, J. (In causam attractus) personaliter A (Actore) absente comparuit

Magister Paulus Barchaij
Secretarius Maiestatis persone.

Eredetije papiron az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Autogr. III. köt).

CCXXXII.

Fejér vármegye két alispánja és két szolgabirája bizonyitja, hogy Bodolai Béldi Pál kérelmére és ügyében egyikök, ugymint Kis-Enyedi János szolgabiró, a vármegyében kiküldetvén s vizsgálatot tartván igaznak találta, hogy Ilyefalván Laczuk Mihály urasága alatt lakó Csorda és Czigán nevezetü két oláh emlitett Béldi Pál 200 darab juhát ellopta. Kelt Enyed városában 1510. április 7-én.

Nos Thomas Mike de chezthwe et Blasius Cuchor de Gald Vicecomites et Johannes de Kysenyed et Gregorius chungwaij de dicta chezthwe Judicesnobilium Comitatus Albensis Transsiluane damus pro memoria Quod cum Nos ad legittime peticionis instanciam Nobilis Pauli Beldj de Badola prefatum Johannem Judicem nobilium de Sede nostra Judiciaria ad infra scriptam inquisicionem fiendam nostro pro testimonio duximus transmittendum et tandem exinde ad Nos reuersus retulit eomodo Quomodo ipse in dicto Comitatu procedendo et ab omnibus Nobilibus et ignobilibus quibus decens et oportunum fuisset diligenter Inquirendo et talem de subscriptis certitudinis resciuisset veritatem Quomodo hijs diebus su-

perioribus quidam czorda nomine et Chygan **Walachij in ijlijefalwa commorantes Siculicali** sub potestate Michaelis Laczouk ducentas oues prescripti pauli Beldj furassent et deabsentassent et quo sue placuit voluntatj fecissent vt manifesti fures testimonio presencium mediante Datum in opido Enijed in octauis festi Pasce Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo.

Eredetije papiron, a hátára nyomott három gyűrüpecsét maradványaiva, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom, Autogr. III. köt.)

CCXXXIII.

Héderfáji Barlabási Lénárt erdélyi alvajda és székelyek alispánja megparancsolja Háportoni Forró Balázsnak, Hidvégi Nemes Jánosnak és Mihálynak s Árapataki Laczok Györgynek, hogy Bodolai Béldi Vitálist, ki a vajda törvényszékén Bodolai Béldi Pál ellenében ennek dijában, 66 forintban, elmarasztaltatott, intsék meg ezen 66 forint lefizetésére, s azt vagyonából, ha ellent nem áll, vegyék meg; ha pedig ellent áll, idézzék ő elébe a megintéstől számitandó nyolczad napra. Kelt Héderfáján 1510. junius 5-kén.

Leonardus Barlabasij de Hederfaija Vicewaijuoda Transsiluanus et **Siculorum Vicecomes** etc. Nobilibus Blasio forro de Haporthon Johanni et Michaeli Nemes de Hijdwegh ac Georgio laczok de Arapathaka Salutem cum honore Noueritis Quod Nobilis Vitalius filius condam Petri Beldij de Bodola contra Nobilem Paulum filium Alexandri similiter Beldy de eadem Bodola Juxta continenciam adiudicacionis et efficacissimarum litterarum adiudicatoriarum Spectabilis et Magnifici Domini Nostri graciosi Waijuode Transsiluani in hwmagio eiusdem Pauli sexaginta sex florenos faciente conuictus est et aggrauatus, de quo idem Vitalius eidem Paulo hactenus nullam solucionem fecerit, et quia frustra forent Judicia Si ea que Judicialiter decernuntur debite execucioni non demandarentur, Requirimus igitur vos Nichilominusque vobis In persona dicti Domini Nostri graciosi Waijuode Transsiluani et comitis Siculorum firmiter committimus, Quatenus, agnitis presenti-

bus termino per prefatum exponentem vobis in prefigendo erga prefatum Vitalium personaliter accedentes Ammoneatis eundem dicatisque et committatis eidem verbo nostro, vt ipse super prescripto hwmagio ipsius Pauli eidem Juxta continenciam premissarum litterarum dicti Domini Nostri graciosi Waijuode Transsiluani etc. plenariam satisfaccionem Impendere debeat Qui si fecerit bene quidem alioquin vosmetipsi de et super huiusmodi hwmagio dicto Paulo de Bonis et Juribus possessionarijs ipsius Vitalij plenariam satisfaccionem accipere velitis Si per ipsum Vitalium potencialiter non fuerit contradictum et prohibitum, vbi vero contradictum fuerit et prohibitum, Tunc ipsum Vitalium ad octauum diem ipsius vestre Amonicionis euocetis nostram in presenciam Racionem superinde redditurum efficacem Secus non facturi presentibus perlectis exhibenti restitutis Datum in possessione Hederfaija feria quarta proxima post festum corporis Christi Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo.

Eredetije papiron, zöld viaszba nyomott gyűrűpecséttel, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autographum III. köt.)

CCXXXIV.

II. Ulászló egy felől az erdélyi nemesek és székelyek, más felől az erdélyi szászok között, a szászok ellen a nemesek vagg székelyek által a szászok rendes birái előtt inditott perek hova fölebbezése iránt folyt vitás kérdésben azt itéli, hogy az ilyen perek a szászok régi kiváltságai s szokásai szerént a szászok rendes biráitól ne a vajda elébe, mint a nemesek és székelyek kivánnák, hanem a király személyéhez fölebbeztessenek. Kelt Budán 1511. junius 15-én.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod cum his diebus inter fideles nostros Egregios ac Nobiles, necnon **Agiles viros trium generum Siculos** ab vna, ac prudentes et circumspectos magistros ciuium, ac Judices ac Juratos Seniores, vniuersitatemque Saxonum nostrorum septem et duarum

Sedium Saxonicalium, ac Brassouiensium et Bistriciensium, et terre Barcza, parcium Regni nostri Transsyluanarum, ab alia partibus, racione Judicij et Appellacionis a Judice ordinario certa lis et controuersia orta fuisset, Nobiles namque et Siculi nostri optabant, vt dum aliquis Nobilium vel Siculorum contra Saxones nostros, aut alterum ipsorum, racione cuiuscunque negocij aliquam causam seu litem haberet, Judex quidem ordinarius eorundem Saxonum causam ipsam adiudicaret, sed si idem Nobilis aut Siculus de eiusmodi iudicio talis Judicis ordinarij Saxonum contentari nollet, talem causam non in nostri presenciam, prout hactenus obseruatum fuit, sed in presenciam Wayuode pro tempore constituti, quo videlicet eciam alie cause, quas Saxones contra Nobiles vel Siculos habere solent, per viam appellacionis deducuntur, prouocari et appellari deberet. Contra vero ijdem Saxones nostri proponebant, quomodo ipsi semper et ab antiquo in huiusmodi libertate per diuos condam Reges Hungarie, nostros scilicet predecessores felicis memorie, sed et Maiestatem nostram illibate conseruati et illa vsi fuissent, vt dum in aliqua causa per Nobiles aut Siculos coram Judicibus ordinarijs Saxonum habita aliqua appellatio facta fuisset, ea non ad presenciam Wayuode earundem parcium sed in nostri presenciam fieri deberet, prout hactenus obseruatum esset, et super hoc eciam efficacissima et antiquissima priuilegia haberent, que eciam coram nobis et uniuerso consilio perlecta produxerunt, Supplicantes nobis in persona aliorum vniuersorum Saxonum nostrorum humiliter, vt eosdem in eiuscemodi antiquis libertatibus et consuetudinibus graciose conseruare ac manutenere dignaremur. Nos igitur hanc ipsam causam et controuersiam inter dictas partes premissis ex causis motam, in pleno consilio nostro cum dominis Prelatis et Baronibus ac proceribus ceterisque Assessoribus coram nobis assummentes, eandem diligenter secundum deum et iusticiam discucientes, et pertractantes, matura superinde cum eisdem dominis Prelatis et Baronibus ac Proceribus Assessoribusque habita deliberacione comperimus, quod predicti Saxones nostri, ex quo superinde priuilegia et libertates, a diuis condam Regibus Hungarie, nostris scilicet predecessoribus, concessas, per nosque confirmatas habent, et in eisdem hucusque semper illese conseruati, illisque vsi fuissent, in eiusmodi libertatibus permanere, ac per nos et successores nostros Reges Hungarie conseruari et manuteneri debent, in causisque illis, quas aut Nobiles aut Siculi simul vel seorsim singil-

latim contra eosdem Saxones nostros vel ipsorum alterum motas haberent, aut deinceps quocunque tempore mouerentur, et in quibus appellacio fieret, talis appellacio non in presenciam Wayuode pro tempore constituti, sed nostram presenciam fieri deberet. Qua propter Nos de consilio eorundem dominorum Prelatorum et Baronum ac procerum et Assessorum, prefatos Saxones nostros in predicta ipsorum libertate duximus relinquendos, decernentes, vt a modo deinceps futuris perpetuis temporibus, in his causis, quas predicti Nobiles ac Siculi simul vel seorsim et diuisim contra eosdem Saxones nostros, vel alterum ipsorum pro quacunque causa habuerint, et appellacio sequi deberet, talis appellacio non in presenciam ipsius Wayuode pro tempore constituti, sed in nostram presenciam ac successorum nostrorum Regum Hungarie semper fieri debeat, Quocirca vobis fideli nostro Spectabili et Magnifico Joanni de Zapolya Comiti perpetuo terre Scepusiensis, moderno Wayuode dictarum parcium Regni nostri Transsyluanarum et Comiti Siculorum nostrorum, futuris eciam Wayuodis et Siculorum nostrorum earundem parcium nostrarum Transsyluanarum Comitibus harum serie firmissime precipientes mandamus, quatenus acceptis presentibus prefatos Saxones nostros, aut eorum alterum, ad instanciam quorumcunque Nobilium et Siculorum nostrorum predictarum parcium nostrarum Transsyluanarum in quibuscunque causis, contra premissas eorundem Saxonum libertates, jura et priuilegia, ad standum Juri et Judicio coram vobis compellere et adstringere nullo unquam tempore presummatis, neque eosdem racione preuia in personis rebusque et bonis eorum quibusuis impediatis, sed si quipiam Nobilium et Siculorum contra eosdem Saxones nostros quidque accionis habent, vel habuerint, prosequantur id primum legitime coram dictis Judicibus eorum ordinarijs, inter ipsos videlicet Saxones nostros, et tandem pars non contenta causam suam non in vestram, et successorum vestrorum Wayuodarum sed in Maiestatis nostre presenciam, vt premissum est, ac successorum nostrorum Regum Hungarie prouocare debeat. Secus nulla racione facere presummatis. Datum Bude in festo Sanctissime et Indiuidue Trinitatis, Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo primo, Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo secundo, Bohemie vero quadragesimo secundo.

Ezen kiváltságlevelet át irta és megerősitette I. Ferdinánd 1552-ben, s ezen 1552-diki átiratot a szászok a gyula-fejérvári káptalan által ismét átiratták 1652-ben; s ezen utóbbi átirat megvan a szász nemzet levéltárában Szebenben. — A II. András kiváltságlevelével együtt átirta és megerősitette II. Ulászló ezen kiváltságlevelét Báthori István is 1583-ban, s ezen átirat is megvan a szász nemzet szebeni levéltárában. — Beszterczc város levéltárából vett másolata megvan az erd. muzeumban (Jos. Com Kemény Diplom. Trans. Supplem. V. 383—386. l.); az 1552-diki átiratból vett másolat pedig ugyanott Suppl. VII. 29. l. — Töredékeit kiadták Graeser Daniel, Verfassungszustand der sächs. Nation in Siebenb. Hermannstadt 1790. 82—85. l. s ez után Schlözer, Gesch. d. Deutschen in Siebenb. I. rész 84. l. és, Siebenb. Quartalschrift IV. köt. 159. l.

CCXXXV.

Antal solymosi plébanus bizonyitványa a jánosfalvi határban Váraljai Albert és Jánosfalvi Márton között viszály tárgyát képező bizonyos nyilföldek fölött tartott szemléről. Kelt Solymoson (Udvarhely széken) 1514. junius 28-án.

In nomine domini Amen Ego Anthonius presbiter de **Solijmos**[1]) recognosco per presens Cirographum Quod fui legatus vnacum Petro Pathakfaluj et Valentino Sijmon de Zenthmarthon per Nobilem dominum Andream lazar ad possessionem Janosfalwa vt revidere deberemus dirupcionem vinculj inter Albertum de Varalija et Martinum de Janosfalwa quorum testificaciones ambarum parcium audiuimus et Tandem in faciem terrarum **Nijl feld** fuimus ducti et ipse Martinus ostendit terras illas satas sibi successas dicebat: et vnam perveniendo insatam quam idem Martinus sic asserebat vt illam terram misisset ipsi Alberto tunc quidam laijcus sic dicebat vt illam terram insatam dedisset eidem laijco Martinus et propter siccitatem non potuisset arare, Datum in Solijmos in

[1]) **Solymos** (Nagy és Kis), valamint az ezen oklevélben emlitett többi helységek, mint **Patakfalva, Szent-Márton, Váralja** és **Jánosfalva** mind Udvarhely szék falvai

vigilia Apostolorum petri et pauli Anno domini Millesimo quingentesimo decimo quarto.

Item sic proponendo Coram, nobis vt si probarj poterit quod fecisset occupacionem ipse Martinus ex tunc in vinculis XX florenis convictus existat et nullam terram potuit ostendere ipsi alberto successam.

(P. H.) (P. H.)

Eredetije papiron a gr. Lázár család levéltárában.

CCXXXVI.

Szapolyai János erd. vajda, székelyek ispánja s a királyi hadak főkapitánya megparancsolja Maros szék kapitányának, király- és szék-birájának s a szék többi előkelőinek, öregeinek és táblabiráinak, hogy nemes Frátai Mátyás deákot, ki Alárd Ferencz és Szarvasdi Miklós ellen néhai Kakas Imre székely birtokai felett folytatott perében olyan levelet mutatott elő, melyben az alperesek a Kakasd helység határában fekvő Búcsúpada nevü darabocska földről elismerték, hogy ahoz semmi joguk sincs, ezen föld birtokába igtassák vissza. Kelt Hátszegen 1515. october 9-én.

Johannes de Zapolija Comes perpetuus terre Scepusiensis Waywoda Transsiluanus et **Siculorum Comes** ac Capitaneus Generalis Regie Maiestatis etc. Egregijs et Agilibus **Capitaneo, Regioque et terrestri Judicibus, ceterisque pocioribus et Senioribus ac Assessoribus Siculis Sedis Maros** Salutem et fauorem, Exponitur Nobis in persona Nobilis Mathie litterati de fratha, Quod cum Ipse, cum Agilibus **Francisco Alard** et **Nicolao filio Sigismundj Zarwasdij,** Racione Jurium Siculicalium condam **Emerici Kakas,** Coram Vobis, Quandam prosequi habuisset Causam, protunc in Vestri medium, Super facto Cuiusdam particule terre **Bwchwpada** vocate In territorio possessionis **kakasd** [1]) adJacentis, Quasdam produxisset litteras In quaquidem particula terre ijdem in causam attracti

[1]) **Kakasd** falu Maros széken, Maros-Vásárhelytől délre.

Nullum habere Dominium allegassent, seque de eadem extra negantes, Requirimus Igitur vos et Nichilominus vobis harum serie Regia in persona firmiter committimus, Quatenus, acceptis presentibus eundem exponentem, Juxta litterarum predictarum, Coram vobis productarum, continenciam, In dominium antefate particule terre Introducere, Eidemque restatuere debeatis, et teneamini. Nullo contradictore obstante, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum In Opido Haczak, In festo Beati Dionisij Episcopi, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Decimo quinto.

(P. H.)

Hátára jegyezve más kézzel, de azon kori irással: Presenti tempore Capitaneus fuit Stephanus Balasy, Judex Paulus Bala in persona Relicte condam gasparis Barchaij hoc est filie olim Blasij Meggijes.

Eredetije papiron, aljára veres viaszba nyomott pecséttel, az erd. Muzeumban (b. Orbán Balázs adományából).

CCXXXVII.

Szapolyai János erd. vajda és székelyek ispánja átirja és megerősiti Báthori István erd. vajdának 1492-ben Sepsi-Szent-György mezőváros részére adott kiváltságlevelét. Kelt Királyfalván 1515 december 15-én.

Johannes de Zapolya Comes perpetuus terre Scepusiensis, Wayuoda Transyluanus et Siculorum Comes, ac Generalis Capitaneus Regie Maiestatis etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod Agiles et circumspecti **Judex et Jurati Ciues Oppidi Sepsi Zenthghewrgh** in ipsorum ac tocius communitatis eiusdem Oppidi personis nostram venientes in presenciam, quasdam litteras quondam Magnifici Domini Comitis Stephani de Bathor Judicis Curie Regie, Wayuodeque Transyluanie et Siculorum Comitis super libertate pretacti Oppidi in pa-

pyro patenter confectas coram nobis exhibuerunt et presentauerunt, hunc tenorem continentes. Nos Comes Stephanus de Bathor (Lásd föntebb CCVI. sz.) Quibus productis et exhibitis, per eosdem Judicem et Juratos Ciues predicti Oppidi nobis supplicatum extitit, vt easdem litteras dicti domini Stephani de Bathor, vt dicitur super premissis libertatibus ipsorum confectas, ratas, gratas, et acceptas habentes, eisdemque beneuolum consensum prebentes, ipsum Oppidum Sepsi Zenthgewrgh in eisdem libertatibus ipsorum conseruare dignaremur. Vnde quia nos accepta huiusmodi supplicacione eorundem Judicis et Juratorum Ciuium per eosdem nobis propterea porrecta, pretaxatas litteras dicti domini Comitis Stephani de Bathor ratas, gratas et acceptas habentes, eidemque beneuolum nostrum consensum prebentes, ipsum quoque Oppidum Sepsi Zenthgewrgh in eisdem libertatibus suis conseruare volentes, imo ratas, gratas et acceptas habemus, beneuolumque nostrum consensum prebemus, libertatibusque in eisdem conseruamus presencium per vigorem. Quocirca vobis vniuersis **Capitaneis ac Regijs et terrestribus Judicibus, Senioribusque ac pocioribus Assessoribus quarumlibet Sedium Siculicalium** presentibus pariter et futuris, presencium noticiam habituris, Regia in persona firmiter committimus et mandamus, quatenus a modo in posterum annotatum Oppidum Sepsi Zenthgewrgh, scilicet vniuersos incolas et inhabitatores eiusdem, contra formam premisse exempcionis atque libertatis ipsorum in persona aut rebus eorum turbare, molestare atque dampnificare nusquam et nequaquam presumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in possessione Kiralyfalua vocata, Sabbatho proximo post festum beate Lucie virginis et martiris Anno domini Millesimo Quingentesimo Decimo Quinto.

Bethlen Gábor 1620-ki átiratából vett másolata megvan az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Appendix VIII. köt. 193. sz.)

CCXXXVIII.

Szapolyai János erdélyi vajda és székelyek ispánja Bodolai Béldi Pál panaszára Prásmár mezőváros biráit, a Béldi ellen általok elkövetett hatalmaskodás ügyében, maga elébe idézi. Kelt Szász-Sebesen 1517. aug. 4-én.

Johannes de Zapolya, Comes perpetuus, terre Scepusiensis, Wayuoda Transsiluanus et Siculorum Comes, etc. Prudentibus et Circumspectis, Judici Juratisque Ciuibus et consulibus, opidi Prasmar, Salutem et fauorem. Exponitur Nobis in persona Nobilis Pauli Beldij de Bodola, Quomodo ipse vos, Racione et pretextu, quorundam nouorum actuum potenciariorum, nostram in presenciam, in causam conuenire, et a Nobis Judicium et Justiciam habere vellet Jure admittente, legeque Regni requirente. Requirimus igitur vos, Nichilominusque vobis harum serie, Regia in persona, firmitter committimus, Quatenus coram nobis comparere debeatis, et teneamini, obiectis et querelis eiusdem exponentis de Jure responsuri. Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum In Zazsebes, In vigilia festi Beatissime virginis Marie de niue Anno domini Millesimo Quingentesimo decimoseptimo.

Eredetije papiron, veres viaszba nyomott pecséttel, az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplomatarium Autogr. III. köt.)

CCXXXIX.

Héderfáji Barlabási Lénárt erdélyi alvajda és székelyek alispánja megparancsolja Bethlenfalvi Balázsnak és Akadácsi Semjén Péternek, hogy miután az ő törvényszéke Kadicsfalvi Benedekfi Lászlónak Rugonfalvi Nyujtódi Pál ellen egy a Nagy-Küküllőn a bikafalvi határon lévő malom visszaváltása iránt Udvarhely széken folytatott s hozzá fellebbezett perében azt itélte, hogy Nyujtódi Pál a kérdéses malmot arra tett költsége megtéritése után tartozzék visszabocsátni, költségét pedig jó lelki ismerete szerint eskü alatt maga vallja be, ez itélet kelte után tizenötöd napra menjenek ki Bikafalvára s ott Nyujtódi Pál vallomását vegyék be. Kelt Héderfáján 1518. aprilis 8-án.

Leonardus Barlabasij de Hederfaija Wiceuaijuoda Transsiluanus, et Siculorum Wicecomes Egregijs, et Agilibus viris Blasio de Bethlenffalwa et Petro Semijen de Akadach debitam reuerenciam cum honore, Noueritis Quod nobis in die festi Beati Dionisi Episcopi vnacum nonnullis harum parcium Transsiluanarum Nobilibus, et Siculis hic in possessione Hederffaija constitutis, et existentibus Agiles **Ladislaus Benedekffij de Kaijdichfalwa** [1]) pro Agili Thome (igy) Benedekffij cum litteris procuratorijs sufficientibus, vt Actore ab vna, ac **Palus Nijwijthodij de Rwgonffalwa** [2]) pro se personaliter, vt in causam attractus parte ex altera, modum et formam legittime Transmissionis obseruando In figura nostri Judicij comparentes, In quadam Causa Racione et petextu cuiusdam Molendini in fluuio Nagij kijkellew, et in territorio possessionis **Bikaffalwa** [3]), existentis, et adiacentis, prefatus quoque in causam attractus inter cetera allegabat eo modo, Quomodo diebus superioribus preteritis, in presenciam Assessorum Sedis Wdwarhelij, fratres et consanguineos, quos dictum Molendinum Jure hereditario tangeret, ab eodem remutare, Juxta Regni consuetudinem, aliciasset, Ex quo ipse vendere conaretur, Annotatus actor, hoc precepto, Quandam prohibicionem Illis, statim et incontinenti, fecisset, vt nemo Ipsum Molendinum ad se remutaret, sed neque ipse in causam attractus cuipiam dare deberet, Quia remutacio illius Molendini ipsum concerneret, ac Juxta deliberacionem, Assessorum, dicte Sedis, Jure mediante, expensas prefati in causam attractı, plenarie persoluere promtus foret, et paratus, Idem vero, in causam attractus, huic consenciendo, Assessores dicte Sedis Ad Judicassent, hoc modo, Quod edificia predicti Molendini, puta, lignea, lapideaque et ferrea,

[1]) **Kadicsfalva** Udvarhely széken a Küküllő partján, Bethlenfalvával szemben fekszik.

[2]) **Rugonfalva** Udvarhely széken a Nyikó völgyének legvégső faluja.

[3]) **Bikafalva** Udvarhely széken Sz.-Udvarhelytől mintegy fél órára esik. A mult században Küküllőfalva, Nagy-Küküllőfalva nevet is viselt. Régen Szent-Lukácsfalvának is hivták. — **Orbán Balázs** szerint **Székely föld I. köt. 39. l.**, mivel tudjuk, hogy Lukács evangelistának jelképe a bika, feltehető, hogy a reformatió terjedtével a védszent jelképéről gúnyképpen nevezték Bikafalvának. E véleményt megdönti ezeo 1519-ben kelt oklevél, mely évben a reformatio Udvarhely széken bizonyosan nem volt elterjedve. — Még alaptalanabb az a népmonda, hogy Básta korában egész Udvarhely széken csak egy bika maradt volna meg e faluban, s arról nevezték volna el a falut Bikafalvának.

Qua inibi cognicio hominis cognoscere vallet [1]), Juxta condignam estimacionem proborum hominum, Ipse actor, in causam attracto plenarie persoluere teneatur, Econuerso Idem in causam attractus, dicto Actori, Ipsum molendinum dare et remittere debeat, eofacto, In causam attractus eo minime contentus, in nostram appellasset presenciam, hic autem coram nobis, eandem, et consimilem fecerunt proposiciones et responsiones, Quibus sic habitis, partibusque predictis, a Nobis in premissis, Judicium et Justiciam, eisdem, partibus elargiri postulantibus, Eorundem igitur Regni Nobilium, et Siculorum, nobiscum, in Judicio et examine presentis cause existencium; quesito et assumpto superinde consilio prematuro, ad Judicantes commisimus eomodo, Quod prefatus in causam attractus, sola sua in persona propria tantum de expensijs suis proprijs, puta edificij, et construccionis, atque preparacionis ipsius Molendini, cum (qu)a(nt)is eundem Molendinum edificare sew preparare fecisset, Juxta suam propriam animam, condignam estimacionem, et voluntatem, scilicet ad quanta Jurare audet, Sacramentum prestare debeat, et sic antefatus Actor, aut alij quipiam fratrum et consanguineorum, quos Ipsum Molendinum concernit, de expensis proprijs, dicti in causam attracti, plenariam satisfaccionem, Juxta Regni consuetudinem, eidem in causam attracti (igy) impendere teneantur, Idemquoque, eisdem, predictum Molendinum, sic remittere debeat, eofacto, Requirimus igitur vos, et nichilominus vobis inpersona Spectabilis, et Magnifici domini Johannis de Zapolia, Comitis, et Waijuode Transsiluanensis etc. domini nostri graciosissimi, suboneribus Sedecim Marcarum, firmiter committimus, et mandamus, Quatenus, agnitis presentibus, quintodecimo die, diei datarum presencium, ad faciem possessionis Bikaffalwa personaliter accedatis, Ibique, prescriptam, Juramentalem deposicionem, prefati in causam attracti, modo, et ordine superius narrato, audire, et acceptare, debeatis, et teneamini. Secus non facturi, presentibus perlectis, exhibenti restitutis, Datum loco, et termino in prenotatis, Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo octauo.

(P. H.)

Kivül: Juramentalis deposicio pro Egregio paulo Nijwtodij.

Eredetije papiron Gr. Eszterházi János gyüjt. Kolozsvártt.

[1]) Igy, **valet** helyett.

CCXL.

Szapolyai János erdélyi vajda s székelyek ispánja megparancsolja Ősi Ferencznek, Akadácsfalvi Semjén Péternek, Bereczki Bálintnak, Berze Gergelynek és Tatár Ferencznek, hogy azon Bethfalva és Timafalva közt fekvő székely örökség ügyében, melyet Kadicsfalvi Benedekfi László Nyujtódi Páltól, mint a ki azt előbb zálogban birta s csak a közelebbi években vette meg örökösen Adorján Miklóstól, mint nagyatja néhai Adorján Gergely öt illető örökségét vissza akar váltani, miután Nyujtódi Pál azt állitja, hogy ő ezen örökséget nem csak Adorján Miklóstól, hanem Adorján Gergelytől fia László kiváltására töle fölvett bizonyos összegért örökösen megvette, s oly rég birja, hogy az elévülés ideje már rég letelt, a bethfalvi és timafalvi szomszéd birtokosokat és más székelyeket julius 5-én a hely szinén eskü alatt vallassák meg, s a tanúvallatás eredményéről öt irásban vagy szóval tudósitsák. Kelt Udvarhelyt 1519. junius 11-én.

Johannes de Zapolija, Comes perpetuus terre Scepusiensis, Waijuodaque Transsiluanus, et Siculorum Comes etc. Agilibus Francisco Ewssij, Petro Semijen de Akadachfalwa, Valentino Bereczkij, Gregorio Berze et Francisco Thatar, Salutem et fauorem, Noueritis Quod Nobis In vigilia festi penthecostes proxime preteriti, vnacum Egregijs Vicewaijuoda ac Prothonotario nostris, ceterisque Sedis nostre Judiciarie Juratis Assessoribus, Siculis, hic in oppido Vdwarhel constitutis et existentibus, **Ladislaus Benedekffij de Kaijdachffalwa** pro se personaliter, presente Ibidem et adherente, Egregio **Paulo de Nijwthod,** Idem legittime euocacionis modum obseruando, ac Infigura nostri Judicij comparendo, Contra eundem proposuit eomodo, Quod quamuis quedam hereditas Siculicalis condam Gregorij Adorijan dicti, attaui Ipsius actoris, Inter possessiones **Bethffalwa** et **Thymaffalwa** [1]) vocatis (igy) adiacens, Que alias erga manus Egregij Pauli Nijwthodij, pro certa pecuniarum summa, titulo pignoris preextitissent, (igy) Quam quidem superioribus solummodo Annis retrolapsis Idem ab Agile Nicolao Adorijan, rur-

[1]) **Bethfalva** Sz.-Keresztúrtól egy negyed órára fekszik, **Timafalva** pedig ma ezen várossal össze van olvadva.

sum titulo perhennali sibi inscribi fecerit, atque procurauerit, Ex quo tamen hereditas prescripta eundem Ladislaum Benedekffij, Jure hereditario et successorio magis quam alios concerneret, de et super annotata pecuniarum summa eidem plenariam et omnimodam satisfaccionem Impendere, eandemque hereditatem ad se redimere et recipere, promptus esset, et paratus, velletque Jure admittente, Legeque Regni requirente, Quo audito Mathias Literatus de Fratha pro antefato Paulo Nijwthodij, cum procuratorijs literis nostris in eandem nostram exurgendo presenciam, Respondit ex aduerso, Quomodo Ipse pretactam hereditatem Siculicalem, Non solum ab ipso Nicolao Adorijan, sibiipsi perpetuasset, Sed quia eadem hereditas Siculicalis erga suas manus, multis iam temporibus retrolapsis, ex inscripcione ipsorum (igy) prefati Gregorij Adorijan, qui scilicet in sortem Redempcionis cuiusdam Ladislai filij sui, certam pecunie summam, In sortem vendicionis Illius ab ipso Paulo Nijwthodij accepisset, erga se teneret, detencio siquidem huiusmodi hereditatis tempus quoque prescripcionis longe transgressisset, Vnde premisse quidem Accioni, et Aquisicioni prelibati Ladislai Benedekffij Respondere minime obligaretur, In cuius Responsionis contrarium, Idem Ladislaus Benedekffij actor, eandem prescripcionem, In detencione huiusmodi Bonorum minime existere Replicando, Idem in verificacionem accionis sue prenotate se veridice attestacioni Vicinorum et commetaneorum dictarum possessionum Bethffalwa et Thijmaffalwa, aliorumque Trium generum Siculorum Sedis istius Vdwarhel, prefatoquoque Paulo Nijwthodij eandem attestacionem et communem Inquisicionem Nobis legittime requirentibus beniuole committendam submittebat, Ad quam perficiendam vos de necessario transmitti debere videbamini, Pro eo Requirimus vos nichilominusque vobis harum serie Regia in persona firmiter committimus, Quatinus agnitis presentibus, feria quarta proxima post festum visitacionis virginis gloriose, ad faciem terre littigiose, personaliter accedere, Ibique vniuersis vicinis et commetaneis pretactarum possessionum Bethffalwa et Thijmaffalwa, alijsque Trium generum Siculis prefate Sedis Vdwarhel, per dictas partes vel earum alteram Illac insimul et ad vnum eorum, sub onere Sedecim Marcarum per nos super eos qui ad huiusmodi Attestacionem faciendam requisiti venire, Testimoniumque veritati perhibere Recusauerint, Immediate et Irremissibiliter exigendis, convocatis et congregatis, partibus eciam predictis, vel earum legit-

timis procuratoribus presentibus, et primo ab eisdem vicinis et commetaneis, predictarum possessionum Bethffalwa et Thijmaffalwa, ac tandem alijsquoque trium generum siculis Iamfate Sedis Vdwarhel, ad fidem eorum deo debitam, fidelitatemque dicto domino nostro Regi et sacre eiusdem corone obseruandam, tacto dominice Crucis Signo prestandam, odio amore fauore Timore preceque et premio parcium postergatis, absque scrupulo cuiuslibet falsitatis. Solum deum et eius iusticiam ferendo pre oculis, partibus eciam predictis et earum legittimis procuratoribus tempore huiusmodi attestacionis semotis hinc procul et abiectis, de eo vtrum pretacta hereditas Siculicalis per annotatum Paulum Nijwthodij, a prefato solummodo Nicolao Adorijan, Jure perhennali, pro pretacta pecuniarum summa empta extiterit, et ante Illud tempus erga Manus suas titulo pignoris vsque ad huiusmodi terminum, tenta atque possessa extiterit, vel autem detencio eiuscemodi hereditatis Siculicalis tempus iam prescripcionis, hoc est Triginta et duos Annos, Quo scilicet Idem Paulus Nijwthodij eandem tenuisset, transgresserit, ac absque aliquali strepitu litis In pacifico dominio eiusdem perstiterit, an ne, e more communis Inquisicionis, Quemlibet eorum seorsum et singillatim Inuestigando, sciatis Inquiratis et experiamini, meram plenam atque omnimodam de premissis certitudinis veritatem, Et posthec huiusmodi communis Inquisicionis ac rescite veritatis premissorum seriem, prout videlicet et quemadmodum ac sub quibus formis verborum, per quemlibet eorum singillatim fuerit attestatum, cum proprijs ac possessionum Attestancium nominibus, vt fuerit expediens, ad octauum diem, diei execucionis vestre huiusmodi exhinc fiende computandum, Nobis in litteris vestris fide vestra christiana mediante rescribere, aut oretenus referre suomodo debeatis et teneamini, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Loco et termino in prenotatis, Anno domini Millesimo, Quingentesimo Decimo Nono.

(P. H.)

Eredetije papiron **Gr. Eszterházy János** gyüjt. Kolozsvártt.

CCXLI.

A székely előkelők Szapolyai János erd. vajda előtt kölcsönös szövetkezési szerződést kötnek arra, hogy jövendőben a székely földön minden pártoskodást és lázadást köz erővel megakadályoznak. Kelt Prásmáron (1519) junius 27-én.

Nos Johannes de Zapolija, Comes perpetuus terre Scepusiensis, Waywodaque Transsiluanus, et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus Tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod cum Nichil in terris sit, aut fiat, deo accepcius, vel nature humane accommodacius, quam communi patrie, vniuersorumque hominum cetui, quam optime, quamque studiosissime consulere, omnesque conatus, curas solerciam, omne denique studium et industriam ad vsum firmitatemque ipsius patrie, ac gentis sue referre, Quoque Ipsa salua sit, et Incolumis, presencia pariter et Impendencia exaccius vigilanciusque Intueri, et vniuersa discrimina, Que ex Incuria et desidia residencium eiusdem, facile incidere possit, Ita propulsare vt in tuto et tranquillo collocata et stabilita esse videatur, Sane Igitur Egregij et Agiles viri **trium generum Siculi**, puta **Anthonius Kwn**, Necnon T. et T. de T. [1]) In festo Beati Ladislai Regis, hic **in opido prasmar** coram Nobis constituti, In animo Ipsorum sepe Reuoluentes, graues Illas et prope exiciosas sediciones, contenciones atque emulaciones, Quibus **patria ista Siculicalis ipsorum**, hoc quoque tempore intermedio sepius incidi atque penurias et oppressiones inducere solet, prout Quisque facile idipsum conspicere potest, Volentes more optimorum Regnicolarum, et patrie sue amatorum atque conseruatorum, Eiusmodi enormitates, Radicitus de ipsorum medio euellere et eradicare, et Iam saltem, in presenciarum eiuscemodi extreme vnioni maturius consulere, Quandoquidem hoc vnum comperissent, vti concitatis in vnum plurimis parcialitatibus et odijs, Nonnulle persone singulares, aliorum periculis, non obtento Judicio anhelare et intendere diuersosque

[1]) Igen sajnálandó, hogy példányunkban, mely a felek valamelyikének használatára készült egyszerü de egykorú másolat, mind azon előkelő székelyek közzűl, kik e nevezetes szerződést kötötték, egyedül Kún Antal van megnevezve, s a többiek neveit a másoló restelte egyenként leírni. — Kún Antal Kézdi szék részéről jelen volt az agyagfalvi 1506-ki székely nemzeti gyűlésen is.

Rancores inducere solerent, ad quorum euitacionem vlteriorem, Taliumque proteruiam austeritatem, atque precipitem ruinam sedare et compescere volentes, Statuissent et ordinassent, omnesque et singuli in suis ac heredum et successorum suorum personis promisissent, prout nostri in presencia quilibet eorum sacramenti sui deposicione, Sub vinculo et obligamine Infrascripto promiserunt, et Assumpserunt, Statueruntque et ordinauerunt, vt Ipsi amodo deinceps, **libertatem et legem, Regni istius Siculicalis** [1]) vnanimiter fouebunt et conseruabunt atque tuebuntur, et Singuli ex Ipsis Jurisdiccione sue Sedis, In quo resident contenti sint et habeantur; Nec alteram sedem sibi propinquam gubernare pretendant quouismodo, Quodque Nullus ex ipsis aliquali exquisito sub colore, audeat aliquas et qualescumque de cetero facere parcialitates aut Insurrecciones alterum opprimere volendo, Nisi primum si aliqui Ipsorum, aliquos actus potenciarios, aut alia homicidia furticinia latrocinia tradiciones depredaciones Spoliaciones adulteria Incendia, et alia huiusmodi delicta commisisse fecisseque dinoscerentur, aut fecisse accusarentur, Extunc Is primum, in presenciam sui Judicis ordinarij conveniatur, atque citetur, et per processum Juris vsque ad sentenciam diffinitiuam condempnetur, Et post hanc latam sentenciam Si pars Illa aduersa et condempnata, Judicio et iusticie Repugnare, ac per inobedienciam superiori resistere vellet, Extunc mox talis persona lesa Waywodam sew comitem, semper pro tempore constitutum, penes se inducere et aduocare Qui si venire aut mittere adhoc Negligeret aut obmitteret, Extunc Illos qui premisse confederacioni in Illa sede residentes interessent, aut si Necessarium videbitur, ex altera quoque Sede sibi vicina conducere et penes se euocare, hijdemque penes Illum absque aliquali subterfugio aut occasione, Nisi eotunc aliquali aperta ac Manifesta et Ineuitabili preueniatur egritudine, (au)t in seruicijs sui domini occupatus de Necessario haberetur, Insurgere, atque Illum quem premisse Judiciarie deliberacioni sue Sedis calcitrasse, aut premisso suo Judicio minime obedisse conspicerent, Confestim capite si merebitur plecti, aut Juxta exigenciam sui delicti, Euersione scilicet

[1]) **A székely ország** elnevezés ezen korban a székely földön a kivatalos irományokban is használva volt, mint az 1505-ki udvarhelyi és 1506-ki agyagfalvi nemzeti gyülések végzéseiből láthatjuk, a köz életben pedig a székely népnél maig is divatos.

sue domus ac ablacione Rerum suarum, aut educcione ad exilium puniri, debitamque sui Reatus penam lugentem, facere valeant atque possint, Casu vero quo aliqua prescriptarum personarum, ad premissa ammonita penes Illum, qui Iustam suam Causam prosecutus fuisset, insurgere, Tali quoque persone lese subuenire, suoque auxilio adesse et interesse nollet, aut non curaret quouismodo, Extunc talis quoque premissa exequi obmittens, sew negligens, In amissione Capitis et omnium Bonorum fideique et humanitatis, ac honorum suorum convinceretur, et conuicta habeatur Eofacto, Et Is quoque instar predicti delinquentis, vbique persequi, et vsque ad Ipsius exicium propelli fugarique valeret atque posset, Idemque In medio aliorum trium generum Siculorum Nullam absque gracia Waijwodalj et Regni Siculicalis pro amplius facere possit Residenciam, Ne Igitur aliqui Ipsorum, hijs in partibus Regni Siculicalibus, Contra statum premissum, aliquas facere auderent Insurrecciones Sediciones ac oppressiones, prefati Siculi Nominatim superius conscripti, omnes stipulata manu promiserunt et assumpserunt, Et sub premissa sacramentali deposicione ad deum viuum et gloriosam ac intemeratam eius genitricem Mariam ac omnes sanctos et electos dei Jureiurando promittendo, sese mutuo et inalterutrum sub amissione fidei Ipsorum christiane ac honoris et humanitatis certificarunt, Quod In tali Casu, post scilicet factum sibi Judicium Nullus alterum derelinquet Sed alter alteri dum opus erit, studebit omnibus suis viribus semper et omni tempore fideliter ac exigencia sui Juris et Justicie Inuicem succurrere, et auxilio interesse, Si qui Nichilominus huic presenti constitucioni, ad presens propter ipsorum absenciam aut rei ipsius Ignoranciam Interesse forsitan Nequiuissent, Extunc statuissent Illos vsque ad Quintum decimum diem, diei datarum presencium coram Nobis comparere, et premisse ordinacioni sese ingeri posse, et alioquin presens ordinacio Talibus qui premisse constitucioni ausu temerario sese Immittere nolent, suffragari minime posset, Infra Reuolucionem vero huiusmodi decimiquinti diei Egregij quoque et Agiles T. et t. coram Nobis comparendo, premissa Sacramentali deposicione omnibus et singulis ordinacionibus, modo superius declaratis, per omnia consenserunt, et sese obligarunt coram Nobis. Harum Nostrarum vigore et Testimonio Litterarum mediante. Datum etc.

Egykoru egyszerü másolat az erd. Muzeumban (b. Orbán Balázs adományából). — Ezen oklevelet, tartalmából következtetve, bár keltének éve hiányzik, bizvást tehetjük 1519-re, mely évben a székelyek Szapolyai helytartója Hagymási Kristóf ellen föllázadtak s a Budáról sietve visszatért Szapolyai által Darócz és Homoród-Szent-Pál között megverettek. Lásd Kővári erd. tört. II. köt. 145. l.

CCXLII.

Szapolyai János erdélyi vajda és székelyek ispánja, a Sz. Ferencz rendi várdotfalvi (csik-somlyai) kolostor gvardiánja Gyulai János kérelmére, megerősiti az ezen kolostor 32 confratere részére Hunyadi János kormányzó és Mátyás király által adott szabadalmakat. Kelt Várdotfalván 1519. julius 22-én.

Nos Johannes de Zapolya Comes perpetuus terre Scepusiensis, Wayuodaque Transsiluanus et Siculorum Comes etc. Memorie commendamus tenore presencium, quibus expedit vniuersis. Quod cum vnacum nonnullis Nobilibus et Siculis in celebracione vniuersalis Judicij in medio trium generum Siculorum nobis iam isthuc ad Sedem Chijk feliciter attingentibus, hic in possessione **Vardotfalwa** [1]) constituti fuissemus, Religiosus frater Johannes de Gywla Guardianus fratrum minorum Chijkiensium de obseruancia regulari nuncupatorum, in sua ac ceterorum fratrum eiusdem Ordinis **in Claustro beate Virginis Marie istic fundato** [2]) degencium personis, nostram veniens in presenciam quandam libertatem ipsius, **per vniuersitatem trium generum Siculorum**, instar illius libertatis, quam alias quondam dominus Johannes de Hwnyad alias Regni Hungarie Gubernator Confratribus ipsorum pro tempore datis et donatis annuisset et concessisset, et postea Serenissimus quoque Princeps dominus Matthias Hungarie Dalmacie et Croacie Rex vigore litterarum suarum super consensus adhibicione libertatis eiusdem acceptasset atque ratificasset, datam et concessam, declarando et

[1]) **Várdotfalva**, most közönséges néven **Csik-Somlyó**, Csíkban a Somlyó hegy tövében.

[2]) Ezen kolostoron a várdotfalvi határon fekvő csík-somlyai convent értendő.

exprimendo in eo, vt quemadmodum Confratres ipsorum semper pro tempore constituti tali libertate vsi fuissent et gauisi, vt nemo omnino hominum eosdem Vitricos sew Confratres ecclesie predicte ad aliquod officium sew seruicium sine ipsorum fratrum voluntate eligere, nullusque ad deponendum Juramentum citare, aut quoquomodo iudicare posset et valeret, Quam quidem libertatem ex quibusdam literis dicti quondam domini Matthie Regis in Corona post festum beati Andree Apostoli Anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo Secundo transacto in papyro editis, Sigilloque suo Regali roboratis, nostroque conspectui productis, praescriptam libertatem per quondam dominum Johannem de Hwnyad Gubernatorem, atque ipsum olim Matthiam Regem inter cetera dedisse et annuisse seriose percepimus, Insuper quod idem Serenissimus Matthias Rex eosdem triginta duos Confratres, futurosque eorum successores, ab omni expedicione bellica tam generali quam particulari, ingressioneque lustracionum, domos eciam eorum ab omni censuum, taxarum, decimarum, nonarum, capeciarum, seruiciorum quorumlibet plebeorum et ciuilium exhibicione, contribucionum nostrarum tam ordinariarum quam extraordinariarum solucione exemptos et immunes semper esse voluerit, concesserit et iusserit. Supplicauit itaque nobis prefatus frater Johannes Guardianus, in sua vt premittitur ac dictorum fratrum personis, vt nos quoque agnita libertate, quam eciam de certis pocioribus Siculis Sedis Chijk sic fuisse reuera intelleximus, eandem libertatem gratam et acceptam habentes, nos quoque in persona Maiestatis Regie domini nostri graciosissimi Ludouici Regis nostrum adhiberemus consensum, prout eciam Serenissimns Rex Ludovicus hanc libertatem ratam habuisset. Cum itaque supplicacio dicti fratris Johannis Guardiani, tum ex premissa Regia, tum eciam Regnicolarum annuencia iusta fore dignoscebatur, Quando quidem et nos quoque Seraphico huic Ordini beati Francisci specialem prebeamus deuocionem, exaudita ipsius suplicacione, pretactam libertatem acceptauimus, confirmauimus, ratamque habemus. Insuper vt eciam cuilibet ex terris, pratis, fenilibus, syluis cedendis et glandiferis, quantum alijs quibuslibet cedit aut prouenit, cedat, similiter vt antefati Reges concesserunt, concedimus, ea tamen condicione, vt ijdem Confratres ipsorumque successores vniuersi modo consueto ad predictum Claustrum inseruire, iussaque fratrum exequi teneantur, si qui contumaces obedire nollent, alij loco ipsorum

assignentur. Quocirca vobis fidelibus nostris officialibus quorumcunque locorum committimus et mandamus firmiter, vt preattactos Claustri Vitricos sew Confratres hac libertate, immunitate et exempcione frui, gaudere sinatis, debeatis et teneamini, prout nos quoque hanc libertatem antefatorum Regum harum nostrarum litterarum vigore et testimonio perpetuo acceptamus, praemissamque annuenciam dictorum Regnicolarum et Siculorum affirmamus, approbamus et ratificamus. Datum in possessione Vardotfalwa feria quinta proxima post festum beate Marie Magdalene. Anno domini Millesimo Quingentesimo Decimo nono.

Johannes de Zapolya mp.

(P. H.)

Andreas Kewzegi mp.
Secretarius.

Ezen kiváltságlevelet átirták és megerősitették Báthori Zsigmond, Báthori Gábor, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György erdélyi fejedelmek és I. Leopold s III. Károly királyok. Mind ezen megerősitő levelek a gy.-fejérvári káptalan hiteles átiratában meg vannak a csík-somlyai Sz. Ferencz rendi convent levéltárában, s abból közli ezen levelet Benkő Károly, Csík, Gyergyó és Kászon leirások. II. rész 84—88. l.

CCXLIII.

Szapolyai János erdélyi vajda, alvajdájával Barlabási Lénárttal s Maros szék 12 esküdtjével együtt, néhai Szentes Miklós Szent-Miklóson s egyebütt Maros széken lévő székely örökségeit, melyeket Apafi Lénárt özvegye Dorottya, néhai Madarasi Miklós leánya tartott elfoglalva, miután az özvegy arra, hogy ezen örökségeket néhai férje néhai Szentes Miklóstól pénzen vásárolta, esküt tenni vonakodott, Szent-Miklósi Szentes Mátyás részére visszaadatni itéli. Kelt Székely-Vásárhelyen 1519. aug. 30-án.

Nos Johannes de Zapolija Comes perpetuus terre Scepusiensis Waywoda Transsiluanus et Siculorum Comes etc. Damus pro memoria Quod Nobis, feria tercia proxima post festum decolacio-

nis beati Johannis Baptiste, vnacum Egregio Leonardo Barlabassij Vice Waywoda nostro, ceterisque **duodecim Juratis coassessoribus Sedis Maros**, hic in opido **Zekelwasarhel** constitutis et existentibus Stephanus Gijewrghffij de **Chybafalwa** [1]) pro Nobili et Agili Mathia Zenthes de **Zenth-Mijklos** [2]) cum procuratorijs litteris nostris in figura nostri Judicij comparendo, contra Nobilem dominam Dorotheam Relictam condam Leonardi Appaffy, filiam videlicet olim Nicolai de **Madaras** [3]) proposuit eomodo. Quomodo prefata domina dorothea Quasdam hereditates puta terras arabiles feneta siluas Nemora, Necnon sessionem domus in possessione ZenthMyklos predicta et alia vbilibet in Sede Maros existencia, Que alias Agilis condam Nicolai Zenthes de eadem fratris condiuisionalis prelibati Mathie Zenthes prefuissent, prose occupasset potencia mediante, in preiudicium et dampnum prefati Actoris Manifestum, in quibus eidem Actori plus quam ducent(orum) fiorenorum (Au)ri dampna intulisset, Quo audito Bala de **Ehed** [4]) pro antefata domina dorothea in causam attracta c(um procuratorijs litter)is nostris Respondit exaduerso Quod prefata domina dorothea prescriptas hereditates, pro se Minime occupasset, (sed) prefatus condam Leonardus Appaffij Maritus eiusdem domine dorothee cum certa pecuniaria solucione sibiipsi per (condam) Nicolaum Zenthes dari et conferri procurasset, sicque filios ipsius Leonardi Apaffij puta Georg(ium Lad)islaum et Martinum concernerent, ijdemque Georgius Ladislaus et Martinus nunc extra has partes in regno Hungarie famula . existerent Ohhoc eadem domina ad hoc respondere non posset, sed ad prefatorum G(eorgij Ladislai et) Martini (a)duentum prorogari deberet, Quo percepto prefatus procurator Annotati actoris in persona eiusdem Res(pondit exaduerso) prefatus Leonardus Appaffij Nullum Jus hereditarium in partibus istis Siculicalibus habe prefatam dominam dorotheam, tamquam legittimam suam consortem, in eisdem hereditatibus Mo [5]) per consequens ad premissa memorata domina dorothea respondere tene-

[1]) Ma **Csiba**, össze épülve Szent-Miklóssal.
[2]) A mai **Káposztás-Szent-Miklós** a Nyárád völgyében, Maros széken
[3]) **Madaras** falu Maros széken.
[4]) **Ehed** falu Maros széken.
[5]) A pontokkal jelölt helyeken az oklevél ki van rothadva és szakadva.

retur, et prescriptam pecuniariam solucionem prefati Leonardi Appaffij tamquam ipsius domine dorothee propriam, ad solius ipsius domine Juramentum idem (procurator) dicti Actoris permittendo. Quibus sic habitis partibusque predictis Nullo ampliori documento eorum Allegata comprobantibus sed eisdem per Nos in premissis Judicium et Justiciam postularunt impertiri, Verumquia premissa Allegacio dicti procuratoris prefati Actoris Tamquam Justa et Juri consona videbatur, Pro eo Nos de eorundem dicti Vice-Waywode nostri ceterorumque Juratorum et coassessorum nostrorum Nobiscum In Judicio et examine presentis cause existencium consilio Judicando commisimus eomodo vt prefata domina dorothea ad premissa respondere, et premissam Juramentalem deposicionem Acceptare teneretur, Sicque ad nostram Trinariam requisicionem eadem domina dorothea iu causam attracta huiusmodi suum Juramentum deponere recusauit, Easdem hereditates prefato Actori pacifice et absque omni solucione remittendo, Datum loco et termino in prenotatis Anno domini Millesimo Quadringentesimo decimo nono.

(P. H.)

Eredetije papiron az erd. Muzeumban (b. Orbán Balázs adományából.)

CCXLIV.

Szapolyai János erdélyi vajda és székelyek ispánja, alvajdájával Barlabási Lénárttal és Maros szék tizenkét esküdt székbirájával, Benefalva helység lakosait, kiket a székely nemzet gyülése, midőn néhai Szárhegyi Lázár András néhai Szentgyörgyi Tóth Miklóst a székely földről számüzte, szabad székelyekké tett, Tóth Miklós fiának Jánosnak székely jobbágyaivá visszaítéli. Kelt Székely-Vásárhelyen 1519. sept. 5-én.

Nos Johannes de Zapolya Comes perpetuus terre Scepusiensis Waiuoda Transsiluanus et Siculorum Comes etc. Damus pro memoria. Quod nobis feria secunda proxima ante festum natiuitatis virginis gloriose vnacum Egregio Leonardo Barlabassy Vice Waiuoda

nostro, ceterisque **duodecim Juratis Coassessoribus Sedis Maros** hic in Oppido **Zekely Wasarhely** constitutis et existentibus, Mathias de Fratha pro Egregio Joanne Toth de Zentgergh cum procuratorijs literis nostris, presentibus ibidem et personaliter adherentibus incolis possessionis **Benefalwa** [1]), pro quibus Nicolaus Santha de **Zekelfalwa** [2]) astitit, contra eosdem proposuit eo modo. Quomodo temporibus elapsis, dum videlicet Egregius quondam **Andreas Lazar de Zarhegy** [3]) vnacum ceteris suis consodalibus Egregium olim Nicolaum Toth genitorem ipsius Joannis Toth de terra ista Siculicali expulisset et exulem eiecisset potencia mediante, ijdem Incole tamquam Jobagiones seu instar aliorum similium Jobagionum in wlgari **feolden lako,** simul cum vniuersis territorijs ipsorum nescitur quibus cunque ducti motiuis vniuersas terras arabiles, feneta, et sessiones domorum, simul cum territorijs eiusdem possessionis pro se occupassent, se ipsos quoque Siculos liberos facere minime formidassent, In quibus eidem Actori plus quam mille florenorum auri dampna intulissent, potencia mediante, in preiudicium et dampnum prefati Joannis Toth Actoris valde magnum. Quo audito prefatus Nicolaus Santha procurator prefatorum Incolarum in personis eorundem respondit in aduerso. Quomodo ipsi non potencia mediante se ipsos in Siculos liberos fecissent, sed **vniuersitas Regni Siculorum, intellecta ipsorum Incolarum iusticia, vt antea quoque Siculi extitissent, eosdem in liberos Siculos fecissent.** Quibus sic habitis, partibusque predictis nullo ampliori documento eorum allegata comprobantibus, sed eisdem per Nos in premissis Juris equitatem elargiri postulantibus, Verum quia ex premissis allegacionibus prefatorum Incolarum ex Benefalwa clare edocebamur, vniuersitatem Regni Siculorum non via Juris sed actu potenciario eosdem in Siculis liberos constituisse, ex eoque nullius vigoris existente, ijdemque Incole rursus eidem Joanni Toth iuxta veterem ipsorum libertatem instar suorum Jobbagionum readiudicari et committi debere videbantur manifeste, Propter quod nos de eorundem Vice Waiuode nostri ceterorumque duodecim Juratorum Assessorum no-

[1]) **Benefalvának** nevezik ma is Maros-Szent-Anna helység egy részét.

[2]) **Székelyfalva** ekkor még külön község volt, később Maros-Vásárhelybe olvadt.

[3]) Ez a Lázár András mint az 1506-ki agyagfalvi gyülés elnöke, Gyergyai előnévvel, egy 1508-ki oklevélben pedig Szárhegyaljai előnévvel van említve.

strorum consilio eosdem vniuersos Incolas ex Benefalwa simul cum vniuersis territorijs et metis tamquam Jobbagiones suos Siculicales, in wlgari **feolden lakokat**, annotato Joanni Toth Actori in perpetuum adiudicauimus decernentes et committentes, imo decernimus et committimus presencium per vigorem. Datum loco et termino in prenotatis, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Decimo nono.

A kolozs-monostori convent 1534-ki átiratában megvan ugyanazon convent levéltárában. Innen vett másolata az erd. Muzeumban (Jos. Com. Kemény Diplom. Trans. Supplem. VI. 213—216. l.)

Bayerische Staatsbibliothek München

Tárgymutató.

Abrud földje az Ompoj mellett (terra Obruth) 1271. 17.
Adorján család, Udvarhely sz. 1519. 334.
„ János, Aranyos széki székely 1436. 131.
„ István, székely ispán 1280. 20.
Agárd, Maros sz. 1484. 243.
Agyagfalva, Udvarhely sz. 1506. 313.
Akadács Mihály 1505. 308.
Akadás, sepsi székely 1252. 9.
Akna (salis fodina) 1222, 4.
Alárd Ferencz. 1506. 316.—1515. 328.
„ Jakab (Medgyesfalvi) 1451. 161.
„ László (Medgyesfalvi) 1464. 200 —1467. 208.
Al-Gyógy mezőváros, Hunyad vm. 1505. 305.
Alibég beütése Erdélybe 1480. 239.
Andrásfalvi család Maros sz. 1451. 163.
Angyalos, Sepsi sz. 1420. 112.
Apácza, Brassó vid. 1460. 185.
Apafi Lénárt (Nagyfalusi) 1498. 288.—1506. 316. — özvegye Madarasi Dorottya, fiai György, László és Márton. 1519. 343.
Apor, fia: János comes, unokái: István, Miklós, Demeter és Péter. 1311. 34. — Apor kézdi székely unokái 1319. 37.
Apor családtagjai 1319. 39. 1324. 43.
„ István (Szentmárton-Torjai) 1479. 231.
Apor István 1506. 316.
Aranyos földjéről adomány a székelyeknek 1289. 22.— 1291. 26. 1313. 35. — 1394. 86. — 1436. 130. — 1484. 240.
Aranyos melléki kézdi székelyek (1257—1272) 18. — közgyülése 1331. 44.
Aranyos sz. 1464. 200. — 1466. 203. — szabadalom-levele 1469. 211. — határjárása Toroczkó felé 1464. 201.
Árapataka Fejér vm. 1349. 53. 56. — 1415. 110. — 1462. 192.
Árapataki János 1360. 68.
„ család 1456. 170.

Bács, falu Kolos vm. 1420. 114.
Bácsfalu, Brassó vid. 1456. 172. 1460. 185.
Baczka-Madaras, Maros sz. 1392. 84.
Baczon (Sepsi-Baczon) 1421. 115.
Bágyon, Aranyos sz. 1291. 27.
Bákói püspökség Moldvában 1439. 143.
Bala Pál, Maros sz. birája 1515. 329.
Balási István, Maros szék kapitánya 1515. 329.
Balaskó Ferencz. 1406. 101.
Balázs, Olcs fia, Kézdi székely, Apor testvére. 1311. 33.
Bálintfalva, Maros sz. 1484. 243.
Balk vajda székely ispán 1387. 1388. 80. 81.
Bánfi István, székely isp. 1441. 144.

Barátfalva (ma Barátos) Sepsi sz. 1415. 109.
Barcsai Gáspár 1499. 291.—1506 316.—özvegye Medgyes leány 1515. 329.
Barcza föld 1349. 57. —kerület (districtus) 1427. 247.
Bardos, Maros sz. 1496. 284.
Barlabási Lénárt 1493 276. (Héderfáji) erd. alvajda s székelyek alispánja 1510. 323. — 1517. 332. — 1519 343. 344.
Baróth. 1224. 5.
„ (Sepsi-Baróth) 1421. 115.
Báthori András és fia György 1495. 283.
„ István, erd. vajda, székely ispán. 1481. 235. — 1484. 244. 251. — 1485. 255. — 1486. 257. — 1487. 265. — 1488. 267. — 1492. 269. —kegyetlenségei a székelyek ellen (1493) 272. — volt vajda 1495. 283.
Báthori Miklós váczi püspök 1495. 283.
Bebek Imre. Lásd Pelsőczi.
Becz család (Csík-szentmártoni és Csík-szentgyörgyi) czimeres nemeslevele 1456. 170.
Becz Imre 1506. 316.
Becze Márton (Szentpáli) 1486. 257.
„ Tamás (Szentpáli) Udvarhely szék kapitánya 1481. 236.
Béldi Pál (Bodolai) 1509. 321. — 1510. 322. 323. — 1517. 331.
„ Béldi Vitalis (Bodolai) 1509. 321. 323.
Benczencz (=Vincentius) székely, fiai István, Domokos és Mikó 1291. 24.
Benedekfi János és Péter 1505. 308. — 1506. 316.
„ László (Kadicsfalvi) 1518. 332. — 1519. 334.
Benefalva, Maros sz. 1508. 318. 1519. 345.
Bereczkfalva (villa valachicalis) ma Bereczk, m. v. szabadalma 1426. 120.
Bereczki Bálint 1519. 334.
Bergenye, Maros sz. 1451. 160. 1496. 285.
Berze Gergely 1519. 334.
Besenyei Pál, Sepsi sz. 1459. 182.
Besenyő, Sepsi sz. 1484. 253.
Besenyőfalva, Udvarh. sz. 1455. 169.
Besenyők (Biceni) Szárazpatakon 1324. 39. 41. — (Picheneti) 62. — Lázárfalván 1365. 69. (Bisseni) Alsó- és Felső-Rákoson. 1421. 115.
Besztercze város 1334. 45. censusa a székely ispánoknak 1453. 167.
Bethfalva, Udvarh. sz. 1519. 334.
Bethlen Domokos erd. alvajda 1462. (1472.) 191.
Bethlen Miklós 1495. 283.
Bethlenfalvi Balázs. 1518. 332.
Bicsak család (Mosoni) 1446. 156. — 1451. 163.
Bikafalva, Udvarh. sz. 1518. 332.
Biró Balázs 1505. 308.
Biró Miklós 1506. 316.
Baskó János 1506. 316.
Bodó Gáspár (Györgyi) egykor kir. lovászmester. 1462. 194.
„ Gergely (Györgyi) erd. alvajda 1446. 156.
„ Miklós sz. fejérvári prépost, kir. cancellarius. 1462. 194.
Bodola Fejér vm. 1420. 112.
Bodolai László 1360. 68.
Bogát (ma puszta) Aranyos sz. 1291. 27.
Bogáthi László 1464. 200.
Bogomér, Szoboszló fia, székelyek ispánja. 1235 előtt. 7.

Bolgár család Maros sz. 1453. 166.
Bonczhida mezőváros 1487. 266.
Bonyha, Küküllő vm. 1319. 37.
Bordi Benedek, (Kibédi). 1503. 303.
„ Erzsébet(Sz demeteri)1503. 304.
Borosnyai Péter, Sepsi sz. 1459. 182. — 1467. 208.
Borosnyó, Sepsi sz. 1415. 109.
Borsova, Csík sz. 1496. 286.
Bothfalva (Brenndorf), Brassó vid. 1415. 110. — 1428. 125.
Bottelök (a mai Benczencz falu). 1291. 24. 25.
Boza patak 1358. 65.
Bozkút(Fűzkút)Kolos vm. 1377. 77.
Bögözi János 1486. 257. — Udvarhely széki főkapitány. 1505. 308. — 1506. 316.
Bölön, Miklósvár sz. 1415. 110.
Braova (Prahow) folyó Oláhországban 1358. 65.
Brassai szászok. 1252. 10.
Brassó ispánja, Miklós, Bereczk fia 1351. 60.
Bún, Küküllő vm. 1301. 32.
Búza, 1469. 213. — mezőváros 1488. 267.

Csáki Ferencz, székely ispán. 1438. 138. — 1439. 144.
„ György, előbb székely ispán, 1405. 98.
Csáki László, erd. vajda. 1428. 117. — 1427. 227.
Csávás, Maros sz. 1496. 284.
Cseb, Udvarhely sz. 1503. 304.
Csebi család. 1503. 304.
Csegez, Aranyos sz. 1291. 27.
Csekelakai Miklós, nemes. 1331. 44.
Csibafalva, Maros sz. 1519. 343.
Csík. 1324. 42. — Csík sz. 1462. 194. — 1465. 203.
Csíki Balázs. 1486. 257.
Csík-Somlyói ferenczrendi kolostor. 1444. 153. — 1462. 193. — 1519. 340.
Csík-Szenttamási család. 1456 170.
Csomortán László. 1506. 316.
Csongvai Gergely (Csesztvei) Fejér vm. szolgabiró. 1510. 322.
Csupor Miklós (Monoszlai) erdélyi vajda és székely ispán. 1469. 211. — 1470. 214. 216.
Czakó János. 1487. 263. — 1506. 316.
Czegő (Szász-Czegő) Doboka vm. 1430. 127.
Czegei család 1430. 327.
Czirják Balázs. 1506. 316.
Czirják Bernát. 1506. 316.

Daczó János (Szentgyörgyi) 1415. 110.
„ János (Zaláni) Sepsi sz. 1459. 182.
„ László (Sz.Györgyi) 1407. 102.
„ Péter. 1506. 316.
Dálya. 1280. 21.
Darócz. 1224. 5.
Delne, Csík sz. 1496. 286.
Dénes, erd. vajda, szolnoki főispán. 1365. 68.
„ Tolon (?) fia, Aranyos melléki székely. 1313. 35.
„ András. 1506. 316.
Dengelegi Pongrácz János, erdélyi vajda, székely és temesi ispán 1462. 191. 192. — 1464. 199. — 1465. 203. — 1470. 216.
Dersenóczi Gergely, itélőmester 1462. 194.
Derzse, Doboka vm. 1462. 191.
Déva 1324. 39. — 1331. 44. — Déva vára 1324. 43.
Doboly, Sepsi sz. 1461. 190.
Dombró, Aranyos sz. 1291. 27.
Dózsa Mihály (Kibédi) 1499. 291.

Drág vajda, székely ispán 1387. 1388. 80. 81.
Drágfi Bertalan, erd. vajda és székely ispán 1493. 271.— 1494. 276. — 1495. 282.
Dudor ág. 1508. 320.

Egyed, Kalandos fia, Aranyos melléki székely 1313. 35.
Ehedi Bala 1519. 343.
Emőkei Miklós, székely alispán 1446. 156.
Epemező, Ependorf, 1334. 45.
Erdélyi nemesség közgyűlése Szász-Sebesen 1451. 161. — Kocsárd mellett, Aranyos széken 1459. 180. — Tordán 1459. 180.
„ országgyűlés Tordán 1505. 309.— Medgyesen 1459. 184. Szebenben 1494. 281.
„ család (Somkereki) 1451. 160.
„ István (Somkereki) 1467. 207.
„ Miklós (Somkereki) 1453. 166.
Erdődi Tamás, titeli prépost 1481. 239.
Erked falu 1360. 68.
Ernye, Maros sz. 1451. 160.

Fahid, ma puszta, Fejér vm. 1421. 118.
Fancsali Balázs 1505 308.
Fancsi Mihály 1474. 221.
Farkasszög, Aranyos sz. 1291. 27.
Farnasi Veres Benedek 1467. 207.
Fejes János, Aranyos széki ispán. 1469. 211. 212. — 1470. 214. 215.
Fel-Ajta (ma Közép-Ajta) Miklósvár sz. 1484. 253.
Fele, Maros sz. 1496. 284.
Félegyház, Aranyos sz. 1291. 27.
Felek, Fejér vm. 1478. 224.
Felső-Szentmihályfalvi Dénes, Aranyos széki székely. 1394. 86.
Fel-Torja, falu 1324. 39.
Felvincz 1291. 26. — 1349. 54.
Ferenczrendi boszniai minoriták a székely földön, Moldvában, Oláhországban 1439. 143. — 1444. 147.
Fiadfalva, Udvarhely sz. 1478. 224.
Fintaháza, Maros sz. 1451. 161.
Fogarasi oláhok 1434. 129.
Forró család (Angyalosi) 1420. 112.
„ „ (Bölöni és Szentgyörgyi) 1460. 185.
„ „ (Nagy-Bölöni) 1479. 226
Forró Balázs (Háportoni) 1510. 323.
„ Osvát (Háportoni) 1479. 233.
Földön lakó (jobbágy) 1519. 345.
Földvár, Aranyos sz. 1291. 27.
„ Brassó vidékén 1427. 124.
Füzeg, Aranyos sz. 1291. 27.

Galambfalvi család (Udvarhely sz.) 1456. 170. — 1459. 177. 179.
Gáldi Jakab 1280. 20.
Gégényi György, székely alispán. 1481. 236.
Gerebencz, falu, ma puszta, 1349. 53. 55.
Gerendi Mihály 1467. 207.
„ Miklós, comes, 1331. 44.
Gergely János 1506. 316.
Gidófalva, Sepsi sz. 1415. 109. 1420. 112.
Görgény vára, a székely ispáni tiszthez tartozott. 1426. 119. 1434, 129. — 1487. 266.
Gyalakuta (Gyulakuta), Maros sz. 1496. 284.
Gyalakuti család 1496. 284.
„ Mihály 1506. 316.
„ Péter, Maros sz. főbíró 1451. 163.
Gyalog 1096 (1396). 1.

Gyalmár 1291. 24.
Gyéres falu 1331. 44.
Gyergyó szék 1465. 203.
Gyógy 1271. 18. — 1291. 25.
György comes, Orbós fia, székely. 1344. 51.
Györgyfalvi Zsófia, Gyalakuti Balázsné, 1496. 285.
Györgyfi István (Csibafalvi) 1519. 343.
Györfi Sándor 1506. 316.
Gyula, néhai bán, 1271. 18.
Gyulai János, csik-somlyai gvardián 1519. 340.

Halmágy vár 1211. 2.
Halom nem (XV. száz.) 298. — 1508. 320.
Haranglábi György 1467. 208.
Harasztkerek, Maros sz. 1484. 243.
Harczó, Maros sz. 1496. 285.
Hari (ma Harasztos) Aranyos sz. 1291. 27.
Hátszeg, mezőváros 1515. 329.
„ vára, alatta ütközet a törökökkel 1421. 118.
Héderfája, Küküllő vm. 1510. 321.
Héderfáji István, beszterczei ispán 1459. 180.
Héjasfalvi Ferencz 1509. 321.
Hermány, Brassó vid. 1484. 246.
Hétúr, falu 1301. 32.
Hidastelök (ma Hidas) 1291. 27.
Hidvég 1462. 192.
Hidvégi család 1461. 190.
„ Bálint, Miklósvársz. 1459. 182
„ Székely Bálint 1461. 191.
„ Jakab és Demeter 1366. 70.
„ Mihály 1479. 226.
Hód (helységCsongrádban) 1289. 22.
Homoród folyó 1421. 115. — 1448. 158.
Homoród-Szentpál, Udvarhely sz. 1448. 159.
Hosszúfalu, Brassó vid. 1460. 185.
Hölgyes András (Zsákodi) 1487. 265.
Höltövény vára 1459. 184.
Hunyadi János, erd. vajda, székely és temesi főispán 1443. 145. — 1444. 155. — kormányzó 1448. 157. — 1451. 160. 161. — beszterczei gróf s ország főkapitánya 1453. 165. 166. — 1455. 169.
Hussiták Moldvában 1444. 147.

Jád falu 1334. 45. — 1412. 107.
Jakcs György (Kusalyi), kir. kincstárnok 1388. 81.
„ János (Kusalyi) székely ispán 1427. 124. — Jakcs János és Mihály, sz. ispánok 1427. 247. — 1428. 125. — 1430. 127. — Mihály, sz. ispán. 1434. 128. — 1435. 130. — 1437. 134.
Jalomicza (Iloncha) folyó Oláhországban 1358. 65.
Jánosfalva, Udvarhely sz. 1448. 157. — 1487. 265. — 1514. 327.
Jenőfalva, Csíkban 1406. 101.— 1496. 287.
Igriczi, Aranyos sz. 1291. 27.
Iklódi Márton 1467. 207.
Illyefalva, Sepsi sz. 1443. 146.— 1461. 190. — 1510. 323.
Imrefi Albert 1493. 273.
István, Dénes fia, székelyek ispánja 1315. 36.
„ mester, székelyek isp. 1368. 74. — 1369. 75. — 1370. 75.
„ moldvai vajda 1474. 222.
Judex regius (királybiró) 1466. 205. — 1515. 328. 330.
„ terrestris (székbiró) 1407. 102. 1409. 106. — 1466. 205. — 1515. 328. 330.

Ivásfokmező székely örökség eladása 1428. 125.

Kaczai Antal 1486. 258. — 1487. 263. — 1493. 274. — 1505. 308. — 1506. 316.
Kadicsfalva, Udvarhely sz. 1518. 332.
Kakas Imre 1515. 328.
Kakasd, Maros sz. 1515. 328.
Kállai Lőkös 1404. 96.
Kálnoki András, Sepsi sz. 1459. 182.
„ Bálint 1506. 316.
Kanizsai István, székely ispán 1390. 82. — 1395. 85. és 90.
Kápolna m. város 1437. 134.
Kapusi szászok 1349. 58 59.
Karácsonfalva, Udvarhely sz. 1461. 188.
Kászon sz. elválása Csíktól. 297.
„ „ szabadalma 1462. 194.
Kecskés vár, várnagyja Miklós, Erdőd fia, 1319. 37.
Ked (= kegyed, kegyelmed) czim. 1496. 286.
Kedei Ferencz és Kelemen 1505. 308.
Kelnöki Csel fiai Dániel és Salamon 1291. 24.
Kemény György (Gyerői) 1484. 250.
Kendi Antal, erd. alvajda 1479. 331
Kenéz, Oláhfalván 1301. 29. 30. — Bereczkfalván 1426. 120.
Kerczi apát 1271. 18.
Kerczi monostor 1398. 91.
„ oláhok 1252. 9. 10
Kercsed, Aranyos sz. 1291. 27.
Kerekegyház, Aranyos sz. 1291. 27.
Keresztúr (Bere—) Maros sz. 1484. 243.
„ mezőváros 1459. 179.
„ szék 1505. 307.
Kétaklok, Aranyos sz. 1291. 27
Kézdi esperest Péter mester 1349. 55.
Kézdi szék 1466. 205.
Kézdi székelyek (1096). 1.
Kibéd, Maros sz. 1499. 291.
Királyfalva, Küküllő vm. 1515. 330.
Királyi birtok székely földön. 1353. 63.
Királyköve vára 1459. 184.
Kis-Enyedi János, Fejér vrm. szolgabiró 1510. 322.
Kisfalud, Maros sz. 1451. 160. 1453. 166. — 1496. 284. 1508. 318. 320.
Kisfaludi Gerőfi család 1451. 160. 161.
Kis-Sebes, falu, Fejér vm. 1406. 99.
Kis-Szőlős, Küküllő vm. 1392. 84. 1446. 156.
Kízdi László 1360. 67.
„ Péter 1359. 66.
„ Sándor (Dicső-Szentmártoni) 1479. 231. 233.
Kocsárd, Aranyos sz. 1291. 27.
Kornis (de Tabajd), a Kornis család őse, 1403. 95.
„ Gergely (Szentpáli) 1486. 257.
Kökös, Sepsi sz. 1461. 190.
Kölpény, Maros sz. 1470. 216.
Köröspataki János 1382. 78.
„ Vas Mihály, Sepsi sz. 1459. 182.
Köszvényes, Maros sz. 1484. 244.
Kövend, Aranyos sz. 1291. 27.
Kövesd, Maros sz. 1451. 161.
„ (Mező-), Maros sz. 1496. 284.
Kuczor Balázs (Gáldi) Fejér vm. alispán 1510. 322.
Kudu, falu B. Szolnokban 1392. 84.
Kún Antal 1506. 316. — 1519. 337.
Kúnok (Cumani) 1228. 6.
Kutyfalva, Fejér vm. 1339. 48.
Küküllő folyó 1301. 32. — Kis Küküllő f. 1319. 37.

Küküllői kerület (districtus Kukullew) 1349. 53.
Küküllővár, kir. vár. 1421. 118.
Kürt ág 1498. 288. — 1508. 320.

Lábatlani János székely ispán. 1458. 176. — 1459. 177.
„ László, székely ispán és főkapitán 1459. 180. — székely és temesi ispán 1459. 181.
Laczk (Laczkfi) András, országbiró és székely ispán 1343. 49. — Székelyek, Brassó és Beszterczc ispánja. 1344. 51. — Székelyek, Brassó, Szathmár és Mármaros ispánja 1349. 57. 58. — 1350. 60. — Erd. vajda, elébb székely ispán. 1353. 62.
Laczok György (Árapataki) 1510. 323.
Laczok Mihály 1506. 316. — 1510. 323.
Lápos föld 1349. 57. 59.
László, erd. vajda 1301. 32.
„ „ „ (1377—1391 közt) 92.
„ Dezső fia, székely isp. 1373. 76.
„ Dezső fia, (Czegei), radnai tiszt 1377—1391 közt. 92.
„ csíki székelyek hadnagya 1342. 42.
László, székely és beszterczei ispán 1334. 45. 46. — 1337. 47. — Dénes fia, a Hermann nemzetségből, székely, csanádi és beszterczei ispán. 1339. 48.
Lázár András, Bálint fia, 300. Lázár András (Gyergyai), az agyagfalvi székely nemz. gyülés elnöke 1506. 316. — (Gyergyai vagy Szárhegyaljai) 1508. 320. — 1514. 327. — (Szárhegyi) néhai 1519. 345.
Lázár Balázs 1506. 316.
„ Bálint (XV. száz.) 298.
„ Bernát 1406. 101.
„ Ferencz (XVI. száz.) 301.
Lázárfalva, Fejér vm. (ma Csíkban) 1365. 69.
Lekencze, Beszterczе vidékén 1430. 127.
„ halastó, Maros sz. 1470. 217.
Leményi család 1426. 120.
Lengyelfalvi Boldizsár 1505. 308.
Lépes Lóránt (Váraskeszi), erdélyi alvajda. 1420. 112.
Lévai Cseh Péter, erd. vajda 1439. 139.
Lófő 1096 (1396). 1. — 1353. 63.
Lófőség (primipilatus) 1498. 288. 1499. 291. — 1508. 320.
Lokkászon (Lok völgye Kászonban) 1324. 42.
Lokodi Péter 1505. 308.
Longus Campus (Kimpolung) Oláhországban 1382. 78.
Losonczi Dezső, elébb erd. vajda, székely ispán 1441. 144.
Losonczi Dezsőfi László, székely ispán 1461. 188. — 1467. 207.
„ László, erd. vajda és székely ispán 1493. 271.
Lőkös, székelyek és Brassó ispánja 1353. 62. — 1355. 64.
Lőrincz, erd. vajda s valkói főispán 1251. 8. — 1252. 19.
„ Miklós püspök 1096 (1396) 1.
Lukafalva, Maros sz. 1409. 106.
Lyukitelök, Aranyos sz. 1291. 27.

Mácsai György, előbb székely ispán 1405. 98.
Madarasi család Maros széken, 1409. 106.
„ Miklós 1484. 243.
Magyar Balás (Mérai), erd. vajda, székely ispán 1473. 220.

Magyar János bereczki kenéz 1426. 120.
Majos (Moyus) székelyek ispánja 1291. 28.
Málnás, Sepsi széken 1366. 70.
Málnási András primipilus (hadnagy) Háromszéken 1407. 102.
Marczali Dénes, székely ispán 1404. 98.
Márkos Mihály 1505. 308.
Maros folyó 1222. 4.
Maros szék 1465. 203.
Maros-Vásárhely. Lásd: Székely-Vásárhely.
Maróthi János székely ispán 1398. 91. — macsói bán 1404. 96.
Martonfalvi Geréb család 1406. 99.
„ Gergely székbiró (judex terrestris) 1407. 102.
Máté erd. vajda 1271. 17.
Medgyes, Aranyos sz. 1291. 27.
„ nem. 1498. 288. — 1508. 320.
„ Balázs (Erdő-Sz.györgyi) 1481. 238. — leányai Márta és Anna 1486. 259.
„ Zsófia (Erdő-Sz.-györgyi) 1495. 283.
„ szék a székely ispán hatósága alól fölmentetik 1402. 93.
Medgyesfalvi Jakab, marosszéki albiró 1451. 163.
Mező-Madaras, Maros sz. 1470. 216.
Mihálcz Benedek (Dobolyi) 1479. 231.
Mihályfi István 1506. 316.
Mike Tamás (Csesztvei) Fejér vm. alispán 1510. 322.
Mikó család (Hidvégi) 1349. 53.
„ Lőrincz „ 1476. 423. — 1479. 231. — 1486. 259.
„ Mihály 1506. 316.
Miklós comes, Dees fia, 1301. 32.
„ erd. vajda és szolnoki főispán 1355. 63.
Miklós, Losonczi Dezső fia, egykor székely ispán 1392. 84. — (1377—1391 közt) 92.
Miklós, Pető fia, székely ispán 1377. 77.
Miklósvár 1211. 3.
Miklósvár szék szabadalma 1404. 97. — 1459. 181.
Miriszló, Fejér vm. (XV. század végén) 295.
Mohács, Aranyos sz. 1291. 27.
Morgondai Mihály 1487. 266.
Moson falu Maros sz. 1446. 156.

Nádas falu 1301. 32.
Nádasi László erd. alvajda 1412. 107.
„ Nagy Simon 1456. 173.
„ Salamonfi Mihály székely ispán 1405. 1406. 99. — 1407. 102. — 1408. 103. — 1409. 104. 105. — 1412. 107. — 1414. 108. — 1415. 109.
Nagy-Ajta 1211. 3.
„ Baróthi Ripó Demjén, Miklósvár sz. 1459. 182.
„ Boldogasszonyfalva Csíkban 1406. 100. — 1496. 286.
„ Bölöni Péter Miklósvár sz. 1459. 182.
Nagylaki András, nemes 1331. 44.
„ Márk és Tamás, Aranyos széki székelyek 1394. 86.
„ Márton 1467. 208.
Náznán ág 1508. 320.
Náznánfalva Maros sz. 1453. 166.
Nemes család (Hidvégi) 1510. 323.
„ „ (Kálnoki) 1428. 125.
„ Mihály (Hidvégi) 1476. 223.
Nyárád folyó 1461. 188.
Nyárádtő, Maros széken 1409. 106. — 1461. 188.
Nyilföld 1514. 327.
Nyujtódi család 1426. 120.
„ György 1487. 266.
„ János 1455. 169. — 1459. 177.

Nyujtódi Pál 1486. 258. — 1487. 263. — 1505. 308. — 1506. 316. — (Rugonfalvi) 1518. 332. 1519. 334.

Obrothusa Aranyos sz. 1291. 27.
Oláhfalu (villa Olachicalis) 1301. 29. — 1406. 100.
Oláhok (Olachi) 1228. 6.
„ barmaiból kir. jövedelem 1256. 13. — 1263. 14.
„ földe (terra Blacorum) 1222. 5.
„ lázadása 1484. 250.
Olcsa (ma Ócsa Pest vm.) 1311. 34.
Olt folyó 1211. 3. — 1222. 4. — 1252. 19. — 1349. 56.
Oltszeme, Sepsi széken 1366. 70.
Ompoj folyó 1271. 17.
Orbai székelyek 1096 (1396) 1.
„ szék 1466. 205.
Orbán, várhegyi várnagy 1353. 62.
Oroszfáji István, Laczk András székely ispán medgyesi tisztje 1349. 59.
Ököradó a székelyeknél 1493. 273.
Ökörsütés 1301. 31.
Őrlöcz nem. 1499. 291.
Őrményes, Aranyos sz. 1291. 27.
Ősi Ferencz 1519. 334.
„ Sándor 1486. 258. — 1487. 263.

Paksi László, székely ispán 1458. 176. — 1459. 177.
Pálfalva, Udvarhely sz. 1455. 169. 1459. 177. 179.
Pálfi Ilona (Fiadvalvi) fiúleány. 1478. 224.
Pardaj Aranyos sz. 1291. 27.
Patakfalva, Udvarhely sz. 1487. 265.
Patakfalvi Kelemen 1505. 308.
„ Lukács 1505. 308.
„ Péter 1487. 265. — 1505. 308. — 1514. 327.
Pataki Antal, kászoni lófő (XV. sz.) 297.
Pelsőczi (Bebek) Péter, székely ispán 1426. 120.
„ Vajdafi (Bebek) Imre, székely ispán 1438. 138. — 1439. 144.
Penye Benedek 1479. 231.
Perényi Péter, székely ispán 1398. 91. — volt székely ispán 1404. 95. 96.
Peselneki Máté 1360. 67.
Péter, székelyek ispánja 1299. 29.
Petki család (Derzsi) 1478. 224.
Petki György 1509. 321.
Pócsfalvi Benedek székely 1498. 288.
Polyántelök (ma Polyán) Aranyos sz. 1291. 27.
Ponya fia Mihály primipilus (=hadnagy) Maros széken 1409. 106.
Pököri Tótországban (XV. sz.) 300.
Prásmár, mezőváros Brassó vid. 1484. 245. — 1517. 331. — 1519. 337.
Prásmári Theel 1360. 68.
Primipilus (=hadnagy) 1407. 102. — 1409. 106. — 1466. 205.
Primipilusok (lófők) 1473. 221.
Primorok 1473. 220.
Probstdorf (Prépostfalva) 1280. 20.

Radna (1377—1391 közt) 92.
Rákos (Alsó és Felső) praediumok, ma faluk F. Fejér vrm. 1421. 115.
Ramocsa Lőrincz és Mihály, görgényi várnagyok 1481. 235. székely alispánok 1481. 236.
Recsenyéd, Udvarhely sz. 1487. 263.
Rédei János, erd. alvajda 1462. (1472?) 191. — 1469. 212.
Régen 1455. 169. — mezőváros 1488. 267.

*

Renold comes, Tamás székely ispán Aranyos melléki tisztje 1319. 37.
Réten falu Alsó-Fejér várm. 1456. 173.
Réty, Sepsi sz. 1484. 253.
Roland, erd. vajda 1291. 28.
Romoz 1291. 24.
Rozgonyi János, erd. vajda 1460. 187.
„ Osvát, székely ispán 1453. 165.—1455. 168. 1457. 175. 1458. 176. — 1460. 187. — 1461. 188.
„ Rajnáld, székely ispán 1451. 1452. 1453. 164. 165. — 1454. 168. — volt székely ispán 1458. 176. — székely ispán 1460. 187.
„ Sebestyén, erd. vajda és székely ispán 1461. 187.
Rudai György 1448. 159.
Rugonfalva, Udvarhely sz. 1518. 332.
Ruszka (Göncz-Ruszka) Abauj vm. 1403. 94.
Rüdel János, brassai plebánus 1454. 168.

Sámsond, Maros sz. 1470. 216. 1496. 285.
Sándor család (Sárdi) 1368. 74.
Sárd, Búu mellett, 1301. 33.
Sárvárad (ma nem létezik) 1420. 112.
Schönberg (Pulcher mons, magyarul Leses) 1280. 20.
Sebesvár 1462. 193.
Segesvár (castrum Sex) 1280. 21. 1301. 32.
Selyk szék, a székely ispán hatósága alól fölmentetik 1402. 93.
Semjén Péter (Akadácsi) 1518. 332. 1519. 334.
Sényő Szabolcs várm. 1346. 52.
Sényői Pál székely 1346. 52.
Sepsi szék (terra Sebus) 1224. 5. 1366. 70. — 1404. 97. — 1466. 205. — 1484. 252.
„ székelyek 1096 (1396) 1. — 1252. 10. — 1349. 56.
„ -Szentgyörgy Lásd: Szent-György.
Sikesd Miklós és János (Teremii) 1481. 236. — 1486. 257. — 1487. 263.
Sikesdfalva (ma Siketfalva) Maros sz. 1484. 243.
Siklósi Péter görgényi ispán 1499. 291.
Simon bán fiai 1342. 50.
„ Bálint (Szent-Mártoni) 1514. 327.
Siroki Mátyás 1493. 276.
Sófalva, Udvarhely sz. 1493. 276.
Solymos, Udvarhely sz. 1514. 327.
Sólyomkő vár és torony, hajdan a csík-tusnádi székelyek őrhelye 1421. 117.
Sombor, ma puszta F. Fejér várm. 1349. 53. 55.
„ (Szász-Sombor) 1481. 237.
Somi Józsa, temesi ispán 1508. 317.
Spring, falu A. Fejér vm. 1406. 99.
Stibor erd. vajda 97.
Szabad, Maros sz. 1496. 284.
Szabéd, Maros sz. 1451. 160. — 1496. 284.
Száldob 1462. 198.
Szapolyai János erd. vajda, székelyek ispánja 1511. 326. — 1515. 328. 329.—1517. 331. 1519. 334, 340, 342. 344.
Száraz-Ajta Miklósvár sz. 1484. 252.
Szárazpatak (ma F. Fejér várm.) 1311. 34. — 1324. 39.
Szarvasdi Miklós 1515. 328.
Szászfalu, Kézdi széken 1479. 231.

Szász-Kézden Udvarhely és Marosszék közgyülése 1461. 188.
„ Sebesen az erd. nemesség gyülése 1451. 161.
Szebeni ispánság (Comitatus Chybiniensis) 1224. 5.
Szebenben erdélyi országgyülés 1494. 281.
Szederjes Fejér vm. 1478. 224.
Szék földe (terra Zek) 1252. 9.
Székely Antal gy. fejérvári kanonok 1443. 146.
„ Antal (Kilyéni) Sepsi sz. 1459. 182.
„ Ferencz (Esztergomi) 1508. 320.
„ Máté 1467. 208.
„ Mihály (Szent-Iváni) beszterczei ispán 1459. 180.
„ Pál (Nagy-Ernyei) 1472. 219.
„ nemzeti gyülés Vásárhelyen 1334. 51. — Udvarhelyen 1357. 64. — Vásárhelyen 1451. 163. Udvarhelyen 1501. 306. — Agyagfalván 1506. 313.
„ örökségről törvény 1451. 163. 1486. 260.
Székelyek banderiuma 1429. 126.
„ barmaiból kir. jövedelem 1256. 13. — 1263. 14.
„ földe (terra Siculorum) 1222. 1224. 5.
„ a Vág vidékén 1258. 13. — év n. (1235—1270.) 15.
Székelyfalva, Maros sz. 1496. 284. — 1519. 345.
Székelynéz őrtorony 1353. 63.
Székely-Vásárhely (locus fori Siculorum, ma Maros-Vásárhely) 1344. 51. — 1360. 67. — 1370. 76. — 1409. 106. — 1439. 139. — mezőváros 1461. 189. — 1470. 215. — 1481. 235. — 1488. 268. — vámmentessége 1486. 1498. 255. 289.
Székely-Vásárhelyt ferenczrendi minorita zárda 1444. 148.
Székesfalva, Maros sz. 1451. 161.
Szél család (Nyárádtői) 1461. 188.
Szepesi Bálint székely alispán 1461. 190.
Szépmező, A. Fejér vm. 1493. 272.
Szent-Ágota 1280. 20. — mezőváros 1509. 322.
Szent-Anna, Maros sz. 1451. 161. 1496. 284.
Szent-Annai Imre, judex terrestris (főbiró) Maros széken 1409. 106.
Szent-Demeter, Udvarhelysz. 1503. 303.
Szent-György (Sepsi Sz. György) 1415. 110. — 1426. 122. — 1439. 139. mezőváros 1461. 191. — 1492. 269. — 1515. 329.
Szentgyörgyi család Sepsiben 1443. 146.
„ Barabás Maros széki főhadn. 1451. 163.
„ és Bazini gróf János erd. vajda, székely ispán 1464. 200. 1466. 205. — 1484. 249.
„ és Bazini gróf Péter, erd. vajda, székely ispán 1499. 291. 1501. 303. — 1503. 303. — 1508. 317, 319. — 1509. 1510. 321.
Szentgyörgyszéke = Sepsi sz. 1459. 182.
Szent-Imre Fejér vm. 1365. 69.
„ „ (Görgény-) kir. helység 1499. 291.
„ „ Orbai széken 1499. 294.
Szent-Iván Maros sz. 1451. 160.
„ „ (Vasas) Doboka várm. (1377—1391 közt) 92.
Szentkirály, Maros sz. 1453. 166.
Szentkirályi paulinus kolostor 1472. 218.

Szentkirályi család Maros szék 1409. 106.
Szent-Lélek kir. vár 1251. 8. — 1271. 17.
Szent-Lőrincz Maros sz. 1499. 291.
Szent-Mária (ma Szemeria) Sepsi sz. 1407. 103.
Szent-Márton (Homoród-), Udvarhely sz. 1487. 264.
Szent-Mihály (vagy Csernátfalu) Brassó vidék. 1456. 172. — 1459. 185.
Szent-Miklós Csík sz. 1496. 286.
„ „ Maros sz. 1451. 161. 1519. 343.
Szentsimoni család (Csíkban) 1456. 170.
Szent-Tamás Csíkban (XV. sz.) 298.
Szent Trinitás (Szent-rontás, Szent-Háromság) Maros széken 1451. 163.
Szentes Mátyás (Szent-Miklósi) 1519. 343.
Szereth folyó Moldvában 1358. 65.
Szereti püspökség Moldvában, a XV. század elején elpusztult 142.
Szeszárma vár 1509. 322.
Szilágyi Mihály 1457. 174. 175.
Szoboszló székely 1271. 18.
Szombatfalvi Gerg. 1505. 308.
Szováth ág 1499. 291.
Szörényi és havaselvi püspök Gergely 1382. 78. — Szörényi püspök Benedek 1439. 142.
Szövérd Maros sz. 1484. 243.
Szövérdi Bálint 1467. 208.
Szucsáki család 1420. 114.

Tamás mester, Dénes fia 1315. 36. néhai Dénes nádor fia, székelyek ispánja 1319. 36. — Tamás erd. vajda, szolnoki és szebeni főispán 1324. 38. 40. Tamás, erd. vajda, szolnoki főispán 1331. 44. 1342. 50.
Tamási Henrik székely ispán 1437. 134.
Tamási Péter (Náznánfalvi) 1472. 219. — 1486. 260.
Tarczai János székely ispán 1505. 304. 306.
Tárkányi Bálint, csíki székely 1467. 208.
Tatár Ferencz 1519. 334.
„ Gergely 1506. 316.
„ Kelemen (Sinfalvi) 1484. 240.
„ Mihály (Timafalvi) 1478. 224.
Tatárjárás Erdélyben 8. 9. 22. 62.
Tatrang, Brassó vid. 1484. 245.
Telegdi esperestség 1280. 20. — 1301. 33. — 1443. 146.
„ István erd. alvajda 1484. 252. 1487. 266. — 1496. 284. — 1498. 288.
Theodoricus kún püspök 1228. 6.
Timafalva, Udvarhely sz. 1478. 224. — 1519. 334.
Tóbiási család (Eczeli) 1487. 266.
Tohán, Brassó vidékén 1409. 104.
Toldalag, Torda vm. 1472. 218.
Toldalagi András 1472. 218.
Torda vára 1289. 23.
Tordavár (ma Várfalva) Aranyos szék 1291. 27.
Tordán az erd. nemesség közgyülése 1342. 50.
Torja, Fejér vm. 1479. 231.
Torjai László székbiró (judex terrestris) Háromszéken 1407. 102.
Torjai Péter 1360. 67.
Torjavására (ma Kézdi-Vásárhely) 1407. 102. — városi szabadalma 1427. 122.
Toroczkai Chelleus (Ehelleus = Illés) év n. (1257—1272.) 18.
Toroczkai Illés 1453. 166. — 1467. 208.
„ nemesek 1464. 200.
Toroczkó vár (1227—1272.) 18. 1289. 22.

Toroczkó város 1464. 202.
Tóth János, Miklós fia (Szentgyörgyi) 1519. 345.
„ István (Szent-Annai) 1462. 193. — 1472. 219.
„ Miklós (Szent-Annai) 1486. 259.
„ Miklós 1506. 316. (Szentgyörgyi) 1508. 317.
Törcsvár kir. vár 1351. 61. — 1456. 172. — 1459. 184. — 1462. 192. — 1483. 261. — 1493. 275.
Török Pál (Szentmiklós-Torjai) 1479. 231.
Tusnád, Csíkban 1421. 117.
Türkös, Brassó vid. 1456. 172.— más néven Temes 1460. 185.
Tűzhalom 1462. 198.

Udvard (Udvarhely) k.vár 1301. 29.
Udvarfalva, Maros sz. 1451. 161.
Udvarhely szék 1301. 29. — közgyül. 1448. 157. — 1465. 203.
Udvarhelyi várkastély 1593. 273.
Udvarhelyt székely nemzeti gyülés 1357. 64.
Ujfalu Udvarhely sz. 1481. 236.
„ (Szász-Ujfalu F. Fejér várm.) 1349. 59.
Ujlak puszta (terra) Bún határában 1301. 42.
Ujlaki Dénes ferenczrendi minorita, pápai biztos 1444 előtt. 148.
„ Miklós erd. vajda, macsói bán, székely és temesi főisp. 1442. 145. — 1446. 155.
Ujtelök, Aranyos sz. 1291. 27.
Unio az erdélyi három nemzet közt 1437. 134.
Urkon Demjén 1506. 316.
Ursus oláhfalvi kenéz 1301. 29.
Úzonfalva (Úzon) Sepsi sz. 1415. 110. — 1461. 190.

Váczmán, Maros sz. 1484. 243.
Vágási Imre 1505. 308.
Vaja Maros sz. 1484. 243.
Waldhűthi szászok 1349. 58. 59.
Váradja Fejér vm. 1479. 234.
Váraljafalva (Firtos-Váralja) Udvarhely sz. 1459. 177. 179.
Váraljai Albert 1514. 327.
Váras (Szászváros) 1224. 5. — 1291. 24.
Várdai Ferencz sz. fejérvári őrkanonok, kir. titkár 1508. 318.
Várdotfalva, Csík sz. 1519. 340.
Várfalva, Aranyos sz. 1436. 131.
Várfalvi Domokos, Aranyos széki székely 1464. 200.
Várhegy kir. végvár 1353. 62.
Városok a székely székek mindegyikében 1426. 123.
Vas Benedek (Bögözi) 1495. 282.
Veczel hegy 1252. 10.—1349. 56.
Véczke, Udvarhely sz. 1448. 157.
Véczkefő 1301. 32.
Veyczake (Véczke?) falu 1342. 50.
Veres András és István 1493. 273. 275.
Véres kard hordozása 1462. 198.
Viddin vára (castr. Buduny) 1235 előtt 7.
Viddin városa 1365. 69.
Vidombák (Wiedenpach) 1351. 60.
Vilhelm erd. püspök 1213. 3.
Vincze comes (Vincencius=Benczencz). Akadás Sepsi székely fia 1252. 9.
Vingárti Geréb János görgényi várnagy 1451. 163. — 1453. 165. — erd. főkapitány 1459. 177.
„ Geréb Péter erd. vajda és székely ispán 1479. 225.
Vizaknai Miklós erdélyi alvajda 1446. 156. — erd. alvajda és görgényi várnagy 1451. 163.
Vlád, oláhországi vajda 1438. 137,

Zabola, Sepsi sz. 1466. 205.
Zernyest (Czirna), Brassó vidékén 1409. 104.
Zetelaka, Udvarhely sz. 1493. 275.
Zetelölk, Aranyos sz. 1291. 27.
Zoltán falu, F. Fejérben 1359. 66.
Zoltáni Lőrincz székely isp. 1439. 139.
Zsákod, Udvarhely sz. 1487. 265.
Zsuki Mihály 1467. 207.

TISZA KÁLMÁN GESZTI KÖNYVTÁRA
Debreceni Egyetemi Könyvtár Átengedett fölöspéldány

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Szabó, Károly

Székely oklevéltár Kiadta a Magyar Történelmi Társulat kolozsvári bizottsága. Szerk. Szabó Károly

Bd.: 1

Kolozsvár 1872

Austr. 5456 v-1/2
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10999170-9